ARISTOTELIS

OPERA

EX RECENSIONE

IMMANUELIS BEKKERI

ACCEDUNT

INDICES SYLBURGIANI

TOMUS IX

OXONII
E TYPOGRAPHEO ACADEMICO
[illegible]

ARISTOTELIS

OPERA

EX RECENSIONE

IMMANUELIS BEKKERI.

ACCEDUNT

INDICES SYLBURGIANI.

TOMUS IX.

OXONII,
E TYPOGRAPHEO ACADEMICO.
MDCCCXXXVII.

ARISTOTELIS

ETHICA NICOMACHEA

ETHICA MAGNA

ETHICA EUDEMIA

DE VIRTUTIBUS ET VITIIS

EX RECENSIONE

IMMANUELIS BEKKERI.

OXONII,
E TYPOGRAPHEO ACADEMICO.
MDCCCXXXVII.

(2)

INDEX CODICUM.

Q. Marcianus 200.

Z. Oxoniensis Collegii Corporis Christi W. A. 2 7.

Hᵃ. Marcianus 214.

Kᵇ. Laurentianus 81 11.

Lᵇ. Parisiensis 1854.

Mᵇ. Marcianus 213.

Nᵇ. Marcianus append. 4 53.

Oᵇ. Riccardianus

Pᵇ. Vaticanus 1342.

Baroccianus 70.

Palatinus 165.

Parisienses Regii 1417, 1852, 1855, 1856, 2023, 2024, 2113, 2114.

ΗΘΙΚΩΝ ΝΙΚΟΜΑΧΕΙΩΝ Α.

ΠΑΣΑ τέχνη καὶ πᾶσα μέθοδος, ὁμοίως [a] δὲ πρᾶξίς τε
καὶ προαίρεσις, ἀγαθοῦ τινὸς ἐφίεσθαι δοκεῖ· διὸ καλῶς ἀπε-
φήναντο τἀγαθόν, οὗ πάντ' ἐφίεται. Διαφορὰ δέ [b] τις φαί- 2
νεται τῶν τελῶν· τὰ μὲν [c] γάρ εἰσιν ἐνέργειαι, τὰ δὲ [d] παρ'
αὐτὰς ἔργα τινά. Ὧν δ' εἰσὶ τέλη τινὰ παρὰ τὰς πράξεις,
ἐν τούτοις βελτίω πέφυκε τῶν ἐνεργειῶν τὰ ἔργα. Πολλῶν 3
[e] δὲ πράξεων οὐσῶν καὶ τεχνῶν καὶ ἐπιστημῶν πολλὰ γίνε-
ται [f] καὶ τὰ τέλη· ἰατρικῆς μὲν [g] γὰρ ὑγίεια, [h] ναυπηγικῆς δὲ
πλοῖον, στρατηγικῆς δὲ [i] νίκη, οἰκονομικῆς δὲ πλοῦτος. Ὅσαι 4
δ' εἰσὶ τῶν τοιούτων ὑπὸ μίαν τινὰ δύναμιν, καθάπερ ὑπὸ τὴν
ἱππικὴν [k] ἡ [l] χαλινοποιικὴ καὶ ὅσαι [m] ἄλλαι τῶν ἱππικῶν ὀρ-
γάνων εἰσίν· [n] αὕτη δὲ καὶ πᾶσα πολεμικὴ πρᾶξις ὑπὸ τὴν
στρατηγικήν· [o] τὸν αὐτὸν δὴ τρόπον ἄλλαι ὑφ' ἑτέρας· ἐν
ἁπάσαις [p] δὲ τὰ τῶν ἀρχιτεκτονικῶν τέλη πάντων [q] ἐστὶν
αἱρετώτερα τῶν [r] ὑπ' αὐτά· τούτων γὰρ χάριν [s] κἀκεῖνα διώ-
κεται. Διαφέρει δ' οὐδὲν τὰς ἐνεργείας αὐτὰς εἶναι τὰ τέλη 5
τῶν πράξεων ἢ παρὰ ταύτας ἄλλο τι, καθάπερ ἐπὶ τῶν
λεχθεισῶν ἐπιστημῶν. Εἰ [t] δή τι τέλος ἐστὶ τῶν πρακτῶν (2)
ὃ δι' αὐτὸ [v] βουλόμεθα, τἆλλα δὲ διὰ τοῦτο, καὶ μὴ πάντα
δι' ἕτερον αἱρούμεθα (πρόεισι γὰρ [w] οὕτω γ' εἰς ἄπειρον,
ὥστ' εἶναι κενὴν καὶ ματαίαν τὴν ὄρεξιν), δῆλον ὡς τοῦτ' ἂν
εἴη τἀγαθὸν καὶ [x] τὸ ἄριστον. Ἆρ' οὖν καὶ πρὸς τὸν βίον 2

Codices H^a.K^b.L^b.M^b.N^b.O^b.

[a] δὲ] δὲ καὶ H^a.M^b.N^b.O^b. [b] τις om. M^b. [c] γὰρ αὐτῶν εἰσὶν M^b. [d] παρὰ ταύτας corr. K^b. [e] δὴ L^b. [f] καὶ om. K^b.M^b.N^b. et pr. H^a. [g] γὰρ om. M^b.O^b. [h] ναυτικῆς H^a. [i] νῖκαι L^b. [k] ἡ add. L^b. [l] χαλινοποιητικὴ H^a.L^b.M^b.N^b.O^b. [m] ἄλλαι τῶν] τῶν ἄλλων L^b. [n] αὗται M^b. [o] τὸν] κατὰ τὸν K^b.M^b. [p] δὴ M^b. [q] εἰσὶν L^b.N^b. [r] ὑφ' αὐτά H^a.L^b.M^b.N^b.O^b. [s] κεῖνα L^b. [t] δέ H^a. [v] αἱρούμεθα L^b. [w] οὕτως εἰς L^b.M^b.N^b.O^b. [x] τὸ om. M^b.

ἡ γνῶσις αὐτοῦ μεγάλην ἔχει ῥοπήν, [y]καὶ καθάπερ [z]τοξόται
3 σκοπὸν ἔχοντες, μᾶλλον ἂν τυγχάνοιμεν τοῦ δέοντος; Εἰ δ'
οὕτω, πειρατέον τύπῳ [a]γε περιλαβεῖν αὐτὸ τί ποτ' ἐστὶ καὶ
4 τίνος τῶν ἐπιστημῶν ἢ δυνάμεων. Δόξειε δ' ἂν τῆς κυριω-
5 τάτης καὶ μάλιστα [b]ἀρχιτεκτονικῆς. Τοιαύτη [c]δ' ἡ πολι-
6 τικὴ φαίνεται. Τίνας γὰρ εἶναι [d]χρεὼν τῶν ἐπιστημῶν ἐν
ταῖς πόλεσι, καὶ ποίας ἑκάστους [e]μανθάνειν καὶ μέχρι τίνος,
αὕτη διατάσσει. Ὁρῶμεν δὲ καὶ τὰς ἐντιμοτάτας τῶν δυνά-
μεων ὑπὸ ταύτην οὔσας, οἷον στρατηγικήν, οἰκονομικήν, ῥη-
7 τορικήν. Χρωμένης δὲ ταύτης ταῖς [f]λοιπαῖς πρακτικαῖς τῶν
ἐπιστημῶν, ἔτι δὲ νομοθετούσης τί δεῖ πράττειν καὶ τίνων
ἀπέχεσθαι, τὸ ταύτης τέλος περιέχοι ἂν [g]τὰ τῶν ἄλλων,
8 ὥστε τοῦτ' ἂν εἴη τἀνθρώπινον ἀγαθόν. Εἰ γὰρ καὶ ταὐτόν
ἐστιν ἑνὶ καὶ πόλει, μεῖζόν [h]γε καὶ [i]τελεώτερον τὸ τῆς πό-
λεως φαίνεται καὶ λαβεῖν καὶ σώζειν· ἀγαπητὸν μὲν [k]γὰρ
[l]καὶ ἑνὶ μόνῳ, κάλλιον δὲ καὶ θειότερον [m]ἔθνει καὶ πόλεσιν.
(3) 9 Ἡ μὲν οὖν [n]μέθοδος τούτων ἐφίεται, πολιτική τις οὖσα· λέ-
γοιτο δ' ἂν ἱκανῶς, εἰ κατὰ τὴν ὑποκειμένην ὕλην διασαφη-
θείη· τὸ [o]γὰρ ἀκριβὲς οὐχ ὁμοίως ἐν ἅπασι τοῖς λόγοις ἐπι-
2 ζητητέον, ὥσπερ οὐδ' [p]ἐν τοῖς [q]δημιουργουμένοις. Τὰ δὲ καλὰ
καὶ τὰ δίκαια, περὶ ὧν ἡ πολιτικὴ σκοπεῖται, [r]τοσαύτην ἔχει
διαφορὰν καὶ πλάνην ὥστε δοκεῖν νόμῳ μόνον εἶναι, φύσει δὲ
3 μή. Τοιαύτην δέ [s]τινα πλάνην ἔχει καὶ [t]τἀγαθὰ διὰ τὸ
πολλοῖς συμβαίνειν βλάβας [v]ἀπ' αὐτῶν· ἤδη γάρ τινες ἀπώ-
4 λοντο διὰ πλοῦτον, ἕτεροι δὲ δι' ἀνδρείαν. Ἀγαπητὸν οὖν περὶ
τοιούτων καὶ ἐκ τοιούτων λέγοντας [w]παχυλῶς καὶ τύπῳ τἀ-
ληθὲς ἐνδείκνυσθαι, καὶ περὶ τῶν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ καὶ ἐκ τοι-

[y] καὶ καθάπερ] καθάπερ γὰρ M^b. [z] οἱ τοξόται L^b. [a] γε om. L^b. [b] ἀρχιτεκτονωτάτης M^b. [c] δ' ἡ] δὲ καὶ ἡ L^b, δὴ καὶ ἡ N^b. [d] τῶν ἐπιστημῶν χρεὼν L^b. [e] μαθεῖν M^b. [f] λοιπαῖς om. K^b. [g] τὰ] τὸ L^b. [h] τε K^b.M^b. [i] τελειότερον H^a.K^b.M^b, θειότερον L^b. [k] γὰρ om. K^b. [l] καὶ post ἑνὶ M^b. [m] ἔθνει] καὶ ἔθνει M^b. [n] μέθοδος αὕτη τούτων M^b. [o] γὰρ] δὲ L^b. [p] ἐν om. L^b. [q] δημιουργημένοις M^b. [r] τοιαύτην M^b. [s] πλάνην τινὰ ἔχει M^b, τινὰ τὴν πλάνην ἔχει rc. K^b, τινὰ πολλὴν ἔχει διαφορὰν καὶ πλάνην ὥστε δοκεῖν ἔχειν pr. K^b. [t] ἀγαθὰ pr. K^b. [v] ἐξ L^b. [w] παχυλῶς—λέγοντας om. H^a.O^b.

*ούτων λέγοντας τοιαῦτα καὶ συμπεραίνεσθαι. Τὸν αὐτὸν [x]δὲ
τρόπον καὶ ἀποδέχεσθαι χρεὼν [y]ἕκαστον τῶν λεγομένων·
πεπαιδευμένου γάρ ἐστιν ἐπὶ τοσοῦτον τἀκριβὲς ἐπιζητεῖν
καθ' ἕκαστον γένος, ἐφ' ὅσον ἡ τοῦ πράγματος φύσις ἐπι-
δέχεται· παραπλήσιον γὰρ φαίνεται [z]μαθηματικοῦ τε πιθα-
νολογοῦντος ἀποδέχεσθαι καὶ ῥητορικὸν ἀποδείξεις ἀπαιτεῖν.
Ἕκαστος [a]δὲ κρίνει καλῶς ἃ γινώσκει, καὶ τούτων [b]ἐστὶν* 5
*ἀγαθὸς κριτής. Καθ' ἕκαστον [c]ἄρα ὁ πεπαιδευμένος, [d]ἁπλῶς
δ' ὁ περὶ πᾶν πεπαιδευμένος. Διὸ τῆς πολιτικῆς οὐκ ἔστιν
οἰκεῖος ἀκροατὴς ὁ νέος· ἄπειρος γὰρ τῶν κατὰ τὸν βίον
[e]πράξεων, οἱ λόγοι δ' ἐκ τούτων καὶ περὶ τούτων. Ἔτι δὲ* 6
*τοῖς πάθεσιν ἀκολουθητικὸς ὢν ματαίως [f]ἀκούσεται καὶ ἀνω-
φελῶς, ἐπειδὴ τὸ τέλος [g]ἐστὶν οὐ γνῶσις ἀλλὰ πρᾶξις. Δια-* 7
*φέρει δ' οὐθὲν νέος τὴν ἡλικίαν ἢ τὸ ἦθος νεαρός· οὐ γὰρ
παρὰ τὸν χρόνον ἡ ἔλλειψις, ἀλλὰ διὰ τὸ κατὰ πάθος ζῆν
καὶ διώκειν ἕκαστα. Τοῖς γὰρ τοιούτοις ἀνόνητος ἡ γνῶσις
γίνεται, καθάπερ [h]τοῖς ἀκρατέσιν· τοῖς δὲ κατὰ λόγον τὰς
ὀρέξεις ποιουμένοις καὶ πράττουσι πολυωφελὲς ἂν εἴη τὸ
περὶ τούτων εἰδέναι. Καὶ περὶ μὲν [i]ἀκροατοῦ, καὶ πῶς ἀπο-* 8
δεκτέον, καὶ τί προτιθέμεθα, [k]πεφροιμιάσθω τοσαῦτα.

[l]Λέγωμεν [m]δ' ἀναλαβόντες, ἐπειδὴ πᾶσα γνῶσις καὶ προ- 2
αίρεσις ἀγαθοῦ τινὸς ὀρέγεται, τί ἐστιν οὗ λέγομεν τὴν πο- (4)
*λιτικὴν ἐφίεσθαι καὶ τί [n]τὸ πάντων ἀκρότατον τῶν πρακτῶν
[o]ἀγαθῶν. Ὀνόματι μὲν οὖν σχεδὸν ὑπὸ τῶν πλείστων ὁμο-* 2
*λογεῖται· τὴν γὰρ εὐδαιμονίαν καὶ οἱ πολλοὶ καὶ οἱ χαρίεν-
τες λέγουσιν, τὸ δ' εὖ ζῆν καὶ τὸ εὖ πράττειν ταὐτὸν ὑπο-
λαμβάνουσι τῷ εὐδαιμονεῖν. Περὶ δὲ τῆς εὐδαιμονίας, [p]τί
ἐστιν, ἀμφισβητοῦσι καὶ οὐχ ὁμοίως οἱ πολλοὶ τοῖς σοφοῖς*

[x] *δὴ* Kb.Lb.Mb. [y] *ἕκαστα* Kb.Mb. [z] *μαθητικοῦ καὶ γεωμέτρου πιθανολογοῦντος* Lb. [a] *δὲ*] *γὰρ* Mb. [b] *ἀγαθὸς κριτής ἐστι* Ob. [c] *ἄρα*] *μὲν ἄρα* Mb, rc. Ha, pr. Kb. [d] *ἁπλῶς—πεπαιδευμένος* om. Ob. et pr. Ha. [e] *πραγμάτων* Lb.Mb. [f] *ἀκούεται* pr. Kb. [g] *οὐ γνῶσίς ἐστιν* Lb. [h] *τοῖς* om. Lb. [i] *ἀκροατῶν* Mb. [k] *προοιμιάσθω ταῦτα* Kb. [l] *λέγομεν* Ha.Lb.Mb.Ob. [m] *δ'*] *δὲ καὶ* Ha.Ob. [n] *τὸ*] *τῶν* Mb. [o] *ἀγαθόν* Ha.Mb.Ob. [p] *τίς* Ob.

3 ἀποδιδόασιν. Οἱ μὲν γὰρ τῶν ἐναργῶν τι καὶ φανερῶν, οἷον
[q] ἡδονὴν ἢ πλοῦτον ἢ τιμήν, ἄλλοι δ' ἄλλο, πολλάκις δὲ καὶ
ὁ αὐτὸς ἕτερον· νοσήσας μὲν [r] γὰρ ὑγίειαν, πενόμενος δὲ
πλοῦτον· συνειδότες δ' [s] ἑαυτοῖς ἄγνοιαν τοὺς μέγα τι [t] καὶ
ὑπὲρ αὐτοὺς λέγοντας θαυμάζουσιν. Ἔνιοι δ' ᾤοντο παρὰ
τὰ πολλὰ ταῦτα ἀγαθὰ ἄλλο τι [v] καθ' αὑτὸ εἶναι, ὃ καὶ
4 [w] τοῖσδε πᾶσιν αἴτιόν ἐστι τοῦ εἶναι [x] ἀγαθά. Ἁπάσας [y] μὲν
οὖν ἐξετάζειν τὰς δόξας ματαιότερον ἴσως ἐστίν, ἱκανὸν δὲ
τὰς μάλιστα ἐπιπολαζούσας ἢ δοκούσας ἔχειν τινὰ λόγον.
5 Μὴ λανθανέτω δ' [z] ἡμᾶς ὅτι διαφέρουσιν οἱ ἀπὸ τῶν ἀρχῶν
λόγοι καὶ οἱ ἐπὶ τὰς ἀρχάς. Εὖ γὰρ [a] καὶ Πλάτων ἠπόρει
τοῦτο καὶ ἐζήτει, πότερον ἀπὸ τῶν ἀρχῶν ἢ ἐπὶ τὰς ἀρχάς
[b] ἐστιν ἡ ὁδός, ὥσπερ ἐν τῷ σταδίῳ ἀπὸ τῶν ἀθλοθετῶν ἐπὶ
τὸ πέρας ἢ ἀνάπαλιν. Ἀρκτέον μὲν [c] οὖν ἀπὸ τῶν [d] γνω-
ρίμων, [e] ταῦτα δὲ διττῶς· τὰ μὲν γὰρ ἡμῖν τὰ δ' ἁπλῶς.
6 Ἴσως οὖν ἡμῖν [f] γε ἀρκτέον ἀπὸ τῶν [g] ἡμῖν γνωρίμων. Διὸ
δεῖ τοῖς [h] ἔθεσιν ἦχθαι καλῶς τὸν περὶ καλῶν καὶ δικαίων καὶ
7 ὅλως τῶν πολιτικῶν ἀκουσόμενον ἱκανῶς. [i] Ἀρχὴ γὰρ τὸ
ὅτι· καὶ εἰ τοῦτο [k] φαίνοιτο ἀρκούντως, οὐδὲν προσδεήσει
τοῦ διότι. Ὁ δὲ τοιοῦτος [l] ἢ [m] ἔχει ἢ λάβοι [n] ἂν [o] ἀρχὰς ῥᾳ-
δίως. Ὧι δὲ μηδέτερον ὑπάρχει τούτων, ἀκουσάτω [p] τῶν
Ἡσιόδου·

οὗτος μὲν πανάριστος ὃς [q] αὐτὸς πάντα [r] νοήσῃ,
ἐσθλὸς δ' αὖ κἀκεῖνος ὃς εὖ εἰπόντι [s] πίθηται.
ὃς δέ κε μήτ' αὐτὸς νοέῃ μήτ' ἄλλου ἀκούων
ἐν θυμῷ [t] βάλληται, ὁ δ' [v] αὖτ' ἀχρήϊος ἀνήρ.

[q] ἡδονὴν πλοῦτον καὶ τιμήν L^{b}. [r] γὰρ om. L^{b}. [s] αὐτοῖς M^{b}. [t] καὶ om. M^{b}. [v] εἶναι καθ' αὑτὸ L^{b}. [w] τούτοις πᾶσι τοῦ εἶναι ἀγαθὰ αἴτιον ἐστιν K^{b}.M^{b}. [x] τἀγαθὰ H^{a}.O^{b}. [y] μὲν om. O^{b}. [z] ὑμᾶς L^{b}.M^{b}. [a] καὶ ὁ πλάτων K^{b}.M^{b}. [b] ἐστιν ὁδὸς ὥσπερ ἐπὶ τῶν σταδίων L^{b}. [c] οὖν] γὰρ H^{a}.K^{b}.M^{b}.O^{b}. [d] γνωριμωτέρων M^{b}, ἡμῖν γνωρίμων margo O^{b}. [e] ταῦτα—γνωρίμων om. O^{b}. [f] γε om. L^{b}. [g] γνωριμωτέρων ἡμῖν M^{b}. [h] ἤθεσιν L^{b}.M^{b}, ἔθνεσιν pr. H^{a}.N^{b}. [i] γὰρ ἀρχὴ pr. K^{b}, ἀρκεῖ γὰρ M^{b}. et corr. H^{a}.L^{b}. et margo K^{b}. [k] φαίνοιτο] ἐν τούτοις K^{b}, τοῦτο margo K^{b}. [l] ἢ om. H^{a}.K^{b}.L^{b}. [m] ἔχοι L^{b}.M^{b}. [n] ἂν om. L^{b}. [o] ἀρχὴν M^{b}. [p] τοῦ M^{b}. [q] αὐτῶ L^{b}.M^{b}. [r] νοέει L^{b}, νοήσει M^{b}. addit M^{b}. φρασσάμενος τά κ' ἔπειτα καὶ ἐς τέλος ἧσιν ἀμείνω. [s] πείθηται H^{a}.K^{b}.M^{b}.N^{b}.O^{b}. [t] βάληται L^{b}.M^{b}. [v] αὖ M^{b}.

Ἡμεῖς δὲ [w] λέγωμεν ὅθεν παρεξέβημεν. Τὸ γὰρ ἀγαθὸν 3
καὶ τὴν εὐδαιμονίαν οὐκ ἀλόγως ἐοίκασιν ἐκ τῶν βίων ὑπο- (5)
λαμβάνειν οἱ μὲν πολλοὶ καὶ [x] φορτικώτατοι τὴν ἡδονήν, διὸ 2
καὶ τὸν βίον ἀγαπῶσι τὸν ἀπολαυστικόν. Τρεῖς γάρ [y] εἰσι μάλιστα οἱ προὔχοντες, ὅ τε νῦν εἰρημένος [z] καὶ ὁ πολιτικὸς [a] καὶ τρίτος ὁ θεωρητικός. Οἱ μὲν οὖν [b] πολλοὶ παντελῶς 3
ἀνδραποδώδεις φαίνονται βοσκημάτων βίον προαιρούμενοι, τυγχάνουσι δὲ λόγου διὰ τὸ πολλοὺς τῶν ἐν ταῖς ἐξουσίαις [c] ὁμοιοπαθεῖν Σαρδαναπάλῳ. Οἱ δὲ χαρίεντες καὶ πρακτικοὶ 4
τιμήν· τοῦ γὰρ πολιτικοῦ βίου σχεδὸν [d] τοῦτο τέλος. Φαίνεται δ᾽ ἐπιπολαιότερον εἶναι τοῦ ζητουμένου· δοκεῖ γὰρ ἐν τοῖς τιμῶσι μᾶλλον εἶναι ἢ ἐν τῷ τιμωμένῳ, τἀγαθὸν δὲ οἰκεῖόν τι καὶ δυσαφαίρετον [e] εἶναι μαντευόμεθα. Ἔτι δ᾽ ἐοί- 5
κασι [f] τὴν τιμὴν διώκειν, ἵνα [g] πιστεύωσιν ἑαυτοὺς [h] ἀγαθοὺς εἶναι· ζητοῦσι [i] γοῦν ὑπὸ τῶν φρονίμων τιμᾶσθαι, καὶ παρ᾽ [k] οἷς γιγνώσκονται, καὶ ἐπ᾽ ἀρετῇ· δῆλον οὖν [l] ὅτι κατά γε τούτους ἡ ἀρετὴ κρείττων. Τάχα δὲ καὶ μᾶλλον ἄν τις 6
[m] τέλος τοῦ πολιτικοῦ [n] βίου ταύτην ὑπολάβοι. Φαίνεται [o] δὲ ἀτελεστέρα καὶ αὕτη· δοκεῖ γὰρ ἐνδέχεσθαι [p] καὶ καθεύδειν ἔχοντα τὴν ἀρετήν, ἢ ἀπρακτεῖν διὰ βίου, καὶ πρὸς τούτοις κακοπαθεῖν καὶ ἀτυχεῖν τὰ μέγιστα· τὸν δ᾽ οὕτω ζῶντα οὐδεὶς ἂν εὐδαιμονίσειεν, εἰ μὴ θέσιν διαφυλάττων. Καὶ περὶ μὲν τούτων ἅλις· ἱκανῶς γὰρ [q] καὶ ἐν τοῖς ἐγκυκλίοις εἴρηται περὶ αὐτῶν. Τρίτος δ᾽ ἐστὶν ὁ θεωρητικός, περὶ οὗ τὴν ἐπί- 7
σκεψιν ἐν τοῖς [r] ἑπομένοις ποιησόμεθα. Ὁ δὲ χρηματιστὴς 8
βίαιός τίς ἐστιν, καὶ ὁ πλοῦτος δῆλον ὅτι οὐ τὸ ζητούμενον ἀγαθόν· χρήσιμον γὰρ [s] καὶ ἄλλου χάριν. Διὸ μᾶλλον τὰ

[w] λέγομεν Ha.Ob. [x] φορτικώτεροι Mb. [y] μάλιστα εἰσιν Lb. [z] καὶ om. pr. Ha. [a] καὶ τρίτος ὁ θεωρητικός om. pr. Lb. [b] πολλοὶ καὶ ἀνδραποδώδεις φαίνονται παντελῶς Mb. [c] ὁμοπαθεῖν σαρδαναπάλλωι Kb. [d] τοῦτο τὸ τέλος Ha.Lb.Ob. [e] εἶναι om. Lb. [f] τὴν τιμὴν διώκειν] ζητεῖν τὴν τιμὴν Lb. [g] πιστεύσωσιν Ha.Kb.Mb.Ob. [h] εἶναι ἀγαθούς Kb.Mb. [i] γοῦν] γὰρ Mb. [k] οἷς] ὧν Mb. [l] ὅτι καὶ κατά Mb. [m] τέλος post βίου Lb. [n] βίου om. Ha. [o] δὴ Lb, γὰρ pr. Kb. [p] καὶ ante καθεύδειν om. Kb. [q] καὶ om. Lb, καὶ ἐν om. Mb. [r] ἐχομένοις Kb. [s] καὶ om. Mb.

πρότερον λεχθέντα τέλη τις ἂν ὑπολάβοι· [t] δι' αὐτὰ γὰρ ἀγαπᾶται. Φαίνεται δ' οὐδ' ἐκεῖνα· καί[v]τοι πολλοὶ λόγοι πρὸς αὐτὰ καταβέβληνται. Ταῦτα μὲν οὖν ἀφείσθω.

4 Τὸ δὲ καθόλου βέλτιον ἴσως ἐπισκέψασθαι καὶ διαπορῆ-
(6) σαι πῶς λέγεται, καίπερ προσάντους τῆς [w] τοιαύτης ζητήσεως γινομένης διὰ τὸ φίλους ἄνδρας [x] εἰσαγαγεῖν τὰ εἴδη. Δόξειε δ' ἂν ἴσως βέλτιον εἶναι καὶ δεῖν ἐπὶ σωτηρίᾳ γε τῆς ἀληθείας καὶ τὰ οἰκεῖα ἀναιρεῖν, ἄλλως τε καὶ φιλοσόφους ὄντας· ἀμφοῖν γὰρ ὄντοιν φίλοιν ὅσιον προτιμᾶν τὴν ἀλή-
2 θειαν. Οἱ δὲ [y] κομίσαντες τὴν δόξαν ταύτην οὐκ ἐποίουν ἰδέας ἐν οἷς τὸ πρότερον καὶ [z] τὸ ὕστερον [a] ἔλεγον, διόπερ οὐδὲ τῶν ἀριθμῶν ἰδέαν κατεσκεύαζον· τὸ δ' ἀγαθὸν λέγεται καὶ ἐν τῷ τί [b] ἐστι καὶ ἐν τῷ ποιῷ καὶ ἐν τῷ πρός τι, τὸ δὲ καθ' [c] αὑτὸ καὶ ἡ οὐσία πρότερον [d] τῇ φύσει τοῦ πρός τι· παραφυάδι γὰρ τοῦτ' ἔοικε καὶ συμβεβηκότι τοῦ ὄντος, ὥστ' οὐκ ἂν εἴη
3 κοινή τις ἐπὶ [e] τούτων ἰδέα. [f] Ἔτι ἐπεὶ τἀγαθὸν ἰσαχῶς λέγεται τῷ ὄντι (καὶ γὰρ ἐν τῷ τί λέγεται, οἷον [g] ὁ θεὸς καὶ [h] ὁ νοῦς, καὶ ἐν τῷ ποιῷ αἱ ἀρεταί, καὶ ἐν τῷ ποσῷ τὸ μέτριον, καὶ ἐν τῷ πρός τι τὸ χρήσιμον, καὶ ἐν χρόνῳ καιρός, καὶ ἐν [i] τόπῳ δίαιτα καὶ ἕτερα τοιαῦτα), δῆλον ὡς οὐκ ἂν εἴη κοινόν τι καθόλου καὶ ἕν· οὐ γὰρ ἂν ἐλέγετ' ἐν πάσαις ταῖς
4 κατηγορίαις, ἀλλ' ἐν μιᾷ μόνῃ. Ἔτι δ' ἐπεὶ τῶν κατὰ μίαν ἰδέαν μία [k] καὶ ἐπιστήμη, καὶ τῶν ἀγαθῶν ἁπάντων [l] ἦν ἂν μία τις ἐπιστήμη· νῦν δ' εἰσὶ πολλαὶ καὶ τῶν ὑπὸ μίαν κατηγορίαν, οἷον καιροῦ ἐν πολέμῳ [m] μὲν στρατηγική, ἐν νόσῳ δ' ἰατρική, καὶ τοῦ μετρίου ἐν [n] τροφῇ μὲν ἰατρική, ἐν πόνοις δὲ
5 γυμναστική. Ἀπορήσειε δ' ἄν τις τί ποτε καὶ βούλονται λέγειν [o] αὐτοέκαστον, εἴπερ ἕν τε [p] αὐτοανθρώπῳ [q] καὶ ἀν-

[t] δι'] καὶ δι' M^b. [v] τοι om. K^b.M^b. [w] τοιαύτης om. L^b. [x] εἰσάγειν M^b. [y] προκομίσαντες M^b. [z] τὸ post καὶ om. K^b.L^b. [a] ἐλέγομεν K^b. [b] ἐστι om. H^a.K^b.M^b.O^b. [c] ἑαυτὸ H^a.O^b. [d] τοῦ πρός τι τῇ φύσει H^a. [e] τούτοις K^b.M^b. [f] ἔτι δ' ἐπεὶ H^a.K^b.M^b.O^b. [g] ὁ om. M^b. [h] ὁ om. L^b. [i] τόπῳ] τῷ που H^a.O^b. [k] καὶ ἡ ἐπιστήμη M^b. [l] ἦν] εἴη K^b. [m] μὲν γὰρ στρατηγική H^a.K^b.M^b.O^b. [n] τρυφῇ H^a. [o] αὐτὸ ἕκαστον H^a.L^b. et pr. K^b. [p] αὐτῷ ἀνθρώπῳ pr. K^b. [q] καὶ ἐν ἀνθρώπῳ K^b.M^b.

θρώπῳ εἷς καὶ ὁ αὐτὸς λόγος ἐστὶν ὁ τοῦ ἀνθρώπου. Ἧι
γὰρ ἄνθρωπος, οὐδὲν διοίσουσιν· εἰ δ' οὕτως, οὐδ' ᾗ ἀγαθόν.
Ἀλλὰ μὴν οὐδὲ τῷ ἀΐδιον εἶναι μᾶλλον ἀγαθὸν [r]ἔσται, εἴπερ 6
μηδὲ λευκότερον τὸ [s]πολυχρόνιον τοῦ ἐφημέρου. Πιθανώ- 7
τερον δ' ἐοίκασιν οἱ [t]Πυθαγόρειοι λέγειν περὶ αὐτοῦ, τιθέντες
ἐν τῇ τῶν ἀγαθῶν συστοιχίᾳ τὸ ἕν· οἷς δὴ καὶ Σπεύσιππος
[v]ἐπακολουθῆσαι δοκεῖ. Ἀλλὰ περὶ [w]μὲν τούτων ἄλλος [x]ἔστω 8
λόγος, τοῖς δὲ λεχθεῖσιν ἀμφισβήτησίς τις [y]ὑποφαίνεται διὰ
τὸ [z]μὴ περὶ παντὸς [a]ἀγαθοῦ τοὺς λόγους [b]εἰρῆσθαι, λέγε-
σθαι δὲ καθ' ἓν εἶδος τὰ καθ' [c]αὑτὰ διωκόμενα καὶ ἀγαπώ-
μενα, τὰ δὲ ποιητικὰ τούτων ἢ [d]φυλακτικά πως ἢ τῶν ἐναν-
τίων κωλυτικὰ διὰ ταῦτα λέγεσθαι καὶ [e]τρόπον ἄλλον. Δῆ- 9
λον οὖν ὅτι διττῶς λέγοιτ' ἂν [f]τἀγαθά, καὶ τὰ μὲν καθ'
[g]αὑτά, θάτερα δὲ διὰ ταῦτα. Χωρίσαντες οὖν ἀπὸ τῶν ὠφε-
λίμων τὰ καθ' [g]αὑτὰ σκεψώμεθα εἰ λέγεται κατὰ μίαν ἰδέαν.
Καθ' [g]αὑτὰ δὲ ποῖα θείη τις ἄν; Ἢ ὅσα καὶ μονούμενα διώ- 10
κεται, οἷον τὸ φρονεῖν καὶ ὁρᾶν καὶ ἡδοναί τινες καὶ τιμαί;
Ταῦτα γὰρ εἰ καὶ δι' ἄλλο τι διώκομεν, ὅμως τῶν καθ' αὑτὰ
ἀγαθῶν θείη [h]τις ἄν. Ἢ οὐδ' ἄλλο οὐδὲν [i]πλὴν τῆς ἰδέας;
Ὥστε μάταιον ἔσται τὸ εἶδος. Εἰ δὲ καὶ ταῦτ' ἐστὶ τῶν 11
καθ' αὑτά, τὸν τἀγαθοῦ λόγον ἐν ἅπασιν αὐτοῖς [k]τὸν αὐτὸν
[l]ἐμφαίνεσθαι δεήσει, καθάπερ ἐν χιόνι καὶ [m]ψιμμυθίῳ τὸν
τῆς λευκότητος. Τιμῆς δὲ καὶ φρονήσεως καὶ ἡδονῆς ἕτεροι
καὶ διαφέροντες οἱ λόγοι ταύτῃ ᾗ [n]ἀγαθά. Οὐκ ἔστιν ἄρα
τὸ ἀγαθὸν [o]κοινόν τι κατὰ μίαν ἰδέαν. Ἀλλὰ πῶς δὴ λέ- 12
γεται; Οὐ γὰρ ἔοικε τοῖς [p]γε ἀπὸ τύχης ὁμωνύμοις. Ἀλλ'
ἆρά γε τῷ ἀφ' ἑνὸς εἶναι, ἢ πρὸς ἓν ἅπαντα συντελεῖν, ἢ
μᾶλλον κατ' ἀναλογίαν; Ὡς γὰρ ἐν σώματι ὄψις, ἐν ψυχῇ

[r] ἔσται om. O^b. [s] πολυχρονιώτερον L^b. [t] πυθαγόριοι K^b. [v] ἐπακολουθεῖν L^b. [w] μὲν οὖν τούτων O^b. [x] ἔσται K^b.M^b. [y] ἐπεμφαίνεται M^b. [z] μὴ om. O^b. [a] ἀγαθοῦ post εἰρῆσθαι O^b, om. L^b. [b] εἰρῆσθαι] ποιεῖσθαι K^b.M^b. [c] ἑαυτὰ O^b. [d] φιλιτικά M^b. [e] τρόπον om. pr. H^a. [f] τἀγαθὸν L^b, τὸ ἀγαθὸν H^a.O^b. [g] ἑαυτὰ H^a.O^b. [h] ἄν τις H^a.L^b.O^b. [i] πλεῖον K^b. [k] τὸν αὐτὸν om. H^a.O^b. [l] ἐπιφαίνεσθαι H^a. [m] ψιμυθίῳ K^b.N^b, ψιμμιθίῳ M^b. [n] ἀγαθόν L^b. [o] τι κοινὸν M^b, om. L^b. [p] γε om. K^b.M^b.

13 νοῦς, καὶ ἄλλο [q] δὴ ἐν ἄλλῳ. Ἀλλ' ἴσως ταῦτα μὲν ἀφετέον
[r] τὸ νῦν· ἐξακριβοῦν γὰρ [s] ὑπὲρ αὐτῶν ἄλλης ἂν εἴη φιλοσο-
φίας οἰκειότερον. Ὁμοίως δὲ καὶ περὶ τῆς ἰδέας· εἰ γὰρ [t] καὶ
ἔστιν ἕν τι [v] τὸ [w] κοινῇ κατηγορούμενον ἀγαθὸν ἢ χωριστόν
[x] τι αὐτὸ καθ' αὑτό, δῆλον ὡς οὐκ ἂν εἴη πρακτὸν οὐδὲ κτη-
14 τὸν ἀνθρώπῳ· νῦν δὲ τοιοῦτόν τι ζητεῖται. Τάχα δέ τῳ
δόξειεν ἂν βέλτιον εἶναι γνωρίζειν αὐτὸ πρὸς τὰ κτητὰ καὶ
πρακτὰ τῶν ἀγαθῶν· οἷον γὰρ παράδειγμα τοῦτ' ἔχοντες
μᾶλλον [y] εἰσόμεθα καὶ τὰ ἡμῖν ἀγαθά, κἂν εἰδῶμεν, [z] ἐπιτευ-
15 ξόμεθα αὐτῶν. Πιθανότητα μὲν οὖν [a] ἔχει τινὰ ὁ λόγος,
ἔοικε δὲ ταῖς ἐπιστήμαις διαφωνεῖν· πᾶσαι γὰρ ἀγαθοῦ τινὸς
ἐφιέμεναι καὶ τὸ ἐνδεὲς ἐπιζητοῦσαι παραλείπουσι τὴν γνῶ-
σιν αὐτοῦ. [b] Καίτοι βοήθημα τηλικοῦτον [c] ἅπαντας τοὺς
16 τεχνίτας ἀγνοεῖν καὶ μηδ' ἐπιζητεῖν οὐκ εὔλογον. Ἄπορον
δὲ καὶ τί ὠφεληθήσεται ὑφάντης ἢ τέκτων πρὸς τὴν αὑτοῦ
τέχνην εἰδὼς [d] αὐτὸ τἀγαθόν, ἢ πῶς ἰατρικώτερος [e] ἢ στρα-
τηγικώτερος ἔσται ὁ τὴν ἰδέαν αὐτὴν τεθεαμένος. Φαίνεται
μὲν γὰρ οὐδὲ τὴν ὑγίειαν οὕτως ἐπισκοπεῖν ὁ ἰατρός, ἀλλὰ
τὴν [f] ἀνθρώπου, μᾶλλον δ' ἴσως τὴν τοῦδε· καθ' ἕκαστον γὰρ
ἰατρεύει. Καὶ περὶ μὲν τούτων ἐπὶ τοσοῦτον εἰρήσθω.

5 Πάλιν δ' ἐπανέλθωμεν ἐπὶ τὸ ζητούμενον ἀγαθόν, τί ποτ'
(7) ἂν εἴη. Φαίνεται μὲν γὰρ ἄλλο ἐν [g] ἄλλῃ πράξει καὶ τέχνῃ·
[h] ἄλλο γὰρ ἐν ἰατρικῇ καὶ στρατηγικῇ καὶ ταῖς λοιπαῖς
ὁμοίως. Τί οὖν [i] ἑκάστης τἀγαθόν; Ἢ οὗ χάριν τὰ λοιπὰ
πράττεται; Τοῦτο δ' ἐν ἰατρικῇ [k] μὲν ὑγίεια, ἐν στρατη-
γικῇ δὲ νίκη, ἐν οἰκοδομικῇ δ' οἰκία, ἐν ἄλλῳ δ' ἄλλο, ἐν
ἁπάσῃ δὲ πράξει καὶ προαιρέσει [l] τὸ [m] τέλος· τούτου γὰρ
ἕνεκα τὰ λοιπὰ [n] πράττουσι [o] πάντες. Ὥστ' εἴ τι τῶν πρα-

[q] ἐν ἄλλω δή M^b. [r] τὰ K^b. [s] περὶ M^b. [t] καὶ om. K^b.M^b. [v] τὸ] καὶ K^b.M^b. [w] κοινὸν M^b. [x] αὐτό τι K^b.M^b. [y] οἰσόμεθα H^a.O^b. [z] ἐπιτευξώμεθα H^a.O^b. [a] τινὰ ἔχει K^b.M^b. [b] καὶ τὸ M^b. [c] τοὺς τεχνίτας ἅπαντας K^b.M^b. [d] τὸ αὐτοαγαθὸν M^b, τὸ αὐτὸ τοῦτο ἀγαθόν K^b. [e] ἢ στρατηγικώτερος om. M^b. [f] τἀνθρώπου M^b. [g] ἄλλῃ] ἄλλῃ καὶ ἄλλῃ L^b. [h] ἄλλῃ H^a.O^b. [i] ἑκάστῃ O^b. [k] μὲν om. O^b. [l] τὸ om. H^a.O^b. [m] τέλειον M^b. [n] πράσσουσι K^b. [o] ἅπαντες M^b.

κτῶν ἁπάντων ἐστὶ τέλος, τοῦτ' ἂν εἴη τὸ πρακτὸν ἀγαθόν,
εἰ δὲ πλείω, ταῦτα. Μεταβαίνων δὴ ὁ λόγος εἰς [p] ταὐτὸν 2
ἀφῖκται. Τοῦτο δ' ἔτι μᾶλλον διασαφῆσαι πειρατέον. Ἐπεὶ 3
δὲ πλείω φαίνεται τὰ τέλη, τούτων δ' αἱρούμεθά τινα δι'
[q] ἕτερα, οἷον πλοῦτον αὐλοὺς καὶ ὅλως τὰ ὄργανα, δῆλον ὡς
οὐκ ἔστι πάντα τέλεια· τὸ δ' ἄριστον τέλειόν τι φαίνεται.
Ὥστ' εἰ μέν ἐστιν ἕν τι μόνον τέλειον, τοῦτ' ἂν εἴη τὸ ζη-
τούμενον, εἰ δὲ πλείω, τὸ [r] τελειότατον τούτων. Τελειότε- 4
ρον δὲ λέγομεν τὸ καθ' [s] αὑτὸ διωκτὸν τοῦ δι' ἕτερον καὶ τὸ
μηδέποτε δι' ἄλλο αἱρετὸν τῶν [t] καὶ καθ' αὑτὰ καὶ [v] διὰ τοῦθ'
αἱρετῶν, καὶ ἁπλῶς δὴ τέλειον τὸ καθ' αὑτὸ αἱρετὸν ἀεὶ καὶ
μηδέποτε δι' ἄλλο. Τοιοῦτον [w] δ' ἡ εὐδαιμονία [x] μάλιστ' 5
εἶναι δοκεῖ· ταύτην γὰρ αἱρούμεθα ἀεὶ δι' αὐτὴν καὶ οὐδέποτε
δι' ἄλλο, τιμὴν δὲ καὶ ἡδονὴν καὶ νοῦν καὶ πᾶσαν ἀρετὴν
αἱρούμεθα μὲν [y] καὶ δι' [z] αὑτά (μηθενὸς γὰρ ἀποβαίνοντος
ἑλοίμεθ' ἂν ἕκαστον αὐτῶν), αἱρούμεθα δὲ καὶ τῆς εὐδαιμονίας
χάριν, διὰ τούτων ὑπολαμβάνοντες εὐδαιμονήσειν. [a] Τὴν δ'
εὐδαιμονίαν οὐδεὶς αἱρεῖται τούτων χάριν, οὐδ' ὅλως δι' ἄλλο.
Φαίνεται δὲ καὶ ἐκ τῆς αὐταρκείας τὸ αὐτὸ συμβαίνειν. Τὸ 6
γὰρ τέλειον ἀγαθὸν αὔταρκες εἶναι δοκεῖ. Τὸ [b] δ' αὔταρκες
λέγομεν οὐκ αὐτῷ μόνῳ τῷ ζῶντι βίον μονώτην, ἀλλὰ καὶ
γονεῦσι καὶ τέκνοις καὶ [c] γυναικὶ καὶ ὅλως τοῖς φίλοις καὶ
πολίταις, ἐπειδὴ φύσει [d] πολιτικὸς ἄνθρωπος. Τούτων δὲ 7
ληπτέος ὅρος τις· ἐπεκτείνοντι γὰρ ἐπὶ τοὺς γονεῖς καὶ τοὺς
ἀπογόνους καὶ [e] τῶν φίλων τοὺς φίλους εἰς ἄπειρον πρόεισιν.
Ἀλλὰ τοῦτο μὲν [f] εἰσαῦθις ἐπισκεπτέον, τὸ δ' αὔταρκες [g] τί-
θεμεν ὃ μονούμενον [h] αἱρετὸν ποιεῖ τὸν βίον καὶ μηδενὸς
[i] ἐνδεᾶ· τοιοῦτον δὲ τὴν εὐδαιμονίαν οἰόμεθα εἶναι. Ἔτι δὲ 8

[p] ταὐτὸν] τοῦτο M^b. [q] ἕτερον K^b.M^b. [r] τελειότερον M^b. [s] ἑαυτὸ H^a.O^b. [t] καὶ post τῶν om. O^b. [v] διὰ τοῦθ'] δι' αὐτὰ K^b. [w] δ'] δὴ K^b. [x] εἶναι μάλιστα M^b. [y] καὶ om. H^a. [z] αὐτὴν M^b. [a] τὴν εὐδαιμονίαν δ' H^a.K^b. [b] δ'] γὰρ O^b. [c] γυναιξὶ K^b.M^b. [d] πολιτικὸν H^a.O^b, πολιτικὸς ὁ M^b. [e] τοὺς φίλους τῶν φίλων L^b. [f] ἐσαῦθις M^b. [g] τιθέμενον pr. K^b. [h] αἱρετὸν] ἄρκιον καὶ αἱρετὸν H^a.L^b, αἱρετὸν καὶ ἄρκιον M^b. [i] ἐνδεῆ H^a.

πάντων αἱρετωτάτην μὴ συναριθμουμένην, [k] συναριθμουμένην δὲ δῆλον ὡς [l] αἱρετωτέραν μετὰ τοῦ ἐλαχίστου τῶν ἀγαθῶν· ὑπεροχὴ γὰρ [m] ἀγαθῶν γίνεται τὸ προστιθέμενον, [n] ἀγαθῶν δὲ τὸ μεῖζον αἱρετώτερον ἀεί. Τέλειον δή τι [o] φαίνεται καὶ αὔταρκες [p] ἡ εὐδαιμονία, [q] τῶν πρακτῶν οὖσα τέλος.

6 Ἀλλ' ἴσως τὴν [r] μὲν εὐδαιμονίαν τὸ ἄριστον λέγειν ὁμο-
9 λογούμενόν τι φαίνεται, [s] ποθεῖται [t] δ' ἐναργέστερον τί ἐστιν
10 [v] ἔτι λεχθῆναι. Τάχα [w] δὴ γένοιτ' ἂν τοῦτ', εἰ ληφθείη τὸ
ἔργον τοῦ ἀνθρώπου. Ὥσπερ γὰρ αὐλητῇ καὶ ἀγαλματο-
ποιῷ καὶ παντὶ τεχνίτῃ, καὶ ὅλως ὧν ἐστὶν ἔργον [x] τι καὶ
πρᾶξις, ἐν τῷ ἔργῳ δοκεῖ τἀγαθὸν εἶναι καὶ τὸ εὖ, οὕτω
11 δόξειεν ἂν καὶ ἀνθρώπῳ, εἴπερ ἔστι [y] τι ἔργον αὐτοῦ. Πό-
τερον οὖν τέκτονος μὲν καὶ σκυτέως ἐστὶν ἔργα τινὰ καὶ
πράξεις, ἀνθρώπου δ' οὐδέν ἐστιν, ἀλλ' ἀργὸν πέφυκεν; Ἢ
καθάπερ ὀφθαλμοῦ καὶ [z] χειρὸς καὶ ποδὸς καὶ ὅλως ἑκάστου
τῶν μορίων φαίνεταί τι ἔργον, οὕτω [a] καὶ ἀνθρώπου παρὰ
πάντα [b] ταῦτα θείη τις ἂν ἔργον τι; Τί οὖν δὴ τοῦτ' ἂν εἴη
12 ποτέ; Τὸ μὲν γὰρ ζῆν κοινὸν εἶναι φαίνεται καὶ τοῖς φυ-
τοῖς, ζητεῖται δὲ τὸ ἴδιον. Ἀφοριστέον ἄρα τὴν θρεπτικὴν
[c] καὶ αὐξητικὴν ζωήν. Ἑπομένη [d] δὲ αἰσθητική τις ἂν εἴη,
φαίνεται δὲ καὶ [e] αὕτη κοινὴ καὶ [f] ἵππῳ καὶ βοῒ καὶ παντὶ
13 ζῴῳ. Λείπεται [g] δὴ πρακτική τις τοῦ λόγον ἔχοντος. Τού-
του δὲ τὸ μὲν ὡς ἐπιπειθὲς λόγῳ, τὸ δ' ὡς ἔχον καὶ διανοού-
μενον. Διττῶς δὲ καὶ ταύτης λεγομένης τὴν κατ' ἐνέργειαν
14 θετέον· [h] κυριώτερον γὰρ αὕτη δοκεῖ λέγεσθαι. Εἰ δ' ἐστὶν
ἔργον ἀνθρώπου ψυχῆς ἐνέργεια κατὰ λόγον ἢ μὴ ἄνευ λό-
γου, τὸ δ' αὐτό φαμεν ἔργον εἶναι τῷ γένει τοῦδε [i] καὶ τοῦδε

[k] alterum συναριθμουμένην om. L^b. [l] αἱρετωτέραν μετὰ τοῦ ἐλαχίστου] ἐλαχιστοτέραν H^a. [m] ἀγαθοῦ O^b, τῶν ἀγαθῶν M^b. [n] ἀγαθὸν M^b. [o] καὶ αὔταρκες φαίνεται O^b. [p] ἡ om. L^b. [q] τῶν] πάντων τῶν M^b. [r] μὲν om. L^b. [s] ποθεῖ K^b. [t] δ'] δὲ καὶ M^b. [v] ἔτι om. O^b. [w] δὲ M^b. [x] τι καὶ] τι ἢ M^b. [y] ἔργον τι L^b.O^b. [z] ποδὸς καὶ χειρὸς K^b. [a] καὶ τοῦ ἀνθρώπου O^b. [b] ταῦτα ante πάντα M^b.O^b, om. L^b. [c] καὶ τὴν αὐξητικὴν K^b. [d] δὲ] γὰρ M^b. [e] αὐτὴ K^b. [f] βοῒ καὶ ἵππῳ L^b. [g] δὲ K^b.M^b. [h] κυριωτέρα L^b. [i] καὶ τοῦδε] καὶ τοῦδε τοῦ M^b.

σπουδαίου, ὥσπερ κιθαριστοῦ καὶ σπουδαίου κιθαριστοῦ, καὶ
ἁπλῶς δὴ τοῦτ' ἐπὶ πάντων, προστιθεμένης τῆς [k] κατ' ἀρε-
τὴν ὑπεροχῆς πρὸς τὸ ἔργον· κιθαριστοῦ μὲν [l] γὰρ [m] τὸ κιθα-
ρίζειν, σπουδαίου δὲ τὸ εὖ· εἰ δ' οὕτως, ἀνθρώπου δὲ τίθεμεν
ἔργον ζωήν [n] τινα, ταύτην δὲ ψυχῆς ἐνέργειαν [o] καὶ [p] πράξεις
μετὰ λόγου, σπουδαίου δ' ἀνδρὸς εὖ ταῦτα καὶ καλῶς, ἕκα- 15
στον δ' εὖ κατὰ τὴν οἰκείαν ἀρετὴν [q] ἀποτελεῖται· εἰ δ' οὕτω,
τὸ ἀνθρώπινον ἀγαθὸν ψυχῆς ἐνέργεια γίνεται κατ' ἀρετήν,
εἰ δὲ πλείους [r] αἱ ἀρεταί, κατὰ τὴν ἀρίστην καὶ τελειοτάτην.
Ἔτι [s] δ' ἐν βίῳ τελείῳ. Μία γὰρ χελιδὼν ἔαρ οὐ ποιεῖ, οὐδὲ 16
μία ἡμέρα· οὕτω [t] δὲ οὐδὲ [v] μακάριον καὶ εὐδαίμονα μία ἡμέρα
[w] οὐδ' ὀλίγος χρόνος. Περιγεγράφθω μὲν οὖν τἀγαθὸν 17
ταύτῃ· δεῖ γὰρ ἴσως ὑποτυπῶσαι [x] πρῶτον, εἶθ' ὕστερον 7
[y] ἀναγράψαι. Δόξειε δ' ἂν παντὸς εἶναι [z] προαγαγεῖν καὶ
διαρθρῶσαι τὰ καλῶς ἔχοντα τῇ περιγραφῇ, καὶ ὁ χρόνος
τῶν τοιούτων εὑρετὴς ἢ συνεργὸς ἀγαθὸς εἶναι. Ὅθεν καὶ
τῶν τεχνῶν γεγόνασιν [a] αἱ ἐπιδόσεις· παντὸς γὰρ προσθεῖ-
ναι τὸ ἐλλεῖπον. Μεμνῆσθαι δὲ καὶ τῶν προειρημένων χρή, 18
καὶ τὴν ἀκρίβειαν μὴ ὁμοίως ἐν ἅπασιν ἐπιζητεῖν, ἀλλ' ἐν
ἑκάστοις κατὰ τὴν ὑποκειμένην ὕλην καὶ ἐπὶ τοσοῦτον ἐφ'
ὅσον [b] οἰκεῖον τῇ μεθόδῳ. Καὶ γὰρ τέκτων καὶ γεωμέτρης 19
διαφερόντως ἐπιζητοῦσι τὴν ὀρθήν· ὁ μὲν γὰρ ἐφ' ὅσον χρη-
σίμη πρὸς τὸ ἔργον, ὁ δὲ τί ἐστιν ἢ [c] ποῖόν [d] τι· θεατὴς γὰρ
τἀληθοῦς. Τὸν αὐτὸν [e] δὴ τρόπον καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις ποιη-
τέον, ὅπως μὴ τὰ πάρεργα τῶν ἔργων πλείω [f] γίγνηται.
Οὐκ ἀπαιτητέον δ' [g] οὐδὲ τὴν αἰτίαν ἐν ἅπασιν ὁμοίως, ἀλλ' 20
ἱκανὸν ἔν τισι τὸ ὅτι δειχθῆναι καλῶς, οἷον καὶ περὶ τὰς
ἀρχάς· τὸ δ' ὅτι πρῶτον καὶ ἀρχή. Τῶν [h] ἀρχῶν δ' αἱ μὲν 21

[k] κατὰ τὴν ἀρετὴν K^b. [l] γὰρ om. L^b. [m] τὸ om. K^b. [n] τινα] τινα κατ' ἀρετὴν M^b. [o] καὶ—ἐνέργεια om. pr. K^b. [p] πρᾶξιν M^b.O^b. [q] ἐπιτελεῖται M^b. [r] αἱ om. M^b. [s] δ'] δὲ καὶ O^b. [t] δὴ O^b, δὲ καὶ H^a. [v] εὐδαίμονα καὶ μακάριον L^b. [w] οὔτ' O^b. [x] πρότερον M^b. [y] ἀναγράφειν H^a.M^b.O^b. [z] προσαγαγεῖν H^a. [a] αἱ add. K^b. [b] οἰκεῖα M^b. [c] ὁποῖόν L^b. [d] τι om. K^b. [e] δὲ M^b. [f] γένηται M^b. [g] οὐδὲ om. O^b. [h] δ' ἀρχῶν M^b.

ἐπαγωγῇ θεωροῦνται, αἱ δ' αἰσθήσει, αἱ δ' ἐθισμῷ τινί, [i] καὶ
ἄλλαι δ' ἄλλως. Μετιέναι δὲ πειρατέον [k] ἑκάστας ᾗ πεφύ-
κασιν, καὶ σπουδαστέον ὅπως [l] ὁρισθῶσι καλῶς· μεγάλην γὰρ
ἔχουσι ῥοπὴν πρὸς τὰ ἑπόμενα. Δοκεῖ [m] γὰρ [n] πλεῖον [o] ἢ
ἥμισυ [p] παντὸς εἶναι ἡ ἀρχή, καὶ πολλὰ [q] συμφανῆ [r] γίνεσθαι
δι' αὐτῆς τῶν ζητουμένων.

8 Σκεπτέον [s] δὴ περὶ αὐτῆς οὐ μόνον [t] ἐκ τοῦ συμπεράσμα-
(8) τος καὶ ἐξ ὧν ὁ λόγος, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν λεγομένων περὶ
αὐτῆς· τῷ μὲν γὰρ ἀληθεῖ πάντα συνᾴδει τὰ ὑπάρχοντα, τῷ
2 δὲ ψευδεῖ ταχὺ διαφωνεῖ τἀληθές. Νενεμημένων [v] δὴ τῶν
ἀγαθῶν τριχῇ, καὶ τῶν μὲν ἐκτὸς λεγομένων τῶν δὲ περὶ
ψυχὴν καὶ [w] σῶμα, τὰ περὶ [x] ψυχὴν κυριώτατα λέγομεν καὶ
μάλιστα ἀγαθά. Τὰς δὲ πράξεις [y] καὶ τὰς ἐνεργείας τὰς
ψυχικὰς περὶ ψυχὴν τίθεμεν. Ὥστε καλῶς ἂν λέγοιτο κατά
γε ταύτην τὴν δόξαν [z] παλαιὰν οὖσαν καὶ ὁμολογουμένην
3 [a] ὑπὸ τῶν [b] φιλοσοφούντων. Ὀρθῶς δὲ καὶ ὅτι πράξεις τινὲς
λέγονται καὶ ἐνέργειαι τὸ τέλος· οὕτω γὰρ τῶν περὶ ψυχὴν
4 ἀγαθῶν γίνεται, καὶ οὐ τῶν ἐκτός. Συνᾴδει δὲ τῷ λόγῳ καὶ
τὸ εὖ ζῆν καὶ τὸ εὖ πράττειν τὸν εὐδαίμονα· σχεδὸν γὰρ
9 5 εὐζωΐα τις [c] εἴρηται καὶ εὐπραξία. Φαίνεται δὲ καὶ τὰ ἐπι-
ζητούμενα [d] περὶ τὴν εὐδαιμονίαν [e] ἅπανθ' ὑπάρχειν τῷ λε-
6 χθέντι. Τοῖς μὲν γὰρ ἀρετή, τοῖς δὲ φρόνησις, ἄλλοις δὲ
σοφία τις εἶναι δοκεῖ, τοῖς δὲ ταῦτα ἢ τούτων τι μεθ' ἡδονῆς
ἢ οὐκ ἄνευ ἡδονῆς· ἕτεροι δὲ [f] καὶ τὴν ἐκτὸς εὐετηρίαν [g] συμ-
7 παραλαμβάνουσιν. Τούτων δὲ τὰ μὲν πολλοὶ καὶ παλαιοὶ
λέγουσιν, τὰ δὲ ὀλίγοι καὶ ἔνδοξοι ἄνδρες· οὐδετέρους [h] δὲ

[i] καὶ om. M^b. [k] ἑκάστης K^b. [l] διορισθῶσι K^b. [m] γὰρ] οὖν H^a.L^b.M^b.O^b. [n] πλείων L^b. [o] ἢ] ἢ τὸ H^a, τὸ ἢ τὸ M^b. [p] τοῦ παντὸς εἶναι H^a.M^b, εἶναι τοῦ παντὸς O^b, τοῦ παντὸς L^b. [q] ἐμφανῆ M^b. [r] δι' αὐτῆς γίνεσθαι L^b. [s] δὲ K^b, δὴ καὶ H^a.L^b. [t] ἐκ τοῦ] ἑκάστου K^b. [v] δὴ] δὲ M^b. [w] σώματα περὶ K^b, σώματα τὰ περὶ L^b. [x] ψυχὴν τὰ κυριώτατα K^b. [y] καὶ τὰς ψυχικὰς ἐνεργείας περὶ H^a.K^b. [z] οὖσαν παλαιὰν H^a. [a] ὑπὸ—καὶ om. K^b. [b] φιλοσόφων O^b. [c] εἴρηται] ἐστι L^b. [d] περὶ] τὰ περὶ K^b. [e] πάντα H^a. [f] καὶ om. O^b. [g] συμπεριλαμβάνουσι M^b.O^b. [h] δὴ K^b.

[i]τούτων εὔλογον διαμαρτάνειν τοῖς ὅλοις, ἀλλ' [k]ἕν γέ τι [l]ἢ
καὶ τὰ πλεῖστα [m]κατορθοῦν. Τοῖς μὲν οὖν [n]λέγουσι [o]τὴν 8
ἀρετὴν ἢ ἀρετήν τινα [p]συνῳδός [q]ἐστιν ὁ λόγος· ταύτης γάρ
ἐστιν ἡ κατ' αὐτὴν ἐνέργεια. Διαφέρει δὲ ἴσως οὐ μικρὸν ἐν 9
[r]κτήσει ἢ χρήσει τὸ ἄριστον ὑπολαμβάνειν καὶ ἐν ἕξει ἢ
ἐνεργείᾳ. Τὴν μὲν γὰρ ἕξιν ἐνδέχεται μηδὲν ἀγαθὸν ἀποτε-
λεῖν ὑπάρχουσαν, οἷον τῷ καθεύδοντι ἢ [s]καὶ ἄλλως πως ἐξηρ-
γηκότι, τὴν δ' ἐνέργειαν οὐχ οἷόν τε· πράξει γὰρ ἐξ ἀνάγ-
κης, καὶ εὖ πράξει. Ὥσπερ δ' Ὀλυμπίασιν οὐχ οἱ κάλλιστοι
καὶ ἰσχυρότατοι στεφανοῦνται ἀλλ' οἱ ἀγωνιζόμενοι (τού-
των γάρ [t]τινες νικῶσιν), οὕτω καὶ τῶν ἐν [v]τῷ βίῳ καλῶν κἀ-
γαθῶν οἱ πράττοντες [w]ὀρθῶς [x]ἐπήβολοι γίγνονται. [y]Ἔστι 10
δὲ καὶ ὁ βίος αὐτῶν καθ' αὑτὸν ἡδύς. Τὸ μὲν γὰρ ἥδεσθαι
τῶν ψυχικῶν, ἑκάστῳ δ' ἐστὶν ἡδὺ πρὸς ὃ λέγεται φιλοτοι-
οῦτος, [z]οἷον ἵππος μὲν τῷ φιλίππῳ, θέαμα δὲ τῷ [a]φιλο-
θεώρῳ· [b]τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ τὰ δίκαια τῷ φιλοδικαίῳ
καὶ ὅλως τὰ κατ' ἀρετὴν τῷ φιλαρέτῳ. Τοῖς μὲν οὖν πολ- 11
λοῖς τὰ ἡδέα [c]μάχεται διὰ τὸ μὴ φύσει τοιαῦτ' εἶναι, τοῖς
δὲ φιλοκάλοις ἐστὶν ἡδέα τὰ φύσει ἡδέα. Τοιαῦτα [d]δ' αἱ
κατ' ἀρετὴν πράξεις, ὥστε καὶ τούτοις εἰσὶν ἡδεῖαι [e]καὶ καθ'
αὑτάς. Οὐδὲν [f]δὴ προσδεῖται τῆς ἡδονῆς ὁ βίος αὐτῶν ὥσ- 12
περ περιάπτου τινός, ἀλλ' ἔχει [g]τὴν ἡδονὴν ἐν [h]ἑαυτῷ. Πρὸς
τοῖς εἰρημένοις γὰρ οὐδ' ἐστὶν ἀγαθὸς ὁ μὴ χαίρων ταῖς κα-
λαῖς πράξεσιν· οὔτε γὰρ δίκαιον [i]οὐδεὶς ἂν εἴποι τὸν μὴ χαί-
ροντα τῷ δικαιοπραγεῖν, οὔτ' ἐλευθέριον τὸν μὴ χαίροντα
ταῖς ἐλευθερίοις πράξεσιν· ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων. [k]Εἰ 13

[i] εὔλογον τούτων M^b. [k] ἕν γε] ἐπί H^a.M^b.O^b. [l] ἢ add. L^b. in K^b. post τι deletæ litteræ duæ, καὶ omissa. [m] ἐπορθοῦν O^b. [n] λέγουσι] λέγουσι τὴν εὐδαιμονίαν M^b. [o] τὴν] τὴν πᾶσαν H^a.L^b.O^b, πᾶσαν τὴν M^b. [p] σύνορός K^b, σύμφωνός L^b. [q] ἐστιν om. H^a. [r] χρήσει ἢ κτήσει M^b. [s] καὶ om. M^b. [t] τινες καὶ νικῶσιν M^b. [v] τῷ om. L^b. [w] ὀρθῶς] καλῶς O^b. [x] ἐπίβολοι K^b. [y] ἔτι margo K^b. [z] οἷος M^b. [a] φιλοθεωρῶι K^b, φιλοθεάμονι L^b.O^b. [b] τὸν—φιλοδικαίῳ om. K^b. [c] μάχεται πρὸς ἄλληλα διὰ L^b. [d] δ' ἀεὶ αἱ K^b.M^b. [e] καὶ post ἡδεῖαι om. M^b. [f] δὲ L^b, δὲ δὴ M^b. [g] τὴν] τινα O^b. [h] αὑτῷ M^b. [i] οὐδεὶς ἂν] οὐθ' εἷς ἂν K^b, τις L^b. [k] εἰ δ' om. M^b.

δ' οὕτω, καθ' [l] αὑτὰς ἂν εἶεν αἱ κατ' ἀρετὴν πράξεις ἡδεῖαι.
Ἀλλὰ [m] μὴν καὶ ἀγαθαί γε καὶ καλαί, καὶ μάλιστα τούτων
ἕκαστον, εἴπερ καλῶς κρίνει περὶ αὐτῶν ὁ σπουδαῖος· κρίνει
14 δ' ὡς εἴπομεν. Ἄριστον ἄρα καὶ κάλλιστον καὶ ἥδιστον ἡ
εὐδαιμονία, καὶ οὐ διώρισται ταῦτα κατὰ τὸ Δηλιακὸν ἐπί-
γραμμα·

> κάλλιστον τὸ δικαιότατον, λῷστον [n] δ' ὑγιαίνειν·
> ἥδιστον [o] δὲ πέφυχ' οὗ τις ἐρᾷ τὸ τυχεῖν.

Ἅπαντα γὰρ ὑπάρχει ταῦτα ταῖς ἀρίσταις ἐνεργείαις· ταύ-
τας δέ, ἢ μίαν [p] τούτων [q] τὴν ἀρίστην, [r] φαμὲν εἶναι τὴν εὐδαι-
15 μονίαν. Φαίνεται δ' ὅμως καὶ τῶν ἐκτὸς ἀγαθῶν προσδεο-
μένη, καθάπερ εἴπομεν· ἀδύνατον γὰρ ἢ οὐ ῥᾴδιον τὰ καλὰ
πράττειν ἀχορήγητον ὄντα. Πολλὰ μὲν γὰρ πράττεται,
καθάπερ δι' ὀργάνων, [s] διὰ φίλων καὶ πλούτου καὶ πολιτικῆς
16 δυνάμεως· ἐνίων δὲ [t] τητώμενοι ῥυπαίνουσι τὸ μακάριον, οἷον
εὐγενείας, εὐτεκνίας, κάλλους· [v] οὐ πάνυ γὰρ εὐδαιμονικὸς ὁ
τὴν ἰδέαν παναίσχης ἢ δυσγενὴς ἢ μονώτης καὶ ἄτεκνος, ἔτι
δ' ἴσως ἧττον, εἴ τῳ πάγκακοι παῖδες εἶεν ἢ [w] φίλοι, [x] ἢ ἀγα-
17 θοὶ ὄντες τεθνᾶσιν. Καθάπερ οὖν εἴπομεν, ἔοικε προσδεῖ-
σθαι καὶ τῆς τοιαύτης εὐημερίας· [y] ὅθεν εἰς [z] ταὐτὸ τάττουσιν
ἔνιοι τὴν εὐτυχίαν τῇ εὐδαιμονίᾳ, [a] ἕτεροι δὲ τὴν ἀρετήν.
10 Ὅθεν καὶ ἀπορεῖται πότερόν ἐστι μαθητὸν ἢ ἐθιστὸν [b] ἢ ἄλ-
(9) λως πως ἀσκητόν, ἢ κατά τινα θείαν μοῖραν ἢ καὶ διὰ τύχην
2 παραγίνεται. Εἰ μὲν οὖν καὶ ἄλλο τι [c] ἐστὶ θεῶν [d] δώρημα
ἀνθρώποις, εὔλογον καὶ τὴν εὐδαιμονίαν θεόσδοτον εἶναι, καὶ

[l] ἑαυτὰς H^a. [m] μὴν γε ἀγαθαὶ καὶ καλαὶ M^b, μὴν ἀγαθαί τε καὶ καλαὶ K^b, μὴν καλαί γε καὶ ἀγαθαὶ L^b. [n] δ'] δὲ τὸ L^b, om. M^b. [o] δὲ πέφυχ' οὗ τις ἐρᾶι τὸ τυχεῖν K^b. et margo Parisiensis Regii 2023; δὲ πέφυχ' οὗ τις ἔραται (vel ἐρᾶται) τυχεῖν H^a.M^b.N^b. et Parisienses Regii 1471, 1855, 1856, 2024; δ' οὗ τις ἐρᾶι τυχεῖν L^b.O^b. et 1852, 2023, 2114; δὲ οὗ τις ἐρᾶται τυχεῖν codex Oxoniensis collegii corporis Christi; δὲ τυχεῖν οὗ τις ἕκαστος ἐρᾷ 2113 et margo 2114. [p] τούτων post ἀρίστην H^a. [q] τὴν om. H^a.L^b.O^b. [r] εἶναί φαμεν H^a.M^b. [s] διὰ] καὶ διὰ H^a.K^b.M^b, τῶν L^b. [t] ἡττώμενοι corr. K^b. [v] οὐ πάνυ] οὐδαμῶς K^b. [w] φίλοι om. H^a. [x] ἢ add. L^b.M^b.O^b. [y] ὅθεν καὶ εἰς H^a. [z] ταυτὸν M^b. [a] ἕτεροι] ἔνιοι H^a.L^b.M^b.O^b. [b] ἢ καὶ ἄλλως H^a.K^b.M^b. [c] θεῶν ἐστὶ H^a.M^b.O^b. [d] δώρημα τοῖς ἀνθρώποις L^b.

μάλιστα τῶν ἀνθρωπίνων [e] *ὅσῳ βέλτιστον.* Ἀλλὰ *τοῦτο* 3
μὲν ἴσως ἄλλης ἂν εἴη σκέψεως οἰκειότερον, φαίνεται δὲ [f] *κἂν*
εἰ μὴ θεόπεμπτός ἐστιν [g] *ἀλλὰ δι' ἀρετὴν καί τινα μάθησιν ἢ*
ἄσκησιν παραγίνεται, τῶν θειοτάτων εἶναι· τὸ γὰρ τῆς ἀρε-
τῆς ἆθλον καὶ τέλος ἄριστον [h] *εἶναι φαίνεται καὶ θεῖόν τι*
καὶ μακάριον. Εἴη *δ' ἂν καὶ πολύκοινον· δυνατὸν γὰρ ὑπάρξαι* 4
πᾶσι τοῖς μὴ πεπηρωμένοις πρὸς ἀρετὴν διά τινος μαθήσεως
καὶ ἐπιμελείας. Εἰ *δ' ἐστὶν οὕτω* [i] *βέλτιον* [k] *ἢ διὰ τύχην εὐ-* 5
δαιμονεῖν, εὔλογον ἔχειν οὕτως, εἴπερ τὰ κατὰ φύσιν, ὡς [l] *οἷόν*
τε κάλλιστα ἔχειν, οὕτω πέφυκεν. Ὁμοίως *δὲ καὶ* [m] *τὰ κατὰ* 6
τέχνην καὶ πᾶσαν αἰτίαν, καὶ [n] *μάλιστα κατὰ τὴν ἀρίστην.*
Τὸ *δὲ μέγιστον καὶ κάλλιστον ἐπιτρέψαι τύχῃ λίαν πλημ-*
μελὲς ἂν εἴη. Συμφανὲς *δ'* [o] *ἐστὶ καὶ ἐκ τοῦ λόγου τὸ ζη-* 7
τούμενον· εἴρηται γὰρ ψυχῆς ἐνέργεια κατ' ἀρετὴν ποιά τις.
Τῶν *δὲ λοιπῶν ἀγαθῶν τὰ μὲν ὑπάρχειν ἀναγκαῖον, τὰ δὲ*
συνεργὰ καὶ χρήσιμα πέφυκεν ὀργανικῶς. Ὁμολογούμενα 8
δὲ ταῦτ' ἂν εἴη καὶ τοῖς ἐν ἀρχῇ· τὸ γὰρ τῆς πολιτικῆς τέ-
λος ἄριστον ἐτίθεμεν, [p] *αὕτη δὲ πλείστην ἐπιμέλειαν ποιεῖται*
τοῦ ποιούς τινας καὶ ἀγαθοὺς τοὺς πολίτας ποιῆσαι καὶ πρα-
κτικοὺς τῶν καλῶν. Εἰκότως *οὖν οὔτε βοῦν οὔτε ἵππον οὔτε* 9
[q] *ἄλλο τῶν ζῴων οὐδὲν εὔδαιμον λέγομεν· οὐδὲν γὰρ αὐτῶν*
οἷόν τε [r] *κοινωνῆσαι τοιαύτης ἐνεργείας.* Διὰ *ταύτην δὲ* [s] *τὴν* 10
αἰτίαν οὐδὲ παῖς εὐδαίμων ἐστίν· οὔπω γὰρ [t] *πρακτικὸς τῶν*
τοιούτων διὰ τὴν ἡλικίαν· οἱ δὲ λεγόμενοι διὰ τὴν ἐλπίδα
μακαρίζονται. Δεῖ *γάρ, ὥσ*[v]*περ εἴπομεν, καὶ ἀρετῆς τε-*
λείας καὶ βίου τελείου. Πολλαὶ *γὰρ μεταβολαὶ γίνονται* 11
καὶ παντοῖαι τύχαι κατὰ τὸν βίον, καὶ ἐνδέχεται [w] *τὸν μά-*
λιστ' [x] *εὐθηνοῦντα μεγάλαις συμφοραῖς περιπεσεῖν ἐπὶ* [y] *γή-*

[e] *ὅσον* M^b. [f] *κἂν εἰ*] *εἰ καὶ* L^b, *κἂν* O^b. [g] *ἀλλ' εἰ δι'* H^a. [h] *εἶναι* post *φαίνεται* M^b, om. $L^b.O^b$. [i] *βέλτιστον* L^b. [k] *ἢ τὸ διὰ* $K^b.M^b$. [l] *οἷόν τε*] *οἴονται* K^b. [m] *τὰ*] *τὸ* O^b, om. H^a. [n] *μάλιστα τὸ κατὰ* O^b. [o] *ἔτι* K^b, *ἂν εἴη* L^b. [p] *αὐτὴ* K^b. [q] *ἄλλο τι τῶν* $H^a.M^b.O^b$. [r] *κοινωνῆσαι τῆς τοιαύτης* M^b. [s] *τὴν αἰτίαν* post *ἐστίν* O^b. [t] *τῶν τοιούτων πρακτικὸς* M^b. [v] *περ* om. M^b. [w] *τὸν μάλιστ'*] *τὰ μὲν μάλιστ'* M^b. [x] *εὐθυνοῦντα* H^a, *εὐσθενοῦντα* K^b. [y] *γήρους* L^b.

ρως, καθάπερ ἐν τοῖς [z] ἡρωϊκοῖς περὶ Πριάμου [a] μυθεύεται·
τὸν δὲ τοιαύταις χρησάμενον τύχαις καὶ τελευτήσαντα ἀθλίως
11 οὐδεὶς εὐδαιμονίζει. Πότερον οὖν οὐδ' ἄλλον οὐδένα ἀνθρώ-
(10) πων εὐδαιμονιστέον ἕως ἂν ζῇ, κατὰ Σόλωνα δὲ χρεὼν τέλος
2 ὁρᾶν; Εἰ δὲ δὴ καὶ θετέον οὕτως, ἆρά γε [b] καὶ ἔστιν εὐδαί-
μων τότε ἐπειδὰν ἀποθάνῃ; Ἢ τοῦτό γε παντελῶς ἄτοπον,
ἄλλως τε καὶ τοῖς λέγουσιν ἡμῖν ἐνέργειάν [c] τινα τὴν εὐδαι-
3 μονίαν; Εἰ δὲ μὴ λέγομεν τὸν τεθνεῶτα εὐδαίμονα, [d] μηδὲ
Σόλων τοῦτο βούλεται, ἀλλ' ὅτι τηνικαῦτα ἄν τις ἀσφαλῶς
μακαρίσειεν ἄνθρωπον ὡς ἐκτὸς ἤδη τῶν κακῶν ὄντα καὶ [e] τῶν
δυστυχημάτων, ἔχει μὲν καὶ τοῦτ' ἀμφισβήτησίν τινα· δοκεῖ
γὰρ εἶναί [f] τι τῷ τεθνεῶτι καὶ [g] κακὸν καὶ ἀγαθόν, εἴπερ καὶ
τῷ ζῶντι μὴ αἰσθανομένῳ δέ, οἷον τιμαὶ καὶ ἀτιμίαι καὶ τέκνων
4 καὶ ὅλως ἀπογόνων εὐπραξίαι τε καὶ δυστυχίαι. Ἀπορίαν
[h] δὲ καὶ ταῦτα παρέχει· [i] τῷ γὰρ μακαρίως βεβιωκότι μέχρι
γήρως καὶ τελευτήσαντι κατὰ λόγον ἐνδέχεται πολλὰς με-
ταβολὰς συμβαίνειν περὶ τοὺς ἐκγόνους, καὶ τοὺς μὲν αὐτῶν
[k] ἀγαθοὺς εἶναι καὶ τυχεῖν βίου τοῦ κατ' ἀξίαν, τοὺς δ' ἐξ
ἐναντίας. Δῆλον [l] δ' ὅτι καὶ τοῖς ἀποστήμασι πρὸς τοὺς
5 γονεῖς παντοδαπῶς ἔχειν αὐτοὺς ἐνδέχεται. Ἄτοπον δὴ [m] γί-
νοιτ' ἄν, εἰ [n] συμμεταβάλλοι καὶ ὁ τεθνεὼς καὶ [o] γίνοιτο ὁτὲ
μὲν εὐδαίμων πάλιν δ' ἄθλιος. Ἄτοπον δὲ καὶ τὸ μηδὲν μηδ'
ἐπί τινα χρόνον συνικνεῖσθαι τὰ τῶν ἐκγόνων τοῖς γονεῦσιν.
6 Ἀλλ' ἐπανιτέον ἐπὶ τὸ πρότερον ἀπορηθέν· τάχα γὰρ ἂν
7 θεωρηθείη καὶ τὸ νῦν ἐπιζητούμενον ἐξ ἐκείνου. Εἰ δὴ [p] τὸ
τέλος ὁρᾶν δεῖ καὶ τότε μακαρίζειν ἕκαστον οὐχ ὡς ὄντα μα-
κάριον ἀλλ' ὅτι πρότερον ἦν, πῶς οὐκ ἄτοπον, εἰ [q] ὅτ' ἐστὶν
εὐδαίμων, μὴ [r] ἀληθεύσεται κατ' αὐτοῦ τὸ ὑπάρχον διὰ τὸ μὴ
βούλεσθαι τοὺς ζῶντας εὐδαιμονίζειν διὰ τὰς μεταβολάς, καὶ

[z] τρωϊκοῖς Kb.Mb. [a] μεμυθολόγηται Lb. [b] καὶ om. Ob. [c] τὴν εὐδαιμονίαν τινά Mb. [d] μηδὲ γὰρ σόλων Mb. [e] τῶν post καὶ om. Ha.Lb.Ob. [f] τι om. Kb. [g] κακὸν] κακόν τι Ha. [h] δὲ] γὰρ Mb. [i] τῶ μὲν γὰρ Mb. [k] ἀγαθοὺς] τῶν ἀγαθῶν τε Ob. [l] δ' om. Kb. [m] γένοιτ' Mb. [n] συμμεταβάλοι Ha.Kb.Ob. [o] γένοιτο Ha. [p] τὸ post δὴ add. Kb. [q] ὅτ'] ὅτι Lb. [r] ἀληθεύεται Mb.

διὰ τὸ μόνιμόν τι τὴν εὐδαιμονίαν ὑπειληφέναι καὶ μηδαμῶς
εὐμετάβολον, τὰς δὲ τύχας πολλάκις ἀνακυκλεῖσθαι περὶ τοὺς
αὐτούς; Δῆλον γὰρ ὡς εἰ συνακολουθοίημεν ταῖς τύχαις, τὸν 8
αὐτὸν εὐδαίμονα καὶ [s] πάλιν ἄθλιον ἐροῦμεν πολλάκις, χαμαι-
λέοντά τινα τὸν εὐδαίμονα ἀποφαίνοντες καὶ σαθρῶς ἱδρυ-
μένον. Ἢ τὸ μὲν ταῖς τύχαις ἐπακολουθεῖν οὐδαμῶς ὀρθόν· 9
οὐ γὰρ ἐν ταύταις τὸ εὖ ἢ κακῶς, ἀλλὰ προσδεῖται τούτων ὁ
ἀνθρώπινος βίος, καθάπερ [t] εἴπαμεν, κύριαι δ' εἰσὶν αἱ κατ'
ἀρετὴν ἐνέργειαι τῆς εὐδαιμονίας, αἱ δ' ἐναντίαι τοῦ ἐναντίου.
Μαρτυρεῖ δὲ τῷ λόγῳ καὶ τὸ νῦν διαπορηθέν. Περὶ οὐδὲν 10
γὰρ οὕτως [v] ὑπάρχει τῶν ἀνθρωπίνων [w] ἔργων [x] βεβαιότης ὡς
περὶ τὰς ἐνεργείας τὰς κατ' ἀρετήν· μονιμώτεραι γὰρ [y] καὶ
τῶν ἐπιστημῶν αὗται δοκοῦσιν εἶναι. Τούτων δ' αὐτῶν αἱ
[z] τιμιώταται [a] μονιμώταται διὰ τὸ μάλιστα καὶ συνεχέστατα
καταζῆν ἐν [b] αὐταῖς τοὺς μακαρίους· τοῦτο γὰρ ἔοικεν [c] αἰτίῳ
τοῦ μὴ γίγνεσθαι περὶ [d] αὐτὰ λήθην. Ὑπάρξει [e] δὴ τὸ ζη- 11
τούμενον τῷ εὐδαίμονι, καὶ ἔσται διὰ βίου τοιοῦτος· ἀεὶ γὰρ
ἢ μάλιστα πάντων πράξει καὶ θεωρήσει τὰ κατ' ἀρετήν, καὶ
τὰς τύχας οἴσει κάλλιστα καὶ πάντῃ πάντως ἐμμελῶς ὅ γ'
ὡς ἀληθῶς ἀγαθὸς καὶ τετράγωνος ἄνευ ψόγου. Πολλῶν 12
[f] δὲ γινομένων κατὰ τύχην καὶ διαφερόντων [g] μεγέθει καὶ [h] μι-
κρότητι, τὰ μὲν [i] μικρὰ τῶν εὐτυχημάτων, ὁμοίως δὲ καὶ τῶν
ἀντικειμένων, δῆλον ὡς οὐ ποιεῖ ῥοπὴν τῆς ζωῆς, τὰ δὲ [k] με-
γάλα καὶ πολλὰ γιγνόμενα μὲν εὖ μακαριώτερον τὸν βίον
ποιήσει (καὶ γὰρ [l] αὐτὰ συνεπικοσμεῖν πέφυκεν, καὶ ἡ χρῆσις
αὐτῶν καλὴ καὶ [m] σπουδαία γίγνεται), ἀνάπαλιν [n] δὲ συμβαί-
νοντα θλίβει καὶ λυμαίνεται [o] τὸ μακάριον· λύπας τε γὰρ
ἐπιφέρει καὶ ἐμποδίζει πολλαῖς ἐνεργείαις. Ὅμως δὲ καὶ

[s] πάλιν om. M^b. [t] εἴπομεν H^a.L^b.M^b.O^b. [v] ὑπάρχει post ἔργων K^b.
[w] ἔργων om. H^a. [x] βεβαιωτὴς K^b. [y] αὗται καὶ τῶν ἐπιστημῶν M^b.
[z] τιμιώτεραι M^b. [a] μονιώτεραι K^b.L^b.M^b. [b] ταύταις K^b. [c] αἴτιον L^b.
[d] αὐτὰς M^b. [e] δὲ M^b. [f] δὴ L^b. [g] καὶ μεγέθει καὶ M^b. [h] σμικρότητι
L^b.M^b.O^b. [i] σμικρὰ L^b. [k] πολλὰ καὶ μεγάλα H^a. [l] αὐτὰ τὰ μεγάλα
συνεπικοσμεῖν M^b. [m] σπουδαία] βεβαία K^b. [n] δὲ] δὲ πάλιν M^b.
[o] τὸν pr. L^b.

ἐν τούτοις διαλάμπει τὸ καλόν, ἐπειδὰν φέρῃ τις εὐκόλως
πολλὰς καὶ μεγάλας ἀτυχίας, μὴ δι' ἀναλγησίαν, ἀλλὰ γεν-
13 νάδας ὢν καὶ μεγαλόψυχος. Εἰ δ' εἰσὶν [p] αἱ ἐνέργειαι κύριαι
τῆς ζωῆς, καθάπερ εἴπομεν, οὐδεὶς ἂν γένοιτο τῶν μακαρίων
ἄθλιος· οὐδέποτε γὰρ πράξει τὰ μισητὰ [q] καὶ φαῦλα. Τὸν
γὰρ ὡς [r] ἀληθῶς [s] ἀγαθὸν καὶ ἔμφρονα πάσας οἰόμεθα τὰς
τύχας εὐσχημόνως φέρειν καὶ ἐκ τῶν ὑπαρχόντων ἀεὶ τὰ
κάλλιστα πράττειν, καθάπερ καὶ στρατηγὸν ἀγαθὸν τῷ πα-
ρόντι στρατοπέδῳ χρῆσθαι πολεμικώτατα καὶ σκυτοτόμον
ἐκ τῶν δοθέντων σκυτῶν κάλλιστον ὑπόδημα ποιεῖν· τὸν
14 αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ τοὺς ἄλλους τεχνίτας ἅπαντας. Εἰ δ'
οὕτως, ἄθλιος μὲν οὐδέποτε [t] γένοιτ' ἂν ὁ εὐδαίμων, οὐ μὴν
μακάριός γε, ἂν Πριαμικαῖς τύχαις περιπέσῃ. Οὐδὲ δὴ ποι-
κίλος [v] γε καὶ εὐμετάβολος· οὔτε γὰρ ἐκ τῆς εὐδαιμονίας
κινηθήσεται ῥᾳδίως, [w] οὐδ' ὑπὸ τῶν τυχόντων ἀτυχημάτων,
ἀλλ' [x] ὑπὸ μεγάλων καὶ πολλῶν, ἔκ [y] τε τῶν τοιούτων [z] οὐκ
ἂν γένοιτο πάλιν εὐδαίμων ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ, ἀλλ' εἴπερ, ἐν
πολλῷ [a] τινὶ καὶ [b] τελείῳ, μεγάλων καὶ καλῶν ἐν αὐτῷ γενό-
15 μενος ἐπήβολος. Τί οὖν κωλύει λέγειν εὐδαίμονα τὸν κατ'
ἀρετὴν τελείαν ἐνεργοῦντα καὶ τοῖς ἐκτὸς ἀγαθοῖς ἱκανῶς
κεχορηγημένον, μὴ τὸν τυχόντα χρόνον ἀλλὰ τέλειον βίον;
[c] Ἢ προσθετέον καὶ βιωσόμενον οὕτω καὶ [d] τελευτήσοντα
κατὰ λόγον, ἐπειδὴ τὸ μέλλον ἀφανὲς [e] ἡμῖν, τὴν εὐδαιμονίαν
16 δὲ τέλος καὶ τέλειον τίθεμεν [f] πάντῃ πάντως. Εἰ δ' οὕτω,
[g] μακαρίους ἐροῦμεν τῶν ζώντων οἷς ὑπάρχει καὶ ὑπάρξει τὰ
λεχθέντα, μακαρίους δ' ἀνθρώπους. Καὶ περὶ μὲν τούτων
(11) ἐπὶ τοσοῦτον διωρίσθω, τὰς δὲ τῶν ἀπογόνων τύχας καὶ τῶν
φίλων ἁπάντων τὸ [h] μὲν μηδοτιοῦν συμβάλλεσθαι λίαν ἀφι-

[p] αἱ om. K^b. [q] καὶ τὰ φαῦλα K^b.M^b. [r] ἀληθῶς] ἀληθῶς εὐδαίμονα M^b. [s] ἀγαθὸν καὶ εὔφρονα L^b, καὶ ἔμφρονα ἀγαθὸν H^a.M^b.N^b. [t] ἂν γένοιτο M^b. [v] γε] τε K^b, om. L^b.O^b. [w] οὔθ' H^a.K^b.L^b.O^b. [x] ὑπὸ τῶν μεγάλων M^b. [y] τε om. L^b, post τοιούτων ponit O^b. [z] οὐκ] δ' οὐκ L^b. [a] τινὶ] τινὶ καὶ μεγάλω L^b. [b] τελείῳ] ὀλίγωι K^b. [c] ἢ om. K^b. [d] τελευτήσαντα L^b. [e] ἡμῖν ἐστιν, τὴν K^b. [f] πάντῃ καὶ πάντως O^b. [g] μακαρίους μὲν ἐροῦμεν O^b. [h] μὲν om. L^b.O^b.

λον φαίνεται καὶ ταῖς δόξαις ἐναντίον· πολλῶν δὲ καὶ παν- 2
τοίας ἐχόντων διαφορὰς τῶν συμβαινόντων, καὶ τῶν μὲν
μᾶλλον συνικνουμένων τῶν δ' [i]ἧττον, καθ' [k]ἕκαστον μὲν διαι-
ρεῖν μακρὸν καὶ ἀπέραντον φαίνεται, καθόλου δὲ λεχθὲν καὶ
τύπῳ τάχ' ἂν ἱκανῶς ἔχοι. Εἰ δή, καθάπερ καὶ τῶν περὶ 3
αὐτὸν ἀτυχημάτων τὰ μὲν ἔχει τι βρῖθος καὶ ῥοπὴν πρὸς
τὸν βίον τὰ δ' ἐλαφροτέροις ἔοικεν, οὕτω καὶ τὰ περὶ τοὺς
φίλους ὁμοίως ἅπαντας, διαφέρει δὲ τῶν παθῶν ἕκαστον 4
περὶ ζῶντας ἢ τελευτήσαντας συμβαίνειν [l]πολὺ μᾶλλον ἢ τὰ
παράνομα καὶ δεινὰ προϋπάρχειν ἐν ταῖς τραγῳδίαις ἢ πράτ-
τεσθαι, συλλογιστέον [m]δὴ καὶ [n]ταύτην τὴν διαφοράν, [o]μᾶλ- 5
λον δ' ἴσως τὸ διαπορεῖσθαι περὶ τοὺς κεκμηκότας εἴ τινος
ἀγαθοῦ κοινωνοῦσιν ἢ τῶν ἀντικειμένων· ἔοικε [p]γὰρ ἐκ τού-
των εἰ καὶ διικνεῖται πρὸς αὐτοὺς ὁτιοῦν, εἴτ' ἀγαθὸν εἴτε
τοὐναντίον, [q]ἀφαυρόν [r]τι καὶ μικρὸν ἢ ἁπλῶς ἢ ἐκείνοις
εἶναι, εἰ δὲ μή, τοσοῦτόν [s]γε καὶ τοιοῦτον ὥστε μὴ ποιεῖν
εὐδαίμονας τοὺς μὴ ὄντας μηδὲ τοὺς ὄντας ἀφαιρεῖσθαι τὸ
μακάριον. Συμβάλλεσθαι μὲν οὖν τι φαίνονται τοῖς κεκμη- 6
κόσιν αἱ εὐπραξίαι [t]τῶν φίλων, ὁμοίως δὲ καὶ αἱ δυσπραξίαι,
τοιαῦτα δὲ καὶ τηλικαῦτα ὥστε [v]μήτε τοὺς εὐδαίμονας μὴ
εὐδαίμονας ποιεῖν μήτ' ἄλλο τῶν τοιούτων μηδέν.

Διωρισμένων δὲ τούτων ἐπισκεψώμεθα περὶ τῆς εὐδαιμο- I 2
νίας [w]πότερα τῶν ἐπαινετῶν ἐστὶν ἢ μᾶλλον τῶν τιμίων·
δῆλον γὰρ ὅτι τῶν γε δυνάμεων οὐκ ἔστιν. Φαίνεται [x]δὴ πᾶν 2
τὸ ἐπαινετὸν τῷ ποιόν τι εἶναι καὶ πρός τί πως ἔχειν ἐπαι-
νεῖσθαι· τὸν γὰρ δίκαιον καὶ τὸν ἀνδρεῖον καὶ ὅλως τὸν
[y]ἀγαθὸν καὶ τὴν ἀρετὴν ἐπαινοῦμεν διὰ [z]τὰς πράξεις καὶ τὰ
ἔργα, καὶ τὸν [a]ἰσχυρὸν καὶ τὸν δρομικὸν καὶ τῶν ἄλλων
ἕκαστον τῷ ποιόν τινα πεφυκέναι καὶ ἔχειν πως πρὸς ἀγα-

[i] ἧσσον Kb. [k] ἕκαστα Lb.Mb. [l] πολλῷ Mb. [m] δὲ Ha. [n] ταύτῃ Ha.Kb.Lb.Ob. [o] μᾶλλον] ἀλλὰ Ob. [p] γὰρ] οὖν Lb. [q] φλαῦρόν Kb. [r] τε Mb. [s] γε om. Mb. [t] τῶν—δυσπραξίαι om. Ha.Kb. [v] μήτε] μὴ Lb, om. Ha. [w] πότερον Lb, πότερον οὖν Mb. [x] δὴ] δὲ Lb.Ob. [y] ἀγαθόν τε καὶ Kb. [z] τὰ ἔργα καὶ τὰς πράξεις Ha.Lb.Mb.Ob. [a] ἰσχυρὸν δὲ καὶ Kb.

3 θόν [b] τι καὶ σπουδαῖον. Δῆλον δὲ τοῦτο καὶ ἐκ τῶν [c] περὶ
τοὺς θεοὺς ἐπαίνων· γελοῖοι γὰρ φαίνονται πρὸς ἡμᾶς ἀνα-
φερόμενοι, τοῦτο δὲ συμβαίνει διὰ τὸ γίνεσθαι τοὺς ἐπαίνους
4 δι᾽ ἀναφορᾶς, ὥσπερ [d] εἴπαμεν. Εἰ δ᾽ ἐστὶν ὁ ἔπαινος τῶν
τοιούτων, δῆλον ὅτι τῶν ἀρίστων οὐκ ἔστιν [e] ἔπαινος, ἀλλὰ
μεῖζόν τι καὶ [f] βέλτιον, καθάπερ καὶ φαίνεται· τούς [g] τε γὰρ
θεοὺς μακαρίζομεν καὶ εὐδαιμονίζομεν καὶ τῶν ἀνδρῶν τοὺς
θειοτάτους μακαρίζομεν. Ὁμοίως δὲ καὶ τῶν ἀγαθῶν· οὐδεὶς
[h] γὰρ τὴν εὐδαιμονίαν ἐπαινεῖ καθάπερ [i] τὸ δίκαιον, ἀλλ᾽ ὡς
5 θειότερόν τι καὶ βέλτιον μακαρίζει. Δοκεῖ [k] δὲ καὶ Εὔδοξος
καλῶς συνηγορῆσαι περὶ τῶν [l] ἀριστείων τῇ ἡδονῇ· τὸ γὰρ
μὴ ἐπαινεῖσθαι τῶν ἀγαθῶν οὖσαν μηνύειν ᾤετο ὅτι [m] κρεῖτ-
τόν ἐστι τῶν ἐπαινετῶν, τοιοῦτον δ᾽ εἶναι τὸν θεὸν καὶ τἀγα-
6 θόν· πρὸς ταῦτα γὰρ [n] καὶ [o] τἆλλα ἀναφέρεσθαι. Ὁ μὲν
γὰρ ἔπαινος τῆς ἀρετῆς· πρακτικοὶ γὰρ τῶν καλῶν ἀπὸ ταύ-
της· τὰ δ᾽ ἐγκώμια τῶν ἔργων ὁμοίως καὶ [p] τῶν σωματικῶν
7 καὶ τῶν ψυχικῶν. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἴσως [q] οἰκειότερον ἐξα-
κριβοῦν τοῖς περὶ τὰ ἐγκώμια πεπονημένοις, ἡμῖν δὲ δῆλον ἐκ
τῶν εἰρημένων ὅτι ἐστὶν ἡ εὐδαιμονία τῶν τιμίων [r] καὶ τελείων.
8 Ἔοικε δ᾽ οὕτως ἔχειν καὶ διὰ τὸ εἶναι [s] ἀρχή· ταύτης γὰρ
χάριν τὰ λοιπὰ [t] πάντα πάντες πράττομεν, τὴν ἀρχὴν δὲ
καὶ τὸ αἴτιον τῶν ἀγαθῶν τίμιόν τι καὶ θεῖον τίθεμεν.

13 [v] Ἐπεὶ δ᾽ ἐστὶν ἡ εὐδαιμονία ψυχῆς ἐνέργειά [w] τις κατ᾽
ἀρετὴν τελείαν, περὶ ἀρετῆς [x] ἐπισκεπτέον· τάχα γὰρ οὕτως
2 [y] ἂν βέλτιον καὶ περὶ [z] τῆς εὐδαιμονίας θεωρήσαιμεν. Δοκεῖ δὲ
καὶ ὁ κατ᾽ ἀλήθειαν πολιτικὸς περὶ ταύτην μάλιστα πεπο-
νῆσθαι· βούλεται γὰρ [a] τοὺς πολίτας ἀγαθοὺς ποιεῖν καὶ τῶν

[b] τι om. M^b. [c] περὶ τοὺς] πρὸς M^b. [d] εἴπομεν H^a.L^b.M^b.O^b. [e] ὁ ἔπαινος H^a, ἔπαινος τῶν τοιούτων K^b. [f] βέλτιστον L^b. [g] τε om. M^b. [h] γὰρ] δὲ H^a. [i] τὸ om. pr. K^b. [k] δὲ] γὰρ O^b. [l] ἀρίστων H^a. [m] κρείττων H^a.K^b.M^b. [n] καὶ om. L^b. [o] τἆλλα om. M^b. [p] τῶν σωματικῶν καὶ τῶν ψυχικωτέρων L^b, τῶν ψυχικῶν καὶ σωματικῶν H^a. [q] οἰκειότερα M^b. [r] καὶ τῶν τελείων O^b. [s] ἀρχήν M^b.O^b. [t] πάντα post πάντες H^a.O^b, post πράττομεν M^b. [v] εἰ L^b.O^b. [w] τις om. M^b. [x] σκεπτέον L^b, ἐπισκεπτέον ἂν εἴη K^b. [y] βέλτιον ἂν M^b. [z] τὴν εὐδαιμονίαν H^a.O^b. [a] ἀγαθοὺς τοὺς πολίτας K^b.

νόμων ὑπηκόους. Παράδειγμα δὲ τούτων ἔχομεν τοὺς Κρη- 3
τῶν καὶ Λακεδαιμονίων νομοθέτας, καὶ εἴ τινες ἕτεροι τοιοῦ-
τοι γεγένηνται. Εἰ δὲ τῆς πολιτικῆς ἐστὶν [b] ἡ σκέψις αὕτη, 4
δῆλον ὅτι [c] γένοιτ' ἂν ἡ ζήτησις κατὰ τὴν ἐξ ἀρχῆς προαί-
ρεσιν. Περὶ ἀρετῆς δὲ ἐπισκεπτέον ἀνθρωπίνης δῆλον ὅτι· 5
καὶ γὰρ τἀγαθὸν ἀνθρώπινον [d] ἐζητοῦμεν καὶ τὴν εὐδαιμονίαν
ἀνθρωπίνην. [e] Ἀρετὴν δὲ λέγομεν ἀνθρωπίνην οὐ τὴν τοῦ 6
σώματος [f] ἀλλὰ [g] τὴν τῆς ψυχῆς· καὶ τὴν εὐδαιμονίαν δὲ
ψυχῆς ἐνέργειαν λέγομεν. Εἰ δὲ ταῦθ' οὕτως ἔχει, δῆλον 7
ὅτι δεῖ τὸν πολιτικὸν εἰδέναι πως τὰ περὶ [h] ψυχήν, ὥσπερ
καὶ τὸν ὀφθαλμοὺς [i] θεραπεύσοντα καὶ πᾶν σῶμα, καὶ μᾶλ-
λον ὅσῳ τιμιωτέρα καὶ [k] βελτίων ἡ πολιτικὴ τῆς ἰατρικῆς.
[l] Τῶν δ' ἰατρῶν οἱ χαρίεντες πολλὰ πραγματεύονται περὶ
τὴν τοῦ σώματος [m] γνῶσιν. Θεωρητέον [n] δὴ καὶ τῷ πολι- 8
τικῷ περὶ ψυχῆς, θεωρητέον δὲ τούτων χάριν, καὶ ἐφ' ὅσον
ἱκανῶς ἔχει πρὸς τὰ ζητούμενα· τὸ γὰρ ἐπὶ [o] πλεῖον [p] ἐξακρι-
βοῦν ἐργωδέστερον ἴσως ἐστὶ τῶν προκειμένων. Λέγεται 9
[q] δὲ περὶ αὐτῆς [r] καὶ ἐν τοῖς ἐξωτερικοῖς λόγοις ἀρκούντως
ἔνια, καὶ χρηστέον αὐτοῖς. Οἷον τὸ μὲν ἄλογον αὐτῆς εἶναι,
τὸ δὲ λόγον ἔχον. Ταῦτα δὲ πότερον διώρισται καθάπερ 10
τὰ τοῦ σώματος [s] μόρια καὶ πᾶν τὸ μεριστόν, ἢ τῷ λόγῳ
δύο [t] ἐστὶν ἀχώριστα πεφυκότα καθάπερ ἐν τῇ περιφερείᾳ
τὸ κυρτὸν καὶ τὸ κοῖλον, οὐθὲν διαφέρει πρὸς τὸ παρόν.
Τοῦ ἀλόγου δὲ τὸ μὲν ἔοικε [v] κοινῷ καὶ φυτικῷ, λέγω δὲ τὸ 11
αἴτιον τοῦ τρέφεσθαι καὶ [w] αὔξεσθαι· τὴν τοιαύτην γὰρ δύ-
ναμιν τῆς ψυχῆς ἐν ἅπασι τοῖς τρεφομένοις θείη τις ἂν καὶ
ἐν τοῖς ἐμβρύοις, τὴν αὐτὴν δὲ ταύτην καὶ ἐν τοῖς τελείοις·
εὐλογώτερον γὰρ ἢ ἄλλην τινά. [x] Ταύτης μὲν οὖν κοινή τις 12

[b] αὕτη ἡ σκέψις Lb.Ob. [c] γίνοιτ' Kb. [d] καὶ ζητοῦμεν Mb. [e] ἀνθρωπίνην δὲ λέγομεν ἀρετὴν Mb. [f] ἀλλὰ] ἀλλὰ καὶ Kb. [g] τὴν om. Ha. [h] ψυχῆς Kb.Ob. [i] θεραπεύοντα Kb, θεραπεύσαντα Lb. [k] βέλτιον Lb. [l] τῶν δ' ἰατρῶν] καὶ τῶν ἰατρῶν Mb, καὶ τῶν ἰατρῶν δ' Ha.Lb.Ob. [m] γνῶσιν] θεραπείαν Ob. [n] δὲ Lb.Mb.Ob. [o] πλεῖστον Lb. [p] ἐξακριβοῦν ante ἐπὶ Kb. [q] δὲ καὶ περὶ Kb. [r] καὶ om. Mb. [s] μόνα Ha. [t] ἐστὶν om. Ob. [v] φυτικῷ καὶ κοινῷ Mb. [w] αὐξάνεσθαι Ha. [x] ταύτη Ha.Mb.

ἀρετὴ καὶ οὐκ [y] ἀνθρωπίνη φαίνεται· δοκεῖ [z] γὰρ ἐν τοῖς
ὕπνοις ἐνεργεῖν μάλιστα τὸ μόριον τοῦτο καὶ ἡ δύναμις αὕτη,
ὁ δ' ἀγαθὸς καὶ κακὸς ἥκιστα διάδηλοι καθ' ὕπνον, ὅθεν
φασὶν οὐδὲν διαφέρειν [a] τὸ ἥμισυ τοῦ βίου τοὺς εὐδαίμονας
13 τῶν ἀθλίων. Συμβαίνει δὲ τοῦτο εἰκότως· ἀργία γάρ ἐστιν
ὁ ὕπνος τῆς ψυχῆς ᾗ λέγεται σπουδαία καὶ φαύλη, πλὴν εἴ
[b] πῃ κατὰ [c] μικρὸν διικνοῦνταί τινες τῶν κινήσεων, καὶ ταύτῃ
βελτίω γίνεται τὰ φαντάσματα τῶν ἐπιεικῶν ἢ τῶν τυχόν-
14 των. Ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων ἅλις, καὶ τὸ θρεπτικὸν ἐατέον,
15 ἐπειδὴ τῆς [d] ἀνθρωπικῆς ἀρετῆς [e] ἄμοιρον πέφυκεν. Ἔοικε
[f] δὲ καὶ ἄλλη τις φύσις [g] τῆς ψυχῆς ἄλογος [h] εἶναι, μετέ-
χουσα [i] μέντοι πῃ λόγου. Τοῦ γὰρ [k] ἐγκρατοῦς καὶ ἀκρα-
τοῦς τὸν λόγον καὶ τῆς ψυχῆς τὸ λόγον ἔχον ἐπαινοῦμεν·
ὀρθῶς γὰρ καὶ ἐπὶ τὰ βέλτιστα παρακαλεῖ· φαίνεται δ' ἐν
αὐτοῖς καὶ ἄλλο τι παρὰ τὸν λόγον πεφυκός, ὃ μάχεταί [l] τε
καὶ ἀντιτείνει τῷ λόγῳ. Ἀτεχνῶς γὰρ καθάπερ τὰ παρα-
λελυμένα τοῦ σώματος μόρια εἰς τὰ δεξιὰ προαιρουμένων κι-
νῆσαι τοὐναντίον εἰς τὰ ἀριστερὰ [m] παραφέρεται, καὶ ἐπὶ
τῆς ψυχῆς οὕτως· ἐπὶ τἀναντία γὰρ αἱ ὁρμαὶ τῶν ἀκρατῶν.
16 Ἀλλ' ἐν τοῖς σώμασι [n] μὲν ὁρῶμεν τὸ [o] παραφερόμενον, ἐπὶ
δὲ τῆς ψυχῆς οὐχ ὁρῶμεν. Ἴσως δ' οὐδὲν ἧττον καὶ ἐν τῇ
ψυχῇ νομιστέον εἶναί τι παρὰ τὸν λόγον, ἐναντιούμενον τού-
17 τῳ καὶ ἀντιβαῖνον. Πῶς δ' ἕτερον, οὐδὲν διαφέρει. Λόγου
δὲ καὶ τοῦτο φαίνεται μετέχειν, ὥσπερ εἴπομεν· πειθαρχεῖ
γοῦν τῷ λόγῳ [p] τὸ τοῦ ἐγκρατοῦς. Ἔτι δ' ἴσως εὐηκοώτε-
ρόν ἐστι τὸ τοῦ σώφρονος καὶ [q] ἀνδρείου. Πάντα γὰρ ὁμο-
18 φωνεῖ τῷ λόγῳ. Φαίνεται [r] δὴ καὶ τὸ ἄλογον διττόν. Τὸ
μὲν γὰρ [s] φυτικὸν οὐδαμῶς κοινωνεῖ λόγου, τὸ δ' ἐπιθυμη-

[y] ἀνθρωπικὴ H^{a}.L^{b}.M^{b}.O^{b}. [z] γὰρ καὶ ἐν M^{b}. [a] τοὺς εὐδαίμονας τὸ ἥμισυ τοῦ βίου L^{b}. [b] πῃ] μὴ M^{b}. [c] μικρὸν καὶ διικνοῦνταί K^{b}. [d] ἀνθρωπίνης M^{b}. [e] ἀλλότριον K^{b}. [f] δὴ H^{a}.M^{b}.O^{b}. [g] τῆς om. L^{b}.O^{b}. [h] εἶναι καὶ μετέχουσα M^{b}. [i] μέν πῃ L^{b}.M^{b}.O^{b}, πῇ μὲν H^{a}. [k] ἀκρατοῦς καὶ ἐγκρατοῦς H^{a}.K^{b}.M^{b}. [l] τε om. L^{b}.O^{b}. [m] περιφέρεται M^{b}, προφέρεται K^{b}. [n] μὲν om. K^{b}. [o] περιφερόμενον O^{b}. [p] τὸ prius om. K^{b}. [q] τἀνδρείου M^{b}. [r] δὲ M^{b}. [s] φυσικὸν L^{b}, θυμικὸν pr. K^{b}.

τικὸν καὶ ὅλως ὀρεκτικὸν μετέχει πως, ᾗ κατήκοόν ἐστιν αὐτοῦ καὶ πειθαρχικόν. Οὕτω δὴ καὶ τοῦ πατρὸς καὶ τῶν φίλων φαμὲν ἔχειν λόγον, καὶ οὐχ ὥσπερ [t]τῶν μαθηματικῶν. [v]Ὅτι δὲ πείθεταί πως [v]ὑπὸ λόγου τὸ ἄλογον, μηνύει καὶ ἡ νουθέτησις καὶ [w]πᾶσα ἐπιτίμησίς [x]τε καὶ παράκλησις.
Εἰ [y]δὲ χρὴ καὶ τοῦτο φάναι λόγον ἔχειν, διττὸν [z]ἔσται 19
καὶ τὸ λόγον ἔχον, τὸ [a]μὲν κυρίως καὶ [b]ἐν αὑτῷ, τὸ δ' ὥσπερ
τοῦ πατρὸς ἀκουστικόν [c]τι. Διορίζεται δὲ [d]καὶ ἡ ἀρετὴ 20
κατὰ τὴν διαφορὰν ταύτην· λέγομεν γὰρ αὐτῶν τὰς μὲν διανοητικὰς τὰς δὲ ἠθικάς, σοφίαν μὲν [e]καὶ σύνεσιν καὶ φρόνησιν διανοητικάς, ἐλευθεριότητα δὲ καὶ σωφροσύνην ἠθικάς. Λέγοντες γὰρ περὶ τοῦ ἤθους οὐ λέγομεν ὅτι σοφὸς [f]ἢ συνετὸς ἀλλ' ὅτι πρᾶος ἢ σώφρων, ἐπαινοῦμεν δὲ καὶ τὸν σοφὸν κατὰ τὴν ἕξιν· τῶν ἕξεων δὲ τὰς ἐπαινετὰς ἀρετὰς λέγομεν.

B.

Διττῆς δὲ τῆς ἀρετῆς οὔσης, τῆς μὲν διανοητικῆς τῆς δὲ ἠθικῆς, ἡ μὲν διανοητικὴ τὸ [g]πλεῖον [h]ἐκ διδασκαλίας ἔχει καὶ τὴν γένεσιν καὶ τὴν αὔξησιν, [i]διόπερ ἐμπειρίας δεῖται καὶ χρόνου· ἡ δ' ἠθικὴ ἐξ ἔθους περιγίνεται, ὅθεν καὶ τοὔνομα
[k]ἔσχηκε μικρὸν [l]παρεκκλῖνον ἀπὸ τοῦ [m]ἔθους. Ἐξ οὗ καὶ 2
δῆλον ὅτι οὐδεμία τῶν ἠθικῶν ἀρετῶν φύσει ἡμῖν ἐγγίνεται· οὐθὲν γὰρ τῶν φύσει ὄντων ἄλλως ἐθίζεται, οἷον [n]ὁ λίθος φύσει κάτω φερόμενος οὐκ ἂν ἐθισθείη ἄνω φέρεσθαι, οὐδ' ἂν μυριάκις [o]αὐτὸν ἐθίζῃ τις ἄνω ῥίπτων, οὐδὲ [p]τὸ πῦρ κάτω, οὐδ' ἄλλο οὐδὲν τῶν ἄλλως [q]πεφυκότων ἄλλως ἂν ἐθισθείη.
Οὔτ' ἄρα φύσει οὔτε παρὰ φύσιν ἐγγίνονται αἱ ἀρεταί, ἀλλὰ 3
πεφυκόσι μὲν ἡμῖν δέξασθαι αὐτάς, τελειουμένοις δὲ διὰ τοῦ

[t] τὰ μαθηματικά Mb. [v] ὑπὸ τοῦ λόγου Mb. [w] πᾶσα ἡ ἐπιτίμησίς Kb. [x] τε om. Mb. [y] χρὴ δὲ Mb. [z] ἔσται] ἄρα Lb.Ob, ἔσται ἄρα Mb. [a] μὲν γὰρ κυρίως Mb. [b] ἐν om. Ha, qui ἑαυτῷ. [c] τι om. Kb. [d] καὶ om. Mb. [e] καὶ σύνεσιν post καὶ φρόνησιν ponit Ob, om. Mb. [f] ἢ] καὶ Kb. [g] πλεῖστον Mb.Ob. [h] ἐκ τῆς διδασκαλίας Lb, ἐν διδασκαλίαις Mb. [i] διόπερ καὶ ἐμπειρίας Mb. [k] ἔσχε Mb. [l] παρεγκλῖνον Kb.Nb. [m] ἤθους Nb. [n] ὁ om. Mb. [o] αὐτὸν om. Kb.Mb. [p] τὸ om. Lb. [q] πεφυκ.] φύσει πεφυκότων Mb.

4 ἔθους. Ἔτι ὅσα μὲν φύσει [r] ἡμῖν [s] παραγίνεται, τὰς δυνάμεις
[t] τούτων πρότερον κομιζόμεθα, ὕστερον δὲ τὰς ἐνεργείας [v] ἀπο-
δίδομεν. Ὅπερ ἐπὶ τῶν αἰσθήσεων δῆλον· οὐ γὰρ ἐκ τοῦ
πολλάκις ἰδεῖν ἢ πολλάκις ἀκοῦσαι τὰς αἰσθήσεις ἐλάβομεν,
ἀλλ' ἀνάπαλιν ἔχοντες ἐχρησάμεθα, οὐ χρησάμενοι ἔσχομεν.
Τὰς δ' ἀρετὰς λαμβάνομεν ἐνεργήσαντες πρότερον, ὥσπερ
καὶ ἐπὶ [w] τῶν ἄλλων τεχνῶν· ἃ γὰρ δεῖ μαθόντας ποιεῖν,
ταῦτα ποιοῦντες μανθάνομεν, οἷον οἰκοδομοῦντες οἰκοδόμοι
γίνονται καὶ κιθαρίζοντες κιθαρισταί. Οὕτω [x] δὲ καὶ τὰ
μὲν δίκαια πράττοντες δίκαιοι γινόμεθα, τὰ δὲ σώφρονα
5 σώφρονες, τὰ δ' ἀνδρεῖα ἀνδρεῖοι. Μαρτυρεῖ δὲ καὶ τὸ γινό-
μενον ἐν ταῖς πόλεσιν· οἱ γὰρ νομοθέται τοὺς πολίτας ἐθί-
ζοντες ποιοῦσιν ἀγαθούς, καὶ τὸ μὲν βούλημα παντὸς νομο-
θέτου τοῦτ' ἐστίν, ὅσοι δὲ μὴ εὖ [y] αὐτὸ ποιοῦσιν, ἁμαρτάνου-
σιν· καὶ διαφέρει τούτῳ πολιτεία πολιτείας ἀγαθὴ φαύλης.
6 Ἔτι ἐκ τῶν αὐτῶν καὶ διὰ τῶν αὐτῶν [z] καὶ γίνεται πᾶσα
ἀρετὴ καὶ φθείρεται, ὁμοίως [a] δὲ καὶ τέχνη· ἐκ γὰρ τοῦ κιθα-
ρίζειν καὶ οἱ ἀγαθοὶ καὶ [b] οἱ κακοὶ γίνονται κιθαρισταί.
Ἀνάλογον δὲ καὶ [c] οἱ οἰκοδόμοι καὶ οἱ λοιποὶ πάντες· ἐκ μὲν
γὰρ τοῦ εὖ οἰκοδομεῖν ἀγαθοὶ οἰκοδόμοι ἔσονται, ἐκ δὲ τοῦ
7 κακῶς κακοί. [d] Εἰ γὰρ μὴ οὕτως εἶχεν, οὐδὲν ἂν ἔδει τοῦ
διδάξοντος, ἀλλὰ πάντες ἂν ἐγίνοντο ἀγαθοὶ ἢ κακοί. Οὕτω
[e] δὴ καὶ ἐπὶ τῶν ἀρετῶν ἔχει· πράττοντες [f] γὰρ τὰ ἐν [g] τοῖς
συναλλάγμασι τοῖς [h] πρὸς τοὺς ἀνθρώπους [i] γινόμεθα οἱ μὲν
δίκαιοι οἱ δὲ ἄδικοι, πράττοντες δὲ τὰ ἐν τοῖς δεινοῖς καὶ
[k] ἐθιζόμενοι φοβεῖσθαι [l] ἢ θαρρεῖν οἱ μὲν ἀνδρεῖοι οἱ δὲ δει-
λοί. Ὁμοίως δὲ καὶ [m] τὰ περὶ τὰς ἐπιθυμίας ἔχει καὶ [n] τὰ
περὶ τὰς ὀργάς· οἱ μὲν γὰρ σώφρονες καὶ πρᾶοι γίνονται, οἱ

[r] ἡμῶν M^b. [s] περιγίνεται L^b.M^b. [t] τούτων] τὰς τούτων O^b. [v] ἀποδιδόαμεν O^b. [w] τῶν τεχνῶν τῶν ἄλλων L^b.O^b. [x] δὴ L^b, om. M^b. [y] αὐτὰ K^b. [z] καὶ ante γίνεται om. K^b. [a] δὴ L^b. [b] οἱ ante κακοὶ om. K^b. [c] οἱ ante οἰκοδόμοι om. K^b.L^b.M^b.O^b. [d] εἰ—ἢ κακοί om. M^b. [e] δὲ M^b. [f] γὰρ om. M^b. [g] τοῖς συναλλάγμασι om. pr. K^b. [h] περὶ M^b. [i] γινόμενα K^b, γινόμεθα post ἄδικοι L^b.O^b. [k] ἐθιζόμενοι ἢ φοβεῖσθαι M^b. [l] ἢ om. K^b. [m] τὰ om. L^b.M^b. [n] τὰ om. M^b.

δ' ἀκόλαστοι καὶ ὀργίλοι, οἱ [o] μὲν ἐκ τοῦ [p] οὑτωσὶ [q] ἐν αὐτοῖς
ἀναστρέφεσθαι, οἱ δὲ ἐκ τοῦ οὑτωσί. Καὶ ἑνὶ δὴ λόγῳ ἐκ
τῶν ὁμοίων ἐνεργειῶν αἱ ἕξεις γίνονται. Διὸ δεῖ τὰς ἐνερ- 8
γείας ποιὰς ἀποδιδόναι· κατὰ γὰρ τὰς τούτων διαφορὰς ἀκο-
λουθοῦσιν αἱ ἕξεις. Οὐ μικρὸν [r] οὖν διαφέρει τὸ οὕτως ἢ
οὕτως [s] εὐθὺς ἐκ νέων ἐθίζεσθαι, ἀλλὰ πάμπολυ, μᾶλλον δὲ
τὸ πᾶν.

Ἐπεὶ οὖν ἡ παροῦσα πραγματεία οὐ θεωρίας ἕνεκά ἐστιν 2
ὥσπερ αἱ ἄλλαι ([t] οὐ γὰρ ἵν' εἰδῶμεν [v] τί ἐστιν ἡ ἀρετὴ
σκεπτόμεθα, ἀλλ' ἵν' ἀγαθοὶ [w] γενώμεθα, ἐπεὶ οὐδὲν ἂν ἦν
ὄφελος αὐτῆς), ἀναγκαῖόν [x] ἐστι σκέψασθαι τὰ περὶ τὰς
πράξεις, πῶς πρακτέον αὐτάς· αὗται γάρ εἰσι κύριαι καὶ τοῦ
ποιὰς [y] γενέσθαι τὰς ἕξεις, καθάπερ εἰρήκαμεν. Τὸ μὲν οὖν 2
κατὰ τὸν ὀρθὸν λόγον πράττειν κοινὸν [z] καὶ [a] ὑποκείσθω, [b] ῥη-
θήσεται δ' ὕστερον περὶ αὐτοῦ, καὶ τί ἐστιν [c] ὁ ὀρθὸς λόγος,
καὶ πῶς ἔχει πρὸς τὰς ἄλλας ἀρετάς. Ἐκεῖνο δὲ [d] προδιο- 3
μολογείσθω, ὅτι πᾶς ὁ περὶ τῶν [e] πρακτῶν λόγος τύπῳ καὶ
οὐκ ἀκριβῶς ὀφείλει λέγεσθαι, ὥσπερ [f] καὶ κατ' ἀρχὰς εἴπο-
μεν ὅτι κατὰ τὴν [g] ὕλην οἱ λόγοι ἀπαιτητέοι· τὰ δ' ἐν ταῖς
πράξεσι καὶ τὰ συμφέροντα οὐδὲν ἑστηκὸς ἔχει, ὥσπερ οὐδὲ
τὰ [h] ὑγιεινά. Τοιούτου δ' ὄντος τοῦ καθόλου λόγου, ἔτι 4
μᾶλλον ὁ περὶ τῶν καθ' ἕκαστα [i] λόγος οὐκ ἔχει τἀκριβές·
οὔτε γὰρ ὑπὸ τέχνην οὔθ' ὑπὸ παραγγελίαν οὐδεμίαν [k] πί-
πτει, δεῖ δ' αὐτοὺς ἀεὶ τοὺς πράττοντας τὰ [l] πρὸς τὸν και-
ρὸν σκοπεῖν, ὥσπερ καὶ ἐπὶ τῆς ἰατρικῆς ἔχει [m] καὶ τῆς
κυβερνητικῆς. Ἀλλὰ καίπερ ὄντος τοιούτου [n] τοῦ παρόντος 5
λόγου πειρατέον βοηθεῖν. Πρῶτον οὖν τοῦτο θεωρητέον, 6

[o] μὲν γὰρ ἐκ M^b. [p] οὑτωσὶν M^b, οὑτωσεὶ K^b.N^b. [q] ἐν αὐτοῖς om. M^b. [r] γοῦν M^b. [s] εὐθέως K^b. [t] οὐδὲ γὰρ L^b. [v] τί ἐστιν ἀρετὴ O^b, ἡ ἀρετὴ τί K^b. [w] γινώμεθα M^b. [x] ἐστι] ἔπι L^b, ἦν K^b, ἂν εἴη M^b. [y] γίνεσθαι L^b. [z] καὶ om. M^b. [a] ὑπερκείσθω N^b. [b] εἰρήσεται M^b. [c] ὁ om. K^b.L^b.O^b. [d] προσδιομολογείσθω K^b, προομολογείσθω L^b.O^b. [e] πρακτέων K^b.L^b.M^b. [f] καὶ ante κατ' om. K^b. [g] ὕλην καὶ οἱ L^b. [h] ὑγιεινά] ὑγιεινὰ τοῦ καθολικοῦ λόγου K^b. [i] λόγων K^b. [k] ὑποπίπτει M^b. [l] περὶ K^b. [m] καὶ τῆς] καὶ ἐπὶ τῆς M^b. [n] τοῦ om. K^b.

ὅτι τὰ τοιαῦτα πέφυκεν ὑπὸ ἐνδείας καὶ ὑπερβολῆς φθείρε-
σθαι, (δεῖ γὰρ ὑπὲρ τῶν ἀφανῶν τοῖς φανεροῖς μαρτυρίοις
χρῆσθαι) [o]ὥσπερ ἐπὶ τῆς ἰσχύος καὶ τῆς ὑγιείας ὁρῶμεν·
τά τε γὰρ ὑπερβάλλοντα γυμνάσια καὶ τὰ ἐλλείποντα
φθείρει τὴν ἰσχύν. Ὁμοίως [p]δὲ καὶ τὰ ποτὰ καὶ τὰ σιτία
πλείω [q]καὶ ἐλάττω γινόμενα φθείρει τὴν ὑγίειαν, τὰ δὲ
7 σύμμετρα [r]καὶ ποιεῖ καὶ αὔξει καὶ σώζει. Οὕτως οὖν καὶ
ἐπὶ σωφροσύνης καὶ ἀνδρείας ἔχει καὶ τῶν [s]ἄλλων ἀρετῶν·
ὅ τε γὰρ πάντα φεύγων καὶ φοβούμενος καὶ μηδὲν ὑπο-
μένων δειλὸς γίνεται, ὅ τε μηδὲν ὅλως φοβούμενος ἀλλὰ
πρὸς πάντα βαδίζων θρασύς. Ὁμοίως δὲ καὶ ὁ μὲν πάσης
ἡδονῆς [t]ἀπολαύων καὶ μηδεμιᾶς ἀπεχόμενος ἀκόλαστος, ὁ δὲ
[v]πάσας φεύγων, ὥσπερ οἱ ἀγροῖκοι, ἀναίσθητός [w]τις· φθεί-
ρεται [x]γὰρ ἡ σωφροσύνη καὶ ἡ ἀνδρεία ὑπὸ τῆς ὑπερβολῆς
8 καὶ [y]τῆς ἐλλείψεως, ὑπὸ δὲ τῆς μεσότητος σώζεται. Ἀλλ'
οὐ μόνον αἱ γενέσεις καὶ [z]αἱ αὐξήσεις καὶ [a]αἱ φθοραὶ ἐκ τῶν
αὐτῶν καὶ ὑπὸ τῶν αὐτῶν γίνονται, ἀλλὰ καὶ [b]αἱ ἐνέργειαι
ἐν τοῖς αὐτοῖς ἔσονται· καὶ γὰρ ἐπὶ τῶν ἄλλων τῶν φανε-
ρωτέρων οὕτως ἔχει, οἷον ἐπὶ τῆς ἰσχύος· γίνεται γὰρ ἐκ τοῦ
πολλὴν τροφὴν λαμβάνειν [c]καὶ πολλοὺς πόνους ὑπομένειν,
9 καὶ [d]μάλιστα δύναται ταῦτα ποιεῖν ὁ ἰσχυρός. Οὕτω δ'
ἔχει καὶ ἐπὶ τῶν ἀρετῶν· ἔκ τε γὰρ τοῦ ἀπέχεσθαι τῶν
ἡδονῶν γινόμεθα σώφρονες, καὶ γενόμενοι μάλιστα δυνάμεθα
ἀπέχεσθαι αὐτῶν. Ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῆς ἀνδρείας· ἐθιζό-
μενοι γὰρ καταφρονεῖν τῶν φοβερῶν καὶ ὑπομένειν αὐτὰ
γινόμεθα ἀνδρεῖοι, καὶ γενόμενοι μάλιστα δυνησόμεθα ὑπο-
(3) μένειν τὰ φοβερά. Σημεῖον δὲ δεῖ ποιεῖσθαι τῶν ἕξεων τὴν
ἐπιγινομένην ἡδονὴν ἢ λύπην τοῖς ἔργοις· ὁ μὲν γὰρ ἀπεχό-
μενος τῶν σωματικῶν ἡδονῶν καὶ αὐτῷ τούτῳ χαίρων σώ-

[o] ὥσπερ καὶ ἐπὶ Mb. [p] δὴ Ob. [q] γινόμενα καὶ ἐλάττω Mb. [r] καὶ ante ποιεῖ om. Mb. [s] ἄλλων om. Kb. [t] ἀπολαύων] ἐχόμενος Mb. [v] πᾶσαν Kb. [w] τις om. Lb.Ob. [x] γὰρ] δὲ Kb. [y] τῆς post καὶ om. Mb. [z] αἱ ante αὐξήσεις om. Kb.Lb.Nb.Ob. [a] αἱ ante φθοραὶ om. Lb.Nb.Ob. [b] αἱ om. Kb. [c] καὶ τοῦ πολλοὺς Mb. [d] μάλιστα ἃ δύναιτ' αὐτὰ Kb.

φρων, ὁ δ' ἀχθόμενος ἀκόλαστος, καὶ ὁ μὲν ὑπομένων τὰ
δεινὰ καὶ χαίρων ἢ μὴ λυπούμενός γε ἀνδρεῖος, ὁ δὲ λυπού-
μενος δειλός. Περὶ ἡδονὰς γὰρ καὶ λύπας [e] ἐστὶν ἡ ἠθικὴ
ἀρετή· διὰ μὲν γὰρ τὴν ἡδονὴν τὰ φαῦλα πράττομεν, διὰ δὲ
τὴν λύπην τῶν καλῶν ἀπεχόμεθα. Διὸ δεῖ ἦχθαί πως εὐθὺς 2
ἐκ νέων, ὡς ὁ Πλάτων φησίν, ὥστε χαίρειν τε καὶ λυπεῖσθαι
οἷς δεῖ· ἡ γὰρ ὀρθὴ παιδεία αὕτη ἐστίν. Ἔτι δ' [f] εἰ ἀρεταί 3
εἰσι περὶ [g] πράξεις καὶ πάθη, παντὶ δὲ πάθει καὶ πάσῃ
πράξει ἕπεται ἡδονὴ καὶ λύπη, [h] καὶ διὰ τοῦτ' ἂν εἴη ἡ ἀρετὴ
περὶ ἡδονὰς καὶ λύπας. Μηνύουσι δὲ καὶ αἱ κολάσεις γινό- 4
μεναι διὰ τούτων· ἰατρεῖαι γάρ τινές εἰσιν, αἱ δὲ ἰατρεῖαι
διὰ τῶν ἐναντίων πεφύκασι γίνεσθαι. Ἔτι, ὡς καὶ [i] πρό- 5
τερον εἴπομεν, πᾶσα ψυχῆς ἕξις, ὑφ' οἵων πέφυκε γίνεσθαι
χείρων καὶ βελτίων, πρὸς ταῦτα καὶ περὶ ταῦτα τὴν φύσιν
ἔχει· δι' [k] ἡδονὰς δὲ καὶ λύπας [l] φαῦλαι γίνονται, τῷ διώκειν
ταύτας καὶ φεύγειν, ἢ ἃς μὴ δεῖ [m] ἢ ὅτε οὐ δεῖ [n] ἢ ὡς οὐ δεῖ
ἢ ὁσαχῶς ἄλλως ὑπὸ τοῦ λόγου διορίζεται τὰ τοιαῦτα. Διὸ
καὶ ὁρίζονται τὰς ἀρετὰς ἀπαθείας τινὰς καὶ ἠρεμίας· οὐκ εὖ
δέ, ὅτι ἁπλῶς λέγουσιν, ἀλλ' οὐχ ὡς δεῖ καὶ ὡς οὐ δεῖ, καὶ
ὅτε, [o] καὶ ὅσα ἄλλα προστίθεται. Ὑπόκειται ἄρα ἡ ἀρετὴ 6
εἶναι ἡ τοιαύτη περὶ ἡδονὰς καὶ λύπας τῶν βελτίστων πρα-
κτική, ἡ δὲ κακία τοὐναντίον. Γένοιτο δ' ἂν ἡμῖν καὶ ἐκ τού- 7
των φανερὸν [p] ἔτι περὶ τῶν αὐτῶν. Τριῶν γὰρ ὄντων τῶν
εἰς τὰς αἱρέσεις καὶ τριῶν [q] τῶν εἰς τὰς φυγάς, καλοῦ συμφέ-
ροντος ἡδέος, καὶ τριῶν τῶν ἐναντίων, αἰσχροῦ [r] βλαβεροῦ
λυπηροῦ, περὶ [s] πάντα μὲν ταῦτα ὁ ἀγαθὸς [t] κατορθωτικός
ἐστιν ὁ δὲ κακὸς [v] ἁμαρτητικός, μάλιστα [w] δὲ περὶ τὴν ἡδο-
νήν· κοινή [x] τε γὰρ αὕτη τοῖς ζῴοις, καὶ πᾶσι τοῖς ὑπὸ τὴν

[e] ἡ ἠθική ἐστιν M^b. [f] εἰ] αἱ K^b. [g] πάθη καὶ πράξεις L^b.M^b.O^b. [h] καὶ διὰ] κἂν διὰ N^b, διὰ M^b. [i] πρώην K^b. [k] ἡδονῆς δὲ καὶ λύπης M^b. [l] φαῦλοι L^b.M^b. [m] ἢ ὅτε μὴ δεῖ M^b, om. K^b. [n] ἢ ὡς οὐ δεῖ om. O^b. [o] καὶ ante ὅσα om. N^b. [p] ὅτι K^b. [q] τῶν] ὄντων τῶν M^b.N^b, ὄντων L^b.O^b. [r] βλαβεροῦ] ἀσυμφόρου L^b.M^b.N^b.O^b. [s] ταῦτα μὲν πάντα K^b.L^b.M^b.O^b. [t] κατορθωτής M^b. [v] ἁμαρτητικός ἐστι· μάλιστα O^b. [w] δὲ om. K^b. [x] τε om. L^b.O^b.

αἵρεσιν παρακολουθεῖ· καὶ γὰρ τὸ καλὸν καὶ τὸ συμφέρον
8 ἡδὺ φαίνεται. Ἔτι δ' ἐκ νηπίου πᾶσιν ἡμῖν [y] συντέθραπται·
[z] διὸ χαλεπὸν ἀποτρίψασθαι τοῦτο τὸ πάθος ἐγκεχρωσμένον τῷ βίῳ. Κανονίζομεν δὲ καὶ τὰς πράξεις, οἱ μὲν μᾶλλον
9 οἱ δ' ἧττον, ἡδονῇ καὶ λύπῃ. Διὰ τοῦτ' [a] οὖν ἀναγκαῖον εἶναι περὶ ταῦτα τὴν πᾶσαν πραγματείαν· οὐ γὰρ μικρὸν εἰς τὰς
10 πράξεις εὖ ἢ κακῶς χαίρειν [b] καὶ λυπεῖσθαι. Ἔτι [c] δὲ χαλεπώτερον ἡδονῇ μάχεσθαι ἢ θυμῷ, καθάπερ φησὶν Ἡράκλειτος, περὶ δὲ τὸ χαλεπώτερον ἀεὶ καὶ τέχνη γίνεται καὶ ἀρετή· καὶ γὰρ τὸ εὖ βέλτιον ἐν τούτῳ. Ὥστε καὶ διὰ τοῦτο [d] περὶ ἡδονὰς καὶ λύπας πᾶσα ἡ πραγματεία καὶ τῇ [e] ἀρετῇ καὶ τῇ πολιτικῇ· ὁ μὲν γὰρ εὖ τούτοις χρώμενος
11 ἀγαθὸς [f] ἔσται, ὁ δὲ κακῶς κακός. Ὅτι μὲν οὖν ἐστὶν [g] ἡ ἀρετὴ περὶ ἡδονὰς καὶ λύπας, καὶ ὅτι ἐξ ὧν γίνεται, ὑπὸ τούτων καὶ αὔξεται καὶ φθείρεται μὴ ὡσαύτως γινομένων, καὶ ὅτι ἐξ ὧν [h] ἐγένετο, περὶ ταῦτα καὶ ἐνεργεῖ, εἰρήσθω.

3 Ἀπορήσειε δ' ἄν τις, πῶς λέγομεν ὅτι δεῖ τὰ μὲν δίκαια
(4) πράττοντας δικαίους γίνεσθαι, τὰ δὲ σώφρονα σώφρονας· εἰ γὰρ πράττουσι τὰ δίκαια καὶ [i] τὰ σώφρονα, ἤδη εἰσὶ [k] δίκαιοι καὶ σώφρονες, ὥσπερ [l] εἰ [m] τὰ γραμματικὰ καὶ [n] τὰ
2 μουσικά, γραμματικοὶ καὶ μουσικοί. Ἢ οὐδ' ἐπὶ τῶν τεχνῶν οὕτως ἔχει; Ἐνδέχεται γὰρ γραμματικόν τι ποιῆσαι καὶ ἀπὸ τύχης καὶ ἄλλου ὑποθεμένου. Τότε οὖν ἔσται γραμματικός, ἐὰν [o] καὶ γραμματικόν [p] τι ποιήσῃ καὶ γραμματι-
3 κῶς· τοῦτο δ' ἐστὶ τὸ κατὰ τὴν ἐν αὑτῷ γραμματικήν. Ἔτι οὐδ' ὅμοιόν ἐστιν ἐπὶ τῶν τεχνῶν καὶ τῶν ἀρετῶν· τὰ μὲν [q] γὰρ ὑπὸ τῶν τεχνῶν [r] γινόμενα τὸ εὖ [s] ἔχει ἐν αὑτοῖς, ἀρκεῖ [t] οὖν [v] ταῦτά πως ἔχοντα γενέσθαι· τὰ δὲ κατὰ τὰς

[y] συντετράφθαι K^b. [z] διὸ—ἀποτρίψασθαι om. N^b. [a] γοῦν M^b. [b] καὶ] ἢ L^b, ἢ καὶ M^b.N^b. [c] δὲ καὶ χαλεπώτερον L^b. [d] περὶ τὰς ἡδονὰς O^b. [e] ἀρετῇ] ἠθικῇ M^b. et rc. L^b. [f] ἔσται] ἅπας M^b. [g] ἡ om. M^b. [h] ἐγίνετο M^b. [i] τὰ post καὶ om. K^b.M^b. [k] σώφρονες καὶ δίκαιοι M^b. [l] οἱ M^b.N^b. [m] τὰ om. M^b. [n] τὰ add. K^b. [o] καὶ post ἐὰν om. M^b.N^b. [p] τι post ἐὰν L^b.O^b. [q] γὰρ om. N^b. [r] γενόμενα L^b.O^b. [s] ἔχειν αὑτοῖς K^b. [t] οὖν] τῶι K^b. [v] αὐτά L^b.O^b.

ἀρετὰς γινόμενα οὐκ [w]ἐὰν αὐτά πως ἔχῃ, δικαίως ἢ σωφρό-
νως πράττεται, ἀλλὰ καὶ [x]ἐὰν ὁ πράττων πως ἔχων πράττῃ,
πρῶτον μὲν ἐὰν εἰδώς, ἔπειτ' [y]ἐὰν προαιρούμενος, [z]καὶ προαι-
ρούμενος [a]δι' αὐτά, [b]τὸ δὲ τρίτον [c]καὶ ἐὰν βεβαίως καὶ
ἀμετακινήτως [d]ἔχων πράττῃ. Ταῦτα δὲ πρὸς μὲν τὸ τὰς
ἄλλας τέχνας ἔχειν οὐ συναριθμεῖται, πλὴν αὐτὸ τὸ εἰδέναι·
πρὸς δὲ [e]τὸ τὰς ἀρετὰς τὸ μὲν εἰδέναι [f]μικρὸν ἢ οὐδὲν
ἰσχύει, τὰ δ' ἄλλα οὐ μικρὸν ἀλλὰ [g]τὸ πᾶν δύναται, [h]ἅπερ
ἐκ τοῦ πολλάκις πράττειν τὰ δίκαια καὶ σώφρονα περιγί-
νεται. Τὰ μὲν οὖν πράγματα δίκαια καὶ σώφρονα λέγεται, 4
ὅταν [i]ᾖ τοιαῦτα οἷα ἂν ὁ δίκαιος [k]ἢ [l]ὁ σώφρων πράξειεν·
δίκαιος δὲ καὶ σώφρων ἐστὶν οὐχ ὁ ταῦτα πράττων, ἀλλὰ
καὶ [m]ὁ οὕτω πράττων ὡς οἱ δίκαιοι καὶ [n]οἱ σώφρονες πράτ-
τουσιν. [o]Εὖ οὖν λέγεται ὅτι ἐκ τοῦ δίκαια πράττειν ὁ 5
δίκαιος γίνεται καὶ [p]ἐκ τοῦ τὰ σώφρονα ὁ σώφρων· ἐκ δὲ
τοῦ μὴ πράττειν ταῦτα οὐδεὶς ἂν οὐδὲ [q]μελλήσειε γενέσθαι
ἀγαθός. ˈἈλλ' οἱ πολλοὶ ταῦτα μὲν οὐ πράττουσιν, ἐπὶ δὲ 6
τὸν λόγον καταφεύγοντες οἴονται φιλοσοφεῖν καὶ οὕτως
ἔσεσθαι σπουδαῖοι, ὅμοιόν τι ποιοῦντες τοῖς κάμνουσιν, οἳ
τῶν ἰατρῶν [r]ἀκούουσι μὲν ἐπιμελῶς, ποιοῦσι δ' οὐθὲν τῶν
προσταττομένων. ˈὭσπερ οὖν [s]οὐδ' ἐκεῖνοι εὖ ἕξουσι τὸ
σῶμα οὕτω θεραπευόμενοι, οὐδ' οὗτοι τὴν ψυχὴν οὕτω φιλο-
σοφοῦντες.

[t]Μετὰ δὲ ταῦτα τί ἐστιν ἡ ἀρετὴ [v]σκεπτέον. ˈἘπεὶ οὖν 4
τὰ ἐν τῇ ψυχῇ γινόμενα τρία ἐστί, πάθη δυνάμεις ἕξεις, (5)
τούτων [w]ἄν τι εἴη [x]ἡ ἀρετή. Λέγω [y]δὲ πάθη μὲν ἐπιθυ- 2

[w] ἂν L^b.O^b. [x] ἂν L^b.M^b.O^b. [y] ἐὰν προαιρούμενος om. K^b. [z] καὶ προαιρούμενος om. L^b.N^b.O^b. [a] διὰ ταῦτα K^b. [b] τὸ τρίτον δὲ M^b. [c] ἐὰν καὶ K^b. [d] ἔχων καὶ πράττῃ N^b. [e] τὸ post δὲ om. K^b. [f] οὐδὲν ἢ μικρὸν K^b. [g] τὸ om. K^b. [h] ἅπερ καὶ ἐκ L^b.O^b. [i] ᾖ] εἴη L^b. [k] ἢ] καὶ M^b. [l] ὁ om. L^b.M^b.O^b. [m] ὁ om. N^b. [n] οἱ post καὶ om. K^b.M^b.O^b. [o] εὖ γ' οὖν L^b. [p] ἐκ—σώφρων om. O^b. [q] μελήσειε L^b.M^b.O^b. [r] μὲν ἀκούουσιν M^b. [s] οὐκ ἐκεῖνοι L^b, ἐκεῖνοι οὐκ M^b. [t] μετὰ ταῦτα δὲ τί ἐστιν ἀρετὴ M^b, τί δ' ἐστὶν ἡ ἀρετὴ ἑξῆς K^b. [v] ἐπισκεπτέον M^b. [w] τι ἂν L^b.M^b.N^b.O^b. [x] ἡ om. N^b. [y] δὴ L^b.

μίαν, ὀργήν, φόβον, [z] θράσος, φθόνον, χαράν, [a] φιλίαν, μῖσος, πόθον, ζῆλον, ἔλεον, ὅλως οἷς ἕπεται ἡδονὴ ἢ λύπη, δυνάμεις δὲ καθ' ἃς [b] παθητικοὶ τούτων λεγόμεθα, οἷον καθ' ἃς δυνατοὶ ὀργισθῆναι ἢ λυπηθῆναι ἢ ἐλεῆσαι, ἕξεις δὲ καθ' ἃς πρὸς τὰ πάθη ἔχομεν [c] εὖ ἢ κακῶς, οἷον πρὸς τὸ ὀργισθῆναι, εἰ μὲν σφοδρῶς ἢ ἀνειμένως, κακῶς ἔχομεν, εἰ δὲ μέσως, εὖ.

3 *Ὁμοίως δὲ καὶ πρὸς τἆλλα. Πάθη μὲν οὖν οὐκ εἰσὶν οὔθ' αἱ ἀρεταὶ [d] οὔθ' αἱ κακίαι, ὅτι [e] οὐ λεγόμεθα κατὰ [f] τὰ πάθη σπουδαῖοι ἢ φαῦλοι, κατὰ δὲ τὰς ἀρετὰς [g] ἢ τὰς κακίας [h] λεγόμεθα, καὶ ὅτι κατὰ [i] μὲν τὰ πάθη οὔτ' ἐπαινούμεθα οὔτε ψεγόμεθα ([k] οὐ γὰρ ἐπαινεῖται ὁ φοβούμενος [l] οὐδὲ ὁ ὀργιζόμενος, [m] οὐδὲ ψέγεται ὁ ἁπλῶς ὀργιζόμενος ἀλλ' ὁ πῶς), κατὰ δὲ τὰς ἀρετὰς καὶ [n] τὰς κακίας ἐπαινούμεθα ἢ ψεγόμεθα.*

4 *Ἔτι ὀργιζόμεθα [o] μὲν καὶ φοβούμεθα ἀπροαιρέτως, αἱ δ' ἀρεταὶ προαιρέσεις τινὲς ἢ οὐκ ἄνευ προαιρέσεως. Πρὸς δὲ τούτοις κατὰ μὲν τὰ πάθη κινεῖσθαι λεγόμεθα, κατὰ δὲ τὰς ἀρετὰς καὶ τὰς κακίας οὐ κινεῖσθαι ἀλλὰ διακεῖσθαί πως.*

5 *Διὰ ταῦτα δὲ οὐδὲ δυνάμεις εἰσίν· οὔτε γὰρ ἀγαθοὶ λεγόμεθα τῷ δύνασθαι πάσχειν ἁπλῶς οὔτε κακοί, οὔτ' ἐπαινούμεθα οὔτε ψεγόμεθα. [p] Καὶ ἔτι δυνατοὶ μέν ἐσμεν φύσει, ἀγαθοὶ δὲ ἢ κακοὶ οὐ γινόμεθα φύσει· εἴπομεν [q] δὲ περὶ τούτου πρότερον.*

6 *Εἰ οὖν μήτε πάθη εἰσὶν αἱ ἀρεταὶ μήτε δυνάμεις, λείπεται ἕξεις αὐτὰς εἶναι. Ὅ τι μὲν οὖν ἐστὶ τῷ γένει ἡ ἀρετή, εἴρηται.*

(6) 5 *Δεῖ δὲ μὴ μόνον οὕτως εἰπεῖν, ὅτι [r] ἕξις, ἀλλὰ καὶ [s] ποία*

2 *[t] τις. Ῥητέον οὖν ὅτι πᾶσα ἀρετή, οὗ ἂν [u] ᾖ ἀρετή, αὐτό τε [v] εὖ ἔχον ἀποτελεῖ καὶ τὸ ἔργον αὐτοῦ εὖ ἀποδίδωσιν,*

[z] *φθόνον θάρσος* K^b. [a] *μίσος φιλίαν* L^b.O^b. [b] *ποιητικοὶ* M^b. [c] *ἢ εὖ ἢ* M^b. [d] *οὔθ' αἱ κακίαι*—c. 9. sect. 8. *ἄλλο οὐδὲν*] hæc Γ. c. 7. sect. 2. ante *αἰσχρὸν ὄν, καὶ* ponit N^b. [e] *οὐδὲ* M^b.N^b. [f] *τὰ* om. K^b. [g] *ἢ*] *καὶ* K^b. [h] *λεγόμεθα σπουδαῖοι καὶ φαῦλοι καὶ* K^b. [i] *μὲν* om. K^b. [k] *οὐ*] *οὐδὲ* O^b. [l] *οὐδὲ*] *ἢ* M^b. [m] *οὐδὲ ψέγεται—ὀργιζόμενος* om. L^b. [n] *τὰς* post *καὶ* om. N^b. [o] *μὲν* om. M^b. [p] *καὶ* om. K^b. [q] *δὲ καὶ περὶ τούτων* M^b. [r] *ἕξεις* N^b. [s] *ποταπή* K^b. [t] *τις*] *τις ἕξις* M^b. [u] *ᾖ*] *εἴη* K^b. [v] *τὸ εὖ ἔργον αὐτοῦ ἀπ.* L^b.

οἷον ἡ τοῦ ὀφθαλμοῦ ἀρετὴ τόν τε ὀφθαλμὸν σπουδαῖον
ποιεῖ καὶ τὸ ἔργον αὐτοῦ· τῇ γὰρ τοῦ ὀφθαλμοῦ ἀρετῇ εὖ
ὁρῶμεν. [w]Ὁμοίως ἡ τοῦ ἵππου ἀρετὴ ἵππον τε σπουδαῖον
ποιεῖ καὶ ἀγαθὸν δραμεῖν καὶ ἐνεγκεῖν τὸν ἐπιβάτην καὶ μεῖ-
ναι τοὺς πολεμίους. Εἰ δὴ τοῦτ' ἐπὶ πάντων οὕτως ἔχει, 3
καὶ ἡ τοῦ ἀνθρώπου ἀρετὴ εἴη [x]ἂν ἕξις ἀφ' ἧς ἀγαθὸς ἄν-
θρωπος γίνεται καὶ ἀφ' ἧς εὖ τὸ [y]ἑαυτοῦ ἔργον ἀποδώσει.
Πῶς δὲ τοῦτ' ἔσται, ἤδη μὲν εἰρήκαμεν, ἔτι δὲ καὶ ὧδ' ἔσται 4
φανερόν, ἐὰν [z]θεωρήσωμεν ποία τίς [a]ἐστιν ἡ φύσις αὐτῆς.
Ἐν παντὶ δὴ συνεχεῖ καὶ διαιρετῷ ἔστι λαβεῖν τὸ μὲν πλεῖον
τὸ δ' ἔλαττον τὸ δ' ἴσον, καὶ ταῦτα ἢ κατ' αὐτὸ τὸ πρᾶγμα
ἢ [b]πρὸς ἡμᾶς· τὸ δ' ἴσον μέσον τι ὑπερβολῆς καὶ ἐλλείψεως.
Λέγω δὲ τοῦ μὲν πράγματος μέσον τὸ ἴσον ἀπέχον ἀφ' 5
[c]ἑκατέρου τῶν ἄκρων, ὅπερ ἐστὶν ἓν καὶ ταὐτὸν πᾶσιν, πρὸς
ἡμᾶς δὲ ὃ μήτε πλεονάζει μήτε ἐλλείπει. Τοῦτο δ' οὐχ ἕν,
οὐδὲ ταὐτὸν πᾶσιν, οἷον εἰ τὰ δέκα πολλὰ τὰ δὲ δύο ὀλίγα, 6
[d]τὰ ἓξ μέσα λαμβάνουσι κατὰ τὸ πρᾶγμα· [e]ἴσῳ γὰρ ὑπερέ- 7
χει τε καὶ ὑπερέχεται, τοῦτο δὲ μέσον ἐστὶ κατὰ τὴν ἀριθμη-
τικὴν ἀναλογίαν. Τὸ δὲ πρὸς ἡμᾶς οὐχ οὕτω ληπτέον· οὐ
γὰρ εἴ τῳ δέκα [f]μναῖ φαγεῖν πολὺ [g]δύο δὲ ὀλίγον, ὁ ἀλεί-
πτης ἓξ μνᾶς προστάξει· ἔστι γὰρ ἴσως [h]καὶ τοῦτο πολὺ
τῷ ληψομένῳ ἢ ὀλίγον· Μίλωνι μὲν γὰρ ὀλίγον, τῷ δὲ
ἀρχομένῳ τῶν γυμνασίων πολύ. Ὁμοίως ἐπὶ δρόμου καὶ
πάλης. Οὕτω [i]δὴ πᾶς ἐπιστήμων τὴν ὑπερβολὴν [k]μὲν καὶ 8
τὴν ἔλλειψιν [l]φεύγει, τὸ δὲ μέσον ζητεῖ καὶ τοῦθ' αἱρεῖ-
ται, μέσον δὲ οὐ τὸ τοῦ πράγματος ἀλλὰ τὸ πρὸς ἡμᾶς.
Εἰ δὴ πᾶσα ἐπιστήμη οὕτω τὸ ἔργον εὖ [m]ἐπιτελεῖ, πρὸς τὸ 9
μέσον βλέπουσα καὶ εἰς τοῦτο ἄγουσα τὰ ἔργα (ὅθεν εἰώ-
θασιν ἐπιλέγειν τοῖς εὖ ἔχουσιν ἔργοις ὅτι οὔτ' ἀφελεῖν
ἔστιν οὔτε προσθεῖναι, ὡς τῆς μὲν ὑπερβολῆς καὶ τῆς ἐλ-

[w] ὁμοίως δὲ ἡ N^b. [x] ἂν ἡ ἕξις K^b. [y] αὑτοῦ L^b.M^b. [z] θεωρήσαι-
μεν K^b. [a] ἐστιν om. M^b. [b] πρὸς] καθ' L^b.O^b. [c] ἑκατέρων L^b.M^b.
[d] τὰ δὲ ἓξ M^b. [e] ἴσως L^b.N^b.O^b. [f] μνᾶς N^b.O^b. [g] δύο om. pr. K^b.
[h] πολὺ καὶ τοῦτο M^b. [i] δὴ καὶ πᾶς O^b. [k] μὲν om. O^b. [l] ἐκφύγοι M^b.
[m] ἀποτελεῖ L^b.O^b.

λείψεως φθειρούσης τὸ εὖ, τῆς δὲ μεσότητος σωζούσης),
[n] οἱ δ' ἀγαθοὶ τεχνῖται, [o] ὡς λέγομεν, πρὸς τοῦτο βλέποντες
ἐργάζονται, ἡ δ' ἀρετὴ πάσης τέχνης ἀκριβεστέρα καὶ ἀμεί-
νων ἐστίν, ὥσπερ καὶ ἡ φύσις, τοῦ μέσου ἂν εἴη στοχαστική.
10 Λέγω δὲ τὴν ἠθικήν· αὕτη γάρ ἐστι περὶ πάθη καὶ πράξεις,
ἐν δὲ τούτοις ἐστὶν ὑπερβολὴ καὶ ἔλλειψις καὶ [p] τὸ μέσον.
[q] Οἷον καὶ φοβηθῆναι καὶ θαρρῆσαι καὶ [r] ἐπιθυμῆσαι καὶ ὀρ-
γισθῆναι καὶ ἐλεῆσαι καὶ ὅλως ἡσθῆναι [s] καὶ λυπηθῆναι ἔστι
11 καὶ μᾶλλον καὶ ἧττον, καὶ ἀμφότερα οὐκ εὖ· τὸ δ' ὅτε δεῖ
καὶ ἐφ' [t] οἷς καὶ πρὸς οὓς καὶ [v] οὗ ἕνεκα καὶ ὡς δεῖ, μέσον τε
12 καὶ ἄριστον, ὅπερ [w] ἐστὶ τῆς ἀρετῆς. Ὁμοίως δὲ καὶ περὶ
τὰς πράξεις ἐστὶν ὑπερβολὴ καὶ ἔλλειψις καὶ [x] τὸ μέσον.
Ἡ δ' ἀρετὴ περὶ πάθη καὶ πράξεις ἐστίν, ἐν οἷς ἡ μὲν ὑπερ-
βολὴ ἁμαρτάνεται [y] καὶ ἡ ἔλλειψις ψέγεται, τὸ δὲ μέσον
13 ἐπαινεῖται καὶ κατορθοῦται· ταῦτα δ' ἄμφω τῆς ἀρετῆς. Με-
σότης [z] τις [a] ἄρα ἐστὶν ἡ ἀρετή, στοχαστική [b] γε οὖσα τοῦ
14 μέσου. [c] Ἔτι τὸ μὲν ἁμαρτάνειν πολλαχῶς ἐστίν (τὸ γὰρ
κακὸν τοῦ ἀπείρου, ὡς οἱ [d] Πυθαγόρειοι εἴκαζον, τὸ δ' ἀγα-
θὸν [e] τοῦ πεπερασμένου), τὸ δὲ κατορθοῦν μοναχῶς· διὸ καὶ
τὸ μὲν ῥᾴδιον τὸ δὲ χαλεπόν, ῥᾴδιον [f] μὲν τὸ ἀποτυχεῖν τοῦ
σκοποῦ, χαλεπὸν δὲ τὸ ἐπιτυχεῖν. Καὶ διὰ ταῦτ' οὖν τῆς
μὲν κακίας [g] ἡ ὑπερβολὴ καὶ [h] ἡ ἔλλειψις, τῆς δ' ἀρετῆς ἡ
μεσότης·

ἐσθλοὶ μὲν γὰρ ἁπλῶς, [i] παντοδαπῶς δὲ κακοί.

6 15 Ἔστιν ἄρα ἡ ἀρετὴ ἕξις προαιρετική, ἐν μεσότητι οὖσα
τῇ πρὸς ἡμᾶς, [k] ὡρισμένη λόγῳ καὶ ὡς ἂν ὁ φρόνιμος ὁρί-
σειεν. Μεσότης δὲ [l] δύο κακιῶν, τῆς μὲν καθ' ὑπερβολὴν τῆς

[n] οἱ δ'] εἰ δ' οἱ K^b, εἰ δὴ οἱ M^b.O^b. [o] πρὸς τοῦτο ὡς λέγομεν M^b. [p] τὸ om. M^b. [q] οἷον—καὶ τὸ μέσον om. N^b. [r] ἐπιθυμῆσαι καὶ ἀποστραφῆναι καὶ ὀργισθῆναι M^b. [s] ἢ λυπηθῆναι ἔστι μᾶλλον M^b. [t] οἷς] οἷς δεῖ K^b. [v] οὗ ἕνεκα] οὕνεκα K^b. [w] ἐστὶ] ἐπὶ N^b, ἐστὶν ἐπὶ K^b. [x] τὸ om. M^b. [y] καὶ ἡ] ἡ δὲ M^b. [z] τις om. M^b. [a] ἐστὶν ἄρα L^b.O^b. [b] γε om. K^b. [c] ἔτι] ἔτι δὲ M^b, ὅτι O^b. [d] πυθαγόριοι K^b. [e] τοῦ—μοναχῶς om. N^b. [f] μὲν γὰρ τὸ M^b. [g] ἡ om. M^b. [h] ἡ post καὶ om. M^b.N^b.O^b. [i] κακοὶ δὲ παντοδαπῶς L^b.O^b. [k] ὡρισμένη om. N^b. [l] δυεῖν K^b.

δὲ κατ' ἔλλειψιν· καὶ [m] ἔτι [n] τῷ τὰς μὲν ἐλλείπειν τὰς δ' 16
ὑπερβάλλειν τοῦ δέοντος ἔν τε [o] τοῖς πάθεσι καὶ [p] ἐν ταῖς
πράξεσι, τὴν δ' ἀρετὴν [p] τὸ μέσον καὶ εὑρίσκειν καὶ αἱρεῖσθαι.
Διὸ κατὰ μὲν τὴν οὐσίαν καὶ τὸν λόγον [q] τὸν τί ἦν εἶναι λέ- 17
γοντα μεσότης ἐστὶν ἡ ἀρετή, κατὰ δὲ τὸ ἄριστον καὶ τὸ εὖ
ἀκρότης. Οὐ πᾶσα δ' ἐπιδέχεται πρᾶξις οὐδὲ πᾶν πάθος 18
τὴν μεσότητα· [r] ἔνια γὰρ εὐθὺς ὠνόμασται [s] συνειλημμένα
μετὰ τῆς φαυλότητος, οἷον [t] ἐπιχαιρεκακία ἀναισχυντία φθό-
νος, καὶ ἐπὶ τῶν πράξεων μοιχεία κλοπὴ ἀνδροφονία· πάντα
γὰρ ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα [v] ψέγεται τῷ [w] αὐτὰ φαῦλα εἶναι,
ἀλλ' οὐχ αἱ ὑπερβολαὶ αὐτῶν οὐδ' αἱ ἐλλείψεις. Οὐκ ἔστιν
οὖν οὐδέποτε περὶ [x] αὐτὰ κατορθοῦν, ἀλλ' ἀεὶ ἁμαρτάνειν·
οὐδ' ἔστι τὸ εὖ ἢ μὴ εὖ περὶ τὰ τοιαῦτα ἐν τῷ [y] ἣν δεῖ καὶ
ὅτε καὶ ὡς μοιχεύειν, ἀλλ' ἁπλῶς τὸ ποιεῖν [z] ὁτιοῦν τούτων
ἁμαρτάνειν ἐστίν. Ὅμοιον οὖν τὸ ἀξιοῦν καὶ περὶ τὸ ἀδικεῖν 19
καὶ δειλαίνειν καὶ ἀκολασταίνειν [a] εἶναι μεσότητα καὶ ὑπερ-
βολὴν καὶ ἔλλειψιν· ἔσται γὰρ οὕτω [b] γε ὑπερβολῆς [c] καὶ
ἐλλείψεως μεσότης καὶ ὑπερβολῆς ὑπερβολὴ καὶ [d] ἔλλειψις
ἐλλείψεως. Ὥσπερ δὲ σωφροσύνης καὶ ἀνδρείας οὐκ ἔστιν 20
ὑπερβολὴ καὶ ἔλλειψις [e] διὰ τὸ [f] τὸ μέσον εἶναί πως [g] ἄκρον,
οὕτως [h] οὐδὲ ἐκείνων μεσότης οὐδὲ ὑπερβολὴ καὶ ἔλλειψις,
ἀλλ' ὡς ἂν πράττηται [i] ἁμαρτάνεται· ὅλως γὰρ οὔθ' ὑπερ-
βολῆς καὶ ἐλλείψεως μεσότης ἐστίν, [k] οὔτε μεσότητος ὑπερ-
βολὴ καὶ ἔλλειψις.

Δεῖ δὲ [l] τοῦτο μὴ μόνον καθόλου λέγεσθαι, ἀλλὰ [m] καὶ 7
τοῖς καθ' [n] ἕκαστα ἐφαρμόττειν· ἐν γὰρ τοῖς περὶ τὰς πρά-
ξεις λόγοις οἱ μὲν καθόλου [o] κενώτεροί εἰσιν, οἱ δ' ἐπὶ μέρους

[m] ἔστι M^b. [n] τὸ L^b. [o] ταῖς πράξεσι καὶ ἐν τοῖς πάθεσι M^b. [p] ἐν et τὸ om. K^b. [q] τὸν τὸ τί K^b. [r] ἔνια μὲν γὰρ M^b. [s] συνειλλεγμένα N^b. [t] ἐπιχαιρεκακία καὶ ἀναισχυντία N^b. [v] λέγεται K^b.L^b.N^b.O^b. [w] αὐτὰ om. K^b. [x] αὐτὰς K^b. [y] ἦν K^b.M^b.N^b. [z] ὁτιοῦν] ἓν M^b. [a] εἶναι] καὶ O^b. [b] γε om. K^b. [c] καὶ—ὑπερβολῆς om. N^b. [d] ἐλλείψεως ἔλλειψις M^b, ἔλλειψις ἐλλείψεως ταῦτα K^b. [e] διὰ—ἔλλειψις om. M^b. [f] τὸ alterum om. L^b.N^b.O^b. [g] ἄκρων M^b.N^b. [h] οὐδὲ om. M^b. [i] ἁμαρτάνηται K^b. [k] οὐδὲ L^b.M^b.N^b.O^b. [l] τοῦτο μὴ] μὴ τὸ αὐτὸ K^b, μὴ L^b. [m] καὶ ἐν τοῖς L^b. [n] ἕκαστον M^b. [o] κοινότεροί K^b.L^b.M^b.N^b.

ἀληθινώτεροι· περὶ γὰρ τὰ καθ' ἕκαστα αἱ πράξεις, δέον δ'
ἐπὶ τούτων συμφωνεῖν. Ληπτέον [p] οὖν ταῦτα ἐκ τῆς δια-
2 γραφῆς. Περὶ μὲν οὖν φόβους καὶ θάρρη ἀνδρεία μεσότης·
τῶν δ' ὑπερβαλλόντων ὁ μὲν τῇ ἀφοβίᾳ ἀνώνυμος (πολλὰ δ'
ἐστὶν ἀνώνυμα), ὁ δ' ἐν τῷ θαρρεῖν ὑπερβάλλων [q] θρασύς, ὁ
[r] δὲ τῷ μὲν φοβεῖσθαι ὑπερβάλλων τῷ δὲ [s] θαρρεῖν ἐλλείπων
3 δειλός. Περὶ ἡδονὰς δὲ καὶ λύπας [t] οὐ πάσας, ἧττον δὲ καὶ
περὶ τὰς λύπας, μεσότης μὲν σωφροσύνη, ὑπερβολὴ δὲ ἀκο-
λασία. Ἐλλείποντες δὲ [v] περὶ τὰς ἡδονὰς οὐ πάνυ γίνονται·
διόπερ οὐδ' [w] ὀνόματος τετυχήκασιν οὐδ' οἱ τοιοῦτοι, [x] ἔστω-
4 σαν δὲ ἀναίσθητοι. Περὶ δὲ δόσιν χρημάτων καὶ λῆψιν με-
σότης μὲν ἐλευθεριότης, ὑπερβολὴ δὲ καὶ ἔλλειψις ἀσωτία
καὶ ἀνελευθερία. Ἐναντίως [y] δ' ἑαυταῖς ὑπερβάλλουσι καὶ
ἐλλείπουσιν· ὁ [z] μὲν γὰρ ἄσωτος ἐν μὲν [a] προέσει ὑπερβάλ-
λει ἐν δὲ [b] λήψει ἐλλείπει, ὁ δ' ἀνελεύθερος ἐν [c] μὲν [b] λήψει
5 ὑπερβάλλει ἐν δὲ προέσει ἐλλείπει. Νῦν μὲν [d] οὖν τύπῳ καὶ
ἐπὶ [e] κεφαλαίῳ λέγομεν, ἀρκούμενοι αὐτῷ τούτῳ· ὕστερον δὲ
6 ἀκριβέστερον περὶ [f] αὐτῶν διορισθήσεται. Περὶ δὲ [g] τὰ χρή-
ματα καὶ ἄλλαι διαθέσεις εἰσί, μεσότης [h] μὲν μεγαλοπρέπεια
(ὁ γὰρ μεγαλοπρεπὴς διαφέρει ἐλευθερίου· ὁ μὲν γὰρ περὶ
μεγάλα, ὁ δὲ περὶ μικρά), ὑπερβολὴ δὲ ἀπειροκαλία καὶ βα-
ναυσία, ἔλλειψις δὲ μικροπρέπεια· [i] διαφέρουσι δ' αὗται τῶν
περὶ τὴν ἐλευθεριότητα, [k] πῇ δὲ διαφέρουσιν, ὕστερον ῥηθή-
7 σεται. Περὶ δὲ τιμὴν καὶ ἀτιμίαν μεσότης μὲν μεγαλοψυ-
χία, ὑπερβολὴ δὲ χαυνότης τις λεγομένη, ἔλλειψις δὲ μικρο-
8 ψυχία· ὡς [l] δ' ἐλέγομεν ἔχειν πρὸς τὴν μεγαλοπρέπειαν τὴν
ἐλευθεριότητα, περὶ μικρὰ διαφέρουσαν, οὕτως [m] ἔχει τις καὶ

[p] οὖν om. K^b. [q] θρασύς—ὑπερβάλλων om. N^b. [r] δ' ἐν τῷ K^b.M^b. [s] θαρρεῖσθαι M^b. [t] οὐ—τὰς λύπας om. N^b. [v] τὰς περὶ L^b. [w] ὀνόματος—τοιοῦτοι] οὗτοι ὀνόματος τετυχήκασιν L^b.M^b.N^b.O^b. [x] ἔστω δὲ ἀναίσθητος K^b. [y] δ' ἑαυτὰς N^b, δὲ αὐταῖς M^b, δὲ αὐτὰς O^b, om. K^b. [z] μὲν om. M^b. [a] προαιρέσει N^b. [b] λείψει utrobique pr. K^b. [c] μὲν προέσει ἐλλείπει ἐν δὲ λήψει ὑπερβάλλει M^b. [d] οὖν ἐν τύπῳ M^b. [e] κεφαλαίου K^b.N^b. [f] αὐτῶν] αὐτοῦ L^b. [g] τὰ om. K^b. [h] μὲν γὰρ μεγαλοπρέπεια M^b. [i] διαφέρουσι—ἐλευθεριότητα om. K^b. [k] πῇ] ᾧ L^b.M^b.N^b.O^b. [l] δὲ λέγομεν N^b. [m] ἔχειν τινα N^b.

πρὸς [n]τὴν [o]μεγαλοψυχίαν, περὶ τιμὴν οὖσαν μεγάλην, [p]αὐτὴ περὶ [q]μικρὰν [r]οὖσα· ἔστι [s]γὰρ ὡς δεῖ ὀρέγεσθαι τιμῆς καὶ μᾶλλον ἢ δεῖ καὶ ἧττον, λέγεται δ' ὁ μὲν ὑπερβάλλων ταῖς ὀρέξεσι φιλότιμος, ὁ δ' ἐλλείπων ἀφιλότιμος, ὁ δὲ μέσος ἀνώνυμος. Ἀνώνυμοι δὲ καὶ αἱ διαθέσεις, πλὴν ἡ τοῦ φιλοτίμου φιλοτιμία. Ὅθεν ἐπιδικάζονται οἱ ἄκροι τῆς μέσης χώρας. Καὶ ἡμεῖς [t]δὲ [v]ἔστι [w]μὲν ὅτε τὸν μέσον [x]φιλότιμον καλοῦμεν ἔστι δ' [y]ὅτε ἀφιλότιμον, [z]καὶ ἔστιν ὅτε [a]μὲν ἐπαινοῦμεν τὸν φιλότιμον [b]ἔστι δ' ὅτε τὸν ἀφιλότιμον. Διὰ 9
τίνα δ' αἰτίαν τοῦτο ποιοῦμεν, [c]ἐν τοῖς ἑξῆς ῥηθήσεται· νῦν δὲ περὶ τῶν λοιπῶν [d]λέγωμεν κατὰ τὸν ὑφηγημένον τρόπον. Ἔστι [e]δὲ καὶ [f]περὶ ὀργὴν ὑπερβολὴ καὶ ἔλλειψις καὶ 10
μεσότης, σχεδὸν δὲ ἀνωνύμων [g]ὄντων αὐτῶν τὸν μέσον πρᾶον λέγοντες τὴν μεσότητα πραότητα [h]καλέσομεν· τῶν δ' ἄκρων ὁ μὲν ὑπερβάλλων ὀργίλος [i]ἔστω, ἡ δὲ κακία ὀργιλότης, ὁ δ' ἐλλείπων [k]ἀόργητός [l]τις, ἡ δ' ἔλλειψις [m]ἀοργησία. Εἰσὶ 11
δὲ καὶ ἄλλαι τρεῖς μεσότητες, ἔχουσαι μέν τινα ὁμοιότητα πρὸς [n]ἀλλήλας, [o]διαφέρουσαι δ' ἀλλήλων· πᾶσαι μὲν γάρ εἰσι περὶ λόγων καὶ πράξεων κοινωνίαν, διαφέρουσι δὲ [p]ὅτι ἡ μέν ἐστι περὶ τἀληθὲς τὸ ἐν αὐτοῖς, αἱ δὲ περὶ τὸ ἡδύ· τούτου δὲ τὸ μὲν ἐν παιδιᾷ τὸ δ' ἐν πᾶσι τοῖς κατὰ τὸν βίον. Ῥητέον οὖν καὶ περὶ τούτων, ἵνα μᾶλλον κατίδωμεν ὅτι [q]ἐν πᾶσιν ἡ μεσότης ἐπαινετόν, [r]τὰ δ' ἄκρα οὔτ' ὀρθὰ οὔτ' ἐπαινετὰ ἀλλὰ ψεκτά. [s]Ἔστι μὲν οὖν καὶ τούτων τὰ πλείω ἀνώνυμα· πειρατέον δ', ὥσπερ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων, αὐτοὺς ὀνοματοποιεῖν σαφηνείας [t]ἕνεκεν καὶ τοῦ εὐπαρακολουθήτου.

[n] τὴν om. K^b. [o] μεγαλοψυχίαν αὐτὴν περὶ M^b. [p] αὔτη K^b.M^b, αὐτὴν N^b. [q] μικρὰ K^b.L^b.N^b. [r] οὖσαν N^b. [s] γὰρ om. N^b. [t] δὲ om. M^b. [v] ἔστι—καὶ om. K^b. [w] μὲν om. M^b.O^b. [x] φιλότιμον καλοῦμεν] ἐπαινοῦμεν M^b. [y] ὅτε καὶ ἀφιλότιμον N^b. [z] καὶ—ἀφιλότιμον om. L^b.M^b.O^b. [a] μὲν om. K^b. [b] ἔστι—ἀφιλότιμον om. K^b. [c] ἐν om. L^b.O^b. [d] λέγομεν L^b.N^b. [e] δὲ om. M^b. [f] περὶ τὴν ὀργὴν K^b. [g] ὄντων om. K^b. [h] καλέσωμεν K^b. [i] ἐστὶν K^b. [k] ἀνόργιστός K^b. [l] τις] ἐστιν M^b. [m] ἀνοργησία K^b. [n] ἀλλήλας] ἀλλήλας καὶ κοινωνίαν L^b.N^b. [o] διαφέρουσι N^b.O^b. [p] ἡ μὲν ὅτι ἔστι K^b, ὅτι αἱ μέν εἰσι O^b. [q] ἐν] ἐστι O^b. [r] τὰ δάκρυα οὔτ' ἐπαινετα οὔτ' ὀρθά K^b. [s] εἰσὶ K^b. [t] ἕνεκα K^b.

12 Περὶ μὲν οὖν τὸ ἀληθὲς ὁ μὲν μέσος ἀληθής τις καὶ ἡ μεσό-
της ἀλήθεια λεγέσθω, ἡ δὲ προσποίησις ἡ μὲν ἐπὶ τὸ μεῖζον
ἀλαζονεία [v]καὶ ὁ ἔχων αὐτὴν ἀλαζών, ἡ δ' ἐπὶ τὸ ἔλαττον
13 εἰρωνεία καὶ εἴρων. Περὶ δὲ τὸ ἡδὺ τὸ μὲν ἐν παιδιᾷ ὁ μὲν
μέσος εὐτράπελος [w]καὶ ἡ διάθεσις [x]εὐτραπελία, ἡ δ' ὑπερ-
βολὴ βωμολοχία καὶ ὁ ἔχων αὐτὴν βωμολόχος, ὁ δ' ἐλλεί-
πων ἀγροῖκός τις καὶ [y]ἡ ἕξις ἀγροικία· περὶ δὲ τὸ λοιπὸν
[z]ἡδὺ τὸ ἐν τῷ βίῳ ὁ μὲν ὡς δεῖ ἡδὺς ὢν φίλος καὶ ἡ μεσό-
της φιλία, ὁ δ' ὑπερβάλλων, [a]εἰ μὲν [b]οὐδενὸς ἕνεκα, ἄρεσκος,
[a]εἰ δ' ὠφελείας τῆς αὑτοῦ, κόλαξ, ὁ δ' ἐλλείπων καὶ [c]ἐν πᾶ-
14 σιν ἀηδὴς δύσερίς τις καὶ δύσκολος. Εἰσὶ δὲ καὶ ἐν τοῖς
[d]πάθεσι καὶ [e]ἐν τοῖς [f]περὶ τὰ πάθη μεσότητες· ἡ γὰρ αἰ-
δὼς ἀρετὴ μὲν οὐκ ἔστιν, ἐπαινεῖται δὲ καὶ ὁ αἰδήμων. Καὶ
γὰρ ἐν τούτοις ὁ μὲν λέγεται μέσος, ὁ δ' ὑπερβάλλων, ὡς ὁ
καταπλήξ, ὁ πάντα αἰδούμενος· ὁ δ' ἐλλείπων ἢ [g]ὁ μηδὲ
15 ὅλως ἀναίσχυντος· ὁ δὲ μέσος αἰδήμων. Νέμεσις δὲ μεσό-
της φθόνου καὶ ἐπιχαιρεκακίας. Εἰσὶ δὲ περὶ [h]λύπην καὶ
ἡδονὴν [i]τὰς ἐπὶ τοῖς συμβαίνουσι τοῖς πέλας γινομένας· ὁ
μὲν γὰρ νεμεσητικὸς λυπεῖται ἐπὶ τοῖς ἀναξίως εὖ πράττου-
σιν, ὁ δὲ φθονερὸς ὑπερβάλλων τοῦτον ἐπὶ πᾶσι λυπεῖται,
ὁ δ' ἐπιχαιρέκακος τοσοῦτον ἐλλείπει τοῦ λυπεῖσθαι ὥστε
16 καὶ [k]χαίρειν. Ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων καὶ ἄλλοθι καιρὸς
ἔσται· περὶ δὲ δικαιοσύνης, ἐπεὶ οὐχ ἁπλῶς λέγεται, μετὰ
ταῦτα [l]διελόμενοι περὶ ἑκατέρας ἐροῦμεν πῶς μεσότητές
εἰσιν· ὁμοίως δὲ καὶ περὶ τῶν λογικῶν ἀρετῶν.

8 Τριῶν [m]δὲ διαθέσεων οὐσῶν, δύο μὲν κακιῶν, τῆς μὲν καθ'
ὑπερβολὴν τῆς δὲ κατ' ἔλλειψιν, μιᾶς δ' ἀρετῆς τῆς μεσό-
τητος, πᾶσαι πάσαις ἀντίκεινταί πως· αἱ μὲν γὰρ ἄκραι καὶ
τῇ μέσῃ καὶ ἀλλήλαις [n]ἐναντίαι εἰσίν, ἡ δὲ [o]μέση ταῖς ἄκραις·

[v] καὶ—ἀλαζών om. M^{b}. [w] καὶ ἡ] ἡ δὲ M^{b}. [x] εὐτραπέλεια K^{b}. [y] ἡ om. O^{b}. [z] ἡδὺ om. M^{b}. [a] εἰ] ὁ utrobique L^{b}.O^{b}. [b] μηδενὸς M^{b}. [c] ἐν om. M^{b}. [d] παθήμασι K^{b}. [e] ἐν τοῖς om. K^{b}. [f] παρὰ N^{b}. [g] ὁ μηδὲ] μηδὲν K^{b}. [h] λύπας καὶ ἡδονὰς L^{b}. [i] τὰς] τὴν M^{b}. [k] χαίρει L^{b}.N^{b}. [l] διαλεγόμενοι M^{b}. [m] δὴ L^{b}.O^{b}. [n] ἐναντίαι εἰσίν] ἀντίκειται ἐναντίαι O^{b}. [o] μεσότης M^{b}.

ὥσπερ γὰρ τὸ ἴσον πρὸς μὲν τὸ ἔλαττον [p] μεῖζον πρὸς δὲ 2
τὸ μεῖζον ἔλαττον, οὕτως αἱ μέσαι ἕξεις πρὸς μὲν τὰς ἐλλεί-
ψεις ὑπερβάλλουσι, πρὸς δὲ τὰς ὑπερβολὰς ἐλλείπουσιν ἔν
[q] τε τοῖς πάθεσι καὶ ταῖς πράξεσιν. Ὁ γὰρ ἀνδρεῖος πρὸς
[r] μὲν τὸν δειλὸν θρασὺς φαίνεται, πρὸς δὲ τὸν θρασὺν δειλός·
ὁμοίως δὲ καὶ ὁ σώφρων πρὸς μὲν τὸν ἀναίσθητον ἀκόλαστος,
πρὸς δὲ τὸν ἀκόλαστον ἀναίσθητος, ὁ δ' [s] ἐλευθέριος πρὸς
μὲν τὸν ἀνελεύθερον ἄσωτος, πρὸς δὲ τὸν ἄσωτον ἀνελεύ-
θερος. Διὸ καὶ ἀπωθοῦνται [t] τὸν μέσον οἱ ἄκροι ἑκάτερος 3
πρὸς ἑκάτερον, καὶ καλοῦσι [v] τὸν ἀνδρεῖον ὁ μὲν δειλὸς θρα-
σὺν ὁ δὲ θρασὺς δειλόν, καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ἀνάλογον. Οὕτω 4
[w] δ' ἀντικειμένων [x] ἀλλήλοις τούτων, [y] πλείων [z] ἐναντιότης ἐστὶ
τοῖς ἄκροις πρὸς ἄλληλα ἢ πρὸς τὸ μέσον· πορρωτέρω γὰρ
ταῦτα ἀφέστηκεν ἀλλήλων [a] ἢ τοῦ μέσου, ὥσπερ τὸ μέγα
τοῦ μικροῦ καὶ τὸ μικρὸν τοῦ μεγάλου [b] ἢ ἄμφω τοῦ ἴσου.
Ἔτι πρὸς [c] μὲν τὸ μέσον ἐνίοις ἄκροις ὁμοιότης τις φαίνεται, 5
ὡς τῇ θρασύτητι πρὸς τὴν ἀνδρείαν καὶ τῇ ἀσωτίᾳ πρὸς τὴν
ἐλευθεριότητα· τοῖς δὲ ἄκροις πρὸς ἄλληλα [d] πλείστη ἀνο-
μοιότης. Τὰ δὲ πλεῖστον [e] ἀπέχοντα ἀλλήλων ἐναντία ὁρί-
ζονται, ὥστε καὶ μᾶλλον ἐναντία τὰ [f] πλεῖον ἀπέχοντα.
Πρὸς δὲ τὸ μέσον [g] ἀντίκειται [h] μᾶλλον ἐφ' ὧν μὲν ἡ ἔλλει- 6
ψις ἐφ' ὧν δὲ [i] ἡ ὑπερβολή, οἷον ἀνδρείᾳ μὲν οὐχ ἡ θρασύτης
ὑπερβολὴ οὖσα, ἀλλ' ἡ δειλία ἔλλειψις οὖσα, τῇ δὲ σωφρο-
σύνῃ οὐχ ἡ ἀναισθησία ἔνδεια οὖσα, ἀλλ' ἡ ἀκολασία ὑπερ-
βολὴ οὖσα. Διὰ δύο δ' αἰτίας τοῦτο συμβαίνει, μίαν μὲν 7
τὴν ἐξ αὐτοῦ τοῦ πράγματος· τῷ γὰρ ἐγγύτερον εἶναι καὶ
ὁμοιότερον τὸ ἕτερον ἄκρον τῷ μέσῳ, οὐ τοῦτο ἀλλὰ τοὐν-
αντίον [k] ἀντιτίθεμεν μᾶλλον, οἷον ἐπεὶ ὁμοιότερον εἶναι δοκεῖ

[p] μεῖζον πρὸς] μέγα πρὸς $M^b.O^b$. [q] τε om. M^b. [r] μὲν om. M^b. [s] ἐλεύθερος O^b. [t] τὸ N^b. [v] τὸν] τὸν μὲν M^b. [w] δ' om. O^b. [x] τούτων ἀλλήλοις M^b. [y] πλείστη $K^b.L^b.M^b.N^b.O^b$. [z] ἐναντιότης τούτων ἐστὶ M^b. [a] ἢ om. M^b. [b] ἢ om. pr. M^b. [c] μὲν τὸ] τὸν $K^b.M^b$. [d] πλεῖστα N^b. [e] ἀπέχοντα ἀπ' ἀλλήλων K^b. [f] πλεῖστον L^b. [g] ἀντίκεινται $L^b.M^b$. [h] ἐφ' ὧν μᾶλλον μὲν $M^b.N^b$, ἐφ' ὧν μὲν μᾶλλον $L^b.O^b$. [i] ἡ post δὲ om. K^b. [k] ἀντιτίθεμεν—ἀντιτίθεμεν] τίθεμεν, μᾶλλον δ' ἀντιτίθεμεν M^b.

τῇ ἀνδρείᾳ ἡ θρασύτης καὶ ἐγγύτερον, ἀνομοιότερον δ' ἡ δει-
λία, ταύτην μᾶλλον ἀντιτίθεμεν· τὰ γὰρ ἀπέχοντα πλεῖον
8 τοῦ μέσου ἐναντιώτερα δοκεῖ εἶναι. Μία μὲν οὖν αἰτία αὕτη,
ἐξ αὐτοῦ τοῦ πράγματος, ἑτέρα δὲ ἐξ ἡμῶν αὐτῶν· πρὸς ἃ
γὰρ αὐτοὶ [l]μᾶλλον [m]πεφύκαμέν πως, ταῦτα μᾶλλον ἐναντία
τῷ μέσῳ [n]φαίνεται. Οἷον αὐτοὶ μᾶλλον πεφύκαμεν πρὸς
τὰς ἡδονάς, διὸ εὐκατάφοροί ἐσμεν μᾶλλον πρὸς ἀκολασίαν
ἢ [o]πρὸς κοσμιότητα. Ταῦτ' οὖν [p]μᾶλλον ἐναντία λέγομεν,
πρὸς ἃ [p]ἡ ἐπίδοσις μᾶλλον γίνεται· καὶ διὰ τοῦτο ἡ ἀκο-
λασία ὑπερβολὴ οὖσα ἐναντιωτέρα ἐστὶ [q]τῇ σωφροσύνῃ.

9 Ὅτι μὲν οὖν ἐστὶν [r]ἡ [s]ἀρετὴ ἡ ἠθικὴ μεσότης, καὶ πῶς,
καὶ ὅτι μεσότης δύο κακιῶν, τῆς μὲν καθ' ὑπερβολὴν τῆς δὲ
κατ' ἔλλειψιν, καὶ ὅτι τοιαύτη ἐστὶ διὰ τὸ στοχαστικὴ τοῦ
μέσου εἶναι τοῦ ἐν [t]τοῖς πάθεσι καὶ ταῖς πράξεσιν, ἱκανῶς
2 εἴρηται. Διὸ [v]καὶ ἔργον ἐστὶ σπουδαῖον εἶναι· ἐν ἑκάστῳ
γὰρ τὸ μέσον λαβεῖν ἔργον, οἷον κύκλου τὸ μέσον [w]οὐ παν-
τὸς ἀλλὰ τοῦ εἰδότος. Οὕτω [x]δὲ καὶ τὸ μὲν ὀργισθῆναι
παντὸς καὶ ῥᾴδιον, καὶ τὸ δοῦναι ἀργύριον [y]καὶ δαπανῆσαι·
τὸ δ' ᾧ καὶ ὅσον καὶ ὅτε καὶ οὗ ἕνεκα καὶ ὥς, [z]οὐκέτι παντὸς
οὐδὲ ῥᾴδιον· [a]διόπερ τὸ εὖ καὶ σπάνιον καὶ ἐπαινετὸν καὶ
3 καλόν. Διὸ δεῖ τὸν στοχαζόμενον τοῦ μέσου πρῶτον [b]μὲν
ἀποχωρεῖν τοῦ μᾶλλον ἐναντίου, καθάπερ καὶ ἡ Καλυψὼ
[c]παραινεῖ

> [d]τούτου [e]μὲν καπνοῦ καὶ κύματος ἐκτὸς ἔεργε
> νῆα.

Τῶν γὰρ ἄκρων τὸ μέν ἐστιν ἁμαρτωλότερον, τὸ δ' ἧττον·
4 ἐπεὶ οὖν τοῦ μέσου τυχεῖν ἄκρως χαλεπόν, κατὰ τὸν δεύτε-
ρόν φασι πλοῦν [f]τὰ ἐλάχιστα ληπτέον τῶν κακῶν· τοῦτο

[l] μᾶλλον om. N^b. [m] ἔχομέν K^b. [n] φέρεται K^b. [o] πρὸς post ἢ om. M^b. [p] μᾶλλον et mox ἡ om. M^b. [q] τῆς σωφροσύνης K^b. [r] ἡ post ἐστὶν om. L^b. [s] ἠθικὴ ἀρετὴ M^b. [t] τοῖς πάθεσι καὶ ἐν ταῖς πράξεσιν K^b, ταῖς πράξεσι καὶ τοῖς πάθεσιν $L^b.O^b$. [v] καὶ om. O^b. [w] οὐ] λαβεῖν οὐ O^b. [x] δὴ $L^b.O^b$. [y] καὶ τὸ δαπανῆσαι M^b. [z] οὐκ ἔστι M^b. [a] διόπερ] ὅπερ ἐστὶ $L^b.M^b.N^b.O^b$. [b] μὲν om. N^b. [c] παρήνει $L^b.M^b.N^b.O^b$. [d] τοῦ τοῦ K^b, τὸ τοῦ $M^b.N^b$, ὡς τοῦ $L^b.O^b$. [e] μὲν om. K^b. [f] τὰ om. M^b.

δ' [g] ἔσται μάλιστα τοῦτον τὸν τρόπον ὃν λέγομεν. Σκοπεῖν
δὲ [h] δεῖ πρὸς ἃ καὶ αὐτοὶ εὐκατάφοροί ἐσμεν· ἄλλοι γὰρ
πρὸς ἄλλα πεφύκαμεν. Τοῦτο δ' ἔσται γνώριμον ἐκ τῆς
ἡδονῆς καὶ τῆς λύπης τῆς [i] γινομένης περὶ ἡμᾶς. Εἰς τοὐναν- 5
τίον [k] δ' ἑαυτοὺς ἀφέλκειν δεῖ· πολὺ γὰρ [l] ἀπαγαγόντες τοῦ
ἁμαρτάνειν εἰς τὸ μέσον ἥξομεν, ὅπερ οἱ τὰ διεστραμμένα
τῶν ξύλων ὀρθοῦντες ποιοῦσιν. Ἐν παντὶ δὲ μάλιστα φυ- 6
λακτέον τὸ ἡδὺ καὶ τὴν ἡδονήν· [m] οὐ γὰρ ἀδέκαστοι κρίνομεν
αὐτήν. Ὅπερ οὖν οἱ δημογέροντες ἔπαθον πρὸς τὴν Ἑλέ-
νην, τοῦτο δεῖ παθεῖν καὶ ἡμᾶς πρὸς τὴν ἡδονήν, [n] καὶ ἐν πᾶσι
τὴν ἐκείνων ἐπιλέγειν φωνήν· οὕτω γὰρ αὐτὴν ἀποπεμπό-
μενοι ἧττον ἁμαρτησόμεθα. Ταῦτ' οὖν ποιοῦντες, ὡς ἐν κε- 7
φαλαίῳ εἰπεῖν, μάλιστα δυνησόμεθα τοῦ μέσου τυγχάνειν.
Χαλεπὸν δ' ἴσως τοῦτο, καὶ [o] μάλιστ' ἐν τοῖς καθ' ἕκαστον·
οὐ γὰρ ῥᾴδιον διορίσαι [p] πῶς καὶ τίσι καὶ ἐπὶ ποίοις καὶ πό-
σον χρόνον ὀργιστέον· καὶ γὰρ ἡμεῖς ὁτὲ μὲν τοὺς ἐλλεί-
ποντας ἐπαινοῦμεν καὶ πράους φαμέν, ὁτὲ δὲ τοὺς χαλεπαί-
νοντας ἀνδρώδεις [q] ἀποκαλοῦμεν. Ἀλλ' ὁ μὲν μικρὸν τοῦ εὖ 8
παρεκβαίνων οὐ ψέγεται, οὔτ' ἐπὶ τὸ μᾶλλον οὔτ' ἐπὶ τὸ
ἧττον, ὁ δὲ πλέον· οὗτος γὰρ οὐ λανθάνει. Ὁ δὲ μέχρι
τίνος καὶ ἐπὶ πόσον ψεκτὸς οὐ ῥᾴδιον τῷ λόγῳ ἀφορίσαι·
οὐδὲ γὰρ ἄλλο οὐδὲν τῶν αἰσθητῶν· τὰ δὲ τοιαῦτα ἐν τοῖς
καθ' ἕκαστα, καὶ ἐν τῇ αἰσθήσει ἡ κρίσις. Τὸ μὲν ἄρα 9
[r] τοσοῦτο [s] δῆλον ὅτι ἡ μέση ἕξις ἐν πᾶσιν ἐπαινετή, ἀπο-
κλίνειν δὲ δεῖ [t] ὁτὲ μὲν ἐπὶ τὴν ὑπερβολὴν ὁτὲ δ' ἐπὶ τὴν ἔλ-
λειψιν· οὕτω γὰρ ῥᾷστα τοῦ μέσου καὶ τοῦ εὖ τευξόμεθα.

Γ.

Τῆς ἀρετῆς δὴ περὶ πάθη [v] τε καὶ πράξεις οὔσης, καὶ [w] ἐπὶ μὲν τοῖς ἑκουσίοις [x] ἐπαίνων καὶ ψόγων γινομένων, ἐπὶ δὲ

[g] ἐστὶ K^b. [h] δεῖ καὶ πρὸς M^b.N^b. [i] γενομένης M^b. [k] δ' ἑαυτοὺς om. K^b. [l] ἀπάγοντες K^b.M^b.N^b. [m] οὐ] οὐδὲ M^b. [n] καὶ ἐν—φωνήν om. N^b. [o] μᾶλλον M^b. [p] πῶς] καὶ πῶς K^b.L^b. [q] ἀποκαλοῦντες K^b, ἐπικαλοῦμεν M^b. [r] τοσοῦτον L^b.M^b.N^b.O^b. [s] δηλοῖ codices. [t] ὁτὲ—ὁτὲ] τοτὲ—τοτὲ L^b.M^b.N^b.O^b. [v] τε om. M^b. [w] ἐπὶ—ἐπὶ] ἐν—ἐν L^b.M^b.N^b.O^b. [x] ἐπαίνων τε καὶ O^b.

τοῖς ἀκουσίοις συγγνώμης, ἐνίοτε [y] δὲ καὶ ἐλέου, τὸ ἑκούσιον
[z] καὶ ἀκούσιον ἀναγκαῖον ἴσως [a] διορίσαι τοῖς περὶ ἀρετῆς ἐπι-
2 σκοποῦσι, χρήσιμον δὲ καὶ τοῖς νομοθετοῦσι πρός τε τὰς
3 τιμὰς καὶ τὰς κολάσεις. Δοκεῖ δὲ ἀκούσια εἶναι τὰ [b] βίᾳ ἢ
δι' ἄγνοιαν γινόμενα. Βίαιον δὲ οὗ ἡ ἀρχὴ ἔξωθεν, τοιαύτη
οὖσα ἐν ᾗ μηδὲν συμβάλλεται ὁ πράττων ἢ ὁ πάσχων, οἷον
4 εἰ πνεῦμα [c] κομίσαι ποι ἢ ἄνθρωποι κύριοι ὄντες. Ὅσα δὲ
διὰ φόβον μειζόνων κακῶν πράττεται ἢ διὰ καλόν τι, οἷον
εἰ τύραννος [d] προστάττοι αἰσχρόν τι πρᾶξαι κύριος ὢν γο-
νέων [e] καὶ τέκνων, καὶ [f] πράξαντος μὲν σώζοιντο, μὴ πράξαν-
τος δ' ἀποθνήσκοιεν, ἀμφισβήτησιν ἔχει πότερον ἀκούσιά
5 ἐστιν ἢ ἑκούσια. Τοιοῦτον δέ [g] τι συμβαίνει καὶ περὶ τὰς
ἐν τοῖς χειμῶσιν ἐκβολάς· ἁπλῶς μὲν γὰρ οὐδεὶς ἀποβάλ-
λεται ἑκών, ἐπὶ σωτηρίᾳ δ' αὑτοῦ καὶ τῶν λοιπῶν ἅπαντες
6 οἱ νοῦν ἔχοντες. Μικταὶ μὲν οὖν [h] εἰσὶν αἱ τοιαῦται πρά-
ξεις, ἐοίκασι δὲ μᾶλλον ἑκουσίοις· αἱρεταὶ γάρ εἰσι τότε ὅτε
πράττονται, τὸ δὲ τέλος τῆς πράξεως κατὰ τὸν καιρόν ἐστιν.
Καὶ τὸ [i] ἑκούσιον δὴ καὶ τὸ ἀκούσιον, ὅτε πράττει, λεκτέον.
Πράττει δὲ ἑκών· καὶ γὰρ ἡ ἀρχὴ τοῦ κινεῖν τὰ ὀργανικὰ
μέρη ἐν ταῖς τοιαύταις πράξεσιν ἐν αὐτῷ ἐστίν· ὧν [k] δ' ἐν
αὐτῷ ἡ ἀρχή, ἐπ' αὐτῷ καὶ τὸ πράττειν καὶ μή. Ἑκούσια
δὴ τὰ τοιαῦτα, ἁπλῶς δ' ἴσως ἀκούσια· οὐδεὶς γὰρ ἂν ἕλοιτο
7 καθ' [l] αὑτὸ τῶν τοιούτων οὐδέν. Ἐπὶ ταῖς πράξεσι δὲ ταῖς
τοιαύταις ἐνίοτε καὶ ἐπαινοῦνται, ὅταν αἰσχρόν τι [m] ἢ λυπη-
ρὸν ὑπομένωσιν ἀντὶ μεγάλων [n] καὶ καλῶν· ἂν δ' ἀνάπαλιν,
ψέγονται· [o] τὰ γὰρ αἴσχισθ' ὑπομεῖναι ἐπὶ μηδενὶ καλῷ ἢ
μετρίῳ [p] φαύλου. Ἐπ' ἐνίοις δ' ἔπαινος μὲν οὐ γίνεται, συγ-
γνώμη δ', ὅταν [q] διὰ τοιαῦτα [r] πράξῃ τις [s] ἃ μὴ δεῖ, ἃ τὴν ἀν-

[y] δὲ ante καὶ om. L^b.M^b.O^b. [z] καὶ τὸ ἀκούσιον K^b. [a] προδιορίσαι L^b. [b] βίαια N^b. [c] κινήσει πῇ οἱ M^b. [d] προστάττει M^b. [e] καὶ τέκνων om. K^b. [f] πράξαντες M^b.N^b, πράξαντι O^b. [g] τι om. K^b.L^b.M^b. [h] εἰσὶν om. K^b. [i] ἑκούσιον δὴ καὶ ἀκούσιον O^b, ἀκούσιον δὴ καὶ τὸ ἑκούσιον L^b.M^b. [k] τ' O^b. [l] ἑαυτὸ N^b. [m] ἢ] καὶ K^b. [n] καὶ om. M^b. [o] τὰ γὰρ αἴσχισθ'] ταῦτα γὰρ ἔχοι τις M^b. [p] φαύλῳ M^b. [q] διὰ τὰ τοιαῦτα M^b, διὰ ταῦτα L^b. [r] πράξει L^b, πράξειέ M^b.N^b.O^b. [s] ἃ μὴ δεῖ om. K^b.

θρωπίνην φύσιν [t]ὑπερτείνει καὶ μηδεὶς ἂν [v]ὑπομεῖναι. Ἔνια 8
δ' ἴσως οὐκ ἔστιν ἀναγκασθῆναι, ἀλλὰ μᾶλλον [w]ἀποθανετέον
παθόντι τὰ δεινότατα· καὶ γὰρ τὸν Εὐριπίδου [x]Ἀλκμαίωνα
γελοῖα φαίνεται τὰ ἀναγκάσαντα μητροκτονῆσαι. Ἔστι δὲ 9
χαλεπὸν ἐνίοτε [y]διακρῖναι ποῖον ἀντὶ ποίου αἱρετέον καὶ τί
ἀντὶ τίνος [z]ὑπομενετέον, ἔτι δὲ [a]χαλεπώτερον ἐμμεῖναι τοῖς
γνωσθεῖσιν· ὡς γὰρ ἐπὶ τὸ πολύ ἐστι τὰ μὲν προσδοκώμενα
λυπηρά, [b]ἃ δ' ἀναγκάζονται αἰσχρά, ὅθεν ἔπαινοι καὶ ψόγοι
γίνονται περὶ τοὺς ἀναγκασθέντας ἢ μή. Τὰ [c]δὴ ποῖα φα- 10
τέον βίαια; Ἢ ἁπλῶς μέν, ὁπότ' ἂν ἡ αἰτία ἐν [d]τοῖς ἐκτὸς
ᾖ καὶ ὁ πράττων μηδὲν [e]συμβάλληται; Ἃ [f]δὲ καθ' αὑτὰ
μὲν ἀκούσιά ἐστι, νῦν δὲ καὶ ἀντὶ τῶνδε [g]αἱρετά, καὶ ἡ ἀρχὴ
ἐν τῷ πράττοντι, καθ' αὑτὰ μὲν ἀκούσιά ἐστι, νῦν δὲ καὶ ἀντὶ
[h]τῶνδε ἑκούσια. Μᾶλλον δ' ἔοικεν ἑκουσίοις· [i]αἱ γὰρ πρά-
ξεις ἐν τοῖς καθ' ἕκαστα, ταῦτα δ' ἑκούσια. Ποῖα δ' ἀντὶ
ποίων αἱρετέον, οὐ ῥᾴδιον ἀποδοῦναι· πολλαὶ γὰρ διαφοραί
εἰσιν ἐν τοῖς καθ' ἕκαστα. Εἰ δέ τις [k]τὰ ἡδέα καὶ τὰ καλὰ 11
φαίη βίαια εἶναι ([l]ἀναγκάζειν γὰρ ἔξω ὄντα), [m]πάντα ἂν
εἴη [n]οὕτω βίαια· τούτων γὰρ χάριν [o]πάντες πάντα πράτ-
τουσιν. Καὶ οἱ μὲν βίᾳ καὶ ἄκοντες λυπηρῶς, οἱ δὲ διὰ τὸ
[p]ἡδὺ καὶ [q]καλὸν μεθ' ἡδονῆς. Γελοῖον [r]δὴ τὸ αἰτιᾶσθαι τὰ
ἐκτός, ἀλλὰ μὴ αὑτὸν εὐθήρατον ὄντα ὑπὸ τῶν τοιούτων, καὶ
τῶν μὲν καλῶν ἑαυτόν, τῶν δ' αἰσχρῶν τὰ ἡδέα. Ἔοικε δὴ 12
τὸ βίαιον εἶναι οὗ ἔξωθεν ἡ ἀρχή, μηδὲν συμβαλλομένου τοῦ
βιασθέντος.

Τὸ δὲ δι' ἄγνοιαν οὐχ ἑκούσιον μὲν ἅπαν ἐστίν, ἀκούσιον 13 2

[t] ὑπερτείνει ante ἔνια $L^b.M^b$. [v] ὑπομεῖναι N^b, ὑπομείνῃ $L^b.M^b.O^b$. [w] ἀποθανατέον παθόντα $L^b.M^b.N^b.O^b$. [x] ἀλκμαίονα L^b. [y] τὸ κρῖναι $L^b.N^b.O^b$. [z] ὑπομενητέον M^b. [a] χαλεπώτερον τὸ ἐμμεῖναι N^b. [b] τὰ δ' ἀναγκάζοντα $M^b.N^b$. [c] δὲ M^b. [d] τῶι K^b. [e] συμβάληται M^b. [f] δὴ M^b. [g] αἱρετά—ταῦτα δ' om. M^b. [h] τῶν N^b. [i] ἡ γὰρ πρᾶξις ἐν τοῖς καθ' ἕκαστον L^b. [k] τὰ ἡδέα καὶ καλὰ N^b, τὰ καλὰ καὶ τὰ ἡδέα L^b, τὰ ἡδέα $M^b.O^b$. [l] ἀναγκάζει K^b. [m] πάντα καλὰ εἴη ἂν L^b, καὶ τὰ καλὰ πάντα εἴη ἂν M^b. [n] αὐτῷ $K^b.L^b.M^b$. [o] πάντα πάντες $L^b.N^b.O^b$. [p] ἡδὺ καὶ] ἡδὺ ἢ $L^b.M^b$, ἡδὺ O^b. [q] καλὸν om. $N^b.O^b$. [r] δὲ $K^b.N^b.O^b$.

δὲ τὸ [s] ἐπίλυπον καὶ ἐν μεταμελείᾳ· [t] ὁ γὰρ δι' ἄγνοιαν πρά-
ξας ὁτιοῦν, μηδὲν [v] δὲ δυσχεραίνων ἐπὶ τῇ πράξει, ἑκὼν μὲν
οὐ πέπραχεν, ὅ γε μὴ ᾔδει, οὐδ' αὖ ἄκων, μὴ λυπούμενός γε.
Τοῦ δὴ δι' ἄγνοιαν ὁ μὲν ἐν μεταμελείᾳ ἄκων δοκεῖ, ὁ δὲ μὴ
[w] μεταμελόμενος, ἐπεὶ ἕτερος [x] ἔστω, οὐχ ἑκών· ἐπεὶ γὰρ δια-
14 φέρει, βέλτιον ὄνομα [y] ἔχειν ἴδιον. Ἕτερον δ' ἔοικε καὶ τὸ
δι' ἄγνοιαν πράττειν τοῦ [z] ἀγνοοῦντα ποιεῖν· ὁ γὰρ μεθύων
[a] ἢ ὀργιζόμενος οὐ δοκεῖ δι' ἄγνοιαν [b] πράττειν, ἀλλὰ διά τι
τῶν εἰρημένων, οὐκ εἰδὼς δέ, ἀλλ' ἀγνοῶν. Ἀγνοεῖ μὲν [c] οὖν
πᾶς ὁ μοχθηρὸς ἃ δεῖ πράττειν καὶ ὧν ἀφεκτέον, καὶ διὰ τὴν
15 τοιαύτην ἁμαρτίαν ἄδικοι καὶ ὅλως κακοὶ γίνονται. Τὸ δ'
ἀκούσιον βούλεται λέγεσθαι οὐκ εἴ τις ἀγνοεῖ [d] τὸ συμφέρον·
οὐ γὰρ ἡ ἐν τῇ προαιρέσει ἄγνοια αἰτία τοῦ ἀκουσίου ἀλλὰ
τῆς μοχθηρίας, οὐδ' ἡ καθόλου (ψέγονται γὰρ διά [e] γε ταύ-
16 την) ἀλλ' ἡ καθ' ἕκαστα, ἐν οἷς καὶ περὶ ἃ ἡ πρᾶξις· ἐν τού-
τοις γὰρ [f] καὶ ἔλεος καὶ συγγνώμη· ὁ γὰρ τούτων τι ἀγνοῶν
[g] ἀκουσίως πράττει. Ἴσως οὖν οὐ χεῖρον διορίσαι αὐτά, τίνα
καὶ πόσα ἐστί, τίς [h] τε δὴ καὶ τί [i] καὶ περὶ τί ἢ ἐν τίνι πράτ-
τει, ἐνίοτε δὲ καὶ τίνι, οἷον ὀργάνῳ, καὶ ἕνεκα τίνος, οἷον σω-
17 τηρίας, καὶ πῶς, οἷον ἠρέμα ἢ σφόδρα. Ἅπαντα μὲν οὖν
ταῦτα οὐδεὶς [k] ἂν ἀγνοήσειε [l] μὴ μαινόμενος, δῆλον δ' ὡς οὐδὲ
[m] τὸν πράττοντα· πῶς γὰρ [n] ἑαυτόν γε; [o] Ὃ δὲ πράττει,
ἀγνοήσειεν ἄν τις, οἷον λέγοντές φασιν [p] ἐκπεσεῖν αὐτούς, ἢ
οὐκ εἰδέναι ὅτι ἀπόρρητα ἦν, ὥσπερ Αἰσχύλος τὰ μυστικά,
[q] ἢ [r] δεῖξαι βουλόμενος ἀφεῖναι, ὡς ὁ τὸν καταπέλτην. Οἰη-
θείη δ' ἄν τις καὶ τὸν [s] υἱὸν πολέμιον εἶναι ὥσπερ ἡ Μερόπη,

[s] ἐπίλοιπον Kb.Lb. [t] πράξας γὰρ, omissis ὁ et δι' ἄγνοιαν, Mb. [v] δὲ] τι Kb, om. Mb. [w] μεταμελώμενος Kb. [x] ἔσται Lb.Mb. [y] ἔχει Nb. [z] ἀγνοοῦντας Kb, ἀγνοοῦντος Mb, ἀγνοούντως rc. Kb. [a] ἢ ὁ ὀργιζόμενος Mb. [b] πράσσειν Kb. [c] οὖν om. Mb. [d] τὰ συμφέροντα Kb. [e] γε om. Mb. [f] καὶ post γὰρ om. Lb.Mb. [g] ἀκουσίω Kb. [h] τε] δὲ Mb. [i] καὶ post τί om. Kb. [k] ἂν om. Lb.Mb. [l] μὴ—ἀγνοήσειεν om. Nb. [m] τὸν om. Mb.Ob. [n] ἑαυτόν γε ὅ τε Ob, ὁ δὲ (ὃ δι' corr.) ἑαυτόν γε Kb. [o] ὃ—ἦν om. Mb. [p] ἐκπέμπειν Kb. [q] ἢ om. Kb. [r] δίξαι Mb. [s] υἱὸν ὡς πολέμιον Mb.

καὶ ἐσφαιρῶσθαι τὸ [t] λελογχωμένον δόρυ, ἢ τὸν λίθον [v] κίσ-
σηριν εἶναι· καὶ ἐπὶ σωτηρίᾳ [w] παίσας ἀποκτεῖναι ἄν· καὶ
δεῖξαι βουλόμενος, ὥσπερ οἱ ἀκροχειριζόμενοι, [x] πατάξειεν
ἄν. Περὶ πάντα δὴ ταῦτα τῆς ἀγνοίας οὔσης, ἐν οἷς ἡ πρᾶ- 18
ξις, [y] ὁ τούτων τι ἀγνοήσας ἄκων δοκεῖ [z] πεπραχέναι, καὶ μά-
λιστα ἐν τοῖς κυριωτάτοις· κυριώτατα δ' εἶναι δοκεῖ, ἐν οἷς
ἡ πρᾶξις καὶ οὗ ἕνεκα. Τοῦ δὴ κατὰ τὴν [a] τοιαύτην ἄγνοιαν 19
ἀκουσίου λεγομένου ἔτι δεῖ τὴν πρᾶξιν λυπηρὰν εἶναι καὶ ἐν
μεταμελείᾳ.

Ὄντος δ' ἀκουσίου τοῦ [b] βίᾳ καὶ δι' ἄγνοιαν, τὸ ἑκούσιον 20 3
δόξειεν ἂν εἶναι οὗ ἡ ἀρχὴ ἐν αὐτῷ εἰδότι τὰ καθ' ἕκαστα ἐν
οἷς ἡ πρᾶξις. Ἴσως γὰρ οὐ καλῶς [c] λέγεται ἀκούσια εἶναι 21
τὰ διὰ θυμὸν ἢ [d] δι' ἐπιθυμίαν. Πρῶτον μὲν γὰρ οὐδὲν [e] ἔτι 22
τῶν ἄλλων ζῴων ἑκουσίως πράξει, οὐδ' οἱ παῖδες· εἶτα πό- 23
τερον οὐδὲν ἑκουσίως πράττομεν τῶν δι' ἐπιθυμίαν [f] καὶ θυ-
μόν, ἢ τὰ καλὰ μὲν ἑκουσίως τὰ δ' αἰσχρὰ ἀκουσίως; Ἢ
γελοῖον ἑνός γε αἰτίου ὄντος; Ἄτοπον δὲ ἴσως [g] τὸ ἀκούσια 24
φάναι ὧν δεῖ ὀρέγεσθαι. Δεῖ δὲ καὶ ὀργίζεσθαι ἐπί τισι
καὶ ἐπιθυμεῖν τινῶν, οἷον ὑγιείας καὶ μαθήσεως. Δοκεῖ [h] δὲ 25
τὰ μὲν [i] ἀκούσια λυπηρὰ εἶναι, τὰ δὲ κατ' ἐπιθυμίαν ἡδέα.
Ἔτι δὲ τί διαφέρει [k] τῷ ἀκούσια εἶναι τὰ κατὰ λογισμὸν ἢ 26
θυμὸν ἁμαρτηθέντα; Φευκτὰ μὲν γὰρ ἄμφω, δοκεῖ δὲ οὐχ 27
ἧττον ἀνθρωπικὰ εἶναι τὰ ἄλογα [l] πάθη. [m] Αἱ δὲ πράξεις
τοῦ [n] ἀνθρώπου [o] ἀπὸ θυμοῦ καὶ ἐπιθυμίας. Ἄτοπον [p] δὴ τὸ
τιθέναι ἀκούσια ταῦτα.

Διωρισμένων δὲ [q] τοῦ τε ἑκουσίου καὶ τοῦ ἀκουσίου, περὶ 4
προαιρέσεως ἕπεται διελθεῖν· οἰκειότατον γὰρ εἶναι δοκεῖ τῇ (2)
ἀρετῇ καὶ μᾶλλον τὰ ἤθη [r] κρίνειν τῶν πράξεων. Ἡ προ- 2

[t] λελογχευμένον rc. M^b. [v] κίσηριν L^b, κίσιριν K^b.N^b. [w] σπεύσας M^b. [x] πατάξαιεν K^b. [y] ὁ—πρᾶξις om. K^b. [z] πεπραχέναι—δοκεῖ om. M^b. [a] αὐτὴν M^b. [b] βιαίου N^b.O^b. [c] λέγεται τὸ ἀκούσια M^b. [d] δι' om. K^b.O^b. [e] ἔτι om. K^b. [f] καὶ] ἢ L^b.M^b.N^b.O^b. [g] τὸ om. K^b. [h] δὲ καὶ τὰ K^b. [i] ἀκούσια καὶ λυπηρὰ O^b. [k] τῷ] τὸ L^b.N^b. [l] πάθη om. pr. K^b. [m] αἱ δὲ] ὥστε καὶ αἱ K^b. [n] ἀνθρώπου—τὸ om. N^b. [o] ἀπὸ—ἐπιθυμίας om. K^b. [p] δὲ M^b.N^b. [q] τοῦ ἀκουσίου καὶ ἑκουσίου M^b. [r] κρῖναι τῶν πράξεων M^b, τῶν πράξεων κρίνειν K^b.

αἵρεσις [s] δὴ ἑκούσιον μὲν φαίνεται, οὐ ταὐτὸν δέ, ἀλλ' ἐπὶ
[t] πλέον τὸ ἑκούσιον· τοῦ μὲν γὰρ ἑκουσίου καὶ παῖδες καὶ
[v] τἆλλα ζῷα κοινωνεῖ, προαιρέσεως δ' οὔ, καὶ τὰ ἐξαίφνης
3 ἑκούσια [w] μὲν λέγομεν, κατὰ προαίρεσιν δ' οὔ. Οἱ [x] δὲ λέ-
γοντες αὐτὴν ἐπιθυμίαν ἢ θυμὸν ἢ βούλησιν ἤ τινα δόξαν οὐκ
ἐοίκασιν ὀρθῶς λέγειν. Οὐ γὰρ κοινὸν ἡ προαίρεσις [y] καὶ
4 τῶν ἀλόγων, ἐπιθυμία δὲ καὶ θυμός. Καὶ ὁ [z] ἀκρατὴς ἐπι-
θυμῶν μὲν πράττει, προαιρούμενος δ' [a] οὔ· ὁ ἐγκρατὴς δ' ἀνά-
5 παλιν προαιρούμενος μέν, ἐπιθυμῶν δ' οὔ. Καὶ προαιρέσει
μὲν ἐπιθυμία ἐναντιοῦται, [b] ἐπιθυμίᾳ δ' ἐπιθυμία οὔ. Καὶ ἡ
μὲν ἐπιθυμία ἡδέος καὶ ἐπιλύπου, ἡ προαίρεσις δ' οὔτε [c] λυ-
6 πηροῦ οὔθ' ἡδέος. Θυμὸς δ' ἔτι ἧττον· ἥκιστα γὰρ [d] τὰ [e] διὰ
7 θυμὸν κατὰ προαίρεσιν εἶναι δοκεῖ. Ἀλλὰ μὴν οὐδὲ βούλησίς
γε, καίπερ [f] σύνεγγυς φαινόμενον· προαίρεσις μὲν γὰρ οὐκ
ἔστι τῶν ἀδυνάτων, καὶ εἴ τις φαίη προαιρεῖσθαι, δοκοίη ἂν
ἠλίθιος εἶναι· βούλησις δ' ἐστὶ τῶν ἀδυνάτων, οἷον ἀθανα-
8 σίας. Καὶ ἡ μὲν βούλησίς ἐστι καὶ περὶ τὰ μηδαμῶς δι'
[g] αὑτοῦ πραχθέντα ἄν, οἷον ὑποκριτήν τινα νικᾶν ἢ ἀθλητήν·
προαιρεῖται δὲ τὰ τοιαῦτα οὐδείς, ἀλλ' ὅσα [h] οἴεται γενέ-
9 σθαι ἂν δι' αὑτοῦ. Ἔτι δ' ἡ μὲν βούλησις τοῦ [i] τέλους ἐστὶ
μᾶλλον, ἡ δὲ προαίρεσις τῶν πρὸς τὸ τέλος, οἷον ὑγιαίνειν
βουλόμεθα, προαιρούμεθα δὲ δι' ὧν [k] ὑγιανοῦμεν, καὶ εὐδαι-
μονεῖν βουλόμεθα [l] μὲν καὶ φαμέν, προαιρούμεθα δὲ λέγειν
οὐχ ἁρμόζει· ὅλως γὰρ ἔοικεν ἡ προαίρεσις περὶ [m] τὰ [n] ἐφ'
10 ἡμῖν εἶναι. Οὐδὲ δὴ δόξα ἂν εἴη· ἡ μὲν γὰρ δόξα δοκεῖ περὶ
πάντα εἶναι, καὶ οὐδὲν ἧττον περὶ τὰ [o] ἀΐδια καὶ τὰ ἀδύνατα
ἢ τὰ ἐφ' ἡμῖν· καὶ τῷ [p] ψευδεῖ καὶ ἀληθεῖ διαιρεῖται, οὐ τῷ
11 κακῷ καὶ ἀγαθῷ, ἡ προαίρεσις δὲ τούτοις μᾶλλον. Ὅλως

[s] δὴ] δὲ L^b.M^b.N^b.O^b. [t] πλεῖον K^b. [v] ἄλλα O^b, τὰ L^b. [w] λέγομεν μὲν N^b. [x] δὴ K^b. [y] καὶ om. K^b. [z] ἀκροατὴς K^b. [a] οὔ· καὶ ὁ K^b. [b] ἐπιθυμία δὲ ἐπιθυμίαι K^b. [c] λυπηρὰ N^b. [d] τὸ M^b. [e] κατὰ L^b.M^b. [f] ἐγγὺς M^b. [g] αὐτὸν N^b. [h] οἴεται ἂν γενέσθαι L^b, ἂν δοκεῖ γίνεσθαι M^b. [i] τέλους καὶ μᾶλλόν ἐστιν M^b. [k] ὑγιαίνομεν K^b. [l] μὲν om. M^b. [m] τῶν N^b. [n] ὑφ' ἡμᾶς K^b. [o] ἴδια N^b. [p] ψεύδει M^b.

μὲν οὖν [q] δόξῃ ταὐτὸν ἴσως οὐδὲ λέγει οὐδείς. [r] Ἀλλ' οὐδέ
τινι· τῷ γὰρ προαιρεῖσθαι τἀγαθὰ ἢ τὰ κακὰ ποιοί τινές
ἐσμεν, τῷ δὲ δοξάζειν οὔ. Καὶ προαιρούμεθα μὲν [s] λαβεῖν 12
ἢ φυγεῖν [t] ἤ τι τῶν τοιούτων, δοξάζομεν δὲ [v] τί ἐστιν ἢ τίνι
συμφέρει [w] ἢ πῶς· λαβεῖν δ' ἢ φυγεῖν οὐ πάνυ [x] δοξάζομεν.
Καὶ ἡ μὲν προαίρεσις ἐπαινεῖται τῷ εἶναι οὗ δεῖ μᾶλλον ἢ 13
τῷ ὀρθῶς, ἡ δὲ δόξα τῷ [y] ὡς [z] ἀληθῶς. Καὶ προαιρούμεθα
μὲν ἃ μάλιστα [a] ἴσμεν ἀγαθὰ ὄντα, δοξάζομεν δὲ ἃ οὐ πάνυ
ἴσμεν. Δοκοῦσί [b] τε οὐχ οἱ αὐτοὶ προαιρεῖσθαί [c] τε [d] ἄριστα 14
καὶ δοξάζειν, ἀλλ' ἔνιοι δοξάζειν μὲν ἄμεινον, διὰ κακίαν δ'
αἱρεῖσθαι οὐχ ἃ δεῖ. Εἰ [e] δὲ προγίνεται δόξα τῆς προαιρέ- 15
σεως ἢ παρακολουθεῖ, οὐδὲν διαφέρει· οὐ [f] τοῦτο γὰρ σκο-
ποῦμεν, ἀλλ' εἰ ταὐτόν ἐστι δόξῃ τινί. Τί οὖν ἢ ποῖόν τί 16
ἐστιν, ἐπειδὴ τῶν εἰρημένων [g] οὐθέν; Ἑκούσιον μὲν δὴ φαί-
νεται, τὸ δ' ἑκούσιον οὐ πᾶν προαιρετόν. Ἀλλ' ἆρά γε τὸ 17
προβεβουλευμένον; Ἡ γὰρ προαίρεσις μετὰ λόγου καὶ δια-
νοίας. Ὑποσημαίνειν δ' ἔοικε καὶ τοὔνομα ὡς [h] ὂν πρὸ ἑτέ-
ρων αἱρετόν.

Βουλεύονται δὲ [i] πότερα περὶ πάντων καὶ πᾶν βουλευτόν 5
ἐστιν, ἢ περὶ ἐνίων οὐκ ἔστι βουλή; Λεκτέον [k] δ' ἴσως βου- (3) 2
λευτὸν οὐχ ὑπὲρ οὗ [l] βουλεύσαιτ' ἄν τις ἠλίθιος ἢ μαινόμενος,
ἀλλ' ὑπὲρ ὧν ὁ νοῦν ἔχων. Περὶ [m] δὲ τῶν ἀϊδίων οὐδεὶς βου- 3
λεύεται, οἷον περὶ τοῦ κόσμου ἢ τῆς διαμέτρου καὶ τῆς πλευ-
ρᾶς, ὅτι [n] ἀσύμμετροι. Ἀλλ' οὐδὲ περὶ τῶν ἐν κινήσει, ἀεὶ 4
δὲ κατὰ ταὐτὰ γινομένων, εἴτ' ἐξ ἀνάγκης εἴτε [o] καὶ φύσει [p] ἢ
διά τινα αἰτίαν ἄλλην, οἷον τροπῶν καὶ ἀνατολῶν. Οὐδὲ 5
περὶ τῶν ἄλλοτε ἄλλως, οἷον αὐχμῶν [q] καὶ ὄμβρων. Οὐδὲ
[r] περὶ τῶν ἀπὸ τύχης, οἷον θησαυροῦ εὑρέσεως. Ἀλλ' οὐδὲ 6

[q] δόξει K^b, καὶ δόξῃ L^b.M^b. [r] ἄλλωι δέ K^b. [s] φυγεῖν ἢ λαβεῖν M^b. [t] ἤ om. K^b. [v] τί] ὅτι K^b. [w] ἢ ante πῶς om. M^b. [x] δοξάζομεν δέ· καὶ K^b. [y] ὡς add. K^b.N^b.O^b. [z] ἀληθής M^b. [a] ἴσμεν] μὲν ἴσμεν K^b. [b] τε] δὲ K^b. [c] τε] τὰ L^b.M^b.O^b. [d] ἄριστα om. N^b. [e] δὲ] γὰρ L^b. [f] τοῦτο] ταῦτα K^b. [g] οὐθέν ἐστιν. ἑκούσιον L^b.M^b. [h] ἂν M^b. [i] πότερον K^b.N^b. [k] δ' om. L^b. [l] ἄν τις βουλεύσαιτο L^b.M^b. [m] τῶν δὲ K^b. [n] ἀσύμμετρος M^b, σύμμετροι K^b, ἀσύμμετρα rc. K^b. [o] καὶ add. K^b. [p] ἢ] εἴτε O^b, om. K^b. [q] καὶ] ἢ M^b. [r] περὶ om. M^b.

περὶ τῶν [s] ἀνθρωπικῶν πάντων, οἷον πῶς ἂν Σκύθαι ἄριστα
[t] πολιτεύοιντο οὐδεὶς Λακεδαιμονίων βουλεύεται. Οὐ γὰρ
7 γένοιτ' ἂν τούτων [v] οὐθὲν δι' ἡμῶν. Βουλευόμεθα δὲ περὶ
τῶν [w] ἐφ' ἡμῖν πρακτῶν· ταῦτα [x] δὲ καὶ ἔστι λοιπά. [y] Αἴτια
γὰρ δοκοῦσιν εἶναι φύσις καὶ ἀνάγκη καὶ τύχη, ἔτι δὲ νοῦς
καὶ πᾶν τὸ δι' ἀνθρώπου. Τῶν δ' ἀνθρώπων ἕκαστοι βου-
8 λεύονται περὶ τῶν δι' αὐτῶν πρακτῶν. Καὶ περὶ μὲν [z] τὰς
ἀκριβεῖς καὶ αὐτάρκεις τῶν ἐπιστημῶν οὐκ ἔστι βουλή, οἷον
περὶ γραμμάτων (οὐ γὰρ διστάζομεν πῶς γραπτέον)· ἀλλ'
ὅσα γίνεται δι' ἡμῶν, [a] μὴ ὡσαύτως δ' ἀεί, περὶ τούτων βου-
λευόμεθα, οἷον περὶ τῶν [b] κατὰ ἰατρικὴν καὶ χρηματιστικήν,
καὶ [c] περὶ κυβερνητικὴν μᾶλλον ἢ γυμναστικήν, ὅσῳ ἧττον
9 διηκρίβωται, καὶ ἔτι περὶ τῶν λοιπῶν ὁμοίως, μᾶλλον δὲ καὶ
περὶ τὰς [d] τέχνας ἢ [e] τὰς ἐπιστήμας· μᾶλλον γὰρ περὶ [f] αὐ-
10 τὰς διστάζομεν. Τὸ [g] βουλεύεσθαι δὲ ἐν τοῖς ὡς ἐπὶ τὸ
πολύ, ἀδήλοις [h] δὲ πῶς ἀποβήσεται, καὶ ἐν οἷς ἀδιόριστον.
Συμβούλους δὲ παραλαμβάνομεν εἰς τὰ μεγάλα, [i] ἀπιστοῦν-
11 τες ἡμῖν αὐτοῖς ὡς οὐχ ἱκανοῖς διαγνῶναι. Βουλευόμεθα δ'
οὐ περὶ τῶν τελῶν, ἀλλὰ περὶ τῶν πρὸς τὰ τέλη. Οὔτε
γὰρ ἰατρὸς βουλεύεται εἰ ὑγιάσει, οὔτε ῥήτωρ εἰ πείσει, οὔτε
πολιτικὸς εἰ εὐνομίαν ποιήσει, οὐδὲ τῶν λοιπῶν οὐδεὶς περὶ
τοῦ τέλους· ἀλλὰ [k] θέμενοι τέλος τι, πῶς καὶ διὰ [l] τίνων ἔσται
σκοποῦσι, καὶ διὰ πλειόνων μὲν φαινομένου γίνεσθαι διὰ τίνος
ῥᾷστα καὶ κάλλιστα ἐπισκοποῦσι, δι' ἑνὸς δ' ἐπιτελουμένου
πῶς διὰ τούτου ἔσται κἀκεῖνο διὰ τίνος, ἕως ἂν ἔλθωσιν ἐπὶ
τὸ πρῶτον αἴτιον, ὃ ἐν τῇ εὑρέσει ἔσχατόν ἐστιν· ὁ γὰρ
[m] βουλευόμενος ἔοικε ζητεῖν καὶ ἀναλύειν τὸν [n] εἰρημένον τρό-
12 πον ὥσπερ διάγραμμα. Φαίνεται [o] δ' [p] ἡ μὲν ζήτησις οὐ πᾶσα

[s] ἀνθρωπίνων K^b. [t] πολιτεύοντο K^b. [v] δι' ἡμῶν οὐθέν N^b.O^b, ἡμῶν οὐθέν L^b, οὐθὲν ἡμῶν M^b. [w] ἐν K^b. [x] τε καὶ ἔτι M^b. [y] αἰτίαι K^b.M^b. [z] τοὺς L^b. [a] μὴ] καὶ M^b. [b] κατὰ τὴν ἰατρικὴν O^b. [c] περὶ om. M^b. [d] τέχνας] δόξας N^b. et corr. L^b. [e] τὰς om. L^b. [f] ταύτας K^b. [g] βούλευμα L^b. [h] δὲ] δ' οὖσι M^b. [i] ἀπιστοῦντες μὲν γὰρ ἡμῖν O^b. [k] θέμενοι τὸ τέλος τὸ πῶς K^b. [l] τίνος L^b.M^b. [m] βουλόμενος N^b. [n] εἰρημένον] αὐτὸν K^b. [o] δ'] δὲ καὶ M^b. [p] ἡ μὲν] ἡμῖν N^b.

εἶναι βούλευσις, [q]οἷον αἱ [r]μαθηματικαί, ἡ δὲ βούλευσις πᾶσα
ζήτησις, καὶ τὸ ἔσχατον ἐν τῇ ἀναλύσει πρῶτον εἶναι ἐν τῇ
γενέσει. Κἂν μὲν ἀδυνάτῳ ἐντύχωσιν, [s]ἀφίστανται, οἷον εἰ 13
χρημάτων [t]δεῖ, ταῦτα δὲ μὴ οἷόν τε πορισθῆναι· ἐὰν δὲ δυ-
νατὸν φαίνηται, ἐγχειροῦσι πράττειν. Δυνατὰ δὲ ἃ [v]δι'
ἡμῶν γένοιτ' ἄν· τὰ γὰρ διὰ τῶν φίλων δι' ἡμῶν πως ἐστίν·
ἡ γὰρ ἀρχὴ ἐν ἡμῖν. Ζητεῖται δ' ὁτὲ μὲν τὰ ὄργανα, ὁτὲ 14
δ' ἡ χρεία αὐτῶν· ὁμοίως δὲ καὶ ἐν τοῖς λοιποῖς ὁτὲ μὲν δι'
οὗ, ὁτὲ δὲ πῶς ἢ διὰ τίνος. Ἔοικε δή, καθάπερ εἴρηται, ἄν- 15
θρωπος εἶναι ἀρχὴ τῶν πράξεων· ἡ δὲ βουλὴ περὶ τῶν [w]αὑτῷ
πρακτῶν, αἱ δὲ πράξεις ἄλλων ἕνεκα. [x]Οὐκ ἂν οὖν εἴη [y]βου- 16
λευτὸν τὸ τέλος ἀλλὰ τὰ πρὸς τὰ τέλη. Οὐδὲ δὴ τὰ καθ'
[z]ἕκαστα, οἷον εἰ ἄρτος τοῦτο ἢ [a]πέπεπται ὡς δεῖ· αἰσθήσεως
γὰρ ταῦτα. Εἰ δὲ ἀεὶ [b]βουλεύσεται, εἰς ἄπειρον ἥξει. Βου- 17
λευτὸν δὲ καὶ προαιρετὸν τὸ αὐτό, πλὴν ἀφωρισμένον ἤδη τὸ
προαιρετόν· τὸ γὰρ ἐκ τῆς βουλῆς [c]προκριθὲν προαιρετόν
ἐστιν. Παύεται γὰρ ἕκαστος ζητῶν πῶς πράξει, ὅταν εἰς
[d]αὑτὸν [e]ἀνάγαγῃ τὴν ἀρχήν, καὶ [f]αὑτοῦ εἰς τὸ ἡγούμενον·
τοῦτο γὰρ τὸ προαιρούμενον. Δῆλον δὲ τοῦτο καὶ ἐκ τῶν 18
ἀρχαίων πολιτειῶν, ἃς Ὅμηρος ἐμιμεῖτο· οἱ γὰρ βασιλεῖς
ἃ [g]προέλοιντο ἀνήγγελλον τῷ δήμῳ. Ὄντος δὲ τοῦ προ- 19
αιρετοῦ βουλευτοῦ ὀρεκτοῦ [h]τῶν ἐφ' ἡμῖν, καὶ ἡ προαίρεσις
ἂν εἴη βουλευτικὴ ὄρεξις τῶν ἐφ' ἡμῖν· ἐκ τοῦ βουλεύσασθαι
γὰρ κρίναντες ὀρεγόμεθα κατὰ τὴν [i]βούλευσιν. Ἡ μὲν οὖν 20
προαίρεσις τύπῳ εἰρήσθω, καὶ περὶ ποῖά ἐστι, καὶ ὅτι τῶν
πρὸς τὰ τέλη.

Ἡ δὲ βούλησις ὅτι μὲν τοῦ τέλους ἐστίν, εἴρηται, δοκεῖ 6
δὲ τοῖς μὲν ἀγαθοῦ εἶναι, τοῖς δὲ τοῦ φαινομένου ἀγαθοῦ. (4)

[q] οἷον—βούλευσις om. N^b. [r] μαθητικαί L^b. [s] ἀφιστᾶναι K^b. [t] δεῖται τὰ δὲ μὴ οἴονται M^b. [v] δι'—φίλων om. N^b. [w] αὑτῷ] δι' αὑτοῦ M^b. [x] οὐκ ἄρα οὖν M^b, οὐ γὰρ ἂν K^b. [y] βουλευτέον M^b. [z] ἕκαστον M^b. [a] πέψεως δεῖ corr. K^b, πέπεσται ὡς δεῖ L^b, πέπεπται ἢ πεποίηται ὡς δεῖ N^b. [b] βουλεύεται K^b. [c] κριθὲν K^b. [d] ἑαυτὸν O^b. [e] ἀνάγῃ M^b, ἀγάγῃ L^b. [f] αὑτὸ K^b. [g] προείλοντο K^b.M^b. [h] τῶν] ἐκ τῶν K^b.M^b. [i] βούλησιν M^b.

2 Συμβαίνει [k]δὲ τοῖς μὲν [l]τὸ βουλητὸν τἀγαθὸν λέγουσι μὴ
εἶναι βουλητὸν ὃ βούλεται ὁ μὴ ὀρθῶς αἱρούμενος (εἰ γὰρ
[m]ἔσται βουλητόν, καὶ ἀγαθόν· ἦν δ', εἰ οὕτως ἔτυχε, κακόν),
3 τοῖς δ' αὖ τὸ φαινόμενον ἀγαθὸν [n]τὸ βουλητὸν λέγουσι μὴ
εἶναι φύσει βουλητόν, ἀλλ' ἑκάστῳ τὸ δοκοῦν· [o]ἄλλο δ'
4 ἄλλῳ φαίνεται, καὶ εἰ οὕτως ἔτυχε, τἀναντία. Εἰ δὲ δὴ
ταῦτα μὴ ἀρέσκει, ἆρα φατέον ἁπλῶς μὲν καὶ κατ' ἀλή-
θειαν βουλητὸν εἶναι τἀγαθόν, ἑκάστῳ δὲ τὸ φαινόμενον;
Τῷ μὲν οὖν σπουδαίῳ τὸ κατ' ἀλήθειαν εἶναι, τῷ δὲ φαύλῳ
τὸ τυχόν, ὥσπερ καὶ ἐπὶ τῶν σωμάτων τοῖς μὲν εὖ δια-
κειμένοις ὑγιεινά ἐστι τὰ κατ' ἀλήθειαν τοιαῦτα ὄντα, τοῖς
δ' [p]ἐπινόσοις ἕτερα. Ὁμοίως δὲ καὶ πικρὰ καὶ γλυκέα καὶ
θερμὰ καὶ βαρέα καὶ τῶν ἄλλων [q]ἕκαστα· [r]ὁ σπουδαῖος γὰρ
ἕκαστα κρίνει ὀρθῶς, καὶ ἐν ἑκάστοις τἀληθὲς αὐτῷ φαίνε-
5 ται. Καθ' ἑκάστην γὰρ ἕξιν ἴδιά ἐστι [s]καλὰ καὶ [t]ἡδέα, καὶ
διαφέρει πλεῖστον ἴσως [v]ὁ σπουδαῖος τῷ τἀληθὲς ἐν ἑκάστοις
ὁρᾶν, ὥσπερ κανὼν καὶ μέτρον αὐτῶν [w]ὤν. [x]Τοῖς πολλοῖς
δὲ ἡ ἀπάτη διὰ τὴν ἡδονὴν ἔοικε γίνεσθαι· οὐ γὰρ οὖσα
6 ἀγαθὸν φαίνεται. Αἱροῦνται [y]οὖν τὸ ἡδὺ ὡς ἀγαθόν, τὴν
δὲ λύπην ὡς κακὸν φεύγουσιν.

7 (5) Ὄντος [z]δὴ βουλητοῦ μὲν τοῦ τέλους, βουλευτῶν δὲ καὶ
προαιρετῶν τῶν πρὸς τὸ τέλος, αἱ περὶ ταῦτα πράξεις κατὰ
προαίρεσιν [a]ἂν εἶεν [b]καὶ [c]ἑκούσιοι. Αἱ δὲ τῶν ἀρετῶν ἐνέρ-
2 γειαι περὶ ταῦτα. Ἐφ' ἡμῖν δὲ καὶ ἡ ἀρετή, ὁμοίως δὲ
καὶ ἡ κακία. Ἐν οἷς γὰρ ἐφ' ἡμῖν τὸ πράττειν, καὶ τὸ μὴ
πράττειν, καὶ ἐν οἷς τὸ μή, καὶ τὸ ναί· ὥστ' εἰ τὸ πράττειν
καλὸν ὂν ἐφ' ἡμῖν ἐστί, καὶ [d]τὸ μὴ πράττειν [e]ἐφ' ἡμῖν

[k] δὴ pr. L^b. [l] τὸ om. N^b.O^b. [m] ἔσται] ἂν N^b. [n] τὸ ante βουλητὸν om. K^b.L^b.M^b.O^b. [o] ἀλλ' ὧδ' ἄλλως N^b, ἄλλῳ δ' ἄλλο O^b, ἄλλῳ δ' ἄλλως L^b.M^b. [p] ἐπινόσοις οὖσιν ἕτερα O^b. [q] ἕκαστον M^b. [r] τὸν σπουδαῖον γὰρ ἕκαστα κρίνειν K^b. [s] καλὰ] καὶ καλὰ N^b. [t] ἡδέα —μέτρον om. M^b. [v] τὸ σπουδαῖον K^b. [w] ὄν K^b, om. L^b.M^b.N^b. [x] τοῖς] ἐν τοῖς K^b, τοῖς δὲ O^b. [y] γοῦν M^b, δὲ N^b.O^b. [z] δὴ] δὲ M^b. [a] εἶεν ἂν K^b.N^b. [b] καὶ om. N^b. [c] ἑκούσιον N^b. [d] τὸ om. N^b. [e] ἐφ' ἡμῖν om. M^b.

*ἔσται [f] αἰσχρὸν ὄν, [g] καὶ εἰ τὸ μὴ πράττειν καλὸν ὂν ἐφ'
ἡμῖν, καὶ τὸ πράττειν αἰσχρὸν ὂν ἐφ' ἡμῖν. Εἰ δ' ἐφ' ἡμῖν* 3
*τὰ καλὰ πράττειν καὶ τὰ αἰσχρά, ὁμοίως [h] δὲ καὶ τὸ μὴ
πράττειν, τοῦτο δ' ἦν τὸ ἀγαθοῖς καὶ κακοῖς εἶναι, ἐφ' ἡμῖν
[i] ἄρα τὸ ἐπιεικέσι καὶ φαύλοις εἶναι. Τὸ δὲ λέγειν ὡς* 4

> *οὐδεὶς ἑκὼν πονηρὸς οὐδ' ἄκων [k] μάκαρ,*

*ἔοικε τὸ μὲν ψευδεῖ τὸ δ' ἀληθεῖ· μακάριος μὲν γὰρ οὐδεὶς
ἄκων, ἡ δὲ μοχθηρία ἑκούσιον. Ἢ τοῖς [l] γε νῦν εἰρημένοις* 5
*[m] ἀμφισβητητέον, καὶ τὸν ἄνθρωπον οὐ φατέον ἀρχὴν εἶναι
[n] οὐδὲ γεννητὴν τῶν πράξεων ὥσπερ καὶ τέκνων. Εἰ δὲ ταῦτα* 6
*φαίνεται καὶ μὴ ἔχομεν εἰς ἄλλας ἀρχὰς ἀναγαγεῖν παρὰ
τὰς [o] ἐφ' ἡμῖν, ὧν [p] καὶ αἱ ἀρχαὶ [q] ἐν ἡμῖν, καὶ αὐτὰ ἐφ' ἡμῖν
καὶ ἑκούσια. Τούτοις [r] δ' ἔοικε μαρτυρεῖσθαι καὶ ἰδίᾳ [s] ὑφ'* 7
*ἑκάστων καὶ ὑπ' αὐτῶν τῶν νομοθετῶν· κολάζουσι γὰρ καὶ
τιμωροῦνται [t] τοὺς [v] δρῶντας μοχθηρά, ὅσοι μὴ βίᾳ ἢ δι'
ἄγνοιαν [w] ἧς μὴ [x] αὐτοὶ αἴτιοι, τοὺς δὲ τὰ καλὰ πράττοντας
τιμῶσιν, ὡς τοὺς μὲν προτρέψοντες, τοὺς δὲ κωλύσοντες.
Καίτοι [y] ὅσα μήτ' ἐφ' ἡμῖν ἐστὶ μήθ' ἑκούσια, [z] οὐδεὶς [a] προ-
τρέπεται πράττειν, ὡς οὐδὲν πρὸ ἔργου [b] ὂν τὸ πεισθῆναι μὴ
θερμαίνεσθαι ἢ ἀλγεῖν ἢ πεινῆν ἢ [c] ἄλλ' ὁτιοῦν τῶν τοιούτων·
οὐθὲν γὰρ ἧττον πεισόμεθα αὐτά. Καὶ γὰρ ἐπ' αὐτῷ τῷ* 8
*ἀγνοεῖν κολάζουσιν, ἐὰν αἴτιος [d] εἶναι δοκῇ τῆς ἀγνοίας, οἷον
τοῖς μεθύουσι διπλᾶ τὰ ἐπιτίμια· ἡ γὰρ ἀρχὴ ἐν αὐτῷ· κύ-
ριος γὰρ τοῦ [e] μὴ μεθυσθῆναι, τοῦτο δ' αἴτιον τῆς ἀγνοίας.
Καὶ τοὺς ἀγνοοῦντάς τι τῶν ἐν τοῖς νόμοις, ἃ δεῖ ἐπίστα-
σθαι καὶ μὴ χαλεπά ἐστι, κολάζουσιν. Ὁμοίως [f] δὲ καὶ ἐν* 9
τοῖς ἄλλοις, ὅσα δι' ἀμέλειαν ἀγνοεῖν [g] δοκοῦσιν, ὡς ἐπ'

[f] *αἰσχρὸν—αἰσχρὸν ὂν ἐφ' ἡμῖν* om. K^b. [g] *καὶ εἰ—ἡμῖν* om. O^b. [h] *δὴ* L^b. [i] *ἄρα] ἔσται* $L^b.M^b.N^b$. [k] *μακάριος* $K^b.L^b.M^b.N^b.O^b$. [l] *τε* K^b. [m] *ἀμφισβητέον* M^b. [n] *μηδὲ* O^b. [o] *ἐν* $K^b.O^b$. [p] *καὶ* om. $L^b.M^b.O^b$. [q] *ἐν] ἐφ'* M^b. [r] *δ' ὡς ἔοικε* M^b. [s] *ἐφ'* M^b. [t] *τοὺς* om. K^b. [v] *δρῶντας τὰ μοχθηρὰ* M^b. [w] *οἷς* M^b, *ᾗ* K^b. [x] *αἴτιοι αὐτοί* $L^b.M^b$. [y] *ὅσα] πρὸς ἃ* N^b, *πρὸς ὅσα* $L^b.M^b$. [z] *οὐδεὶς γὰρ προτρέπεται* N^b. [a] *προτρέπεται τοῦ πράττειν* M^b. [b] *ὂν τὸ] ὄντος* $N^b.O^b$. [c] *ὁτιοῦν ἄλλο* $K^b.O^b$. [d] *εἶναι] οὖν* M^b. [e] *μὴ* om. N^b. [f] *δὴ* $L^b.M^b$. [g] *δοκοῦσιν—ἀγνοεῖν* om. N^b.

αὐτοῖς [h]ὂν τὸ μὴ ἀγνοεῖν· τοῦ γὰρ ἐπιμεληθῆναι κύριοι.
10 Ἀλλ' ἴσως τοιοῦτός [i]ἐστιν ὥστε μὴ ἐπιμεληθῆναι. Ἀλλὰ
[k]τοῦ [l]τοιούτους γενέσθαι αὐτοὶ αἴτιοι, ζῶντες ἀνειμένως, καὶ
τοῦ ἀδίκους ἢ ἀκολάστους εἶναι, οἱ μὲν κακουργοῦντες, οἱ [m]δὲ
ἐν πότοις καὶ τοῖς τοιούτοις διάγοντες· αἱ γὰρ περὶ ἕκαστα
11 ἐνέργειαι τοιούτους ποιοῦσιν. Τοῦτο δὲ δῆλον ἐκ τῶν μελε-
τώντων πρὸς ἡντινοῦν ἀγωνίαν ἢ πρᾶξιν· διατελοῦσι γὰρ
12 ἐνεργοῦντες. Τὸ μὲν οὖν ἀγνοεῖν ὅτι ἐκ τοῦ ἐνεργεῖν περὶ
13 ἕκαστα αἱ ἕξεις γίνονται, κομιδῇ ἀναισθήτου. [n]Ἔτι δ' ἄλο-
γον τὸν ἀδικοῦντα μὴ βούλεσθαι ἄδικον εἶναι ἢ [o]τὸν ἀκο-
λασταίνοντα ἀκόλαστον. Εἰ δὲ μὴ ἀγνοῶν τις πράττει ἐξ
14 ὧν ἔσται ἄδικος, ἑκὼν ἄδικος [p]ἂν εἴη, οὐ μὴν ἐάν γε βούλη-
ται, ἄδικος ὢν παύσεται καὶ [q]ἔσται δίκαιος· οὐδὲ γὰρ ὁ
νοσῶν ὑγιής. Καὶ εἰ οὕτως ἔτυχεν, ἑκὼν νοσεῖ, ἀκρατῶς
βιοτεύων καὶ ἀπειθῶν τοῖς ἰατροῖς. Τότε μὲν οὖν [r]ἐξῆν αὐτῷ
μὴ νοσεῖν, προεμένῳ δ' οὐκέτι, ὥσπερ οὐδ' ἀφέντι λίθον ἔτ'
αὐτὸν δυνατὸν ἀναλαβεῖν· ἀλλ' ὅμως ἐπ' αὐτῷ [s]τὸ βαλεῖν
καὶ ῥῖψαι· ἡ γὰρ ἀρχὴ ἐπ' αὐτῷ. Οὕτω δὲ καὶ τῷ ἀδίκῳ
καὶ τῷ ἀκολάστῳ ἐξ ἀρχῆς μὲν ἐξῆν τοιούτοις μὴ [t]γενέσθαι,
15 διὸ ἑκόντες εἰσίν· γενομένοις δ' [v]οὐκέτι [w]ἔξεστι μὴ εἶναι. Οὐ
μόνον δ' [x]αἱ τῆς ψυχῆς κακίαι ἑκούσιοί εἰσιν, ἀλλ' ἐνίοις καὶ
αἱ τοῦ σώματος, [y]οἷς καὶ ἐπιτιμῶμεν· τοῖς μὲν γὰρ διὰ
φύσιν αἰσχροῖς οὐδεὶς ἐπιτιμᾷ, τοῖς δὲ δι' [z]ἀγυμνασίαν καὶ
ἀμέλειαν. Ὁμοίως δὲ καὶ [a]περὶ [b]ἀσθένειαν καὶ πήρωσιν·
οὐθεὶς γὰρ ἂν ὀνειδίσειε τυφλῷ φύσει ἢ ἐκ νόσου ἢ ἐκ πλη-
γῆς, ἀλλὰ μᾶλλον [c]ἐλεῆσαι· τῷ δ' ἐξ οἰνοφλυγίας ἢ ἄλλης
16 ἀκολασίας πᾶς ἂν [d]ἐπιτιμήσαι. Τῶν δὴ περὶ τὸ σῶμα κα-
κιῶν [e]αἱ ἐφ' ἡμῖν ἐπιτιμῶνται, αἱ δὲ μὴ ἐφ' ἡμῖν οὔ. Εἰ

[h] τὸ μὴ ἀγνοεῖν ὂν Lb.Mb. [i] ἐστί τις ὥστε Nb. [k] τοῦ om. Ob.
[l] τοιοῦτον Kb.Nb. [m] δὲ καὶ ἐν Nb. [n] ἔτι δ' ἄλογον] λόγον Nb.
[o] ἀκόλαστον τὸν ἀκολασταίνοντα Lb.Mb. [p] ἂν—βούληται om. Nb.
[q] ἔσται] ἂν Nb. [r] ἐξὸν Kb. [s] τὸ] τῶ Mb, om. Lb. [t] γίνεσθαι Lb.
[v] ἔτι om. Lb.Mb. [w] ἔστι Kb.Mb.Ob. [x] αἱ om. Ob. [y] οἷς om. Nb.
[z] ἀγυμναστίαν Kb. [a] περὶ] δι' Mb. [b] ἀσθένειαν αἶσχος καὶ πήρωσιν Mb, ἀσθένειαν καὶ αἶσχος καὶ πήρωσιν Lb.Nb. [c] ἐλεήσειε Lb.Mb.
[d] ἐπιτιμήσῃ Lb. [e] αἱ ἐφ'—κακιῶν om. Mb.

δ' οὕτω, καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων αἱ ἐπιτιμώμεναι τῶν κακιῶν ἐφ'
ἡμῖν ἂν [f] εἶεν. Εἰ δέ τις [g] λέγοι ὅτι πάντες ἐφίενται τοῦ 17
φαινομένου ἀγαθοῦ, τῆς δὲ φαντασίας οὐ κύριοι, ἀλλ' ὁποῖός
ποθ' ἕκαστός ἐστι, [h] τοιοῦτο καὶ τὸ τέλος φαίνεται αὐτῷ· εἰ
μὲν οὖν ἕκαστος [i] ἑαυτῷ τῆς ἕξεώς ἐστί πως αἴτιος, καὶ τῆς
φαντασίας ἔσται [k] πως αὐτὸς αἴτιος· εἰ δὲ [l] μή, οὐθεὶς αὑτῷ
αἴτιος τοῦ [m] κακὰ ποιεῖν, ἀλλὰ δι' ἄγνοιαν τοῦ τέλους ταῦτα
πράττει, διὰ τούτων οἰόμενος αὑτῷ τὸ ἄριστον ἔσεσθαι. Ἡ
δὲ τοῦ τέλους ἔφεσις οὐκ αὐθαίρετος, ἀλλὰ φῦναι δεῖ ὥσπερ
ὄψιν ἔχοντα, ᾗ κρινεῖ καλῶς καὶ τὸ κατ' ἀλήθειαν ἀγαθὸν
αἱρήσεται. Καὶ ἔστιν εὐφυής, [n] ᾧ τοῦτο καλῶς πέφυκεν· τὸ
γὰρ μέγιστον καὶ κάλλιστον, [o] καὶ ὃ παρ' ἑτέρου μὴ [p] οἷόν
τε λαβεῖν μηδὲ μαθεῖν, ἀλλ' οἷον ἔφυ, τοιοῦτον ἕξει, [q] καὶ
τὸ εὖ καὶ τὸ καλῶς τοῦτο πεφυκέναι ἡ τελεία καὶ ἀληθινὴ
ἂν εἴη εὐφυΐα. Εἰ δὴ ταῦτ' ἐστὶν ἀληθῆ, τί μᾶλλον ἡ ἀρετὴ
τῆς κακίας ἔσται ἑκούσιον; Ἀμφοῖν γὰρ ὁμοίως, τῷ ἀγαθῷ 18
καὶ τῷ κακῷ, [r] τὸ τέλος φύσει ἢ ὁπωσδήποτε φαίνεται καὶ
κεῖται, τὰ δὲ λοιπὰ πρὸς [s] τοῦτ' ἀναφέροντες [t] πράττουσιν
ὁπωσδήποτε. Εἴτε δὴ τὸ τέλος μὴ φύσει ἑκάστῳ φαίνεται 19
οἱονδήποτε, ἀλλά τι καὶ παρ' [v] αὐτόν ἐστιν, εἴτε τὸ μὲν
τέλος φυσικόν, [w] τῷ δὲ τὰ λοιπὰ [x] πράττειν ἑκουσίως τὸν
[y] σπουδαῖον ἡ ἀρετὴ ἑκούσιόν ἐστιν, οὐθὲν ἧττον καὶ ἡ κακία
ἑκούσιον ἂν εἴη· ὁμοίως γὰρ καὶ τῷ κακῷ ὑπάρχει τὸ δι'
[z] αὐτὸν ἐν ταῖς [a] πράξεσι καὶ εἰ μὴ ἐν τῷ τέλει. Εἰ [b] οὖν, 20
ὥσπερ λέγεται, ἑκούσιοί εἰσιν αἱ ἀρεταί (καὶ γὰρ [c] τῶν ἕξεων
συναίτιοί πως αὐτοί ἐσμεν, καὶ τῷ ποιοί τινες εἶναι τὸ τέλος
τοιόνδε τιθέμεθα), καὶ αἱ κακίαι [d] ἑκούσιοι ἂν εἶεν· ὁμοίως
γάρ.

[f] εἶεν αἱ πλεῖσται. εἰ M^b. [g] λέγει L^b.O^b. [h] τοιοῦτον M^b. [i] αὐτῷ O^b. [k] πως ὁ αὐτὸς M^b. [l] μή, οὐθεὶς] μηδεὶς L^b.M^b.N^b. [m] κακοποιεῖν K^b.L^b.M^b. [n] ᾧ τοῦτο] αὐτὸ τοῦτο ὅτι M^b. [o] καὶ ὃ] εἰ K^b. [p] οἷόν τε] οἴονται K^b. [q] καὶ τὸ] τὸ δ' L^b.M^b. [r] τὸ om. M^b. [s] ταῦτ' K^b.L^b.M^b.N^b.O^b. [t] πράττομεν K^b. [v] αὐτῷ L^b.M^b.N^b.O^b. [w] τῷ] τὸ L^b. [x] πράττεσθαι M^b. [y] σπουδαῖον εἰ ἡ O^b. [z] αὐτὸ M^b. [a] πράξεσι καὶ τῷ τελείῳ K^b. [b] οὖν] δ' M^b. [c] τῶν αἰτίων ἕξεων K^b. [d] ἑκούσιαι K^b.

8 21 Κοινῇ μὲν οὖν περὶ τῶν ἀρετῶν εἴρηται [e] ἡμῖν τό [f] τε [g] γένος τύπῳ, [h] ὅτι μεσότητές εἰσιν, καὶ ὅτι ἕξεις, ὑφ' ὧν τε γίνονται, [i] καὶ ὅτι τούτων [k] πρακτικαὶ [l] καθ' αὑτάς, καὶ ὅτι ἐφ' ἡμῖν καὶ ἑκούσιοι, καὶ οὕτως [m] ὡς ἂν ὁ ὀρθὸς λόγος [n] προσ-
22 τάξῃ. [o] Οὐχ ὁμοίως [p] δὲ αἱ πράξεις ἑκούσιοί εἰσι καὶ αἱ ἕξεις· τῶν μὲν γὰρ πράξεων ἀπ' ἀρχῆς μέχρι [q] τοῦ τέλους κύριοί ἐσμεν, εἰδότες τὰ καθ' ἕκαστα, τῶν ἕξεων δὲ [r] τῆς ἀρχῆς, [s] καθ' ἕκαστα δὲ ἡ [t] πρόσθεσις οὐ γνώριμος, ὥσπερ ἐπὶ τῶν ἀρρωστιῶν· ἀλλ' ὅτι ἐφ' ἡμῖν ἦν οὕτως ἢ μὴ οὕτω [v] χρήσασθαι, διὰ τοῦτο ἑκούσιοι.

9 23 Ἀναλαβόντες [w] δὴ περὶ ἑκάστης, εἴπωμεν τίνες εἰσὶ [x] καὶ περὶ ποῖα καὶ πῶς· ἅμα δ' ἔσται δῆλον καὶ πόσαι εἰσίν. Καὶ
(6) πρῶτον περὶ ἀνδρείας. Ὅτι μὲν οὖν μεσότης [y] ἐστὶ περὶ
2 φόβους καὶ θάρρη, ἤδη [z] καὶ πρότερον εἴρηται, φοβούμεθα δὲ δηλονότι τὰ φοβερά, ταῦτα δ' ἐστὶν [a] ὡς ἁπλῶς εἰπεῖν [b] κακά·
3 [c] διὸ καὶ τὸν φόβον ὁρίζονται προσδοκίαν κακοῦ. Φοβούμεθα [d] μὲν οὖν πάντα τὰ κακά, οἷον ἀδοξίαν πενίαν νόσον ἀφιλίαν θάνατον, ἀλλ' οὐ περὶ πάντα δοκεῖ ὁ ἀνδρεῖος εἶναι· ἔνια γὰρ [e] καὶ δεῖ φοβεῖσθαι καὶ καλόν, τὸ δὲ μὴ αἰσχρόν, οἷον ἀδοξίαν· ὁ μὲν [f] γὰρ φοβούμενος ἐπιεικὴς καὶ αἰδήμων, ὁ δὲ μὴ φοβούμενος ἀναίσχυντος. Λέγεται δ' ὑπό τινων ἀνδρεῖος κατὰ μεταφοράν· ἔχει γάρ [g] τι ὅμοιον τῷ ἀνδρείῳ·
4 ἄφοβος γάρ τις καὶ ὁ ἀνδρεῖος. Πενίαν δ' ἴσως οὐ δεῖ φοβεῖσθαι οὐδὲ νόσον, οὐδ' ὅλως ὅσα [h] μὴ ἀπὸ κακίας μηδὲ δι' [i] αὐτόν. Ἀλλ' οὐδ' ὁ περὶ ταῦτα ἄφοβος ἀνδρεῖος. Λέγο-

[e] ἡμῖν] ἡ μὲν K^b, om. M^b. [f] τε om. K^b. [g] γένος] ὡς ἐν O^b. [h] ὅτι μεσότης καὶ ἕξις K^b. εἰσιν et ὅτι om. etiam O^b. [i] καὶ om. K^b. O^b. [k] πρακτικοὶ L^b.M^b.N^b, πρακτικαὶ καὶ K^b.O^b. [l] κατὰ ταύτας M^b. [m] ἂν ὡς M^b. [n] προστάξει L^b, προστάξειεν M^b. [o] οὐχὶ K^b. [p] δὲ καὶ αἱ M^b. [q] τοῦ om. L^b.M^b. [r] τῆς—ἕκαστα om. N^b. [s] καθ'] τῶν δὲ καθ' M^b.O^b, τῶν N^b. [t] πρόθεσις M^b. [v] χρῆσθαι K^b.O^b. [w] δὲ M^b. [x] καὶ—εἰσίν om. M^b. [y] ἐστὶν ἡ ἀνδρεία περὶ M^b. [z] καὶ πρότερον εἴρηται] φανερὸν γεγένηται K^b.O^b. [a] ὡς om. K^b.M^b.O^b. [b] κακά] τὰ κακὰ M^b. [c] διὸ—κακά om. N^b. [d] μὲν] καὶ N^b, om. L^b.M^b.O^b. [e] καὶ ante δεῖ om. N^b. [f] γὰρ om. L^b.M^b. [g] ὅμοιόν τι L^b.M^b. [h] μὴ] μὲν M^b. [i] αὐτῶν M^b.

μεν δὲ καὶ τοῦτον καθ' ὁμοιότητα· ἔνιοι γὰρ [k] ἐν τοῖς πολε-
μικοῖς κινδύνοις δειλοὶ ὄντες [l] ἐλευθέριοί εἰσι καὶ πρὸς χρημά-
των ἀποβολὴν εὐθαρσῶς ἔχουσιν. Οὐδὲ δὴ εἴ τις ὕβριν περὶ 5
παῖδας καὶ [m] γυναῖκα φοβεῖται ἢ φθόνον ἤ τι τῶν τοιούτων,
δειλός ἐστιν· οὐδ' εἰ θαρρεῖ μέλλων μαστιγοῦσθαι, ἀνδρεῖος.
Περὶ ποῖα [n] οὖν τῶν φοβερῶν ὁ ἀνδρεῖος; Ἢ περὶ τὰ μέ- 6
γιστα; Οὐθεὶς γὰρ [o] ὑπομενετικώτερος τῶν δεινῶν. [p] Φο-
βερώτατον δ' ὁ θάνατος· πέρας γάρ, καὶ οὐδὲν [q] ἔτι τῷ
τεθνεῶτι δοκεῖ οὔτ' ἀγαθὸν οὔτε κακὸν εἶναι. Δόξειε δ' ἂν 7
[r] οὐδὲ περὶ θάνατον τὸν ἐν παντὶ ὁ ἀνδρεῖος εἶναι, οἷον [s] εἰ ἐν
θαλάττῃ ἢ [t] ἐν νόσοις. Ἐν τίσιν οὖν; Ἢ ἐν τοῖς καλλί- 8
στοις; Τοιοῦτοι δὲ οἱ ἐν πολέμῳ· ἐν μεγίστῳ γὰρ καὶ καλ-
λίστῳ κινδύνῳ. Ὁμόλογοι δὲ τούτοις εἰσὶ καὶ αἱ τιμαὶ [v] αἱ 9
ἐν ταῖς πόλεσι καὶ παρὰ τοῖς [w] μονάρχοις. Κυρίως δὴ λέ- 10
γοιτ' ἂν ἀνδρεῖος ὁ περὶ τὸν καλὸν θάνατον ἀδεής, [x] καὶ ὅσα
θάνατον ἐπιφέρει ὑπόγυια ὄντα· τοιαῦτα δὲ μάλιστα τὰ
κατὰ πόλεμον. Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἐν [y] θαλάττῃ καὶ ἐν νόσοις 11
ἀδεὴς ὁ ἀνδρεῖος, οὐχ οὕτω δὲ ὡς οἱ θαλάττιοι· οἱ μὲν γὰρ
ἀπεγνώκασι τὴν σωτηρίαν καὶ τὸν θάνατον τὸν τοιοῦτον
δυσχεραίνουσιν, οἱ δὲ εὐέλπιδές εἰσι [z] παρὰ τὴν ἐμπειρίαν.
Ἅμα δὲ καὶ ἀνδρίζονται ἐν οἷς [a] ἐστὶν ἀλκὴ ἢ καλὸν τὸ ἀπο- 12
θανεῖν· ἐν ταῖς τοιαύταις δὲ φθοραῖς [b] οὐθέτερον ὑπάρχει.

Τὸ δὲ φοβερὸν οὐ πᾶσι μὲν τὸ αὐτό, λέγομεν δέ τι 10
καὶ ὑπὲρ ἄνθρωπον. Τοῦτο μὲν οὖν παντὶ φοβερὸν τῷ [c] γε (7)
νοῦν ἔχοντι, [d] τὰ δὲ κατ' ἄνθρωπον διαφέρει μεγέθει καὶ τῷ
μᾶλλον καὶ ἧττον· ὁμοίως δὲ καὶ τὰ θαρραλέα. Ὁ δὲ ἀν- 2
δρεῖος ἀνέκπληκτος ὡς ἄνθρωπος. Φοβήσεται μὲν οὖν καὶ
τὰ τοιαῦτα, ὡς δεῖ δὲ καὶ ὡς ὁ λόγος [e] ὑπομενεῖ, τοῦ καλοῦ

[k] ἐν om. L^b.M^b. [l] ἐλεύθεροί K^b.M^b. [m] γυναῖκας K^b. [n] γ' οὖν K^b.O^b. [o] ὑπομενικώτερος M^b. [p] φοβερώτατος M^b, φοβερώτερον K^b. [q] ἔτι] ἐν K^b. [r] οὐ O^b. [s] εἰ] ἢ L^b.M^b, om. K^b.O^b. [t] ἐν ante νόσοις om. K^b.O^b. [v] αἱ om. K^b.L^b.M^b. [w] μονομάχοις M^b. [x] καὶ ὅσα θάνατον om. N^b. [y] θαλάσσῃ M^b. [z] περὶ M^b. [a] ἐστὶν ἡ ἀλκὴ N^b. [b] οὐδὲν ἕτερον M^b. [c] γε om. K^b.N^b.O^b. [d] τὰ] τὸ N^b, τῶ M^b. [e] ὑπομένει N^b.

3 ἕνεκα· τοῦτο [f] γὰρ τέλος [g] τῆς ἀρετῆς. Ἔστι δὲ μᾶλλον καὶ
ἧττον ταῦτα φοβεῖσθαι, καὶ ἔτι τὰ μὴ φοβερὰ [h] ὡς τοιαῦτα
4 φοβεῖσθαι. Γίνεται δὲ τῶν ἁμαρτιῶν ἡ μὲν ὅτι οὐ δεῖ, ἡ
δὲ ὅτι οὐχ ὡς δεῖ, ἡ δὲ ὅτι οὐχ ὅτε, ἤ τι τῶν τοιούτων· ὁμοίως
5 δὲ καὶ περὶ τὰ [i] θαρραλέα. Ὁ μὲν οὖν ἃ δεῖ καὶ οὗ ἕνεκα
ὑπομένων καὶ φοβούμενος, [k] καὶ ὡς δεῖ καὶ ὅτε, ὁμοίως δὲ
καὶ θαρρῶν, ἀνδρεῖος· κατ' ἀξίαν γάρ, καὶ ὡς ἂν ὁ λόγος,
6 [l] πάσχει καὶ πράττει ὁ ἀνδρεῖος. Τέλος δὲ πάσης ἐνεργείας
ἐστὶ τὸ κατὰ τὴν ἕξιν. Καὶ τῷ ἀνδρείῳ δὲ ἡ ἀνδρεία καλόν.
Τοιοῦτον [m] δὴ καὶ τὸ τέλος· ὁρίζεται γὰρ ἕκαστον τῷ τέλει.
Καλοῦ [n] δὴ ἕνεκα ὁ ἀνδρεῖος ὑπομένει καὶ πράττει [o] τὰ κατὰ
7 τὴν ἀνδρείαν. Τῶν δ' ὑπερβαλλόντων ὁ μὲν τῇ ἀφοβίᾳ
ἀνώνυμος (εἴρηται [p] δ' ἡμῖν ἐν τοῖς πρότερον ὅτι πολλά ἐστιν
ἀνώνυμα), εἴη δ' ἄν τις μαινόμενος [q] ἢ ἀνάλγητος, εἰ μη-
θὲν [r] φοβοῖτο, μήτε σεισμὸν μήτε [s] τὰ κύματα, καθάπερ
φασὶ τοὺς Κελτούς. Ὁ δὲ τῷ θαρρεῖν ὑπερβάλλων περὶ τὰ
8 φοβερὰ θρασύς. Δοκεῖ δὲ καὶ ἀλαζὼν εἶναι ὁ θρασὺς καὶ
προσποιητικὸς ἀνδρείας. Ὡς οὖν ἐκεῖνος περὶ τὰ φοβερὰ
ἔχει, οὕτως [t] οὗτος βούλεται φαίνεσθαι· ἐν οἷς οὖν δύναται,
9 μιμεῖται. Διὸ [v] καὶ εἰσὶν οἱ πολλοὶ αὐτῶν θρασύδειλοι· ἐν
10 [w] τούτοις γὰρ θρασυνόμενοι τὰ φοβερὰ οὐχ ὑπομένουσιν. Ὁ
δὲ τῷ φοβεῖσθαι ὑπερβάλλων δειλός· καὶ γὰρ ἃ μὴ δεῖ
καὶ ὡς οὐ δεῖ, καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα ἀκολουθεῖ αὐτῷ. Ἐλ-
λείπει δὲ καὶ [x] τῷ θαρρεῖν· ἀλλ' ἐν ταῖς λύπαις ὑπερβάλλων
11 μᾶλλον καταφανής ἐστιν. Δύσελπις δή τις ὁ δειλός· πάντα
γὰρ φοβεῖται. Ὁ δ' ἀνδρεῖος [y] ἐναντίως· τὸ γὰρ θαρρεῖν
12 εὐέλπιδος. Περὶ ταὐτὰ μὲν οὖν ἐστὶν ὅ τε δειλὸς καὶ ὁ
θρασὺς καὶ ὁ ἀνδρεῖος, διαφόρως δ' ἔχουσι πρὸς αὐτά· οἱ μὲν
γὰρ ὑπερβάλλουσι καὶ ἐλλείπουσιν, ὁ δὲ μέσως ἔχει καὶ ὡς
δεῖ· καὶ οἱ μὲν θρασεῖς προπετεῖς, καὶ βουλόμενοι πρὸ τῶν

[f] γὰρ τὸ τέλος M^b. [g] ταῖς ἀρεταῖς K^b. [h] ὡς] καὶ τὰ M^b. [i] θαρσαλέα M^b. [k] καὶ ante ὡς om. L^b.M^b. [l] πάσχῃ καὶ πράττῃ K^b. [m] δὲ N^b. [n] δὲ K^b.L^b.M^b. [o] τὰ om. K^b. [p] δὲ καὶ ἡμῖν M^b. [q] ἢ] ἢ μὴ M^b. [r] φοβεῖται M^b. [s] τὰ om. K^b. [t] οὗτος om. K^b. [v] καὶ om. O^b. [w] τούτῳ L^b.M^b. [x] τὸ N^b. [y] ἐναντίος M^b.N^b.O^b.

κινδύνων ἐν αὐτοῖς δ' ἀφίστανται, οἱ δ' ἀνδρεῖοι ἐν τοῖς ἔργοις ὀξεῖς, [z] πρότερον δ' ἡσύχιοι.

Καθάπερ οὖν εἴρηται, ἡ ἀνδρεία μεσότης ἐστὶ [a] περὶ θαρ- 13 11
ραλέα καὶ φοβερά, ἐν οἷς εἴρηται, καὶ ὅτι καλὸν αἱρεῖται καὶ ὑπομένει, [b] ἢ ὅτι αἰσχρὸν τὸ μή. Τὸ δ' ἀποθνήσκειν φεύγοντα πενίαν ἢ ἔρωτα ἤ τι λυπηρὸν οὐκ ἀνδρείου, ἀλλὰ μᾶλλον δειλοῦ· μαλακία γὰρ τὸ φεύγειν τὰ ἐπίπονα, καὶ οὐχ ὅτι καλὸν ὑπομένει, ἀλλὰ φεύγων κακόν. Ἔστι μὲν
οὖν ἡ ἀνδρεία τοιοῦτόν τι, λέγονται δὲ καὶ ἕτεραι κατὰ (8)
πέντε τρόπους, πρῶτον μὲν ἡ πολιτική· μάλιστα γὰρ ἔοικεν· δοκοῦσι γὰρ ὑπομένειν τοὺς κινδύνους οἱ πολῖται διὰ τὰ ἐκ τῶν νόμων ἐπιτίμια καὶ τὰ ὀνείδη καὶ [c] διὰ τὰς τιμάς. Καὶ διὰ τοῦτο ἀνδρειότατοι δοκοῦσιν εἶναι παρ' οἷς οἱ δειλοὶ ἄτι-
μοι [d] καὶ οἱ ἀνδρεῖοι ἔντιμοι. [e] Τοιούτους δὲ καὶ Ὅμηρος 2
ποιεῖ, οἷον τὸν [f] Διομήδην καὶ τὸν Ἕκτορα,

[g] Πουλυδάμας μοι [h] πρῶτος ἐλεγχείην [i] ἀναθήσει·

καὶ Διομήδης,

Ἕκτωρ γάρ ποτε φήσει ἐνὶ Τρώεσσ' ἀγορεύων,
Τυδείδης ὑπ' [k] ἐμεῖο.

Ὡμοίωται δ' αὕτη μάλιστα τῇ [l] πρότερον εἰρημένῃ, ὅτι δι' 3
ἀρετὴν γίνεται· δι' αἰδῶ γὰρ καὶ [m] διὰ καλοῦ ὄρεξιν (τιμῆς
γάρ) καὶ φυγὴν ὀνείδους, αἰσχροῦ ὄντος. Τάξαι δ' ἄν τις 4
καὶ τοὺς ὑπὸ τῶν ἀρχόντων ἀναγκαζομένους εἰς [n] ταὐτό· χείρους δ', [o] ὅσῳ οὐ δι' αἰδῶ ἀλλὰ διὰ φόβον [p] αὐτὸ δρῶσι, καὶ φεύγοντες οὐ τὸ αἰσχρὸν ἀλλὰ τὸ λυπηρόν· ἀναγκάζουσι γὰρ οἱ κύριοι, ὥσπερ [q] ὁ Ἕκτωρ

ὃν δέ κ' [r] ἐγὼν ἀπάνευθε μάχης πτώσσοντα νοήσω,
οὔ οἱ [s] ἄρκιον [t] ἐσσεῖται φυγέειν κύνας.

[z] πρότεροι Mb. [a] περὶ τὰ θαρραλέα Mb. [b] ἢ om. Kb. [c] διὰ om. Mb. [d] καὶ οἱ] οἱ δὲ Lb.Mb.Nb. [e] τοιούτοις Nb. [f] διομήδη Nb.Ob. [g] πολυδάμας Lb. [h] πρῶτον Mb. [i] ἀναθήσηι Kb, ἐπιθήσει Mb. [k] ἐμεῖο φοβούμενος ὡμοίωται Mb. [l] προτέρα Mb. [m] διὰ om. Nb.Ob. [n] αὐτό Mb. [o] ὅσοι Kb.Ob. [p] αὐτοὶ δρῶσι φεύγοντες Mb. [q] ὁ om. Lb.Mb. [r] ἐγὼ Mb. [s] ἄρκειον Kb. [t] ἐσεῖται Kb.Mb.

5 Καὶ οἱ [v] προστάττοντες, κἂν ἀναχωρῶσι τύπτοντες τὸ αὐτὸ
δρῶσι, καὶ οἱ πρὸ τῶν τάφρων καὶ τῶν τοιούτων [w] παρατάτ-
τοντες· πάντες γὰρ ἀναγκάζουσιν. Δεῖ δ' οὐ δι' ἀνάγκην
6 ἀνδρεῖον εἶναι, ἀλλ' ὅτι καλόν. Δοκεῖ δὲ καὶ ἡ ἐμπειρία ἡ
περὶ ἕκαστα ἀνδρεία [x] τις εἶναι· [y] ὅθεν καὶ ὁ Σωκράτης ᾠήθη
ἐπιστήμην [z] εἶναι τὴν ἀνδρείαν. Τοιοῦτοι δὲ ἄλλοι μὲν [a] ἐν
ἄλλοις, ἐν τοῖς πολεμικοῖς δ' οἱ στρατιῶται· δοκεῖ γὰρ εἶναι
πολλὰ [b] κενὰ τοῦ πολέμου, ἃ μάλιστα συνεωράκασιν οὗτοι·
φαίνονται [c] δὴ ἀνδρεῖοι, ὅτι οὐκ ἴσασιν οἱ ἄλλοι οἷά ἐστιν.
7 Εἶτα ποιῆσαι καὶ [d] μὴ παθεῖν μάλιστα δύνανται ἐκ τῆς [e] ἐμ-
πειρίας, δυνάμενοι χρῆσθαι τοῖς ὅπλοις καὶ τοιαῦτα ἔχοντες
ὁποῖα ἂν εἴη καὶ πρὸς [f] τὸ ποιῆσαι καὶ πρὸς τὸ μὴ παθεῖν
8 κράτιστα. Ὥσπερ οὖν ἀνόπλοις ὡπλισμένοι μάχονται καὶ
ἀθληταὶ ἰδιώταις· καὶ γὰρ ἐν τοῖς τοιούτοις ἀγῶσιν [g] οὐχ οἱ
ἀνδρειότατοι μαχιμώτατοί εἰσιν, ἀλλ' οἱ μάλιστα ἰσχύοντες
9 καὶ τὰ σώματα ἄριστα ἔχοντες. Οἱ στρατιῶται δὲ δειλοὶ
γίνονται, ὅταν ὑπερτείνῃ ὁ κίνδυνος καὶ [h] λείπωνται τοῖς
πλήθεσι καὶ ταῖς παρασκευαῖς· πρῶτοι γὰρ φεύγουσι, τὰ δὲ
πολιτικὰ μένοντα ἀποθνήσκει, ὅπερ κἀπὶ τῷ [i] Ἑρμαίῳ συν-
έβη. Τοῖς μὲν γὰρ αἰσχρὸν τὸ φεύγειν καὶ ὁ θάνατος τῆς
τοιαύτης σωτηρίας αἱρετώτερος· οἱ δὲ καὶ ἐξ ἀρχῆς ἐκινδύ-
νευον ὡς κρείττους ὄντες, γνόντες δὲ φεύγουσι, τὸν θάνατον
μᾶλλον τοῦ αἰσχροῦ φοβούμενοι· ὁ δ' ἀνδρεῖος οὐ τοιοῦτος.
10 Καὶ τὸν θυμὸν δ' ἐπὶ τὴν ἀνδρείαν [k] ἐπιφέρουσιν· ἀνδρεῖοι
γὰρ εἶναι δοκοῦσι καὶ οἱ διὰ θυμὸν ὥσπερ τὰ θηρία ἐπὶ τοὺς
τρώσαντας [l] φερόμενοι, ὅτι καὶ οἱ ἀνδρεῖοι θυμοειδεῖς· [m] ἰτη-

[v] προστάσσοντες Mb. [w] προτάττοντες Ob. [x] τις om. Kb.Nb.Ob. [y] ὅθεν—ἀνδρείαν om. pr. Nb. [z] εἶναι om. Kb.Mb.Ob. [a] ἐν om. Kb. [b] καινὰ Kb.Mb. [c] δὴ] δ' Ob, δὴ οἱ Mb. [d] μὴ] μηδὲν Lb.Mb. [e] ἐμπειρίας καὶ φυλάξασθαι καὶ πατάξαι δυνάμενοι Kb.Nb.Ob. [f] τὸ μὴ ποιῆσαι Kb. [g] οὐχὶ Lb. [h] λείπονται Nb. [i] Ἑρμαίῳ] τόπος ἐστὶ τὸ ἕρμαιον ἐν κορωνείαι τῆς βοιωτίας margo Lb. et 2024. [k] φέρουσιν Kb, ἀναφέρουσιν Lb.Mb. [l] φερόμενα Kb.Lb.Mb. [m] κινητικώτατον Mb.

τικώτατον γὰρ ὁ θυμὸς πρὸς τοὺς κινδύνους, ὅθεν καὶ Ὅμηρος

σθένος ἔμβαλε θυμῷ

καὶ

μένος καὶ θυμὸν ἔγειρε

καὶ

Δριμὺ δ' ἀνὰ ῥῖνας μένος

καὶ

ἔζεσεν αἷμα·

Πάντα γὰρ τὰ τοιαῦτα ἔοικε σημαίνειν τὴν τοῦ θυμοῦ ἔγερσιν καὶ ὁρμήν. Οἱ μὲν οὖν ἀνδρεῖοι διὰ τὸ καλὸν πράτ- 11
τουσιν, ὁ δὲ θυμὸς συνεργεῖ αὐτοῖς· τὰ θηρία δὲ διὰ λύπην· διὰ γὰρ τὸ πληγῆναι [n] ἢ φοβεῖσθαι, ἐπεὶ ἐάν γε ἐν ὕλῃ ἢ [o] ἐν ἕλει ᾖ, οὐ [p] προσέρχονται. Οὐ δή ἐστιν ἀνδρεῖα διὰ τὸ [q] ὑπ' ἀλγηδόνος καὶ θυμοῦ ἐξελαυνόμενα πρὸς τὸν κίνδυνον ὁρμᾶν, οὐθὲν τῶν δεινῶν προορῶντα, ἐπεὶ οὕτω γε [r] κἂν οἱ ὄνοι [s] ἀνδρεῖοι [t] εἶεν πεινῶντες· τυπτόμενοι γὰρ οὐκ ἀφίστανται τῆς νομῆς· καὶ οἱ μοιχοὶ δὲ διὰ τὴν ἐπιθυμίαν τολμηρὰ πολλὰ δρῶσιν. [v] Οὐ [w] δή ἐστιν ἀνδρεῖα τὰ δι' 12
ἀλγηδόνος ἢ θυμοῦ ἐξελαυνόμενα πρὸς τὸν κίνδυνον. [x] Φυσικωτάτη δ' ἔοικεν ἡ διὰ τὸν θυμὸν εἶναι, καὶ προσλαβοῦσα προαίρεσιν καὶ τὸ οὗ ἕνεκα ἀνδρεία [y] εἶναι. Καὶ οἱ ἄνθρωποι [z] δὴ ὀργιζόμενοι μὲν ἀλγοῦσι, τιμωρούμενοι δ' ἥδονται· οἱ δὲ διὰ ταῦτα [a] μαχόμενοι μάχιμοι μέν, οὐκ ἀνδρεῖοι δέ· οὐ γὰρ διὰ τὸ καλὸν οὐδ' ὡς ὁ λόγος, ἀλλὰ διὰ [b] τὸ πάθος· παραπλήσιον δ' ἔχουσί τι. Οὐδὲ δὴ οἱ εὐέλπιδες ὄντες [c] ἀν- 13
δρεῖοι· διὰ γὰρ τὸ πολλάκις [d] καὶ πολλοὺς νενικηκέναι θαρροῦσιν [e] ἐν τοῖς κινδύνοις. Παρόμοιοι δέ, ὅτι ἄμφω θαρραλέοι· ἀλλ' οἱ μὲν ἀνδρεῖοι διὰ τὰ [f] προειρημένα θαρραλέοι,

[n] ἢ διὰ τὸ φοβεῖσθαι Kb.Nb.Ob. [o] ἐν post ἢ om. Lb.Mb. [p] προέρχονται Lb. [q] ἀπὸ Nb. [r] καὶ Kb.Lb.Mb. [s] ἀνδρεῖοι om. Mb. [t] εἶεν] ἂν εἶεν Lb.Mb. [v] οὐ—κίνδυνον om. Kb.Ob. [w] δὴ οὖν ἐστιν Lb.Nb. [x] φυσικώτατος Mb. [y] εἶναι om. Nb. [z] δὴ] δὲ Mb.Ob. [a] μαχόμενοι add. Lb.Mb. [b] τὸ om. Kb. [c] ἀνδρεῖοί εἰσι· διὰ Lb. [d] καὶ τὸ πολλοὺς Ob. [e] ἐν] μὲν Kb. [f] πρότερον εἰρημένα Kb.

οἱ δὲ διὰ τὸ οἴεσθαι [g] κρείττους εἶναι καὶ μηθὲν ἀντιπαθεῖν.
14 Τοιοῦτον δὲ ποιοῦσι καὶ οἱ μεθυσκόμενοι· εὐέλπιδες γὰρ γί-
νονται. Ὅταν δὲ αὐτοῖς μὴ [h] συμβῇ τοιαῦτα, φεύγουσιν·
ἀνδρείου δ' ἦν [i] τὰ φοβερὰ ἀνθρώπῳ ὄντα [k] καὶ φαινόμενα
15 ὑπομένειν, ὅτι καλὸν [l] καὶ αἰσχρὸν τὸ μή. Διὸ καὶ ἀνδρειο-
τέρου δοκεῖ εἶναι τὸ [m] ἐν τοῖς αἰφνιδίοις φόβοις ἄφοβον καὶ
ἀτάραχον εἶναι ἢ ἐν τοῖς προδήλοις· ἀπὸ ἕξεως γὰρ μᾶλλον,
ἢ [n] καὶ ὅτι ἧττον ἐκ παρασκευῆς· τὰ προφανῆ μὲν γὰρ κἂν
ἐκ λογισμοῦ καὶ λόγου τις προέλοιτο, τὰ δ' ἐξαίφνης κατὰ
16 τὴν ἕξιν. Ἀνδρεῖοι δὲ φαίνονται καὶ οἱ ἀγνοοῦντες, καί
εἰσιν οὐ πόρρω τῶν [o] εὐελπίδων, χείρους δ' ὅσῳ [p] ἀξίωμα οὐδὲν
ἔχουσιν, ἐκεῖνοι δέ· διὸ καὶ μένουσί τινα χρόνον· οἱ δ' ἠπα-
τημένοι, ἐὰν γνῶσιν ὅτι ἕτερον ἢ [q] ὑποπτεύσωσι, φεύγουσιν·
ὅπερ οἱ Ἀργεῖοι ἔπαθον περιπεσόντες τοῖς Λάκωσιν ὡς Σι-
17 κυωνίοις. Οἵ τε δὴ ἀνδρεῖοι εἴρηνται ποῖοί τινες, καὶ οἱ δο-
κοῦντες ἀνδρεῖοι.

12 Περὶ θάρρη δὲ καὶ φόβους ἡ ἀνδρεία οὖσα οὐχ ὁμοίως
(9) περὶ ἄμφω ἐστίν, ἀλλὰ μᾶλλον περὶ τὰ φοβερά· ὁ γὰρ ἐν
τούτοις ἀτάραχος καὶ περὶ ταῦθ' ὡς δεῖ ἔχων ἀνδρεῖος μᾶλ-
2 λον ἢ ὁ περὶ τὰ θαρραλέα. Τῷ δὴ τὰ λυπηρὰ ὑπομένειν,
ὡς εἴρηται, ἀνδρεῖοι λέγονται. Διὸ καὶ ἐπίλυπον ἡ ἀνδρεία,
καὶ δικαίως ἐπαινεῖται· χαλεπώτερον γὰρ τὰ λυπηρὰ ὑπο-
3 μένειν ἢ τῶν ἡδέων ἀπέχεσθαι. Οὐ μὴν ἀλλὰ δόξειεν ἂν
εἶναι τὸ κατὰ τὴν ἀνδρείαν τέλος ἡδύ, ὑπὸ τῶν κύκλῳ δ' ἀφα-
νίζεσθαι, οἷον κἀν τοῖς γυμνικοῖς ἀγῶσι [r] γίνεται· τοῖς γὰρ
πύκταις τὸ [s] μὲν τέλος ἡδύ, οὗ ἕνεκα, [t] ὁ στέφανος καὶ [v] αἱ
τιμαί, τὸ δὲ τύπτεσθαι ἀλγεινόν, εἴπερ σάρκινοι, καὶ λυπη-
ρόν, [w] καὶ πᾶς ὁ πόνος· διὰ δὲ τὸ πολλὰ ταῦτ' εἶναι, μικρὸν
4 ὂν τὸ οὗ ἕνεκα οὐδὲν ἡδὺ φαίνεται ἔχειν. Εἰ [x] δὴ [y] τοιοῦτόν

[g] κράτιστοι K^b.O^b. [h] συμβῇ τὰ τοιαῦτα K^b. [i] τὸ M^b, τὸ τὰ L^b. [k] καὶ μὴ φαινόμενα K^b. [l] καὶ] ἢ N^b. [m] ἐν om. M^b. [n] καὶ om. K^b.O^b. [o] ἐλπίδων L^b. [p] ἀξίωμα οὐκ ἔχουσιν οὐδέν M^b. [q] ὑποπτεύσουσι L^b, ὑποπτεύουσιν K^b.M^b. [r] γίνεσθαι K^b. [s] μὲν δὴ τέλος M^b. [t] ὅ τε στέφανος L^b. [v] αἱ om. K^b. [w] καὶ ante πᾶς om. M^b.N^b. [x] δὲ L^b.M^b, δὲ δὴ K^b. [y] τὸ τοιοῦτόν M^b.

ἐστι καὶ [z] τὸ περὶ τὴν ἀνδρείαν, ὁ μὲν θάνατος καὶ τὰ τραύ-
ματα λυπηρὰ τῷ ἀνδρείῳ καὶ ἄκοντι ἔσται, ὑπομένει δὲ αὐτά,
ὅτι καλὸν [a] ἢ ὅτι αἰσχρὸν τὸ μή. Καὶ ὅσῳ ἂν μᾶλλον τὴν
ἀρετὴν [b] ἔχῃ πᾶσαν καὶ εὐδαιμονέστερος [c] ᾖ, μᾶλλον ἐπὶ τῷ
θανάτῳ [d] λυπηθήσεται· [e] τῷ τοιούτῳ γὰρ μάλιστα ζῆν ἄξιον,
καὶ οὗτος μεγίστων ἀγαθῶν ἀποστερεῖται εἰδώς· λυπηρὸν
[f] δὲ [g] τοῦτο. Ἀλλ' οὐδὲν ἧττον ἀνδρεῖος, ἴσως δὲ καὶ μᾶλ-
λον, ὅτι [h] τὸ ἐν τῷ πολέμῳ καλὸν ἀντ' ἐκείνων αἱρεῖται. Οὐ 5
[i] δὴ ἐν ἁπάσαις ταῖς ἀρεταῖς τὸ ἡδέως ἐνεργεῖν ὑπάρχει, πλὴν
ἐφ' ὅσον τοῦ τέλους ἐφάπτεται. Στρατιώτας δ' οὐδὲν ἴσως 6
κωλύει μὴ τοὺς τοιούτους κρατίστους εἶναι, ἀλλὰ τοὺς ἧττον
μὲν ἀνδρείους, ἄλλο δ' ἀγαθὸν μηδὲν ἔχοντας· ἕτοιμοι γὰρ
οὗτοι πρὸς τοὺς κινδύνους, καὶ τὸν βίον πρὸς μικρὰ κέρδη
καταλλάττονται. Περὶ μὲν οὖν [k] ἀνδρείας [l] ἐπὶ τοσοῦτον εἰ- 7
ρήσθω· τί δ' ἐστίν, οὐ χαλεπὸν τύπῳ [m] γε περιλαβεῖν ἐκ
τῶν εἰρημένων.

Μετὰ δὲ [n] ταύτην περὶ σωφροσύνης [o] λέγωμεν· δοκοῦσι 13
γὰρ τῶν ἀλόγων μερῶν αὗται εἶναι [p] αἱ ἀρεταί. Ὅτι μὲν (10)
οὖν μεσότης ἐστὶ περὶ ἡδονὰς ἡ σωφροσύνη, εἴρηται ἡμῖν·
ἧττον γὰρ καὶ οὐχ [q] ὁμοίως [r] ἐστὶ περὶ τὰς λύπας· ἐν [s] τοῖς
αὐτοῖς δὲ καὶ [t] ἡ ἀκολασία φαίνεται. Περὶ ποίας οὖν τῶν
ἡδονῶν, [v] νῦν ἀφορίσωμεν. Διῃρήσθωσαν [w] δὲ [x] αἱ ψυχικαὶ 2
καὶ αἱ σωματικαί, οἷον φιλοτιμία, [y] φιλομάθεια· [z] ἑκάτερος
γὰρ τούτων χαίρει, οὗ φιλητικός ἐστιν, οὐθὲν πάσχοντος
τοῦ σώματος, ἀλλὰ μᾶλλον τῆς διανοίας· οἱ δὲ περὶ τὰς
τοιαύτας ἡδονὰς [a] οὔτε σώφρονες οὔτε ἀκόλαστοι λέγονται.
[b] Ὁμοίως δ' οὐδ' οἱ περὶ τὰς ἄλλας ὅσαι μὴ σωματικαί εἰσιν·

[z] τὸ om. K^b. [a] ἢ om. K^b. [b] ἔχοι M^b. [c] ᾖ] εἴη M^b. [d] λυπεῖται L^b.M^b, λύπη ἔσται N^b.O^b. [e] τῷ om. L^b. [f] δὴ M^b. [g] τούτωι K^b. [h] τῶ N^b. [i] δὴ] δὴ δὲ N^b. [k] ἀνδρίας N^b, qui ita solet. [l] ἐπὶ om. M^b. [m] γε περιλαβεῖν] λαβεῖν M^b. [n] ταῦτα M^b. [o] λέγομεν L^b.N^b. [p] αἱ om. K^b. [q] ὁμοίως] ὁμοίως τῇ ἀνδρείᾳ L^b.M^b. [r] ἐστὶ περὶ λύπας M^b, περὶ τὰς λύπας ἐστίν K^b.O^b. [s] τοῖς αὐτοῖς] τούτοις L^b.M^b.N^b. [t] ἡ om. M^b.N^b. [v] νῦν om. L^b.M^b. [w] δὲ] οὖν M^b. [x] αἱ ψυχικαὶ καὶ σωματικαί M^b, καὶ αἱ σωματικαὶ καὶ αἱ ψυχικαί K^b.O^b. [y] φιλομαθία K^b. [z] ἑκατέρω M^b. [a] οὔτε σώφρονες] οὐ σώφρονες M^b.

τοὺς γὰρ φιλομύθους καὶ [b] διηγητικοὺς καὶ περὶ τῶν [c] τυ-
χόντων κατατρίβοντας τὰς ἡμέρας [d] ἀδολέσχας, ἀκολάστους
δ' οὐ λέγομεν, οὐδὲ τοὺς λυπουμένους ἐπὶ χρήμασιν ἢ φίλοις.
3 Περὶ δὲ τὰς σωματικὰς εἴη ἂν ἡ σωφροσύνη, οὐ πάσας δὲ
οὐδὲ ταύτας· οἱ γὰρ χαίροντες τοῖς διὰ τῆς ὄψεως, οἷον χρώ-
μασι [e] καὶ σχήμασι καὶ γραφῇ, οὔτε σώφρονες οὔτε ἀκό-
λαστοι λέγονται· καίτοι δόξειεν [f] ἂν εἶναι καὶ ὡς δεῖ χαίρειν
4 καὶ τούτοις, καὶ καθ' ὑπερβολὴν καὶ ἔλλειψιν. Ὁμοίως δὲ
καὶ ἐν τοῖς περὶ τὴν ἀκοήν· τοὺς γὰρ ὑπερβεβλημένως χαί-
ροντας μέλεσιν ἢ ὑποκρίσει οὐθεὶς ἀκολάστους λέγει, οὐδὲ
5 τοὺς ὡς δεῖ [g] σώφρονας. Οὐδὲ τοὺς περὶ τὴν ὀσμήν, πλὴν
κατὰ συμβεβηκός· τοὺς γὰρ χαίροντας μήλων ἢ ῥόδων ἢ θυ-
μιαμάτων [h] ὀσμαῖς οὐ λέγομεν ἀκολάστους, ἀλλὰ μᾶλλον
τοὺς μύρων [i] καὶ ὄψων· χαίρουσι γὰρ τούτοις οἱ ἀκόλαστοι,
ὅτι διὰ τούτων ἀνάμνησις γίνεται αὐτοῖς τῶν [k] ἐπιθυμητῶν.
6 Ἴδοι δ' ἄν τις καὶ τοὺς ἄλλους, ὅταν πεινῶσι, χαίροντας ταῖς
τῶν βρωμάτων ὀσμαῖς· τὸ δὲ [l] τοιούτοις χαίρειν [m] ἀκολάστου·
7 [n] τούτῳ γὰρ [o] ἐπιθυμητὰ ταῦτα. Οὐκ ἔστι δὲ [p] οὐδὲ τοῖς ἄλ-
λοις ζῴοις κατὰ ταύτας τὰς αἰσθήσεις ἡδονὴ πλὴν κατὰ συμ-
βεβηκός· οὐδὲ γὰρ ταῖς ὀσμαῖς τῶν λαγωῶν αἱ κύνες χαί-
ρουσιν, [q] ἀλλὰ τῇ βρώσει· τὴν [r] δ' αἴσθησιν [s] ἡ ὀσμὴ [t] ἐποίη-
σεν. Οὐδ' ὁ λέων τῇ φωνῇ τοῦ βοός, ἀλλὰ τῇ ἐδωδῇ· ὅτι
δ' ἐγγύς ἐστι, διὰ τῆς φωνῆς ᾔσθετο, καὶ χαίρειν [v] δὴ ταύτῃ
φαίνεται. Ὁμοίως [w] δ' οὐδ' ἰδὼν ἢ εὑρὼν ἔλαφον ἢ ἄγριον
8 αἶγα, ἀλλ' ὅτι βορὰν ἕξει. Περὶ τὰς τοιαύτας [x] δὴ ἡδονὰς
ἡ σωφροσύνη καὶ ἡ ἀκολασία ἐστὶν ὧν καὶ τὰ λοιπὰ ζῷα
κοινωνεῖ, ὅθεν ἀνδραποδώδεις καὶ θηριώδεις φαίνονται· αὗται
9 δ' εἰσὶν ἁφὴ καὶ γεῦσις. Φαίνονται [y] δὴ καὶ τῇ γεύσει ἐπὶ

[b] διηγηματικοὺς Mb. [c] τυχόντων] τοιούτων Ob. [d] ἀδολέσχους Ob. [e] καὶ σχήμασι om. Mb. [f] ἂν om. Lb. [g] σώφρονας] φωνοῦντας Mb. [h] ὀδμαῖς Lb. [i] καὶ] ἢ Kb.Ob. [k] ἐπιθυμημάτων Kb, ἐπιθυμιῶν Lb.Mb. [l] τούτοις Ob. [m] ἀκολάστοις Kb. [n] τούτων Kb.Lb.Mb.Nb. [o] ἐπιθυμήματα Kb.Lb.Mb. [p] οὐδ' ἐν τοῖς Kb.Ob. [q] ἀλλὰ] δὲ Ob. [r] αἴσθησιν δ' Lb.Mb. [s] ἡ om. Nb. [t] πεποίηκεν Mb. [v] δὴ οὕτως ταύτῃ Mb. [w] δ' om. Nb.Ob. [x] δὴ] δ' Lb.Mb. [y] δὴ] δ' οἱ σώφρονες Mb.

μικρὸν ἢ οὐθὲν χρῆσθαι· τῆς γὰρ γεύσεώς ἐστιν ἡ κρίσις τῶν
[z] χυμῶν, ὅπερ ποιοῦσιν οἱ τοὺς [a] οἴνους δοκιμάζοντες καὶ τὰ
ὄψα ἀρτύοντες· οὐ πάνυ δὲ χαίρουσι τούτοις, ἢ οὐχ οἵ γε
ἀκόλαστοι, ἀλλὰ τῇ ἀπολαύσει, ἣ γίνεται πᾶσα δι' ἁφῆς καὶ
ἐν σιτίοις καὶ ἐν ποτοῖς καὶ τοῖς ἀφροδισίοις λεγομένοις.
Διὸ καὶ [b] ηὔξατό [c] τις ὀψοφάγος ὢν τὸν φάρυγγα [d] αὐτῷ 10
[e] μακρότερον γεράνου γενέσθαι, ὡς [f] ἡδόμενος τῇ ἁφῇ. Κοι-
νοτάτη δὴ τῶν αἰσθήσεων καθ' ἣν ἡ ἀκολασία· καὶ δόξειεν ἂν
δικαίως ἐπονείδιστος εἶναι, ὅτι οὐχ ᾗ ἄνθρωποί ἐσμεν ὑπάρ-
χει, ἀλλ' ᾗ ζῷα. Τὸ δὴ [g] τοιούτοις χαίρειν καὶ μάλιστα 11
ἀγαπᾶν θηριῶδες. Καὶ γὰρ [h] αἱ ἐλευθεριώταται τῶν διὰ
τῆς ἁφῆς ἡδονῶν ἀφῄρηνται, οἷον αἱ ἐν τοῖς γυμνασίοις διὰ
τρίψεως καὶ τῆς θερμασίας γινόμεναι· οὐ γὰρ περὶ πᾶν [i] τὸ
σῶμα [k] ἡ τοῦ ἀκολάστου ἁφή, ἀλλὰ περί τινα μέρη. Τῶν (11)
[l] δ' ἐπιθυμιῶν αἱ μὲν κοιναὶ δοκοῦσιν εἶναι, αἱ δ' ἴδιοι καὶ ἐπί-
θετοι· οἷον ἡ μὲν τῆς τροφῆς φυσική· πᾶς γὰρ ἐπιθυμεῖ [m] ὁ
ἐνδεὴς ξηρᾶς ἢ ὑγρᾶς τροφῆς, ὁτὲ δ' ἀμφοῖν, καὶ εὐνῆς, φησὶν
Ὅμηρος, ὁ νέος καὶ ἀκμάζων· τὸ δὲ τοιᾶσδε ἢ τοιᾶσδε, οὐκέτι
πᾶς, οὐδὲ τῶν αὐτῶν. Διὸ φαίνεται ἡμέτερον εἶναι. Οὐ μὴν 2
ἀλλ' ἔχει γέ τι [n] καὶ φυσικόν· ἕτερα γὰρ ἑτέροις ἐστὶν ἡδέα,
καὶ ἔνια [o] πᾶσιν ἡδίω τῶν τυχόντων. Ἐν μὲν οὖν ταῖς φυσικαῖς 3
ἐπιθυμίαις ὀλίγοι ἁμαρτάνουσι καὶ [p] ἐφ' ἕν, ἐπὶ τὸ πλεῖον· τὸ
γὰρ ἐσθίειν τὰ τυχόντα ἢ πίνειν [q] ἕως ἂν ὑπερπλησθῇ, [r] ὑπερ-
βάλλειν ἐστὶ τὸ κατὰ φύσιν τῷ πλήθει· ἀναπλήρωσις γὰρ
τῆς ἐνδείας ἡ φυσικὴ ἐπιθυμία. Διὸ λέγονται οὗτοι [s] γα-

[z] χυλῶν K^b.L^b.N^b. [a] ὄνους M^b. [b] εὔξατό L^b.N^b, εὔξαιτό M^b. [c] τις] τις φιλόξενος ὁ εὔξιος codex Oxon. coll. corp. Chr. et pr. K^b, τις φιλόξενος ὁ ἐρύξιος O^b. et corr. K^b. omissoque articulo N^b. et Parisienses 1417 et 1855. ea nomina om. Q.G^a.H^a.L^b.M^b. cum 1856 et 2024 et 2113, post ὢν ponit 2114. solum ibi φιλόξενος ponunt 1852 et 2023. ipsum τις om. H^a. [d] αὐτοῦ N^b. et 1417. [e] γεράνου μακρότερον M^b. [f] ἡδομένου τῇ ἁφῇ 1852 et 2023, μενέξενος ἡ δ' ἁφὴ M^b. [g] τούτοις M^b. [h] αἱ om. M^b. [i] τὸ om. L^b.M^b.O^b. [k] τοῦ ἀκολάστου ἡ M^b. [l] ἐπιθυμιῶν δ' L^b. [m] ὁ ἐνδεὴς] ὅταν ἐνδεὴς ᾖ L^b.M^b.N^b. [n] καὶ om. K^b.O^b. [o] πᾶσιν] τισιν O^b. [p] ὑφ' M^b. [q] ἕως πλησθῆι K^b.O^b. [r] ὑπερβολή K^b. [s] γάστριες O^b.

στρίμαργοι, ὡς παρὰ τὸ δέον πληροῦντες αὐτήν. Τοιοῦτοι
4 δὲ γίνονται οἱ λίαν ἀνδραποδώδεις. Περὶ δὲ τὰς [t] ἰδίας τῶν
ἡδονῶν πολλοὶ καὶ πολλαχῶς ἁμαρτάνουσιν· τῶν γὰρ φιλο-
τοιούτων λεγομένων [v] ἢ [w] τῷ χαίρειν οἷς μὴ δεῖ, ἢ [x] τῷ μᾶλ-
λον, ἢ ὡς οἱ πολλοί, ἢ μὴ [y] ὡς δεῖ, κατὰ πάντα [z] δ' οἱ ἀκό-
λαστοι ὑπερβάλλουσιν· καὶ [a] γὰρ χαίρουσιν [b] ἐνίοις οἷς οὐ δεῖ
(μισητὰ γάρ), καὶ [c] εἴ τισι δεῖ χαίρειν τῶν τοιούτων, μᾶλλον
5 ἢ δεῖ, καὶ [d] ὡς οἱ πολλοὶ χαίρουσιν. Ἡ μὲν οὖν περὶ τὰς
ἡδονὰς ὑπερβολὴ ὅτι ἀκολασία καὶ ψεκτόν, δῆλον· περὶ δὲ
τὰς λύπας οὐχ ὥσπερ ἐπὶ τῆς ἀνδρείας τῷ ὑπομένειν λέγεται
σώφρων [e] ἀκόλαστος δὲ τῷ [f] μή, ἀλλ' ὁ μὲν ἀκόλαστος τῷ
λυπεῖσθαι μᾶλλον ἢ [g] δεῖ, ὅτι τῶν ἡδέων οὐ τυγχάνει (καὶ
τὴν λύπην [h] δὲ ποιεῖ αὐτῷ ἡ ἡδονή), ὁ δὲ σώφρων τῷ μὴ λυ-
14 6 πεῖσθαι τῇ ἀπουσίᾳ [i] καὶ τῷ ἀπέχεσθαι τοῦ ἡδέος. Ὁ μὲν
οὖν ἀκόλαστος ἐπιθυμεῖ τῶν ἡδέων πάντων ἢ τῶν μάλιστα,
καὶ ἄγεται ὑπὸ τῆς ἐπιθυμίας ὥστε ἀντὶ τῶν ἄλλων ταῦθ'
αἱρεῖσθαι· διὸ καὶ [k] λυπεῖται καὶ ἀποτυγχάνων καὶ ἐπιθυμῶν·
μετὰ λύπης γὰρ ἡ ἐπιθυμία· ἀτόπῳ δ' ἔοικε τὸ δι' ἡδονὴν
7 λυπεῖσθαι. Ἐλλείποντες [l] δὲ περὶ τὰς ἡδονὰς καὶ ἧττον ἢ
δεῖ χαίροντες οὐ πάνυ γίνονται· οὐ γὰρ ἀνθρωπική ἐστιν ἡ
τοιαύτη ἀναισθησία· καὶ γὰρ τὰ λοιπὰ ζῷα διακρίνει τὰ
βρώματα, καὶ τοῖς μὲν χαίρει τοῖς δ' οὔ· εἰ δέ τῳ μηθέν
ἐστιν ἡδὺ [m] μηδὲ διαφέρει ἕτερον ἑτέρου, πόρρω ἂν εἴη τοῦ
ἄνθρωπος εἶναι· οὐ [n] τέτευχε δ' [o] ὁ τοιοῦτος ὀνόματος διὰ τὸ
8 μὴ πάνυ γίνεσθαι. Ὁ δὲ σώφρων [p] μέσως περὶ ταῦτ' ἔχει·
οὔτε [q] γὰρ ἥδεται οἷς μάλιστα ὁ ἀκόλαστος, ἀλλὰ μᾶλλον
δυσχεραίνει, οὐθ' ὅλως οἷς μὴ δεῖ οὔτε σφόδρα τοιούτῳ οὐ-

[t] ἰδέας Kb. [v] ἢ—δεῖ om. Nb. [w] τὸ Mb.Ob. [x] τὸ Nb.Ob. [y] ὡς δεῖ] ἢ ὡδὶ Kb, ὡς δεῖ ἢ ὧ δεῖ Lb, ὡς δεῖ ἢ ὧ μὴ δεῖ Mb. [z] δὴ Mb. [a] γὰρ om. Mb. [b] ἐνίοις] ἐν Ob. [c] εἴ] ἐπί Lb.Mb. [d] ὡς] ἢ ὡς Kb, ὡς οὐχ Nb. [e] ἀκόλαστος δὲ] οὐδ' ἀκόλαστος Kb.Nb.Ob. [f] μή—τῷ om. Kb. [g] δι' Kb. [h] δὲ ante ποιεῖ om. Mb. [i] καὶ τῷ ἀπέχεσθαι om. Kb.Ob. [k] λυπεῖσθαι ἀποτυγχάνων Kb. [l] δὲ τὰ περὶ Kb.Ob. [m] μηδὲ] μηδὲν Nb. [n] τέτυχε Kb. [o] ὀνόματος ὁ τοιοῦτος Kb.Ob. [p] μέσως μὲν περὶ Kb. [q] γὰρ om. Nb.

δενί, οὔτ' ἀπόντων λυπεῖται [r] *οὐδ' ἐπιθυμεῖ, ἢ μετρίως, οὐδὲ*
μᾶλλον [s] *ἢ δεῖ, οὐδ'* [t] *ὅτε μὴ δεῖ, οὐδ' ὅλως τῶν τοιούτων*
[v] *οὐθέν·* [w] *ὅσα δὲ πρὸς ὑγίειάν ἐστιν ἢ* [x] *πρὸς εὐεξίαν ἡδέα*
ὄντα, τούτων ὀρέξεται μετρίως καὶ ὡς δεῖ, καὶ τῶν ἄλλων
ἡδέων μὴ ἐμποδίων τούτοις ὄντων ἢ [y] *παρὰ τὸ καλὸν ἢ* [z] *ὑπὲρ*
τὴν οὐσίαν. ˈΟ γὰρ οὕτως ἔχων μᾶλλον ἀγαπᾷ τὰς τοιαύ-
τας ἡδονὰς τῆς [a] *ἀξίας· ὁ δὲ σώφρων οὐ τοιοῦτος, ἀλλ' ὡς ὁ*
ὀρθὸς λόγος.

ˈΕκουσίῳ δὲ μᾶλλον ἔοικεν ἡ ἀκολασία τῆς δειλίας. ˈΗ 15
μὲν γὰρ δι' ἡδονήν, ἡ δὲ διὰ λύπην, ὧν τὸ μὲν αἱρετόν, τὸ (12)
δὲ φευκτόν. Καὶ ἡ μὲν λύπη ἐξίστησι καὶ φθείρει τὴν τοῦ 2
ἔχοντος φύσιν, ἡ δὲ ἡδονὴ οὐδὲν [b] *τοιοῦτον ποιεῖ, μᾶλλον*
δ' ἑκούσιον· διὸ καὶ [c] *ἐπονειδιστότερον. Καὶ γὰρ ἐθισθῆναι*
[d] *ῥᾷον πρὸς αὐτά· πολλὰ γὰρ ἐν τῷ βίῳ* [e] *τὰ τοιαῦτα, καὶ οἱ*
[f] *ἐθισμοὶ ἀκίνδυνοι.* [g] *ˈΕπὶ δὲ τῶν φοβερῶν ἀνάπαλιν. Δόξειε* 3
[h] *δ' ἂν οὐχ ὁμοίως* [i] *ἑκούσιον ἡ δειλία εἶναι τοῖς καθ' ἕκαστον·*
αὐτὴ μὲν γὰρ ἄλυπος, [k] *ταῦτα δὲ διὰ λύπην ἐξίστησιν, ὥστε*
καὶ τὰ ὅπλα ῥίπτειν καὶ τἆλλα ἀσχημονεῖν· διὸ καὶ δοκεῖ
βίαια εἶναι. Τῷ δ' ἀκολάστῳ ἀνάπαλιν τὰ μὲν καθ' [l] *ἕκαστα* 4
ἑκούσια, ἐπιθυμοῦντι γὰρ καὶ ὀρεγομένῳ, τὸ δ' ὅλον ἧττον·
οὐθεὶς γὰρ ἐπιθυμεῖ ἀκόλαστος εἶναι. Τὸ δ' ὄνομα τῆς ἀκο- 5
λασίας [m] *καὶ* [n] *ἐπὶ τὰς παιδικὰς ἁμαρτίας φέρομεν· ἔχουσι*
γάρ τινα ὁμοιότητα. Πότερον δ' ἀπὸ ποτέρου καλεῖται,
οὐθὲν πρὸς τὰ νῦν διαφέρει, δῆλον δ' ὅτι τὸ ὕστερον ἀπὸ τοῦ
προτέρου. Οὐ κακῶς δ' ἔοικε μετενηνέχθαι· κεκολάσθαι γὰρ 6
δεῖ [o] *τὸ τῶν αἰσχρῶν ὀρεγόμενον καὶ* [p] *πολλὴν αὔξησιν* [q] *ἔχον,*
τοιοῦτον δὲ μάλιστα ἡ ἐπιθυμία καὶ ὁ παῖς· κατ' ἐπιθυμίαν

[r] *οὐδ'*] *οὔτ'* K^b, *οὔτε δ'* O^b. [s] *ἢ δεῖ*] *ἢ δεῖ οὔθ' ἓν* K^b, *ἢ δεῖ οὐθενὶ* (vel *οὐδενὶ*) ceteri. [t] *ὅτι* K^b. [v] *οὐθενός* codices. [w] *ὅσα*] *ἃ* K^b.O^b. [x] *πρὸς* post *ἢ* om. O^b. [y] *παρὰ*] *περὶ* M^b. [z] *ὑπὲρ*] *περὶ* M^b. [a] *ἀξίας*] *οὐσίας* K^b. [b] *τοιοῦτο* K^b. [c] *ἐπονείδιστον* K^b. [d] *ῥάιδιον* K^b.M^b.O^b. [e] *τὰ* om. N^b. [f] *ὠθισμοὶ* M^b. [g] *ἐπὶ τῶν φοβερῶν δ'* L^b.M^b.N^b. [h] *δ'* om. L^b. [i] *ἑκούσιον*] *φευκτὸν* K^b.L^b.M^b.O^b. [k] *ταῦτα*] *τὰ* K^b. [l] *ἕκαστον* M^b. [m] *καὶ* om. L^b.M^b. [n] *περὶ* M^b. [o] *τὸ*] *τὸν* K^b.M^b. [p] *πολλὴν ἕξιν αὔξησιν* K^b. [q] *ἔχοντα* M^b.

γὰρ ζῶσι καὶ τὰ παιδία, [r] καὶ μάλιστα [s] ἐν τούτοις ἡ [t] τοῦ
7 ἡδέος ὄρεξις. [v] Εἰ οὖν μὴ [w] ἔσται εὐπειθὲς καὶ ὑπὸ τὸ ἄρχον,
ἐπὶ πολὺ ἥξει· ἄπληστος γὰρ ἡ τοῦ ἡδέος ὄρεξις καὶ [x] παντ-
αχόθεν τῷ ἀνοήτῳ, καὶ ἡ τῆς ἐπιθυμίας ἐνέργεια αὔξει τὸ
συγγενές, κἂν μεγάλαι [y] καὶ σφοδραὶ ὦσι, καὶ τὸν λογισμὸν
[z] ἐκκρούουσιν. Διὸ δεῖ μετρίας εἶναι [a] αὐτὰς καὶ ὀλίγας, καὶ
8 τῷ λόγῳ μηθὲν ἐναντιοῦσθαι. Τὸ δὲ τοιοῦτον [b] εὐπειθὲς
λέγομεν [c] καὶ κεκολασμένον· ὥσπερ [d] γὰρ τὸν παῖδα δεῖ κατὰ
τὸ πρόσταγμα τοῦ παιδαγωγοῦ ζῆν, οὕτω καὶ [e] τὸ ἐπιθυμη-
9 τικὸν κατὰ τὸν λόγον. Διὸ δεῖ τοῦ σώφρονος τὸ ἐπιθυμη-
τικὸν συμφωνεῖν [f] τῷ λόγῳ· σκοπὸς γὰρ ἀμφοῖν τὸ καλόν,
καὶ ἐπιθυμεῖ ὁ σώφρων ὧν δεῖ [g] καὶ ὡς δεῖ καὶ ὅτε· οὕτω δὲ
10 τάττει καὶ ὁ λόγος. Ταῦτ' οὖν [h] ἡμῖν εἰρήσθω περὶ σω-
φροσύνης.

Δ.

[i] Λέγωμεν [k] δ' ἑξῆς περὶ ἐλευθεριότητος, δοκεῖ δ' εἶναι [l] ἡ
περὶ χρήματα μεσότης· ἐπαινεῖται γὰρ ὁ ἐλευθέριος οὐκ ἐν
τοῖς πολεμικοῖς, οὐδ' ἐν οἷς [m] ὁ σώφρων, οὐδ' αὖ ἐν ταῖς κρί-
σεσιν, ἀλλὰ περὶ δόσιν χρημάτων καὶ λῆψιν, μᾶλλον δ' ἐν
2 τῇ δόσει. Χρήματα δὲ λέγομεν πάντα ὅσων ἡ ἀξία νο-
3 μίσματι μετρεῖται. Ἔστι δὲ καὶ ἡ ἀσωτία καὶ [n] ἡ [o] ἀνελευ-
θερία περὶ χρήματα ὑπερβολαὶ καὶ ἐλλείψεις· καὶ τὴν μὲν
ἀνελευθερίαν προσάπτομεν ἀεὶ τοῖς μᾶλλον ἢ [p] δεῖ περὶ χρή-
ματα σπουδάζουσι, τὴν δ' ἀσωτίαν ἐπιφέρομεν ἐνίοτε συμ-
πλέκοντες· τοὺς [q] γὰρ ἀκρατεῖς [r] καὶ εἰς ἀκολασίαν δαπανη-
4 ροὺς ἀσώτους καλοῦμεν. Διὸ καὶ φαυλότατοι δοκοῦσιν εἶναι.
πολλὰς γὰρ ἅμα κακίας ἔχουσιν. Οὐ δὴ οἰκείως προσαγο-

[r] καὶ ante μάλιστα om. K^b.M^b. [s] ἐν] δὲ ἐν M^b. [t] ἡ] γὰρ καὶ ἡ K^b. [v] εἰ—ὄρεξις om. M^b. [w] ἔστιν O^b. [x] πάντοθεν K^b. [y] ὦσι καὶ σφοδραί M^b. [z] ἐκκρούωσι M^b. [a] αὐτὰς ante εἶναι L^b, om. M^b. [b] ἐπιπειθὲς O^b. [c] καὶ om. K^b. [d] γὰρ] δὲ K^b.O^b. [e] τὸ—σώφρονος om. K^b. [f] τῷ om. K^b. [g] καὶ ὡς δεῖ om. L^b.M^b. [h] ἡμῖν om. L^b. [i] λέγομεν L^b.M^b. et pr. H^a. [k] δὲ καὶ ἑξῆς K^b. [l] ἡ om. L^b.M^b.O^b. [m] ὁ om. M^b. [n] ἡ alterum om. pr. K^b. [o] ἐλευθερία pr. M^b. [p] δεῖ] χρὴ M^b. [q] γὰρ om. M^b. [r] καὶ τοὺς εἰς M^b.

ρεύονται· βούλεται γὰρ ἄσωτος εἶναι ὁ ἓν [s] τι κακὸν ἔχων, 5
τὸ [t] φθείρειν τὴν οὐσίαν· ἄσωτος [v] γὰρ ὁ δι' αὐτὸν ἀπολλύμε-
νος, δοκεῖ δ' ἀπώλειά τις αὐτοῦ εἶναι καὶ ἡ τῆς οὐσίας φθορά,
ὡς τοῦ ζῆν διὰ τούτων ὄντος. Οὕτω δὴ τὴν ἀσωτίαν [w] ἐκδε-
χόμεθα. Ὧν δ' ἐστὶ [x] χρεία, ἔστι τούτοις χρῆσθαι καὶ εὖ 6
καὶ κακῶς· ὁ πλοῦτος δ' ἐστὶ τῶν χρησίμων· ἑκάστῳ δ' ἄρι-
στα χρῆται ὁ ἔχων τὴν [y] περὶ [z] τοῦτο ἀρετήν· καὶ πλούτῳ δὴ
χρήσεται ἄριστα ὁ ἔχων τὴν περὶ τὰ χρήματα ἀρετήν. Οὗ-
τος δ' ἐστὶν ὁ ἐλευθέριος. Χρῆσις δ' εἶναι δοκεῖ χρημάτων 7
[a] δαπάνη καὶ δόσις· ἡ δὲ λῆψις καὶ [b] ἡ φυλακὴ κτῆσις μᾶλλον.
Διὸ μᾶλλόν ἐστι τοῦ ἐλευθερίου τὸ διδόναι οἷς δεῖ ἢ λαμβά-
νειν ὅθεν δεῖ καὶ [c] μὴ λαμβάνειν ὅθεν οὐ δεῖ. Τῆς [d] γὰρ
ἀρετῆς μᾶλλον τὸ εὖ ποιεῖν ἢ τὸ εὖ πάσχειν, καὶ τὰ καλὰ
πράττειν μᾶλλον ἢ [e] τὰ αἰσχρὰ μὴ πράττειν· οὐκ ἄδηλον δ' 8
ὅτι τῇ μὲν δόσει ἕπεται τὸ εὖ ποιεῖν [f] καὶ τὸ καλὰ πράττειν,
τῇ δὲ λήψει τὸ εὖ πάσχειν ἢ μὴ αἰσχροπραγεῖν. Καὶ ἡ
χάρις τῷ διδόντι, οὐ τῷ [g] μὴ λαμβάνοντι, καὶ ὁ ἔπαινος δὲ
μᾶλλον. Καὶ ῥᾷον δὲ τὸ μὴ [h] λαβεῖν τοῦ δοῦναι· τὸ γὰρ 9
οἰκεῖον ἧττον προΐενται μᾶλλον ἢ οὐ λαμβάνουσι τὸ ἀλλό-
τριον. Καὶ ἐλευθέριοι δὲ λέγονται οἱ διδόντες· οἱ δὲ μὴ 10
λαμβάνοντες οὐκ εἰς ἐλευθεριότητα ἐπαινοῦνται, ἀλλ' οὐχ
ἧττον εἰς δικαιοσύνην· οἱ δὲ λαμβάνοντες [i] οὐδ' ἐπαινοῦνται 11
πάνυ. Φιλοῦνται δὲ [k] σχεδὸν μάλιστα οἱ ἐλευθέριοι τῶν ἀπ'
ἀρετῆς· ὠφέλιμοι γάρ, τοῦτο δ' ἐν τῇ δόσει. Αἱ δὲ κατ' 12 2
ἀρετὴν πράξεις καλαὶ καὶ τοῦ καλοῦ ἕνεκα. Καὶ ὁ ἐλευθέριος
[l] οὖν δώσει τοῦ καλοῦ ἕνεκα καὶ ὀρθῶς· οἷς γὰρ δεῖ καὶ ὅσα
καὶ ὅτε, καὶ τἆλλα ὅσα ἕπεται τῇ ὀρθῇ δόσει· καὶ ταῦτα 13
ἡδέως ἢ ἀλύπως· τὸ γὰρ κατ' ἀρετὴν ἡδὺ ἢ ἄλυπον, [m] ἥκιστα

[s] τι om. K^b.O^b. [t] φθεῖρον L^b. [v] γὰρ] δὲ M^b. [w] ἐνδεχόμεθα H^a. [x] χρεία] χρεία τις L^b.M^b. [y] περὶ—περὶ τὰ χρήματα] περὶ χρημάτων H^a. [z] τοῦτο] ἕκαστον L^b.M^b. [a] δαπανητικὴ δόσις M^b. [b] ἡ post καὶ om. H^a. [c] μὴ] μετα M^b. [d] ἀρετῆς γὰρ L^b.M^b. [e] τὰ αἰσχρὰ μὴ πράσσειν L^b. [f] καὶ τὸ] καὶ τὰ M^b. [g] μὴ om. M^b. et pr. K^b. [h] λαμβάνειν H^a.L^b.M^b. [i] οὐκ L^b. [k] σχεδὸν om. M^b. [l] οὖν] δὲ L^b.M^b. [m] ἥκιστα δὲ] ἢ ἥκιστα H^a.M^b, ἥκιστα L^b.

14 δὲ λυπηρόν. Ὁ δὲ διδοὺς οἷς μὴ δεῖ, [n] ἢ μὴ τοῦ καλοῦ ἕνεκα
ἀλλὰ διά τιν' ἄλλην αἰτίαν, οὐκ ἐλευθέριος ἀλλ' ἄλλος τις
ῥηθήσεται. Οὐδ' ὁ λυπηρῶς· μᾶλλον γὰρ [o] ἕλοιτ' ἂν τὰ
15 χρήματα τῆς καλῆς πράξεως, τοῦτο δ' οὐκ ἐλευθερίου. Οὐδὲ
λήψεται [p] δὲ ὅθεν μὴ δεῖ· [q] οὐδὲ γάρ ἐστι τοῦ [r] μὴ τιμῶντος
16 [r] τὰ χρήματα ἡ τοιαύτη λῆψις. [s] Οὐκ ἂν εἴη [t] δὲ [v] οὐδ' αἰτη-
τικός· οὐ γάρ ἐστι τοῦ εὖ ποιοῦντος εὐχερῶς εὐεργετεῖσθαι.
17 Ὅθεν δὲ δεῖ, λήψεται, οἷον ἀπὸ τῶν ἰδίων κτημάτων, οὐχ ὡς
καλὸν ἀλλ' ὡς ἀναγκαῖον, ὅπως [w] ἔχῃ διδόναι. Οὐδ' ἀμελή-
σει τῶν [x] ἰδίων, βουλόμενός γε διὰ τούτων τισὶν ἐπαρκεῖν.
Οὐδὲ τοῖς τυχοῦσι δώσει, ἵνα ἔχῃ διδόναι οἷς δεῖ καὶ [y] ὅτε καὶ
18 οὗ καλόν. Ἐλευθερίου δ' ἐστὶ σφόδρα καὶ τὸ ὑπερβάλλειν
ἐν τῇ δόσει, ὥστε [z] καταλείπειν ἑαυτῷ ἐλάττω· τὸ γὰρ μὴ
19 [a] ἐπιβλέπειν ἐφ' [b] ἑαυτὸν [c] ἐλευθερίου. Κατὰ τὴν οὐσίαν δ'
ἡ ἐλευθεριότης λέγεται· οὐ γὰρ ἐν τῷ πλήθει τῶν διδομένων
τὸ ἐλευθέριον, ἀλλ' ἐν τῇ τοῦ [d] διδόντος ἕξει, αὕτη δὲ κατὰ
τὴν οὐσίαν δίδωσιν. [e] Οὐθὲν δὴ κωλύει ἐλευθεριώτερον εἶναι
20 τὸν [f] τὰ ἐλάττω διδόντα, ἐὰν ἀπ' ἐλαττόνων διδῷ. Ἐλευθε-
ριώτεροι δὲ εἶναι δοκοῦσιν οἱ μὴ κτησάμενοι ἀλλὰ παραλα-
βόντες τὴν οὐσίαν· ἄπειροί τε γὰρ τῆς ἐνδείας, [g] καὶ πάντες
ἀγαπῶσι μᾶλλον τὰ αὑτῶν ἔργα, ὥσπερ οἱ γονεῖς καὶ οἱ
ποιηταί. Πλουτεῖν δ' οὐ ῥᾴδιον τὸν ἐλευθέριον, μήτε λη-
πτικὸν ὄντα μήτε φυλακτικόν, [h] προετικὸν δὲ καὶ μὴ τι-
21 μῶντα δι' αὑτὰ τὰ χρήματα ἀλλ' ἕνεκα τῆς δόσεως. Διὸ
[i] καὶ ἐγκαλεῖται τῇ τύχῃ ὅτι οἱ μάλιστα ἄξιοι ὄντες ἥκιστα
πλουτοῦσιν. Συμβαίνει δ' οὐκ ἀλόγως τοῦτο· οὐ γὰρ οἷόν

[n] ἢ] καὶ οἷς Mb. [o] αἱροῖτ' Lb.Mb. [p] δὲ om. Ha.Mb.Ob. [q] οὐ Kb. [r] μὴ et τὰ χρήματα om. Kb. [s] οὐδ' Mb. [t] δὲ om. Mb. [v] οὔτ' Ha. [w] ἔχει Kb. [x] οἰκείων Lb.Mb. [y] ὅτε καὶ οὗ] ὅτε οὗ Ha, ὅπου Kb.Ob. [z] καταλιπεῖν Kb.Lb.Mb. [a] βλέπειν Mb. [b] αὑτὸν Lb, ἑαυτὸν ἀλλ' εἰς τὸ καλόν Ob. [c] ἐλευθερίου. οὐδὲ γάρ ἐστιν ἐλευθερίου τὸ τὴν οἰκείαν χρείαν τῆς τοῦ δεομένου προτιμοτέραν. κατὰ Ob. [d] δόντος Ha.Mb. [e] οὐθὲν δὲ Ha, ὅθεν οὐθὲν Lb.Mb. [f] τὰ ἐλάττω] ταῦτα Ha, ἐλάττω Lb. [g] καὶ μᾶλλον ἀγαπῶσι, omisso πάντες, Ha. μᾶλλον om. Lb. [h] προεκτικὸν Mb. [i] καὶ om. Ob.

τε χρήματ' ἔχειν μὴ [k] ἐπιμελούμενον ὅπως [l] ἔχῃ, ὥσπερ [m] οὐδ'
ἐπὶ τῶν ἄλλων. Οὐ μὴν δώσει γε οἷς οὐ δεῖ [n] οὐδ' ὅτε μὴ 22
δεῖ, οὐδ' ὅσα ἄλλα τοιαῦτα· οὐ γὰρ ἂν ἔτι πράττοι κατὰ
τὴν ἐλευθεριότητα, καὶ [o] εἰς [p] ταῦτα ἀναλώσας οὐκ ἂν ἔχοι εἰς
ἃ δεῖ ἀναλίσκειν. Ὥσπερ γὰρ εἴρηται, [q] ἐλευθεριός ἐστιν ὁ 23
κατὰ τὴν οὐσίαν δαπανῶν καὶ εἰς ἃ δεῖ· ὁ [r] δ' ὑπερβάλλων
ἄσωτος. Διὸ τοὺς τυράννους οὐ λέγομεν [s] ἀσώτους· τὸ γὰρ
πλῆθος τῆς κτήσεως οὐ δοκεῖ ῥᾴδιον εἶναι ταῖς [t] δόσεσι καὶ
ταῖς δαπάναις ὑπερβάλλειν. Τῆς ἐλευθεριότητος [v] δὴ μεσό- 24
τητος οὔσης [w] περὶ χρημάτων δόσιν καὶ λῆψιν, ὁ ἐλευθέριος
[x] καὶ δώσει καὶ δαπανήσει εἰς ἃ δεῖ καὶ ὅσα [y] δεῖ, ὁμοίως ἐν
μικροῖς καὶ μεγάλοις, καὶ ταῦτα ἡδέως· καὶ λήψεται [z] δ' ὅθεν
δεῖ καὶ ὅσα δεῖ. Τῆς ἀρετῆς γὰρ περὶ ἄμφω οὔσης μεσότη-
τος, ποιήσει ἀμφότερα ὡς δεῖ· ἕπεται γὰρ τῇ ἐπιεικεῖ δόσει
ἡ τοιαύτη λῆψις, [a] ἡ δὲ μὴ τοιαύτη ἐναντία ἐστίν. Αἱ μὲν
οὖν ἑπόμεναι γίγνονται ἅμα ἐν τῷ αὐτῷ, αἱ δ' ἐναντίαι δῆ-
λον ὡς οὔ. Ἐὰν [b] δὲ [c] παρὰ τὸ δέον καὶ τὸ καλῶς ἔχον συμ- 25
βαίνῃ αὐτῷ ἀναλίσκειν, λυπήσεται, μετρίως δὲ καὶ ὡς δεῖ·
τῆς ἀρετῆς γὰρ καὶ ἥδεσθαι καὶ λυπεῖσθαι ἐφ' οἷς δεῖ καὶ ὡς
δεῖ. [d] Καὶ εὐκοινώνητος δ' ἐστὶν ὁ ἐλευθέριος εἰς χρήματα· 26
δύναται γὰρ ἀδικεῖσθαι, μὴ τιμῶν γε τὰ χρήματα, καὶ μᾶλ- 27
λον ἀχθόμενος εἴ τι δέον μὴ [e] ἀνάλωσεν ἢ λυπούμενος εἰ μὴ
δέον τι [e] ἀνάλωσε, καὶ τῷ Σιμωνίδῃ οὐκ ἀρεσκόμενος. Ὁ δ' 28 3
ἄσωτος [f] καὶ ἐν τούτοις διαμαρτάνει· οὔτε γὰρ ἥδεται ἐφ'
οἷς δεῖ [g] οὐδὲ ὡς δεῖ οὔτε [h] λυπεῖται· [i] ἔσται δὲ προϊοῦσι φα-
νερώτερον. Εἴρηται δ' ἡμῖν ὅτι ὑπερβολαὶ καὶ ἐλλείψεις 29

[k] ἐπιμελώμενον Kb. [l] ἔχοι Mb. [m] οὐδ' om. Ha. [n] οὔθ' Kb. [o] εἰς om. Mb. [p] αὐτὰ Lb.Mb. [q] ἐλεύθερός Lb. [r] δ'] δὲ κατὰ τὸ Mb. [s] ἀσώτους] ἐλευθερίους Mb. [t] δόσεσι καὶ δαπάναις Ha, δαπάναις καὶ ταῖς δόσεσιν Lb.Mb. [v] δὲ Mb. [w] ἐπὶ χρημάτων δόσει καὶ λήψει Mb. [x] καὶ om. Ob. [y] δεῖ post ὅσα om. Kb. [z] δ' add. Kb.Ob. [a] εἰ δὲ μὴ τοιαύτη αἰτία Mb. [b] δὲ om. Ha. [c] περὶ Lb. [d] καὶ om. Kb.Ob. [e] ἠνάλωσεν utrobique Kb. [f] καὶ om. Mb. [g] οὔτε ὡς ceteri, καὶ ὅτε δεῖ καὶ ὡς Mb. [h] λυπεῖται] λυπεῖται οὔτε ὡς δεῖ Kb.Ob. [i] ἔσται δὲ] καὶ ἔσται Mb.

εἰσὶν [k] ἡ ἀσωτία καὶ [k] ἡ ἀνελευθερία, καὶ [l] ἐν δυσίν, ἐν [m] δόσει
καὶ λήψει· καὶ τὴν δαπάνην γὰρ εἰς τὴν δόσιν τίθεμεν. ʽΗ
μὲν οὖν ἀσωτία τῷ διδόναι [n] καὶ μὴ λαμβάνειν ὑπερβάλλει,
[o] τῷ δὲ λαμβάνειν ἐλλείπει, ἡ δ' ἀνελευθερία τῷ διδόναι [p] μὲν
ἐλλείπει, τῷ λαμβάνειν δ' ὑπερβάλλει, πλὴν [q] ἐπὶ μικροῖς.
30 Τὰ μὲν οὖν τῆς ἀσωτίας οὐ πάνυ [r] συνδυάζεται· οὐ γὰρ ῥᾴ-
διον μηδαμόθεν λαμβάνοντα πᾶσι διδόναι· ταχέως γὰρ ἐπι-
λείπει ἡ οὐσία τοὺς [s] ἰδιώτας διδόντας, οἵπερ καὶ δοκοῦσιν
31 ἄσωτοι εἶναι, ἐπεὶ ὅ γε τοιοῦτος [t] δόξειεν ἂν οὐ μικρῷ βελ-
τίων εἶναι τοῦ [v] ἀνελευθέρου. [w] Εὐίατός [x] τε γάρ ἐστι καὶ
[y] ὑπὸ τῆς ἡλικίας καὶ ὑπὸ τῆς ἀπορίας, καὶ ἐπὶ τὸ μέσον δύ-
ναται ἐλθεῖν. ʼΈχει γὰρ τὰ τοῦ ἐλευθερίου· καὶ γὰρ δίδωσι
καὶ οὐ λαμβάνει, οὐδέτερον δ' ὡς δεῖ οὐδ' εὖ. Εἰ δὴ τοῦτο
ἐθισθείη ἤ πως ἄλλως [z] μεταβάλοι, εἴη ἂν ἐλευθέριος· δώσει
γὰρ [a] οἷς δεῖ, καὶ [b] οὐ λήψεται ὅθεν [c] οὐ δεῖ. Διὸ καὶ δοκεῖ
οὐκ εἶναι φαῦλος τὸ ἦθος· οὐ γὰρ μοχθηροῦ οὐδ' ἀγεννοῦς
[d] τὸ ὑπερβάλλειν διδόντα καὶ [e] μὴ λαμβάνοντα, ἠλιθίου δέ.
32 ʽΟ δὲ τοῦτον τὸν τρόπον ἄσωτος πολὺ δοκεῖ βελτίων τοῦ ἀνε-
λευθέρου εἶναι διά [f] τε τὰ εἰρημένα, καὶ ὅτι ὁ μὲν ὠφελεῖ
33 πολλούς, ὁ δὲ οὐθένα, ἀλλ' οὐδ' [g] αὑτόν. ʼΑλλ' οἱ πολλοὶ
τῶν ἀσώτων, καθάπερ εἴρηται, καὶ λαμβάνουσιν ὅθεν [h] μὴ
34 δεῖ, καὶ εἰσὶ κατὰ τοῦτο ἀνελεύθεροι. Ληπτικοὶ δὲ γίνονται
[i] διὰ τὸ βούλεσθαι μὲν ἀναλίσκειν, εὐχερῶς [k] δὲ τοῦτο ποιεῖν
[l] μὴ δύνασθαι· ταχὺ γὰρ ἐπιλείπει αὐτοὺς τὰ ὑπάρχοντα.
ʼΑναγκάζονται οὖν ἑτέρωθεν πορίζειν. ʽΆμα δὲ καὶ διὰ τὸ
μηθὲν τοῦ καλοῦ φροντίζειν ὀλιγώρως καὶ πάντοθεν λαμβά-

[k] ἡ utrobique om. L^b. [l] ἐν δυσὶν om. K^b.O^b. [m] λήψει καὶ ἐν δόσει L^b.M^b. [n] καὶ μὴ λαμβάνειν om. L^b. [o] τῷ—ὑπερβάλλει om. K^b. [p] μὲν om. H^a. [q] ἐπὶ] ἐν L^b.M^b. [r] συναύξεται H^a.M^b, συναύξουσιν L^b. [s] διδόντας ἰδιώτας H^a.K^b.M^b.O^b. [t] δόξαι H^a. [v] ἀνελευθέρου. καὶ γὰρ δίδωσι καὶ οὐ λαμβάνει. εὐίατός L^b.M^b. [w] ἰατὸς pr. K^b. [x] τε om. K^b.O^b. [y] ὑπὸ om. H^a. [z] μεταβάλλοι H^a.K^b.M^b.O^b. [a] οἷς] οὗ K^b. [b] οὐ om. K^b.O^b. [c] οὐ om. K^b. [d] τὸ μὴ ὑπερβάλλειν pr. K^b. [e] μὴ] οὐ M^b. [f] τε om. K^b.O^b. [g] ἑαυτὸν H^a. [h] μὴ] οὐ M^b. [i] διὰ τὸ] καὶ τῷ M^b. [k] δὲ μὴ τοῦτο K^b. [l] μὴ δύνασθαι om. H^a.K^b.O^b.

νουσιν· διδόναι γὰρ ἐπιθυμοῦσι, τὸ δὲ [m] πῶς ἢ πόθεν οὐθὲν
αὐτοῖς διαφέρει. Διόπερ οὐδ' [n] ἐλευθέριοι αἱ δόσεις αὐτῶν 35
εἰσίν· οὐ γὰρ καλαί, οὐδὲ τούτου [o] αὐτοῦ ἕνεκα, οὐδὲ ὡς δεῖ·
ἀλλ' ἐνίοτε οὓς δεῖ πένεσθαι, τούτους [p] πλουσίος ποιοῦσι, καὶ
τοῖς μὲν μετρίοις τὰ ἤθη οὐδὲν ἂν δοῖεν, τοῖς δὲ κόλαξιν ἢ
[q] τιν' ἄλλην ἡδονὴν πορίζουσι πολλά. Διὸ καὶ ἀκόλαστοι
αὐτῶν εἰσὶν οἱ πολλοί· εὐχερῶς γὰρ ἀναλίσκοντες καὶ εἰς τὰς
ἀκολασίας δαπανηροί εἰσι, καὶ διὰ τὸ μὴ πρὸς τὸ καλὸν ζῆν
πρὸς τὰς ἡδονὰς ἀποκλίνουσιν. Ὁ μὲν οὖν ἄσωτος ἀπαιδα- 36
γώγητος γενόμενος [r] εἰς ταῦτα μεταβαίνει, τυχὼν δ' ἐπιμε-
λείας εἰς τὸ μέσον [s] καὶ τὸ δέον ἀφίκοιτ' ἄν. Ἡ δ' ἀνελευ- 37
θερία [t] ἀνίατός ἐστιν· δοκεῖ γὰρ τὸ γῆρας καὶ πᾶσα ἀδυ-
ναμία ἀνελευθέρους ποιεῖν. Καὶ συμφυέστερον τοῖς ἀνθρώ-
ποις τῆς ἀσωτίας· οἱ γὰρ πολλοὶ φιλοχρήματοι μᾶλλον ἢ
δοτικοί. Καὶ διατείνει [v] δ' ἐπὶ πολύ, καὶ πολυειδές ἐστιν· 38
πολλοὶ γὰρ τρόποι δοκοῦσι τῆς ἀνελευθερίας εἶναι. Ἐν δυσὶ
γὰρ οὖσα, τῇ τ' ἐλλείψει τῆς δόσεως καὶ τῇ ὑπερβολῇ τῆς
λήψεως, οὐ πᾶσιν ὁλόκληρος [w] παραγίνεται, ἀλλ' ἐνίοτε χω-
ρίζεται, καὶ οἱ μὲν τῇ λήψει ὑπερβάλλουσιν, οἱ δὲ τῇ δόσει
ἐλλείπουσιν. Οἱ μὲν γὰρ ἐν ταῖς τοιαύταις προσηγορίαις 39
οἷον φειδωλοὶ γλίσχροι [x] κίμβικες, πάντες τῇ δόσει ἐλλεί-
πουσι, τῶν δ' ἀλλοτρίων οὐκ ἐφίενται οὐδὲ βούλονται λαμ-
βάνειν, οἱ μὲν διά τινα ἐπιείκειαν καὶ εὐλάβειαν τῶν αἰσχρῶν.
Δοκοῦσι γὰρ ἔνιοι ἢ φασί γε διὰ τοῦτο φυλάττειν, ἵνα μή
ποτ' ἀναγκασθῶσιν αἰσχρόν τι πρᾶξαι. Τούτων δὲ [y] καὶ ὁ
κυμινοπρίστης καὶ πᾶς ὁ τοιοῦτος· ὠνόμασται δ' ἀπὸ τῆς
ὑπερβολῆς τοῦ [z] μηθενὶ [a] ἂν δοῦναι. Οἱ δ' αὖ διὰ φόβον ἀπέ-
χονται τῶν ἀλλοτρίων ὡς οὐ ῥᾴδιον [b] τὸ αὐτὸν μὲν τὰ ἑτέ-
ρων λαμβάνειν, τὰ δ' αὐτοῦ ἑτέρους μή· [c] ἀρέσκει οὖν αὐτοῖς

[m] πόθεν ἢ πῶς M^b. [n] ἐλεύθεροι L^b. [o] αὐτοῦ om. K^b.O^b. [p] πλεί-
ους H^a. [q] τὴν K^b. [r] εἰς ταῦτα] ἐνταῦθα H^a. [s] καὶ εἰς τὸ K^b.
[t] ἀνίατός γ' ἐστιν K^b. [v] δ'] δὴ H^a, om. M^b. [w] περιγίνεται M^b.
[x] κίμβηκες O^b. [y] καὶ om. O^b. [z] μηθένα L^b, μηθὲν M^b, μηδὲν K^b.
[a] ἂν om. L^b.M^b. [b] τὸ] τὸν L^b.M^b, om. K^b. [c] ἀρέσκειν H^a.K^b.
L^b.M^b.

40 τὸ μήτε λαμβάνειν μήτε διδόναι. Οἱ δ' αὖ κατὰ τὴν λῆψιν
ὑπερβάλλουσι τῷ πάντοθεν λαμβάνειν καὶ πᾶν, οἷον οἱ τὰς
ἀνελευθέρους ἐργασίας [d] ἐργαζόμενοι, πορνοβοσκοὶ καὶ πάν-
τες οἱ τοιοῦτοι, καὶ τοκισταὶ [e] κατὰ μικρὸν ἐπὶ πολλῷ. Πάν-
τες γὰρ οὗτοι ὅθεν οὐ δεῖ λαμβάνουσι, καὶ [f] ὁπόσον οὐ δεῖ.
41 Κοινὸν δ' ἐπ' αὐτοῖς ἡ [g] αἰσχροκέρδεια φαίνεται· πάντες γὰρ
42 ἕνεκα κέρδους, καὶ τούτου μικροῦ, ὀνείδη ὑπομένουσιν. Τοὺς
γὰρ [h] τὰ μεγάλα μὴ ὅθεν [i] δὲ δεῖ λαμβάνοντας, μηδὲ [k] ἃ δεῖ,
[l] οὐ λέγομεν ἀνελευθέρους, οἷον τοὺς τυράννους πόλεις πορ-
θοῦντας καὶ ἱερὰ συλῶντας, [m] ἀλλὰ πονηροὺς μᾶλλον καὶ ἀσε-
43 βεῖς καὶ ἀδίκους. Ὁ μέντοι κυβευτὴς καὶ [n] ὁ λωποδύτης καὶ
ὁ λῃστὴς τῶν ἀνελευθέρων [o] εἰσίν· αἰσχροκερδεῖς γάρ. Κέρ-
δους γὰρ [p] ἕνεκεν ἀμφότεροι πραγματεύονται καὶ ὀνείδη ὑπο-
μένουσιν, καὶ οἱ μὲν κινδύνους τοὺς μεγίστους ἕνεκα τοῦ λήμ-
ματος, οἱ δ' ἀπὸ τῶν φίλων κερδαίνουσιν, οἷς δεῖ διδόναι.
Ἀμφότεροι [q] δὴ ὅθεν οὐ δεῖ κερδαίνειν βουλόμενοι αἰσχρο-
44 κερδεῖς, καὶ πᾶσαι δὴ αἱ τοιαῦται λήψεις ἀνελεύθεροι. Εἰ-
κότως δὲ τῇ ἐλευθεριότητι ἀνελευθερία ἐναντίον λέγεται· μεῖ-
ζόν τε γάρ [r] ἐστι κακὸν τῆς ἀσωτίας, καὶ μᾶλλον ἐπὶ [s] ταύ-
45 την ἁμαρτάνουσιν [t] ἢ κατὰ τὴν λεχθεῖσαν ἀσωτίαν. Περὶ
μὲν οὖν ἐλευθεριότητος καὶ τῶν ἀντικειμένων κακιῶν τοσαῦτ'
εἰρήσθω.

4 [v] Δόξειε δ' ἂν ἀκόλουθον εἶναι καὶ περὶ μεγαλοπρεπείας
(2) διελθεῖν· δοκεῖ γὰρ καὶ αὐτὴ περὶ χρήματά τις [w] ἀρετὴ εἶναι.
Οὐχ ὥσπερ δ' ἡ ἐλευθεριότης διατείνει περὶ πάσας τὰς ἐν
χρήμασι πράξεις, ἀλλὰ περὶ τὰς δαπανηρὰς μόνον· [x] ἐν τού-
τοις δ' ὑπερέχει τῆς ἐλευθεριότητος μεγέθει. Καθάπερ [y] γὰρ
τοὔνομα αὐτὸ ὑποσημαίνει, ἐν μεγέθει πρέπουσα δαπάνη ἐστίν.

[d] ἐργαζόμενοι καὶ προνοβοσκοὶ L^b.M^b. [e] κατὰ μικρὸν] καὶ τὰ μικρὰ H^a.L^b.O^b, καὶ τὰ μικρὸν καὶ K^b. [f] ὁπόσον] ὁπότε K^b. [g] αἰσχροκερδία pr. K^b. [h] τὰ om. M^b. [i] δὲ om. H^a. [k] ἃ] ἃ οὐ O^b. [l] οὐδὲ H^a. [m] ἀλλὰ om. H^a. [n] ὁ ante λωποδύτης om. K^b. [o] εἰσίν om. idem. [p] ἕνεκα H^a.K^b.M^b.O^b. [q] δὲ M^b. [r] κακόν ἐστι K^b.O^b. [s] ταύτης M^b, ταῦτα L^b. [t] ἢ οἱ κατὰ pr. K^b. [v] δόξαι H^a.K^b. [w] εἶναι ἀρετή M^b. [x] δ' ἐν τούτοις K^b. [y] γὰρ om. L^b.M^b.

Τὸ δὲ μέγεθος πρός τι· οὐ γὰρ τὸ αὐτὸ δαπάνημα τριηράρχῳ 2
καὶ ἀρχιθεωρῷ. Τὸ πρέπον [z] δὴ πρὸς αὐτόν, καὶ ἐν ᾧ καὶ
περὶ [a] ἅ. Ὁ δ' ἐν μικροῖς ἢ ἐν μετρίοις κατ' ἀξίαν δαπανῶν 3
οὐ λέγεται μεγαλοπρεπής, οἷον [b] τὸ

πολλάκι [c] δόσκον [d] ἀλήτῃ·

ἀλλ' ὁ ἐν μεγάλοις [e] οὕτως. Ὁ μὲν [f] γὰρ μεγαλοπρεπὴς
ἐλευθέριος, ὁ δ' ἐλευθέριος οὐθὲν μᾶλλον μεγαλοπρεπής. Τῆς 4
τοιαύτης δ' ἕξεως ἡ μὲν ἔλλειψις μικροπρέπεια καλεῖται, ἡ
δ' ὑπερβολὴ βαναυσία καὶ ἀπειροκαλία καὶ ὅσαι τοιαῦται,
οὐχ ὑπερβάλλουσαι τῷ μεγέθει περὶ ἃ δεῖ, ἀλλ' ἐν οἷς οὐ
δεῖ [g] καὶ ὡς οὐ δεῖ λαμπρυνόμεναι· ὕστερον [h] δὲ περὶ αὐτῶν
ἐροῦμεν. Ὁ δὲ μεγαλοπρεπὴς ἐπιστήμονι ἔοικεν· τὸ πρέπον 5
γὰρ δύναται θεωρῆσαι καὶ δαπανῆσαι μεγάλα [i] ἐμμελῶς. Ὥσ- 6
περ γὰρ ἐν ἀρχῇ εἴπομεν, ἡ ἕξις ταῖς ἐνεργείαις ὁρίζεται, καὶ
ὧν ἐστίν. Αἱ δὴ τοῦ μεγαλοπρεποῦς δαπάναι μεγάλαι καὶ
πρέπουσαι. Τοιαῦτα δὴ καὶ τὰ ἔργα· οὕτω γὰρ ἔσται μέγα
δαπάνημα καὶ πρέπον τῷ ἔργῳ. Ὥστε τὸ μὲν ἔργον τῆς
δαπάνης ἄξιον [k] δεῖ εἶναι, τὴν δὲ δαπάνην τοῦ ἔργου, ἢ καὶ
ὑπερβάλλειν. [l] Δαπανήσει δὲ τὰ τοιαῦτα ὁ μεγαλοπρεπὴς 7
τοῦ καλοῦ ἕνεκα· κοινὸν γὰρ τοῦτο ταῖς ἀρεταῖς. Καὶ ἔτι 8
ἡδέως καὶ [m] προετικῶς· ἡ γὰρ ἀκριβολογία μικροπρεπές.
Καὶ πῶς κάλλιστον καὶ πρεπωδέστατον, σκέψαιτ' ἂν μᾶλ- 9
λον ἢ [n] πόσου καὶ [o] πῶς ἐλαχίστου. Ἀναγκαῖον [p] δὴ καὶ ἐλευ- 10
θέριον τὸν μεγαλοπρεπῆ εἶναι· καὶ γὰρ ὁ ἐλευθέριος δαπα-
νήσει ἃ δεῖ καὶ ὡς δεῖ. Ἐν τούτοις δὲ [q] τὸ μέγα τοῦ μεγα-
λοπρεποῦς, οἷον μέγεθος, περὶ [r] ταὐτὰ τῆς ἐλευθεριότητος
οὔσης, καὶ ἀπὸ τῆς ἴσης δαπάνης τὸ ἔργον ποιήσει μεγαλο-
πρεπέστερον. Οὐ γὰρ ἡ αὐτὴ ἀρετὴ κτήματος καὶ ἔργου·

[z] δὲ M^b. [a] ὅ K^b.L^b.M^b. [b] τὸ om. M^b. [c] δώσει M^b. [d] ἀλήτηι H^a.K^b. [e] οὗτος H^a.K^b.L^b.O^b. [f] γὰρ om. H^a.M^b. [g] καὶ ὡς οὐ δεῖ om. K^b. [h] δὲ περὶ] δ' ὑπὲρ K^b.O^b. [i] ἐπιμελῶς M^b. [k] δεῖν K^b.L^b.M^b. [l] δαπανήσειε δὴ H^a. [m] προεκτικῶς M^b. [n] πόσον M^b. [o] πῶς δι' ἐλαχίστου L^b. [p] δὲ H^a. [q] τὸ μέγα om. H^a. [r] ταυτὰ H^a: ceteri ταῦτα.

κτῆμα μὲν [s] γὰρ τὸ πλείστου [t] ἄξιον τιμιώτατον, οἷον χρυ-
σός, ἔργον δὲ τὸ μέγα καὶ καλόν. Τοῦ γὰρ τοιούτου ἡ θεω-
ρία θαυμαστή, τὸ δὲ μεγαλοπρεπὲς θαυμαστόν. Καὶ ἔστιν
11 ἔργου [v] ἀρετὴ μεγαλοπρέπεια ἐν μεγέθει. Ἔστι δὲ τῶν δα-
πανημάτων, οἷα λέγομεν [w] τὰ τίμια, οἷον τὰ [x] περὶ θεοὺς [y] ἀνα-
θήματα καὶ κατασκευαὶ καὶ θυσίαι, ὁμοίως δὲ καὶ [z] ὅσα περὶ
πᾶν τὸ δαιμόνιον, καὶ ὅσα πρὸς τὸ κοινὸν εὐφιλοτίμητά
ἐστιν, οἷον εἴ που χορηγεῖν [a] οἴονται δεῖν λαμπρῶς ἢ τριη-
12 ραρχεῖν ἢ καὶ ἑστιᾶν τὴν πόλιν. Ἐν ἅπασι δ' ὥσπερ εἴρη-
ται, καὶ πρὸς τὸν πράττοντα ἀναφέρεται τὸ τίς ὢν καὶ τί-
νων ὑπαρχόντων· ἄξια γὰρ [b] δεῖ τούτων εἶναι, καὶ μὴ μόνον
13 τῷ ἔργῳ ἀλλὰ καὶ τῷ ποιοῦντι [c] πρέπειν. Διὸ πένης μὲν
οὐκ ἂν εἴη μεγαλοπρεπής· οὐ γὰρ ἔστιν ἀφ' ὧν πολλὰ δα-
πανήσει πρεπόντως· ὁ δ' ἐπιχειρῶν ἠλίθιος· παρὰ τὴν ἀξίαν
14 γὰρ καὶ τὸ δέον, κατ' ἀρετὴν δὲ τὸ ὀρθῶς. Πρέπει δὲ καὶ
οἷς [d] τὰ τοιαῦτα προϋπάρχει δι' αὐτῶν ἢ [d] διὰ τῶν προγόνων
ἢ ὧν αὐτοῖς μέτεστιν, καὶ τοῖς εὐγενέσι καὶ τοῖς ἐνδόξοις καὶ
ὅσα τοιαῦτα· πάντα γὰρ ταῦτα μέγεθος ἔχει καὶ ἀξίωμα.
15 Μάλιστα μὲν οὖν τοιοῦτος ὁ μεγαλοπρεπής, καὶ ἐν [e] τοῖς
τοιούτοις δαπανήμασιν ἡ μεγαλοπρέπεια, ὥσ[f]περ εἴρηται·
μέγιστα γὰρ καὶ ἐντιμότατα· τῶν [g] δὲ ἰδίων ὅσα εἰσάπαξ
γίνεται, οἷον γάμος καὶ εἴ τι τοιοῦτον, καὶ εἰ περί τι [h] πᾶσα
ἡ πόλις σπουδάζει ἢ [i] οἱ ἐν ἀξιώματι, καὶ περὶ ξένων δὲ ὑπο-
δοχὰς καὶ ἀποστολάς, καὶ δωρεὰς [j] καὶ ἀντιδωρεάς· οὐ γὰρ
εἰς [k] ἑαυτὸν δαπανηρὸς ὁ μεγαλοπρεπὴς ἀλλ' εἰς τὰ κοινά,
16 τὰ δὲ δῶρα τοῖς ἀναθήμασιν ἔχει τι ὅμοιον. Μεγαλοπρε-
ποῦς δὲ καὶ [l] οἶκον κατασκευάσασθαι πρεπόντως τῷ πλούτῳ·
κόσμος γάρ τις καὶ οὗτος. Καὶ περὶ ταῦτα μᾶλλον δαπανᾶν

[s] γὰρ ἀρετὴ τὸ H^a. [t] ἄξιον καὶ τιμιώτατον H^a. et corr. K^b. [v] μεγαλοπρέπεια ἀρετὴ L^b.M^b. [w] τὰ ante τίμια om. M^b. [x] περὶ τοὺς θεοὺς H^a.L^b.M^b. [y] ἀναίσθητα M^b. [z] ὅσα ante περὶ om. O^b. et pr. K^b. [a] οἴονται δεῖν] οἷόν τε K^b. [b] δεῖν M^b. [c] πρέπει L^b. [d] τὰ et διὰ om. K^b.O^b. [e] τοῖς om. H^a.L^b.O^b. [f] περ om. M^b. [g] δὲ om. idem. [h] ἡ πᾶσα K^b.O^b. [i] οἱ om. M^b. [j] καὶ ἀντιδωρεάς om. K^b.O^b. [k] αὐτὸν L^b.M^b. [l] οἴκησιν H^a.

ὅσα πολυχρόνια τῶν ἔργων· κάλλιστα γὰρ ταῦτα. Καὶ ἐν
ἑκάστοις τὸ πρέπον· οὐ γὰρ [m] ταὐτὰ ἁρμόζει θεοῖς καὶ ἀν- 17
θρώποις, οὐδ' ἐν ἱερῷ καὶ τάφῳ· καὶ ἐπὶ τῶν δαπανημάτων
[n] ἕκαστον μέγα ἐν τῷ γένει, [o] καὶ μεγαλοπρεπέστατον μὲν
τὸ ἐν μεγάλῳ μέγα, ἐνταῦθα δὲ τὸ ἐν τούτοις μέγα. Καὶ 18
διαφέρει τὸ ἐν τῷ ἔργῳ μέγα τοῦ ἐν τῷ δαπανήματι· σφαῖρα
μὲν [p] γὰρ ἢ λήκυθος ἡ καλλίστη [q] ἔχει μεγαλοπρέπειαν παι-
δικοῦ δώρου, ἡ δὲ τούτου τιμὴ μικρὸν καὶ [r] ἀνελεύθερον. Διὰ 19
τοῦτό ἐστι τοῦ μεγαλοπρεποῦς, [s] ἐν ᾧ ἂν [t] ποιῇ γένει, μεγα-
λοπρεπῶς ποιεῖν· τὸ γὰρ τοιοῦτον οὐκ εὐυπέρβλητον, [v] καὶ
ἔχον κατ' ἀξίαν τοῦ δαπανήματος. Τοιοῦτος μὲν οὖν ὁ μεγα- 20
λοπρεπής, ὁ δ' ὑπερβάλλων καὶ βάναυσος τῷ παρὰ τὸ δέον 6
ἀναλίσκειν ὑπερβάλλει, ὥσπερ εἴρηται. Ἐν γὰρ τοῖς [w] μι-
κροῖς τῶν δαπανημάτων πολλὰ ἀναλίσκει καὶ λαμπρύνεται
παρὰ μέλος, οἷον ἐρανιστὰς γαμικῶς ἑστιῶν, καὶ κωμῳδοῖς
χορηγῶν ἐν τῇ παρόδῳ πορφύραν εἰσφέρων, ὥσπερ οἱ [x] Με-
γαρεῖς. Καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα ποιήσει οὐ τοῦ καλοῦ ἕνεκα,
ἀλλὰ τὸν πλοῦτον ἐπιδεικνύμενος, καὶ διὰ [y] ταῦτα οἰόμενος
θαυμάζεσθαι, καὶ οὗ [z] μὲν δεῖ πολλὰ ἀναλῶσαι, ὀλίγα [a] δα-
πανῶν, οὗ δ' ὀλίγα, πολλά. Ὁ δὲ μικροπρεπὴς περὶ πάντα 21
ἐλλείψει, καὶ τὰ μέγιστα ἀναλώσας ἐν μικρῷ τὸ καλὸν ἀπο-
λεῖ, καὶ ὅ τι ἂν ποιῇ μέλλων, καὶ σκοπῶν πῶς ἂν ἐλάχιστον
[b] ἀναλώσαι, καὶ ταῦτ' ὀδυρόμενος, καὶ πάντ' οἰόμενος μείζω
ποιεῖν ἢ δεῖ. Εἰσὶ μὲν οὖν αἱ ἕξεις αὗται κακίαι, οὐ μὴν 22
ὀνείδη γ' ἐπιφέρουσι διὰ τὸ μήτε βλαβεραὶ [c] τῷ πέλας εἶναι
μήτε λίαν ἀσχήμονες.

Ἡ δὲ μεγαλοψυχία περὶ μεγάλα [d] μὲν καὶ ἐκ τοῦ ὀνό- 7 (3)
ματος ἔοικεν εἶναι, περὶ ποῖα δ' ἐστὶ πρῶτον λάβωμεν. Δια- 2
φέρει δ' οὐθὲν τὴν ἕξιν ἢ [e] τὸν κατὰ τὴν ἕξιν σκοπεῖν. Δοκεῖ 3

[m] ταὐτὰ] τὸ αὐτὸ Ha. [n] ἕκαστον γὰρ μέγα Ha. [o] καὶ om. Mb. [p] γὰρ] γὰρ ἡ καλλίστη Kb.Ob. [q] μεγαλοπρέπειαν ἔχει Ha.Kb.Ob. [r] ἐλεύθερον καὶ διὰ Ha. [s] ἐν] τὸ ἐν Mb. [t] ποιοῖ Mb. [v] καὶ ἔχον] ὡς ἔχον τὰ Mb. [w] μικροῖς] πολλοῖς Mb. [x] μέγαροι Kb. [y] ταῦτα] τὰ τοιαῦτα Kb.Ob. [z] μὲν] δὲ Mb. [a] δαπανᾶν Lb. [b] ἀναλώσῃ Ob. [c] τῶν Ha.Kb. [d] μὲν καὶ om. Mb. [e] τὸ Lb, τὰ corr. Kb.

δὲ μεγαλόψυχος εἶναι ὁ μεγάλων αὐτὸν ἀξιῶν ἄξιος ὤν· ὁ γὰρ
μὴ κατ' ἀξίαν αὐτὸ ποιῶν ἠλίθιος, [f] τῶν δὲ κατ' ἀρετὴν οὐδεὶς
ἠλίθιος οὐδ' ἀνόητος. Μεγαλόψυχος μὲν οὖν ὁ εἰρημένος.
4 Ὁ [g] γὰρ μικρῶν ἄξιος καὶ τούτων [h] ἀξιῶν ἑαυτὸν σώφρων,
5 μεγαλόψυχος δ' οὔ· ἐν μεγέθει γὰρ ἡ μεγαλοψυχία, ὥσπερ
καὶ τὸ κάλλος ἐν μεγάλῳ σώματι, οἱ μικροὶ δ' ἀστεῖοι καὶ
6 [i] σύμμετροι, καλοὶ δ' οὔ. Ὁ δὲ μεγάλων [k] ἑαυτὸν ἀξιῶν ἀνά-
7 ξιος ὢν χαῦνος· [l] ὁ δὲ μειζόνων ἢ ἄξιος οὐ πᾶς χαῦνος. Ὁ δ'
ἐλαττόνων [m] ἢ ἄξιος [n] μικρόψυχος, ἐάν τε μεγάλων ἐάν τε
μετρίων, ἐάν τε [o] καὶ μικρῶν ἄξιος ὢν [p] ἔτι ἐλαττόνων [q] αὑτὸν
ἀξιοῖ. Καὶ μάλιστα ἂν δόξειεν ὁ μεγάλων ἄξιος· τί γὰρ
8 ἂν ἐποίει, εἰ μὴ [r] τοσούτων ἦν ἄξιος; Ἔστι δὴ ὁ μεγαλό-
ψυχος τῷ [s] μὲν μεγέθει ἄκρος, τῷ δὲ ὡς δεῖ μέσος· τοῦ γὰρ
κατ' ἀξίαν αὑτὸν ἀξιοῖ. Οἱ δ' ὑπερβάλλουσι καὶ ἐλλείπουσιν.
9 Εἰ [t] δὲ δὴ μεγάλων ἑαυτὸν ἀξιοῖ ἄξιος ὤν, καὶ μάλιστα τῶν
10 μεγίστων, περὶ ἓν [v] μάλιστα ἂν εἴη. Ἡ δ' ἀξία λέγεται
πρὸς τὰ ἐκτὸς ἀγαθά. Μέγιστον [w] δὲ τοῦτ' ἂν θείημεν ὃ
τοῖς θεοῖς ἀπονέμομεν, [x] καὶ οὗ μάλιστ' ἐφίενται οἱ ἐν ἀξιώ-
ματι, καὶ τὸ ἐπὶ τοῖς καλλίστοις ἆθλον. Τοιοῦτον δ' ἡ τιμή·
μέγιστον γὰρ δὴ τοῦτο τῶν ἐκτὸς ἀγαθῶν. Περὶ τιμὰς δὴ
11 καὶ ἀτιμίας ὁ μεγαλόψυχός ἐστιν ὡς δεῖ. Καὶ ἄνευ [y] δὲ λό-
γου φαίνονται οἱ μεγαλόψυχοι περὶ τιμὴν εἶναι· τιμῆς γὰρ
12 μάλισθ' οἱ μεγάλοι ἀξιοῦσιν ἑαυτούς, κατ' ἀξίαν δέ. Ὁ [z] δὲ
μικρόψυχος ἐλλείπει καὶ πρὸς ἑαυτὸν καὶ πρὸς τὸ τοῦ [a] με-
13 γαλοψύχου ἀξίωμα. Ὁ δὲ χαῦνος [b] πρὸς ἑαυτὸν μὲν ὑπερ-
14 βάλλει, οὐ μὴν τόν [c] γε μεγαλόψυχον. Ὁ δὲ μεγαλόψυχος,
εἴπερ τῶν μεγίστων ἄξιος, [d] ἄριστος ἂν εἴη· μείζονος γὰρ
ἀεὶ ὁ βελτίων ἄξιος, καὶ μεγίστων ὁ ἄριστος. Τὸν ὡς ἀλη-

[f] *τῶν—ἠλίθιος* om. H^a. [g] *γὰρ*] *δὲ* M^b. [h] *ἑαυτὸν ἀξιῶν* M^b. [i] *μέτριοι* M^b [k] *αὐτὸν* L^b.M^b. [l] *ὁ—χαῦνος* om. H^a, *ὁ—ἄξιος* om. M^b. [m] *ἢ* om. H^a. [n] *μικρόψυχος γὰρ ἐάν* M^b. [o] *καὶ* post *τε* om. M^b. [p] *ἔτι* om. K^b. [q] *ἑαυτὸν* L^b.M^b. [r] *τοιούτων* H^a. [s] *μὲν* om. M^b. [t] *δὲ* om. pr. K^b. [v] *ἂν μάλιστα* O^b. [w] *δ' ἂν τοῦτο* M^b. [x] *καὶ* om. H^a. [y] *δὴ* M^b. [z] *δὲ* om. K^b. [a] *μεγάλου* L^b.M^b. [b] *μὲν πρὸς ἑαυτὸν* K^b. [c] *γε* om. K^b.O^b. [d] *ἄριστος ἂν εἴη εἴπερ τῶν μεγίστων ἄξιος, καὶ μεγίστων* L^b, omissis *μείζονος γὰρ ἀεὶ ὁ βελτίων ἄξιος*.

θῶς ἄρα μεγαλόψυχον δεῖ ἀγαθὸν εἶναι. Καὶ δόξειε [e] δ' ἂν
εἶναι μεγαλοψύχου τὸ ἐν ἑκάστῃ ἀρετῇ μέγα. Οὐδαμῶς τ' 15
ἂν ἁρμόζοι μεγαλοψύχῳ φεύγειν [f] παρασείσαντι, οὐδ' ἀδι-
κεῖν· τίνος γὰρ ἕνεκα πράξει αἰσχρά, [g] ᾧ οὐθὲν μέγα; Καθ'
ἕκαστα δ' ἐπισκοποῦντι πάμπαν [h] γελοῖος [i] φαίνοιτ' ἂν ὁ με-
γαλόψυχος [k] μὴ ἀγαθὸς ὤν. Οὐκ εἴη δ' ἂν οὐδὲ τιμῆς ἄξιος
φαῦλος ὤν· τῆς ἀρετῆς γὰρ ἆθλον ἡ τιμή, καὶ ἀπονέμεται
τοῖς ἀγαθοῖς. †Ἔοικε [l] μὲν οὖν ἡ μεγαλοψυχία οἷον [m] κόσμος 16
τις εἶναι τῶν ἀρετῶν· μείζους γὰρ αὐτὰς ποιεῖ, καὶ οὐ γίνε-
ται ἄνευ ἐκείνων. Διὰ τοῦτο χαλεπὸν τῇ ἀληθείᾳ μεγαλό-
ψυχον εἶναι· οὐ γὰρ οἷόν τε ἄνευ καλοκἀγαθίας. Μάλιστα 17
μὲν οὖν περὶ τιμὰς καὶ ἀτιμίας ὁ μεγαλόψυχός ἐστι, καὶ ἐπὶ
μὲν ταῖς μεγάλαις καὶ ὑπὸ τῶν σπουδαίων μετρίως ἡσθήσε-
ται, ὡς τῶν οἰκείων τυγχάνων ἢ καὶ ἐλαττόνων· ἀρετῆς γὰρ
παντελοῦς οὐκ ἂν γένοιτο ἀξία τιμή· οὐ μὴν ἀλλ' ἀποδέξε-
ταί γε τῷ μὴ ἔχειν αὐτοὺς μείζω αὐτῷ ἀπονέμειν. Τῆς δὲ
παρὰ τῶν τυχόντων καὶ ἐπὶ μικροῖς πάμπαν ὀλιγωρήσει· οὐ
γὰρ τούτων ἄξιος. †Ὁμοίως δὲ καὶ ἀτιμίας· οὐ γὰρ [n] ἔσται
δικαίως περὶ αὐτόν. Μάλιστα μὲν οὖν ἐστίν, ὥσπερ εἴρηται, 18
ὁ μεγαλόψυχος περὶ τιμάς, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ περὶ πλοῦτον
καὶ δυναστείαν καὶ πᾶσαν εὐτυχίαν καὶ ἀτυχίαν μετρίως ἕξει,
ὅπως ἂν γίνηται, καὶ οὔτ' εὐτυχῶν περιχαρὴς ἔσται οὔτ' ἀτυ-
χῶν περίλυπος. Οὐδὲ γὰρ περὶ τιμὴν οὕτως ἔχει ὡς μέγι-
στον ὄν. Αἱ γὰρ δυναστεῖαι καὶ ὁ πλοῦτος διὰ τὴν τιμήν
ἐστιν αἱρετά· οἱ γοῦν ἔχοντες αὐτὰ τιμᾶσθαι δι' αὐτῶν βού-
λονται. †Ὧι [o] δὴ καὶ ἡ τιμὴ μικρόν ἐστι, τούτῳ καὶ τἆλλα.
Διὸ ὑπερόπται δοκοῦσιν εἶναι. Δοκεῖ δὲ καὶ τὰ εὐτυχήματα 19 8
συμβάλλεσθαι πρὸς μεγαλοψυχίαν. Οἱ γὰρ [p] εὐγενεῖς ἀξι-
οῦνται τιμῆς καὶ οἱ δυναστεύοντες ἢ [q] οἱ πλουτοῦντες· ἐν
ὑπεροχῇ γάρ, τὸ δ' ἀγαθῷ ὑπερέχον πᾶν ἐντιμότερον. Διὸ

[e] δ' ἂν om. Kb.Ob, ἂν om. Ha.Lb.Mb. [f] παραπείσαντι οὐδ' ἀδικεῖ Mb. [g] ὧ γ' οὐθὲν Ob. [h] γελοῖον pr. Kb. [i] φανοιτ' Ha. [k] μὴ ἀγαθὸς om. Ha.Nb. [l] μὲν om. Lb.Mb. [m] κάλλος τι Mb. [n] ἐστι δίκαιος Ha. [o] δὲ Lb. [p] εὐγενεῖς καὶ ἀξιοῦνται Ha.Nb. [q] οἱ post ἢ om. Kb.Mb.

καὶ [r] τὰ τοιαῦτα μεγαλοψυχοτέρους ποιεῖ· τιμῶνται γὰρ
20 ὑπό τινῶν. Κατ' ἀλήθειαν δ' ὁ ἀγαθὸς μόνος [s] τιμητέος·
ᾧ δ' ἄμφω ὑπάρχει, μᾶλλον ἀξιοῦται τιμῆς. Οἱ δ' ἄνευ ἀρε-
τῆς τὰ τοιαῦτα ἀγαθὰ ἔχοντες οὔτε δικαίως [t] ἑαυτοὺς μεγά-
λων ἀξιοῦσιν οὔτε ὀρθῶς μεγαλόψυχοι λέγονται· ἄνευ γὰρ
21 ἀρετῆς παντελοῦς οὐκ ἔστι ταῦτα. Ὑπερόπται δὲ καὶ ὑβρι-
σταὶ καὶ [v] οἱ τὰ τοιαῦτα ἔχοντες [w] ἀγαθὰ γίγνονται. Ἄνευ
γὰρ ἀρετῆς οὐ ῥᾴδιον φέρειν ἐμμελῶς τὰ εὐτυχήματα· οὐ
δυνάμενοι δὲ φέρειν καὶ οἰόμενοι τῶν ἄλλων ὑπερέχειν ἐκείνων
μὲν καταφρονοῦσιν, αὐτοὶ δ' ὅ τι ἂν τύχωσι πράττουσιν.
Μιμοῦνται γὰρ τὸν μεγαλόψυχον οὐχ ὅμοιοι ὄντες, τοῦτο
δὲ δρῶσιν ἐν οἷς δύνανται· τὰ μὲν οὖν κατ' ἀρετὴν οὐ πράτ-
22 τουσι, καταφρονοῦσι δὲ τῶν ἄλλων. [x] Ὁ δὲ μεγαλόψυχος
δικαίως καταφρονεῖ (δοξάζει γὰρ ἀληθῶς), οἱ δὲ πολλοὶ τυ-
23 χόντως. Οὐκ ἔστι δὲ [y] μικροκίνδυνος [z] οὐδὲ φιλοκίνδυνος διὰ
τὸ ὀλίγα τιμᾶν, μεγαλοκίνδυνος [a] δέ, καὶ ὅταν κινδυνεύῃ,
24 [b] ἀφειδὴς τοῦ βίου ὡς οὐκ ἄξιον ὂν πάντως ζῆν. Καὶ [c] οἷος
εὖ ποιεῖν, εὐεργετούμενος δ' αἰσχύνεται· τὸ μὲν γὰρ ὑπερ-
έχοντος, τὸ δ' ὑπερεχομένου. Καὶ ἀντευεργετικὸς πλειόνων·
οὕτω [d] γὰρ [e] προσοφλήσει ὁ ὑπάρξας καὶ ἔσται εὖ πεπονθώς.
25 Δοκοῦσι δὲ καὶ μνημονεύειν οὓς ἂν ποιήσωσιν εὖ, ὧν δ' ἂν
πάθωσιν οὔ· ἐλάττων γὰρ ὁ παθὼν [f] εὖ τοῦ ποιήσαντος, βού-
λεται δ' ὑπερέχειν. Καὶ τὰ μὲν ἡδέως ἀκούει, τὰ δ' ἀηδῶς·
διὸ καὶ τὴν Θέτιν οὐ λέγειν τὰς εὐεργεσίας τῷ Διί· οὐδ' οἱ
26 Λάκωνες πρὸς τοὺς Ἀθηναίους, ἀλλ' ἃ [g] πεπόνθεσαν εὖ. Με-
γαλοψύχου δὲ [h] καὶ τὸ μηθενὸς δεῖσθαι ἢ [i] μόγις, ὑπηρετεῖν
δὲ προθύμως, καὶ [k] πρὸς μὲν τοὺς ἐν ἀξιώματι καὶ εὐτυχίαις
[l] μέγαν εἶναι, πρὸς δὲ τοὺς μέσους μέτριον· τῶν μὲν γὰρ

[r] τὰ om. Ha.Nb. [s] τιμητός Mb. [t] αὐτοὺς μεγάλων Kb, μεγάλων ἑαυτοὺς Mb. [v] οἱ add. Kb. [w] ἀγαθοὶ Ob, κακὰ γρ. Lb. [x] ὁ δὲ] ὁ μὲν γὰρ Kb. [y] πυκνοκίνδυνος Ha.Lb.Mb.Ob. [z] οὐδὲ φιλοκίνδυνος om. pr. Kb. [a] δέ] γὰρ Mb. [b] ἀφειδήσει Ha.Lb.Mb. [c] οἷός τ' εὖ Mb. [d] γὰρ] γάρ οἱ Kb. [e] προσωφελήσειεν Mb. [f] τοῦ εὖ Lb.Mb. [g] ἐπεπόνθεσαν Ha.Nb, ἐπεπόνθεισαν Lb, πεπόνθασιν Kb. [h] καὶ om. Mb. [i] μόλις Kb. [k] πρὸς τοὺς μὲν ἀξιώματι Ha. [l] μέγα Ha, omisso εἶναι.

ὑπερέχειν χαλεπὸν καὶ σεμνόν, τῶν δὲ ῥᾴδιον, καὶ [m] ἐν ἐκεί-
νοις [n] μὲν σεμνύνεσθαι οὐκ ἀγεννές, ἐν δὲ τοῖς ταπεινοῖς φορ-
τικόν, ὥσπερ εἰς τοὺς [o] ἀσθενεῖς ἰσχυρίζεσθαι. Καὶ εἰς τὰ 27
ἔντιμα μὴ ἰέναι, ἢ οὗ πρωτεύουσιν ἄλλοι· καὶ ἀργὸν εἶναι καὶ
[p] μελλητὴν ἀλλ' ἢ ὅπου τιμὴ μεγάλη ἢ ἔργον, καὶ ὀλίγων
μὲν πρακτικόν, μεγάλων δὲ καὶ ὀνομαστῶν. Ἀναγκαῖον δὲ 28
[q] καὶ φανερόμισον εἶναι καὶ φανερόφιλον· τὸ γὰρ λανθάνειν
φοβουμένου. [r] Καὶ μέλειν τῆς ἀληθείας μᾶλλον ἢ τῆς δόξης,
καὶ λέγειν καὶ πράττειν φανερῶς· [s] παρρησιαστὴς γὰρ διὰ
τὸ καταφρονεῖν. Διὸ καὶ ἀληθευτικός, πλὴν ὅσα μὴ δι' εἰ-
ρωνείαν· [t] εἴρωνα δὲ πρὸς τοὺς πολλούς. Καὶ πρὸς ἄλλον 29
μὴ δύνασθαι ζῆν ἀλλ' ἢ [v] πρὸς φίλον· δουλικὸν γάρ, διὸ
[w] καὶ πάντες οἱ κόλακες θητικοὶ καὶ οἱ ταπεινοὶ κόλακες.
Οὐδὲ θαυμαστικός· οὐθὲν γὰρ μέγα αὐτῷ ἐστίν. Οὐδὲ μνη- 30
σίκακος· [x] οὐ γὰρ μεγαλοψύχου τὸ ἀπομνημονεύειν, ἄλλως
τε καὶ [y] κακά, ἀλλὰ μᾶλλον παρορᾶν. Οὐδ' ἀνθρωπολόγος· 31
οὔτε γὰρ περὶ αὐτοῦ ἐρεῖ οὔτε περὶ ἑτέρου· οὔτε γὰρ ἵνα
ἐπαινῆται μέλει αὐτῷ οὔθ' ὅπως οἱ ἄλλοι ψέγωνται, οὐδ' αὖ
ἐπαινετικός ἐστιν· διόπερ οὐδὲ κακολόγος, οὐδὲ τῶν ἐχθρῶν,
εἰ μὴ δι' ὕβριν. Καὶ [z] περὶ ἀναγκαίων ἢ μικρῶν ἥκιστα ὀλο- 32

[m] ἐπ' K^b.O^b. [n] μὲν om. M^b. [o] ἀσθενεῖς μὴ ἰσχυρίζεσθαι M^b. [p] μελητὴν H^a.L^b.M^b.O^b. [q] καὶ ante φανερόμισον om. M^b. [r] καὶ μέλλειν N^b.O^b, ἀμέλει 2113, ἀμελεῖν K^b. [s] παρρησιαστὴς—ἀληθευτικός γρ. 1856; παρρησιαστὴς γὰρ διὰ τὸ καταφρονητικὸς εἶναι, καταφρονητικὸς δὲ διὸ παρρησιαστικός corr. K^b. cum Oxoniensi coll. corp. Chr. et Parisiensibus 1852 et 2023 et γρ. 2113; παρρησιαστικὸς γὰρ διὰ τὸ καταφρονητικὸς εἶναι καὶ ἀληθευτικός corr. H^a; παρρησιαστικὸς γάρ. διὸ καταφρονητικὸς δέ. διὸ παρρησιαστικὸς καὶ ἀληθευτικός 1856; παρρησιαστικὸς γάρ. διὸ (διὸ καὶ M^b. et 1417) καταφρονητικός. καταφρονητικὸς δέ, διὸ παρρησιαστικὸς καὶ ἀληθευτικός L^b.M^b. et 1417; καταφρονητικοῦ γάρ. διὸ παρρησιαστικὸς καὶ ἀληθευτικός corr. 1855; καταφρονητικὸς γάρ. διὸ καταφρονητικὸς καὶ ἀληθευτικός pr. H^a; καταφρονητικοῦ γάρ (δέ 2114, δὲ γὰρ 2024)· διὸ παρρησιαστικός. καὶ (καὶ om. O^b. et 2024 et 2114) παρρησιαστικοῦ δέ (γάρ 1855). διὸ καταφρονητικὸς καὶ (καὶ om. N^b.) ἀληθευτικός N^b.O^b. 1855 2024 2114; καταφρονητικοῦ γάρ. παρρησιαστοῦ γάρ. διὸ παρρησιαστικὸς δὲ διὰ τὸ καταφρονητικὸς εἶναι καὶ ἀληθευτικός pr. K^b. [t] εἴρωνα N^b: ceteri εἰρωνεία. [v] πρὸς om. K^b.O^b. [w] καὶ om. M^b. [x] οὐ] οὐδὲ L^b.M^b. [y] καλὰ M^b. [z] περὶ μὴ ἀναγκαίων M^b.

φυρτικὸς καὶ δεητικός· σπουδάζοντος γὰρ οὕτως ἔχειν περὶ
33 ταῦτα. Καὶ οἷος κεκτῆσθαι μᾶλλον τὰ καλὰ καὶ ἄκαρπα
34 τῶν καρπίμων καὶ ὠφελίμων· αὐτάρκους γὰρ μᾶλλον. Καὶ
κίνησις δὲ βραδεῖα τοῦ μεγαλοψύχου δοκεῖ εἶναι, καὶ φωνὴ
βαρεῖα, καὶ λέξις στάσιμος· οὐ γὰρ [a] σπευστικὸς [b] ὁ περὶ
ὀλίγα σπουδάζων, οὐδὲ σύντονος ὁ μηθὲν μέγα οἰόμενος· ἡ δ'
ὀξυφωνία καὶ ἡ ταχυτὴς διὰ τούτων. Τοιοῦτος μὲν [c] οὖν ὁ
9 35 μεγαλόψυχος, ὁ δ' ἐλλείπων μικρόψυχος, ὁ δ' ὑπερβάλλων
χαῦνος. Οὐ κακοὶ μὲν οὖν δοκοῦσιν εἶναι οὐδ' οὗτοι· [d] οὐ γὰρ
κακοποιοί εἰσιν· ἡμαρτημένοι δέ. Ὁ μὲν γὰρ μικρόψυχος
ἄξιος ὢν ἀγαθῶν ἑαυτὸν ἀποστερεῖ ὧν [e] ἄξιός ἐστι, καὶ ἔοικε
κακὸν ἔχειν τι ἐκ τοῦ μὴ ἀξιοῦν ἑαυτὸν τῶν ἀγαθῶν, καὶ
ἀγνοεῖν δ' ἑαυτόν· ὠρέγετο γὰρ ἂν ὧν ἄξιος ἦν, ἀγαθῶν
γε ὄντων. Οὐ μὴν ἠλίθιοί γε [f] οἱ τοιοῦτοι δοκοῦσιν εἶναι,
ἀλλὰ μᾶλλον [g] ὀκνηροί. Ἡ τοιαύτη [h] δὲ δόξα δοκεῖ καὶ
χείρους ποιεῖν· ἕκαστοι γὰρ ἐφίενται τῶν κατ' ἀξίαν, ἀφί-
στανται δὲ καὶ τῶν πράξεων τῶν καλῶν καὶ τῶν ἐπιτηδευμά-
36 των ὡς ἀνάξιοι ὄντες, ὁμοίως δὲ καὶ τῶν ἐκτὸς ἀγαθῶν. Οἱ
δὲ χαῦνοι [i] ἠλίθιοι καὶ [k] ἑαυτοὺς ἀγνοοῦντες, καὶ ταῦτ' ἐπι-
φανῶς· [l] ὡς γὰρ ἄξιοι ὄντες τοῖς ἐντίμοις [m] ἐπιχειροῦσιν,
εἶτα ἐξελέγχονται· καὶ ἐσθῆτι κοσμοῦνται καὶ σχήματι καὶ
τοῖς τοιούτοις, καὶ βούλονται τὰ [n] εὐτυχήματα φανερὰ εἶναι
αὐτῶν, καὶ λέγουσι περὶ αὐτῶν ὡς διὰ τούτων τιμηθησόμενοι.
37 Ἀντιτίθεται δὲ τῇ μεγαλοψυχίᾳ ἡ μικροψυχία μᾶλλον τῆς
χαυνότητος· καὶ γὰρ γίγνεται μᾶλλον καὶ [o] χεῖρόν ἐστιν.
38 Ἡ μὲν οὖν μεγαλοψυχία [p] περὶ τιμήν ἐστι μεγάλην, ὥσπερ
εἴρηται.

10 Ἔοικε δὲ [q] καὶ περὶ ταύτην εἶναι ἀρετή τις, καθάπερ ἐν
(4) τοῖς πρώτοις ἐλέχθη, [r] ἣ δόξειεν ἂν παραπλησίως ἔχειν πρὸς

[a] πευστικός Lb. [b] ὁ om. Kb. [c] οὖν om. Mb. [d] οὐ γὰρ] οὐδὲ γὰρ Ha.Mb. [e] ἐστὶν ἄξιος Lb.Mb. [f] οἱ τοιοῦτοι δοκοῦσιν] οὗτοι δοκοῦσιν Mb, δοκοῦσιν οὗτοι Lb. [g] νοεροί Lb.Mb. [h] δὲ] γε Kb. [i] ἠλίθιοι om. Kb. [k] αὐτοὺς Kb. [l] ὡς] οὐ Kb. [m] ἐπιχαίρουσιν Mb. [n] εὐτυχήματα καὶ φανερὰ Kb. [o] χείρων Lb.Mb. [p] παρὰ Ha. [q] καὶ om. Mb. [r] ἢ Nb.

τὴν μεγαλοψυχίαν ὥσπερ καὶ ἡ ἐλευθεριότης πρὸς τὴν μεγα-
λοπρέπειαν. Ἄμφω γὰρ αὗται τοῦ μὲν μεγάλου ἀφεστᾶσι,
περὶ δὲ τὰ μέτρια καὶ [s] τὰ μικρὰ διατιθέασιν [t] ἡμᾶς ὡς δεῖ.
Ὥσπερ δ' ἐν λήψει καὶ δόσει χρημάτων μεσότης ἐστὶ καὶ 2
ὑπερβολή [v] τε καὶ ἔλλειψις, οὕτω καὶ ἐν [w] τιμῆς ὀρέξει τὸ
μᾶλλον ἢ δεῖ καὶ ἧττον, καὶ τὸ ὅθεν δεῖ καὶ ὡς δεῖ. Τόν τε 3
γὰρ φιλότιμον ψέγομεν ὡς [x] καὶ μᾶλλον ἢ δεῖ καὶ ὅθεν οὐ
δεῖ [y] τῆς τιμῆς ἐφιέμενον, τόν [z] τε ἀφιλότιμον ὡς οὐδ' ἐπὶ
τοῖς καλοῖς προαιρούμενον τιμᾶσθαι. [a] Ἔστι δ' ὅτε τὸν 4
φιλότιμον ἐπαινοῦμεν ὡς ἀνδρώδη καὶ φιλόκαλον, τὸν δὲ
ἀφιλότιμον ὡς μέτριον καὶ σώφρονα, ὥσπερ καὶ ἐν τοῖς
πρώτοις εἴπομεν. Δῆλον δ' ὅτι [b] πλεοναχῶς τοῦ φιλοτοιού-
του λεγομένου οὐκ ἐπὶ τὸ αὐτὸ [c] ἀεὶ φέρομεν τὸν φιλότιμον,
ἀλλ' ἐπαινοῦντες μὲν ἐπὶ τὸ μᾶλλον ἢ οἱ πολλοί, ψέγοντες
δ' ἐπὶ τὸ μᾶλλον ἢ δεῖ. Ἀνωνύμου δ' οὔσης τῆς μεσότητος,
ὡς ἐρήμης ἔοικεν ἀμφισβητεῖν τὰ ἄκρα· ἐν οἷς δ' ἐστὶν ὑπερ-
βολὴ καὶ ἔλλειψις, καὶ τὸ μέσον. Ὀρέγονται [d] δὲ τιμῆς 5
καὶ μᾶλλον ἢ δεῖ καὶ ἧττον, ἔστι [e] δ' ὅτε καὶ ὡς δεῖ· ἐπαινεῖ-
ται [f] γοῦν ἡ ἕξις [g] αὕτη, μεσότης οὖσα περὶ τιμὴν [h] ἀνώνυμος.
Φαίνεται δὲ πρὸς μὲν τὴν φιλοτιμίαν ἀφιλοτιμία, πρὸς δὲ
τὴν ἀφιλοτιμίαν φιλοτιμία, πρὸς ἀμφότερα [i] δὲ [k] ἀμφότερά
πως. Ἔοικε δὲ τοῦτ' εἶναι καὶ περὶ τὰς ἄλλας ἀρετάς. Ἀν- 6
τικεῖσθαι δ' ἐνταῦθ' οἱ ἄκροι φαίνονται διὰ τὸ μὴ ὠνομάσθαι
[l] τὸν μέσον.

Πραότης δ' ἐστὶ [m] μὲν μεσότης περὶ ὀργάς, ἀνωνύμου δ' 11
ὄντος τοῦ μέσου, σχεδὸν [n] δὲ καὶ τῶν ἄκρων, ἐπὶ [o] τὸν μέσον (5)
τὴν πραότητα φέρομεν, πρὸς τὴν ἔλλειψιν ἀποκλίνουσαν,
ἀνώνυμον οὖσαν. Ἡ δ' ὑπερβολὴ ὀργιλότης [p] τις λέγοιτ' ἄν. 2

[s] τὰ post καὶ om. $K^b.O^b$. [t] ἡμᾶς om. H^a. [v] τε om. $L^b.M^b$. [w] τιμῆι καὶ ὀρέξει K^b. [x] καὶ post ὡς om. $H^a.K^b.N^b.O^b$. [y] τῆς om. M^b. [z] δὲ M^b. [a] ἔστι δ' ὅτε καὶ τὸν M^b, ἔτι δὲ τὸν K^b. [b] πολλαχῶς H^a. [c] φέρομεν ἀεὶ $H^a.K^b.N^b.O^b$. [d] δὲ τῆς τιμῆς $K^b.O^b$. [e] δ' ὅτε] δ' ἤδη H^a, ἤδη N^b, δὴ $K^b.L^b.O^b$. [f] δ' οὖν $K^b.O^b$, οὖν καὶ L^b, μὲν καὶ M^b. [g] αὕτη] ἡ ὡς δεῖ αὕτη O^b. [h] ἀνώνυμον H^a. [i] δὲ] δὲ ἡ K^b. [k] ἀμφοτερόν M^b. [l] τὸν] τὸ $L^b.M^b$. [m] μὲν om. $K^b.L^b.M^b$. [n] δὲ om. M^b. [o] τὸ $K^b.L^b.M^b.N^b.O^b$. [p] τις om. L^b.

Τὸ μὲν γὰρ πάθος [q]ἐστὶν ὀργή, τὰ δ' ἐμποιοῦντα πολλὰ καὶ
3 διαφέροντα. Ὁ μὲν οὖν ἐφ' οἷς δεῖ [r]καὶ οἷς δεῖ ὀργιζόμενος,
ἔτι δὲ [s]καὶ [t]ὡς δεῖ καὶ ὅτε καὶ ὅσον χρόνον, ἐπαινεῖται·
[v]πρᾶος δὴ οὗτος ἂν εἴη, [w]εἴπερ ἡ πραότης ἐπαινεῖται. Βού-
λεται γὰρ ὁ πρᾶος ἀτάραχος εἶναι καὶ μὴ ἄγεσθαι ὑπὸ τοῦ
πάθους, ἀλλ' [x]ὡς ἂν ὁ λόγος [y]τάξῃ, οὕτω καὶ ἐπὶ τούτοις
4 καὶ ἐπὶ τοσοῦτον χρόνον χαλεπαίνειν. Ἁμαρτάνειν δὲ δοκεῖ
μᾶλλον [z]ἐπὶ τὴν ἔλλειψιν· οὐ γὰρ τιμωρητικὸς ὁ πρᾶος,
5 ἀλλὰ μᾶλλον συγγνωμονικός. Ἡ δ' ἔλλειψις, εἴτ' [a]ἀορ-
γησία τίς ἐστιν εἴθ' ὅ τι δή ποτε, ψέγεται. Οἱ γὰρ μὴ
ὀργιζόμενοι ἐφ' οἷς δεῖ ἠλίθιοι δοκοῦσιν εἶναι, καὶ [b]οἱ μὴ ὡς
6 δεῖ μηδ' ὅτε μηδ' οἷς δεῖ· δοκεῖ γὰρ οὐκ αἰσθάνεσθαι οὐδὲ
λυπεῖσθαι, μὴ ὀργιζόμενός τε οὐκ εἶναι ἀμυντικός. Τὸ δὲ
προπηλακιζόμενον ἀνέχεσθαι καὶ τοὺς οἰκείους περιορᾶν ἀν-
7 δραποδῶδες. Ἡ δ' ὑπερβολὴ κατὰ πάντα μὲν γίνεται· καὶ
γὰρ οἷς οὐ δεῖ, [c]καὶ ἐφ' οἷς οὐ δεῖ, καὶ μᾶλλον ἢ δεῖ, καὶ
[d]θᾶττον, καὶ πλείω χρόνον· οὐ μὴν ἅπαντά γε τῷ αὐτῷ
[e]ὑπάρχει. Οὐ γὰρ ἂν δύναιτ' εἶναι· τὸ γὰρ κακὸν καὶ ἑαυτὸ
8 ἀπόλλυσι, κἂν ὁλόκληρον ᾖ, ἀφόρητον [f]γίνεται. Οἱ μὲν
[g]οὖν ὀργίλοι ταχέως μὲν ὀργίζονται καὶ οἷς οὐ δεῖ καὶ ἐφ'
οἷς οὐ δεῖ καὶ μᾶλλον ἢ δεῖ, παύονται δὲ ταχέως· ὃ καὶ βέλ-
τιστον ἔχουσιν. Συμβαίνει δ' αὐτοῖς τοῦτο, ὅτι οὐ κατέ-
χουσι τὴν ὀργὴν ἀλλ' [h]ἀνταποδιδόασιν ᾗ φανεροί εἰσι διὰ
9 τὴν ὀξύτητα, εἶτ' ἀποπαύονται. Ὑπερβολῇ δ' εἰσὶν οἱ ἀκρό-
χολοι ὀξεῖς καὶ πρὸς πᾶν ὀργίλοι καὶ ἐπὶ [i]παντί· ὅθεν καὶ
10 τοὔνομα. Οἱ δὲ [k]πικροὶ δυσδιάλυτοι, καὶ πολὺν χρόνον
[l]ὀργίζονται· κατέχουσι γὰρ τὸν θυμόν. Παῦλα δὲ γίνεται,
ὅταν [m]ἀνταποδιδῷ· ἡ γὰρ τιμωρία παύει τῆς ὀργῆς, ἡδονὴν

[q] ὀργή ἐστιν Lb. [r] καὶ οἷς] καὶ ὡς Mb. [s] καὶ om. Kb.Ob. [t] ὡς] οἷς Mb. [v] πρᾶος—ἐπαινεῖται om. Ha.Mb. [w] ἤπερ Kb. [x] ὡς] ἢ Nb, ᾗ Ha. [y] τάξοι Mb. [z] περὶ Mb. [a] ἀνοργησία Ha.Nb. [b] οἱ om. Kb. [c] καὶ ἐφ' οἷς οὐ δεῖ om. Kb. [d] θᾶττον ἢ καὶ Kb.Ob. [e] ὑπάρχειν Ha. [f] γίνηται Kb. [g] οὖν om. Ob. [h] ἀποδιδόασιν Kb.Ob. [i] παντός Ha. [k] μικροὶ Kb. [l] ὀργῖλοι Kb, ὀργίλοι Ob. [m] ἀποδιδῶ Mb.Ob.

ἀντὶ [n] τῆς λύπης ἐμποιοῦσα. Τούτου δὲ μὴ γινομένου τὸ
βάρος ἔχουσιν· διὰ γὰρ τὸ μὴ ἐπιφανὲς εἶναι οὐδὲ συμπείθει
αὐτοὺς οὐδείς, ἐν αὑτῷ δὲ πέψαι τὴν ὀργὴν χρόνου δεῖ. Εἰσὶ
δ' οἱ τοιοῦτοι ἑαυτοῖς ὀχληρότατοι καὶ [o] τοῖς μάλιστα φί-
λοις. Χαλεποὺς [p] δὲ λέγομεν τοὺς ἐφ' οἷς τε μὴ δεῖ χαλε- 11
παίνοντας καὶ μᾶλλον ἢ δεῖ καὶ πλείω χρόνον, καὶ μὴ διαλ-
λαττομένους ἄνευ τιμωρίας [q] ἢ κολάσεως. Τῇ πραότητι δὲ 12
μᾶλλον τὴν ὑπερβολὴν ἀντιτίθεμεν· καὶ γὰρ μᾶλλον γίνε-
ται· ἀνθρωπικώτερον γὰρ [r] τὸ τιμωρεῖσθαι. Καὶ πρὸς τὸ
συμβιοῦν οἱ χαλεποὶ χείρους. Ὃ δὲ καὶ ἐν τοῖς πρότερον 13
εἴρηται, καὶ ἐκ τῶν λεγομένων δῆλον· οὐ γὰρ ῥᾴδιον [s] διορί-
σαι τὸ πῶς καὶ τίσι καὶ ἐπὶ ποίοις καὶ πόσον χρόνον ὀρ-
γιστέον, καὶ [t] τὸ μέχρι τίνος ὀρθῶς ποιεῖ τις ἢ ἁμαρτάνει.
Ὁ μὲν γὰρ μικρὸν παρεκβαίνων οὐ ψέγεται, [v] οὔτ' ἐπὶ τὸ
μᾶλλον οὔτ' ἐπὶ τὸ ἧττον· ἐνίοτε [w] γὰρ τοὺς ἐλλείποντας
ἐπαινοῦμεν καὶ πράους φαμέν, καὶ τοὺς χαλεπαίνοντας ἀν-
δρώδεις ὡς δυναμένους ἄρχειν. Ὁ δὴ πόσον καὶ πῶς [x] πα-
ρεκβαίνων ψεκτός, οὐ ῥᾴδιον τῷ λόγῳ ἀποδοῦναι· ἐν γὰρ
τοῖς καθ' ἕκαστα καὶ τῇ αἰσθήσει ἡ κρίσις. Ἀλλὰ τό γε 14
[y] τοσοῦτον δῆλον, ὅτι ἡ μὲν μέση ἕξις ἐπαινετή, καθ' ἣν οἷς
δεῖ ὀργιζόμεθα καὶ ἐφ' οἷς δεῖ καὶ ὡς δεῖ καὶ πάντα τὰ τοι-
αῦτα, αἱ δ' ὑπερβολαὶ καὶ ἐλλείψεις ψεκταί, καὶ ἐπὶ μικρὸν
μὲν γινόμεναι ἠρέμα, ἐπὶ πλέον δὲ μᾶλλον, ἐπὶ πολὺ δὲ
σφόδρα. Δῆλον οὖν ὅτι τῆς μέσης ἕξεως ἀνθεκτέον. Αἱ μὲν 15
οὖν περὶ τὴν ὀργὴν ἕξεις εἰρήσθωσαν.

Ἐν δὲ ταῖς ὁμιλίαις καὶ τῷ [z] συζῆν καὶ λόγων καὶ πρα- 12
γμάτων κοινωνεῖν οἱ μὲν ἄρεσκοι δοκοῦσιν εἶναι, οἱ πάντα (6)
πρὸς ἡδονὴν ἐπαινοῦντες καὶ οὐθὲν ἀντιτείνοντες, ἀλλ' οἰόμε-
νοι δεῖν ἄλυποι τοῖς ἐντυγχάνουσιν εἶναι· οἱ δ' ἐξ ἐναντίας 2
τούτοις πρὸς πάντα [a] ἀντιτείνοντες καὶ [b] τοῦ λυπεῖν οὐδ'

[n] τῆς post ἀντὶ om. Hᵃ.Mᵇ. [o] τοῖς om. Hᵃ. [p] δὲ] τε Lᵇ. [q] ἢ] ἢ καὶ Kᵇ.Nᵇ. [r] τὸ] μᾶλλον τὸ Hᵃ.Nᵇ. [s] διαχωρῆσαι Hᵃ. [t] τὸ om. Hᵃ.Nᵇ. [v] οὐδ' Mᵇ. [w] γὰρ] δὲ καὶ Mᵇ. [x] παρεισβαίνων Kᵇ. [y] τοιοῦτον Hᵃ.Lᵇ.Mᵇ.Nᵇ.Oᵇ. [z] ζῆν Mᵇ. [a] ἀντιτυποῦντες Hᵃ.Nᵇ. [b] τὸ Lᵇ.

3 ὁτιοῦν φροντίζοντες δύσκολοι καὶ δυσέριδες καλοῦνται. Ὅτι μὲν οὖν αἱ εἰρημέναι ἕξεις ψεκταί εἰσιν, οὐκ ἄδηλον, καὶ ὅτι ἡ μέση τούτων ἐπαινετή, καθ' ἣν ἀποδέξεται ἃ δεῖ [c] καὶ ὡς δεῖ,
4 ὁμοίως δὲ καὶ δυσχερανεῖ. Ὄνομα δ' [d] οὐκ ἀποδέδοται αὐτῇ τι, ἔοικε δὲ μάλιστα φιλίᾳ· [e] τοιοῦτος γάρ ἐστιν ὁ κατὰ τὴν μέσην ἕξιν οἷον βουλόμεθα [f] λέγειν τὸν ἐπιεικῆ φίλον,
5 τὸ στέργειν προσλαβόντα. Διαφέρει δὲ τῆς φιλίας, ὅτι [g] ἄνευ πάθους ἐστὶ καὶ τοῦ στέργειν οἷς ὁμιλεῖ· οὐ γὰρ [h] τῷ φιλεῖν ἢ [i] ἐχθαίρειν ἀποδέχεται ἕκαστα ὡς δεῖ, ἀλλὰ τῷ [k] τοιοῦτος εἶναι. Ὁμοίως γὰρ πρὸς ἀγνῶτας καὶ γνωρίμους καὶ [l] συνήθεις καὶ ἀσυνήθεις [m] αὐτὸ ποιήσει, πλὴν [n] καὶ ἐν [o] ἑκάστοις [p] ὡς ἁρμόζει· οὐ γὰρ ὁμοίως προσήκει συνήθων
6 καὶ ὀθνείων φροντίζειν, οὐδ' αὖ λυπεῖν. Καθόλου μὲν οὖν εἴρηται ὅτι ὡς δεῖ ὁμιλήσει, ἀναφέρων δὲ πρὸς τὸ καλὸν καὶ τὸ συμφέρον στοχάσεται τοῦ μὴ λυπεῖν [q] ἢ [r] συνηδύνειν.
7 Ἔοικε μὲν γὰρ περὶ ἡδονὰς καὶ λύπας [s] εἶναι τὰς ἐν ταῖς ὁμιλίαις γινομένας, τούτων δ' ὅσας μὲν αὐτῷ ἐστὶ μὴ καλὸν ἢ βλαβερὸν συνηδύνειν, δυσχερανεῖ, καὶ προαιρήσεται λυπεῖν. Κἂν τῷ ποιοῦντι δ' ἀσχημοσύνην φέρῃ, καὶ ταύτην μὴ μικράν, ἢ βλάβην, [t] ἡ δ' ἐναντίωσις μικρὰν λύπην, οὐκ ἀποδέ-
8 ξεται [v] ἀλλὰ δυσχερανεῖ. [w] Διαφερόντως δ' ὁμιλήσει τοῖς ἐν ἀξιώμασι καὶ τοῖς τυχοῦσι, καὶ μᾶλλον [x] ἢ ἧττον γνωρίμοις, ὁμοίως δὲ καὶ κατὰ [y] τὰς ἄλλας διαφοράς, ἑκάστοις ἀπονέμων τὸ πρέπον, καὶ καθ' αὑτὸ μὲν αἱρούμενος τὸ συνηδύνειν, λυπεῖν δ' εὐλαβούμενος, τοῖς δ' ἀποβαίνουσιν, ἐὰν ᾖ [z] μείζω, συνεπόμενος, λέγω [a] δὲ τῷ καλῷ καὶ τῷ συμφέροντι. Καὶ ἡδονῆς δ' ἕνεκα τῆς εἰσαῦθις [b] μεγάλης μικρὰ λυπήσει.

[c] καὶ ὡς δεῖ ὁμοίως δὲ om. K[b]. [d] αὐτῇ τι οὐκ ἀποδέδοται L[b], οὐκ ἀποδίδοται αὐτῇ τι H[a].K[b].N[b]. [e] τοιοῦτον γάρ ἐστι τὸ M[b]. [f] λέγειν om. H[a]. [g] ἄνευ τοῦ πάθους H[a].N[b]. [h] τῷ] τὸ H[a]. [i] ἐχθαίρειν K[b], ἐχθαίνειν M[b] : ceteri ἐχθραίνειν. [k] τοιοῦτον H[a]. [l] συνήθης καὶ ἀσυνήθης H[a], καὶ ἀσυνήθεις om. K[b]. [m] αὐτῶ N[b]. [n] καὶ om. H[a]. [o] ἑκάστου H[a]. [p] ὡς om. M[b]. [q] ἢ] ἢ μὴ L[b]. [r] συνήδειν K[b].L[b]. [s] εἶναι om. H[a]. [t] εἰ δ' ἐναντίωσιν M[b]. [v] ἀλλ' ἃ δυσχερανεῖ H[a]. [w] διαφερόντως διαφόρως δ' K[b]. [x] ἢ] ἢ καὶ H[a]. [y] τὰς om. M[b]. [z] μείζων K[b]. [a] δὴ L[b]. [b] μεγάλης om. K[b].

Ὁ μὲν οὖν μέσος τοιοῦτός ἐστιν, οὐκ ὠνόμασται δέ, τοῦ δὲ 9
[c] συνηδύνοντος ὁ μὲν τοῦ ἡδὺς εἶναι στοχαζόμενος μὴ δι'
[d] ἄλλο τι ἄρεσκος, ὁ δ' ὅπως [e] ὠφέλειά τις αὐτῷ γίγνηται
εἰς χρήματα καὶ ὅσα διὰ χρημάτων, κόλαξ· ὁ δὲ πᾶσι δυσχε-
ραίνων εἴρηται ὅτι δύσκολος καὶ δύσερις. Ἀντικεῖσθαι δὲ
φαίνεται τὰ ἄκρα ἑαυτοῖς διὰ τὸ ἀνώνυμον εἶναι τὸ μέσον.

Περὶ [f] τὰ αὐτὰ δὲ σχεδόν ἐστι καὶ ἡ τῆς ἀλαζονείας 13
μεσότης· ἀνώνυμος δὲ [g] καὶ [h] αὐτή. Οὐ χεῖρον δὲ καὶ τὰς (7)
τοιαύτας ἐπελθεῖν· μᾶλλόν τε γὰρ [i] ἂν εἰδείημεν τὰ περὶ τὸ
ἦθος, καθ' [k] ἕκαστον διελθόντες, καὶ μεσότητας εἶναι τὰς ἀρε-
τὰς πιστεύσαιμεν ἄν, ἐπὶ πάντων οὕτως ἔχον συνιδόντες. Ἐν
[l] δὴ τῷ συζῆν οἱ μὲν πρὸς ἡδονὴν καὶ λύπην ὁμιλοῦντες εἴρην-
ται, περὶ δὲ τῶν ἀληθευόντων τε καὶ ψευδομένων [m] εἴπωμεν
ὁμοίως ἐν λόγοις καὶ πράξεσι καὶ τῷ προσποιήματι. Δοκεῖ 2
[n] δὴ ὁ μὲν ἀλαζὼν προσποιητικὸς τῶν ἐνδόξων εἶναι καὶ μὴ
ὑπαρχόντων καὶ μειζόνων ἢ ὑπάρχει, ὁ δὲ εἴρων ἀνάπαλιν 3
ἀρνεῖσθαι τὰ ὑπάρχοντα ἢ ἐλάττω ποιεῖν, ὁ δὲ μέσος αὐθέ- 4
καστός τις ὢν ἀληθευτικὸς καὶ τῷ βίῳ καὶ τῷ λόγῳ, τὰ
ὑπάρχοντα ὁμολογῶν εἶναι περὶ αὑτόν, καὶ οὔτε μείζω οὔτε
ἐλάττω. Ἔστι δὲ τούτων [o] ἕκαστα καὶ ἕνεκά τινος ποιεῖν καὶ 5
μηθενός. Ἕκαστος δ' οἷός ἐστι, τοιαῦτα [p] λέγει καὶ πράττει
καὶ οὕτω ζῇ, ἐὰν μή τινος ἕνεκα πράττῃ. Καθ' [q] αὑτὸ δὲ 6
τὸ μὲν ψεῦδος φαῦλον καὶ ψεκτόν, τὸ δ' ἀληθὲς καλὸν καὶ
ἐπαινετόν. Οὕτω [r] δὲ καὶ ὁ μὲν ἀληθευτικὸς μέσος ὢν ἐπαι-
νετός, οἱ δὲ ψευδόμενοι ἀμφότεροι μὲν ψεκτοί, μᾶλλον δ' ὁ
ἀλαζών. Περὶ ἑκατέρου δ' εἴπωμεν, πρότερον δὲ περὶ [s] τοῦ
ἀληθευτικοῦ. Οὐ γὰρ περὶ τοῦ ἐν ταῖς ὁμολογίαις ἀληθεύον- 7
τος λέγομεν, οὐδ' ὅσα εἰς ἀδικίαν ἢ δικαιοσύνην συντείνει (ἄλ-
λης γὰρ ἂν εἴη ταῦτ' ἀρετῆς), ἀλλ' ἐν οἷς μηθενὸς τοιούτου
[t] διαφέροντος καὶ ἐν λόγῳ καὶ ἐν βίῳ ἀληθεύει τῷ τὴν [v] ἕξιν

[c] συνήδοντος Ha. [d] τι ἄλλο Ha.Kb.Nb.Ob. [e] τις ὠφέλεια Kb.Ob. [f] ταῦτα Mb. [g] καὶ om. Ha. [h] αὕτη Lb.Mb. [i] ἂν om. Ha. [k] ἕκαστα Lb.Mb. [l] δὲ Mb. [m] εἴποιμεν Lb. [n] δὲ Lb.Mb. [o] ἕκαστος Kb. [p] πράττει καὶ λέγει Lb.Mb. [q] ἑαυτὸ Ha.Nb. [r] δὲ om. Kb. [s] τοῦ om. Lb.Ob. [t] φέροντα Ha. [v] τάξιν Mb.

8 τοιοῦτος εἶναι. Δόξειε δ' ἂν [w] ὁ τοιοῦτος ἐπιεικὴς εἶναι. Ὁ
γὰρ φιλαλήθης, καὶ ἐν οἷς μὴ [x] διαφέρει [y] ἀληθεύων, ἀληθεύσει
καὶ ἐν οἷς διαφέρει ἔτι μᾶλλον· [z] ὡς γὰρ αἰσχρὸν τὸ [a] ψεῦδος
εὐλαβήσεται, ὅ γε [b] καὶ καθ' [c] αὑτὸ [d] ηὐλαβεῖτο· ὁ δὲ τοιοῦ-
9 τος ἐπαινετός. Ἐπὶ τὸ ἔλαττον δὲ μᾶλλον τοῦ ἀληθοῦς
ἀποκλίνει· ἐμμελέστερον γὰρ φαίνεται διὰ τὸ ἐπαχθεῖς τὰς
10 ὑπερβολὰς εἶναι. Ὁ δὲ μείζω τῶν ὑπαρχόντων προσποιού-
μενος μηθενὸς ἕνεκα φαύλῳ μὲν ἔοικεν (οὐ γὰρ ἂν ἔχαιρε
11 τῷ ψεύδει), μάταιος δὲ φαίνεται μᾶλλον ἢ κακός. Εἰ δ'
ἕνεκά τινος, ὁ μὲν δόξης ἢ τιμῆς οὐ λίαν ψεκτός, ὡς [e] ὁ
ἀλαζών, ὁ δὲ ἀργυρίου, ἢ ὅσα εἰς ἀργύριον, ἀσχημονέστερος.
12 Οὐκ ἐν τῇ δυνάμει δ' ἐστὶν ὁ ἀλαζών, ἀλλ' ἐν τῇ προαιρέσει·
κατὰ τὴν ἕξιν γὰρ καὶ [f] τῷ [g] τοιόσδε [h] εἶναι ἀλαζών ἐστιν,
ὥσπερ καὶ ψεύστης ὁ μὲν τῷ ψεύδει αὐτῷ χαίρων, ὁ δὲ δόξης
13 ὀρεγόμενος ἢ κέρδους. Οἱ μὲν οὖν δόξης χάριν ἀλαζονευό-
μενοι τὰ τοιαῦτα προσποιοῦνται ἐφ' οἷς ἔπαινος ἢ εὐδαιμο-
νισμός, οἱ δὲ κέρδους, [i] ὧν καὶ ἀπόλαυσίς ἐστι τοῖς πέλας καὶ
[k] ἃ [l] διαλαθεῖν ἔστι μὴ ὄντα, οἷον [m] μάντιν σοφὸν ἢ ἰατρόν.
[n] Διὰ τοῦτο οἱ πλεῖστοι προσποιοῦνται [o] τὰ τοιαῦτα καὶ
14 ἀλαζονεύονται· ἔστι γὰρ ἐν αὐτοῖς τὰ εἰρημένα. Οἱ δ' εἴρω-
νες ἐπὶ τὸ ἔλαττον [p] λέγοντες χαριέστεροι μὲν τὰ ἤθη φαί-
νονται· οὐ γὰρ κέρδους ἕνεκα δοκοῦσι λέγειν, ἀλλὰ φεύγον-
τες τὸ [q] ὀγκηρόν· μάλιστα δὲ καὶ οὗτοι τὰ ἔνδοξα ἀπαρνοῦν-
15 ται, οἷον καὶ Σωκράτης ἐποίει. Οἱ δὲ [r] καὶ τὰ μικρὰ καὶ
[s] τὰ [t] φανερὰ προσποιούμενοι [v] βαυκοπανοῦργοι λέγονται καὶ

[w] ἐπιεικὴς εἶναι ὁ τοιοῦτος M^b. [x] διαφέρῃ K^b. [y] ἀληθεύων—διαφέρει om. H^a.N^b. [z] ὡς] οὗ L^b.M^b. [a] κέρδος M^b. [b] καὶ om. M^b. [c] αὐτὸν K^b, ἑαυτὸν H^a.N^b. [d] εὐλαβεῖτο L^b, εὐλαβεῖται pr. K^b. [e] ὁ post ὡς om. M^b. [f] τὸ K^b. [g] ποιὸς H^a.M^b.O^b. [h] εἶναι om. H^a. [i] ὧν καὶ] ἢ δι' ὧν καὶ M^b, ὧν ἢ δεῖ K^b. [k] ἃ] δι' ἃ H^a.M^b, om. K^b. [l] διαθλεῖν L^b. [m] μάντιν σοφὸν ἰατρὸν K^b, μάντιν ἢ ἰατρόν σοφόν O^b, ἰατρὸν ἢ μάντιν σοφόν H^a.N^b. [n] διὰ τοῦτο om. K^b. [o] τὰ τοιαῦτα] ταῦτα K^b.O^b. [p] λέγοντες om. H^a. [q] ὀχληρόν K^b. [r] καὶ post δὲ om. K^b. [s] τὰ alterum om. K^b.O^b. [t] φανερὰ μὴ προσποιούμενοι H^a.N^b. [v] καυκοπανοῦργοι O^b, βλακοπανοῦργοι corr. N^b, βαναυσοπανοῦργοι M^b.

[w] εὐκαταφρόνητοί εἰσιν. Καὶ ἐνίοτε ἀλαζονεία φαίνεται, οἷον
ἡ τῶν Λακώνων ἐσθής· καὶ γὰρ ἡ ὑπερβολὴ καὶ ἡ λίαν ἔλλει-
ψις ἀλαζονικόν. Οἱ δὲ μετρίως χρώμενοι τῇ εἰρωνείᾳ καὶ 16
περὶ τὰ μὴ λίαν ἐμποδὼν καὶ φανερὰ εἰρωνευόμενοι χαρίεντες
[x] φαίνονται. Ἀντικεῖσθαι δ' ὁ ἀλαζὼν φαίνεται τῷ ἀληθευ- 17
τικῷ· χείρων γάρ.

Οὔσης δὲ [y] καὶ ἀναπαύσεως ἐν τῷ βίῳ, καὶ [z] ἐν ταύτῃ 14
διαγωγῆς μετὰ [a] παιδιᾶς, δοκεῖ καὶ ἐνταῦθα [b] εἶναι ὁμιλία (8)
τις ἐμμελής, καὶ οἷα δεῖ λέγειν καὶ ὥς, ὁμοίως δὲ καὶ ἀκούειν.
Διοίσει δὲ καὶ [c] τὸ ἐν [d] τοιούτοις λέγειν ἢ [e] τοιούτων ἀκούειν.
Δῆλον [f] δ' ὡς [g] καὶ περὶ ταῦτ' ἐστὶν ὑπερβολή τε καὶ ἔλλει- 2
ψις τοῦ μέσου. Οἱ μὲν οὖν τῷ γελοίῳ ὑπερβάλλοντες βω- 3
μολόχοι δοκοῦσιν εἶναι καὶ φορτικοί, γλιχόμενοι πάντως τοῦ
γελοίου, καὶ μᾶλλον στοχαζόμενοι τοῦ γέλωτα ποιῆσαι ἢ
τοῦ λέγειν εὐσχήμονα καὶ μὴ λυπεῖν τὸν σκωπτόμενον· οἱ δὲ
μήτ' αὐτοὶ [h] ἂν εἰπόντες μηθὲν γελοῖον τοῖς τε λέγουσι δυσ-
χεραίνοντες [i] ἄγριοι καὶ σκληροὶ δοκοῦσιν εἶναι. Οἱ δ' ἐμ-
μελῶς παίζοντες εὐτράπελοι προσαγορεύονται, οἷον εὔτρο-
ποι· τοῦ γὰρ ἤθους αἱ τοιαῦται [k] δοκοῦσι κινήσεις εἶναι,
ὥσπερ δὲ τὰ σώματα ἐκ τῶν κινήσεων [l] κρίνεται, οὕτω καὶ τὰ
ἤθη. Ἐπιπολάζοντος δὲ τοῦ γελοίου, καὶ τῶν πλείστων 4
χαιρόντων τῇ παιδιᾷ καὶ τῷ σκώπτειν μᾶλλον ἢ δεῖ, [m] καὶ οἱ
βωμολόχοι εὐτράπελοι προσαγορεύονται ὡς χαρίεντες. Ὅτι
δὲ διαφέρουσι, [n] καὶ οὐ μικρόν, [o] ἐκ τῶν εἰρημένων δῆλον. Τῇ 5
μέσῃ δ' ἕξει οἰκεῖον καὶ ἡ ἐπιδεξιότης ἐστίν· τοῦ δ' ἐπιδεξίου
[p] ἐστὶ τοιαῦτα λέγειν καὶ ἀκούειν οἷα τῷ ἐπιεικεῖ καὶ [q] ἐλευ-
θερίῳ ἁρμόττει· ἔστι γάρ τινα πρέποντα τῷ τοιούτῳ [r] λέ-
γειν ἐν παιδιᾶς μέρει καὶ ἀκούειν, καὶ ἡ τοῦ [s] ἐλευθερίου παι-

[w] εὐκαταφρονητότεροι K^b.O^b. [x] φαίνονται καὶ ἀντικεῖσθαι K^b.O^b. [y] καὶ post δὲ om. M^b. [z] ἐν ταύτῃ om. H^a. [a] παιδείας K^b. [b] ὁμιλία τις εἶναι L^b.M^b. [c] τῷ H^a.N^b. [d] τοσούτοις M^b, τούτοις L^b. [e] τούτων O^b. [f] δ' om. K^b.M^b. [g] καὶ post ὡς om. M^b. [h] εἰπόντες ἂν L^b.M^b. [i] ἄγροικοι K^b. [k] κινήσεις δοκοῦσιν L^b. [l] κρίνονται M^b. [m] καὶ ante οἱ om. M^b. [n] καὶ om. M^b. [o] ἐκ] καὶ ἐκ K^b.O^b. [p] ἐστὶ om. H^a. [q] ἐλευθέρῳ H^a.L^b.M^b. [r] λέγειν τῷ τοιούτῳ O^b. [s] ἐλευθέρου H^a.K^b.N^b.

διὰ διαφέρει τῆς τοῦ ἀνδραποδώδους, καὶ [t] αὖ τοῦ πεπαιδευ-
6 μένου καὶ ἀπαιδεύτου. Ἴδοι δ' ἄν τις καὶ ἐκ τῶν κωμῳδιῶν
τῶν παλαιῶν καὶ τῶν καινῶν· τοῖς μὲν γὰρ ἦν γελοῖον ἡ
αἰσχρολογία, τοῖς δὲ μᾶλλον ἡ ὑπόνοια· διαφέρει δ' οὐ μικρὸν
7 ταῦτα πρὸς εὐσχημοσύνην. Πότερον οὖν τὸν εὖ σκώπτοντα
ὁριστέον τῷ λέγειν [v] ἃ πρέπει [w] ἐλευθερίῳ, ἢ τῷ μὴ λυπεῖν
τὸν ἀκούοντα, ἢ [x] καὶ [y] τέρπειν; Ἢ καὶ τό γε τοιοῦτον
8 ἀόριστον; [z] Ἄλλο γὰρ ἄλλῳ μισητόν [a] τε καὶ ἡδύ. Τοιαῦτα
δὲ καὶ [b] ἀκούσεται· ἃ γὰρ ὑπομένει ἀκούων, [c] ταῦτα καὶ ποιεῖν
9 δοκεῖ. [d] Οὐ δὴ πᾶν ποιήσει· τὸ γὰρ σκῶμμα λοιδόρημά τί
ἐστιν, οἱ δὲ νομοθέται ἔνια λοιδορεῖν κωλύουσιν· ἔδει δ' ἴσως
10 καὶ σκώπτειν. Ὁ δὴ χαρίεις καὶ [e] ἐλευθέριος οὕτως ἕξει, οἷον
νόμος ὢν ἑαυτῷ. Τοιοῦτος μὲν οὖν ὁ μέσος ἐστίν, εἴτ' ἐπι-
δέξιος εἴτ' εὐτράπελος λέγεται. Ὁ δὲ βωμολόχος [f] ἥττων
ἐστὶ τοῦ γελοίου, καὶ οὔτε ἑαυτοῦ οὔτε [g] τῶν [h] ἄλλων ἀπε-
χόμενος, [i] εἰ γέλωτα ποιήσει, καὶ [k] τοιαῦτα λέγων ὧν οὐθὲν
[l] ἂν εἴποι ὁ χαρίεις, ἔνια δ' [m] οὐδ' ἂν ἀκούσαι. Ὁ δ' ἄγριος
εἰς τὰς τοιαύτας ὁμιλίας ἀχρεῖος· οὐθὲν γὰρ συμβαλλόμενος
11 πᾶσι [n] δυσχεραίνει. Δοκεῖ [o] δὲ ἡ ἀνάπαυσις καὶ ἡ παιδιὰ ἐν
12 τῷ βίῳ εἶναι [p] ἀναγκαῖον. [q] Τρεῖς οὖν αἱ εἰρημέναι ἐν τῷ
βίῳ μεσότητες, εἰσὶ δὲ πᾶσαι περὶ λόγων τινῶν καὶ πράξεων
κοινωνίαν. Διαφέρουσι δ' ὅτι ἡ μὲν περὶ [r] ἀλήθειάν ἐστιν,
αἱ δὲ περὶ τὸ ἡδύ. Τῶν δὲ περὶ τὴν ἡδονὴν ἡ μὲν ἐν ταῖς
παιδιαῖς, [s] ἡ δ' ἐν ταῖς κατὰ τὸν ἄλλον βίον ὁμιλίαις.

15 Περὶ δὲ αἰδοῦς ὥς τινος ἀρετῆς οὐ προσήκει λέγειν· πάθει
(9) γὰρ μᾶλλον ἔοικεν ἢ ἕξει. Ὁρίζεται [t] γοῦν φόβος τις
2 ἀδοξίας, [v] ἀποτελεῖται δὲ τῷ περὶ τὰ δεινὰ φόβῳ παραπλή-

[t] αὖ τοῦ] αἱ τοῦ L^b, τοῦ N^b.O^b, om. H^a.K^b. [v] ἃ πρέπει] μὴ ἀπρεπῆ K^b, μὴ ἃ πρέπει H^a. [w] ελευθέρω L^b.M^b. [x] καὶ om. L^b. [y] λείπειν H^a. [z] ἄλλω γὰρ ἄλλο H^a.N^b. [a] γε N^b. [b] ἀκούεται K^b. [c] τοιαῦτα H^a. [d] οὐ γὰρ πᾶν ποιῆσαι H^a.N^b. [e] ἐλεύθερος H^a.L^b.M^b. [f] ἧττον H^a.M^b. [g] τῶν om. H^a.M^b. [h] ἄλλων—καὶ om. N^b. [i] εἰς M^b. [k] ταῦτα K^b. [l] ἂν post εἴποι H^a.K^b.N^b, om. M^b. [m] οὐδ' om. M^b. [n] δυσχερανεῖ H^a.M^b. [o] δὲ καὶ ἡ H^a.N^b. [p] ἀναγκαία H^a.K^b. [q] τρεῖς μὲν οὖν M^b. [r] ἀληθείας H^a. [s] ἡ δ' ἐν ταῖς] αἱ δὲ K^b. [t] οὖν K^b.O^b. [v] ἀποτελεῖταί τε O^b, καὶ ἀποτελεῖται K^b.

σιον· [w]ἐρυθραίνονται γὰρ οἱ αἰσχυνόμενοι, οἱ δὲ τὸν θάνατον
φοβούμενοι ὠχριῶσιν. Σωματικὰ δὴ φαίνεταί πως εἶναι ἀμ-
φότερα, ὅπερ δοκεῖ πάθους μᾶλλον ἢ ἕξεως εἶναι. Οὐ πάσῃ 3
δ' ἡλικίᾳ τὸ πάθος ἁρμόζει, ἀλλὰ τῇ νέᾳ· οἰόμεθα γὰρ δεῖν
τοὺς τηλικούτους αἰδήμονας εἶναι διὰ τὸ [x]πάθει ζῶντας
πολλὰ ἁμαρτάνειν, ὑπὸ τῆς αἰδοῦς δὲ κωλύεσθαι. Καὶ ἐπαι-
νοῦμεν τῶν μὲν νέων τοὺς αἰδήμονας, [y]πρεσβύτερον δ' οὐδεὶς
ἂν ἐπαινέσειεν ὅτι αἰσχυντηλός· οὐθὲν [z]γὰρ οἰόμεθα δεῖν αὐ-
τὸν πράττειν ἐφ' οἷς ἐστὶν αἰσχύνη. Οὐδὲ γὰρ ἐπιεικοῦς 4
ἐστὶν ἡ αἰσχύνη, [a]εἴπερ γίγνεται ἐπὶ τοῖς φαύλοις· οὐ γὰρ
πρακτέον τὰ τοιαῦτα. Εἰ δ' ἐστὶ τὰ μὲν κατ' ἀλήθειαν 5
αἰσχρὰ τὰ δὲ κατὰ δόξαν, οὐθὲν διαφέρει· οὐδέτερα [b]γὰρ
πρακτέα, ὥστ' οὐκ αἰσχυντέον. Φαύλου δὲ καὶ τὸ εἶναι τοι- 6
οῦτον οἷον πράττειν τι τῶν αἰσχρῶν. Τὸ δ' οὕτως ἔχειν
[c]ὥστ' εἰ πράξειέ τι τῶν τοιούτων αἰσχύνεσθαι, καὶ διὰ τοῦτ'
οἴεσθαι ἐπιεικῆ εἶναι, ἄτοπον· ἐπὶ τοῖς ἑκουσίοις γὰρ ἡ αἰδώς,
ἑκὼν δὲ [d]ὁ ἐπιεικὴς οὐδέποτε πράξει τὰ φαῦλα. Εἴη δ' ἂν 7
ἡ αἰδὼς ἐξ ὑποθέσεως ἐπιεικές· εἰ [e]γὰρ [f]πράξαι, αἰσχύνοιτ'
ἄν· οὐκ ἔστι δὲ τοῦτο περὶ τὰς ἀρετάς. [g]Εἰ δ' ἡ ἀναισχυν-
τία φαῦλον καὶ τὸ μὴ αἰδεῖσθαι τὰ αἰσχρὰ πράττειν, [h]οὐθὲν
μᾶλλον [i]τὸ [k]τοιαῦτα πράττοντα αἰσχύνεσθαι ἐπιεικές. Οὐκ 8
ἔστι δ' [l]οὐδ' ἡ ἐγκράτεια ἀρετή, ἀλλά τις μικτή· δειχθήσε-
ται δὲ περὶ αὐτῆς [m]ἐν τοῖς ὕστερον. Νῦν δὲ περὶ δικαιοσύ-
νης εἴπωμεν.

Ε.

Περὶ δὲ δικαιοσύνης καὶ ἀδικίας σκεπτέον, περὶ ποίας τε
τυγχάνουσιν οὖσαι πράξεις, καὶ ποία μεσότης ἐστὶν ἡ δικαι-
οσύνη, καὶ τὸ δίκαιον τίνων μέσον. Ἡ δὲ σκέψις ἡμῖν [n]ἔστω 2
κατὰ τὴν αὐτὴν μέθοδον τοῖς προειρημένοις. Ὁρῶμεν δὴ 3

[w] ἐρυθαίνονται $K^b.N^b$. [x] πάθος H^a. [y] πρεσβύτερος H^a. [z] γὰρ] δὲ M^b. [a] ἤπερ M^b. [b] γὰρ] δὲ $H^a.N^b$. [c] ὥστε πρᾶξαι $K^b.N^b$, ὥστ' εἰ πρᾶξαι H^a. [d] ὁ om. M^b. [e] γὰρ om. K^b. [f] πράξοι M^b, πράξει $H^a.O^b$. [g] εἰ δ' ἡ] ἡ δὲ M^b. [h] οὐθέν γε μᾶλλον $H^a.N^b$. [i] τὸν $K^b.L^b$. [k] ταῦτα $L^b.M^b$, τὰ τοιαῦτα K^b. [l] οὐδ' om. M^b. [m] ἐν τοῖς om. H^a. [n] ἐστὶν M^b.

πάντας τὴν τοιαύτην ἕξιν βουλομένους λέγειν δικαιοσύνην,
ἀφ' ἧς πρακτικοὶ τῶν δικαίων εἰσὶ καὶ ἀφ' ἧς δικαιοπραγοῦσι
καὶ βούλονται τὰ δίκαια· [o]τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ περὶ
ἀδικίας, ἀφ' ἧς ἀδικοῦσι καὶ βούλονται τὰ ἄδικα. Διὸ καὶ
4 ἡμῖν πρῶτον ὡς ἐν τύπῳ ὑποκείσθω ταῦτα. [p]Οὐδὲ γὰρ τὸν
αὐτὸν ἔχει τρόπον ἐπί τε τῶν ἐπιστημῶν [q]καὶ δυνάμεων καὶ
ἐπὶ τῶν ἕξεων. Δύναμις μὲν γὰρ καὶ ἐπιστήμη δοκεῖ τῶν
ἐναντίων ἡ αὐτὴ εἶναι, ἕξις δ' ἡ ἐναντία τῶν ἐναντίων οὔ, οἷον
[r]ἀπὸ τῆς ὑγιείας οὐ πράττεται τὰ ἐναντία, ἀλλὰ τὰ ὑγιεινὰ
μόνον· λέγομεν [s]γὰρ ὑγιεινῶς βαδίζειν, ὅταν βαδίζῃ ὡς ἂν
5 [t]ὁ ὑγιαίνων. Πολλάκις μὲν οὖν γνωρίζεται ἡ ἐναντία ἕξις
ἀπὸ τῆς ἐναντίας, πολλάκις δὲ αἱ ἕξεις ἀπὸ τῶν ὑποκειμένων·
ἐάν τε γὰρ ἡ εὐεξία ᾖ φανερά, καὶ ἡ καχεξία φανερὰ γίνεται,
καὶ ἐκ τῶν εὐεκτικῶν ἡ εὐεξία [v]καὶ ἐκ ταύτης τὰ εὐεκτικά. Εἰ
γάρ ἐστιν ἡ εὐεξία πυκνότης σαρκός, ἀνάγκη καὶ τὴν καχε-
ξίαν εἶναι [w]μανότητα σαρκὸς καὶ τὸ εὐεκτικὸν [x]τὸ ποιητικὸν
6 πυκνότητος ἐν σαρκί. Ἀκολουθεῖ δ' ὡς ἐπὶ τὸ πολύ, ἐὰν
θάτερα πλεοναχῶς λέγηται, καὶ θάτερα πλεοναχῶς λέγε-
2 7 σθαι, οἷον εἰ τὸ [y]δίκαιον, καὶ τὸ ἄδικον. Ἔοικε δὲ πλεονα-
χῶς λέγεσθαι ἡ [z]δικαιοσύνη καὶ ἡ ἀδικία, ἀλλὰ διὰ τὸ σύν-
εγγυς εἶναι τὴν ὁμωνυμίαν αὐτῶν [a]λανθάνει καὶ οὐχ ὥσπερ
ἐπὶ τῶν πόρρω δήλη μᾶλλον· ἡ γὰρ διαφορὰ πολλὴ [b]ἡ κατὰ
τὴν ἰδέαν, οἷον ὅτι καλεῖται [c]κλεὶς [d]ὁμωνύμως ἥ τε ὑπὸ τὸν
8 αὐχένα τῶν ζῴων καὶ ᾗ τὰς θύρας κλείουσιν. Εἰλήφθω δὴ ὁ
ἄδικος ποσαχῶς λέγεται. Δοκεῖ δὲ ὅ [e]τε παράνομος ἄδικος
εἶναι καὶ ὁ πλεονέκτης καὶ [f]ὁ ἄνισος, ὥστε δῆλον ὅτι καὶ ὁ
δίκαιος ἔσται ὅ τε νόμιμος καὶ [g]ὁ ἴσος. Τὸ [h]μὲν δίκαιον
ἄρα τὸ νόμιμον καὶ τὸ ἴσον, τὸ [i]δ' ἄδικον τὸ παράνομον καὶ

[o] τὸν—ἄδικα om. K^b. [p] οὔτε K^b, οὐ M^b. [q] καὶ τῶν δυνάμεων H^a N^b. [r] ἀπὸ—πράττεται] ἡ αὐτὴ εἶναι M^b. [s] γὰρ τὸ ὑγιεινῶς M^b. [t] ὁ om. M^b. [v] καὶ—εὐεκτικά om. M^b. [w] σαρκὸς μανότητα M^b. [x] τὸ post εὐεκτικὸν om. M^b. [y] ἄδικον καὶ ἡ ἀδικία K^b, δίκαιον καὶ τὸ ἄδικον καὶ ἡ ἀδικία L^b. [z] ἀδικία καὶ ἡ δικαιοσύνη M^b. [a] λανθάνειν M^b. [b] ἡ om. L^b. [c] κλεῖς K^b.L^b. [d] ὁμώνυμος K^b. [e] τε N^b. [f] ὁ ἄνισος] ἄδικος K^b. [g] ὁ om. K^b. [h] μὲν om. L^b. [i] δ' om. K^b.

τὸ ἄνισον. Ἐπεὶ [k]δὲ [l]καὶ πλεονέκτης ὁ ἄδικος, περὶ τἀγαθὰ 9
[m]ἔσται, οὐ πάντα, ἀλλὰ περὶ ὅσα [n]εὐτυχία καὶ ἀτυχία, ἃ
ἐστὶ μὲν ἁπλῶς ἀεὶ ἀγαθά, τινὶ δ' οὐκ ἀεί. Οἱ δ' ἄνθρωποι
ταῦτα εὔχονται καὶ διώκουσιν· δεῖ δ' οὔ, ἀλλ' εὔχεσθαι μὲν
τὰ ἁπλῶς ἀγαθὰ καὶ αὑτοῖς ἀγαθὰ εἶναι, αἱρεῖσθαι δὲ τὰ
αὑτοῖς ἀγαθά. Ὁ δ' ἄδικος οὐκ ἀεὶ τὸ πλέον αἱρεῖται, [o]ἀλλὰ 10
καὶ τὸ ἔλαττον ἐπὶ τῶν ἁπλῶς κακῶν· ἀλλ' ὅτι δοκεῖ καὶ τὸ
[p]μεῖον κακὸν ἀγαθόν πως εἶναι, [q]τοῦ δ' ἀγαθοῦ [r]ἐστὶν ἡ πλε-
ονεξία, διὰ τοῦτο δοκεῖ πλεονέκτης εἶναι. Ἔστι δ' ἄνισος· 11
τοῦτο γὰρ περιέχει καὶ [s]κοινόν. Ἐπεὶ δ' ὁ παράνομος ἄδι- 12 3
κος ἦν ὁ δὲ νόμιμος δίκαιος, δῆλον ὅτι πάντα τὰ νόμιμά [t]ἐστί
πως δίκαια· [v]τά τε γὰρ ὡρισμένα ὑπὸ τῆς νομοθετικῆς νό-
μιμά ἐστι, καὶ ἕκαστον τούτων δίκαιον εἶναι φαμέν. Οἱ δὲ 13
νόμοι ἀγορεύουσι περὶ ἁπάντων, στοχαζόμενοι ἢ τοῦ κοινῇ
συμφέροντος πᾶσιν ἢ τοῖς ἀρίστοις ἢ τοῖς κυρίοις, [x]κατ'
ἀρετὴν ἢ κατ' ἄλλον τινὰ τρόπον τοιοῦτον· ὥστε ἕνα μὲν
τρόπον δίκαια λέγομεν τὰ ποιητικὰ καὶ φυλακτικὰ [y]τῆς εὐ-
δαιμονίας καὶ τῶν μορίων αὐτῆς τῇ πολιτικῇ κοινωνίᾳ. Προσ- 14
τάττει δ' ὁ νόμος καὶ τὰ τοῦ ἀνδρείου ἔργα ποιεῖν, οἷον μὴ
[z]λείπειν τὴν τάξιν μηδὲ φεύγειν μηδὲ ῥίπτειν τὰ ὅπλα, καὶ
τὰ τοῦ σώφρονος, οἷον μὴ μοιχεύειν μηδ' ὑβρίζειν, καὶ τὰ
τοῦ πράου, οἷον μὴ τύπτειν μηδὲ [a]κακηγορεῖν, ὁμοίως δὲ [b]καὶ
κατὰ τὰς ἄλλας ἀρετὰς καὶ μοχθηρίας τὰ μὲν κελεύων τὰ δ'
ἀπαγορεύων, [c]ὀρθῶς μὲν ὁ κείμενος ὀρθῶς, [d]χεῖρον δ' ὁ ἀπε-
σχεδιασμένος. [e]Αὕτη μὲν οὖν ἡ δικαιοσύνη ἀρετὴ μέν ἐστι 15
τελεία, ἀλλ' οὐχ ἁπλῶς [f]ἀλλὰ πρὸς ἕτερον. Καὶ διὰ τοῦτο

[k] δὲ] γὰρ H^a.N^b. [l] καὶ om. K^b.M^b.O^b. [m] ἔσται om. K^b. [n] εὐτυχίαι καὶ ἀτυχίαι L^b. [o] ἀλλὰ om. L^b. [p] μεῖον] μὴ K^b.L^b. [q] τοῦ— εἶναι om. L^b. [r] ἐστὶν om. O^b. [s] post κοινόν H^a.N^b. τὸ γὰρ ἄνισον ἔχει τὸ πλέον καὶ τὸ ἔλαττον. et, cum L^b.M^b.O^b, καὶ παράνομος. τοῦτο γάρ, ἡ παρανομία ἤτοι ἡ (ἡ om. M^b.O^b.) ἀνισότης, περιέχει πᾶσαν ἀδικίαν καὶ κοινόν ἐστι πάσης ἀδικίας. [t] ἔσται M^b. [v] τά τε] ταῦτα M^b. [x] κατ'] ἢ κατ' H^a.N^b.O^b, κατ' ἀρετὴν om. K^b. [y] τῆς om. K^b.L^b.M^b. [z] λείπειν O^b: ceteri λιπεῖν. [a] κατηγορεῖν M^b.O^b. [b] καὶ τὰ κατὰ L^b. [c] ὀρθὸς H^a.M^b.N^b. [d] χείρων H^a.L^b.M^b.N^b. [e] ταύτηι K^b. [f] ἀλλὰ om. L^b.

πολλάκις κρατίστη τῶν ἀρετῶν εἶναι δοκεῖ ἡ δικαιοσύνη, καὶ
οὔθ' ἕσπερος οὔθ' ἑῷος οὕτω [g] θαυμαστός· καὶ παροιμιαζό-
μενοί φαμεν

ἐν [h] δὲ δικαιοσύνῃ συλλήβδην πᾶσ' ἀρετὴ [i] ἔνι.

Καὶ τελεία μάλιστα ἀρετή, ὅτι τῆς τελείας ἀρετῆς χρῆσίς
ἐστιν. [k] Τελεία δ' ἐστίν, [l] ὅτι ὁ ἔχων αὐτὴν καὶ πρὸς ἕτερον
δύναται τῇ ἀρετῇ χρῆσθαι, ἀλλ' οὐ μόνον καθ' αὑτόν· πολ-
λοὶ γὰρ ἐν μὲν τοῖς οἰκείοις [m] τῇ ἀρετῇ δύνανται χρῆσθαι, ἐν
16 δὲ τοῖς πρὸς ἕτερον ἀδυνατοῦσιν. Καὶ διὰ τοῦτο εὖ δοκεῖ
ἔχειν τὸ τοῦ Βίαντος, ὅτι [n] ἀρχὴ [o] ἄνδρα δείξει· πρὸς ἕτερον
17 γὰρ καὶ ἐν κοινωνίᾳ ἤδη ὁ ἄρχων. Διὰ [p] δὲ τὸ αὐτὸ τοῦτο
καὶ ἀλλότριον ἀγαθὸν δοκεῖ εἶναι ἡ δικαιοσύνη μόνη τῶν ἀρε-
τῶν, [q] ὅτι πρὸς ἕτερόν ἐστιν· ἄλλῳ γὰρ τὰ συμφέροντα
18 πράττει, ἢ ἄρχοντι ἢ [r] κοινωνῷ. Κάκιστος μὲν οὖν ὁ καὶ
πρὸς αὑτὸν καὶ [s] πρὸς τοὺς φίλους χρώμενος τῇ μοχθηρίᾳ,
ἄριστος δ' οὐχ ὁ πρὸς αὑτὸν τῇ ἀρετῇ [t] ἀλλὰ πρὸς ἕτερον·
19 τοῦτο γὰρ ἔργον χαλεπόν. Αὕτη μὲν οὖν ἡ δικαιοσύνη οὐ
μέρος ἀρετῆς [v] ἀλλ' ὅλη ἀρετή ἐστιν, οὐδ' ἡ ἐναντία [w] ἀδικία
20 μέρος κακίας ἀλλ' ὅλη κακία. Τί δὲ διαφέρει ἡ ἀρετὴ καὶ ἡ
δικαιοσύνη [x] αὕτη, δῆλον ἐκ τῶν εἰρημένων· ἔστι μὲν γὰρ ἡ
αὐτή, τὸ δ' εἶναι οὐ τὸ αὐτό, ἀλλ' [y] ᾗ μὲν πρὸς ἕτερον, [z] δι-
καιοσύνη, ᾗ δὲ τοιάδε ἕξις, ἁπλῶς ἀρετή.

4 Ζητοῦμεν δέ [a] γε τὴν ἐν μέρει ἀρετῆς δικαιοσύνην· ἔστι
(2) γάρ τις, ὡς φαμέν. Ὁμοίως [b] δὲ καὶ [c] περὶ ἀδικίας [d] τῆς κατὰ
2 μέρος. Σημεῖον δ' ὅτι ἔστιν· κατὰ μὲν γὰρ τὰς ἄλλας
μοχθηρίας [e] ὁ ἐνεργῶν ἀδικεῖ μέν, πλεονεκτεῖ δ' οὐδέν, οἷον
[f] ὁ ῥίψας τὴν ἀσπίδα διὰ δειλίαν [g] ἢ κακῶς εἰπὼν διὰ χαλε-

[g] θαυμαστός· διὸ καὶ $L^b.M^b$. [h] δὲ om. M^b. [i] ἔνι $K^b.L^b.O^b$: ceteri ἐστί. [k] τελεία δ'] ἀρετὴ δὲ τελεία M^b. [l] ὅτι om. K^b. [m] δύνανται τῇ ἀρετῇ O^b. [n] ἀρχὰ $H^a.L^b.M^b.N^b$. [o] τὸν ἄνδρα $H^a.N^b.O^b$. [p] τὸ αὐτὸ δὲ M^b. [q] ὅτι καὶ πρὸς $H^a.N^b$. [r] κοινῷ $H^a.N^b$. [s] πρὸς ante τοὺς om. M^b. [t] ἀλλ' ὁ O^b. [v] ἀλλὰ καὶ ὅλη M^b. [w] ἀδικία] κακία K^b. [x] αὐτὴ K^b, om. O^b. [y] ᾗ] ἡ $K^b.L^b.M^b$. [z] ἡ δικαιοσύνη $K^b.L^b.N^b$. [a] γε om. M^b. [b] δὲ om. L^b. [c] περὶ] περὶ τῆς O^b. [d] τῆς om. M^b. [e] ὁ om. K^b. [f] ὁ om. M^b. [g] ἢ ὁ κακῶς $H^a.O^b$.

πότητα ἢ οὐ βοηθήσας χρήμασι δι' ἀνελευθερίαν· ὅταν δὲ πλεονεκτῇ, πολλάκις κατ' οὐδεμίαν τῶν τοιούτων, [h] ἀλλὰ μὴν οὐδὲ κατὰ πάσας, κατὰ πονηρίαν δέ γε τινά ([i] ψέγομεν γάρ) καὶ κατ' ἀδικίαν. Ἔστιν [k] ἄρα γε [l] ἄλλη τις ἀδικία ὡς [m] μέ- 3
ρος τῆς ὅλης, καὶ ἄδικόν τι ἐν μέρει τοῦ ὅλου ἀδίκου τοῦ παρὰ τὸν νόμον. [n] Ἔτι εἰ ὁ μὲν τοῦ κερδαίνειν ἕνεκα μοι- 4
χεύει καὶ [o] προσλαμβάνων, ὁ δὲ προστιθεὶς καὶ ζημιούμενος δι' ἐπιθυμίαν, οὗτος μὲν ἀκόλαστος [p] δόξειεν ἂν εἶναι μᾶλλον ἢ πλεονέκτης, ἐκεῖνος δ' ἄδικος, ἀκόλαστος δ' οὔ· δῆλον ἄρα ὅτι διὰ τὸ κερδαίνειν. Ἔτι περὶ μὲν τἆλλα πάντα ἀδική- 5
ματα γίνεται ἡ ἐπαναφορὰ ἐπί τινα μοχθηρίαν ἀεί, οἷον εἰ ἐμοίχευσεν, ἐπ' ἀκολασίαν, εἰ [q] ἐγκατέλιπε τὸν παραστάτην, ἐπὶ δειλίαν, [r] εἰ ἐπάταξεν, ἐπ' ὀργήν· εἰ δ' ἐκέρδανεν, ἐπ' οὐδεμίαν μοχθηρίαν ἀλλ' ἢ ἐπ' ἀδικίαν. Ὥστε φανερὸν ὅτι 6
ἔστι τις ἀδικία παρὰ τὴν ὅλην ἄλλη ἐν μέρει, συνώνυμος, ὅτι [s] ὁ ὁρισμὸς ἐν τῷ αὐτῷ γένει· ἄμφω γὰρ ἐν τῷ πρὸς ἕτερον ἔχουσι τὴν δύναμιν, ἀλλ' ἡ μὲν περὶ τιμὴν [t] ἢ χρήματα [v] ἢ σωτηρίαν, ἢ εἴ τινι ἔχοιμεν ἑνὶ ὀνόματι περιλαβεῖν ταῦτα πάντα, καὶ δι' ἡδονὴν τὴν ἀπὸ [w] τοῦ κέρδους, ἡ δὲ [x] περὶ ἅπαντα περὶ ὅσα ὁ σπουδαῖος.

Ὅτι μὲν οὖν [y] εἰσὶ δικαιοσύναι πλείους, καὶ [z] ὅτι ἔστι τις 7
[a] καὶ ἑτέρα παρὰ τὴν ὅλην ἀρετήν, δῆλον· τίς δὲ καὶ ὁποία τις, ληπτέον. Διώρισται [b] δὴ τὸ ἄδικον τό [c] τε παράνομον 8
καὶ τὸ ἄνισον, [d] τὸ δὲ δίκαιον τό τε νόμιμον καὶ τὸ ἴσον. Κατὰ [e] μὲν οὖν τὸ παράνομον ἡ πρότερον εἰρημένη ἀδικία ἐστίν. Ἐπεὶ δὲ τὸ ἄνισον καὶ τὸ [f] πλέον οὐ ταὐτὸν ἀλλ' 9

[h] ἀλλὰ μὴν ἀλλ' οὐδὲ Mb. [i] ψεγομένην, omisso γὰρ, Mb. [k] ἄρα γε] γὰρ Kb. [l] τις ἄλλη Mb.Ob. [m] μέρος τι τῆς Lb.Mb.Ob. [n] ἔτι] ὅτι Kb, ἔτι δὲ Ob. [o] προσλαμβάνει Lb.Mb, προσλαμβάνοι Ob. [p] δόξειεν ἂν μᾶλλον εἶναι Ob, μᾶλλον δόξει εἶναι Kb. [q] ἐγκατέλειπε Mb. [r] εἰ δ' ἐπάταξεν Kb.Lb.Nb. [s] ὁ om. Mb. [t] ἢ χρήματα] καὶ χρήματα Ob, ἢ καὶ χρήματα Lb.Mb. [v] ἢ σωτηρίαν] καὶ σωτηρίαν Mb. [w] τοῦ om. Ob. [x] περὶ πάντα Kb, om. Mb. [y] εἰσὶν αἱ δικαιοσύναι Kb. [z] ὅτι om. Ob. [a] καὶ ante ἑτέρα om. idem. [b] δὲ Kb.Mb. [c] τε om. Mb. [d] τὸ δὲ—ἴσον om. Mb. [e] μὲν οὖν om. Kb. [f] πλέον] παράνομον πλέον Kb.

ἕτερον ὡς μέρος [g] πρὸς ὅλον ([h] τὸ μὲν γὰρ πλέον ἅπαν ἄνι-
σον, τὸ δ' ἄνισον [i] οὐ πᾶν πλέον), καὶ τὸ ἄδικον καὶ ἡ ἀδικία
οὐ ταὐτὰ ἀλλ' ἕτερα ἐκείνων, τὰ μὲν ὡς μέρη τὰ δ' ὡς ὅλα·
μέρος [k] γὰρ αὕτη ἡ ἀδικία τῆς ὅλης ἀδικίας, ὁμοίως δὲ καὶ ἡ
δικαιοσύνη τῆς δικαιοσύνης. [l] Ὥστε καὶ περὶ τῆς ἐν μέρει
δικαιοσύνης καὶ [m] περὶ τῆς ἐν μέρει ἀδικίας λεκτέον, καὶ τοῦ
10 δικαίου καὶ [n] τοῦ ἀδίκου ὡσαύτως. Ἡ μὲν οὖν κατὰ τὴν ὅλην
ἀρετὴν τεταγμένη δικαιοσύνη καὶ ἀδικία, ἡ μὲν τῆς ὅλης ἀρε-
τῆς οὖσα χρῆσις πρὸς ἄλλον, ἡ δὲ τῆς κακίας, ἀφείσθω. Καὶ
τὸ δίκαιον [o] δὲ καὶ τὸ ἄδικον τὸ κατὰ [p] ταύτας φανερὸν ὡς
διοριστέον· σχεδὸν γὰρ [q] τὰ πολλὰ τῶν νομίμων [r] τὰ ἀπὸ
τῆς ὅλης ἀρετῆς [s] πραττόμενά ἐστιν· καθ' ἑκάστην γὰρ ἀρε-
τὴν προστάττει ζῆν καὶ καθ' ἑκάστην μοχθηρίαν κωλύει ὁ
11 νόμος. Τὰ δὲ ποιητικὰ τῆς ὅλης ἀρετῆς ἐστὶ τῶν νομίμων
ὅσα νενομοθέτηται περὶ παιδείαν τὴν πρὸς τὸ κοινόν. Περὶ
δὲ τῆς καθ' ἕκαστον παιδείας, καθ' ἣν ἁπλῶς ἀνὴρ ἀγαθός
ἐστι, πότερον τῆς πολιτικῆς ἐστὶν ἢ ἑτέρας, ὕστερον διορι-
στέον· οὐ γὰρ ἴσως ταὐτὸν ἀνδρί τ' ἀγαθῷ εἶναι καὶ πολίτῃ
12 παντί. Τῆς δὲ κατὰ μέρος δικαιοσύνης καὶ τοῦ [t] κατ' αὐτὴν
δικαίου ἓν μέν ἐστιν εἶδος τὸ ἐν ταῖς διανομαῖς τιμῆς ἢ χρη-
μάτων ἢ τῶν ἄλλων ὅσα μεριστὰ τοῖς κοινωνοῦσι τῆς πολι-
τείας (ἐν τούτοις γὰρ ἔστι καὶ ἄνισον ἔχειν καὶ ἴσον ἕτερον
13 ἑτέρου), ἓν δὲ τὸ ἐν τοῖς συναλλάγμασι διορθωτικόν. Τούτου
δὲ [v] μέρη δύο· τῶν γὰρ [w] συναλλαγμάτων τὰ μὲν ἑκούσιά
ἐστι τὰ δ' ἀκούσια, ἑκούσια [x] μὲν τὰ τοιάδε οἷον πρᾶσις, ὠνή,
δανεισμός, ἐγγύη, χρῆσις, παρακαταθήκη, μίσθωσις· ἑκούσια
δὲ λέγεται, ὅτι ἡ ἀρχὴ τῶν συναλλαγμάτων τούτων ἑκούσιος.

[g] πρὸς] καὶ πρὸς Kb. [h] τὸ μὲν γὰρ πλέον] τὸ μὲν γὰρ ἄνισον ἅπαν παράνομον, τὸ δὲ παράνομον οὐχ ἅπαν ἄνισον, καὶ (ὡσαύτως δὲ καὶ Ob.) τὸ πλέον Mb.Ob. [i] οὐχ ἅπαν Mb. [k] γὰρ] δ' Mb. [l] ὥστε περὶ Lb.Ob, ὡς περὶ Kb. [m] περὶ om. Ob. [n] τοῦ om. Kb. [o] δὲ om. Mb. [p] αὐτὰς Lb, πάντας Mb. [q] τὰ] τι Mb. [r] τὰ om. Mb. [s] προσταττόμενα Kb, προταττόμενα margo Ob. [t] κατὰ ταύτην δικαίου Kb, δικαίου τοῦ κατ' αὐτὴν Lb. [v] μέρη εἰσὶ δύο Lb, δύο μέρη Mb. [w] ἀδικημάτων Kb.Mb. et pr. Lb. [x] μὲν γὰρ τὰ Lb.

Τῶν δ' ἀκουσίων τὰ μὲν λαθραῖα, οἷον κλοπή, μοιχεία, φαρ-
μακεία, [y] προαγωγεία, [z] δουλαπατία, δολοφονία, ψευδομαρ-
τυρία, τὰ δὲ βίαια, οἷον αἰκία, δεσμός, θάνατος, ἁρπαγή,
πήρωσις, [a] κακηγορία, προπηλακισμός. Ἐπεὶ δ' ὅ τ' ἄδικος 6
ἄνισος καὶ τὸ ἄδικον ἄνισον, δῆλον ὅτι καὶ μέσον τί ἐστι τοῦ (3)
ἀνίσου. Τοῦτο δ' ἐστὶ τὸ ἴσον· ἐν ὁποίᾳ γὰρ πράξει ἐστὶ 2
τὸ πλέον καὶ τὸ ἔλαττον, ἐστὶ καὶ τὸ ἴσον. Εἰ οὖν τὸ ἄδι- 3
κον ἄνισον, τὸ δίκαιον ἴσον· [b] ὅπερ καὶ ἄνευ λόγου δοκεῖ
πᾶσιν. Ἐπεὶ δὲ τὸ ἴσον [c] μέσον, τὸ δίκαιον μέσον τι [d] ἂν
εἴη. Ἔστι δὲ τὸ ἴσον ἐν ἐλαχίστοις δυσίν· ἀνάγκη τοίνυν τὸ 4
δίκαιον μέσον τε καὶ ἴσον εἶναι [[e] καὶ πρός τι] καὶ τισίν, καὶ
ᾗ μὲν μέσον, τινῶν (ταῦτα δ' ἐστὶ [f] πλεῖον καὶ ἔλαττον), ᾗ
δ' ἴσον [g] ἐστί, δυοῖν, ᾗ δὲ δίκαιον, τισίν. Ἀνάγκη ἄρα τὸ 5
δίκαιον ἐν ἐλαχίστοις εἶναι τέτταρσιν· οἷς τε γὰρ δίκαιον
τυγχάνει ὄν, δύο ἐστί, καὶ ἐν οἷς τὰ πράγματα, δύο. Καὶ ἡ 6
αὐτὴ [h] ἔσται ἰσότης, οἷς καὶ ἐν οἷς· ὡς γὰρ ἐκεῖνα ἔχει [i] τὰ
ἐν οἷς, οὕτω κἀκεῖνα ἔχει· εἰ [k] γὰρ μὴ ἴσοι, οὐκ ἴσα ἕξουσιν,
ἀλλ' ἐντεῦθεν αἱ μάχαι καὶ τὰ ἐγκλήματα, ὅταν [l] ἢ [m] ἴσοι μὴ
ἴσα [n] ἢ μὴ ἴσοι ἴσα ἔχωσι καὶ [o] νέμωνται. [p] Ἔτι ἐκ τοῦ κατ' 7
ἀξίαν τοῦτο δῆλον· τὸ γὰρ δίκαιον ἐν ταῖς [q] διανομαῖς ὁμο-
λογοῦσι πάντες κατ' ἀξίαν τινὰ [r] δεῖν εἶναι, τὴν μέντοι ἀξίαν
οὐ τὴν αὐτὴν λέγουσι πάντες [s] ὑπάρχειν, ἀλλ' οἱ μὲν δημο-
κρατικοὶ ἐλευθερίαν, οἱ δ' ὀλιγαρχικοὶ πλοῦτον, οἱ δ' εὐγέ-
νειαν, οἱ δ' ἀριστοκρατικοὶ ἀρετήν. Ἔστιν ἄρα τὸ δίκαιον 8
ἀνάλογόν τι. Τὸ γὰρ ἀνάλογον οὐ μόνον ἐστὶ μοναδικοῦ
ἀριθμοῦ ἴδιον, ἀλλ' ὅλως ἀριθμοῦ· [t] ἡ γὰρ ἀναλογία ἰσότης
ἐστὶ [v] λόγων, καὶ ἐν τέτταρσιν ἐλαχίστοις. Ἡ μὲν οὖν διη- 9
ρημένη ὅτι ἐν τέτταρσι, δῆλον. Ἀλλὰ καὶ ἡ συνεχής· τῷ

[y] προαγωγία K^b.L^b. [z] δολοπατία K^b. [a] κατηγορία O^b. [b] ὅπερ—πᾶσιν om. M^b. [c] μέσον καὶ τὸ M^b. [d] ἂν ante τι K^b, om. O^b. [e] καὶ πρός τι om. K^b, καὶ τισί om. L^b. καὶ τισι καὶ πρός τι O^b. [f] πλέον L^b. [g] ἐστί om. K^b. [h] ἔσται om. K^b.O^b. [i] τὰ ἐν οἷς om. K^b. [k] γὰρ ἄνισοι O^b. [l] ἢ om. L^b.M^b. [m] μὴ ἴσα ἴσοι K^b. [n] ἢ μὴ ἴσοι ἴσα om. L^b.M^b. [o] post νέμωνται L^b. καὶ οἱ μὴ ἴσοι ἴσα. [p] ἔστι δ' M^b. [q] νομαῖς K^b.L^b. [r] εἶναι δεῖν M^b. [s] ὑπάρχειν] κατ' ἀξίαν τινὰ δεῖν εἶναι K^b, om. O^b. [t] ἥ τε γὰρ M^b.O^b. [v] λόγου K^b.O^b.

γὰρ ἑνὶ ὡς δυσὶ [w] χρῆται καὶ δὶς λέγει, οἷον [x] ὡς ἡ τοῦ [y] α πρὸς τὴν τοῦ β, [z] οὕτως καὶ ἡ τοῦ β πρὸς τὴν τοῦ γ. Δὶς οὖν ἡ τοῦ β εἴρηται· ὥστ' [a] ἐὰν ἡ τοῦ β τεθῇ δίς, [b] τέτταρα
10 ἔσται τὰ ἀνάλογα. Ἔστι δὲ καὶ τὸ δίκαιον ἐν τέτταρσιν ἐλαχίστοις, καὶ ὁ λόγος ὁ αὐτός· [c] διῄρηνται γὰρ ὁμοίως, οἷς
11 τε καὶ ἅ. [d] Ἔσται ἄρα ὡς ὁ α ὅρος πρὸς τὸν β, οὕτως ὁ γ πρὸς τὸν δ, [e] καὶ ἐναλλὰξ ἄρα, ὡς ὁ α πρὸς τὸν γ, ὁ β πρὸς τὸν δ. Ὥστε καὶ τὸ ὅλον πρὸς τὸ ὅλον· ὅπερ ἡ νομὴ συν-
7 12 δυάζει· [f] κἂν οὕτως συντεθῇ, δικαίως συνδυάζει. Ἡ ἄρα τοῦ α ὅρου τῷ γ καὶ ἡ τοῦ β τῷ δ σύζευξις τὸ ἐν διανομῇ δίκαιόν ἐστι, καὶ μέσον τὸ δίκαιον [g] τοῦτ' ἐστὶ [h] τοῦ παρὰ τὸ ἀνάλογον· [i] τὸ γὰρ ἀνάλογον μέσον, τὸ δὲ δίκαιον ἀνάλογον.
13 Καλοῦσι δὲ τὴν τοιαύτην ἀναλογίαν γεωμετρικὴν οἱ [k] μαθηματικοί· ἐν γὰρ τῇ γεωμετρικῇ συμβαίνει καὶ τὸ ὅλον πρὸς
14 [l] τὸ ὅλον ὅπερ ἑκάτερον πρὸς ἑκάτερον. Ἔστι δ' οὐ συνεχὴς [m] αὕτη ἡ ἀναλογία· οὐ γὰρ γίνεται εἷς ἀριθμῷ [n] ὅρος, [o] ᾧ καὶ ὅ. Τὸ μὲν οὖν δίκαιον τοῦτο [p] τὸ ἀνάλογον, τὸ δ' ἄδικον τὸ παρὰ τὸ ἀνάλογον. Γίνεται ἄρα [q] τὸ μὲν [r] πλέον τὸ δὲ ἔλαττον. Ὅπερ καὶ ἐπὶ τῶν ἔργων συμβαίνει· ὁ μὲν γὰρ ἀδικῶν [r] πλέον ἔχει, ὁ δ' ἀδικούμενος ἔλαττον τοῦ ἀγαθοῦ.
15 Ἐπὶ δὲ τοῦ [s] κακοῦ ἀνάπαλιν· ἐν ἀγαθοῦ γὰρ λόγῳ [t] γίνε-
16 ται τὸ ἔλαττον κακὸν πρὸς τὸ μεῖζον κακόν· ἔστι γὰρ τὸ ἔλαττον κακὸν μᾶλλον αἱρετὸν τοῦ μείζονος, τὸ δ' αἱρετὸν
17 ἀγαθόν, καὶ τὸ μᾶλλον μεῖζον. Τὸ μὲν οὖν ἓν εἶδος τοῦ δικαίου τοῦτ' ἐστίν.

(4) Τὸ δὲ λοιπὸν ἓν τὸ διορθωτικόν, ὃ γίνεται ἐν τοῖς [v] συν-

[w] *χρήσεται* Lb.Mb. [x] *ὡς* om. Mb. [y] *α—β* et mox *β—γ*] *πρώτου—δευτέρου—δευτέρου—τρίτου* Kb. et perinde sect. 10—12. [z] *οὕτως* om. Lb.Mb. [a] *ἐὰν τὸ δεύτερον δὶς τεθῇ* Kb. [b] *τέσσαρά ἐστι* Mb, [c] *διῄρηται* Kb.Mb.Ob. [d] *ἔσται* om. Kb. [e] *καὶ—δ* om. Mb. [f] *κἂν—συνδυάζει* om. Mb. [g] *τοῦτ'—δίκαιον* om. Mb. [h] *τοῦ*] *τὸ* Kb.Lb. [i] *τὸ μὲν γὰρ* Ob. [k] *μαθητικοί* Lb. [l] *τὸ* post *πρὸς* om. Mb. [m] *αὐτὴ* Kb. [n] *ὁ ὅρος* Ob. [o] *ᾧ* om. pr. Kb. [p] *τὸ* post *τοῦτο* om. Lb. [q] *τῶ μὲν πλέον τῶ* Mb. [r] *πλεῖον* utrobique Ob. [s] *κακοῦ τὸ ἀνάπαλιν* Ob. [t] *γίνεται καὶ τὸ* Mb. [v] *συναλλάγμασι καὶ τοῖς ἀκουσίοις καὶ τοῖς ἑκουσίοις* Lb, *συναλλάγμασι τοῖς ἑκουσίοις τε καὶ ἀκουσίοις* Mb.

αλλάγμασι καὶ τοῖς ἑκουσίοις καὶ τοῖς ἀκουσίοις. Τοῦτο δὲ 2
τὸ δίκαιον ἄλλο εἶδος ἔχει τοῦ [w] προτέρου. Τὸ μὲν [x] γὰρ
διανεμητικὸν [y] δίκαιον τῶν κοινῶν ἀεὶ κατὰ τὴν ἀναλογίαν
ἐστὶ τὴν εἰρημένην· καὶ γὰρ ἀπὸ χρημάτων κοινῶν ἐὰν [z] γί-
γνηται ἡ διανομή, ἔσται κατὰ [a] τὸν λόγον τὸν αὐτὸν ὅνπερ
ἔχουσι [b] πρὸς ἄλληλα τὰ εἰσενεχθέντα· καὶ τὸ ἄδικον τὸ
ἀντικείμενον τῷ δικαίῳ [c] τούτῳ παρὰ τὸ ἀνάλογόν ἐστιν. Τὸ 3
δ' ἐν τοῖς συναλλάγμασι δίκαιον ἐστὶ μὲν ἴσον τι, καὶ τὸ
ἄδικον ἄνισον, ἀλλ' οὐ κατὰ τὴν ἀναλογίαν ἐκείνην ἀλλὰ
κατὰ τὴν ἀριθμητικήν. Οὐθὲν γὰρ διαφέρει, [d] εἰ ἐπιεικὴς
φαῦλον [e] ἀπεστέρησεν [f] ἢ φαῦλος ἐπιεικῆ, οὐδ' εἰ ἐμοίχευσεν
ἐπιεικὴς ἢ φαῦλος· ἀλλὰ πρὸς τοῦ βλάβους τὴν [g] διαφορὰν
[h] μόνον βλέπει ὁ νόμος, καὶ χρῆται ὡς ἴσοις, εἰ ὁ μὲν ἀδικεῖ
ὁ δ' ἀδικεῖται, [i] καὶ [k] εἰ ἔβλαψεν ὁ δὲ [l] βέβλαπται. Ὥστε 4
τὸ ἄδικον τοῦτο ἄνισον ὂν ἰσάζειν πειρᾶται ὁ δικαστής· καὶ
γὰρ ὅταν ὁ μὲν πληγῇ ὁ δὲ πατάξῃ, ἢ [m] καὶ κτείνῃ ὁ δ' ἀπο-
θάνῃ, διῄρηται τὸ πάθος καὶ ἡ πρᾶξις εἰς ἄνισα· ἀλλὰ πει-
ρᾶται τῇ ζημίᾳ ἰσάζειν, ἀφαιρῶν τοῦ κέρδους. Λέγεται γὰρ 5
ὡς ἁπλῶς εἰπεῖν ἐπὶ τοῖς τοιούτοις, κἂν εἰ μή τισιν οἰκεῖον
ὄνομα [n] εἴη, τὸ κέρδος, οἷον τῷ πατάξαντι, καὶ ἡ ζημία τῷ
παθόντι· ἀλλ' ὅταν γε μετρηθῇ τὸ πάθος, καλεῖται τὸ μὲν 6
ζημία τὸ δὲ κέρδος. Ὥστε τοῦ μὲν πλείονος [o] καὶ ἐλάττονος
τὸ ἴσον μέσον, [p] τὸ δὲ κέρδος καὶ ἡ ζημία τὸ μὲν πλέον τὸ
δ' ἔλαττον ἐναντίως, τὸ μὲν τοῦ ἀγαθοῦ πλέον τοῦ κακοῦ δ'
ἔλαττον κέρδος, τὸ δ' ἐναντίον ζημία· ὧν ἦν μέσον τὸ ἴσον,
ὃ λέγομεν εἶναι δίκαιον· ὥστε τὸ ἐπανορθωτικὸν δίκαιον ἂν
εἴη τὸ μέσον ζημίας καὶ κέρδους. Διὸ καὶ ὅταν ἀμφισβητῶ- 7
σιν, ἐπὶ τὸν δικαστὴν καταφεύγουσιν· τὸ δ' ἐπὶ τὸν δικαστὴν
ἰέναι ἰέναι [q] ἐστὶν ἐπὶ τὸ δίκαιον· [r] ὁ γὰρ δικαστὴς βούλεται

[w] πρότερον Kb. [x] γὰρ om. Mb. [y] δίκαιον om. Kb. [z] γένηται Lb. [a] τὸν post κατὰ om. Mb. [b] εἰς ἄλληλα προσενεχθέντα Kb. [c] τούτῳ τὸ παρὰ τὸ Kb.Ob. [d] εἰ ὁ ἐπιεικὴς Mb. [e] ἀποστερήσει Ob. [f] ἢ ὁ φαῦλος ἐπιεικῆ Mb. [g] ἀναφορὰν Mb. [h] βλέπει μόνον Kb. [i] καὶ om. Mb. [k] εἰ ὁ μὲν ἔβλαψεν Lb.Mb.Ob. [l] βλάπτεται Mb. [m] καὶ om. Mb. [n] εἴη] ἢ Kb, δοκῇ Ob. [o] καὶ τοῦ ἐλάττονος Ob. [p] τὸ κέρδος δὲ Lb. [q] ἐστὶν—εἶναι om. Kb. [r] ὁ—ἔμψυχον om. Mb.

εἶναι οἷον δίκαιον ἔμψυχον· καὶ ζητοῦσι δικαστὴν μέσον, καὶ
καλοῦσιν ἔνιοι [s] μεσιδίους, ὡς ἐὰν τοῦ μέσου τύχωσι, τοῦ δι-
8 *καίου τευξόμενοι. Μέσον ἄρα [t] τι τὸ δίκαιον, εἴπερ καὶ ὁ*
δικαστής. Ὁ δὲ δικαστὴς ἐπανισοῖ, καὶ ὥσπερ γραμμῆς εἰς
ἄνισα τετμημένης, ᾧ τὸ μεῖζον τμῆμα τῆς ἡμισείας ὑπερέχει,
τοῦτ᾽ ἀφεῖλε [v] καὶ τῷ ἐλάττονι τμήματι [v] προσέθηκεν. Ὅταν
δὲ δίχα διαιρεθῇ τὸ ὅλον, τότε φασὶν ἔχειν [w] τὰ αὑτῶν, ὅταν
9 *λάβωσι τὸ ἴσον. Τὸ δ᾽ ἴσον μέσον ἐστὶ τῆς [x] μείζονος καὶ*
ἐλάττονος κατὰ τὴν ἀριθμητικὴν ἀναλογίαν. Διὰ τοῦτο καὶ
ὀνομάζεται δίκαιον, ὅτι δίχα ἐστίν, ὥσπερ [y] ἂν [z] εἴ τις εἴποι
10 *δίχαιον, καὶ ὁ δικαστὴς διχαστής. Ἐπὰν γὰρ δύο ἴσων ἀφαι-*
ρεθῇ ἀπὸ θατέρου, πρὸς θάτερον δὲ προστεθῇ, δυσὶ τούτοις
ὑπερέχει [a] θάτερον· εἰ γὰρ [b] ἀφῃρέθη μέν, μὴ προσετέθη δέ,
[c] ἑνὶ ἂν [d] μόνον ὑπερεῖχεν. Τοῦ μέσου ἄρα ἑνί, καὶ τὸ μέσον,
11 *[e] ἀφ᾽ οὗ ἀφῃρέθη, ἑνί. Τούτῳ ἄρα γνωριοῦμεν τί [f] τε ἀφελεῖν*
δεῖ ἀπὸ τοῦ [g] πλέον ἔχοντος, καὶ τί [h] προσθεῖναι τῷ ἔλαττον
ἔχοντι· [i] ᾧ μὲν γὰρ τὸ μέσον ὑπερέχει, τοῦτο προσθεῖναι δεῖ
τῷ ἔλαττον ἔχοντι, ᾧ δ᾽ ὑπερέχεται, ἀφελεῖν ἀπὸ τοῦ με-
12 *γίστου. Ἴσαι [k] αἱ ἐφ᾽ ὧν* ΑΑ ΒΒ ΓΓ *ἀλλήλαις· ἀπὸ τῆς*
ΑΑ [l] *ἀφῃρήσθω τὸ* ΑΕ, *καὶ* [m] *προσκείσθω τῇ* ΓΓ *τὸ ἐφ᾽*
ὧν ΓΔ, *ὥστε* [n] *ὅλη ἡ* ΔΓΓ *τῆς* ΕΑ [o] *ὑπερέχει τῷ* ΓΔ *καὶ*
[p] *τῷ* ΓΖ· *τῆς ἄρα* ΒΒ *τῷ* ΓΔ. *Ἔστι δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων*
τεχνῶν [q] τοῦτο· ἀνῃροῦντο [r] γὰρ ἄν, εἰ μὴ ἐποίει τὸ ποιοῦν
καὶ [s] ὅσον καὶ οἷον, [t] καὶ τὸ πάσχον ἔπασχε [t] τοῦτο καὶ
13 *[v] τοσοῦτον καὶ τοιοῦτον. Ἐλήλυθε δὲ τὰ ὀνόματα [w] ταῦτα,*
ἥ τε ζημία καὶ τὸ κέρδος, ἐκ τῆς ἑκουσίου ἀλλαγῆς· τὸ μὲν

[s] *μεσιδίκους* (*κ* correcto) L^b, *μεσοδίκην* H^a.N^b. [t] *τι* om. M^b. [v] *καὶ* et *προσέθηκεν* om. K^b. [w] *τὰ αὑτοῦ* O^b, *τὸ αὐτὸ* M^b, *τὸ αὑτοῦ* K^b.L^b. [x] *ἐλάττονος καὶ μείζονος* M^b. [y] *ἂν*] *γὰρ ἂν* L^b, om. M^b. [z] *εἴ* om. K^b. [a] *τὸ ἕτερον* L^b.M^b.O^b. [b] *ἀφαιρεθῇ μέν, μὴ προστεθῇ* M^b. [c] *ἑνί γ᾽ ἂν* M^b. [d] *μόνῳ* L^b. [e] *ἀφ᾽*] *τὸ ἀφ᾽* O^b. [f] *τε* om. K^b. [g] *πλεῖον* M^b. [h] *προστεθῆναι* M^b. [i] *ᾧ—ἔχοντι* om. M^b. [k] *αἱ* post *ὧν* M^b. [l] *ἀφήιρηται* K^b, *ἀφαιρείσθω* L^b.O^b. [m] *πρόσκειται* K^b. [n] *ὅλη ἡ*] *ὅλην* K^b, *ἡ ὅλη* O^b. [o] *ὑπερέχειν* corr. K^b. [p] *τῷ* post *καὶ* om. L^b. [q] *τοῦτο* post *δὲ* K^b.O^b. [r] *γὰρ*] *μὲν γὰρ* L^b. [s] *ὅσον*] *πόσον* pr K^b. [t] *καὶ* et *τοῦτο* om. M^b. [v] *τοσοῦτο καὶ τοιοῦτο* L^b.O^b. [w] *ταῦτα* om. M^b.

γὰρ πλέον ἔχειν ἢ τὰ [x] ἑαυτοῦ κερδαίνειν λέγεται, τὸ δ'
ἔλαττον τῶν ἐξ ἀρχῆς ζημιοῦσθαι, οἷον ἐν τῷ [y] ὠνεῖσθαι καὶ
πωλεῖν καὶ ἐν [z] ὅσοις ἄλλοις ἄδειαν [a] ἔδωκεν ὁ νόμος. Ὅταν 14
δὲ μήτε πλέον μήτ' ἔλαττον ἀλλ' [b] αὐτὰ δι' αὐτῶν γένηται,
τὰ αὑτῶν φασὶν ἔχειν καὶ οὔτε ζημιοῦσθαι οὔτε κερδαίνειν·
ὥστε κέρδους τινὸς καὶ ζημίας μέσον τὸ δίκαιόν ἐστι [c] τῶν
[d] παρὰ τὸ ἑκούσιον, τὸ ἴσον ἔχειν [e] καὶ πρότερον καὶ ὕστερον.

Δοκεῖ δέ τισι καὶ τὸ ἀντιπεπονθὸς [f] εἶναι ἁπλῶς δίκαιον, 8
ὥσπερ οἱ [g] Πυθαγόρειοι ἔφασαν· ὡρίζοντο γὰρ ἁπλῶς τὸ (5)
δίκαιον τὸ ἀντιπεπονθὸς [h] ἄλλῳ. Τὸ δ' ἀντιπεπονθὸς οὐκ 2
ἐφαρμόττει οὔτ' ἐπὶ τὸ [i] διανεμητικὸν δίκαιον οὔτ' ἐπὶ τὸ
διορθωτικόν· καίτοι βούλονταί [k] γε τοῦτο λέγειν καὶ τὸ 3
Ῥαδαμάνθυος δίκαιον·

[l] *εἴ κε πάθοι τά κ' [m] ἔρεξε, δίκη [n] κ' ἰθεῖα γένοιτο.*

Πολλαχοῦ γὰρ διαφωνεῖ· οἷον εἰ [o] ἀρχὴν ἔχων ἐπάταξεν, οὐ 4
δεῖ ἀντιπληγῆναι, καὶ εἰ ἄρχοντα ἐπάταξεν, οὐ πληγῆναι
μόνον δεῖ ἀλλὰ [p] καὶ κολασθῆναι. Ἔτι τὸ [q] ἑκούσιον καὶ τὸ 5
ἀκούσιον διαφέρει πολύ. Ἀλλ' ἐν μὲν ταῖς κοινωνίαις ταῖς 6
[r] ἀλλακτικαῖς συνέχει τὸ τοιοῦτον δίκαιον τὸ ἀντιπεπονθός,
κατ' ἀναλογίαν [s] καὶ μὴ κατ' ἰσότητα· τῷ ἀντιποιεῖν γὰρ
ἀνάλογον [t] συμμένει ἡ πόλις. Ἢ γὰρ τὸ κακῶς ζητοῦσιν·
εἰ δὲ μή, δουλεία δοκεῖ εἶναι, εἰ μὴ ἀντιποιήσει· ἢ τὸ εὖ· εἰ
δὲ μή, μετάδοσις οὐ γίνεται, τῇ μεταδόσει δὲ συμμένουσιν.
Διὸ καὶ Χαρίτων ἱερὸν [v] ἐμποδὼν ποιοῦνται, ἵν' ἀνταπόδοσις 7
ᾖ· τοῦτο γὰρ ἴδιον χάριτος· ἀνθυπηρετῆσαί [w] τε γὰρ δεῖ τῷ
χαρισαμένῳ, καὶ πάλιν αὐτὸν ἄρξαι [x] χαριζόμενον. Ποιεῖ 8
δὲ τὴν ἀντίδοσιν τὴν κατ' ἀναλογίαν ἡ κατὰ διάμετρον σύ-

[x] *αὑτοῦ* O^b, *αὐτοῦ* K^b. [y] *πωλεῖν καὶ ὠνεῖσθαι* L^b.M^b. [z] *ὅσοις*] *τοῖς* K^b. [a] *δέδωκεν* K^b.O^b. [b] *αὐτὰ δι'*] *τὰ* M^b. [c] *τῶι* K^b, *τὸ* M^b. [d] *περὶ* M^b. [e] *καὶ* om. K^b. [f] *ἁπλῶς εἶναι* O^b. [g] *πυθαγόριοι* K^b. [h] *ἄλλῳ* om. L^b.M^b.O^b. [i] *νεμητικὸν* K^b.L^b.O^b. [k] *γε* om. L^b. [l] *εἰ καὶ* K^b. [m] *ἔρρεξε* L^b. [n] *δ'* M^b. [o] *ἀρχὴν ἔχοντα* O^b. [p] *καὶ* om. K^b. [q] *ἀκούσιον καὶ τὸ ἑκούσιον* L^b. [r] *συναλλακτικαῖς* M^b. [s] *καὶ*] *ἔχον καὶ* M^b. [t] *ἐμμένει* M^b. [v] *ἐκποδὼν* M^b. [w] *τε* add. L^b.O^b. [x] *χαριζόμενον τὴν δὲ ἀντίδοσιν κατ' ἀναλογίαν ἢ κατὰ τὸ μέτρον συζεύξεις* M^b.

ζευξις, [y] οἷον οἰκοδόμος ἐφ' ᾧ Α, σκυτοτόμος ἐφ' ᾧ Β, οἰκία
ἐφ' ᾧ Γ, [z] ὑπόδημα ἐφ' ᾧ Δ. Δεῖ οὖν λαμβάνειν τὸν οἰκο-
δόμον παρὰ τοῦ σκυτοτόμου [a] τοῦ ἐκείνου ἔργου, καὶ αὐτὸν
ἐκείνῳ μεταδιδόναι τὸ αὑτοῦ. Ἐὰν οὖν πρῶτον ᾖ τὸ κατὰ
[b] τὴν ἀναλογίαν ἴσον, εἶτα τὸ ἀντιπεπονθὸς [c] γένηται, ἔσται
τὸ λεγόμενον. Εἰ δὲ μή, οὐκ ἴσον, οὐδὲ [d] συμμένει· οὐθὲν
γὰρ κωλύει κρεῖττον εἶναι τὸ θατέρου ἔργον ἢ τὸ θατέρου,
9 δεῖ οὖν ταῦτα ἰσασθῆναι. Ἔστι δὲ τοῦτο καὶ ἐπὶ τῶν ἄλ-
λων τεχνῶν· ἀνῃροῦντο γὰρ [e] ἄν, εἰ μὴ ἐποίει τὸ ποιοῦν [f] καὶ
ὅσον καὶ οἷον, καὶ τὸ πάσχον ἔπασχε τοῦτο καὶ τοσοῦτον
[g] καὶ τοιοῦτον. Οὐ γὰρ ἐκ δύο ἰατρῶν γίνεται κοινωνία,
ἀλλ' ἐξ ἰατροῦ καὶ γεωργοῦ, καὶ ὅλως ἑτέρων [h] καὶ οὐκ ἴσων·
10 ἀλλὰ τούτους δεῖ ἰσασθῆναι. Διὸ [i] πάντα [k] συμβλητὰ δεῖ
πως εἶναι, ὧν ἐστὶν ἀλλαγή. Ἐφ' [l] ὃ τὸ νόμισμ' ἐλήλυθε,
καὶ γίνεταί πως μέσον· πάντα γὰρ [m] μετρεῖ, ὥστε καὶ τὴν
ὑπεροχὴν καὶ τὴν ἔλλειψιν, πόσα [n] ἄττα δὴ ὑποδήματ' [o] ἴσον
οἰκίᾳ ἢ τροφῇ. Δεῖ τοίνυν [p] ὅπερ οἰκοδόμος πρὸς σκυτοτό-
μον, [q] τοσαδὶ ὑποδήματα πρὸς οἰκίαν ἢ τροφήν. Εἰ γὰρ
μὴ τοῦτο, οὐκ ἔσται ἀλλαγὴ οὐδὲ κοινωνία. Τοῦτο δ', εἰ
11 μὴ ἴσα εἴη πως, οὐκ ἔσται. Δεῖ ἄρα ἑνί τινι πάντα μετρεῖ-
σθαι, ὥσπερ ἐλέχθη πρότερον. Τοῦτο δ' [r] ἐστὶ τῇ μὲν ἀλη-
θείᾳ ἡ χρεία, [s] ἣ πάντα συνέχει· εἰ γὰρ μηθὲν δέοιντο ἢ μὴ
ὁμοίως, [t] ἢ οὐκ ἔσται ἀλλαγὴ ἢ οὐχ ἡ αὐτή. Οἷον δ' ὑπάλ-
λαγμα τῆς χρείας τὸ νόμισμα γέγονε κατὰ συνθήκην· καὶ
διὰ τοῦτο τοὔνομα ἔχει νόμισμα, ὅτι [v] οὐ φύσει ἀλλὰ νόμῳ
12 ἐστί, καὶ ἐφ' ἡμῖν [w] μεταβαλεῖν καὶ ποιῆσαι ἄχρηστον. Ἔσται
δὴ ἀντιπεπονθός, ὅταν ἰσασθῇ, ὥστε ὅπερ γεωργὸς πρὸς σκυ-
τοτόμον, τὸ ἔργον [x] τὸ τοῦ σκυτοτόμου πρὸς τὸ τοῦ γεωρ-

[y] οἷον om. K^b. [z] ὑποδήματα O^b. [a] τὸ ἐκείνου ἔργον M^b. [b] τὴν om. M^b. [c] γενήσεται O^b. [d] συμμενεῖ O^b, συμφέρει M^b. [e] ἂν om. O^b. [f] καὶ ὅσον καὶ οἷον] τοιοῦτον καὶ τοσοῦτον M^b. [g] καὶ τοιοῦτον om. K^b. [h] καὶ ante οὐκ om. M^b. [i] ταῦτα pr. K^b. [k] ξυμβλητὰ M^b. [l] ᾧ L^b.M^b.O^b. [m] μετρίωστε καὶ K^b. [n] ἄττα om. K^b. [o] ἴσον—ὑποδήματα om. M^b. [p] ὅπερ ὁ οἰκοδόμος L^b.M^b.O^b. [q] τόσαδε K^b, τόσα δὴ L^b. [r] ἐστὶ] ὅτι K^b. [s] ἢ om. K^b. [t] ἢ ante οὐκ om. M^b. [v] οὐχὶ L^b. [w] μεταβάλλειν K^b.M^b.O^b. [x] τὸ post ἔργον om. L^b.M^b.

γοῦ. Εἰς σχῆμα δ' [y]ἀναλογίας οὐ δεῖ ἄγειν, ὅταν ἀλλάξων-
ται· εἰ δὲ μή, ἀμφοτέρας ἕξει [z]τὰς ὑπεροχὰς τὸ ἕτερον ἄκρον.
Ἀλλ' ὅταν ἔχωσι [a]τὰ αὑτῶν, οὕτως ἴσοι καὶ κοινωνοί, ὅτι
αὕτη ἡ ἰσότης δύναται ἐπ' αὐτῶν γίνεσθαι. Γεωργὸς [b]Α,
τροφὴ Γ, σκυτοτόμος Β, τὸ ἔργον αὐτοῦ τὸ ἰσασμένον Δ.
Εἰ δ' οὕτω μὴ ἦν ἀντιπεπονθέναι, οὐκ ἂν ἦν κοινωνία. Ὅτι 13
δ' ἡ χρεία συνέχει ὥσπερ ἕν τι ὄν, δηλοῖ ὅτι [c]ὅταν μὴ ἐν
χρείᾳ ὦσιν ἀλλήλων, ἢ ἀμφότεροι ἢ [d]ἅτερος, οὐκ ἀλλάττον-
ται, ὥσπερ ὅταν [e]οὗ ἔχει αὐτὸς δέηταί [f]τις, οἷον [g]οἴνου, [h]δι-
δόντες σίτου [i]ἐξαγωγῆς. Δεῖ [k]ἄρα τοῦτο ἰσασθῆναι. Ὑπὲρ 14
δὲ τῆς μελλούσης ἀλλαγῆς, εἰ νῦν μηδὲν δεῖται, ὅτι ἔσται,
[l]ἐὰν δεηθῇ, τὸ νόμισμα οἷον ἐγγυητής [m]ἐσθ' [n]ἡμῖν· δεῖ γὰρ
τοῦτο [o]φέροντι εἶναι λαβεῖν. [p]Πάσχει μὲν οὖν καὶ τοῦτο
τὸ αὐτό· οὐ γὰρ ἀεὶ ἴσον δύναται· ὅμως δὲ βούλεται μένειν
μᾶλλον. Διὸ δεῖ πάντα [q]τετιμῆσθαι· οὕτω γὰρ [r]ἀεὶ ἔσται
ἀλλαγή, εἰ δὲ τοῦτο, κοινωνία. Τὸ δὴ νόμισμα ὥσπερ [s]μέ-
τρον σύμμετρα ποιῆσαν ἰσάζει· οὔτε γὰρ [t]ἂν μὴ οὔσης ἀλ-
λαγῆς κοινωνία [v]ἦν, οὔτ' ἀλλαγὴ ἰσότητος μὴ οὔσης, οὔτ'
ἰσότης μὴ οὔσης συμμετρίας. Τῇ μὲν οὖν ἀληθείᾳ ἀδύνατον 15
τὰ τοσοῦτον διαφέροντα σύμμετρα γενέσθαι, πρὸς δὲ τὴν
χρείαν ἐνδέχεται ἱκανῶς. Ἓν [w]δή τι δεῖ εἶναι, τοῦτο δ' ἐξ
ὑποθέσεως· διὸ νόμισμα καλεῖται· τοῦτο γὰρ πάντα ποιεῖ
σύμμετρα· μετρεῖται γὰρ πάντα νομίσματι. Οἰκία [x]Α,
μναῖ δέκα Β, κλίνη Γ. Τὸ [y]δὴ Α τοῦ Β ἥμισυ, εἰ πέντε
μνῶν ἀξία ἡ οἰκία, [z]ἢ ἴσον· ἡ δὲ [a]κλίνη δέκατον μέρος τὸ Γ
τοῦ Β· δῆλον τοίνυν πόσαι κλῖναι ἴσον οἰκίᾳ, [b]ὅτι πέντε.
Ὅτι [c]δ' οὕτως ἡ ἀλλαγὴ ἦν πρὶν τὸ νόμισμα [d]εἶναι, δῆλον· 16

[y] οὐ διάγειν ἀναλογίας K^b. [z] ὑπερβολὰς K^b. [a] τὸ K^b. [b] Α] τὸ α K^b. [c] ὁπόταν O^b. [d] θάτερος O^b. [e] οὗ ἔχει] οὐχὶ K^b. [f] τις om. K^b. [g] οἶνον M^b. [h] δόντες K^b. [i] ἐξαγωγήν L^b.M^b.O^b. [k] τοῦτο ἄρα O^b. [l] ἂν K^b. [m] ἐστιν O^b. [n] ἡμῶν M^b. [o] φανερόντι K^b. [p] παράσχοι M^b. [q] τετμῆσθαι L^b. [r] ἔσται ἀεὶ M^b.O^b. [s] μέτρῳ L^b, μέσον M^b. [t] ἂν om. M^b. [v] εἴη O^b. [w] δέ τι δεῖ L^b, δὲ δεῖ τι M^b, δεῖ δή τι O^b. [x] Α] ἐφ' ἧς α O^b. [y] δὴ] δὲ M^b, om. K^b.O^b. [z] ἢ τὸ ἴσον M^b. [a] κλίνη ἢ δέκατον L^b. [b] ὅτι δέκα rc. K^b: pr. enim om. [c] δὴ K^b. [d] εἶναι M^b, om. L^b: ceteri ᾖ.

διαφέρει γὰρ οὐδὲν ἢ κλῖναι πέντε ἀντὶ οἰκίας, ἢ ὅσου αἱ πέντε κλῖναι.

9 17 *Τί μὲν οὖν τὸ ἄδικον καὶ τί τὸ δίκαιόν* [e] *ἐστιν, εἴρηται. Διωρισμένων δὲ τούτων δῆλον* [f] *ὅτι ἡ δικαιοπραγία μέσον ἐστὶ τοῦ ἀδικεῖν καὶ ἀδικεῖσθαι· τὸ μὲν γὰρ πλέον* [g] *ἔχειν τὸ δ' ἔλαττόν ἐστιν.* ʻΗ *δὲ δικαιοσύνη* [h] *μεσότης ἐστὶν οὐ τὸν* [i] *αὐτὸν τρόπον* [k] *ταῖς πρότερον ἀρεταῖς, ἀλλ'* [l] *ὅτι μέσου ἐστίν· ἡ δ' ἀδικία τῶν ἄκρων. Καὶ ἡ μὲν δικαιοσύνη ἐστὶ καθ' ἣν ὁ δίκαιος λέγεται πρακτικὸς κατὰ προαίρεσιν τοῦ δικαίου, καὶ διανεμητικὸς καὶ αὑτῷ πρὸς ἄλλον καὶ ἑτέρῳ πρὸς ἕτερον, οὐχ οὕτως ὥστε τοῦ μὲν αἱρετοῦ πλέον αὑτῷ*
18 *ἔλαττον δὲ τῷ πλησίον, τοῦ βλαβεροῦ δ' ἀνάπαλιν, ἀλλὰ τοῦ ἴσου τοῦ κατ' ἀναλογίαν, ὁμοίως δὲ καὶ ἄλλῳ πρὸς ἄλλον.* ʻΗ *δ' ἀδικία τοὐναντίον τοῦ ἀδίκου. Τοῦτο δ' ἐστὶν ὑπερβολὴ καὶ ἔλλειψις τοῦ ὠφελίμου* [m] *ἢ βλαβεροῦ παρὰ τὸ ἀνάλογον.* [n] *Διὸ ὑπερβολὴ καὶ ἔλλειψις ἡ ἀδικία, ὅτι ὑπερβολῆς καὶ ἐλλείψεώς ἐστιν, ἐφ'* [o] *αὑτοῦ μὲν ὑπερβολῆς* [p] *μὲν τοῦ ἁπλῶς ὠφελίμου, ἐλλείψεως δὲ* [q] *τοῦ βλαβεροῦ· ἐπὶ δὲ τῶν ἄλλων τὸ μὲν ὅλον ὁμοίως, τὸ δὲ* [r] *παρὰ τὸ ἀνάλογον,* [s] *ὁποτέρως ἔτυχεν. Τοῦ δὲ ἀδικήματος τὸ μὲν ἔλατ-*
19 *τον* [t] *τὸ ἀδικεῖσθαί ἐστι,* [v] *τὸ δὲ μεῖζον τὸ ἀδικεῖν. Περὶ μὲν οὖν δικαιοσύνης καὶ ἀδικίας, τίς ἑκατέρας ἐστὶν ἡ φύσις, εἰρήσθω τοῦτον τὸν τρόπον, ὁμοίως δὲ καὶ περὶ τοῦ δικαίου καὶ ἀδίκου καθόλου.*

10 ʼ*Επεὶ δ' ἔστιν ἀδικοῦντα μήπω ἄδικον εἶναι, ὁ ποῖα ἀδική-*
(6) *ματα ἀδικῶν ἤδη ἄδικός ἐστιν ἑκάστην ἀδικίαν, οἷον κλέπτης ἢ μοιχὸς ἢ λῃστής;* ʻΗ *οὕτω μὲν οὐδὲν διοίσει; Καὶ γὰρ ἂν συγγένοιτο γυναικὶ εἰδὼς τὸ ᾗ, ἀλλ' οὐ* [w] *διὰ προαιρέσεως*

[e] *ἐστιν* om. Lb. [f] *ὅτι καὶ ἡ* Mb. [g] *ἔχει* Mb. [h] *μεσότης τις ἐστὶν* Kb.Lb. [i] *αὐτὸν δὲ τρόπον* Kb.Lb.Ob. [k] *ταῖς ἀρεταῖς ταῖς πρότερον* Ob, *ταῖς ἄλλαις ἀρεταῖς* Lb. [l] *ὅτι τοῦ ἴσου μέσον* Mb. [m] *ἢ τοῦ βλαβεροῦ* Ob. [n] *διὸ*] *διὸ καὶ* Mb. [o] *ἑαυτοῦ* Lb, *ἑαυτοῖς* Mb. [p] *μὲν* ante *τοῦ* om. Lb.Mb.Ob. [q] *τοῦ* om. Mb. [r] *πρὸς* Mb. [s] *ὁπότερον* Mb. [t] *τοῦ ἀδικεῖσθαί* Mb, *ἀδικεῖσθαί* Kb. [v] *τοῦ δὲ* Mb. [w] *διὰ* om. Kb.

ἀρχὴν ἀλλὰ [x] διὰ πάθος. Ἀδικεῖ μὲν οὖν, ἄδικος δ' οὐκ 2
ἔστιν, οἷον [y] οὐδὲ κλέπτης, ἔκλεψε δέ, οὐδὲ μοιχός, ἐμοίχευσε
δέ· ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων. Πῶς μὲν οὖν ἔχει τὸ ἀν- 3
τιπεπονθὸς πρὸς τὸ δίκαιον, εἴρηται πρότερον· δεῖ δὲ μὴ λαν- 4
θάνειν ὅτι τὸ ζητούμενόν ἐστι [z] καὶ τὸ ἁπλῶς δίκαιον [a] καὶ
[b] τὸ πολιτικὸν δίκαιον. Τοῦτο δέ ἐστιν [c] ἐπὶ [d] κοινωνῶν
βίου πρὸς τὸ εἶναι αὐτάρκειαν, ἐλευθέρων καὶ ἴσων ἢ κατ'
ἀναλογίαν ἢ κατ' ἀριθμόν· ὥστε ὅσοις μή ἐστι τοῦτο, οὐκ
ἔστι τούτοις πρὸς ἀλλήλους τὸ πολιτικὸν δίκαιον, ἀλλά τι
δίκαιον καὶ καθ' ὁμοιότητα. Ἔστι γὰρ δίκαιον, [e] οἷς καὶ
νόμος πρὸς αὐτούς· νόμος δ', ἐν οἷς ἀδικία· ἡ γὰρ δίκη [f] κρί-
σις τοῦ δικαίου καὶ τοῦ ἀδίκου. Ἐν οἷς δ' ἀδικία, καὶ τὸ
ἀδικεῖν ἐν τούτοις, ἐν οἷς δὲ τὸ ἀδικεῖν, οὐ πᾶσιν ἀδικία· τοῦτο
δ' ἐστὶ τὸ πλέον αὑτῷ νέμειν τῶν ἁπλῶς ἀγαθῶν, ἔλαττον
δὲ τῶν ἁπλῶς κακῶν. Διὸ οὐκ ἐῶμεν ἄρχειν ἄνθρωπον, ἀλλὰ 5
τὸν [g] λόγον, ὅτι ἑαυτῷ τοῦτο ποιεῖ, καὶ γίνεται τύραννος.
Ἔστι δ' ὁ ἄρχων φύλαξ τοῦ δικαίου, [h] εἰ δὲ τοῦ δικαίου, καὶ
τοῦ ἴσου. Ἐπεὶ δ' οὐθὲν αὐτῷ πλέον εἶναι δοκεῖ, εἴπερ δί- 6
καιος· οὐ γὰρ νέμει πλέον [i] τοῦ ἁπλῶς ἀγαθοῦ αὑτῷ, εἰ μὴ
πρὸς αὐτὸν ἀνάλογόν ἐστιν· διὸ ἑτέρῳ ποιεῖ· καὶ διὰ τοῦτο
ἀλλότριον [k] εἶναί φασιν ἀγαθὸν τὴν δικαιοσύνην, καθάπερ
ἐλέχθη καὶ πρότερον. Μισθὸς [l] ἄρα τις δοτέος, τοῦτο δὲ 7
τιμὴ καὶ γέρας· [m] ὅτῳ δὲ μὴ ἱκανὰ [n] τὰ τοιαῦτα, οὗτοι γί-
νονται τύραννοι. Τὸ δὲ δεσποτικὸν δίκαιον καὶ τὸ πατρικὸν 8
οὐ [o] ταὐτὸν τούτοις ἀλλ' ὅμοιον· οὐ γάρ ἐστιν ἀδικία πρὸς
τὰ αὑτοῦ ἁπλῶς, τὸ δὲ κτῆμα καὶ [p] τὸ τέκνον, ἕως ἂν ᾖ πη-
λίκον καὶ [q] μὴ χωρισθῇ, ὥσπερ μέρος αὑτοῦ, αὑτὸν δ' οὐθεὶς 9
προαιρεῖται βλάπτειν· διὸ οὐκ ἔστιν ἀδικία πρὸς αὑτόν. Οὐδ'

[x] διὰ om. Mb. [y] οὐ κλέπτης Kb. [z] καὶ τὸ ἁπλῶς—ἐστιν om. Mb. [a] καὶ post δίκαιον om. Ob. [b] τὸ om. Kb.Lb. [c] ἐπὶ om. Lb. [d] κοινωνὸν Mb. [e] οἷς] ἐν οἷς Ob. [f] κρίσις ἐστὶ τοῦ Lb.Ob. [g] νόμον Mb. [h] εἰ δὲ τοῦ δικαίου om. Mb. [i] αὐτῶ τοῦ ἁπλῶς ἀγαθοῦ Lb. [k] ἀγαθὸν εἶναι φασιν Mb. [l] τις ἄρα Mb.Ob. [m] ὅσοις Ob. [n] τὰ τοιαῦτα] ταῦτα Mb.Ob. [o] ταυτὸ Ob. [p] τὸ post καὶ om. Kb.Lb. [q] μὴ om. Kb.Ob.

ἄρα [r] ἄδικον οὐδὲ δίκαιον τὸ πολιτικόν· κατὰ νόμον γὰρ ἦν,
καὶ ἐν οἷς ἐπεφύκει εἶναι νόμος· οὗτοι δ' ἦσαν οἷς ὑπάρχει
ἰσότης τοῦ ἄρχειν καὶ ἄρχεσθαι. Διὸ μᾶλλον [s] πρὸς γυ-
ναῖκά ἐστι δίκαιον ἢ πρὸς τέκνα καὶ [t] κτήματα· τοῦτο γάρ
ἐστι τὸ οἰκονομικὸν δίκαιον· ἕτερον δὲ [v] καὶ τοῦτο τοῦ πο-
(7) λιτικοῦ. [w] Τοῦ δὲ πολιτικοῦ δικαίου τὸ [x] μὲν φυσικόν ἐστι
τὸ δὲ [y] νομικόν, φυσικὸν μὲν τὸ πανταχοῦ τὴν αὐτὴν ἔχον
δύναμιν, καὶ [z] οὐ τῷ δοκεῖν ἢ μή, νομικὸν δὲ [a] ὃ ἐξ ἀρχῆς μὲν
οὐθὲν διαφέρει οὕτως ἢ ἄλλως, ὅταν δὲ θῶνται, διαφέρει,
[b] οἷον τὸ μνᾶς λυτροῦσθαι, ἢ τὸ αἶγα θύειν ἀλλὰ μὴ δύο
πρόβατα, ἔτι ὅσα ἐπὶ τῶν καθ' ἕκαστα νομοθετοῦσιν, οἷον
2 τὸ θύειν Βρασίδᾳ, καὶ τὰ [c] ψηφισματώδη. Δοκεῖ δ' ἐνίοις
[d] εἶναι πάντα τοιαῦτα, [e] ὅτι τὸ μὲν φύσει ἀκίνητον καὶ παν-
ταχοῦ [f] τὴν αὐτὴν ἔχει δύναμιν, ὥσπερ [g] τὸ πῦρ καὶ ἐνθάδε
3 καὶ ἐν Πέρσαις καίει, τὰ δὲ δίκαια κινούμενα ὁρῶσιν. Τοῦτο
δ' οὐκ ἔστιν οὕτως [h] ἔχον, ἀλλ' ἔστιν ὥς. Καίτοι [i] παρά γε
τοῖς θεοῖς ἴσως οὐδαμῶς· παρ' ἡμῖν δ' ἐστὶ μέν τι καὶ [k] φύσει,
κινητὸν μέντοι πᾶν. Ἀλλ' ὅμως ἐστὶ τὸ μὲν φύσει τὸ δ'
4 οὐ φύσει. Ποῖον δὲ φύσει τῶν ἐνδεχομένων καὶ ἄλλως ἔχειν,
καὶ ποῖον οὔ ἀλλὰ νομικὸν καὶ συνθήκῃ, εἴπερ ἄμφω κινητὰ
ὁμοίως, δῆλον. Καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων [l] ὁ αὐτὸς ἁρμόσει [m] διο-
ρισμός· φύσει γὰρ ἡ δεξιὰ κρείττων, καίτοι ἐνδέχεταί τινας
5 ἀμφιδεξίους γενέσθαι. Τὰ δὲ κατὰ συνθήκην καὶ τὸ συμ-
φέρον τῶν δικαίων ὅμοιά ἐστι τοῖς μέτροις· οὐ γὰρ πανταχοῦ
ἴσα τὰ οἰνηρὰ καὶ σιτηρὰ μέτρα, ἀλλ' [n] οὗ μὲν ὠνοῦνται,
μείζω, [n] οὗ δὲ πωλοῦσιν, ἐλάττω. Ὁμοίως δὲ καὶ τὰ μὴ
φυσικὰ ἀλλ' ἀνθρώπινα δίκαια οὐ ταὐτὰ πανταχοῦ, ἐπεὶ οὐδ'

[r] ἄδικον] ἀδικία ὂν Kb. [s] πρὸς τὴν γυναῖκά Mb. [t] κτῆμα Lb. [v] καὶ om. Mb. [w] τοῦ δὲ πολιτικοῦ om. Kb. [x] μὲν] μὲν γὰρ Kb. [y] νομικόν, καὶ φυσικὸν Lb. [z] οὐ τῷ] οὕτω Kb. [a] ὃ om. Mb. [b] οἷον] οὕτως ἢ ἄλλως οἷον Kb. [c] ψηφίσματα τάδε Mb. [d] πάντα εἶναι Mb. [e] διότι Ob. [f] ἔχει τὴν αὐτὴν Ob. [g] καὶ τὸ πῦρ ἐνθάδε Mb. [h] ἔχον ἀλλ' ἔστιν ὥς om. Mb. [i] παρὰ τοῖς ἴσοις οὐδαμῶς Mb. post οὐδαμῶς Mb.Ob. ἔχον, Lb. ἔχον ἐστι. [k] φυσικὸν κινητὸν οὐ μέντοι Mb. [l] ὁ] καὶ ὁ Kb. [m] διωρισμένος Lb. [n] οὗ—οὗ] ὧ—ὧ Mb.

[o] αἱ πολιτεῖαι, ἀλλὰ μία [p] μόνον πανταχοῦ [q] κατὰ φύσιν ἡ
ἀρίστη. Τῶν δὲ δικαίων καὶ νομίμων ἕκαστον ὡς τὰ καθόλου 6
πρὸς τὰ καθ' ἕκαστα ἔχει· τὰ μὲν γὰρ πραττόμενα πολλά,
ἐκείνων δ' ἕκαστον ἕν· καθόλου γάρ. Διαφέρει [r] δὲ τὸ ἀδίκημα 7
καὶ τὸ ἄδικον [s] καὶ τὸ δικαίωμα καὶ τὸ δίκαιον· ἄδικον μὲν
γάρ ἐστι τῇ φύσει [t] ἢ τάξει· [v] τὸ αὐτὸ δὲ τοῦτο, ὅταν
πραχθῇ, ἀδίκημά [w] ἐστι, πρὶν δὲ πραχθῆναι, οὔπω, ἀλλ'
[x] ἄδικον. Ὁμοίως δὲ καὶ δικαίωμα. Καλεῖται δὲ [y] μᾶλλον
δικαιοπράγημα τὸ κοινόν, δικαίωμα δὲ τὸ ἐπανόρθωμα τοῦ
ἀδικήματος. Καθ' ἕκαστον δὲ αὐτῶν, ποῖά τε εἴδη καὶ πόσα
καὶ περὶ ποῖα τυγχάνει ὄντα, ὕστερον ἐπισκεπτέον. Ὄντων (8)
δὲ [z] τῶν δικαίων καὶ ἀδίκων τῶν [a] εἰρημένων, ἀδικεῖ μὲν καὶ
δικαιοπραγεῖ, [b] ὅταν ἑκών τις αὐτὰ πράττῃ· ὅταν δ' ἄκων,
οὔτ' ἀδικεῖ οὔτε δικαιοπραγεῖ ἀλλ' ἢ κατὰ συμβεβηκός· οἷς
γὰρ συμβέβηκε δικαίοις [c] εἶναι ἢ ἀδίκοις, πράττουσιν. Ἀδί- 2
κημα δὲ καὶ δικαιοπράγημα ὥρισται τῷ ἑκουσίῳ καὶ ἀκουσίῳ·
ὅταν γὰρ ἑκούσιον ᾖ, ψέγεται, ἅμα δὲ καὶ ἀδίκημα τότ'
ἐστιν· ὥστ' [d] ἔσται τι ἄδικον μέν, ἀδίκημα δ' [e] οὔπω, ἐὰν μὴ
τὸ ἑκούσιον προσῇ. Λέγω δ' ἑκούσιον [f] μέν, ὥσπερ καὶ πρό- 3
τερον εἴρηται, ὃ ἄν τις τῶν ἐφ' [g] αὑτῷ ὄντων εἰδὼς καὶ μὴ
ἀγνοῶν [h] πράττῃ μήτε [i] ὃν μήτε [k] ᾧ μήτε οὗ [l] ἕνεκα, οἷον τίνα
[m] τύπτει καὶ τίνι καὶ τίνος ἕνεκα, κἀκείνων [n] ἕκαστον μὴ κατὰ
συμβεβηκὸς μηδὲ βίᾳ, ὥσπερ εἴ τις λαβὼν τὴν χεῖρα αὐτοῦ
[o] τύπτοι ἕτερον, οὐχ [p] ἑκών· οὐ γὰρ [q] ἐπ' αὐτῷ. Ἐνδέχεται
δὲ τὸν τυπτόμενον πατέρα εἶναι, τὸν δ' ὅτι μὲν ἄνθρωπος ἢ

[o] αἱ om. Kb.Lb. [p] μόνον] μὲν Mb. [q] κατὰ τὴν φύσιν Mb. [r] δὲ καὶ τὸ Ob. [s] καὶ τὸ δικαίωμα καὶ τὸ δίκαιον om. Kb. [t] ἢ τῇ τάξει Lb. [v] τὸ om. Kb.Lb. [w] ἐστι om. Lb.Mb. [x] post ἄδικον Kb.Lb.Ob. ὅτι (τι Kb.) ὅταν πραχθῇ ἀδίκημα ἐστίν. [y] τὸ κοινὸν μᾶλλον δικαιοπράγημα Mb. [z] τῶν om. Mb. [a] προειρημένων Ob. [b] ὅταν—ἀλλ' ἢ] τις ἀλλὰ Mb. [c] ἢ ἀδίκοις εἶναι Ob. [d] ἄδικόν τι ἔσται Mb. [e] οὔπω ἐστὶν ἐὰν Mb. [f] μέν om. Mb. [g] ἑαυτῷ Mb.Ob. [h] πράττοι Mb. [i] ὁ Kb. [k] ὡς et ὃν corr. Kb. [l] ἕνεκα om. omnes. [m] τύπτειν Kb, omissis καὶ τίνι. [n] ἑκάτερον Kb. [o] τύπτει Lb.Mb.Ob. [p] ἑκὼν δέ· οὐ Mb.Ob. [q] ἐφ' ἑαυτῷ Ob.

τῶν παρόντων τις γινώσκειν, ὅτι [r] δὲ πατὴρ ἀγνοεῖν. Ὁμοίως
δὲ τὸ τοιοῦτον διωρίσθω καὶ ἐπὶ [s] τοῦ οὗ ἕνεκα, καὶ περὶ τὴν
πρᾶξιν ὅλην. Τὸ δὴ ἀγνοούμενον, ἢ μὴ ἀγνοούμενον μὲν μὴ
[t] ἐπ' αὐτῷ δ' ὄν, ἢ βίᾳ, ἀκούσιον· πολλὰ [v] γὰρ καὶ τῶν φύ-
σει ὑπαρχόντων εἰδότες καὶ πράττομεν καὶ πάσχομεν, ὧν
οὐθὲν οὔθ' ἑκούσιον οὔτ' ἀκούσιόν ἐστιν, οἷον τὸ [w] γηρᾶν [x] ἢ
4 ἀποθνήσκειν. Ἔστι δ' ὁμοίως ἐπὶ τῶν ἀδίκων καὶ τῶν δι-
καίων [y] καὶ τὸ κατὰ συμβεβηκός· καὶ γὰρ ἂν τὴν παρακατα-
θήκην ἀποδοίη τις ἄκων [z] καὶ διὰ φόβον, [a] ὃν οὔτε δίκαια
πράττειν οὔτε δικαιοπραγεῖν φατέον ἀλλ' ἢ κατὰ συμβεβη-
κός. Ὁμοίως δὲ καὶ τὸν ἀναγκαζόμενον καὶ ἄκοντα τὴν
παρακαταθήκην μὴ ἀποδιδόντα κατὰ συμβεβηκὸς φατέον
5 ἀδικεῖν καὶ τὰ ἄδικα πράττειν. Τῶν δὲ ἑκουσίων τὰ μὲν προ-
ελόμενοι πράττομεν τὰ δ' [b] οὐ προελόμενοι, προελόμενοι μὲν
ὅσα προβουλευσάμενοι, ἀπροαίρετα δὲ ὅσα [c] ἀπροβούλευτα.
6 Τριῶν [d] δὴ οὐσῶν βλαβῶν τῶν ἐν ταῖς κοινωνίαις, τὰ μὲν μετ'
ἀγνοίας ἁμαρτήματά ἐστιν, ὅταν μήτε ὃν μήτε ὃ μήτε ᾧ
μήτε οὗ ἕνεκα ὑπέλαβε [e] πράξῃ· ἢ γὰρ οὐ [f] βαλεῖν ἢ οὐ τούτῳ
ἢ οὐ τοῦτον ἢ οὐ τούτου ἕνεκα ᾠήθη, ἀλλὰ συνέβη οὐχ οὗ
ἕνεκα ᾠήθη, οἷον οὐχ ἵνα τρώσῃ ἀλλ' ἵνα κεντήσῃ, ἢ οὐχ ὅν,
7 ἢ οὐχ [g] ὥς. [h] Ὅταν μὲν οὖν παραλόγως [i] ἡ βλάβη γένηται,
ἀτύχημα, ὅταν δὲ μὴ παραλόγως, ἄνευ [k] δὲ κακίας, ἁμάρτημα·
ἁμαρτάνει μὲν γὰρ ὅταν [l] ἡ ἀρχὴ ἐν αὐτῷ ᾖ τῆς [m] αἰτίας,
8 ἀτυχεῖ δ' ὅταν ἔξωθεν. Ὅταν δὲ εἰδὼς μὲν μὴ προβουλεύσας
δέ, ἀδίκημα, οἷον ὅσα τε διὰ θυμὸν καὶ ἄλλα πάθη, ὅσα
ἀναγκαῖα ἢ φυσικά, συμβαίνει τοῖς ἀνθρώποις· [n] ταῦτα γὰρ
βλάπτοντες καὶ ἁμαρτάνοντες ἀδικοῦσι μέν, καὶ ἀδικήματά
ἐστιν, οὐ μέντοι πω ἄδικοι διὰ ταῦτα οὐδὲ πονηροί· [o] οὐ γὰρ

[r] δὲ ὁ πατήρ O^b. [s] τοῦ] τῶν L^b.M^b. [t] ἐφ' αὑτῷ L^b, ἐφ' ἑαυτῷ O^b.
[v] γὰρ τῶν κατὰ φύσιν M^b. [w] ἐγγηρᾶν M^b. [x] ἢ] καὶ M^b, καὶ τὸ L^b.
[y] καὶ ante τὸ om. M^b. [z] καὶ διὰ] ἢ διὰ M^b. [a] ὃν add. K^b. [b] οὐ
προαιρούμενοι M^b. [c] προβουλευτά K^b. [d] δὴ] οὖν M^b, δ' L^b. [e] πράξῃ]
ταῦτα πράξῃ L^b.M^b.O^b. [f] βάλλειν K^b, βαλεῖ M^b. [g] ὥς] ᾧι K^b.
[h] ὅτε M^b. [i] ἡ om. L^b. [k] δὲ om. M^b. [l] ἐν ἑαυτῷ ἡ ἀρχὴ M^b.O^b.
[m] κακίας M^b. [n] ταῦτα] διὰ ταῦτα O^b. [o] οὐδὲ M^b.

διὰ μοχθηρίαν ἡ βλάβη· ὅταν δ' ἐκ προαιρέσεως, ἄδικος καὶ 9
[p] μοχθηρός. [q] Διὸ καλῶς τὰ ἐκ θυμοῦ οὐκ ἐκ [r] προνοίας κρί-
νεται· οὐ γὰρ ἄρχει ὁ θυμῷ ποιῶν, ἀλλ' ὁ ὀργίσας. Ἔτι 10
δὲ [s] οὐδὲ περὶ τοῦ γενέσθαι ἢ μὴ ἀμφισβητεῖται, ἀλλὰ περὶ
τοῦ δικαίου· ἐπὶ φαινομένῃ γὰρ ἀδικίᾳ [t] ἡ ὀργή ἐστιν. Οὐ
γὰρ ὥσπερ [v] ἐν τοῖς συναλλάγμασι περὶ τοῦ γενέσθαι [w] ἀμ-
φισβητοῦσιν, ὧν ἀνάγκη τὸν ἕτερον εἶναι μοχθηρόν, [x] ἂν μὴ
διὰ λήθην [y] αὐτὸ δρῶσιν· ἀλλ' ὁμολογοῦντες περὶ τοῦ πρά-
γματος, περὶ [z] τοῦ ποτέρως δίκαιον ἀμφισβητοῦσιν. Ὁ δ'
ἐπιβουλεύσας οὐκ ἀγνοεῖ, ὥστε ὁ μὲν οἴεται ἀδικεῖσθαι, ὁ δ'
οὔ. [a] Ἂν δ' ἐκ προαιρέσεως βλάψῃ, ἀδικεῖ. Καὶ κατὰ ταῦτ' 11
ἤδη τὰ ἀδικήματα ὁ ἀδικῶν ἄδικος, ὅταν [b] παρὰ τὸ ἀνάλογον
[c] ᾖ ἢ παρὰ τὸ ἴσον. Ὁμοίως δὲ [d] καὶ δίκαιος, ὅταν προελόμενος
δικαιοπραγῇ. Δικαιοπραγεῖ δέ, ἂν μόνον ἑκὼν πράττῃ. Τῶν 12
δ' ἀκουσίων τὰ μέν ἐστι συγγνωμονικὰ τὰ δ' οὐ συγγνωμο-
νικά· ὅσα μὲν γὰρ μὴ μόνον ἀγνοοῦντες ἀλλὰ καὶ δι' ἄγνοιαν
ἁμαρτάνουσι, συγγνωμονικά, ὅσα δὲ μὴ δι' ἄγνοιαν, ἀλλ'
ἀγνοοῦντες [e] μὲν διὰ πάθος [f] δὲ μήτε φυσικὸν μήτ' [g] ἀνθρώπι-
νον, οὐ συγγνωμονικά.

Ἀπορήσειε δ' ἄν τις, εἰ ἱκανῶς διώρισται περὶ τοῦ ἀδι- 11
κεῖσθαι [h] καὶ ἀδικεῖν, πρῶτον μὲν εἰ ἔστιν ὥσπερ Εὐριπίδης (9)
εἴρηκε, λέγων [i] ἀτόπως

> μητέρα κατέκτα τὴν ἐμήν, βραχὺς λόγος,
> ἑκὼν ἑκοῦσαν, ἢ θέλουσαν οὐχ ἑκών·

πότερον γὰρ ὡς [k] ἀληθῶς ἔστιν ἑκόντα ἀδικεῖσθαι, ἢ οὒ ἀλλ'
ἀκούσιον [l] ἅπαν, ὥσπερ καὶ τὸ ἀδικεῖν πᾶν ἑκούσιον. Καὶ ἆρα
[m] πᾶν οὕτως ἢ ἐκείνως, ὥσπερ [n] καὶ τὸ ἀδικεῖν [o] πᾶν ἑκούσιον,
[p] ἢ τὸ μὲν ἑκούσιον τὸ δ' ἀκούσιον. Ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τοῦ 2

[p] πονηρός M^b. [q] διὸ καὶ καλῶς L^b. [r] προαιρέσεως M^b. [s] οὐδὲ] οὐ M^b. [t] ἡ om. M^b. [v] ἐν om. K^b. [w] ἀμφισβητεῖται M^b. [x] ἂν] εἰ O^b. [y] αὐτῶν M^b. [z] τοῦ ποτέρως] δὲ τοῦ ποτέρως pr. K^b. [a] ἐὰν L^b. [b] περὶ L^b. [c] ᾖ om. M^b. [d] καὶ ὁ δίκαιος M^b. [e] μέν] μή M^b. [f] δὲ om. K^b. [g] ἀνθρωπικὸν L^b.M^b.O^b. [h] καὶ τοῦ ἀδικεῖν M^b.O^b. [i] ἀτόπως] τὸ πῶς K^b, ἀτόπως πῶς L^b. [k] ἀληθές M^b. [l] πᾶν O^b. [m] ἅπαν L^b.M^b. [n] καὶ om. M^b. [o] πᾶν] ἢ πᾶν K^b, πᾶν ἦν M^b. [p] ἢ—ἀκούσιον om. K^b.

δικαιοῦσθαι· τὸ γὰρ δικαιοπραγεῖν πᾶν ἑκούσιον, ὥστ' εὔλογον
ἀντικεῖσθαι ὁμοίως [q] καθ' ἑκάτερον τό τ' ἀδικεῖσθαι καὶ [r] τὸ
δικαιοῦσθαι [s] ἢ ἑκούσιον ἢ ἀκούσιον εἶναι. Ἄτοπον δ' ἂν δόξειε
καὶ ἐπὶ τοῦ δικαιοῦσθαι, εἰ [t] πᾶν ἑκούσιον· ἔνιοι γὰρ δικαιοῦν-
3 ται οὐχ ἑκόντες. Ἐπεὶ καὶ [v] τόδε διαπορήσειεν ἄν τις, πότε-
ρον ὁ τὸ ἄδικον πεπονθὼς ἀδικεῖται πᾶς ἢ ὥσπερ καὶ ἐπὶ τοῦ
πράττειν, καὶ ἐπὶ τοῦ πάσχειν ἐστίν· κατὰ συμβεβηκὸς γὰρ
ἐνδέχεται [w] ἐπ' ἀμφοτέρων μεταλαμβάνειν τῶν δικαίων. Ὁ-
μοίως δὲ δῆλον ὅτι καὶ ἐπὶ τῶν ἀδίκων· οὐ γὰρ ταὐτὸν τὸ
τἄδικα πράττειν τῷ ἀδικεῖν οὐδὲ τὸ ἄδικα πάσχειν τῷ ἀδι-
κεῖσθαι. Ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τοῦ δικαιοπραγεῖν καὶ δικαι-
οῦσθαι· ἀδύνατον γὰρ ἀδικεῖσθαι μὴ [x] ἀδικοῦντος ἢ δικαιοῦσθαι
4 μὴ δικαιοπραγοῦντος. Εἰ δ' ἐστὶν ἁπλῶς τὸ [y] ἀδικεῖν τὸ
βλάπτειν ἑκόντα τινά, [z] τὸ δ' ἑκόντα εἰδότα καὶ ὃν καὶ [a] ᾧ καὶ
ὥς, ὁ δ' ἀκρατὴς ἑκὼν βλάπτει αὐτὸς αὑτόν, ἑκών [b] τ' ἂν ἀδι-
κοῖτο [c] καὶ ἐνδέχοιτο [d] αὐτὸν αὑτὸν ἀδικεῖν. [e] Ἔστι δὲ καὶ
τοῦτο [f] ἕν τι τῶν ἀπορουμένων, εἰ ἐνδέχεται αὐτὸν [g] αὑτὸν
5 ἀδικεῖν. Ἔτι ἑκὼν ἄν τις δι' ἀκρασίαν ὑπ' ἄλλου βλάπτοιτο
ἑκόντος, ὥστ' εἴη ἂν ἑκόντ' ἀδικεῖσθαι. Ἢ οὐκ [h] ὀρθὸς ὁ
διορισμός, ἀλλὰ προσθετέον [i] τῷ βλάπτειν εἰδότα [k] καὶ ὃν
6 καὶ [l] ᾧ καὶ ὣς [m] τὸ παρὰ τὴν ἐκείνου βούλησιν; Βλάπτεται
μὲν [n] οὖν τις ἑκὼν καὶ τἄδικα πάσχει, ἀδικεῖται [o] δ' οὐθεὶς
ἑκών· οὐθεὶς γὰρ βούλεται, οὐδ' ὁ [p] ἀκρατής, ἀλλὰ παρὰ τὴν
βούλησιν πράττει· οὔτε [q] γὰρ βούλεται οὐθεὶς ὃ μὴ οἴεται
[r] εἶναι σπουδαῖον, ὅ [s] τε ἀκρατὴς [t] οὐχ ἃ οἴεται δεῖν πράττειν
7 πράττει. Ὁ δὲ τὰ αὑτοῦ διδούς, ὥσπερ [v] Ὅμηρός φησι δοῦ-
ναι τὸν Γλαῦκον τῷ Διομήδει

[q] καθ'] δὴ καθ' M^b. [r] τὸ om. K^b. [s] ἢ ἅπαν ἑκούσιον M^b. [t] ἅπαν M^b.O^b. [v] τόγε O^b. [w] μεταλαμβάνειν ἐπ' ἀμφοτέρων M^b. [x] ἀδικοῦντός τινος ἢ M^b.O^b. [y] ἀδικεῖν καὶ τὸ M^b. [z] τὸν M^b. [a] ᾧ] ὃ K^b.M^b.O^b. [b] τ' om. M^b. [c] καὶ] κἂν K^b. [d] αὐτὸν] αὐτὸς K^b.L^b, ἂν αὐτὸν O^b. [e] ἔστι—ἀδικεῖν om. M^b. [f] ἕν om. K^b, ἕν τι om. L^b. [g] ἀδικεῖν αὐτόν O^b. [h] ὀρθῶς pr. K^b. [i] τὸ K^b.O^b. [k] καὶ ὃν om. K^b.L^b. [l] ᾧ] ὃ M^b. et corr. L^b. [m] τὸ om. K^b.M^b.O^b. [n] οὖν] οὗ K^b. [o] δ' οὐδὲ εἷς K^b. [p] ἀκροατὴς K^b. [q] γὰρ om. M^b. [r] σπουδαῖον εἶναι O^b. [s] τε] δὲ L^b.M^b.O^b. [t] οὐχ ἃ] ὃ οὐκ L^b.M^b.O^b.

χρύσεα χαλκείων, ἑκατόμβοι' ἐννεαβοίων,

οὐκ ἀδικεῖται· ἐπ' αὐτῷ γάρ ἐστι τὸ διδόναι, τὸ δ' ἀδικεῖσθαι
οὐκ [v] ἐπ' αὐτῷ, ἀλλὰ τὸν ἀδικοῦντα δεῖ ὑπάρχειν. Περὶ μὲν 8
οὖν τοῦ ἀδικεῖσθαι, ὅτι οὐχ ἑκούσιον, δῆλον.

Ἔτι δ' ὧν [w] προειλόμεθα δύ' ἔστιν εἰπεῖν, πότερόν ποτ' 12
ἀδικεῖ ὁ νείμας παρὰ τὴν [x] ἀξίαν τὸ πλεῖον ἢ ὁ ἔχων, καὶ εἰ
ἔστιν αὐτὸν αὑτὸν ἀδικεῖν· εἰ γὰρ ἐνδέχεται τὸ πρότερον 9
λεχθὲν καὶ ὁ διανέμων ἀδικεῖ ἀλλ' οὐχ ὁ [y] ἔχων τὸ [z] πλέον, εἴ
[a] τις [b] πλέον [c] ἑτέρῳ ἢ αὐτῷ νέμει εἰδὼς καὶ ἑκών, οὗτος αὐτὸς
αὑτὸν ἀδικεῖ. Ὅπερ δοκοῦσιν οἱ μέτριοι ποιεῖν· ὁ γὰρ ἐπι-
εικὴς ἐλαττωτικός ἐστιν. Ἢ οὐδὲ τοῦτο ἁπλοῦν; Ἑτέρου
γὰρ ἀγαθοῦ, εἰ ἔτυχεν, [d] ἐπλεονέκτει, οἷον δόξης ἢ τοῦ ἁπλῶς
καλοῦ. Ἔτι λύεται καὶ κατὰ τὸν διορισμὸν τοῦ ἀδικεῖν·
οὐθὲν γὰρ παρὰ τὴν αὑτοῦ πάσχει βούλησιν, ὥστε οὐκ ἀδι-
κεῖται διά γε τοῦτο, ἀλλ' εἴπερ, βλάπτεται μόνον. Φανερὸν 10
[e] δὲ καὶ ὅτι ὁ διανέμων [f] ἀδικεῖ, ἀλλ' οὐχ ὁ τὸ πλέον ἔχων ἀεί·
οὐ γὰρ ᾧ τὸ [g] ἄδικον ὑπάρχει ἀδικεῖ, ἀλλ' ᾧ τὸ ἑκόντα τοῦτο
ποιεῖν· τοῦτο δ' ὅθεν ἡ ἀρχὴ τῆς πράξεως, ἥ ἐστιν ἐν τῷ
διανέμοντι ἀλλ' οὐκ ἐν τῷ λαμβάνοντι. Ἔτι [h] ἐπεὶ πολλαχῶς 11
τὸ ποιεῖν λέγεται, καὶ ἔστιν ὡς τὰ ἄψυχα [i] κτείνει καὶ ἡ χεὶρ
καὶ [k] ὁ οἰκέτης ἐπιτάξαντος, [l] οὐκ ἀδικεῖ μέν, ποιεῖ δὲ τὰ ἄδικα.
Ἔτι εἰ μὲν ἀγνοῶν ἔκρινεν, [m] οὐκ ἀδικεῖ κατὰ τὸ [n] νομικὸν δί- 12
καιον οὐδ' ἄδικος ἡ κρίσις [o] ἐστίν, ἔστι δ' ὡς ἄδικος· ἕτερον
γὰρ τὸ [n] νομικὸν δίκαιον καὶ τὸ πρῶτον· εἰ δὲ γινώσκων
ἔκρινεν ἀδίκως, πλεονεκτεῖ καὶ αὐτὸς ἢ χάριτος ἢ τιμωρίας.
Ὥσπερ οὖν [p] κἂν εἴ τις μερίσαιτο τοῦ ἀδικήματος, καὶ ὁ διὰ 13
ταῦτα κρίνας ἀδίκως πλέον ἔχει· καὶ γὰρ ἐπ' [q] ἐκείνων ὁ τὸν
ἀγρὸν κρίνας οὐκ ἀγρὸν ἀλλ' ἀργύριον ἔλαβεν. Οἱ δ' ἄν- 14 13

[v] ἐφ' αὐτῷ O^b. [w] προειλάμεθα K^b. [x] ἀξίαν πλέον ἔχων K^b. [y] ἑκὼν K^b. [z] πλεῖον L^b. [a] τις] τις δὲ L^b.M^b, τις τὸ O^b. [b] πλεῖον O^b. [c] ἑτέρῳ ἢ αὐτῷ] αὑτοῦ ἑτέρω K^b. [d] πλεονεκτεῖ K^b.L^b. [e] δὲ ὅτι καὶ L^b, διότι καὶ K^b. [f] ἀεί] ἀδικεῖ K^b. [g] ἄδικον ἔχω ὑπάρχει K^b. [h] ἐπεὶ] εἰ L^b. [i] κτείνει δὲ καὶ L^b. [k] ὁ om. O^b. [l] μὲν οὐκ ἀδικεῖ K^b. [m] οὐκ ἀδικεῖ post δίκαιον K^b. [n] νόμιμον utrobique M^b. [o] ἐστίν om. O^b. [p] κἂν] καὶ K^b. [q] ἐκείνωι τὸν K^b.

θρωποι ἐφ' ἑαυτοῖς οἴονται εἶναι τὸ ἀδικεῖν, διὸ καὶ [r] *τὸ δί-*
καιον εἶναι ῥᾴδιον. [s] Τὸ *δ' οὐκ ἔστιν· συγγενέσθαι μὲν γὰρ*
τῇ τοῦ γείτονος καὶ πατάξαι τὸν πλησίον καὶ δοῦναι τῇ
χειρὶ τὸ ἀργύριον ῥᾴδιον καὶ ἐπ' αὐτοῖς, ἀλλὰ τὸ ὡδὶ ἔχοντας
15 [t] *ταῦτα ποιεῖν οὔτε ῥᾴδιον οὔτ' ἐπ' αὐτοῖς.* Ὁ*μοίως δὲ καὶ τὸ*
γνῶναι τὰ δίκαια καὶ τὰ ἄδικα οὐδὲν οἴονται σοφὸν εἶναι, ὅτι
περὶ ὧν οἱ νόμοι λέγουσιν οὐ χαλεπὸν ξυνιέναι. Ἀλλ' *οὐ*
ταῦτ' ἐστὶ τὰ δίκαια ἀλλ' ἢ κατὰ συμβεβηκός, ἀλλὰ πῶς
πραττόμενα καὶ πῶς [v] *νεμόμενα* [w] *δίκαια· τοῦτο δὲ πλέον ἔρ-*
γον ἢ τὰ ὑγιεινὰ εἰδέναι, ἐπεὶ [x] *κἀκεῖ μέλι καὶ οἶνον καὶ*
[y] *ἐλλέβορον καὶ καῦσιν καὶ τομὴν εἰδέναι ῥᾴδιον, ἀλλὰ πῶς*
δεῖ [z] *νεῖμαι πρὸς ὑγίειαν καὶ τίνι καὶ πότε, τοσοῦτον ἔργον*
16 *ὅσον* [a] *ἰατρὸν εἶναι. Δι' αὐτὸ δὲ τοῦτο καὶ τοῦ δικαίου οἴονται*
εἶναι οὐθὲν ἧττον τὸ ἀδικεῖν, [b] *ὅτι οὐθὲν ἧττον ὁ δίκαιος ἀλλὰ*
καὶ μᾶλλον δύναιτ' ἂν ἕκαστον πρᾶξαι τούτων· καὶ γὰρ συγ-
γενέσθαι γυναικὶ καὶ πατάξαι, καὶ ὁ ἀνδρεῖος τὴν ἀσπίδα
ἀφεῖναι καὶ στραφεὶς ἐφ' ὁποτεραοῦν τρέχειν. Ἀλλὰ *τὸ*
δειλαίνειν καὶ [c] *τὸ ἀδικεῖν οὐ τὸ ταῦτα ποιεῖν ἐστί, πλὴν*
κατὰ συμβεβηκός, ἀλλὰ τὸ [d] *ὡδὶ ἔχοντα ταῦτα* [e] *ποιεῖν, ὥσ-*
περ καὶ τὸ ἰατρεύειν καὶ τὸ ὑγιάζειν οὐ τὸ τέμνειν ἢ μὴ
τέμνειν ἢ φαρμακεύειν [f] *ἢ μὴ φαρμακεύειν ἐστίν, ἀλλὰ τὸ*
17 *ὡδί.* Ἔ*στι δὲ τὰ δίκαια ἐν τούτοις οἷς μέτεστι τῶν ἁπλῶς*
ἀγαθῶν, ἔχουσι [g] *δ' ὑπερβολὴν* [h] *ἐν τούτοις καὶ ἔλλειψιν·*
τοῖς μὲν γὰρ [i] *οὐκ ἔστιν ὑπερβολὴ αὐτῶν, οἷον ἴσως* [k] *τοῖς*
θεοῖς, τοῖς δ' οὐθὲν μόριον ὠφέλιμον, [l] *τοῖς* [m] *ἀνιάτως κακοῖς,*
ἀλλὰ [n] *πάντα βλάπτει, τοῖς δὲ μέχρι του· διὰ τοῦτ' ἀνθρώ-*
πινόν ἐστιν.

14 (10) Περὶ *δὲ* [o] *ἐπιεικείας καὶ τοῦ ἐπιεικοῦς, πῶς ἔχει ἥ μὲν*

[r] *τὸ δίκαιον* om. M^b. [s] *τοῦτο* O^b. [t] *ταυτὸ* K^b. [v] *γενόμενα* K^b.M^b, *διανεμόμενα* O^b. [w] *δίκαια* om. M^b. [x] *κἀκεῖ μὲν μέλι* K^b. [y] *ἐλέβορον* K^b.L^b.M^b. [z] *εἶναι* K^b. [a] *ἰατροῦ εἶναι. διὰ ταυτὸ* K^b. [b] *ὅτι οὐθὲν*] *ὅτι οὐχ* K^b. [c] *τὸ* post *καὶ* om. K^b.L^b. [d] *ὧδε* K^b. [e] *ποιεῖν* om. M^b. [f] *ἢ μὴ φαρμακεύειν* om. O^b. [g] *δ'*] *δὲ καὶ* M^b. [h] *ἐν τούτοις* post *ἔλλειψιν* O^b, om. K^b.L^b. [i] *οὐκ* om. K^b. [k] *τοῖς* ante *θεοῖς* om. M^b. [l] *τοῖς*] *οἷον τοῖς* M^b. [m] *ἀνιάτοις καὶ κακοῖς* L^b.M^b.O^b. [n] *βλάπτει πάντα* O^b. [o] *ἐπιεικείας πρὸς δικαιοσύνην καὶ* K^b.

ἐπιείκεια πρὸς δικαιοσύνην τὸ δ' ἐπιεικὲς πρὸς τὸ δίκαιον,
ἐχόμενόν ἐστιν εἰπεῖν· οὔτε γὰρ ὡς ταὐτὸν ἁπλῶς οὔθ' ὡς
ἕτερον τῷ γένει φαίνεται σκοπουμένοις, καὶ ὁτὲ μὲν τὸ ἐπιει-
κὲς ἐπαινοῦμεν καὶ ἄνδρα τὸν τοιοῦτον, ὥστε καὶ ἐπὶ τὰ
ἄλλα ἐπαινοῦντες μεταφέρομεν ἀντὶ τοῦ ἀγαθοῦ, τὸ ἐπιει-
κέστερον ὅτι βέλτιον δηλοῦντες· [p] ὁτὲ δὲ τῷ λόγῳ ἀκολου-
θοῦσι φαίνεται ἄτοπον εἰ τὸ ἐπιεικὲς παρὰ τὸ δίκαιόν τι ὂν
ἐπαινετόν ἐστιν· [q] ἢ γὰρ τὸ δίκαιον οὐ σπουδαῖον, ἢ τὸ ἐπιει-
κὲς οὐ δίκαιον, [r] εἰ ἄλλο· ἢ εἰ ἄμφω σπουδαῖα, [s] ταὐτόν ἐστιν.
Ἡ μὲν οὖν ἀπορία σχεδὸν συμβαίνει διὰ ταῦτα περὶ τὸ 2
ἐπιεικές, ἔχει δ' ἅπαντα τρόπον τινὰ ὀρθῶς καὶ οὐθὲν ὑπεναν-
τίον ἑαυτοῖς· τό τε γὰρ ἐπιεικὲς δικαίου τινὸς ὂν βέλτιόν
[t] ἐστι δίκαιον, καὶ οὐχ ὡς ἄλλο τι γένος ὂν βέλτιόν ἐστι τοῦ
δικαίου. Ταὐτὸν ἄρα δίκαιον καὶ ἐπιεικές, [v] καὶ ἀμφοῖν
[w] σπουδαίοιν ὄντοιν κρεῖττον τὸ ἐπιεικές. Ποιεῖ δὲ τὴν ἀπο- 3
ρίαν ὅτι τὸ ἐπιεικὲς δίκαιον μέν ἐστιν, οὐ [x] τὸ κατὰ νόμον δέ,
ἀλλ' ἐπανόρθωμα [y] νομίμου δικαίου. Αἴτιον δ' ὅτι ὁ μὲν 4
νόμος καθόλου πᾶς, περὶ ἐνίων δ' οὐχ οἷόν τε [z] ὀρθῶς εἰπεῖν
καθόλου. Ἐν οἷς [a] οὖν ἀνάγκη μὲν εἰπεῖν καθόλου, μὴ οἷόν
τε δὲ ὀρθῶς, τὸ ὡς ἐπὶ [b] τὸ [c] πλέον λαμβάνει ὁ νόμος, οὐκ
ἀγνοῶν τὸ ἁμαρτανόμενον. Καὶ ἔστιν οὐδὲν ἧττον ὀρθῶς·
τὸ γὰρ ἁμάρτημα οὐκ ἐν τῷ νόμῳ οὐδ' ἐν τῷ νομοθέτῃ ἀλλ'
ἐν τῇ φύσει τοῦ πράγματός ἐστιν· εὐθὺς γὰρ [d] τοιαύτη ἡ
τῶν [e] πρακτῶν ὕλη ἐστίν. Ὅταν οὖν λέγῃ μὲν ὁ νόμος 5
καθόλου, συμβῇ δ' ἐπὶ [f] τούτου παρὰ τὸ καθόλου, τότε ὀρθῶς
ἔχει, ᾗ παραλείπει ὁ νομοθέτης καὶ ἥμαρτεν ἁπλῶς εἰπών,
ἐπανορθοῦν τὸ ἐλλειφθέν, ὃ [g] κἂν ὁ νομοθέτης [h] αὐτὸς οὕτως
ἂν εἴποι ἐκεῖ παρών, καὶ εἰ [i] ᾔδει, ἐνομοθέτησεν [k] ἄν. [l] Διὸ 6

[p] ὁτὲ] οὔτε K^b. [q] ἢ ante γὰρ om. K^b. [r] εἰ ἄλλο] εἶναι ἄλλο K^b. [s] ταὐτόν om. K^b. [t] ἐστι om. O^b. [v] καὶ γὰρ αμφοῖν M^b. [w] σπουδαίων ὄντων K^b. [x] τὸ om. O^b. [y] δικαίου νομίμου K^b.L^b. [z] εἰπεῖν ὀρθῶς L^b. [a] ἀνάγκη μὲν οὖν, omissis ἐν οἷς, M^b. [b] τὸ om. L^b. [c] πλεῖον K^b.O^b. [d] τοιαύτη post ὕλη M^b. [e] πρακτέων K^b, πραγμάτων M^b. [f] τούτω L^b.M^b, τούτοις O^b. [g] καὶ M^b. [h] αὐτὸς εἶπεν παρὼν K^b, αὐτὸς ἂν εἴποι παρὼν M^b. [i] ἤδη K^b.O^b. [k] ἂν om. K^b.O^b. [l] διὸ καὶ δίκαιον O^b.

δίκαιον μέν ἐστι, καὶ βέλτιόν τινος δικαίου, οὐ τοῦ ἁπλῶς δὲ
ἀλλὰ τοῦ διὰ [m] τὸ ἁπλῶς ἁμαρτήματος. Καὶ ἔστιν αὕτη ἡ
φύσις ἡ τοῦ ἐπιεικοῦς, ἐπανόρθωμα νόμου, ᾗ ἐλλείπει διὰ τὸ
καθόλου. Τοῦτο γὰρ αἴτιον καὶ τοῦ μὴ πάντα κατὰ νόμον
εἶναι, ὅτι περὶ [n] ἐνίων ἀδύνατον θέσθαι νόμον, ὥστε ψη-
7 φίσματος δεῖ. Τοῦ γὰρ ἀορίστου ἀόριστος καὶ ὁ κανών
ἐστιν, ὥσπερ καὶ τῆς Λεσβίας [o] οἰκοδομῆς ὁ [p] μολίβδινος
κανών· πρὸς γὰρ τὸ σχῆμα τοῦ λίθου μετακινεῖται καὶ οὐ
8 μένει ὁ κανών, καὶ τὸ ψήφισμα πρὸς τὰ πράγματα. Τί
μὲν οὖν ἐστὶ τὸ ἐπιεικές, καὶ [q] ὅτι δίκαιον, καὶ τίνος βέλτιον
δικαίου, δῆλον. Φανερὸν δ' ἐκ τούτου καὶ ὁ ἐπιεικὴς τίς
ἐστιν· ὁ γὰρ τῶν τοιούτων προαιρετικὸς καὶ πρακτικός, καὶ
ὁ μὴ ἀκριβοδίκαιος ἐπὶ τὸ χεῖρον ἀλλ' ἐλαττωτικός, [r] καίπερ
ἔχων τὸν νόμον βοηθόν, ἐπιεικής ἐστι, καὶ ἡ ἕξις αὕτη ἐπιεί-
κεια, δικαιοσύνη τις οὖσα καὶ οὐχ ἑτέρα τις ἕξις.

15 Πότερον δ' ἐνδέχεται [s] ἑαυτὸν ἀδικεῖν ἢ οὔ, φανερὸν ἐκ
(11) τῶν εἰρημένων· τὰ μὲν γάρ ἐστι τῶν δικαίων [t] τὰ κατὰ πᾶ-
σαν ἀρετὴν ὑπὸ τοῦ νόμου τεταγμένα, οἷον οὐ κελεύει [v] ἀπο-
2 κτιννύναι ἑαυτὸν ὁ νόμος, ἃ δὲ μὴ κελεύει, ἀπαγορεύει· ἔτι
ὅταν [w] παρὰ τὸν νόμον βλάπτῃ μὴ ἀντιβλάπτων, ἑκών, ἀδι-
κεῖ, ἑκὼν δὲ ὁ εἰδὼς καὶ ὃν καὶ [x] ᾧ. Ὁ δὲ δι' ὀργὴν [y] ἑαυτὸν
σφάττων ἑκὼν τοῦτο δρᾷ παρὰ τὸν [z] ὀρθὸν [a] λόγον, ὃ οὐκ ἐᾷ
3 ὁ νόμος· ἀδικεῖ ἄρα. Ἀλλὰ τίνα; Ἢ τὴν πόλιν, αὑτὸν δ'
οὔ; Ἑκὼν γὰρ πάσχει, ἀδικεῖται δ' οὐθεὶς ἑκών. Διὸ καὶ ἡ
πόλις ζημιοῖ, καί τις ἀτιμία πρόσεστι τῷ ἑαυτὸν διαφθεί-
4 ραντι ὡς τὴν πόλιν [b] ἀδικοῦντι. Ἔτι καθ' ὃ ἄδικος ὁ μόνον
ἀδικῶν καὶ μὴ [c] ὅλως φαῦλος, [d] οὐκ ἔστιν ἀδικῆσαι ἑαυτόν.
Τοῦτο γὰρ ἄλλο ἐκείνου. Ἔστι γάρ πως ὁ ἄδικος οὕτω
πονηρὸς ὥσπερ ὁ δειλός, οὐχ ὡς ὅλην ἔχων τὴν πονηρίαν,

[m] τοῦ M^b. [n] τινων K^b. [o] οἰκοδομίας K^b. [p] μολύβδινος L^b.
[q] ὅτι] τί τὸ M^b. [r] καὶ περιέχων M^b. [s] ἀδικεῖν ἑαυτὸν M^b. [t] τὰ ante
κατὰ om. O^b. [v] ἑαυτὸν ἀποκτιννύναι L^b.O^b, ἑαυτὸν ἀποκτενεῖν M^b.
[w] περὶ O^b. [x] ᾧ] ὡς M^b. et corr. K^b. [y] αὐτὸν M^b. [z] ὀρθὸν]
αὐτὸν K^b. [a] νόμον M^b.O^b. [b] ἀδικοῦντι ἢ αὐτόν. ἔτι M^b. [c] ὅλως]
ἁπλῶς K^b. [d] οὐκ ἀδικήσει M^b.

ὥστ' οὐδὲ κατὰ ταύτην [e] ἀδικεῖ· ἅμα γὰρ [f] ἂν [g] τῷ αὐτῷ εἴη
ἀφῃρῆσθαι καὶ προσκεῖσθαι [h] τὸ αὐτό· τοῦτο δὲ ἀδύνατον,
ἀλλ' ἀεὶ ἐν πλείοσιν ἀνάγκη εἶναι τὸ δίκαιον καὶ τὸ ἄδικον.
Ἔτι δὲ ἑκούσιόν τε καὶ ἐκ προαιρέσεως καὶ πρότερον. [i] Ὃ 5
γὰρ διότι ἔπαθε, καὶ τὸ αὐτὸ ἀντιποιῶν οὐ δοκεῖ ἀδικεῖν·
αὐτὸς δ' ἑαυτόν, [k] τὰ αὐτὰ ἅμα [l] καὶ πάσχει καὶ ποιεῖ. Ἔτι
εἴη ἂν ἑκόντα ἀδικεῖσθαι. Πρὸς δὲ τούτοις, ἄνευ τῶν [m] κατὰ 6
μέρος ἀδικημάτων οὐθεὶς ἀδικεῖ, μοιχεύει [n] δ' οὐδεὶς τὴν ἑαυ-
τοῦ οὐδὲ τοιχωρυχεῖ τὸν ἑαυτοῦ [o] τοῖχον οὐδὲ κλέπτει τὰ
[p] ἑαυτοῦ. Ὅλως δὲ λύεται τὸ [q] ἑαυτὸν ἀδικεῖν [r] κατὰ τὸν
διορισμὸν τὸν περὶ τοῦ ἑκουσίως ἀδικεῖσθαι. Φανερὸν [s] δὲ 7
καὶ ὅτι ἄμφω [t] μὲν φαῦλα, καὶ τὸ ἀδικεῖσθαι καὶ τὸ ἀδικεῖν·
τὸ μὲν γὰρ ἔλαττον τὸ δὲ πλέον [v] ἔχειν ἐστὶ τοῦ μέσου καὶ
ὥσπερ ὑγιεινὸν μὲν ἐν ἰατρικῇ, εὐεκτικὸν δὲ ἐν γυμναστικῇ·
ἀλλ' ὅμως χεῖρον τὸ ἀδικεῖν· τὸ μὲν γὰρ ἀδικεῖν μετὰ κακίας
καὶ [w] ψεκτόν, καὶ κακίας ἢ [x] τῆς τελείας [y] καὶ ἁπλῶς ἢ [z] ἐγ-
γύς (οὐ γὰρ [a] ἅπαν τὸ ἑκούσιον μετὰ ἀδικίας), τὸ δ' ἀδι-
κεῖσθαι ἄνευ κακίας καὶ ἀδικίας. Καθ' αὑτὸ μὲν οὖν τὸ 8
ἀδικεῖσθαι ἧττον φαῦλον, κατὰ συμβεβηκὸς δ' οὐθὲν κωλύει
μεῖζον [b] εἶναι κακόν. Ἀλλ' οὐδὲν μέλει τῇ τέχνῃ, ἀλλὰ
πλευρῖτιν λέγει μείζω νόσον προσπταίσματος· καίτοι γέ-
νοιτ' ἄν ποτε θάτερον κατὰ συμβεβηκός, εἰ [c] προσπταίσαντα
διὰ τὸ πεσεῖν συμβαίη ὑπὸ τῶν πολεμίων ληφθῆναι [d] καὶ
ἀποθανεῖν. Κατὰ μεταφορὰν δὲ καὶ ὁμοιότητά ἐστιν [e] οὐκ 9
αὐτῷ πρὸς αὑτὸν δίκαιον ἀλλὰ τῶν αὐτοῦ τισίν, οὐ πᾶν
δὲ δίκαιον ἀλλὰ τὸ δεσποτικὸν ἢ τὸ οἰκονομικόν· ἐν τούτοις
γὰρ τοῖς λόγοις διέστηκε τὸ λόγον ἔχον [f] μέρος τῆς ψυχῆς

[e] ἀδικεῖ ἂν ἅμα K^b. [f] ἂν ante εἴη L^b.M^b.O^b. [g] τὸ αὐτὸ L^b. [h] τῶ αὐτῶ L^b.M^b. [i] ὅ] καὶ M^b. [k] τὰ αὐτὰ] ταῦτα K^b. [l] καὶ post ἅμα om. L^b. [m] κατὰ] ἀνὰ M^b. [n] δ'] γὰρ M^b. [o] οἶκον M^b. [p] αὑτοῦ K^b. [q] αὑτὸν K^b. [r] κατὰ] καὶ κατὰ K^b. [s] δ' ὅτι καὶ L^b.M^b, δὲ καὶ O^b. [t] μὲν] εἶναι O^b. [v] ἔχειν om. M^b. [w] ψεκτὸν ἦν καὶ τῆς κακίας M^b. [x] τῆς om. L^b. [y] καὶ om. K^b. [z] σύνεγγυς O^b. [a] πᾶν K^b. [b] εἶναι om. K^b.L^b.O^b. [c] προσπταίσαντος M^b. [d] καὶ] ἢ K^b. [e] οὐχ αὑτῶι K^b.M^b.O^b, οὐκ αὐτοῦ L^b. [f] μέρος post ψυχῆς L^b, om. K^b.

πρὸς τὸ ἄλογον. Εἰς ἃ δὴ βλέπουσι [g] καὶ δοκεῖ εἶναι ἀδικία πρὸς αὑτόν, ὅτι ἐν τούτοις ἔστι πάσχειν τι [h] παρὰ τὰς ἑαυτῶν ὀρέξεις· ὥσπερ οὖν ἄρχοντι καὶ ἀρχομένῳ εἶναι πρὸς ἄλληλα δίκαιόν τι καὶ τούτοις. Περὶ μὲν οὖν δικαιοσύνης καὶ [i] τῶν ἄλλων τῶν [k] ἠθικῶν ἀρετῶν διωρίσθω τὸν τρόπον τοῦτον.

Ζ.

Ἐπεὶ δὲ τυγχάνομεν [l] πρότερον εἰρηκότες ὅτι δεῖ τὸ μέ-
σον αἱρεῖσθαι [m] καὶ [n] μὴ τὴν ὑπερβολὴν [o] μηδὲ τὴν ἔλλειψιν,
τὸ δὲ μέσον ἐστὶν ὡς ὁ λόγος ὁ ὀρθὸς λέγει, τοῦτο διέλωμεν.
[p] Ἐν πάσαις γὰρ ταῖς εἰρημέναις [q] ἕξεσι, καθάπερ [r] καὶ ἐπὶ
τῶν ἄλλων, ἐστί τις σκοπὸς πρὸς ὃν ἀποβλέπων ὁ τὸν λό-
γον ἔχων ἐπιτείνει καὶ ἀνίησιν, καί τις [s] ἐστὶν ὅρος τῶν μεσο-
τήτων, ἅς μεταξύ φαμεν εἶναι τῆς ὑπερβολῆς καὶ τῆς ἐλλεί-
2 ψεως, οὔσας κατὰ τὸν ὀρθὸν λόγον. Ἔστι δὲ τὸ μὲν εἰπεῖν
οὕτως ἀληθὲς μέν, οὐθὲν δὲ σαφές· καὶ γὰρ ἐν ταῖς ἄλλαις
ἐπιμελείαις, περὶ ὅσας ἐστὶν ἐπιστήμη, τοῦτ᾽ ἀληθὲς [t] μὲν
εἰπεῖν, ὅτι οὔτε πλείω οὔτε ἐλάττω δεῖ πονεῖν οὐδὲ ῥαθυμεῖν,
ἀλλὰ τὰ μέσα καὶ ὡς ὁ ὀρθὸς λόγος· τοῦτο δὲ μόνον ἔχων
ἄν τις οὐθὲν ἂν [v] εἰδείη πλέον, οἷον ποῖα δεῖ προσφέρεσθαι
[w] πρὸς τὸ σῶμα, εἴ τις [x] εἴπειεν ὅτι [y] ὅσα [z] ἡ ἰατρικὴ κελεύει
3 καὶ [z] ὡς ὁ ταύτην ἔχων. Διὸ δεῖ καὶ περὶ τὰς τῆς ψυχῆς
ἕξεις μὴ μόνον [a] ἀληθὲς εἶναι [b] τοῦτ᾽ εἰρημένον, ἀλλὰ καὶ
διωρισμένον τίς [c] τ᾽ ἐστὶν ὁ ὀρθὸς λόγος καὶ τούτου [d] τίς
ὅρος.

2 4 Τὰς [e] δὴ τῆς ψυχῆς ἀρετὰς διελόμενοι [f] τὰς μὲν εἶναι
τοῦ ἤθους ἔφαμεν τὰς δὲ τῆς διανοίας. Περὶ μὲν οὖν τῶν
ἠθικῶν διεληλύθαμεν, περὶ δὲ τῶν λοιπῶν, περὶ ψυχῆς πρῶ-

[g] καὶ om. L^b. [h] περὶ L^b. [i] τῶν post ἄλλων om. L^b.M^b. [k] ἠθικῶν om. M^b. [l] εἰρηκότες πρότερον M^b. [m] καὶ om. K^b. [n] μήτε M^b, μηδὲ O^b. [o] μήτε L^b.M^b. [p] ἐν om. L^b.M^b. [q] πράξεσι K^b. [r] καὶ om. O^b. [s] ἐστιν οὗτος ὁ ὅρος L^b. [t] μὲν] μέν ἐστιν M^b, om. K^b. [v] εἰδῇ M^b. [w] πρὸς om. M^b. [x] εἴποιεν K^b.L^b.M^b.O^b. [y] ὅσα] ὡς K^b. [z] ἡ et ὡς om. M^b. [a] ἀληθῶς K^b. [b] τοῦτο τὸ εἰρημένον L^b.O^b. [c] τέ om. K^b. [d] τίς ὁ ὅρος O^b. [e] δὲ M^b. [f] τὰ K^b.

τον εἰπόντες, [g] λέγωμεν οὕτως. Πρότερον μὲν [h] οὖν ἐλέχθη 5
δύ' [i] εἶναι μέρη τῆς ψυχῆς, τό τε λόγον [k] ἔχον [l] καὶ τὸ ἄλο-
γον· νῦν δὲ περὶ τοῦ λόγον ἔχοντος τὸν αὐτὸν τρόπον διαι-
ρετέον. Καὶ ὑποκείσθω δύο τὰ λόγον ἔχοντα, ἓν μὲν ᾧ θεω-
ροῦμεν τὰ τοιαῦτα τῶν ὄντων [m] ὅσων αἱ ἀρχαὶ μὴ ἐνδέχονται
ἄλλως ἔχειν, ἓν δὲ [n] ᾧ τὰ ἐνδεχόμενα· πρὸς γὰρ τὰ τῷ γένει
ἕτερα καὶ τῶν τῆς ψυχῆς μορίων ἕτερον τῷ γένει τὸ πρὸς
[o] ἑκάτερον πεφυκός, εἴπερ καθ' ὁμοιότητά τινα καὶ οἰκειότητα
ἡ γνῶσις ὑπάρχει [p] αὐτοῖς. Λεγέσθω δὲ τούτων τὸ μὲν ἐπι- 6
στημονικὸν τὸ δὲ [q] λογιστικόν· τὸ γὰρ [r] βουλεύεσθαι καὶ λο-
γίζεσθαι ταὐτόν, οὐθεὶς δὲ βουλεύεται περὶ τῶν μὴ ἐνδεχο-
μένων ἄλλως ἔχειν. Ὥστε τὸ λογιστικόν ἐστιν ἕν τι μέρος
τοῦ λόγον ἔχοντος. Ληπτέον ἄρ' ἑκατέρου τούτων τίς ἡ 7
βελτίστη ἕξις· αὕτη γὰρ ἀρετὴ ἑκατέρου, ἡ δ' ἀρετὴ πρὸς
τὸ ἔργον τὸ οἰκεῖον. Τρία δ' ἐστὶν ἐν τῇ ψυχῇ τὰ κύρια (2)
πράξεως καὶ ἀληθείας, αἴσθησις νοῦς ὄρεξις. Τούτων δ' ἡ 2
αἴσθησις οὐδεμιᾶς ἀρχὴ πράξεως· δῆλον δὲ τῷ τὰ θηρία αἴ-
σθησιν μὲν ἔχειν, πράξεως δὲ μὴ κοινωνεῖν. Ἔστι δ' ὅπερ
ἐν διανοίᾳ κατάφασις καὶ ἀπόφασις, τοῦτ' ἐν ὀρέξει δίωξις
καὶ φυγή· ὥστ' ἐπειδὴ ἡ ἠθικὴ ἀρετὴ ἕξις προαιρετική, ἡ δὲ
προαίρεσις ὄρεξις βουλευτική, δεῖ [s] διὰ [t] ταῦτα τόν [v] τε λόγον
ἀληθῆ εἶναι καὶ τὴν ὄρεξιν ὀρθήν, εἴπερ ἡ προαίρεσις σπου-
δαία, καὶ τὰ αὐτὰ τὸν μὲν φάναι τὴν δὲ διώκειν. Αὕτη μὲν
οὖν ἡ διάνοια καὶ [w] ἡ ἀλήθεια πρακτική, τῆς δὲ θεωρητικῆς 3
διανοίας καὶ μὴ πρακτικῆς μηδὲ ποιητικῆς τὸ εὖ καὶ [x] κακῶς
τἀληθές ἐστι καὶ ψεῦδος· τοῦτο γάρ ἐστι παντὸς διανοη-
τικοῦ ἔργον, τοῦ δὲ πρακτικοῦ καὶ διανοητικοῦ [y] ἡ ἀλήθεια
[z] ὁμολόγως ἔχουσα τῇ ὀρέξει τῇ ὀρθῇ. Πράξεως μὲν οὖν 4
ἀρχὴ προαίρεσις, ὅθεν ἡ κίνησις ἀλλ' οὐχ οὗ ἕνεκα, προαι-

[g] λέγομεν L^b.M^b.O^b. [h] οὖν om. K^b.M^b. [i] μέρη εἶναι L^b.O^b. [k] ἔχον—λόγον om. L^b. [l] καὶ—ἔχοντος om. K^b. [m] ὅσων] ὧν L^b.M^b. [n] ᾧ τὰ ἐνδεχόμενα] τῶν ἃ ἐνδέχονται K^b. [o] ἑκάτερον om. M^b. [p] αὐτῶν, ut videtur, L^b. [q] λογικόν K^b.M^b. [r] βούλεσθαι K^b. [s] διὰ] δὲ K^b. [t] ταῦτα] μὲν ταῦτα L^b.O^b, ταῦτα μὲν K^b. [v] τε om. L^b. [w] ἡ post καὶ om. M^b. [x] καλῶς L^b. [y] ἡ om. K^b.O^b. [z] ὁμολογουμένως M^b.

ρέσεως δὲ ὄρεξις καὶ λόγος ὁ ἕνεκά τινος· διὸ οὔτ' ἄνευ νοῦ καὶ διανοίας οὔτ' ἄνευ ἠθικῆς ἐστὶν ἕξεως ἡ προαίρεσις· εὐπραξία γὰρ καὶ τὸ ἐναντίον ἐν πράξει ἄνευ διανοίας καὶ ἤθους
5 οὐκ ἔστιν. Διάνοια [a] δ' αὐτὴ οὐθὲν κινεῖ, ἀλλ' [b] ἡ ἕνεκά του καὶ πρακτική· αὕτη γὰρ καὶ τῆς ποιητικῆς ἄρχει· ἕνεκα [c] γάρ του ποιεῖ πᾶς ὁ ποιῶν, καὶ οὐ τέλος ἁπλῶς ἀλλὰ πρός τι καὶ τινὸς τὸ [d] ποιητόν. ˈἈλλὰ [e] τὸ [f] πρακτόν· ἡ γὰρ εὐπραξία τέλος, ἡ δ' ὄρεξις τούτου· διὸ ἢ [g] ὀρεκτικὸς νοῦς ἡ προαίρεσις ἢ ὄρεξις [h] διανοητική, καὶ ἡ τοιαύτη ἀρχὴ ἄνθρω-
6 πος. Οὐκ ἔστι δὲ προαιρετὸν οὐθὲν γεγονός, οἷον οὐθεὶς προαιρεῖται ˈἼλιον πεπορθηκέναι· οὐδὲ γὰρ βουλεύεται περὶ τοῦ γεγονότος ἀλλὰ περὶ τοῦ ἐσομένου καὶ ἐνδεχομένου, τὸ δὲ γεγονὸς οὐκ ἐνδέχεται μὴ γενέσθαι· διὸ ὀρθῶς ˈἈγάθων

μόνου γὰρ αὐτοῦ καὶ θεὸς στερίσκεται,
[i] ἀγένητα ποιεῖν ἅσσ' ἂν ᾖ [k] πεπραγμένα.

ˈἈμφοτέρων δὴ τῶν νοητικῶν μορίων ἀλήθεια τὸ ἔργον. Καθ' ἃς οὖν μάλιστα ἕξεις [l] ἀληθεύσει ἑκάτερον, αὗται ἀρεταὶ ἀμφοῖν.

3 ˈἈρξάμενοι οὖν [m] ἄνωθεν περὶ αὐτῶν πάλιν λέγωμεν. ˈἜστω δὴ οἷς ἀληθεύει [n] ἡ ψυχὴ τῷ καταφάναι ἢ ἀποφάναι, πέντε τὸν ἀριθμόν· ταῦτα δ' ἐστὶ τέχνη, ἐπιστήμη, φρόνησις, σοφία, νοῦς· ὑπολήψει γὰρ καὶ δόξῃ ἐνδέχεται διαψεύ-
2 δεσθαι. ˈἘπιστήμη μὲν οὖν τί ἐστιν, ἐντεῦθεν φανερόν, εἰ δεῖ ἀκριβολογεῖσθαι καὶ μὴ ἀκολουθεῖν ταῖς ὁμοιότησιν. Πάντες γὰρ ὑπολαμβάνομεν, ὃ ἐπιστάμεθα, [o] μὴ ἐνδέχεσθαι ἄλλως ἔχειν· τὰ δ' ἐνδεχόμενα [p] ἄλλως, ὅταν ἔξω τοῦ θεωρεῖν γένηται, λανθάνει εἰ ἔστιν ἢ μή. ˈἘξ ἀνάγκης ἄρα ἐστὶ τὸ ἐπιστητόν. ˈἈΐδιον ἄρα· τὰ γὰρ ἐξ ἀνάγκης ὄντα ἁπλῶς
3 [q] πάντα ἀΐδια, τὰ δ' ἀΐδια [r] ἀγένητα καὶ ἄφθαρτα. ˈἜτι δι-

[a] δ' om. Kb. [b] ἡ Kb. [c] του γὰρ Mb. [d] ποιητικὸν Mb. [e] τὸ] καὶ τὸ Mb, om. Kb. [f] πρακτικόν Mb. [g] ὀρεκτὸς Mb. [h] διανοητικοῦ Mb. [i] ἀγέννητα Kb. [k] πεπραγμένα om. Kb. [l] ἀληθεύει Lb.Ob. [m] ἄλλωθεν Kb. [n] ἡ om. Kb.Mb. [o] μηδ' Kb. [p] ἄλλως, ὅταν] καὶ ἄλλως, ὅταν Mb. [q] ἀΐδια πάντα Mb. [r] ἀγένητα om. Mb.

δακτὴ [s] πᾶσα ἐπιστήμη δοκεῖ εἶναι, καὶ τὸ ἐπιστητὸν μαθη-
τόν. Ἐκ προγινωσκομένων δὲ πᾶσα διδασκαλία, ὥσπερ καὶ
ἐν τοῖς ἀναλυτικοῖς [t] λέγομεν· ἡ μὲν γὰρ δι' ἐπαγωγῆς, [v] ἡ
δὲ συλλογισμῷ. Ἡ μὲν δὴ ἐπαγωγὴ [w] ἀρχή ἐστι καὶ [x] τοῦ
καθόλου, ὁ δὲ συλλογισμὸς ἐκ τῶν καθόλου. Εἰσὶν [y] ἄρα
ἀρχαὶ ἐξ ὧν [z] ὁ συλλογισμός, [a] ὧν οὐκ ἔστι συλλογισμός·
ἐπαγωγὴ [b] ἄρα. Ἡ μὲν ἄρα ἐπιστήμη ἐστὶν ἕξις ἀποδει- 4
κτική, καὶ ὅσα ἄλλα προσδιοριζόμεθα ἐν τοῖς ἀναλυτικοῖς·
ὅταν γάρ πως πιστεύῃ καὶ γνώριμοι αὐτῷ ὦσιν [c] αἱ ἀρχαί,
ἐπίσταται· εἰ γὰρ μὴ μᾶλλον τοῦ συμπεράσματος, κατὰ
συμβεβηκὸς ἕξει τὴν ἐπιστήμην. Περὶ μὲν οὖν ἐπιστήμης
διωρίσθω τὸν τρόπον τοῦτον.

Τοῦ δ' ἐνδεχομένου ἄλλως ἔχειν ἔστι τι καὶ [d] ποιητὸν καὶ 4
πρακτόν, ἕτερον δ' ἐστὶ ποίησις καὶ πρᾶξις· πιστεύομεν δὲ 2
περὶ αὐτῶν καὶ τοῖς ἐξωτερικοῖς λόγοις. Ὥστε καὶ ἡ μετὰ
λόγου [e] ἕξις πρακτικὴ ἕτερόν ἐστι τῆς μετὰ λόγου ποιητικῆς
ἕξεως. [f] Διὸ οὐδὲ [g] περιέχονται ὑπ' ἀλλήλων· οὔτε γὰρ ἡ
πρᾶξις ποίησις οὔτε ἡ ποίησις πρᾶξίς ἐστιν. Ἐπεὶ [h] δ' ἡ 3
οἰκοδομικὴ τέχνη τίς [i] ἐστι καὶ ὅπερ ἕξις τις μετὰ λόγου
ποιητική, καὶ οὐδεμία οὔτε τέχνη ἐστὶν ἥτις οὐ μετὰ λόγου
ποιητικὴ ἕξις ἐστίν, οὔτε τοιαύτη ἣ οὐ τέχνη, ταὐτὸν ἂν εἴη
τέχνη καὶ ἕξις μετὰ λόγου ἀληθοῦς ποιητική. Ἔστι δὲ 4
τέχνη πᾶσα περὶ γένεσιν, καὶ τὸ τεχνάζειν, καὶ θεωρεῖν
ὅπως ἂν [k] γένηταί τι τῶν ἐνδεχομένων [l] καὶ εἶναι καὶ μὴ εἶναι,
καὶ ὧν ἡ ἀρχὴ ἐν τῷ ποιοῦντι ἀλλὰ μὴ ἐν τῷ ποιουμένῳ·
οὔτε γὰρ τῶν ἐξ ἀνάγκης ὄντων ἢ γινομένων [m] ἡ τέχνη ἐστίν,
οὔτε τῶν κατὰ φύσιν· ἐν αὑτοῖς γὰρ ἔχουσι [n] ταῦτα τὴν ἀρ-
χήν. Ἐπεὶ δὲ ποίησις καὶ πρᾶξις ἕτερον, ἀνάγκη τὴν τέ- 5
χνην ποιήσεως ἀλλ' οὐ πράξεως εἶναι. Καὶ τρόπον τινὰ

[s] πᾶσα] ἡ ἅπασα K^b.M^b. [t] ἐλέγομεν M^b. [v] ἡ δὲ—καθόλου om. M^b. [w] ἀρχῆς L^b. [x] τοῦ om. L^b. [y] ἄρα αἱ ἀρχαὶ O^b. [z] ὁ om. K^b. [a] ὧν δ' οὐκ L^b. [b] ἄρα ἡ] γάρ ἡ M^b. [c] αἱ om. M^b. [d] ποιητικὸν καὶ πρακτικόν M^b. [e] ἕξις—λόγου om. L^b. [f] διὸ] καὶ L^b.O^b. [g] περιέχεται K^b.L^b.O^b. [h] δ' ἡ] δὴ K^b. [i] ἐστι om. O^b. [k] γίνηταί O^b. [l] καὶ ante εἶναι om. M^b. [m] ἡ om. L^b.O^b. [n] ταῦτα τὴν] ταύτην K^b.

περὶ [o] τὰ αὐτά ἐστιν ἡ [p] τύχη καὶ ἡ τέχνη, καθάπερ καὶ Ἀγάθων φησὶ

τέχνη τύχην ἔστερξε καὶ τύχη τέχνην.

6 Ἡ μὲν οὖν τέχνη, ὥσπερ εἴρηται, ἕξις τις μετὰ λόγου ἀληθοῦς ποιητική ἐστιν, ἡ δ' ἀτεχνία τοὐναντίον μετὰ λόγου ψευδοῦς [q] ποιητικὴ ἕξις, περὶ τὸ ἐνδεχόμενον ἄλλως ἔχειν.

5 Περὶ δὲ φρονήσεως [r] οὕτως ἂν λάβοιμεν, θεωρήσαντες τί-
νας λέγομεν τοὺς φρονίμους. Δοκεῖ [s] δὴ φρονίμου εἶναι τὸ
δύνασθαι καλῶς βουλεύσασθαι περὶ τὰ [t] αὑτῷ ἀγαθὰ καὶ συμ-
φέροντα, οὐ κατὰ μέρος, οἷον ποῖα πρὸς ὑγίειαν [v] ἢ ἰσχύν,
2 ἀλλὰ [w] ποῖα πρὸς τὸ εὖ [x] ζῆν. Σημεῖον δ' ὅτι καὶ τοὺς περί
τι φρονίμους λέγομεν, ὅταν [y] πρὸς τέλος τι σπουδαῖον εὖ
[z] λογίσωνται, ὧν μή ἐστι τέχνη. Ὥστε καὶ ὅλως ἂν εἴη
3 φρόνιμος ὁ βουλευτικός. Βουλεύεται δ' οὐθεὶς περὶ τῶν ἀδυ-
νάτων ἄλλως ἔχειν, οὐδὲ τῶν μὴ ἐνδεχομένων αὐτῷ πρᾶξαι·
ὥστ' εἴπερ ἐπιστήμη μὲν μετ' ἀποδείξεως, ὧν δ' αἱ ἀρχαὶ
[a] ἐνδέχονται ἄλλως ἔχειν, τούτων μή ἐστιν ἀπόδειξις (πάντα
γὰρ ἐνδέχεται καὶ ἄλλως ἔχειν, καὶ οὐκ ἔστι βουλεύσασθαι
περὶ τῶν ἐξ ἀνάγκης ὄντων), οὐκ ἂν εἴη [b] ἡ φρόνησις ἐπι-
στήμη οὐδὲ τέχνη, ἐπιστήμη μὲν ὅτι ἐνδέχεται τὸ [c] πρακτὸν
ἄλλως ἔχειν, τέχνη δ' ὅτι ἄλλο τὸ [d] γένος [e] πράξεως καὶ ποιή-
4 σεως. Λείπεται ἄρα αὐτὴν εἶναι ἕξιν ἀληθῆ μετὰ λόγου
πρακτικὴν περὶ τὰ [f] ἀνθρώπῳ ἀγαθὰ καὶ κακά· τῆς μὲν γὰρ
ποιήσεως ἕτερον τὸ τέλος, τῆς δὲ πράξεως οὐκ [g] ἂν εἴη· ἔστι
5 γὰρ [h] αὐτὴ ἡ εὐπραξία τέλος. Διὰ τοῦτο Περικλέα καὶ τοὺς
τοιούτους φρονίμους οἰόμεθα εἶναι, ὅτι τὰ αὑτοῖς ἀγαθὰ καὶ
τὰ τοῖς ἀνθρώποις δύνανται θεωρεῖν· εἶναι δὲ τοιούτους ἡγού-
μεθα τοὺς οἰκονομικοὺς καὶ [i] τοὺς πολιτικούς. [k] Ἔνθεν καὶ

[o] ταῦτ' Kb.Mb. [p] τέχνη καὶ ἡ τύχη Ob. [q] ποιητικὴ om. Mb. [r] οὕτως ἀναλάβοιμεν Mb. [s] δὴ] οὖν Lb. [t] αὑτῷ om. Mb. [v] ἢ] ἢ πρὸς Mb.Ob, πρὸς Kb.Lb. [w] ποῖα om. Lb. [x] ζῆν] ζῆν ὅλον Ob, ζῆν ὅλως Lb.Mb. [y] πρὸς τὸ τέλος τι Kb. [z] λογίζωνται Mb. [a] ἐνδέχεται Mb, omissis mox τούτων—ἔχειν. [b] ἡ add. Lb.Ob. [c] πράττειν Mb. [d] τέλος Lb. [e] τῆς πράξεως Mb. [f] ἀνθρώπινα Mb. [g] ἂν εἴη] ἀεί Mb. [h] αὕτη Kb.Mb. [i] τοὺς post καὶ om. Lb.Ob. [k] ὅθεν Lb.Ob.

τὴν σωφροσύνην τούτῳ προσαγορεύομεν τῷ ὀνόματι, [l] ὡς
σώζουσαν τὴν φρόνησιν. Σώζει δὲ τὴν τοιαύτην ὑπόληψιν. 6
Οὐ γὰρ [m] ἅπασαν ὑπόληψιν διαφθείρει οὐδὲ διαστρέφει τὸ
ἡδὺ καὶ [n] τὸ λυπηρόν, οἷον ὅτι τὸ τρίγωνον [o] δυσὶν ὀρθαῖς
ἴσας ἔχει ἢ οὐκ ἔχει, ἀλλὰ τὰς περὶ τὸ πρακτόν. Αἱ μὲν
[p] γὰρ ἀρχαὶ τῶν πρακτῶν τὸ οὗ ἕνεκα τὰ πρακτά· τῷ δὲ
διεφθαρμένῳ δι' ἡδονὴν [q] ἢ λύπην εὐθὺς οὐ φαίνεται [r] ἡ ἀρχή,
οὐδὲ [s] δεῖν τούτου [t] ἕνεκεν οὐδὲ διὰ τοῦθ' αἱρεῖσθαι πάντα καὶ
πράττειν· ἔστι γὰρ ἡ κακία φθαρτικὴ ἀρχῆς· ὥστ' ἀνάγκη
τὴν φρόνησιν [v] ἕξιν εἶναι μετὰ λόγου [w] ἀληθῆ, περὶ τὰ ἀν-
θρώπινα ἀγαθὰ πρακτικήν. ˈἈλλὰ μὴν τέχνης μὲν ἐστὶν 7
ἀρετή, φρονήσεως δ' οὐκ ἔστιν· καὶ ἐν μὲν τέχνῃ ὁ ἑκὼν ἁμαρ-
τάνων αἱρετώτερος, περὶ δὲ φρόνησιν [x] ἧττον, ὥσπερ καὶ περὶ
τὰς ἀρετάς. Δῆλον οὖν ὅτι ἀρετή τίς ἐστι καὶ οὐ τέχνη.
Δυοῖν δ' ὄντοιν μεροῖν τῆς ψυχῆς τῶν λόγον ἐχόντων, θα- 8
τέρου ἂν εἴη ἀρετή, τοῦ δοξαστικοῦ· ἥ τε γὰρ δόξα περὶ τὸ
ἐνδεχόμενον ἄλλως ἔχειν καὶ ἡ φρόνησις. ˈἈλλὰ μὴν οὐδ'
ἕξις μετὰ λόγου μόνον· σημεῖον δ' ὅτι λήθη [y] τῆς μὲν τοι-
αύτης ἕξεώς ἐστι, φρονήσεως δ' οὐκ ἔστιν.

ˈἘπεὶ δ' ἡ ἐπιστήμη περὶ τῶν καθόλου ἐστὶν ὑπόληψις 6
καὶ τῶν ἐξ ἀνάγκης ὄντων, εἰσὶ [z] δ' ἀρχαὶ τῶν [a] ἀποδεικτῶν
καὶ πάσης ἐπιστήμης (μετὰ λόγου γὰρ [b] ἡ ἐπιστήμη), [c] τῆς
ἀρχῆς τοῦ ἐπιστητοῦ οὔτ' ἂν ἐπιστήμη εἴη οὔτε τέχνη οὔτε
φρόνησις· τὸ μὲν γὰρ ἐπιστητὸν ἀποδεικτόν, αἱ δὲ τυγχά-
νουσιν οὖσαι περὶ τὰ ἐνδεχόμενα ἄλλως ἔχειν. [d] Οὐδὲ δὴ
σοφία τούτων ἐστίν· τοῦ γὰρ σοφοῦ περὶ ἐνίων ἔχειν [e] ἀπό-
δειξίν ἐστιν. Εἰ δὴ οἷς ἀληθεύομεν καὶ μηδέποτε [f] διαψευ- 2
δόμεθα περὶ τὰ [g] μὴ ἐνδεχόμενα [h] ἢ καὶ ἐνδεχόμενα ἄλλως

[l] ὡς om. $K^b.M^b$. [m] πᾶσαν $L^b.O^b$. [n] τὸ post καὶ om. $K^b.M^b$. [o] δύο ὀρθὰς K^b. [p] γὰρ om. M^b. [q] ἢ] καὶ L^b, ἡ K^b. is λύπη. [r] ἡ om. $K^b.M^b$. [s] δεῖ K^b. [t] ἕνεκα $K^b.M^b.O^b$. [v] εἶναι ἕξιν M^b. [w] ἀληθοῦς M^b. [x] ἥττων K^b. [y] μὲν τῆς $L^b.M^b.O^b$, τῆς μὲν τῆς K^b. [z] δ'] δ' αἱ $K^b.M^b$. [a] ἀποδεικτικῶν $L^b.M^b$. [b] ἡ om. $K^b.M^b$. [c] τῆς —ἐπιστήμη om. L^b. [d] οὐδ' ἡ σοφία K^b. [e] ἀπόδειξίς pr. K^b. [f] ψευδόμεθα M^b. [g] μὴ post καὶ L^b. [h] ἢ om. $M^b.O^b$.

ἔχειν, ἐπιστήμη καὶ φρόνησίς ἐστι καὶ σοφία καὶ νοῦς, τού-
των δὲ τῶν τριῶν μηθὲν ἐνδέχεται εἶναι (λέγω δὲ τρία φρό-
νησιν ἐπιστήμην σοφίαν), λείπεται [i]νοῦν εἶναι τῶν ἀρχῶν.

7 Τὴν δὲ σοφίαν ἔν [k]τε ταῖς τέχναις τοῖς ἀκριβεστάτοις
τὰς τέχνας [l]ἀποδίδομεν, οἷον Φειδίαν λιθουργὸν σοφὸν καὶ
[m]Πολύκλειτον ἀνδριαντοποιόν, ἐνταῦθα μὲν [n]οὖν οὐθὲν ἄλλο
2 σημαίνοντες τὴν σοφίαν ἢ ὅτι ἀρετὴ τέχνης [o]ἐστίν· εἶναι δέ
τινας σοφοὺς οἰόμεθα ὅλως οὐ κατὰ μέρος οὐδ' ἄλλο [p]τι
σοφούς, ὥσπερ Ὅμηρός φησιν ἐν τῷ [q]Μαργίτῃ

> τὸν δ' οὔτ' [r]ἂρ σκαπτῆρα θεοὶ θέσαν οὔτ' ἀροτῆρα
> οὔτ' ἄλλως τι σοφόν.

Ὥστε δῆλον ὅτι [s]ἡ ἀκριβεστάτη ἂν τῶν ἐπιστημῶν εἴη ἡ
3 σοφία. Δεῖ ἄρα τὸν σοφὸν [t]μὴ μόνον τὰ ἐκ τῶν ἀρχῶν
εἰδέναι, ἀλλὰ καὶ περὶ τὰς ἀρχὰς ἀληθεύειν. Ὥστ' εἴη ἂν ἡ
σοφία νοῦς καὶ ἐπιστήμη, [v]ὥσπερ κεφαλὴν ἔχουσα [w]ἐπιστήμη
τῶν τιμιωτάτων. Ἄτοπον [x]γὰρ εἴ τις [y]τὴν πολιτικὴν ἢ
τὴν φρόνησιν [z]σπουδαιοτάτην οἴεται εἶναι, εἰ μὴ τὸ ἄριστον
4 τῶν ἐν τῷ κόσμῳ ἄνθρωπός ἐστιν. Εἰ [a]δὴ ὑγιεινὸν μὲν καὶ
ἀγαθὸν ἕτερον ἀνθρώποις καὶ ἰχθύσι, τὸ δὲ λευκὸν [b]καὶ εὐθὺ
ταὐτὸν ἀεί, καὶ τὸ σοφὸν ταὐτὸν πάντες ἂν [c]εἴποιεν, φρόνι-
μον δὲ ἕτερον· τὸ γὰρ περὶ αὑτὸ ἕκαστα [d]εὖ θεωροῦν [e]φαῖεν
ἂν εἶναι φρόνιμον, καὶ [f]τούτῳ [g]ἐπιτρέψειαν [h]αὐτά. Διὸ
καὶ τῶν θηρίων ἔνια φρόνιμά [i]φασιν εἶναι, ὅσα περὶ τὸν
αὑτῶν βίον ἔχοντα φαίνεται δύναμιν προνοητικήν. Φανερὸν
δὲ [k]καὶ ὅτι οὐκ ἂν εἴη ἡ σοφία καὶ ἡ πολιτικὴ ἡ αὐτή· εἰ
γὰρ τὴν περὶ τὰ ὠφέλιμα [l]τὰ αὑτοῖς ἐροῦσι σοφίαν, πολλαὶ

[i] νοῦν] γοῦν νοῦν pr. K^b, οὖν νοῦν corr. [k] γε L^b.M^b. [l] ἀποδιδόαμεν L^b.M^b. [m] πολύκλητον K^b. [n] οὖν om. L^b.O^b. [o] ἐστίν ante τέχνης L^b, om. O^b. [p] τι] τι ἢ M^b.O^b. [q] μαργείτῃ K^b.M^b.O^b. [r] ἂν M^b. [s] ἡ post ὅτι om. K^b.M^b.O^b. [t] μὴ] οὐ M^b. [v] ὥσπερ] καὶ ὥσπερ L^b.O^b. [w] ἐπιστήμην M^b. [x] γὰρ] δὲ M^b. [y] τὴν ἐπιστήμην πολιτικὴν L^b.O^b. [z] σπουδαιότατον εἶναι οἴεται M^b. [a] δ' M^b. [b] καὶ τὸ εὐθὺ L^b.O^b. [c] εἴποιμεν M^b. [d] εὖ] τὸ εὖ K^b.L^b.O^b. [e] φαῖεν ἂν] φησὶν K^b, φαῖεν L^b.M^b.O^b. [f] τούτων M^b. [g] ἐπιτρέψει K^b, ἐπιτρέψειεν L^b.O^b. [h] ἑαυτούς M^b. [i] φησιν K^b. [k] καὶ om. L^b.O^b. [l] τὰ αὑτοῖς] τ' αὑτοῖς K^b.

ἔσονται σοφίαι· οὐ γὰρ μία περὶ τὸ ἁπάντων [m] ἀγαθὸν τῶν
ζῴων, ἀλλ' ἑτέρα περὶ ἕκαστον, εἰ μὴ καὶ ἰατρικὴ μία περὶ
πάντων τῶν ὄντων. Εἰ δ' ὅτι βέλτιστον [n] ἄνθρωπος τῶν
ἄλλων ζῴων, οὐδὲν διαφέρει· καὶ γὰρ ἀνθρώπου ἄλλα [o] πολὺ
θειότερα τὴν φύσιν, [p] οἷον φανερώτατά γε ἐξ ὧν [q] ὁ κόσμος
συνέστηκεν. Ἐκ δὴ τῶν εἰρημένων δῆλον ὅτι ἡ σοφία ἐστὶ 5
[r] καὶ ἐπιστήμη καὶ νοῦς τῶν τιμιωτάτων τῇ φύσει. Διὸ Ἀναξ-
αγόραν καὶ Θαλῆν καὶ τοὺς τοιούτους σοφοὺς μέν, φρονί-
μους δ' οὔ φασιν εἶναι, ὅταν ἴδωσιν ἀγνοοῦντας τὰ συμφέ-
ρονθ' ἑαυτοῖς, καὶ περιττὰ μὲν καὶ θαυμαστὰ καὶ χαλεπὰ
καὶ δαιμόνια εἰδέναι αὐτούς φασιν, ἄχρηστα δ', ὅτι οὐ τὰ
ἀνθρώπινα ἀγαθὰ ζητοῦσιν. Ἡ δὲ φρόνησις περὶ τὰ ἀν- 6 8
θρώπινα καὶ περὶ ὧν ἔστι βουλεύσασθαι· τοῦ γὰρ φρονίμου
μάλιστα τοῦτ' ἔργον εἶναί φαμεν, τὸ εὖ βουλεύεσθαι, βου-
λεύεται δ' οὐθεὶς περὶ τῶν ἀδυνάτων ἄλλως ἔχειν, οὐδ' ὅσων
μὴ [s] τέλος τί ἐστι, καὶ τοῦτο [t] πρακτὸν ἀγαθόν. Ὁ δ'
ἁπλῶς εὔβουλος [v] ὁ τοῦ ἀρίστου ἀνθρώπῳ τῶν πρακτῶν στο-
χαστικὸς κατὰ τὸν λογισμόν. Οὐδ' ἐστὶν ἡ φρόνησις τῶν 7
καθόλου μόνον, ἀλλὰ δεῖ καὶ τὰ καθ' ἕκαστα γνωρίζειν·
[w] πρακτικὴ γάρ, ἡ δὲ πρᾶξις περὶ τὰ καθ' ἕκαστα. Διὸ καὶ
ἔνιοι οὐκ εἰδότες ἑτέρων εἰδότων πρακτικώτεροι, καὶ ἐν τοῖς
ἄλλοις [x] οἱ ἔμπειροι· εἰ γὰρ εἰδείη ὅτι τὰ κοῦφα εὔπεπτα
κρέα καὶ ὑγιεινά, ποῖα δὲ κοῦφα [y] ἀγνοοῖ, οὐ ποιήσει ὑγίειαν,
ἀλλ' ὁ εἰδὼς ὅτι τὰ [z] ὀρνίθεια κοῦφα καὶ ὑγιεινὰ ποιήσει
μᾶλλον. Ἡ δὲ φρόνησις πρακτική· ὥστε δεῖ ἄμφω ἔχειν,
ἢ ταύτην μᾶλλον. Εἴη δ' ἄν τις καὶ ἐνταῦθα ἀρχιτεκτονική.
Ἔστι δὲ καὶ ἡ πολιτικὴ [a] καὶ ἡ φρόνησις ἡ αὐτὴ μὲν ἕξις, (8)
τὸ μέντοι εἶναι οὐ ταὐτὸν αὐταῖς. Τῆς δὲ περὶ πόλιν ἡ μὲν 2
[b] ὡς ἀρχιτεκτονικὴ φρόνησις νομοθετική, ἡ δὲ ὡς τὰ καθ'

[m] τῶν ζώων ἀγαθόν Mb. [n] ὁ ἄνθρωπος Mb. [o] πολλὰ Mb. [p] οἷον τὰ φανερώτατά Lb. [q] συνέστηκεν ὁ κόσμος Lb.Ob. [r] καὶ ante ἐπιστήμη om. Lb. [s] τελειόν Mb. [t] πρακτικὸν Mb. [v] ὁ om. Kb. [w] πρακτὴ Mb. [x] οἱ om. Lb. [y] ἀγνοεῖ Lb.Mb.Ob. [z] ὀρνίθια Kb. [a] καὶ ἡ post πολιτικὴ om. Kb. [b] ὡς om. Mb.

ἕκαστα τὸ κοινὸν ἔχει ὄνομα, πολιτική· [c] αὕτη δὲ πρακτικὴ [d] καὶ βουλευτική· τὸ γὰρ ψήφισμα πρακτὸν ὡς τὸ [e] ἔσχατον. Διὸ πολιτεύεσθαι τούτους [f] μόνους λέγουσιν· μόνοι
3 γὰρ πράττουσιν οὗτοι ὥσπερ οἱ χειροτέχναι· δοκεῖ δὲ [g] καὶ φρόνησις μάλιστ' εἶναι ἡ περὶ αὐτὸν καὶ ἕνα. Καὶ ἔχει αὕτη τὸ κοινὸν ὄνομα, φρόνησις· ἐκείνων δὲ ἡ μὲν οἰκονομία, ἡ δὲ νομοθεσία, ἡ δὲ πολιτική, καὶ ταύτης ἡ μὲν βουλευτικὴ
9 4 ἡ δὲ [h] δικαστική. Εἶδος μὲν οὖν [i] τι ἂν εἴη γνώσεως [k] τὸ [l] αὑτῷ εἰδέναι· ἀλλ' ἔχει διαφορὰν πολλήν· καὶ δοκεῖ ὁ [m] τὰ περὶ αὑτὸν εἰδὼς καὶ [n] διατρίβων φρόνιμος εἶναι, οἱ δὲ πολιτικοὶ [o] πολυπράγμονες· [p] διὸ Εὐριπίδης

> πῶς δ' ἂν φρονοίην, ᾧ παρῆν ἀπραγμόνως
> ἐν τοῖσι πολλοῖς [q] ἠριθμημένῳ [r] στρατοῦ
> [s] ἴσον μετασχεῖν;
> τοὺς γὰρ περισσοὺς καί τι πράσσοντας πλέον . .

ζητοῦσι γὰρ τὸ αὑτοῖς ἀγαθόν, καὶ οἴονται τοῦτο δεῖν πράττειν. Ἐκ ταύτης οὖν τῆς δόξης ἐλήλυθε τὸ [t] τούτους φρονίμους [v] εἶναι· καίτοι ἴσως οὐκ ἔστι [w] τὸ αὑτοῦ [x] εὖ ἄνευ οἰκονομίας οὐδ' ἄνευ πολιτείας. Ἔτι δὲ τὰ [y] αὑτοῦ πῶς δεῖ
5 διοικεῖν, ἄδηλον καὶ σκεπτέον. Σημεῖον δ' ἐστὶ τοῦ [z] εἰρημένου καὶ διότι γεωμετρικοὶ μὲν νέοι καὶ μαθηματικοὶ γίνονται καὶ σοφοὶ τὰ τοιαῦτα, φρόνιμος δ' οὐ δοκεῖ γίνεσθαι. Αἴτιον δ' [a] ὅτι τῶν καθ' ἕκαστά ἐστιν ἡ φρόνησις, ἃ γίνεται γνώριμα ἐξ ἐμπειρίας, νέος δ' ἔμπειρος οὐκ ἔστιν· πλῆθος
6 [b] γὰρ χρόνου ποιεῖ τὴν ἐμπειρίαν· ἐπεὶ καὶ τοῦτ' ἄν τις σκέψαιτο, [c] διὰ τί [d] δὴ μαθηματικὸς μὲν παῖς γένοιτ' ἄν,

[c] αὕτη—βουλευτική om. M^b. [d] καὶ om. $K^b.L^b$. [e] ἕκαστον K^b. [f] μόνον $K^b.M^b.O^b$. [g] καὶ ἡ φρόνησις $L^b.O^b$. [h] δικαστική] στοχαστική K^b. [i] τι] αὕτη M^b. [k] τὸ] τὸ τὰ $L^b.M^b$. [l] αὑτοῦ M^b. et fortasse pr. K^b. [m] τὰ om. O^b. [n] διατρίβων φρόνιμος om. K^b. [o] φιλοπράγμονες $L^b.O^b$. [p] διὸ] διὸ καὶ O^b. [q] ἠριθμημένον $K^b.N^b$. [r] στρατῷ M^b. [s] ἴσων M^b, ἴσου L^b. [t] τούτους] περὶ τοὺς M^b. [v] εἶναι om. K^b. [w] τὸ] τὸ τὰ M^b. [x] εὖ] εἰδέναι M^b, om. $L^b.O^b$. [y] αὑτῶν πῶς διοικεῖν δεῖ M^b. [z] λεγομένου O^b. [a] ὅτι] ὅτι καὶ $K^b.L^b.O^b$. [b] γὰρ] δὲ K^b. [c] διὰ om. O^b. [d] δήποτε $L^b.O^b$.

σοφὸς δ' ἢ φυσικὸς οὔ. Ἢ ὅτι τὰ μὲν δι' ἀφαιρέσεώς ἐστιν,
τῶν δ' [e] αἱ ἀρχαὶ ἐξ ἐμπειρίας· καὶ τὰ μὲν οὐ πιστεύουσιν
οἱ νέοι ἀλλὰ λέγουσιν, τῶν δὲ τὸ τί ἐστιν [f] οὐκ ἄδηλον.
Ἔτι ἡ ἁμαρτία ἢ περὶ [g] τὸ καθόλου ἐν τῷ βουλεύσασθαι ἢ 7
περὶ τὸ καθ' ἕκαστον· ἢ [h] γὰρ ὅτι πάντα τὰ βαρύσταθμα
ὕδατα φαῦλα, ἢ ὅτι [i] τοδὶ βαρύσταθμον. Ὅτι δ' ἡ φρόνησις 8
οὐκ ἐπιστήμη, φανερόν· τοῦ γὰρ ἐσχάτου ἐστίν, ὥσπερ εἴρη-
ται· τὸ γὰρ πρακτὸν τοιοῦτον. [k] Ἀντίκειται [l] μὲν δὴ τῷ 9
νῷ· ὁ μὲν [m] γὰρ νοῦς τῶν ὅρων, ὧν οὐκ ἔστι λόγος, ἡ δὲ τοῦ
ἐσχάτου, [n] οὗ οὐκ ἔστιν ἐπιστήμη ἀλλ' αἴσθησις, οὐχ ἡ τῶν
ἰδίων, ἀλλ' [o] οἵᾳ αἰσθανόμεθα ὅτι τὸ ἐν [p] τοῖς μαθηματικοῖς
ἔσχατον τρίγωνον· στήσεται γὰρ κἀκεῖ. Ἀλλ' αὕτη μᾶλ-
λον αἴσθησις [q] ἢ φρόνησις, ἐκείνης δ' ἄλλο εἶδος.

Τὸ ζητεῖν δὲ καὶ τὸ βουλεύεσθαι διαφέρει· τὸ γὰρ βου- 10
λεύεσθαι ζητεῖν τι ἐστίν. Δεῖ δὲ [r] λαβεῖν [s] καὶ περὶ εὐβου- (9)
λίας τί ἐστι, πότερον ἐπιστήμη τις ἢ δόξα [t] ἢ εὐστοχία ἢ
ἄλλο τι γένος. Ἐπιστήμη μὲν δὴ οὐκ ἔστιν· οὐ γὰρ ζη- 2
τοῦσι περὶ ὧν ἴσασιν, ἡ δ' εὐβουλία βουλή τις, ὁ δὲ βουλευό-
μενος ζητεῖ καὶ λογίζεται. Ἀλλὰ μὴν οὐδ' εὐστοχία· ἄνευ
τε γὰρ λόγου καὶ [v] ταχύ τι ἡ εὐστοχία, βουλεύονται δὲ πο-
λὺν χρόνον, καὶ φασὶ πράττειν μὲν [w] δεῖν ταχὺ τὰ βουλευ-
θέντα, βουλεύεσθαι δὲ βραδέως. Ἔτι ἡ ἀγχίνοια ἕτερον 3
καὶ ἡ εὐβουλία· ἔστι δ' εὐστοχία τις ἡ ἀγχίνοια. Οὐδὲ δὴ
δόξα ἡ εὐβουλία οὐδεμία. Ἀλλ' ἐπεὶ ὁ μὲν κακῶς βουλευό-
μενος ἁμαρτάνει, ὁ δ' εὖ ὀρθῶς βουλεύεται, δῆλον ὅτι ὀρθότης
[x] τις ἡ εὐβουλία ἐστίν, οὔτ' [y] ἐπιστήμης [z] δὲ οὔτε [a] δόξης·
ἐπιστήμης μὲν γὰρ οὐκ ἔστιν ὀρθότης (οὐδὲ γὰρ ἁμαρτία),
δόξης δ' ὀρθότης ἀλήθεια· ἅμα δὲ καὶ [b] ὥρισται ἤδη πᾶν οὗ

[e] αἱ om. O^b. [f] οὐκ om. $K^b.M^b$. [g] τὸ] τὰ K^b. [h] γὰρ om. M^b. [i] τοδὶ τὸ βαρύσταθμον $K^b.M^b$. [k] ἀντίκειται] ἀντιληπτικὸν K^b. [l] μὲν ante δὴ om. $L^b.O^b$. [m] γὰρ δὴ νοῦς M^b. [n] οὗ om. $K^b.M^b$. [o] οἷα ᾗι αἰσθανόμεθα $K^b.M^b$. [p] τοῖς om. M^b. [q] ἡ $L^b.M^b.O^b$. [r] διαλαβεῖν O^b. [s] καὶ om. $K^b.M^b$. [t] ἢ post δόξα om. O^b. [v] ταχυτῆτος ἡ M^b. [w] δεῖ M^b. [x] ἡ εὐβουλία τις $K^b.M^b$. [y] ἐπιστήμη L^b. [z] δὲ om. $K^b.M^b$. [a] δόξα L^b. [b] διώρισται M^b.

δόξα ἐστίν. Ἀλλὰ μὴν οὐδ' ἄνευ λόγου ἡ εὐβουλία. Δια-
νοίας ἄρα λείπεται· αὕτη γὰρ οὔπω φάσις· καὶ γὰρ ἡ δόξα
οὐ ζήτησις ἀλλὰ φάσις τις ἤδη, ὁ δὲ βουλευόμενος, ἐάν τε
4 εὖ ἐάν [c]τε κακῶς βουλεύηται, ζητεῖ [d]τι καὶ λογίζεται. Ἀλλ'
ὀρθότης [e]τίς ἐστιν ἡ εὐβουλία βουλῆς· διὸ ἡ βουλὴ ζητητέα
πρῶτον τί καὶ περὶ τί. Ἐπεὶ δ' ἡ ὀρθότης πλεοναχῶς,
δῆλον ὅτι οὐ πᾶσα· [f]ὁ γὰρ ἀκρατὴς καὶ ὁ φαῦλος ὃ προ-
τίθεται ἰδεῖν ἐκ τοῦ λογισμοῦ τεύξεται, ὥστε ὀρθῶς ἔσται
βεβουλευμένος, κακὸν δὲ μέγα [g]εἰληφώς. Δοκεῖ δ' ἀγαθόν
τι [h]εἶναι τὸ εὖ [i]βεβουλεῦσθαι· ἡ γὰρ τοιαύτη ὀρθότης βου-
5 λῆς εὐβουλία, [k]ἡ ἀγαθοῦ τευκτική. Ἀλλ' ἔστι καὶ τούτου
ψευδεῖ συλλογισμῷ τυχεῖν, καὶ ὃ μὲν δεῖ ποιῆσαι τυχεῖν, [l]δι'
οὗ δ' οὔ, [m]ἀλλὰ ψευδῆ τὸν μέσον ὅρον εἶναι· ὥστ' οὐδ'
[n]αὕτη [o]πω εὐβουλία, καθ' ἣν οὗ δεῖ μὲν [p]τυγχάνει, οὐ μέν-
6 τοι δι' οὗ ἔδει. Ἔτι ἔστι πολὺν χρόνον βουλευόμενον τυ-
χεῖν, τὸν δὲ ταχύ. Οὐκοῦν οὐδ' ἐκείνη πω εὐβουλία, ἀλλ'
ὀρθότης ἡ κατὰ τὸ ὠφέλιμον, καὶ [q]οὗ δεῖ καὶ ὡς καὶ ὅτε.
7 Ἔτι ἔστι καὶ ἁπλῶς [r]εὖ βεβουλεῦσθαι καὶ πρός τι τέλος.
Ἡ μὲν δὴ ἁπλῶς ἡ πρὸς τὸ τέλος τὸ ἁπλῶς κατορθοῦσα, [s]ἡ
δέ τις ἡ πρός τι τέλος. Εἰ δὴ τῶν φρονίμων τὸ εὖ [t]βεβου-
λεῦσθαι, ἡ εὐβουλία εἴη ἂν ὀρθότης [v]ἡ κατὰ τὸ συμφέρον
πρός τι τέλος, [w]οὗ ἡ φρόνησις ἀληθὴς ὑπόληψίς ἐστιν.

11 (10) Ἔστι δὲ καὶ ἡ σύνεσις καὶ ἡ ἀσυνεσία, καθ' ἃς λέγομεν συνετοὺς καὶ ἀσυνέτους, οὔθ' ὅλως τὸ αὐτὸ ἐπιστήμῃ ἢ δόξῃ (πάντες γὰρ ἂν ἦσαν συνετοί) οὔτε τις μία τῶν [x]κατὰ μέρος ἐπιστημῶν, [y]οἷον ἰατρικὴ περὶ [z]ὑγιεινῶν [a]ἢ γεωμετρία περὶ [b]μεγέθους· [c]οὔτε γὰρ περὶ τῶν ἀεὶ ὄντων [d]καὶ ἀκινήτων ἡ

[c] τε καὶ κακῶς $K^b.M^b$. [d] τε M^b. [e] τις om. O^b. [f] ὁ γὰρ] καὶ γὰρ ὁ M^b. [g] ὑπειληφώς O^b. [h] εἶναι add. $L^b.O^b$. [i] βουλεύεσθαι O^b. [k] ἡ om. M^b. [l] δι'] τούτου δι' $L^b.O^b$. [m] ἀλλὰ] ὥστε O^b. [n] αὐτή $L^b.O^b$. [o] πως $L^b.M^b.O^b$. [p] τυγχάνειν L^b. [q] οὗ δεῖ καὶ ὥς] οὐ δικαίως pr. K^b. [r] εὖ om. M^b. [s] ἡ δέ τις] τὶς δὲ $K^b.M^b$. [t] βουλεύεσθαι $K^b.O^b$. [v] ἡ ante κατὰ om. K^b. [w] οὗ ἡ] ἣ οὐ K^b. [x] ἐπιστημῶν κατὰ μέρος O^b. [y] οἷον] οἷον ἡ $K^b.M^b$, οἷον ἣ O^b. [z] ὑγιεινῶν] ὑγιεινῶν γὰρ ἂν ἦν $L^b.M^b.O^b$. [a] ἡ K^b. [b] μεγέθη $K^b.M^b.O^b$. [c] γὰρ οὔτε M^b. [d] καὶ ἀκινήτων om. L^b.

σύνεσίς ἐστιν οὔτε περὶ τῶν γιγνομένων [e]ὁτουοῦν, ἀλλὰ περὶ
ὧν ἀπορήσειεν ἄν τις καὶ βουλεύσαιτο. Διὸ περὶ τὰ αὐτὰ
μὲν τῇ φρονήσει ἐστίν, οὐκ ἔστι δὲ ταὐτὸν σύνεσις καὶ φρό-
νησις· ἡ μὲν γὰρ φρόνησις ἐπιτακτική ἐστιν· [f]τί γὰρ δεῖ 2
πράττειν ἢ μή, τὸ τέλος αὐτῆς ἐστίν· ἡ δὲ [g]σύνεσις κριτικὴ
μόνον· ταὐτὸν γὰρ [g]σύνεσις καὶ [g]εὐσυνεσία καὶ [h]συνετοὶ καὶ
εὐσύνετοι. ''Ἔστι δ' οὔτε [i]τὸ ἔχειν τὴν φρόνησιν οὔτε [k]τὸ 3
λαμβάνειν [l]ἡ σύνεσις· ἀλλ' ὥσπερ τὸ μανθάνειν λέγεται ξυν-
ιέναι, ὅταν χρῆται τῇ ἐπιστήμῃ, οὕτως ἐν τῷ χρῆσθαι τῇ
δόξῃ ἐπὶ τὸ κρίνειν περὶ τούτων περὶ ὧν ἡ φρόνησίς ἐστιν,
ἄλλου λέγοντος, καὶ κρίνειν καλῶς· τὸ γὰρ εὖ τῷ καλῶς
ταὐτόν. Καὶ ἐντεῦθεν ἐλήλυθε τοὔνομα ἡ σύνεσις, καθ' ἣν 4
εὐσύνετοι, ἐκ τῆς ἐν τῷ μανθάνειν· λέγομεν γὰρ τὸ μανθάνειν
συνιέναι πολλάκις.

'Η δὲ καλουμένη γνώμη, καθ' ἣν [m]εὐγνώμονας καὶ ἔχειν (11)
φαμὲν γνώμην, ἡ τοῦ ἐπιεικοῦς ἐστὶ κρίσις ὀρθή. Σημεῖον
δέ· τὸν γὰρ ἐπιεικῆ μάλιστά φαμεν εἶναι συγγνωμονικόν,
καὶ ἐπιεικὲς τὸ ἔχειν περὶ ἔνια συγγνώμην. 'Η δὲ συγγνώμη
γνώμη ἐστὶ κριτικὴ τοῦ ἐπιεικοῦς [n]ὀρθή. 'Ορθὴ δ' ἡ τοῦ
ἀληθοῦς.

Εἰσὶ δὲ πᾶσαι αἱ ἕξεις εὐλόγως εἰς ταὐτὸ τείνουσαι· λέ- 2 12
γομεν γὰρ γνώμην καὶ σύνεσιν καὶ φρόνησιν καὶ νοῦν ἐπὶ
τοὺς αὐτοὺς ἐπιφέροντες γνώμην ἔχειν καὶ νοῦν [o]ἤδη καὶ
φρονίμους καὶ συνετούς· πᾶσαι γὰρ αἱ δυνάμεις αὗται τῶν
ἐσχάτων εἰσὶ καὶ τῶν καθ' [p]ἕκαστον, καὶ ἐν [q]μὲν τῷ κρι-
τικὸς εἶναι περὶ ὧν ὁ φρόνιμος, συνετὸς καὶ εὐγνώμων ἢ συγ-
γνώμων· τὰ γὰρ ἐπιεικῆ κοινὰ τῶν ἀγαθῶν [r]ἁπάντων ἐστὶν
ἐν τῷ πρὸς ἄλλον. [s]''Ἔστι δὲ τῶν καθ' ἕκαστα καὶ τῶν 3
ἐσχάτων [t]πάντα τὰ [v]πρακτά· καὶ γὰρ τὸν φρόνιμον δεῖ
γινώσκειν αὐτά, καὶ ἡ σύνεσις καὶ ἡ γνώμη περὶ τὰ πρακτά,

[e] ὁτωοῦν L^b.O^b. [f] τί—ἐστίν om. M^b. [g] ξύνεσις et εὐξυνεσία K^b. [h] συνετοὶ] γὰρ οἱ συνετοὶ L^b. συνετοὶ καὶ om. K^b. [i] τῶ L^b.M^b. [k] τῶ L^b.M^b. [l] ἡ om. O^b. [m] συγγνώμονας K^b.M^b. [n] ὀρθή om. K^b. [o] ἤδη δὲ καὶ M^b. [p] ἕκαστα M^b. [q] μὲν om. M^b. [r] πάντων L^b.O^b. [s] ἔστι] εἰ O^b. [t] ἅπαντα O^b, ἁπάντων K^b.M^b. [v] πρακτικά M^b.

4 ταῦτα δ' ἔσχατα. Καὶ ὁ νοῦς τῶν ἐσχάτων ἐπ' [w] ἀμφό-
τερα· καὶ γὰρ τῶν πρώτων ὅρων καὶ τῶν ἐσχάτων νοῦς ἐστὶ
καὶ οὐ λόγος, [x] καὶ [y] ὁ μὲν κατὰ τὰς ἀποδείξεις τῶν ἀκινήτων
ὅρων καὶ πρώτων, ὁ δ' ἐν ταῖς πρακτικαῖς τοῦ [z] ἐσχάτου
καὶ ἐνδεχομένου καὶ τῆς ἑτέρας προτάσεως· ἀρχαὶ γὰρ τοῦ
5 [a] οὗ ἕνεκα αὗται· ἐκ τῶν καθ' ἕκαστα γὰρ τὸ καθόλου. Τού-
των [b] οὖν [c] ἔχειν δεῖ αἴσθησιν, αὕτη δ' ἐστὶ νοῦς. Διὸ καὶ
φυσικὰ δοκεῖ εἶναι ταῦτα, καὶ φύσει σοφὸς μὲν οὐδείς, γνώ-
6 μην δ' [d] ἔχειν καὶ σύνεσιν καὶ νοῦν. Σημεῖον δ' ὅτι καὶ ταῖς
ἡλικίαις οἰόμεθα ἀκολουθεῖν, καὶ ἥδε ἡ ἡλικία νοῦν ἔχει καὶ
γνώμην, ὡς τῆς φύσεως αἰτίας οὔσης. Διὸ καὶ ἀρχὴ καὶ
τέλος νοῦς· ἐκ τούτων γὰρ [e] αἱ ἀποδείξεις καὶ περὶ τούτων.
Ὥστε δεῖ προσέχειν τῶν ἐμπείρων καὶ πρεσβυτέρων ἢ φρο-
νίμων ταῖς ἀναποδείκτοις φάσεσι καὶ δόξαις οὐχ ἧττον τῶν
ἀποδείξεων· διὰ γὰρ τὸ ἔχειν ἐκ τῆς ἐμπειρίας ὄμμα ὁρῶσιν
7 [f] ὀρθῶς. [g] Τί μὲν οὖν ἐστὶν ἡ φρόνησις καὶ ἡ σοφία, καὶ
περὶ τίνα ἑκατέρα τυγχάνει οὖσα, καὶ ὅτι ἄλλου τῆς ψυχῆς
μορίου ἀρετὴ ἑκάτερα, εἴρηται.

13 [h] Διαπορήσειε δ' ἄν τις περὶ αὐτῶν τί χρήσιμοί εἰσιν.
(12) Ἡ μὲν γὰρ σοφία οὐδὲν [i] θεωρεῖ ἐξ ὧν ἔσται εὐδαίμων ἄν-
θρωπος (οὐδεμιᾶς γάρ ἐστι γενέσεως), ἡ δὲ φρόνησις τοῦτο
μὲν ἔχει, ἀλλὰ τίνος ἕνεκα δεῖ αὐτῆς, εἴπερ ἡ μὲν φρόνησίς
ἐστιν [k] ἡ περὶ τὰ δίκαια καὶ καλὰ καὶ ἀγαθὰ ἀνθρώπῳ,
ταῦτα δ' ἐστὶν ἃ τοῦ ἀγαθοῦ ἐστὶν ἀνδρὸς πράττειν, [l] οὐδὲν
δὲ πρακτικώτεροι τῷ εἰδέναι αὐτά ἐσμεν, εἴπερ ἕξεις αἱ ἀρε-
ταί εἰσιν, ὥσπερ οὐδὲ τὰ ὑγιεινὰ οὐδὲ τὰ εὐεκτικά, ὅσα [m] μὴ
τῷ ποιεῖν ἀλλὰ τῷ ἀπὸ τῆς ἕξεως εἶναι λέγεται· οὐθὲν γὰρ
πρακτικώτεροι [n] τῷ ἔχειν τὴν ἰατρικὴν [o] καὶ γυμναστικήν
2 ἐσμεν. Εἰ δὲ μὴ τούτων χάριν φρόνιμον [p] θετέον ἀλλὰ τοῦ

[w] ἀμφότερον Lb.Mb. [x] καὶ ante ὁ om. Lb.Ob. [y] ὁ] ὁ λόγος Kb. [z] ἐσχάτου] τρίτου Kb. [a] οὗ om. Kb. [b] οὖν] δὲ Mb, om. Kb. [c] δεῖ ἔχειν Mb. [d] ἔχει Mb.Ob. [e] αἱ om. Kb. [f] ὀρθῶς] ἀρχάς Kb.Mb. [g] τί Kb.Mb. [h] ἀπορήσειε Mb. [i] θεωρήσει Kb.Mb. [k] ἡ om. Lb. [l] οὐδὲ δὴ Lb. [m] μὴ ἐν τῶ Mb. [n] τὸ Kb. [o] καὶ] ἢ Ob. καὶ γυμναστικήν om. Mb. [p] ῥητέον Kb.Mb.

[q] γίνεσθαι, τοῖς οὖσι σπουδαίοις οὐθὲν ἂν εἴη [r] χρήσιμος, ἔτι
δ' οὐδὲ τοῖς μὴ ἔχουσιν· οὐθὲν γὰρ διοίσει [s] αὐτοὺς ἔχειν ἢ
ἄλλοις ἔχουσι πείθεσθαι, ἱκανῶς τ' ἔχοι ἂν ἡμῖν ὥσπερ καὶ
περὶ τὴν ὑγίειαν· βουλόμενοι γὰρ ὑγιαίνειν [t] ὅμως οὐ μαν-
θάνομεν ἰατρικήν. Πρὸς δὲ τούτοις ἄτοπον ἂν εἶναι δόξειεν, 3
εἰ χείρων τῆς σοφίας οὖσα κυριωτέρα αὐτῆς ἔσται· [v] ἡ γὰρ
ποιοῦσα ἄρχει καὶ ἐπιτάττει περὶ ἕκαστον. Περὶ δὴ τού-
των λεκτέον· νῦν [w] μὲν γὰρ ἠπόρηται περὶ αὐτῶν μόνον.
Πρῶτον μὲν οὖν [x] λέγομεν ὅτι καθ' αὑτὰς ἀναγκαῖον αἱρετὰς 4
αὐτὰς εἶναι, ἀρετάς [y] γ' οὔσας [z] ἑκατέραν ἑκατέρου [a] τοῦ μο-
ρίου, καὶ εἰ μὴ ποιοῦσι μηδὲν μηδετέρα αὐτῶν. Ἔπειτα [b] καὶ 5
ποιοῦσι μέν, οὐχ [c] ὡς ἰατρικὴ δὲ ὑγίειαν, ἀλλ' ὡς [d] ἡ ὑγίεια,
οὕτως ἡ σοφία εὐδαιμονίαν· μέρος γὰρ οὖσα τῆς ὅλης ἀρετῆς
τῷ ἔχεσθαι ποιεῖ καὶ [e] τῷ ἐνεργεῖν [f] εὐδαίμονα. Ἔτι τὸ 6
ἔργον ἀποτελεῖται κατὰ τὴν φρόνησιν καὶ τὴν ἠθικὴν ἀρε-
τήν· ἡ μὲν γὰρ ἀρετὴ τὸν σκοπὸν ποιεῖ ὀρθόν, ἡ δὲ φρόνησις
τὰ πρὸς τοῦτον. Τοῦ δὲ τετάρτου μορίου τῆς ψυχῆς οὐκ
ἔστιν ἀρετὴ τοιαύτη, τοῦ θρεπτικοῦ· [g] οὐθὲν γὰρ [h] ἐπ' αὐτῷ
πράττειν ἢ μὴ πράττειν. Περὶ δὲ τοῦ μηθὲν εἶναι πρακτι- 7
κωτέρους διὰ τὴν φρόνησιν τῶν καλῶν καὶ δικαίων, μικρὸν
ἄνωθεν ἀρκτέον, λαβόντας ἀρχὴν ταύτην. Ὥσπερ γὰρ καὶ
τὰ δίκαια [i] λέγομεν πράττοντάς τινας οὔπω δικαίους εἶναι,
[k] οἷον τοὺς τὰ ὑπὸ τῶν νόμων [l] τεταγμένα ποιοῦντας ἢ ἄκον-
τας ἢ δι' ἄγνοιαν ἢ δι' ἕτερόν τι καὶ μὴ δι' αὐτά (καίτοι
πράττουσί γε ἃ δεῖ καὶ ὅσα χρὴ τὸν σπουδαῖον), οὕτως, ὡς
ἔοικεν, [m] ἔστι τὸ πῶς ἔχοντα πράττειν ἕκαστα ὥστ' εἶναι
ἀγαθόν, λέγω δ' οἷον [n] διὰ προαίρεσιν καὶ αὐτῶν ἕνεκα τῶν

[q] γενέσθαι Mb. [r] χρήσιμον Kb.Lb. [s] αὐτοῖς Kb.Mb. [t] ὅμως om. Mb. [v] ἡ] οὐ Mb. [w] μὲν om. Mb. [x] λέγωμεν Kb. [y] γ'] τε Ob. [z] ἑκατέρας Kb. [a] τοῦ om. Lb.Ob. [b] καὶ ποιουσῶν Kb. [c] ὡς] ὡς ἡ Kb. [d] ἡ om. Mb. [e] τῷ ἐνεργεῖν] ἐνεργεία Kb, ἐνεργεῖ Ob. [f] εὐδαιμονία Kb, εὐδαιμονίαν Lb.Ob, τὸν εὐδαίμονα Mb. [g] οὐδὲ Lb. [h] ἐφ' ἑαυτῷ Lb.Ob, ἐν αὐτῷ γρ. Lb. [i] λέγομεν om. Lb.Ob. [k] οἷον] ἢ Kb, nec pluribus litteris locus. [l] προστεταγμένα Mb. [m] ἔστι— αὐτῶν om. Kb. [n] διὰ τὴν προαίρεσιν Mb.

8 πραττομένων. [o]Τὴν μὲν οὖν προαίρεσιν ὀρθὴν ποιεῖ ἡ ἀρετή,
τὸ δ᾽ ὅσα ἐκείνης ἕνεκα [p]πέφυκε πράττεσθαι οὐκ ἔστι τῆς
ἀρετῆς ἀλλ᾽ ἑτέρας δυνάμεως. Λεκτέον δ᾽ ἐπιστήσασι σαφέ-
9 στερον περὶ αὐτῶν. Ἔστι [q]δή [r]τις δύναμις ἣν καλοῦσι δει-
νότητα· αὕτη δ᾽ ἐστὶ τοιαύτη ὥστε τὰ πρὸς τὸν ὑποτεθέντα
σκοπὸν συντείνοντα δύνασθαι ταῦτα πράττειν καὶ τυγχάνειν
αὐτῶν. Ἂν μὲν [s]οὖν ὁ σκοπὸς ᾖ καλός, ἐπαινετή ἐστιν, [t]ἂν
δὲ φαῦλος, πανουργία· διὸ καὶ τοὺς φρονίμους δεινοὺς καὶ
10 πανούργους φαμὲν εἶναι. Ἔστι δ᾽ ἡ φρόνησις οὐχ ἡ [v]δει-
νότης, ἀλλ᾽ οὐκ ἄνευ τῆς δυνάμεως ταύτης. Ἡ δ᾽ ἕξις τῷ
ὄμματι τούτῳ γίνεται τῆς ψυχῆς οὐκ [w]ἄνευ ἀρετῆς, ὡς εἴρη-
ταί [x]τε καὶ ἔστι δῆλον· οἱ γὰρ συλλογισμοὶ τῶν πρακτῶν
ἀρχὴν ἔχοντές εἰσιν, ἐπειδὴ τοιόνδε τὸ τέλος καὶ τὸ ἄριστον,
ὁτιδήποτε ὄν· ἔστω γὰρ λόγου χάριν τὸ τυχόν. Τοῦτο δ᾽
εἰ μὴ τῷ ἀγαθῷ, οὐ φαίνεται· διαστρέφει γὰρ ἡ μοχθηρία
καὶ διαψεύδεσθαι ποιεῖ περὶ τὰς πρακτικὰς ἀρχάς. Ὥστε
(13) φανερὸν ὅτι ἀδύνατον φρόνιμον εἶναι μὴ ὄντα ἀγαθόν. Σκε-
πτέον δὴ πάλιν [y]καὶ περὶ ἀρετῆς· [z]καὶ γὰρ ἡ ἀρετὴ παρα-
πλησίως ἔχει ὡς ἡ φρόνησις πρὸς τὴν δεινότητα· οὐ ταὐτὸν
μέν, ὅμοιον δέ· οὕτω [a]καὶ ἡ φυσικὴ ἀρετὴ πρὸς τὴν κυρίαν.
Πᾶσι γὰρ δοκεῖ ἕκαστα τῶν [b]ἠθῶν ὑπάρχειν φύσει πως·
[c]καὶ γὰρ δίκαιοι καὶ σωφρονικοὶ καὶ ἀνδρεῖοι καὶ τἆλλα ἔχο-
μεν εὐθὺς ἐκ γενετῆς· ἀλλ᾽ ὅμως ζητοῦμεν ἕτερόν τι τὸ κυ-
ρίως ἀγαθὸν καὶ τὰ τοιαῦτα ἄλλον τρόπον ὑπάρχειν· καὶ
γὰρ παισὶ καὶ θηρίοις αἱ φυσικαὶ ὑπάρχουσιν ἕξεις, ἀλλ᾽
ἄνευ νοῦ βλαβεραὶ φαίνονται οὖσαι. Πλὴν τοσοῦτον ἔοικεν
ὁρᾶσθαι, ὅτι ὥσπερ σώματι ἰσχυρῷ ἄνευ ὄψεως κινουμένῳ
συμβαίνει σφάλλεσθαι ἰσχυρῶς διὰ τὸ μὴ ἔχειν ὄψιν, οὕτω
2 καὶ ἐνταῦθα· ἐὰν [d]δὲ λάβῃ νοῦν, ἐν τῷ πράττειν [e]διαφέρει.

[o] τὴν μὲν οὖν] καὶ τὴν μὲν Mb. [p] πράττεσθαι πέφυκε Lb. [q] δ᾽ ἡ Mb. [r] τις om. Kb.Mb. [s] οὖν σκοπός ἐστι καλός Mb. [t] ἐὰν Kb. [v] δεινότης] δύναμις Kb.Lb.Ob. [w] ἄνευ] ἄνευ γὰρ Mb. [x] τε om. Mb. [y] καὶ om. Ob, καὶ περὶ om. Lb. [z] καὶ γὰρ ἡ ἀρετὴ παραπλησίως] παραπλησίως γὰρ Lb.Ob. [a] καὶ om. Ob. [b] ἀγαθῶν Mb. [c] καὶ ante γὰρ om. Mb. [d] δὲ om. Kb. [e] διαφέρει om. Mb.

Ἡ δ' ἕξις ὁμοία οὖσα τότ' [f] ἔσται κυρίως ἀρετή. Ὥστε κα-
θάπερ ἐπὶ τοῦ δοξαστικοῦ δύο ἐστὶν εἴδη, δεινότης καὶ φρό-
νησις, οὕτω καὶ ἐπὶ τοῦ ἠθικοῦ δύο ἐστί, τὸ μὲν ἀρετὴ [g] φυ-
σικὴ τὸ δ' ἡ κυρία, καὶ τούτων ἡ κυρία οὐ γίνεται ἄνευ φρο-
νήσεως. Διόπερ τινές φασι πάσας τὰς ἀρετὰς φρονήσεις 3
εἶναι, καὶ Σωκράτης τῇ μὲν ὀρθῶς ἐζήτει τῇ δ' ἡμάρτανεν·
ὅτι μὲν γὰρ φρονήσεις ᾤετο [h] εἶναι πάσας τὰς ἀρετάς, ἡμάρ-
τανεν, ὅτι δ' οὐκ ἄνευ φρονήσεως, καλῶς ἔλεγεν. Σημεῖον 4
δέ· [i] καὶ γὰρ νῦν πάντες, ὅταν ὁρίζωνται τὴν ἀρετήν, προστι-
θέασι τὴν ἕξιν, εἰπόντες καὶ πρὸς ἅ ἐστι, [k] τὴν κατὰ τὸν
ὀρθὸν λόγον· ὀρθὸς [l] δ' ὁ κατὰ [m] τὴν φρόνησιν. Ἐοίκασι
[n] δὴ μαντεύεσθαί πως ἅπαντες ὅτι ἡ τοιαύτη ἕξις [o] ἀρετή
ἐστιν ἡ κατὰ τὴν φρόνησιν. Δεῖ δὲ μικρὸν μεταβῆναι· [p] οὐ 5
γὰρ μόνον ἡ κατὰ τὸν ὀρθὸν λόγον, ἀλλ' ἡ μετὰ τοῦ ὀρθοῦ
λόγου ἕξις ἀρετή [q] ἐστιν. Ὀρθὸς δὲ λόγος περὶ τῶν τοιού-
των ἡ φρόνησίς ἐστιν. Σωκράτης μὲν οὖν λόγους τὰς ἀρετὰς
ᾤετο εἶναι (ἐπιστήμας [r] γὰρ εἶναι πάσας), ἡμεῖς δὲ μετὰ
λόγου. Δῆλον οὖν ἐκ τῶν εἰρημένων ὅτι οὐχ οἷόν τε ἀγαθὸν 6
εἶναι [s] κυρίως ἄνευ φρονήσεως, οὐδὲ φρόνιμον ἄνευ τῆς ἠθικῆς
ἀρετῆς. Ἀλλὰ καὶ ὁ λόγος [t] ταύτῃ λύοιτ' ἄν, ᾧ διαλεχθείη
τις ἂν ὅτι χωρίζονται ἀλλήλων αἱ ἀρεταί· οὐ γὰρ ὁ αὐτὸς
εὐφυέστατος πρὸς ἁπάσας, ὥστε τὴν μὲν ἤδη τὴν δ' οὔπω
εἰληφὼς ἔσται· τοῦτο [v] γὰρ κατὰ μὲν τὰς φυσικὰς ἀρετὰς
ἐνδέχεται, καθ' ἃς δὲ ἁπλῶς λέγεται ἀγαθός, οὐκ ἐνδέχεται·
ἅμα γὰρ τῇ φρονήσει μιᾷ [w] οὔσῃ [x] πᾶσαι [y] ὑπάρξουσιν. Δῆ- 7
λον δέ, [z] κἂν εἰ μὴ [a] πρακτικὴ ἦν, ὅτι ἔδει [b] ἂν αὐτῆς διὰ τὸ
[c] τοῦ μορίου ἀρετὴν εἶναι, καὶ ὅτι οὐκ ἔσται ἡ προαίρεσις
ὀρθὴ ἄνευ φρονήσεως οὐδ' ἄνευ ἀρετῆς· ἡ μὲν γὰρ τὸ τέλος,

[f] ἔστι Mb. [g] ἠθικὴ Kb. [h] εἶναι om. Lb. [i] καὶ νῦν γὰρ καὶ πάντες Lb. [k] τὴν om. Mb. [l] δ'] γὰρ Mb. [m] τὴν om. Ob. [n] δὲ Mb. [o] ἀρίστη Mb. [p] οὐ γὰρ] ἔστι γὰρ οὐ Kb.Mb.Ob. [q] ἐστιν om. Mb.Ob. [r] γὰρ εἶναι] γὰρ ᾤετο Ob. [s] κυρίως om. Mb. [t] ταύτῃ om. Mb. [v] γὰρ] δὲ Mb. [w] ὑπαρχούσῃ Kb.Mb. [x] ἅπασαι Ob. [y] ὑπάρχουσι Lb.Ob. [z] καὶ Ob. [a] πρακτικήν, omisso ἦν, Kb. [b] ἂν om. Kb.Mb. [c] τοῦ om. Lb.

8 ἡ δὲ [d] τὰ πρὸς τὸ τέλος ποιεῖ πράττειν. Ἀλλὰ μὴν οὐδὲ
κυρία [e] γ' ἐστὶ τῆς σοφίας οὐδὲ τοῦ βελτίονος μορίου, ὥσπερ
οὐδὲ τῆς ὑγιείας [f] ἡ ἰατρική· οὐ γὰρ χρῆται αὐτῇ, ἀλλ' ὁρᾷ
ὅπως γένηται· [g] ἐκείνης [h] οὖν ἕνεκα ἐπιτάττει, ἀλλ' οὐκ ἐκείνῃ.
Ἔτι ὅμοιον κἂν εἴ τις τὴν πολιτικὴν φαίη ἄρχειν τῶν θεῶν,
ὅτι ἐπιτάττει [i] περὶ πάντα τὰ ἐν τῇ [k] πόλει.

Η.

1 Μετὰ [m] δὲ ταῦτα [n] λεκτέον, ἄλλην ποιησαμένους ἀρχήν,
ὅτι τῶν περὶ τὰ ἤθη φευκτῶν τρία ἐστὶν εἴδη, κακία ἀκρασία
θηριότης. Τὰ δ' ἐναντία τοῖς μὲν δυσὶ δῆλα· τὸ μὲν γὰρ
ἀρετὴν τὸ δ' ἐγκράτειαν καλοῦμεν· πρὸς δὲ τὴν θηριότητα
μάλιστ' [o] ἂν ἁρμόττοι λέγειν τὴν ὑπὲρ ἡμᾶς ἀρετήν, ἡρωϊκήν
τινα καὶ [p] θείαν, ὥσπερ Ὅμηρος περὶ Ἕκτορος πεποίηκε λέ-
γοντα τὸν Πρίαμον ὅτι σφόδρα ἦν ἀγαθός,

[q] οὐδὲ ἐῴκει
ἀνδρός γε θνητοῦ [r] πάϊς ἔμμεναι ἀλλὰ θεοῖο.

2 Ὥστ' εἰ, καθάπερ φασίν, ἐξ ἀνθρώπων γίνονται [s] θεοὶ δι'
ἀρετῆς ὑπερβολήν, τοιαύτη τις ἂν εἴη δῆλον ὅτι ἡ τῇ [t] θη-
ριώδει ἀντιτιθεμένη ἕξις· καὶ γὰρ ὥσπερ οὐδὲ θηρίου ἐστὶ
κακία οὐδ' ἀρετή, οὕτως οὐδὲ θεοῦ, ἀλλ' ἡ μὲν [v] τιμιώτερον
3 ἀρετῆς, ἡ δ' ἕτερόν τι γένος κακίας. Ἐπεὶ δὲ σπάνιον [w] καὶ
τὸ θεῖον ἄνδρα εἶναι, καθάπερ οἱ Λάκωνες εἰώθασι προσαγο-
ρεύειν, ὅταν [x] ἀγασθῶσι σφόδρα του ([y] σεῖος ἀνήρ φασιν),
οὕτω καὶ ὁ θηριώδης ἐν τοῖς ἀνθρώποις [z] σπάνιος. Μάλιστα
δ' ἐν τοῖς βαρβάροις ἐστίν, γίνεται δ' ἔνια καὶ διὰ νόσους καὶ
πηρώσεις· καὶ τοὺς [a] διὰ κακίαν δὲ τῶν ἀνθρώπων ὑπερβάλ-
4 λοντας οὕτως [b] ἐπιδυσφημοῦμεν. Ἀλλὰ περὶ μὲν [c] τῆς τοι-

[d] τὰ om. K^b. [e] γε om. M^b. [f] ἡ om. K^b.M^b. [g] ἐκείνῃ K^b. [h] οὖν] οὗ M^b.N^b. [i] περὶ om. M^b. [k] post πόλει M^b. καὶ δὴ οὕτω ταῦτα. [l] μετὰ—ἀρχήν] hæc sexto libro dat K^b. [m] δὲ om. K^b. [n] ῥητέον M^b. [o] ἂν] ἄν τις L^b. [p] θείαν] ὁσίαν O^b. [q] οὐδὲ] οὐ γὰρ M^b, οὐδὲ γὰρ L^b.O^b. [r] παῖς K^b. [s] θεῖοι L^b.M^b. [t] θηριωδία K^b.L^b. [v] τιμιωτέρα L^b.M^b. [w] καὶ om. L^b. [x] ἀγαπῶσι M^b. [y] θεῖος L^b.M^b. [z] σπανίως M^b. [a] δι' ἀκακίαν M^b. [b] δυσφηροῦμεν L^b. [c] τῆς διαθέσεως τῆς τοιαύτης K^b.M^b.

*αὐτῆς διαθέσεως ὕστερον ποιητέον τινὰ μνείαν, περὶ δὲ κακίας
εἴρηται πρότερον· περὶ δὲ ἀκρασίας καὶ μαλακίας καὶ τρυ-
φῆς λεκτέον, καὶ περὶ ἐγκρατείας καὶ καρτερίας· οὔτε γὰρ
ὡς περὶ τῶν αὐτῶν ἕξεων τῇ ἀρετῇ καὶ τῇ μοχθηρίᾳ ἑκατέραν
αὐτῶν ὑποληπτέον, οὔθ᾽ ὡς ἕτερον γένος. Δεῖ δ᾽, ὥσπερ ἐπὶ* 5
*τῶν ἄλλων, τιθέντας τὰ φαινόμενα καὶ πρῶτον διαπορήσαν-
τας οὕτω δεικνύναι μάλιστα μὲν πάντα τὰ ἔνδοξα περὶ ταῦτα
τὰ πάθη, εἰ δὲ μή, τὰ πλεῖστα καὶ κυριώτατα· ἐὰν γὰρ λύη-
ταί* [d]*τε τὰ δυσχερῆ καὶ* [e]*καταλείπηται τὰ ἔνδοξα, δεδειγμένον
ἂν εἴη ἱκανῶς.*

Δοκεῖ [f]*δὴ ἥ τε ἐγκράτεια καὶ καρτερία τῶν σπουδαίων καὶ* 6 2
[g]*τῶν ἐπαινετῶν εἶναι, ἡ δ᾽ ἀκρασία τε καὶ μαλακία τῶν φαύ-
λων* [h] *τε καὶ ψεκτῶν, καὶ* [i] *ὁ αὐτὸς ἐγκρατὴς καὶ ἐμμενετικὸς
τῷ λογισμῷ καὶ ἀκρατὴς καὶ ἐκστατικὸς τοῦ λογισμοῦ.
Καὶ ὁ μὲν ἀκρατὴς εἰδὼς ὅτι φαῦλα πράττει διὰ πάθος, ὁ
δ᾽ ἐγκρατὴς εἰδὼς ὅτι φαῦλαι αἱ ἐπιθυμίαι οὐκ ἀκολουθεῖ διὰ
τὸν λόγον. Καὶ τὸν σώφρονα μὲν ἐγκρατῆ καὶ καρτερικόν,
τὸν δὲ τοιοῦτον οἱ μὲν* [k] *πάντα σώφρονα οἱ δ᾽ οὔ, καὶ τὸν
ἀκόλαστον ἀκρατῆ καὶ τὸν ἀκρατῆ ἀκόλαστον συγκεχυμένως,*
[l] *οἱ δ᾽* [m] *ἑτέρους εἶναί φασιν. Τὸν δὲ φρόνιμον ὁτὲ μὲν οὔ* 7
φασιν ἐνδέχεσθαι εἶναι ἀκρατῆ, [n] *ὁτὲ δ᾽ ἐνίους φρονίμους ὄν-
τας καὶ δεινοὺς ἀκρατεῖς εἶναι.* [o] *Ἔτι ἀκρατεῖς λέγονται
καὶ θυμοῦ καὶ τιμῆς καὶ κέρδους. Τὰ μὲν οὖν λεγόμενα
ταῦτ᾽ ἐστίν.*

Ἀπορήσειε δ᾽ ἄν τις πῶς ὑπολαμβάνων ὀρθῶς ἀκρατεύεταί 3
τις. Ἐπιστάμενον [p] *μὲν οὖν οὔ φασί τινες οἷόν* [q] *τε εἶναι·* (2)
*δεινὸν γὰρ ἐπιστήμης ἐνούσης, ὡς ᾤετο Σωκράτης, ἄλλο τι
κρατεῖν καὶ περιέλκειν* [r] *αὐτὸν ὥσπερ ἀνδράποδον. Σωκράτης
μὲν γὰρ ὅλως ἐμάχετο πρὸς τὸν λόγον ὡς οὐκ οὔσης ἀκρα-
σίας· οὐθένα γὰρ ὑπολαμβάνοντα πράττειν παρὰ τὸ βέλ-*

[d] *τε* om. $L^b.O^b$. [e] *καταλίπηται* K^b. [f] *δ᾽ ἡ ἐγκράτεια* $K^b.M^b$. [g] *τῶν* om. $L^b.O^b$. [h] *τε* om. $K^b.M^b$. [i] *ὁ* om. K^b. [k] *πάντες* M^b, *πάντως* corr. L^b. [l] *οἱ*] *ὁτὲ* $L^b.O^b$. [m] *ἑτέρως* M^b. [n] *τοτὲ* $L^b.O^b$. [o] *ἔτι ἀκρατεῖς* om. L^b. [p] *μὲν* om. $K^b.M^b$. [q] *τε*] *τε τινα* O^b. [r] *αὐτὴν* K^b.

2 τιστον, ἀλλὰ δι' ἄγνοιαν. Οὗτος μὲν οὖν ὁ λόγος ἀμφισβη-
τεῖ τοῖς φαινομένοις ἐναργῶς, καὶ δέον ζητεῖν περὶ [s] τὸ πά-
θος, εἰ δι' ἄγνοιαν, τίς [t] ὁ τρόπος γίνεται τῆς ἀγνοίας. Ὅτι
γὰρ οὐκ [v] οἴεταί γε ὁ ἀκρατευόμενος πρὶν ἐν τῷ πάθει γενέ-
3 σθαι, φανερόν. Εἰσὶ [w] δέ τινες οἳ τὰ μὲν συγχωροῦσι τὰ
δ' οὔ· τὸ μὲν γὰρ ἐπιστήμης μηθὲν εἶναι κρεῖττον ὁμολο-
γοῦσι, τὸ δὲ μηθένα πράττειν παρὰ τὸ δόξαν βέλτιον οὐχ
ὁμολογοῦσι, καὶ διὰ τοῦτο τὸν ἀκρατῆ φασὶν οὐκ ἐπιστήμην
4 ἔχοντα κρατεῖσθαι ὑπὸ τῶν ἡδονῶν ἀλλὰ δόξαν. Ἀλλὰ μὴν
εἴγε δόξα καὶ μὴ ἐπιστήμη, μηδ' ἰσχυρὰ ὑπόληψις ἡ ἀντι-
τείνουσα ἀλλ' [x] ἠρεμαία, καθάπερ ἐν τοῖς διστάζουσι, συγ-
γνώμη [y] τῷ μὴ μένειν ἐν αὐταῖς πρὸς ἐπιθυμίας ἰσχυράς· τῇ
δὲ μοχθηρίᾳ οὐ συγγνώμη, οὐδὲ τῶν ἄλλων οὐδενὶ τῶν ψε-
5 κτῶν. Φρονήσεως ἄρα ἀντιτεινούσης· αὕτη γὰρ [z] ἰσχυρό-
τατον. Ἀλλ' ἄτοπον· ἔσται γὰρ ὁ αὐτὸς ἅμα φρόνιμος
καὶ ἀκρατής, [a] φήσειε δ' [b] οὐδ' ἂν εἷς φρονίμου εἶναι τὸ πράτ-
τειν ἑκόντα τὰ φαυλότατα. Πρὸς δὲ τούτοις δέδεικται πρό-
τερον ὅτι πρακτικός [c] γε ὁ φρόνιμος· [d] τῶν γὰρ ἐσχάτων τις
6 καὶ τὰς ἄλλας ἔχων ἀρετάς. Ἔτι εἰ μὲν ἐν τῷ ἐπιθυμίας
ἔχειν ἰσχυρὰς καὶ φαύλας ὁ ἐγκρατής, οὐκ [e] ἔσται [f] ὁ σώφρων
ἐγκρατὴς οὐδ' ὁ ἐγκρατὴς σώφρων· οὔτε γὰρ τὸ ἄγαν σώ-
φρονος οὔτε τὸ φαύλας ἔχειν. Ἀλλὰ μὴν δεῖ γε· εἰ μὲν
γὰρ χρησταὶ αἱ ἐπιθυμίαι, φαύλη ἡ κωλύουσα ἕξις [g] μὴ ἀκο-
λουθεῖν, ὥσθ' ἡ ἐγκράτεια [h] οὐ πᾶσα [i] σπουδαία· εἰ δ' [k] ἀσθε-
νεῖς καὶ [l] μὴ φαῦλαι, οὐθὲν σεμνόν, οὐδ' εἰ φαῦλαι καὶ ἀσθε-
7 νεῖς, οὐθὲν μέγα. Ἔτι εἰ πάσῃ δόξῃ ἐμμενετικὸν ποιεῖ ἡ
ἐγκράτεια, φαύλη, οἷον εἰ καὶ τῇ ψευδεῖ· καὶ εἰ πάσης δόξης
ἡ ἀκρασία [m] ἐκστατικόν, [n] ἔσται τις σπουδαία ἀκρασία, οἷον
ὁ Σοφοκλέους Νεοπτόλεμος ἐν τῷ Φιλοκτήτῃ· ἐπαινετὸς γὰρ

[s] τοῦ πάθους Mb. [t] ὁ om. Kb. [v] οἴεται ὁ ἐγκρατευόμενος Mb. [w] δή Kb.Ob. [x] ἠρεμία Kb. [y] τὸ Kb. [z] ἰσχυροτάτη Mb. [a] φησὶ pr. Kb. [b] ἂν οὐδ' Lb.Mb.Ob. [c] τε Mb. [d] τῶν ἐσχάτων γὰρ Lb.Ob. [e] ἔστιν Lb.Ob. [f] ὁ post ἔσται om. Kb. [g] μὴ om. Lb.Ob. [h] πᾶσα οὐ Ob. [i] σπουδαῖον Kb. [k] ἀγεννεῖς Mb. [l] μὴ om. Mb. [m] ἐκστατική Mb. [n] ἔσται τις om. Mb.

οὐκ ἐμμένων οἷς ἐπείσθη ὑπὸ τοῦ Ὀδυσσέως διὰ τὸ λυπεῖ-
σθαι ψευδόμενος. Ἔτι ὁ σοφιστικὸς λόγος ψευδόμενος 8
ἀπορία· διὰ γὰρ τὸ παράδοξα βούλεσθαι ἐλέγχειν, ἵνα δει-
νοὶ ὦσιν ὅταν ἐπιτύχωσιν, ὁ γενόμενος συλλογισμὸς ἀπορία
γίνεται· [o] δέδεται γὰρ ἡ διάνοια, ὅταν μένειν [p] μὲν δὴ βού-
ληται διὰ τὸ μὴ ἀρέσκειν τὸ [q] συμπερανθέν, προϊέναι δὲ μὴ
δυνήται διὰ τὸ λῦσαι μὴ ἔχειν τὸν λόγον. Συμβαίνει δ' ἔκ 9
τινος λόγου ἡ ἀφροσύνη μετὰ ἀκρασίας ἀρετή· τἀναντία γὰρ
πράττει ὧν ὑπολαμβάνει διὰ τὴν ἀκρασίαν, ὑπολαμβάνει [r] δὲ
τἀγαθὰ [s] κακὰ εἶναι καὶ οὐ δεῖν πράττειν, ὥστε τἀγαθὰ καὶ
οὐ τὰ κακὰ πράξει. Ἔτι ὁ τῷ πεπεῖσθαι πράττων καὶ διώ- 10
κων τὰ ἡδέα καὶ προαιρούμενος βελτίων [t] ἂν δόξειεν τοῦ μὴ
διὰ λογισμὸν ἀλλὰ [v] δι' ἀκρασίαν· εὐϊατότερος γὰρ διὰ τὸ
μεταπεισθῆναι ἄν. Ὁ δ' ἀκρατὴς ἔνοχος τῇ παροιμίᾳ ἐν ᾗ
φαμὲν "ὅταν τὸ ὕδωρ [w] πνίγῃ, τί δεῖ [x] ἐπιπίνειν;" Εἰ μὲν
γὰρ [y] μὴ ἐπέπειστο ἃ πράττει, μεταπεισθεὶς ἂν ἐπαύσατο·
[z] νῦν δὲ πεπεισμένος οὐδὲν ἧττον ἄλλα πράττει. Ἔτι εἰ 11
περὶ [a] πάντα ἀκρασία ἐστὶ καὶ ἐγκράτεια, τίς ὁ ἁπλῶς [b] ἀκρα-
τής; Οὐθεὶς γὰρ [c] ἁπάσας ἔχει τὰς ἀκρασίας, φαμὲν δ' εἶναί
τινας ἁπλῶς.

Αἱ μὲν οὖν ἀπορίαι τοιαῦταί τινες συμβαίνουσιν, τούτων 12 4
δὲ τὰ μὲν ἀνελεῖν δεῖ τὰ δὲ καταλιπεῖν· ἡ γὰρ λύσις τῆς
ἀπορίας εὕρεσίς ἐστιν. Πρῶτον μὲν οὖν σκεπτέον πότερον (3)
εἰδότες ἢ οὔ, καὶ πῶς εἰδότες, εἶτα περὶ ποῖα τὸν [d] ἀκρατῆ
καὶ τὸν ἐγκρατῆ θετέον, λέγω δὲ [e] πότερον περὶ πᾶσαν ἡδο-
νὴν καὶ λύπην ἢ περί τινας ἀφωρισμένας, καὶ τὸν ἐγκρατῆ
καὶ τὸν καρτερικόν, πότερον ὁ αὐτὸς ἢ ἕτερός ἐστιν· ὁμοίως
δὲ καὶ περὶ τῶν ἄλλων ὅσα [f] συγγενῆ τῆς θεωρίας ἐστὶ ταύ-
της. Ἔστι [g] δ' ἀρχὴ τῆς σκέψεως, πότερον ὁ ἐγκρατὴς καὶ 2

[o] δέδεκται γὰρ καὶ διάνοια M^b. [p] μὲν om. K^b.L^b.M^b. [q] συμπεραθὲν L^b. [r] δὲ] γὰρ M^b. [s] κακὰ] καὶ κακὰ K^b. [t] ἂν om. M^b. et pr. K^b. [v] δι'] διὰ τὴν M^b. [w] πνίγει M^b. [x] ἔτι πίνειν L^b. [y] μὴ om. K^b.M^b. [z] νυνὶ L^b. [a] ἅπαντα L^b.O^b. [b] ἀκρατής ἐστιν; οὐθεὶς O^b. [c] πάσας L^b.O^b. [d] ἐγκρατῆ καὶ τὸν ἀκρατῆ L^b. [e] πότερον om. L^b. [f] συγγενῆ om. L^b. [g] δ'] δ' ἡ L^b.O^b.

[h]ὁ ἀκρατής εἰσι [i]τῷ περὶ ἃ ἢ τῷ πῶς ἔχοντες τὴν διαφοράν, [k]λέγω δὲ πότερον τῷ περὶ [l]ταδὶ εἶναι μόνον ἀκρατὴς ὁ ἀκρατής, ἢ οὔ ἀλλὰ τῷ ὥς, [m]ἢ οὔ ἀλλ' ἐξ ἀμφοῖν· ἔπειτ' εἰ περὶ πάντ' ἐστὶν [n]ἡ ἀκρασία καὶ [o]ἡ ἐγκράτεια ἢ [p]οὔ· οὔτε γὰρ περὶ [q]πάντ' ἐστὶν ὁ ἁπλῶς ἀκρατής, ἀλλὰ περὶ ἅπερ ὁ ἀκόλαστος, οὔτε [r]τῷ πρὸς ταῦτα ἁπλῶς ἔχειν (ταὐτὸν γὰρ [s]ἂν ἦν τῇ ἀκολασίᾳ), ἀλλὰ τῷ [t]ὡδὶ ἔχειν. Ὁ μὲν γὰρ ἄγεται προαιρούμενος, νομίζων ἀεὶ δεῖν τὸ παρὸν ἡδὺ διώκειν· ὁ δ'
3 οὐκ οἴεται μέν, διώκει δέ. Περὶ μὲν οὖν τοῦ δόξαν ἀληθῆ ἀλλὰ μὴ ἐπιστήμην εἶναι παρ' ἣν ἀκρατεύονται, οὐθὲν διαφέρει πρὸς τὸν λόγον· ἔνιοι γὰρ τῶν δοξαζόντων οὐ διστά-
4 ζουσιν, ἀλλ' οἴονται ἀκριβῶς [v]εἰδέναι. Εἰ οὖν διὰ τὸ ἠρέμα πιστεύειν οἱ [w]δοξάζοντες μᾶλλον τῶν ἐπισταμένων παρὰ τὴν ὑπόληψιν πράξουσιν, οὐθὲν διοίσει ἐπιστήμη δόξης· [x]ἔνιοι γὰρ πιστεύουσιν οὐδὲν ἧττον οἷς δοξάζουσιν ἢ ἕτεροι οἷς ἐπί-
5 στανται· δηλοῖ δ' Ἡράκλειτος. Ἀλλ' ἐπεὶ διχῶς λέγομεν τὸ ἐπίστασθαι (καὶ γὰρ ὁ ἔχων μὲν οὐ χρώμενος δὲ τῇ ἐπιστήμῃ καὶ ὁ χρώμενος λέγεται ἐπίστασθαι), διοίσει τὸ ἔχοντα μὲν μὴ θεωροῦντα [y]δὲ ἃ μὴ δεῖ πράττειν τοῦ [z]ἔχοντα καὶ θεωροῦντα· τοῦτο γὰρ δοκεῖ δεινόν, ἀλλ' οὐκ εἰ μὴ θεωρῶν.
6 [a]Ἔτι ἐπεὶ δύο τρόποι τῶν προτάσεων, ἔχοντα μὲν ἀμφοτέρας οὐθὲν κωλύει πράττειν [b]παρὰ τὴν ἐπιστήμην, χρώμενον μέντοι τῇ καθόλου ἀλλὰ μὴ τῇ κατὰ μέρος· πρακτὰ γὰρ τὰ καθ' ἕκαστα. Διαφέρει δὲ καὶ τὸ καθόλου· τὸ μὲν γὰρ ἐφ' ἑαυτοῦ τὸ δ' ἐπὶ τοῦ πράγματός ἐστιν, οἷον ὅτι παντὶ ἀνθρώπῳ συμφέρει τὰ ξηρά, καὶ ὅτι [c]οὗτος ἄνθρωπος ἢ ὅτι ξηρὸν τὸ τοιόνδε· ἀλλ' εἰ τόδε τοιόνδε, [d]ἢ οὐκ ἔχει ἢ οὐκ ἐνεργεῖ. Κατά τε δὴ τούτους διοίσει τοὺς τρόπους ἀμήχανον

[h] ὁ post καὶ om. $L^b.O^b$. [i] τῶν περὶ K^b. [k] λέγω] λέγοντες K^b. [l] ταδὶ] ἃ δεῖ K^b. [m] ἢ οὔ ἀλλ' ἐξ ἀμφοῖν om. $L^b.O^b$. [n] ἡ om. $K^b.L^b$. [o] ἡ om. K^b. [p] post οὔ $L^b.O^b$. ἀλλ' ἐξ ἀμφοῖν. [q] ἅπαντ' $K^b.M^b$. [r] τὸ M^b. [s] ἂν om. $L^b.O^b$. [t] ὧδε K^b. [v] εἰδέναι] εἶναι O^b. [w] δόξαντες L^b. [x] ἔνιοί τε γὰρ $L^b.O^b$. [y] post δὲ $K^b.L^b.O^b$. καὶ τὸ θεωροῦντα. [z] ἔχοντος καὶ θεωροῦντος L^b. [a] ἔτι δ' ἐπεὶ L^b. [b] περὶ M^b. [c] οὗτος] ὁ αὐτὸς $K^b.M^b$, αὐτὸς οὗτος $L^b.O^b$. [d] ἢ post τοιόνδε om. $K^b.M^b$.

ὅσον, ὥστε δοκεῖν οὕτω μὲν [e] εἰδέναι μηθὲν ἄτοπον, ἄλλως δὲ
θαυμαστόν. Ἔτι τὸ ἔχειν [f] τὴν ἐπιστήμην [g] ἄλλον τρόπον 7
τῶν νῦν ῥηθέντων ὑπάρχει τοῖς ἀνθρώποις· ἐν τῷ γὰρ ἔχειν
μὲν μὴ χρῆσθαι δὲ διαφέρουσαν ὁρῶμεν τὴν ἕξιν, ὥστε καὶ
ἔχειν πως καὶ μὴ ἔχειν, οἷον τὸν καθεύδοντα καὶ μαινόμενον
καὶ οἰνωμένον. Ἀλλὰ [h] μὴν οὕτω διατίθενται [i] οἱ ἐν τοῖς
πάθεσιν ὄντες· θυμοὶ γὰρ καὶ ἐπιθυμίαι ἀφροδισίων καὶ ἔνια
τῶν τοιούτων ἐπιδήλως καὶ τὸ σῶμα [k] μεθιστᾶσιν, ἐνίοις δὲ
καὶ μανίας ποιοῦσιν. Δῆλον οὖν ὅτι ὁμοίως ἔχειν λεκτέον
τοὺς ἀκρατεῖς τούτοις. Τὸ δὲ λέγειν τοὺς λόγους τοὺς ἀπὸ 8
τῆς ἐπιστήμης οὐδὲν [l] σημεῖον· καὶ γὰρ οἱ ἐν τοῖς πάθεσι
τούτοις ὄντες ἀποδείξεις καὶ ἔπη λέγουσιν Ἐμπεδοκλέους,
καὶ [m] οἱ [n] πρῶτον μαθόντες συνείρουσι μὲν τοὺς λόγους,
[o] ἴσασι δ' οὔπω· δεῖ γὰρ [p] συμφῦναι, [q] τούτῳ δὲ χρόνου δεῖ·
ὥστε καθάπερ τοὺς ὑποκρινομένους, οὕτως ὑποληπτέον λέγειν
καὶ τοὺς ἀκρατευομένους. Ἔτι καὶ ὧδε φυσικῶς ἄν τις ἐπι- 9
βλέψειε τὴν αἰτίαν. Ἡ μὲν γὰρ καθόλου δόξα, ἡ δ' ἑτέρα
περὶ τῶν καθ' ἕκαστά ἐστιν, ὧν αἴσθησις ἤδη κυρία· [r] ὅταν
δὲ μία γένηται ἐξ [s] αὐτῶν, ἀνάγκη τὸ [t] συμπερανθὲν ἔνθα
μὲν φάναι τὴν ψυχήν, ἐν δὲ ταῖς ποιητικαῖς πράττειν εὐθύς,
οἷον, εἰ παντὸς γλυκέος γεύεσθαι δεῖ, τουτὶ δὲ γλυκὺ ὡς [v] ἕν
τι τῶν καθ' ἕκαστον, ἀνάγκη τὸν δυνάμενον καὶ μὴ κωλυό-
μενον ἅμα [w] τοῦτο καὶ πράττειν. Ὅταν οὖν ἡ μὲν καθόλου 10
[x] ἐνῇ κωλύουσα γεύεσθαι, ἡ [y] δέ, ὅτι πᾶν [z] τὸ γλυκὺ ἡδύ,
τουτὶ δὲ γλυκύ (αὕτη δὲ ἐνεργεῖ), [a] τύχῃ δ' ἐπιθυμία ἐνοῦσα,
ἡ [b] μὲν λέγει φεύγειν τοῦτο, ἡ δ' ἐπιθυμία ἄγει· κινεῖν γὰρ
ἕκαστον [c] δύναται τῶν μορίων· ὥστε συμβαίνει ὑπὸ λόγου
πως καὶ δόξης [d] ἀκρατεύεσθαι, οὐκ ἐναντίας δὲ καθ' [e] αὑτήν,

[e] εἶναι $\mathrm{L^b.O^b}$. [f] τὴν om. $\mathrm{K^b}$. [g] ἄλλων τρόπων $\mathrm{L^b}$. [h] μὲν $\mathrm{O^b}$. [i] οἵ γε ἐν $\mathrm{L^b.O^b}$. [k] μεθιστῶσιν $\mathrm{M^b}$. [l] post σημεῖον $\mathrm{L^b.O^b}$. τοῦ ἐνεργεῖν κατὰ τὴν ἐπιστήμην. [m] οἱ] τὸ $\mathrm{O^b}$. [n] πρῶτοι μαθόντες συνεργοῦσι $\mathrm{K^b.M^b}$. [o] ἴασι $\mathrm{L^b}$. [p] συμφυῆναι $\mathrm{K^b}$. [q] τοῦτο $\mathrm{K^b.M^b}$. [r] ὅτε $\mathrm{L^b}$. [s] αὐτῶν ὡς ἀνάγκη $\mathrm{M^b}$. [t] συμπεραθὲν $\mathrm{L^b}$. [v] ἕν τι τῶν] τὸν pr. $\mathrm{K^b}$. [w] τούτω $\mathrm{O^b}$. [x] ἐνῇ ἡ κωλύουσα $\mathrm{M^b.O^b}$. [y] δὲ om. $\mathrm{L^b}$. et pr. $\mathrm{K^b}$. [z] τὸ om. $\mathrm{K^b.M^b}$. [a] τύχῃ] αὕτη $\mathrm{M^b}$. [b] μὲν οὖν λέγει $\mathrm{K^b.M^b}$. [c] δύναται om. $\mathrm{M^b}$. [d] ἀκρατοῦσθαι $\mathrm{M^b}$. [e] αὑτάς $\mathrm{M^b}$.

11 ἀλλὰ κατὰ συμβεβηκός. Ἡ γὰρ ἐπιθυμία [f]ἐναντία, ἀλλ'
οὐχ ἡ δόξα, τῷ ὀρθῷ λόγῳ· ὥστε καὶ διὰ τοῦτο τὰ θηρία
οὐκ ἀκρατῆ, ὅτι οὐκ ἔχει [g]τῶν καθόλου ὑπόληψιν, ἀλλὰ τῶν
12 καθ' ἕκαστα φαντασίαν καὶ μνήμην. Πῶς δὲ λύεται [h]ἡ
ἄγνοια καὶ πάλιν γίνεται ἐπιστήμων ὁ ἀκρατής, ὁ αὐτὸς
λόγος [i]καὶ περὶ οἰνωμένου καὶ καθεύδοντος καὶ οὐκ ἴδιος
τούτου τοῦ πάθους, ὃν δεῖ παρὰ τῶν φυσιολόγων ἀκούειν.
13 Ἐπεὶ [k]δ' ἡ τελευταία πρότασις δόξα τε [l]αἰσθητοῦ καὶ
κυρία τῶν πράξεων, ταύτην ἢ οὐκ ἔχει [m]ὁ ἐν τῷ πάθει ὤν,
ἢ οὕτως ἔχει ὡς οὐκ [n]ἦν τὸ ἔχειν ἐπίστασθαι ἀλλὰ λέγειν
ὥσπερ ὁ οἰνωμένος τὰ Ἐμπεδοκλέους, [o]καὶ διὰ τὸ μὴ καθό-
λου μηδ' ἐπιστημονικὸν ὁμοίως εἶναι δοκεῖν [p]τῷ καθόλου
[q]τὸν ἔσχατον ὅρον. Καὶ ἔοικεν ὃ ἐζήτει Σωκράτης συμβαί-
14 νειν· οὐ γὰρ τῆς κυρίως ἐπιστήμης εἶναι δοκούσης [r]παρούσης
γίνεται τὸ πάθος, οὐδ' [s]αὕτη περιέλκεται διὰ τὸ πάθος,
ἀλλὰ τῆς αἰσθητικῆς. Περὶ μὲν [t]οὖν τοῦ εἰδότα καὶ μή, καὶ
πῶς [v]εἰδότα ἐνδέχεται ἀκρατεύεσθαι, τοσαῦτα εἰρήσθω.

6 Πότερον δ' ἐστί τις ἁπλῶς ἀκρατὴς ἢ πάντες κατὰ μέρος,
(4) καὶ εἰ ἔστι, περὶ [w]ποῖά ἐστι, λεκτέον ἐφεξῆς. Ὅτι μὲν οὖν
περὶ ἡδονὰς καὶ λύπας εἰσὶν οἵ τ' ἐγκρατεῖς [x]καὶ καρτερικο
2 καὶ οἱ ἀκρατεῖς [y]καὶ μαλακοί, φανερόν. Ἐπεὶ δ' ἐστὶ τὰ
μὲν ἀναγκαῖα τῶν [z]ποιούντων ἡδονήν, τὰ δ' αἱρετὰ μὲν καθ'
αὑτὰ ἔχοντα δ' ὑπερβολήν, ἀναγκαῖα μὲν τὰ σωματικά.
Λέγω δὲ τὰ τοιαῦτα, τά τε περὶ τὴν τροφὴν καὶ τὴν τῶν
ἀφροδισίων χρείαν, καὶ τὰ τοιαῦτα τῶν σωματικῶν περὶ ἃ
τὴν ἀκολασίαν [a]ἔθεμεν καὶ τὴν σωφροσύνην. Τὰ δ' ἀναγ-
καῖα μὲν [b]οὔ, αἱρετὰ [c]δὲ καθ' αὑτά. Λέγω δ' οἷον νίκην
τιμὴν πλοῦτον καὶ τὰ τοιαῦτα τῶν ἀγαθῶν καὶ ἡδέων. Τοὺς

[f] ἐναντία] ἐναντία δόξα M^b. [g] τῶν om. K^b.M^b. [h] ἡ ἄγνοια om. pr. K^b. [i] καὶ περὶ] ὁ περὶ K^b, ὁ καὶ περὶ M^b. [k] δ' ἡ] δὴ K^b. [l] αἰσθητῆς M^b. [m] ὁ om. K^b.L^b.M^b. [n] ἦν τῷ L^b.O^b, ἐν τῷ M^b. [o] καὶ om. M^b. [p] τῶν K^b. [q] τὸν ὅρον τὸν ἔσχατον M^b. [r] παρουσίας O^b. [s] αὐτὴ L^b.O^b. [t] οὖν om. L^b. [v] ἐνδέχεται εἰδότα L^b.O^b. [w] ποῖόν L^b. [x] καὶ οἱ καρτερικοὶ L^b. [y] καὶ οἱ μαλακοὶ L^b.M^b.O^b. [z] ποιούντων ἡδονήν] τοιούτων ἡδονῶν M^b. [a] ἐθέμην L^b. [b] οὐχὶ K^b.M^b. [c] δὲ ante λέγω K^b, om. M^b.

μὲν [d] οὖν πρὸς ταῦτα παρὰ τὸν ὀρθὸν λόγον ὑπερβάλλοντας τὸν ἐν αὑτοῖς ἁπλῶς μὲν οὐ λέγομεν ἀκρατεῖς, προστιθέντες δὲ τὸ χρημάτων ἀκρατεῖς καὶ κέρδους καὶ τιμῆς καὶ θυμοῦ, ἁπλῶς δ' οὔ· ὡς ἑτέρους καὶ καθ' ὁμοιότητα λεγομένους, ὥσπερ ἄνθρωπος ὁ τὰ Ὀλύμπια [e] νενικηκώς· ἐκείνῳ γὰρ ὁ κοινὸς λόγος τοῦ ἰδίου [f] μικρῷ διέφερεν ἀλλ' ὅμως ἕτερος ἦν. Σημεῖον δέ· ἡ μὲν [g] γὰρ ἀκρασία ψέγεται οὐχ ὡς ἁμαρτία μόνον ἀλλὰ καὶ ὡς κακία τις ἢ ἁπλῶς οὖσα ἢ κατά τι μέρος, τούτων δ' οὐθείς. Τῶν δὲ περὶ τὰς σωματικὰς ἀπολαύσεις, 3
περὶ ἃς λέγομεν τὸν σώφρονα καὶ ἀκόλαστον, ὁ μὴ τῷ προαιρεῖσθαι τῶν [h] τε ἡδέων διώκων τὰς ὑπερβολὰς [i] καὶ τῶν λυπηρῶν φεύγων, πείνης καὶ δίψης καὶ ἀλέας καὶ ψύχους καὶ πάντων τῶν περὶ ἁφὴν καὶ γεῦσιν, ἀλλὰ παρὰ τὴν προαίρεσιν καὶ τὴν διάνοιαν, ἀκρατὴς λέγεται, οὐ κατὰ πρόσθεσιν, ὅτι περὶ τάδε, καθάπερ ὀργῆς, ἀλλ' ἁπλῶς μόνον. Σημεῖον δέ· καὶ γὰρ μαλακοὶ λέγονται περὶ ταύτας, περὶ 4
ἐκείνων δ' οὐδεμίαν. Καὶ διὰ τοῦτ' εἰς ταὐτὸν τὸν ἀκρατῆ καὶ [k] τὸν ἀκόλαστον τίθεμεν καὶ ἐγκρατῆ καὶ σώφρονα, ἀλλ' οὐκ ἐκείνων οὐδένα, διὰ τὸ περὶ τὰς αὐτάς πως ἡδονὰς καὶ λύπας εἶναι· οἱ δ' εἰσὶ μὲν περὶ ταὐτά, ἀλλ' οὐχ ὡσαύτως εἰσίν, ἀλλ' οἱ μὲν προαιροῦνται [l] οἱ δ' οὐ προαιροῦνται. Διὸ μᾶλλον ἀκόλαστον ἂν εἴποιμεν, ὅστις [m] μὴ ἐπιθυμῶν [n] ἢ ἠρέμα διώκει τὰς ὑπερβολὰς καὶ φεύγει μετρίας λύπας, ἢ τοῦτον ὅστις διὰ τὸ ἐπιθυμεῖν [o] σφόδρα· τί γὰρ ἂν ἐκεῖνος ποιήσειεν, εἰ προσγένοιτο ἐπιθυμία νεανικὴ καὶ περὶ τὰς τῶν ἀναγκαίων ἐνδείας λύπη ἰσχυρά; Ἐπεὶ δὲ τῶν ἐπιθυμιῶν καὶ 5
τῶν ἡδονῶν αἱ μέν εἰσι [p] τῷ γένει καλῶν καὶ σπουδαίων· τῶν [q] γὰρ ἡδέων ἔνια φύσει αἱρετά, τὰ δ' ἐναντία τούτων, τὰ δὲ μεταξύ, καθάπερ [r] διείλομεν πρότερον, οἷον χρήματα καὶ κέρδος καὶ νίκη καὶ τιμή· πρὸς ἅπαντα δὲ καὶ τὰ τοιαῦτα

[d] οὖν om. K^b.M^b. [e] νικῶν K^b. [f] μικρὸν L^b.M^b. [g] γὰρ om. L^b. [h] τε] δὲ K^b, om. L^b.M^b. [i] καὶ τῶν λυπηρῶν φεύγων om. M^b. [k] τὸν post καὶ om. L^b.O^b. [l] οἱ δ' οὐ προαιροῦνται om. O^b. [m] μηδ' O^b. [n] ἢ om. K^b. [o] σφόδρα om. M^b. [p] τῶν K^b. [q] γὰρ] δ' K^b. [r] διειλόμην K^b.M^b.

καὶ τὰ μεταξὺ [s] *οὐ τῷ πάσχειν καὶ ἐπιθυμεῖν καὶ φιλεῖν*
ψέγονται, ἀλλὰ τῷ [t] *πως ὑπερβάλλειν. Διὸ* [v] *ὅσοι μὲν παρὰ*
τὸν λόγον ἢ [w] *κρατοῦνται ἢ διώκουσι τῶν φύσει* [x] *τι καλῶν*
καὶ ἀγαθῶν, οἷον οἱ [y] *περὶ τιμὴν μᾶλλον ἢ δεῖ σπουδάζοντες*
ἢ περὶ τέκνα καὶ γονεῖς· καὶ γὰρ ταῦτα τῶν ἀγαθῶν, καὶ
ἐπαινοῦνται οἱ περὶ ταῦτα σπουδάζοντες· ἀλλ' ὅμως ἔστι τις
ὑπερβολὴ καὶ ἐν τούτοις, εἴ τις ὥσπερ ἡ Νιόβη μάχοιτο
[z] *καὶ πρὸς τοὺς θεούς, ἢ ὥσπερ Σάτυρος ὁ φιλοπάτωρ* [a] *ἐπι-*
καλούμενος περὶ τὸν πατέρα· λίαν γὰρ ἐδόκει μωραίνειν.
Μοχθηρία μὲν οὖν οὐδεμία περὶ ταῦτ' ἐστὶ διὰ τὸ εἰρημένον,
ὅτι φύσει τῶν αἱρετῶν ἕκαστόν ἐστι δι' αὑτό· [b] *φαῦλαι δὲ*
6 *καὶ φευκταὶ αὐτῶν εἰσὶν αἱ ὑπερβολαί. Ὁμοίως δὲ οὐδὲ*
ἀκρασία· ἡ γὰρ ἀκρασία οὐ μόνον φευκτὸν ἀλλὰ καὶ τῶν
ψεκτῶν ἐστίν. Δι' ὁμοιότητα δὲ τοῦ πάθους [c] *προσεπιτι-*
θέντες τὴν ἀκρασίαν [d] *περὶ* [e] *ἑκάστου λέγουσιν, οἷον κακὸν*
ἰατρὸν καὶ κακὸν ὑποκριτήν, ὃν ἁπλῶς οὐκ ἂν [f] *εἴποιεν κακόν·*
ὥσπερ οὖν οὐδ' ἐνταῦθα, διὰ τὸ μὴ κακίαν εἶναι ἑκάστην αὐ-
τῶν, ἀλλὰ [g] *τῷ ἀνάλογον ὁμοίαν, οὕτω δῆλον* [h] *ὅτι κἀκεῖ*
ὑποληπτέον [i] *μόνην ἀκρασίαν καὶ ἐγκράτειαν εἶναι ἥτις ἐστὶ*
περὶ ταὐτὰ τῇ σωφροσύνῃ καὶ [k] *τῇ ἀκολασίᾳ, περὶ δὲ* [l] *θυμὸν*
καθ' ὁμοιότητα λέγομεν· διὸ καὶ προστιθέντες ἀκρατῆ θυμοῦ
ὥσπερ τιμῆς καὶ κέρδους φαμέν.

(5) *Ἐπεὶ δ' ἐστὶν ἔνια μὲν ἡδέα φύσει, καὶ τούτων τὰ μὲν*
ἁπλῶς τὰ δὲ κατὰ γένη καὶ ζῴων καὶ ἀνθρώπων, τὰ δ' οὐκ
ἔστιν ἀλλὰ τὰ μὲν διὰ πηρώσεις τὰ δὲ δι' ἔθη γίνεται, τὰ
δὲ διὰ [m] *μοχθηρὰς φύσεις, ἔστι καὶ περὶ τούτων* [n] *ἕκαστα*
2 [o] *παραπλησίας ἰδεῖν ἕξεις. Λέγω* [p] *δὲ τὰς θηριώδεις, οἷον*
τὴν ἄνθρωπον ἣν λέγουσι τὰς [q] *κυούσας ἀνασχίζουσαν τὰ*

[s] *οὐ τῷ*] *οὕτω* K^{b}. [t] *πῶς*] *πῶς καὶ* L^{b}.O^{b}. [v] *ὅσω μὲν πρὸς* M^{b}. [w] *ἀκρατοῦνται* L^{b}.M^{b}. [x] *τε* M^{b}. [y] *περὶ τὴν τιμὴν* M^{b}. [z] *καὶ* om. K^{b}.M^{b}. [a] *καλούμενος πρὸς* M^{b}. [b] *φαῦλαι δὲ καὶ φευκταὶ καὶ ἁμαρτήματα αὐτῶν αἱ ὑπέρβολαί* M^{b}, *φαῦλα δὲ καὶ φευκτὰ καὶ ἁμαρτήματα* K^{b}. [c] *προσεπιθέντες* L^{b}. [d] *πρὸς* K^{b}. [e] *ἕκαστον* K^{b}.L^{b}.M^{b}. [f] *εἴποιμεν* L^{b}. [g] *τὸ* K^{b}. [h] *ὅτι* om. M^{b}. [i] *μόνον* O^{b}. [k] *τῇ* post *καὶ* om. K^{b}.M^{b}.O^{b}. [l] *θυμοῦ* K^{b}. [m] *μοχθηρίαν φύσεως* M^{b}. [n] *ἕκαστον* L^{b}, om. M^{b}. [o] *παραπλησίως* M^{b}. [p] *δὴ τὰς θηριωδίας* L^{b}. [q] *κύνας* K^{b}.

παιδία κατεσθίειν, ἢ [r] οἵοις χαίρειν φασὶν ἐνίους τῶν ἀπη-
γριωμένων περὶ τὸν Πόντον, τοὺς [s] μὲν ὠμοῖς τοὺς δὲ [t] ἀν-
θρώπων κρέασιν, τοὺς δὲ τὰ παιδία [v] δανείζειν ἀλλήλοις εἰς
εὐωχίαν, ἢ τὸ [w] περὶ Φάλαριν λεγόμενον. Αὗται μὲν [x] θη- 3
ριώδεις, αἱ δὲ διά [y] τε νόσους γίνονται [z] καὶ μανίαν ἐνίοις,
ὥσπερ ὁ τὴν μητέρα καθιερεύσας καὶ φαγών, καὶ ὁ τοῦ συν-
δούλου τὸ ἧπαρ. Αἱ δὲ νοσηματώδεις [a] ἢ ἐξ ἔθους, [b] οἷον
τριχῶν τίλσεις καὶ ὀνύχων [c] τρώξεις, ἔτι δ' ἀνθράκων καὶ
γῆς, πρὸς δὲ τούτοις [d] ἡ τῶν ἀφροδισίων τοῖς ἄρρεσιν· τοῖς
μὲν γὰρ φύσει τοῖς δ' ἐξ ἔθους συμβαίνουσιν, οἷον τοῖς [e] ὑβρι-
ζομένοις ἐκ παίδων. Ὅσοις μὲν οὖν φύσις αἰτία, [f] τούτους 4
μὲν οὐδεὶς ἂν [g] εἴπειεν ἀκρατεῖς, ὥσπερ οὐδὲ τὰς γυναῖκας,
ὅτι [h] οὐκ ὀπυίουσιν ἀλλ' ὀπυίονται· ὡσαύτως [i] δὲ καὶ τοῖς
νοσηματωδῶς ἔχουσι [k] δι' ἔθος. Τὸ μὲν οὖν ἔχειν [l] ἕκαστα 5
τούτων ἔξω τῶν ὅρων ἐστὶ τῆς κακίας, καθάπερ καὶ [m] ἡ θη-
ριότης· [n] τὸ δ' ἔχοντα [o] κρατεῖν ἢ κρατεῖσθαι οὐχ [p] ἡ ἁπλῆ
ἀκρασία ἀλλ' [q] ἡ καθ' ὁμοιότητα, καθάπερ καὶ τὸν περὶ τοὺς
θυμοὺς ἔχοντα τοῦτον τὸν τρόπον τοῦ πάθους, ἀκρατῆ δ' οὐ
λεκτέον. Πᾶσα γὰρ ὑπερβάλλουσα [r] καὶ ἀφροσύνη καὶ δει-
λία καὶ ἀκολασία καὶ χαλεπότης αἱ μὲν θηριώδεις αἱ δὲ νο-
σηματώδεις εἰσίν· ὁ μὲν γὰρ φύσει τοιοῦτος οἷος δεδιέναι 6
πάντα, κἂν ψοφήσῃ μῦς, θηριώδη δειλίαν δειλός, ὁ δὲ τὴν
γαλῆν ἐδεδίει διὰ νόσον· καὶ τῶν [s] ἀφρόνων οἱ μὲν ἐκ φύσεως
ἀλόγιστοι καὶ μόνον τῇ αἰσθήσει ζῶντες θηριώδεις, [t] ὥσπερ
ἔνια γένη τῶν πόρρω βαρβάρων, οἱ δὲ διὰ νόσους, οἷον τὰς
ἐπιληπτικάς, ἢ μανίας νοσηματώδεις. Τούτων δ' ἔστι μὲν 7

[r] οἷς K^b. [s] μὲν] μὲν οὖν L^b. [t] ἀνδρῶν K^b.M^b. [v] ἄλλοις δανείζειν L^b.O^b. [w] περὶ τὸν φάλαριν M^b. [x] θηριώδεις εἰσὶν αἱ O^b. [y] τε om. L^b. [z] καὶ διὰ μανίαν K^b. [a] ἢ om. K^b. [b] οἷον αἱ τῶν L^b.M^b.O^b. [c] τρώσεις M^b. [d] ἡ om. M^b. [e] γυμναζομένοις K^b.M^b, ἐθιζομένοις N^b. [f] τούτους μὲν οὖν οὐδ' ἂν τις M^b. [g] εἴποιεν K^b.L^b.M^b, εἴποι O^b. [h] οὐχ ὀπύουσιν ἀλλ' ὀπύονται K^b.M^b.N^b. [i] δὲ om. K^b.M^b. [k] δι' ἤθους K^b, ἐξ ἔθους L^b. [l] ἑκάστοις L^b. [m] ἡ om. L^b. [n] τὸν K^b. [o] κρατεῖν] καρτερεῖν K^b.O^b. [p] ἡ om. M^b. [q] ἡ om. K^b. [r] καὶ ante ἀφροσύνη om. L^b, qui in margine τινὰ δὲ ἔχουσι κακία καὶ ἀφροσύνη. [s] ἀφροδισίων K^b. [t] ὥσπερ—νόσους om. K^b.

ἔχειν τινὰ ἐνίοτε [v] μόνον, μὴ κρατεῖσθαι δέ, [w] λέγω δὲ οἷον
εἰ Φάλαρις κατεῖχεν ἐπιθυμῶν παιδίου φαγεῖν ἢ [x] πρὸς ἀφρο-
δισίων ἄτοπον ἡδονήν· ἔστι δὲ καὶ κρατεῖσθαι, μὴ μόνον
8 ἔχειν. Ὥσπερ οὖν καὶ [y] μοχθηρία ἡ μὲν κατ' ἄνθρωπον
ἁπλῶς λέγεται μοχθηρία, ἡ δὲ κατὰ πρόσθεσιν, ὅτι θηριώδης
ἢ νοσηματώδης, ἁπλῶς δ' οὔ, τὸν αὐτὸν τρόπον δῆλον ὅτι καὶ
ἀκρασία ἐστὶν ἡ μὲν θηριώδης ἡ δὲ νοσηματώδης, ἁπλῶς δὲ ἡ
κατὰ [z] τὴν ἀνθρωπίνην ἀκολασίαν [a] μόνη.

7 9 Ὅτι μὲν οὖν ἀκρασία καὶ ἐγκράτειά ἐστι [b] μόνον περὶ
ἅπερ [c] ἀκολασία καὶ σωφροσύνη, καὶ ὅτι περὶ τὰ ἄλλα ἐστὶν
ἄλλο εἶδος ἀκρασίας, λεγόμενον κατὰ μεταφορὰν καὶ οὐχ
(6) ἁπλῶς, δῆλον· [d] ὅτι δὲ καὶ ἧττον αἰσχρὰ ἀκρασία ἡ τοῦ
θυμοῦ ἢ [e] ἡ τῶν ἐπιθυμιῶν, θεωρήσωμεν. Ἔοικε γὰρ ὁ θυμὸς
ἀκούειν μέν τι τοῦ λόγου, παρακούειν δέ, καθάπερ οἱ ταχεῖς
τῶν διακόνων, οἳ πρὶν ἀκοῦσαι πᾶν τὸ λεγόμενον ἐκθέουσιν,
εἶτα ἁμαρτάνουσι τῆς [f] προστάξεως, καὶ οἱ κύνες, πρὶν σκέ-
ψασθαι εἰ φίλος, [g] ἂν μόνον ψοφήσῃ, ὑλακτοῦσιν· οὕτως
[h] ὁ θυμὸς διὰ θερμότητα καὶ ταχυτῆτα τῆς φύσεως ἀκού-
σας μέν, οὐκ ἐπίταγμα δ' ἀκούσας, ὁρμᾷ πρὸς τὴν τιμωρίαν.
Ὁ μὲν γὰρ λόγος ἢ ἡ φαντασία ὅτι ὕβρις ἢ ὀλιγωρία ἐδή-
λωσεν, ὁ δ' ὥσπερ συλλογισάμενος ὅτι δεῖ τῷ τοιούτῳ πο-
λεμεῖν χαλεπαίνει [i] δὴ εὐθύς· ἡ δ' ἐπιθυμία, ἐὰν μόνον εἴπῃ
ὅτι ἡδὺ ὁ λόγος ἢ [k] ἡ αἴσθησις, ὁρμᾷ πρὸς τὴν ἀπόλαυσιν.
Ὥσθ' ὁ μὲν θυμὸς ἀκολουθεῖ τῷ λόγῳ πως, ἡ δ' ἐπιθυμία οὔ.
[l] Αἰσχίων οὖν· ὁ μὲν γὰρ τοῦ θυμοῦ ἀκρατὴς τοῦ λόγου πως
2 ἡττᾶται, ὁ [m] δὲ τῆς ἐπιθυμίας [n] καὶ [o] οὐ τοῦ λόγου. Ἔτι
ταῖς φυσικαῖς μᾶλλον συγγνώμη [p] ἀκολουθεῖν ὀρέξεσιν, ἐπεὶ
καὶ ἐπιθυμίαις ταῖς τοιαύταις μᾶλλον ὅσαι κοιναὶ πᾶσι, καὶ

[v] μόνον] μὲν μόνον Kb.Mb. [w] λέγω δὲ om. Lb.Ob. [x] πρὸς om. Mb. [y] μοχθηρίας Kb. [z] τὴν om. Mb. [a] μόνην Kb.Lb.Mb. [b] μόνον ἁπλῶς περὶ Lb. [c] ἀκρασία Mb, ἡ ἀκολασία Lb. [d] ὅτι δὲ καὶ] καὶ ὅτι Mb. [e] ἡ post ἢ om. Kb.Mb. [f] πράξεως Mb.Ob. [g] ἐὰν Lb.Ob. [h] ὁ om. Kb.Mb. [i] δὴ add. Kb. [k] ἡ post ἢ om. Mb. [l] αἴσχιον Kb. [m] δὲ ὑπὸ τῆς Ob. [n] καὶ om. Lb.Mb. [o] οὐ om. Kb. [p] ἀκολουθεῖ Lb.Mb.

ἐφ' ὅσον κοιναί· ὁ δὲ θυμὸς φυσικώτερον καὶ ἡ χαλεπότης
τῶν ἐπιθυμιῶν [q] τῶν τῆς ὑπερβολῆς καὶ τῶν μὴ ἀναγκαίων,
ὥσπερ ὁ ἀπολογούμενος ὅτι τὸν πατέρα [r] τύπτοι. "Καὶ
γὰρ οὗτος" ἔφη "τὸν ἑαυτοῦ κἀκεῖνος τὸν ἄνωθεν," καὶ τὸ
παιδίον δείξας "καὶ οὗτος ἐμέ" ἔφη, "ὅταν ἀνὴρ γένηται·
συγγενὲς γὰρ ἡμῖν." Καὶ ὁ ἑλκόμενος ὑπὸ τοῦ υἱοῦ παύε-
σθαι ἐκέλευε πρὸς ταῖς θύραις· καὶ [s] γὰρ αὐτὸς [t] ἑλκύσαι
τὸν πατέρα μέχρις ἐνταῦθα. Ἔτι ἀδικώτεροι οἱ ἐπιβουλό- 3
τεροι. Ὁ μὲν οὖν θυμώδης οὐκ ἐπίβουλος, οὐδ' ὁ θυμός,
ἀλλὰ φανερός· ἡ δ' ἐπιθυμία, καθάπερ τὴν Ἀφροδίτην
φασί·

[v] δολοπλόκου γὰρ κυπρογενοῦς·

καὶ τὸν κεστὸν ἱμάντα Ὅμηρος·

πάρφασις, ἥ τ' ἔκλεψε νόον πύκα περ [w] φρονέοντος.

Ὥστ' εἴπερ ἀδικωτέρα καὶ αἰσχίων ἡ ἀκρασία [x] αὕτη τῆς
περὶ τὸν θυμόν [y] ἐστι, καὶ ἁπλῶς ἀκρασία καὶ κακία πως.
Ἔτι οὐδεὶς ὑβρίζει λυπούμενος, [z] ὁ δ' ὀργῇ ποιῶν πᾶς [a] ποιεῖ 4
λυπούμενος, ὁ δ' ὑβρίζων μεθ' ἡδονῆς. Εἰ οὖν οἷς ὀργί-
ζεσθαι μάλιστα δίκαιον, ταῦτα ἀδικώτερα, καὶ ἡ ἀκρασία ἡ
δι' ἐπιθυμίαν· οὐ γάρ ἐστιν ἐν θυμῷ ὕβρις. Ὡς μὲν τοίνυν 5
αἰσχίων ἡ περὶ [b] ἐπιθυμίας ἀκρασία τῆς περὶ τὸν θυμόν, καὶ
ὅτι ἔστιν [c] ἡ ἐγκράτεια καὶ [c] ἡ ἀκρασία περὶ ἐπιθυμίας καὶ
ἡδονὰς σωματικάς, δῆλον, αὐτῶν δὲ τούτων τὰς διαφορὰς 6
ληπτέον. Ὥσπερ γὰρ εἴρηται κατ' ἀρχάς, αἱ μὲν [d] ἀνθρω-
πικαί εἰσι καὶ φυσικαί, καὶ τῷ γένει καὶ τῷ μεγέθει, αἱ δὲ
θηριώδεις, αἱ [e] δὲ διὰ πηρώσεις καὶ νοσήματα. Τούτων δὲ
περὶ τὰς πρώτας σωφροσύνη [f] καὶ ἀκολασία μόνον ἐστίν· διὸ
καὶ τὰ θηρία οὔτε σώφρονα οὔτ' ἀκόλαστα λέγομεν ἀλλ' ἢ
κατὰ μεταφορὰν καὶ εἴ τινι ὅλως ἄλλο πρὸς ἄλλο διαφέρει

[q] τῶν ante τῆς om. M^b. [r] τύπτει L^b.M^b. [s] γὰρ] γὰρ καὶ M^b. [t] ἑλκύσαι om. M^b. [v] δολοπλόκας L^b. [w] φρονεόντων M^b. [x] αὕτη om. M^b. [y] ἐστὶ δὲ καὶ M^b. [z] ὁ—λυπούμενος om. M^b. [a] λυπούμενος ποιεῖ L^b. [b] ἐπιθυμίαν M^b. [c] ἡ utrumque om. M^b. [d] ἀνθρώπιναί K^b. [e] δὲ καὶ διὰ O^b. [f] μόνον καὶ ἀκολασία L^b.

[g] γένος τῶν ζῴων ὕβρει καὶ [h] σιναμωρίᾳ καὶ [i] τῷ παμφάγον
εἶναι· οὐ γὰρ ἔχει προαίρεσιν οὐδὲ λογισμόν, ἀλλ' ἐξέστηκε
7 τῆς φύσεως, ὥσπερ οἱ μαινόμενοι τῶν ἀνθρώπων. Ἔλαττον
δὲ θηριότης κακίας, φοβερώτερον δέ· οὐ γὰρ διέφθαρται τὸ
[k] βέλτιστον, ὥσπερ ἐν τῷ ἀνθρώπῳ, [l] ἀλλ' οὐκ ἔχει. Ὅμοιον
οὖν [m] ὥσπερ ἄψυχον [n] συμβάλλειν [o] πρὸς ἔμψυχον, πότερον
κάκιον· ἀσινεστέρα γὰρ ἡ φαυλότης ἀεὶ ἡ τοῦ μὴ ἔχοντος
ἀρχήν, ὁ δὲ νοῦς ἀρχή. Παραπλήσιον [p] οὖν τὸ συμβάλλειν
ἀδικίαν πρὸς [q] ἄνθρωπον ἄδικον· ἔστι γὰρ ὡς ἑκάτερον κά-
κιον· [r] μυριοπλάσια γὰρ ἂν κακὰ ποιήσειεν ἄνθρωπος κακὸς
θηρίου.

8 (7) Περὶ δὲ τὰς δι' ἁφῆς καὶ γεύσεως ἡδονὰς καὶ λύπας καὶ
ἐπιθυμίας καὶ φυγάς, περὶ ἃς ἥ τε ἀκολασία καὶ ἡ σωφρο-
σύνη διωρίσθη πρότερον, ἔστι [s] μὲν οὕτως ἔχειν ὥστε ἡτ-
τᾶσθαι καὶ ὧν οἱ πολλοὶ κρείττους, [t] ἔστι δὲ κρατεῖν καὶ
ὧν οἱ πολλοὶ ἥττους· τούτων δ' ὁ μὲν περὶ ἡδονὰς ἀκρατὴς
ὁ δ' ἐγκρατής, ὁ δὲ περὶ λύπας μαλακὸς ὁ δὲ καρτερικός.
Μεταξὺ δ' ἡ τῶν πλείστων ἕξις, [v] κἂν εἰ ῥέπουσι μᾶλλον
2 πρὸς τὰς χείρους. Ἐπεὶ δ' ἔνιαι τῶν ἡδονῶν ἀναγκαῖαί εἰσιν
αἱ δ' οὔ καὶ μέχρι τινός, αἱ δ' ὑπερβολαὶ [w] οὔ, οὐδ' αἱ ἐλ-
λείψεις, ὁμοίως δὲ καὶ περὶ ἐπιθυμίας ἔχει καὶ λύπας, ὁ
μὲν τὰς ὑπερβολὰς διώκων τῶν ἡδέων ἢ καθ' [x] ὑπερβολὰς
ἢ διὰ προαίρεσιν, δι' αὑτὰς καὶ μηδὲν δι' ἕτερον ἀποβαῖ-
νον, ἀκόλαστος· ἀνάγκη γὰρ τοῦτον μὴ εἶναι μεταμελητικόν,
ὥστ' ἀνίατος· ὁ γὰρ ἀμεταμέλητος ἀνίατος. Ὁ δ' ἐλλείπων
ὁ ἀντικείμενος, ὁ δὲ μέσος σώφρων. Ὁμοίως δὲ καὶ ὁ φεύ-
γων τὰς σωματικὰς λύπας μὴ δι' ἧτταν ἀλλὰ διὰ προαί-
3 ρεσιν. Τῶν δὲ μὴ προαιρουμένων ὁ μὲν ἄγεται [y] διὰ τὴν

[g] γένος] λέγω M^b. [h] σινομωρίαι K^b.L^b. [i] τὸ L^b. [k] βέλτιον K^b.M^b. [l] ἀλλ' ἡμάρτηται καὶ οὐκ O^b. [m] ὥσπερ τὸ ἄψυχον L^b. [n] συμβαλεῖν L^b.O^b. [o] πρὸς τὸ ἔμψυχον L^b. [p] οὖν τοῦτο συμβάλλειν ὥσπερ εἴ τις συμβάλλοι ἀδικίαν L^b.M^b.O^b. [q] ἄδικον ἄνθρωπον M^b. [r] μυριαπλάσια K^b.L^b. [s] μὲν] μὲν οὖν M^b. [t] ἔστι—ἥττους om. M^b. [v] καὶ L^b.O^b. [w] οὔ, οὐδ' αἱ om. M^b. [x] ὑπερβολὰς ἢ] ὑπερβολὴν καὶ M^b. [y] δι' ἡδονὴν L^b.O^b.

ἡδονήν, ὁ δὲ διὰ τὸ φεύγειν τὴν λύπην τὴν ἀπὸ τῆς ἐπιθυ-
μίας, ὥστε διαφέρουσιν ἀλλήλων. Παντὶ δ' ἂν δόξειε χεί-
ρων εἶναι, εἴ [z] τις μὴ ἐπιθυμῶν ἢ ἠρέμα [a] πράττοι τι αἰσχρόν,
ἢ εἰ σφόδρα ἐπιθυμῶν, [b] καὶ [c] εἰ μὴ ὀργιζόμενος [d] τύπτοι ἢ
εἰ ὀργιζόμενος· τί γὰρ ἂν ἐποίει ἐν πάθει ὤν; Διὸ [e] ὁ ἀκό-
λαστος χείρων τοῦ ἀκρατοῦς. Τῶν δὴ λεχθέντων τὸ μὲν
μαλακίας εἶδος μᾶλλον, ὁ δ' ἀκόλαστος. Ἀντίκειται δὲ τῷ 4
μὲν ἀκρατεῖ ὁ ἐγκρατής, τῷ δὲ μαλακῷ ὁ καρτερικός· τὸ
μὲν γὰρ καρτερεῖν ἐστὶν ἐν τῷ ἀντέχειν, ἡ δ' ἐγκράτεια
ἐν τῷ κρατεῖν, ἕτερον δὲ τὸ ἀντέχειν καὶ κρατεῖν, ὥσπερ
καὶ τὸ μὴ ἡττᾶσθαι τοῦ νικᾶν· διὸ καὶ [f] αἱρετώτερον ἐγκρά-
τεια καρτερίας ἐστίν. Ὁ δ' ἐλλείπων πρὸς ἃ οἱ πολλοὶ [g] καὶ 5
ἀντιτείνουσι καὶ δύνανται, οὗτος μαλακὸς καὶ τρυφῶν· καὶ
γὰρ ἡ τρυφὴ μαλακία τίς ἐστιν· ὃς ἕλκει τὸ ἱμάτιον, [h] ἵνα
μὴ πονήσῃ τὴν ἀπὸ τοῦ αἴρειν λύπην, καὶ μιμούμενος τὸν
κάμνοντα οὐκ οἴεται ἄθλιος εἶναι, ἀθλίῳ ὅμοιος ὤν. Ὁμοίως 6
δ' ἔχει καὶ περὶ ἐγκράτειαν καὶ ἀκρασίαν· οὐ γὰρ [i] εἴ τις
ἰσχυρῶν καὶ ὑπερβαλλουσῶν ἡδονῶν ἡττᾶται ἢ λυπῶν, θαυ-
μαστόν, ἀλλὰ συγγνωμονικόν, εἰ ἀντιτείνων, ὥσπερ ὁ Θεο-
δέκτου Φιλοκτήτης ὑπὸ τοῦ ἔχεως πεπληγμένος ἢ ὁ Καρ-
κίνου ἐν τῇ [k] Ἀλόπῃ [l] Κερκύων, καὶ ὥσπερ οἱ κατέχειν πει-
ρώμενοι τὸν γέλωτα ἀθρόον [m] ἐκκαγχάζουσιν, οἷον [n] συνέπεσε
Ξενοφάντῳ, ἀλλ' εἴ τις πρὸς ἃς οἱ πολλοὶ δύνανται ἀντέ-
χειν, τούτων ἡττᾶται καὶ μὴ δύναται ἀντιτείνειν, μὴ διὰ
φύσιν τοῦ γένους ἢ διὰ νόσον, [o] οἷον ἐν τοῖς Σκυθῶν [p] βασι-
λεῦσιν ἡ μαλακία διὰ [q] τὸ γένος, καὶ ὡς τὸ θῆλυ πρὸς τὸ
ἄρρεν διέστηκεν. Δοκεῖ δὲ καὶ ὁ παιδιώδης ἀκόλαστος εἶναι, 7
ἔστι [r] δὲ μαλακός· ἡ γὰρ παιδιὰ ἄνεσίς ἐστιν, [s] εἴπερ ἀνά-

[z] μή τις Lb.Ob. [a] πράττει Lb.Mb. [b] καὶ] ἢ Lb. [c] εἰ om. Kb.Nb. [d] τύπτει Lb.Mb. τύπτοι ἢ εἰ ὀργιζόμενος om. Kb.Nb, εἰ om. Mb. [e] ὁ om. Lb. [f] αἱρετωτέρα Mb. [g] καὶ ante οἱ Lb.Ob, om. Mb. [h] ὡς Mb. [i] εἰ om. pr. Kb. [k] ἀλώπη Mb.Ob. [l] κερκίων Mb. [m] ἐκκαχλάζουσιν pr. Kb. [n] ξυνέπεσε Lb.Mb.Ob. [o] οἷον] ὥσπερ Ob. [p] βασιλεύουσιν Ob. [q] τὸ post διὰ om. Ob. [r] δὲ] γὰρ Ob.Lb. [s] εἴπερ οὖν ἀνάπαυσις Kb.Mb.

παυσις· τῶν δὲ πρὸς ταύτην ὑπερβαλλόντων ὁ παιδιώδης
8 ἐστίν. Ἀκρασίας δὲ τὸ μὲν προπέτεια τὸ δ' ἀσθένεια· οἱ μὲν γὰρ βουλευσάμενοι οὐκ ἐμμένουσιν οἷς ἐβουλεύσαντο διὰ τὸ πάθος, οἱ δὲ διὰ τὸ μὴ βουλεύσασθαι ἄγονται ὑπὸ τοῦ πάθους· ἔνιοι γάρ, ὥσπερ [t] προγαργαλίσαντες οὐ γαργαλίζονται, οὕτω καὶ [v] προαισθόμενοι καὶ προϊδόντες καὶ προεγείραντες [w] ἑαυτοὺς καὶ τὸν λογισμὸν οὐχ ἡττῶνται ὑπὸ τοῦ πάθους, οὔτ' ἂν ἡδὺ ᾖ οὔτ' ἂν λυπηρόν. Μάλιστα δ' οἱ ὀξεῖς καὶ μελαγχολικοὶ τὴν προπετῆ ἀκρασίαν εἰσὶν ἀκρατεῖς· οἱ μὲν γὰρ διὰ τὴν ταχυτῆτα, οἱ δὲ διὰ τὴν σφοδρότητα οὐκ ἀναμένουσι τὸν λόγον, διὰ τὸ ἀκολουθητικοὶ εἶναι τῇ φαντασίᾳ.

9 (8) Ἔστι δ' ὁ μὲν ἀκόλαστος, ὥσπερ ἐλέχθη, οὐ μεταμελητικός· [x] ἐμμένει γὰρ τῇ προαιρέσει· ὁ δ' ἀκρατὴς μεταμελητικὸς πᾶς. Διὸ οὐχ ὥσπερ ἠπορήσαμεν, οὕτω [y] καὶ ἔχει, [z] ἀλλ' ὁ μὲν ἀνίατος, ὁ [a] δ' ἰατός· ἔοικε γὰρ ἡ μὲν μοχθηρία τῶν νοσημάτων οἷον ὑδέρῳ καὶ φθίσει, ἡ δ' ἀκρασία τοῖς ἐπιληπτικοῖς· ἡ μὲν γὰρ συνεχής, ἡ δ' οὐ συνεχὴς πονηρία. Καὶ ὅλως δ' [b] ἕτερον τὸ γένος ἀκρασίας καὶ κακίας· ἡ μὲν γὰρ κακία λανθάνει, ἡ δ' ἀκρασία οὐ λανθάνει.
2 Αὐτῶν δὲ τούτων βελτίους οἱ ἐκστατικοὶ ἢ οἱ τὸν λόγον [c] ἔχοντες μέν, μὴ ἐμμένοντες δέ· ὑπ' ἐλάττονος γὰρ πάθους ἡττῶνται, καὶ οὐκ ἀπροβούλευτοι ὥσπερ [d] ἅτεροι· ὅμοιος γὰρ ὁ ἀκρατής ἐστι τοῖς ταχὺ μεθυσκομένοις καὶ ὑπ' ὀλίγου
3 οἴνου καὶ ἐλάττονος ἢ ὡς οἱ πολλοί. Ὅτι μὲν οὖν κακία ἡ ἀκρασία [e] οὐκ ἔστι, φανερόν. Ἀλλά [f] πῃ ἴσως· τὸ μὲν γὰρ [g] παρὰ προαίρεσιν τὸ δὲ [h] κατὰ προαίρεσίν ἐστιν. Οὐ μὴν ἀλλ' ὅμοιόν γε κατὰ τὰς πράξεις ὥσπερ τὸ Δημοδόκου εἰς Μιλησίους "[i] Μιλήσιοι ἀξύνετοι μὲν οὐκ εἰσίν, δρῶσι δ' οἷά-

[t] προγαργαλισθέντες L^b.M^b, οἱ προγαργαλίσαντες O^b. [v] προαισθανόμενοι K^b.M^b. [w] αὑτοὺς L^b.O^b. [x] ἐμμένει—μεταμελητικὸς om. K^b. [y] καὶ om. L^b.O^b. [z] ἀλλ' ὁ μὲν εὐίατος L^b.O^b, om. K^b. [a] δ' ἀνίατος L^b.O^b. [b] τὸ γένος ἕτερον O^b. [c] μὲν ἔχοντες L^b.O^b. [d] ἕτεροι O^b. [e] οὐκ om. K^b.L^b. [f] μὴ N^b. [g] κατὰ O^b. [h] κατὰ] κατὰ τὴν K^b.L^b, παρὰ τὴν O^b. [i] μιλήσιοι γὰρ ἀξύνετοι L^b.O^b.

“περ [k] οἱ ἀξύνετοι.” Καὶ οἱ ἀκρατεῖς ἄδικοι μὲν οὐκ εἰσίν,
[l] ἀδικοῦσι δέ. Ἐπεὶ δ᾽ ὁ μὲν τοιοῦτος οἷος [m] μὴ διὰ τὸ πε- 4
πεῖσθαι διώκειν τὰς καθ᾽ ὑπερβολὴν καὶ παρὰ τὸν ὀρθὸν
λόγον σωματικὰς ἡδονάς, ὁ [n] δὲ πέπεισται διὰ τὸ τοιοῦτος
εἶναι οἷος διώκειν αὐτάς, ἐκεῖνος μὲν οὖν [o] εὐμετάπειστος, ὁ δ᾽
οὔ· [p] ἡ γὰρ ἀρετὴ καὶ [q] ἡ μοχθηρία τὴν [r] ἀρχὴν ἡ μὲν φθεί-
ρει ἡ δὲ σώζει, ἐν δὲ ταῖς πράξεσι τὸ οὗ ἕνεκα ἀρχή, ὥσπερ
ἐν τοῖς μαθηματικοῖς αἱ ὑποθέσεις· οὔτε δὴ ἐκεῖ [s] ὁ λόγος
διδασκαλικὸς τῶν ἀρχῶν οὔτε ἐνταῦθα, [t] ἀλλ᾽ ἀρετὴ ἢ φυσικὴ
ἢ [v] ἐθιστὴ τοῦ ὀρθοδοξεῖν περὶ τὴν ἀρχήν. Σώφρων μὲν οὖν
ὁ τοιοῦτος, ἀκόλαστος δ᾽ ὁ ἐναντίος. Ἔστι δέ τις διὰ πά- 5
θος ἐκστατικὸς παρὰ τὸν ὀρθὸν λόγον, [w] ὃν ὥστε μὲν μὴ
πράττειν κατὰ τὸν ὀρθὸν λόγον κρατεῖ τὸ πάθος, ὥστε δ᾽
εἶναι τοιοῦτον οἷον πεπεῖσθαι διώκειν ἀνέδην δεῖν τὰς τοιαύ-
τας ἡδονὰς οὐ κρατεῖ· οὗτός ἐστιν ὁ ἀκρατής, βελτίων τοῦ
ἀκολάστου, [x] οὐδὲ φαῦλος ἁπλῶς· σώζεται γὰρ τὸ βέλ-
τιστον, ἡ ἀρχή. Ἄλλος δ᾽ ἐναντίος, ὁ ἐμμενετικὸς καὶ οὐκ
ἐκστατικὸς διά γε τὸ πάθος. Φανερὸν δὴ ἐκ [y] τούτων ὅτι ἡ
μὲν σπουδαία ἕξις, ἡ δὲ φαύλη.

Πότερον οὖν ἐγκρατής ἐστιν [z] ὁ ὁποιῳοῦν λόγῳ καὶ ὁποι- 10
ᾳοῦν προαιρέσει ἐμμένων [a] ἢ [b] ὁ τῇ ὀρθῇ, [c] καὶ ἀκρατὴς δὲ (9)
[d] ὁ ὁποιᾳοῦν μὴ ἐμμένων προαιρέσει καὶ ὁποιῳοῦν λόγῳ ἢ ὁ
[e] τῷ ψευδεῖ λόγῳ καὶ τῇ προαιρέσει τῇ [f] μὴ ὀρθῇ, ὥσπερ
ἠπορήθη πρότερον; Ἢ κατὰ [g] μὲν [h] συμβεβηκὸς ὁποιᾳοῦν,
[i] καθ᾽ αὑτὸ [k] δὲ τῷ ἀληθεῖ λόγῳ καὶ τῇ ὀρθῇ προαιρέσει
ὁ μὲν ἐμμένει ὁ δ᾽ οὐκ ἐμμένει; Εἰ γάρ τις τοδὶ διὰ τοδὶ
αἱρεῖται ἢ διώκει, καθ᾽ αὑτὸ μὲν τοῦτο διώκει καὶ αἱρεῖται,
κατὰ συμβεβηκὸς δὲ τὸ πρότερον. Ἁπλῶς δὲ λέγομεν τὸ

[k] οἱ ante ἀξύνετοι om. O^b. [l] ἀδικοῦσι] ἀδικήσουσι K^b. [m] διὰ τὸ μὴ L^b. [n] δὴ τῷ M^b. [o] μεταπειστος pr. $K^b.N^b$. [p] ἡ] εἰ M^b. [q] ἡ om. $K^b.M^b$. [r] ἀρχὴν] δ᾽ ἀρετὴν M^b. [s] ὁ om. $L^b.O^b$. [t] ἀλλ᾽] ἀλλ᾽ ἡ O^b. [v] ἐθιστικὴ M^b, ἠθικὴ O^b. [w] ὃν—λόγον om. L^b. [x] οὐδὲ] ὁ δὲ $K^b.L^b$. [y] τούτου M^b. [z] ὁ om. K^b. [a] ἢ om. pr. K^b. [b] ὁ om. M^b. [c] καὶ om. L^b. [d] ὁ om. L^b. et pr. K^b. [e] τῷ μὴ ψευδεῖ L^b. [f] μὴ om. L^b. [g] μὲν om. M^b. [h] συμβεβηκὸς ὁ ὁποιᾳοῦν $M^b.O^b$. [i] καθ᾽ αὑτὸ] καθὰ K^b. [k] δὲ ὁ τῷ $K^b.M^b$.

καθ' αὑτό, ὥστε ἔστι μὲν ὡς ὁποιαοῦν δόξῃ ὁ μὲν ἐμμένει ὁ
2 δ' ἐξίσταται, ἁπλῶς δὲ ὁ τῇ ἀληθεῖ. Εἰσὶ δέ τινες [l] καὶ
ἐμμενετικοὶ [m] τῇ δόξῃ, οὓς καλοῦσιν ἰσχυρογνώμονας, [n] οἷον
δύσπειστοι καὶ οὐκ εὐμετάπειστοι· οἳ ὅμοιον μέν [o] τι ἔχουσι
τῷ ἐγκρατεῖ, [p] ὥσπερ ὁ ἄσωτος [q] τῷ ἐλευθερίῳ καὶ ὁ θρασὺς
τῷ θαρραλέῳ, εἰσὶ δ' ἕτεροι κατὰ πολλά. Ὁ μὲν γὰρ διὰ
[r] πάθος καὶ ἐπιθυμίαν οὐ μεταβάλλει, ὁ ἐγκρατής, [s] ἐπεὶ
εὔπειστος, ὅταν τύχῃ, ἔσται ὁ ἐγκρατής· ὁ δὲ οὐχ ὑπὸ λό-
γου, ἐπεὶ ἐπιθυμίας γε λαμβάνουσι, καὶ ἄγονται πολλοὶ
3 ὑπὸ τῶν ἡδονῶν. Εἰσὶ δὲ ἰσχυρογνώμονες οἱ ἰδιογνώμονες
καὶ οἱ ἀμαθεῖς καὶ οἱ ἄγροικοι, οἱ μὲν ἰδιογνώμονες δι' ἡδο-
νὴν καὶ λύπην· χαίρουσι γὰρ νικῶντες, ἐὰν μὴ μεταπείθων-
ται, καὶ λυποῦνται, [t] ἐὰν ἄκυρα τὰ αὐτῶν ᾖ ὥσπερ ψηφί-
σματα· ὥστε μᾶλλον τῷ ἀκρατεῖ ἐοίκασιν ἢ τῷ ἐγκρατεῖ.
4 Εἰσὶ [v] δέ τινες οἳ τοῖς δόξασιν οὐκ ἐμμένουσιν οὐ δι' ἀκρα-
σίαν, [w] οἷον ἐν τῷ Φιλοκτήτῃ τῷ Σοφοκλέους [x] ὁ Νεοπτό-
λεμος. Καίτοι δι' ἡδονὴν οὐκ ἐνέμεινεν, ἀλλὰ καλήν· τὸ γὰρ
ἀληθεύειν αὐτῷ καλὸν ἦν, ἐπείσθη δ' ὑπὸ τοῦ Ὀδυσσέως
ψεύδεσθαι. Οὐ γὰρ πᾶς ὁ δι' ἡδονήν [y] τι πράττων [z] οὔτ'
ἀκόλαστος οὔτε φαῦλος οὔτ' ἀκρατής, ἀλλ' ὁ δι' αἰσχράν.

11 5 Ἐπεὶ δ' ἐστί τις καὶ τοιοῦτος οἷος ἧττον ἢ δεῖ τοῖς σω-
ματικοῖς χαίρων, καὶ οὐκ ἐμμένων τῷ λόγῳ [a] ᾗ τοιοῦτος,
τούτου καὶ τοῦ ἀκρατοῦς μέσος ὁ ἐγκρατής· ὁ μὲν γὰρ ἀκρα-
τὴς οὐκ ἐμμένει τῷ λόγῳ διὰ τὸ μᾶλλόν τι, οὗτος δὲ διὰ τὸ
ἧττόν τι· ὁ δ' ἐγκρατὴς ἐμμένει καὶ [b] οὐδὲ δι' ἕτερον μετα-
βάλλει. Δεῖ δέ, εἴπερ ἡ ἐγκράτεια σπουδαῖον, ἀμφοτέρας
τὰς ἐναντίας ἕξεις φαύλας εἶναι, ὥσπερ καὶ φαίνονται· ἀλλὰ
διὰ τὸ τὴν ἑτέραν ἐν ὀλίγοις καὶ ὀλιγάκις εἶναι [c] φανεράν,

[l] καὶ] οἱ $K^b.L^b.O^b$. [m] τῇ δόξῃ om. M^b. addit K^b. εἰσὶν, $L^b.O^b$. εἰσὶ δέ. [n] οἷον] οἱ K^b. et corr. L^b. [o] τι] τοι M^b. [p] ὥσπερ] οἷον $K^b.M^b$. [q] τῷ om. K^b. [r] ἔθος L^b. [s] ἐπεὶ—ἐγκρατής om. L^b. [t] ἂν M^b, om. pr. K^b. [v] τινὲς δὲ πάλιν οἱ L^b. [w] οἷον ὁ ἐν τῷ φιλοκτήτῃ τοῦ σοφοκλέους M^b. [x] ὁ om. $L^b.M^b.O^b$. [y] τι om. $L^b.O^b$. [z] οὔτ'—οὔτε—οὔτ'] ἢ—ἢ—ἢ $L^b.M^b.O^b$. [a] ᾗ] ὁ $K^b.L^b.O^b$. [b] οὐδὲν L^b. [c] φανερὸν M^b.

ὥσπερ ἡ σωφροσύνη τῇ ἀκολασίᾳ δοκεῖ [d] ἐναντίον εἶναι μόνον, οὕτω καὶ [e] ἡ ἐγκράτεια τῇ ἀκρασίᾳ. Ἐπεὶ δὲ καθ' 6
ὁμοιότητα πολλὰ λέγεται, καὶ ἡ ἐγκράτεια ἡ τοῦ σώφρονος καθ' ὁμοιότητα ἠκολούθηκεν· ὅ τε [f] γὰρ ἐγκρατὴς οἷος μηδὲν παρὰ [g] τὸν λόγον διὰ τὰς σωματικὰς ἡδονὰς ποιεῖν καὶ ὁ σώφρων, ἀλλ' ὁ μὲν ἔχων ὁ δ' οὐκ ἔχων φαύλας ἐπιθυμίας, καὶ ὁ μὲν τοιοῦτος οἷος μὴ ἥδεσθαι παρὰ τὸν λόγον, ὁ δ' οἷος ἥδεσθαι ἀλλὰ μὴ ἄγεσθαι. Ὅμοιοι δὲ καὶ ὁ ἀκρατὴς 7
καὶ [h] ὁ ἀκόλαστος, ἕτερον μὲν ὄντες, ἀμφότεροι δὲ τὰ σωματικὰ ἡδέα διώκουσιν, ἀλλ' ὁ μὲν καὶ οἰόμενος δεῖν, ὁ δ' οὐκ οἰόμενος. Οὐδ' ἅμα φρόνιμον καὶ ἀκρατῆ ἐνδέχεται εἶναι (10)
τὸν αὐτόν· ἅμα γὰρ φρόνιμος καὶ σπουδαῖος τὸ ἦθος δέδεικται ὤν. Ἔτι οὐ τῷ εἰδέναι μόνον φρόνιμος ἀλλὰ καὶ 2
τῷ πρακτικός· ὁ δ' ἀκρατὴς οὐ πρακτικός. Τὸν δὲ δεινὸν οὐδὲν κωλύει ἀκρατῆ εἶναι· διὸ καὶ δοκοῦσιν ἐνίοτε φρόνιμοι [i] μὲν εἶναί τινες ἀκρατεῖς δέ, διὰ τὸ τὴν δεινότητα διαφέρειν τῆς φρονήσεως τὸν εἰρημένον τρόπον ἐν τοῖς πρώτοις λόγοις, καὶ κατὰ μὲν τὸν λόγον ἐγγὺς εἶναι, διαφέρειν δὲ κατὰ τὴν προαίρεσιν. Οὐδὲ δὴ ὡς ὁ εἰδὼς καὶ θεωρῶν, ἀλλ' ὡς ὁ 3
καθεύδων [k] ἢ οἰνωμένος. Καὶ ἑκὼν μέν (τρόπον [l] γάρ τινα εἰδὼς καὶ ὃ ποιεῖ καὶ οὗ ἕνεκα), πονηρὸς δ' οὔ· ἡ γὰρ προαίρεσις ἐπιεικής· ὥσθ' ἡμιπόνηρος. Καὶ οὐκ ἄδικος· οὐ γὰρ ἐπίβουλος· ὁ μὲν γὰρ αὐτῶν οὐκ ἐμμενετικὸς οἷς ἂν βουλεύσηται, ὁ δὲ μελαγχολικὸς [m] οὐδὲ βουλευτικὸς ὅλως. Καὶ ἔοικε [n] δὴ ὁ ἀκρατὴς πόλει ἣ ψηφίζεται μὲν ἅπαντα τὰ δέοντα καὶ νόμους ἔχει σπουδαίους, χρῆται δὲ [o] οὐδέν, [p] ὥσπερ Ἀναξανδρίδης ἔσκωψεν

ἡ πόλις [q] ἐβούλεθ', ᾗ νόμων οὐδὲν μέλει·

ὁ δὲ πονηρὸς χρωμένῃ μὲν τοῖς νόμοις, πονηροῖς δὲ χρωμένῃ. 4
Ἔστι [r] δ' ἀκρασία καὶ ἐγκράτεια περὶ τὸ ὑπερβάλλον τῆς

[d] εἶναι ἐναντίον Lb.Ob. [e] ἡ om. Mb. [f] γὰρ] γὰρ ὁ Lb. [g] τὸν ὀρθὸν λόγον Lb. [h] ὁ ante ἀκόλαστος om. Kb. [i] μὲν om. Mb. [k] ἢ] καὶ Mb. [l] γάρ] μὲν γάρ Mb. [m] οὐδὲ] οὐ Lb.Ob. [n] δ' Mb. [o] οὐδενὶ Lb.Mb.Ob. [p] καθάπερ Lb.Ob. [q] ἐβουλεύετο Lb.Ob. [r] δ' ἡ ἀκρασία καὶ ἡ ἐγκράτεια Lb.

τῶν πολλῶν ἕξεως· ὁ μὲν γὰρ ἐμμένει μᾶλλον ὁ δ' ἧττον τῆς τῶν πλείστων δυνάμεως. Εὐϊατοτέρα δὲ τῶν ἀκρασιῶν, ἣν οἱ μελαγχολικοὶ ἀκρατεύονται, [s] τῶν βουλευομένων μὲν μὴ ἐμμενόντων δέ, καὶ οἱ δι' ἐθισμοῦ ἀκρατεῖς τῶν φυσικῶν· ῥᾷον γὰρ ἔθος μετακινῆσαι φύσεως· διὰ γὰρ τοῦτο καὶ τὸ ἔθος χαλεπόν, ὅτι τῇ φύσει ἔοικεν, ὥσπερ καὶ [t] Εὔηνος λέγει

> [v] φημὶ πολυχρόνιον μελέτην [w] ἔμεναι, φίλε, καὶ δή
> ταύτην ἀνθρώποισι τελευτῶσαν φύσιν εἶναι.

5 Τί μὲν οὖν ἐστὶν ἐγκράτεια καὶ τί ἀκρασία καὶ [x] τί καρτερία καὶ [x] τί μαλακία, καὶ πῶς ἔχουσιν αἱ ἕξεις αὗται πρὸς ἀλλήλας, εἴρηται.

12 Περὶ δὲ ἡδονῆς καὶ [y] λύπης θεωρῆσαι τοῦ τὴν πολιτικὴν
(11) φιλοσοφοῦντος· οὗτος γὰρ τοῦ [z] τέλους ἀρχιτέκτων, πρὸς
ὃ [a] βλέποντες ἕκαστον τὸ μὲν κακὸν τὸ δ' ἀγαθὸν [b] ἁπλῶς
2 λέγομεν. Ἔτι δὲ καὶ τῶν ἀναγκαίων [c] ἐπισκέψασθαι περὶ
αὐτῶν· τήν τε γὰρ ἀρετὴν καὶ τὴν κακίαν τὴν ἠθικὴν περὶ
λύπας καὶ ἡδονὰς ἔθεμεν, καὶ τὴν εὐδαιμονίαν οἱ πλεῖστοι
μεθ' ἡδονῆς εἶναί φασιν, διὸ καὶ τὸν μακάριον ὠνομάκασιν
3 ἀπὸ [d] τοῦ χαίρειν. Τοῖς μὲν οὖν δοκεῖ οὐδεμία ἡδονὴ εἶναι
ἀγαθόν, οὔτε καθ' αὑτὸ οὔτε κατὰ συμβεβηκός· οὐ γὰρ εἶναι
[e] ταὐτὸν [f] ἀγαθὸν καὶ ἡδονήν· τοῖς δ' ἔνιαι μὲν [g] εἶναι, αἱ δὲ
πολλαὶ φαῦλαι. Ἔτι δὲ [h] τούτων τρίτον, εἰ καὶ πᾶσαι
4 ἀγαθόν, ὅμως μὴ ἐνδέχεσθαι εἶναι τὸ ἄριστον ἡδονήν. Ὅλως
μὲν οὖν οὐκ ἀγαθόν, ὅτι πᾶσα ἡδονὴ γένεσίς ἐστιν εἰς φύσιν
αἰσθητή, οὐδεμία [i] δὲ γένεσις συγγενὴς τοῖς τέλεσιν, οἷον
οὐδεμία οἰκοδόμησις οἰκίᾳ. Ἔτι ὁ σώφρων φεύγει τὰς ἡδονάς. Ἔτι ὁ φρόνιμος τὸ ἄλυπον διώκει, οὐ τὸ ἡδύ. Ἔτι ἐμπόδιον τῷ φρονεῖν αἱ ἡδοναί, καὶ ὅσῳ μᾶλλον χαίρει, μᾶλ-

[s] βουλευσαμένων Kb.Mb. [t] εὐηνὸς Kb, ἡ εὔηνος Lb, εὖ ἦνος Nb. [v] φησὶ Kb. [w] ἔμμεναι Kb.Lb.Nb, ἔμμεν Mb. [x] τί ante καρτερία et post καὶ om. Mb. [y] λύπης δεῖ τοῦ λοιποῦ θεωρῆσαι Mb. [z] τελείου Mb. [a] ὃν Mb, ὃ ἂν Kb. [b] λέγομεν ἁπλῶς. ἔστι Mb. [c] σκέψασθαι Mb. [d] τοῦ μάλιστα χαίρειν Mb. [e] ταὐτὸν] ταυτὸ τὸ Kb. [f] ἡδονὴν καὶ ἀγαθόν Mb. [g] εἶναι] εἰσιν Mb. [h] τοῦτον Kb. [i] δὲ] γὰρ Ob.

λον, οἷον [k] τὴν τῶν ἀφροδισίων· οὐδένα γὰρ ἂν δύνασθαι
[l] νοῆσαί τι ἐν αὐτῇ. Ἔτι τέχνη οὐδεμία ἡδονῆς· καίτοι πᾶν
ἀγαθὸν τέχνης ἔργον. [m] Ἔτι παιδία καὶ θηρία διώκει τὰς
ἡδονάς. Τοῦ δὲ μὴ πάσας σπουδαίας, ὅτι εἰσὶ καὶ αἰσχραὶ
καὶ ὀνειδιζόμεναι, καὶ [n] ἔτι βλαβεραί· νοσώδη γὰρ ἔνια τῶν
ἡδέων. [o] Ὅτι δ' οὐκ ἄριστον [p] ἡ ἡδονή, ὅτι οὐ τέλος ἀλλὰ
γένεσις. [q] Τὰ μὲν οὖν λεγόμενα [r] σχεδὸν ταῦτ' ἐστίν.

Ὅτι δ' οὐ συμβαίνει διὰ ταῦτα μὴ εἶναι ἀγαθὸν μηδὲ τὸ 13
ἄριστον, ἐκ τῶνδε δῆλον. Πρῶτον μέν, ἐπεὶ τὸ ἀγαθὸν (12)
διχῶς (τὸ μὲν γὰρ ἁπλῶς τὸ δὲ τινί), καὶ αἱ φύσεις καὶ [s] αἱ
ἕξεις ἀκολουθήσουσιν, ὥστε καὶ αἱ κινήσεις καὶ αἱ [t] γενέσεις,
καὶ αἱ φαῦλαι δοκοῦσαι εἶναι αἱ μὲν ἁπλῶς φαῦλαι τινὶ δ'
οὒ ἀλλ' αἱρεταὶ τῷδε, [v] ἔνιαι δ' οὐδὲ τῷδε [w] ἀλλὰ ποτὲ καὶ
ὀλίγον χρόνον, [x] αἱρεταὶ δ' οὔ· αἱ δ' οὐδ' ἡδοναί, ἀλλὰ φαί-
νονται, ὅσαι μετὰ λύπης καὶ ἰατρείας ἕνεκεν, οἷον αἱ τῶν
καμνόντων. Ἔτι ἐπεὶ τοῦ ἀγαθοῦ τὸ μὲν ἐνέργεια τὸ δ' 2
ἕξις, κατὰ συμβεβηκὸς αἱ καθιστᾶσαι εἰς τὴν [y] φυσικὴν ἕξιν
ἡδεῖαί εἰσιν. [z] Ἔστι δ' ἡ ἐνέργεια ἐν ταῖς ἐπιθυμίαις τῆς
[a] ὑπολοίπου ἕξεως καὶ φύσεως, ἐπεὶ καὶ ἄνευ λύπης καὶ ἐπι-
θυμίας εἰσὶν ἡδοναί, οἷον [b] αἱ τοῦ θεωρεῖν ἐνέργειαι, τῆς φύ-
σεως οὐκ [c] ἐνδεοῦς οὔσης. Σημεῖον δ' ὅτι οὐ τῷ αὐτῷ [d] χαί-
ρουσιν ἡδεῖ ἀναπληρουμένης τε τῆς φύσεως καὶ καθεστηκυίας,
ἀλλὰ καθεστηκυίας μὲν τοῖς ἁπλῶς ἡδέσιν, ἀναπληρουμένης
δὲ καὶ τοῖς ἐναντίοις· καὶ γὰρ ὀξέσι καὶ πικροῖς χαίρουσιν,
ὧν οὐδὲν οὔτε [e] φύσει ἡδὺ οὔθ' ἁπλῶς ἡδύ. Ὥστ' οὐδ' ἡδο-
ναί· ὡς γὰρ τὰ ἡδέα πρὸς ἄλληλα συνέστηκεν, οὕτω καὶ [f] αἱ
ἡδοναὶ αἱ ἀπὸ τούτων. Ἔτι οὐκ ἀνάγκη ἕτερόν τι εἶναι βέλ- 3

[k] τῆι Kb.Mb. et corr. Lb. [l] τι νοῆσαι Ob. [m] ἔτι τὰ παιδία καὶ τὰ θηρία Mb. [n] ἔτι] ὅτι Kb.Mb. [o] ὅτι] ἔτι Mb. [p] ἡ om. Kb. [q] τὰ—ἐστίν om. Mb. [r] σχεδὸν τοιαῦτ' ἐστίν Ob, ταῦτ' ἐστὶ σχεδόν Kb. [s] αἱ ante ἕξεις om. Kb. [t] post γενέσεις Ob. ἀκολουθήσουσι. [v] ἔνιαι αἱ δ' Mb. [w] ἀλλὰ] an forte ἀλλ' ἤ? [x] αἱρεῖται Kb. [y] φύσιν ἕξεις Mb. [z] ἔστι—ταῖς] ὅτι αἱ ἐνέργειαι μὲν ταῖς Kb. [a] ὑπολύπου Mb, ἐπιλοίπου Lb.Ob. [b] ἡ τοῦ θεωρεῖν ἐνέργεια Kb. [c] ἐνδεούσης Kb, ἐνδεούσης οὔσης Ob. [d] ἡδεῖ χαίρουσιν Mb, ἤδη χαίρουσιν Kb. [e] ἡδὺ φύσει Mb. [f] αἱ ἡδοναὶ ἀπὸ τούτων pr. Kb, αἱ ἀπὸ τούτων ἡδοναί Mb.

τιον τῆς ἡδονῆς, ὥσπερ τινές φασι τὸ τέλος τῆς γενέσεως·
οὐ γὰρ γενέσεις εἰσὶν οὐδὲ μετὰ γενέσεως πᾶσαι, ἀλλ᾽ ἐνέρ-
γειαι καὶ τέλος· οὐδὲ γινομένων συμβαίνουσιν, ἀλλὰ χρω-
μένων· καὶ τέλος οὐ πασῶν ἕτερόν τι, ἀλλὰ τῶν εἰς [g] τὴν
[h] τελέωσιν ἀγομένων τῆς φύσεως. Διὸ [i] καὶ οὐ καλῶς ἔχει
τὸ αἰσθητὴν γένεσιν φάναι [k] εἶναι τὴν ἡδονήν, ἀλλὰ μᾶλλον
λεκτέον ἐνέργειαν τῆς κατὰ φύσιν ἕξεως, ἀντὶ δὲ τοῦ αἰσθη-
τὴν ἀνεμπόδιστον. Δοκεῖ δὲ γένεσίς τις εἶναι, ὅτι κυρίως
ἀγαθόν· τὴν γὰρ ἐνέργειαν γένεσιν οἴονται εἶναι, ἔστι δ᾽ ἕτε-
4 ρον. Τὸ δ᾽ εἶναι φαύλας ὅτι νοσώδη ἔνια ἡδέα, [l] τὸ αὐτὸ
καὶ ὅτι ὑγιεινὰ ἔνια φαῦλα πρὸς χρηματισμόν. Ταύτῃ οὖν
φαῦλα ἄμφω, ἀλλ᾽ οὐ φαῦλα κατά γε τοῦτο, ἐπεὶ καὶ τὸ
5 θεωρεῖν ποτὲ βλάπτει πρὸς ὑγίειαν, ἐμποδίζει δὲ οὔτε φρο-
νήσει οὔθ᾽ ἕξει οὐδεμιᾷ ἡ ἀφ᾽ ἑκάστης ἡδονή, [m] ἀλλ᾽ αἱ ἀλλό-
τριαι, ἐπεὶ αἱ ἀπὸ τοῦ θεωρεῖν καὶ μανθάνειν [n] μᾶλλον [o] ποιή-
6 σουσι θεωρεῖν καὶ μανθάνειν. Τὸ δὲ [p] τέχνης μὴ εἶναι ἔργον
ἡδονὴν μηδεμίαν εὐλόγως συμβέβηκεν· [q] οὐδὲ γὰρ ἄλλης ἐνερ-
γείας οὐδεμιᾶς τέχνη ἐστίν, ἀλλὰ τῆς δυνάμεως· καίτοι καὶ
7 ἡ μυρεψικὴ τέχνη καὶ ἡ ὀψοποιητικὴ δοκεῖ ἡδονῆς εἶναι. Τὸ
δὲ τὸν σώφρονα φεύγειν καὶ τὸν φρόνιμον διώκειν τὸν ἄλυ-
πον βίον, καὶ τὸ τὰ [r] παιδία καὶ τὰ θηρία διώκειν, τῷ αὐτῷ
λύεται πάντα. Ἐπεὶ [s] γὰρ εἴρηται πῶς [t] ἀγαθαὶ ἁπλῶς καὶ
[v] πῶς οὐκ [t] ἀγαθαὶ πᾶσαι [v] αἱ ἡδοναί, τὰς [w] τοιαύτας τὰ [x] θη-
ρία καὶ τὰ παιδία διώκει, καὶ τὴν τούτων ἀλυπίαν [y] ὁ φρό-
νιμος, [z] τὰς [a] μετ᾽ ἐπιθυμίας καὶ [b] λύπης καὶ τὰς σωματικάς
(τοιαῦται γὰρ αὗται) καὶ τὰς τούτων ὑπερβολάς, [c] καθ᾽ ἃς ὁ
ἀκόλαστος ἀκόλαστος. Διὸ ὁ σώφρων φεύγει ταύτας, ἐπεὶ
εἰσὶν ἡδοναὶ καὶ σώφρονος.

[g] τὴν om. L^b.M^b. [h] τελείωσιν L^b.M^b.O^b. [i] καὶ om. K^b. [k] εἶναι om. M^b. [l] τὸ δ᾽ αὐτὸ M^b. [m] ἀλλὰ καὶ αἱ M^b. [n] μᾶλλον—μανθάνειν om. L^b. [o] ποιοῦσι M^b. [p] τέχνης μὴ εἶναι ἔργον μηδεμίαν ἡδονὴν L^b, μὴ εἶναι τέχνην μηδεμίαν ἡδονῆς M^b. [q] οὔτε M^b. [r] παιδία διώκειν καὶ τὰ θηρία τῶ αὐτῶ λέγεται M^b. [s] γὰρ] καὶ K^b. [t] ἀγαθὰ utrobique K^b. [v] πῶς et αἱ om. M^b. [w] τοιαύτας καὶ τὰ K^b. [x] παιδία καὶ θηρία M^b. [y] ὁ om. K^b. [z] τὰς om. K^b. [a] μετ᾽] δ᾽ M^b. [b] λύπας τὰς M^b. [c] καθ᾽] φεύγει καθ᾽ M^b.

Ἀλλὰ μὴν ὅτι [d] καὶ ἡ λύπη κακόν, ὁμολογεῖται, καὶ φευ- 14
κτόν· ἡ μὲν γὰρ ἁπλῶς κακόν, ἡ δὲ τῷ πῇ ἐμποδιστική. Τῷ (13)
δὲ φευκτῷ τὸ ἐναντίον ᾗ φευκτόν [e] τε καὶ [f] κακόν, ἀγαθόν.
Ἀνάγκη οὖν τὴν ἡδονὴν ἀγαθόν τι εἶναι. Ὡς γὰρ Σπεύ-
σιππος [g] ἔλυεν, οὐ συμβαίνει ἡ λύσις, ὥσπερ τὸ μεῖζον τῷ
ἐλάττονι καὶ τῷ ἴσῳ ἐναντίον· οὐ γὰρ ἂν φαίη ὅπερ κακόν
τι εἶναι [h] τὴν ἡδονήν. Ἄριστόν [i] τ' οὐδὲν κωλύει ἡδονήν τινα 2
εἶναι, εἰ ἔνιαι φαῦλαι ἡδοναί, ὥσπερ καὶ ἐπιστήμην τινὰ ἐνίων
φαύλων οὐσῶν. Ἴσως δὲ καὶ ἀναγκαῖον, εἴπερ ἑκάστης ἕξεώς
εἰσιν ἐνέργειαι ἀνεμπόδιστοι, εἴθ' ἡ πασῶν ἐνέργειά ἐστιν εὐ-
δαιμονία εἴτε [k] ἡ τινὸς αὐτῶν, ἂν ᾖ ἀνεμπόδιστος, αἱρετωτά-
την εἶναι· τοῦτο δ' ἐστὶν ἡδονή. Ὥστε εἴη ἄν τις ἡδονὴ τὸ
ἄριστον, τῶν πολλῶν ἡδονῶν φαύλων οὐσῶν, εἰ ἔτυχεν, ἁπλῶς.
Καὶ διὰ τοῦτο πάντες τὸν εὐδαίμονα ἡδὺν οἴονται βίον εἶναι,
καὶ ἐμπλέκουσι τὴν ἡδονὴν εἰς τὴν εὐδαιμονίαν, εὐλόγως· οὐ-
δεμία γὰρ ἐνέργεια τέλειος ἐμποδιζομένη, ἡ δ' εὐδαιμονία τῶν
τελείων· διὸ προσδεῖται ὁ εὐδαίμων τῶν ἐν σώματι ἀγαθῶν
καὶ τῶν ἐκτὸς καὶ τῆς τύχης, ὅπως μὴ ἐμποδίζηται ταῦτα.
Οἱ δὲ τὸν τροχιζόμενον καὶ τὸν δυστυχίαις μεγάλαις περι- 3
πίπτοντα εὐδαίμονα φάσκοντες εἶναι, ἐὰν ᾖ ἀγαθός, ἢ ἑκόντες
ἢ ἄκοντες οὐδὲν λέγουσιν. Διὰ δὲ τὸ προσδεῖσθαι [l] τῆς τύ- 4
χης δοκεῖ [m] τισὶ ταὐτὸν εἶναι [n] ἡ εὐτυχία τῇ εὐδαιμονίᾳ, οὐκ
οὖσα, ἐπεὶ καὶ [o] αὐτὴ ὑπερβάλλουσα ἐμπόδιός ἐστιν, καὶ ἴσως
[p] οὐκέτι εὐτυχίαν καλεῖν δίκαιον· πρὸς γὰρ τὴν εὐδαιμονίαν ὁ
ὅρος αὐτῆς. Καὶ τὸ διώκειν δ' [q] ἅπαντα καὶ θηρία καὶ ἀν- 5
θρώπους τὴν ἡδονὴν σημεῖόν τι τοῦ εἶναί [r] πως τὸ ἄριστον
αὐτήν.

> Φήμη δ' [s] οὔ τί γε πάμπαν ἀπόλλυται, ἥν τινα [t] λαοί
> πολλοί . . .

Ἀλλ' ἐπεὶ οὐχ ἡ αὐτὴ οὔτε φύσις οὔθ' ἕξις ἡ ἀρίστη οὔτ' 6

[d] καὶ ante ἡ om. K^b.M^b. [e] τι K^b.M^b.O^b. [f] κακὸν ἢ ἀγαθόν K^b. [g] ἔλεγεν M^b. [h] τὴν—κωλύει om. L^b. [i] τ' om. M^b. [k] ἡ] εἰ M^b. [l] τῆς om. M^b. [m] τισὶ om. M^b. [n] ἡ εὐδαιμονία τῇ εὐτυχία M^b. [o] αὕτη L^b.M^b, αὐτῇ N^b. [p] οὐκ ἔστιν M^b, οὐκ ἔστιν ἔτι L^b. [q] πάντα L^b.O^b. [r] πως] τέως K^b. [s] οὔτις πάμπαν K^b. [t] λαοὶ] οἱ K^b, om. L^b.M^b.N^b.O^b.

ἔστιν οὔτε δοκεῖ, οὐδ' ἡδονὴν διώκουσι τὴν αὐτὴν [v] πάντες, [w] ἡδονὴν μέντοι πάντες. Ἴσως δὲ καὶ διώκουσιν οὐχ ἣν οἴονται οὐδ' ἣν ἂν φαῖεν, ἀλλὰ τὴν αὐτήν· πάντα γὰρ φύσει ἔχει [x] τι θεῖον. Ἀλλ' [y] εἰλήφασι τὴν τοῦ ὀνόματος κληρονομίαν αἱ σωματικαὶ ἡδοναὶ διὰ τὸ πλειστάκις τε παραβάλλειν εἰς αὐτὰς καὶ πάντας μετέχειν αὐτῶν· διὰ τὸ μόνας οὖν
7 γνωρίμους εἶναι ταύτας μόνας οἴονται [z] εἶναι. Φανερὸν δὲ καὶ ὅτι, εἰ [a] μὴ ἡδονὴ ἀγαθὸν καὶ [b] ἡ ἐνέργεια, [c] οὐκ ἔσται ζῆν ἡδέως τὸν εὐδαίμονα· τίνος γὰρ [d] ἕνεκα δέοι ἂν αὐτῆς, εἴπερ μὴ ἀγαθόν, ἀλλὰ καὶ λυπηρῶς ἐνδέχεται ζῆν; [e] Οὔτε κακὸν γὰρ οὔτ' ἀγαθὸν ἡ λύπη, εἴπερ μηδ' ἡδονή· ὥστε διὰ τί ἂν [f] φεύγοι; Οὐδὲ δὴ ἡδίων ὁ βίος ὁ τοῦ σπουδαίου, εἰ μὴ καὶ αἱ ἐνέργειαι αὐτοῦ.

(14) Περὶ [g] δὲ [h] δὴ τῶν σωματικῶν ἡδονῶν [i] ἐπισκεπτέον τοῖς λέγουσιν ὅτι ἔνιαί γε ἡδοναὶ αἱρεταὶ σφόδρα, οἷον αἱ καλαί,
2 [k] ἀλλ' οὐχ αἱ σωματικαὶ καὶ περὶ ἃς ὁ ἀκόλαστος. Διὰ τί οὖν αἱ ἐναντίαι λῦπαι [l] μοχθηραί; [m] Κακῷ γὰρ ἀγαθὸν ἐναντίον. Ἢ οὕτως ἀγαθαὶ αἱ ἀναγκαῖαι, ὅτι καὶ τὸ μὴ κακὸν ἀγαθόν ἐστιν; Ἢ μέχρι του ἀγαθαί; Τῶν [n] μὲν γὰρ ἕξεων καὶ κινήσεων [o] ὅσων μή ἐστι τοῦ βελτίονος ὑπερβολή, οὐδὲ τῆς ἡδονῆς· [p] ὅσων δ' ἐστί, καὶ τῆς ἡδονῆς ἐστίν. [q] Τῶν δὲ σωματικῶν ἀγαθῶν [r] ἐστὶν ὑπερβολή, καὶ ὁ φαῦλος τῷ διώκειν τὴν ὑπερβολήν ἐστιν, ἀλλ' οὐ τὰς ἀναγκαίας· πάντες γὰρ χαίρουσί πως καὶ ὄψοις καὶ οἴνοις καὶ ἀφροδισίοις, ἀλλ' οὐχ ὡς δεῖ. [s] Ἐναντίως δ' ἐπὶ τῆς λύπης· οὐ γὰρ τὴν ὑπερβολὴν φεύγει, ἀλλ' ὅλως· οὐ γάρ ἐστι τῇ ὑπερβολῇ λύπη ἐναντία ἀλλ' ἢ τῷ διώκοντι τὴν ὑπερβολήν.

15 3 Ἐπεὶ δ' οὐ μόνον δεῖ τἀληθὲς εἰπεῖν ἀλλὰ καὶ τὸ αἴτιον

[v] ἅπαντες Lb.Ob. [w] ἡδονὴν μέντοι πάντες om. Mb. [x] τι] τὸ Kb. [y] εἰλήφασί γε τὴν Mb.Nb.Ob. [z] εἶναι om. Mb. [a] μὴ ἡ ἡδονὴ Mb.Ob. [b] ἡ om. Mb. [c] οὐκ om. Kb. [d] ἕνεκεν Lb. [e] οὔτ' ἀγαθὸν γὰρ οὔτε κακὸν Kb. [f] φεύγοιμεν Lb. [g] γε Ob. [h] δὴ om. Mb. [i] σκεπτέον Mb. [k] ἀλλ' om. Kb. [l] μοχθηρίαι Kb. [m] κακὸν γὰρ ἀγαθῷ Mb. [n] μὲν om. Lb. [o] ὅσον Kb. [p] ὅσων] τούτων Kb. [q] δὲ τῶν Kb. [r] ἐστὶν om. Kb. [s] ἐναντίοις Kb.

τοῦ ψεύδους· τοῦτο γὰρ συμβάλλεται πρὸς τὴν πίστιν· ὅταν
γὰρ εὔλογον φανῇ τὸ διὰ τί φαίνεται ἀληθὲς [t] οὐκ ὂν ἀλη-
θές, πιστεύειν ποιεῖ τῷ ἀληθεῖ μᾶλλον· ὥστε λεκτέον διὰ τί
φαίνονται αἱ σωματικαὶ ἡδοναὶ αἱρετώτεραι. Πρῶτον μὲν 4
[v] οὖν δὴ ὅτι ἐκκρούει τὴν λύπην· καὶ διὰ τὰς ὑπερβολὰς τῆς
λύπης, ὡς οὔσης ἰατρείας, τὴν ἡδονὴν διώκουσι τὴν ὑπερβάλ-
λουσαν καὶ ὅλως τὴν σωματικήν. [w] Σφοδραὶ [x] δὲ γίνονται
[y] αἱ ἰατρεῖαι, διὸ καὶ διώκονται, διὰ τὸ παρὰ [z] τὸ ἐναντίον
φαίνεσθαι. Καὶ οὐ σπουδαῖον δὴ δοκεῖ ἡ ἡδονὴ διὰ δύο ταῦτα,
ὥσπερ εἴρηται, ὅτι αἱ μὲν φαύλης φύσεώς εἰσι πράξεις, [a] ἢ
ἐκ γενετῆς, ὥσπερ θηρίου, ἢ δι' ἔθος, [b] οἷον αἱ τῶν φαύλων
ἀνθρώπων. Αἱ δ' ἰατρεῖαι, ὅτι ἐνδεοῦς, καὶ ἔχειν βέλτιον ἢ
γίνεσθαι. [c] Αἱ δὲ συμβαίνουσι [d] τελεουμένων· κατὰ συμβε-
βηκὸς οὖν σπουδαῖαι. Ἔτι διώκονται διὰ τὸ σφοδραὶ εἶναι 5
ὑπὸ τῶν ἄλλαις [e] μὴ δυναμένων χαίρειν· αὐτοὶ [f] γοῦν [g] αὑτοῖς
δίψας τινὰς παρασκευάζουσιν. Ὅταν μὲν οὖν ἀβλαβεῖς,
[h] ἀνεπιτίμητον, ὅταν δὲ [i] βλαβεράς, [k] φαῦλον· οὔτε γὰρ ἔχου-
σιν [l] ἕτερα ἐφ' οἷς χαίρουσιν, τό τε μηδέτερον πολλοῖς λυ-
πηρὸν διὰ τὴν φύσιν· [m] ἀεὶ γὰρ πονεῖ τὸ ζῷον, ὥσπερ καὶ
οἱ φυσικοὶ [n] λόγοι μαρτυροῦσι, τὸ ὁρᾶν [o] καὶ τὸ ἀκούειν
φάσκοντες εἶναι λυπηρόν· ἀλλ' ἤδη συνήθεις ἐσμέν, ὡς φασίν.
[p] Ὁμοίως δ' ἐν [q] μὲν τῇ νεότητι διὰ τὴν αὔξησιν ὥσπερ οἱ 6
οἰνωμένοι [r] διάκεινται, καὶ ἡδὺ ἡ νεότης. Οἱ δὲ μελαγχολικοὶ
τὴν φύσιν [s] ἀεὶ δέονται [t] ἰατρείας· καὶ γὰρ τὸ σῶμα δακνό-
μενον διατελεῖ [v] διὰ τὴν κρᾶσιν, καὶ ἀεὶ ἐν ὀρέξει σφοδρᾷ
εἰσίν. Ἐξελαύνει δὲ ἡδονὴ λύπην ἥ τ' ἐναντία καὶ ἡ τυχοῦσα,
[w] ἐὰν ᾖ ἰσχυρά· καὶ διὰ ταῦτα ἀκόλαστοι καὶ φαῦλοι γίνον-
ται. Αἱ δ' ἄνευ [x] λυπῶν οὐκ [y] ἔχουσιν ὑπερβολήν. Αὗται 7

[t] οὐκ] τὸ οὐκ M^b. [v] οὖν om. L^b.M^b. [w] σφόδρα K^b. [x] γὰρ M^b. [y] αἱ om. K^b.L^b. [z] τῷ ἐναντίῳ M^b. [a] ἢ om. K^b. [b] οἷον] ὥσπερ O^b. [c] ἃ K^b. [d] τελειουμένων M^b.O^b. [e] μὴ om. L^b. [f] οὖν M^b. [g] ἑαυτοῖς L^b.O^b. [h] ἀνεπιτίμητοι M^b. [i] βλαβεραὶ L^b.O^b. [k] φαῦλαι rc. M^b. [l] ἑτέραν K^b, ἕτερον M^b. [m] ἀεὶ] εἰ K^b. [n] λόγοι om. K^b. [o] καὶ add. M^b. [p] ὅμως K^b, οἱ μοιχοὶ M^b. [q] μὲν om. K^b. [r] διάκεινται ante ὥσπερ L^b.O^b. [s] δέονται ἀεὶ K^b.M^b. [t] θεραπείας L^b.O^b. [v] διὰ om. M^b. [w] ἂν L^b. [x] λύπης M^b.O^b. [y] ἔχουσι τὴν ὑπερβολήν L^b.

δὲ [z] αἱ τῶν φύσει ἡδέων καὶ μὴ κατὰ συμβεβηκός. [a] Λέγω δὲ κατὰ συμβεβηκὸς [b] ἡδέα τὰ ἰατρεύοντα· ὅτι γὰρ συμβαίνει ἰατρεύεσθαι τοῦ ὑπομένοντος ὑγιοῦς πράττοντός [c] τι, διὰ [d] τοῦτο [e] ἡδὺ δοκεῖ εἶναι· φύσει δ' ἡδέα, ἃ ποιεῖ πρᾶξιν τῆς
8 *τοιᾶσδε φύσεως. Οὐκ ἀεὶ [f] δ' οὐθὲν ἡδὺ τὸ αὐτὸ διὰ τὸ μὴ ἁπλῆν [g] ἡμῶν εἶναι τὴν φύσιν, ἀλλ' ἐνεῖναί τι καὶ ἕτερον, καθὸ [h] φθαρτά, ὥστε ἄν τι θάτερον πράττῃ, τοῦτο τῇ ἑτέρᾳ φύσει παρὰ φύσιν, ὅταν δ' ἰσάζῃ, οὔτε λυπηρὸν δοκεῖ οὔθ' ἡδὺ τὸ πραττόμενον· ἐπεὶ [i] εἴ του ἡ φύσις ἁπλῆ εἴη, ἀεὶ ἡ αὐτὴ πρᾶξις ἡδίστη ἔσται. Διὸ ὁ θεὸς ἀεὶ μίαν καὶ ἁπλῆν χαίρει ἡδονήν· οὐ γὰρ μόνον κινήσεώς ἐστιν ἐνέργεια ἀλλὰ καὶ ἀκινησίας, καὶ ἡδονὴ μᾶλλον ἐν ἠρεμίᾳ ἐστὶν ἢ ἐν κινήσει. Μεταβολὴ δὲ πάντων [k] γλυκύτατον, κατὰ τὸν ποιητήν, διὰ πονηρίαν τινά· ὥσπερ γὰρ ἄνθρωπος εὐμετάβολος ὁ πονηρός, καὶ [l] ἡ φύσις ἡ δεομένη μεταβολῆς· οὐ γὰρ ἁπλῆ οὐδ' ἐπιεικής.*

9 *[m] Περὶ μὲν οὖν ἐγκρατείας καὶ ἀκρασίας καὶ περὶ ἡδονῆς καὶ λύπης εἴρηται, καὶ τί ἕκαστον καὶ πῶς τὰ μὲν ἀγαθὰ αὐτῶν ἐστὶ τὰ δὲ κακά· λοιπὸν δὲ [n] καὶ περὶ φιλίας [o] ἐροῦμεν.*

Θ.

Μετὰ δὲ ταῦτα περὶ φιλίας ἕποιτ' ἂν διελθεῖν· ἔστι γὰρ ἀρετή τις ἢ μετ' ἀρετῆς, ἔτι δ' [p] ἀναγκαιότατον εἰς τὸν βίον· ἄνευ γὰρ [q] φίλων οὐδεὶς ἕλοιτ' ἂν ζῆν, ἔχων τὰ λοιπὰ ἀγαθὰ πάντα· καὶ γὰρ πλουτοῦσι καὶ ἀρχὰς [r] καὶ δυναστείας κεκτημένοις δοκεῖ φίλων μάλιστ' εἶναι χρεία· τί γὰρ ὄφελος τῆς τοιαύτης εὐετηρίας ἀφαιρεθείσης εὐεργεσίας, ἣ γίγνεται μάλιστα καὶ ἐπαινετωτάτη πρὸς φίλους; [s] Ἢ πῶς ἂν τηρηθείη

[z] *αἱ* om. K[b]. [a] *λέγω δὲ κατὰ συμβεβηκὸς* om. L[b].M[b]. [b] *ἡδέα δὲ τὰ* M[b]. [c] *τι* om. K[b]. [d] *τοῦτο*] *τοῦτο δὲ* K[b]. [e] *δοκεῖ ἡδὺ* L[b].M[b]. [f] *δ'* om. K[b]. [g] *εἶναι ἡμῶν* M[b]. [h] *φθαρτόν* M[b]. [i] *εἰ τούτου φύσις* M[b]. [k] *γλυκύτατον*] *ἡδὺ* M[b]. [l] *ἡ* post *καὶ* om. L[b].O[b]. [m] *περὶ* om. M[b]. [n] *καὶ* om. K[b].O[b]. [o] *ἐροῦμεν*] *ἐστιν εἰπεῖν καὶ ποῖόν τι καὶ τίς ὁ φίλος* L[b].O[b]. [p] *ἀναγκαιοτάτη* M[b]. [q] *φιλίας οὐδεὶς ἂν ἕλοιτο* M[b]. [r] *καὶ δυναστείας* om. K[b]. [s] *ἢ*] *καὶ* M[b].

καὶ σώζοιτ' ἄνευ φίλων; Ὅσῳ γὰρ πλείων, τοσούτῳ [t]ἐπι-
σφαλεστέρα. Ἐν πενίᾳ τε καὶ ταῖς [v]λοιπαῖς δυστυχίαις 2
μόνην οἴονται καταφυγὴν εἶναι τοὺς φίλους. Καὶ νέοις [w]δὲ
πρὸς τὸ ἀναμάρτητον καὶ πρεσβυτέροις πρὸς θεραπείαν καὶ
τὸ ἐλλεῖπον τῆς πράξεως δι' ἀσθένειαν [x]βοηθεῖ, τοῖς τ' ἐν
ἀκμῇ πρὸς τὰς καλὰς πράξεις·

σύν τε δύ' ἐρχομένω·

καὶ γὰρ νοῆσαι καὶ πρᾶξαι δυνατώτεροι. Φύσει τ' ἐνυπάρ- 3
χειν ἔοικε [y]πρὸς τὸ γεγεννημένον τῷ γεννήσαντι καὶ [z]πρὸς
τὸ γεννῆσαν τῷ γεννηθέντι, οὐ μόνον ἐν ἀνθρώποις ἀλλὰ καὶ
ἐν [a]ὄρνισι καὶ τοῖς πλείστοις τῶν ζῴων, καὶ τοῖς ὁμοεθνέσι
πρὸς ἄλληλα, καὶ μάλιστα τοῖς ἀνθρώποις, ὅθεν τοὺς φιλαν-
θρώπους ἐπαινοῦμεν. Ἴδοι δ' ἄν τις καὶ [b]ἐν ταῖς πλάναις
ὡς οἰκεῖον [c]ἅπας ἄνθρωπος ἀνθρώπῳ καὶ φίλον. Ἔοικε δὲ 4
καὶ τὰς πόλεις συνέχειν ἡ φιλία, καὶ οἱ νομοθέται μᾶλλον
περὶ αὐτὴν [d]σπουδάζειν ἢ τὴν δικαιοσύνην· ἡ γὰρ ὁμόνοια
ὅμοιόν [e]τι [f]τῇ φιλίᾳ ἔοικεν εἶναι, ταύτης [g]δὲ [h]μάλιστ' ἐφί-
ενται καὶ τὴν στάσιν [i]ἔχθραν οὖσαν μάλιστα ἐξελαύνουσιν.
Καὶ φίλων μὲν ὄντων οὐδὲν δεῖ δικαιοσύνης, δίκαιοι δ' ὄντες
προσδέονται φιλίας, καὶ τῶν δικαίων τὸ μάλιστα φιλικὸν
εἶναι δοκεῖ. Οὐ μόνον [k]δ' ἀναγκαῖόν ἐστιν ἀλλὰ καὶ καλόν· 5
τοὺς γὰρ [l]φιλοφίλους ἐπαινοῦμεν, ἥ τε πολυφιλία δοκεῖ τῶν
καλῶν ἕν τι εἶναι, καὶ [m]ἔνιοι τοὺς αὐτοὺς [n]οἴονται ἄνδρας
ἀγαθοὺς εἶναι καὶ φίλους.

Διαμφισβητεῖται [o]δὲ περὶ αὐτῆς οὐκ ὀλίγα. Οἱ μὲν γὰρ 6 **2**
ὁμοιότητά τινα τιθέασιν αὐτὴν καὶ τοὺς ὁμοίους φίλους, ὅθεν
τὸν ὅμοιόν φασιν ὡς τὸν ὅμοιον, καὶ κολοιὸν [p]ποτὶ κολοιόν,
καὶ [q]ὅσα τοιαῦτα· οἱ δ' ἐξ ἐναντίας κεραμεῖς πάντας τοὺς

[t] ἀσφαλεστέρα M^b. [v] ἄλλαις M^b. [w] δὲ] δεῖ L^b.O^b. [x] βοήθεια M^b, βοηθείας K^b.L^b.O^b. [y] πρὸς—καὶ om. K^b. [z] πρὸς—γεννηθέντι om. L^b.M^b.O^b. [a] ὀρνέοις M^b. [b] ἐν om. M^b. [c] πᾶς K^b. [d] σπουδάζουσιν M^b. [e] τι om. L^b. [f] τῆς φιλίας M^b. [g] δὲ] γὰρ L^b. [h] μᾶλλον M^b. [i] ἐχθρὰν L^b.M^b.O^b. [k] τε L^b.O^b. [l] φίλους K^b.M^b.O^b. [m] ἔνιοι] ἔτι K^b.L^b.O^b. [n] οἷόν τε K^b. [o] δὲ καὶ περὶ M^b. [p] ποτὶ] παρ L^b, παρὰ O^b. [q] ὅσα] τὰ K^b.L^b.O^b.

τοιούτους ἀλλήλοις φασὶν εἶναι. Καὶ περὶ αὐτῶν τούτων ἀνώτερον [r]ἐπιζητοῦσι [s]καὶ φυσικώτερον, Εὐριπίδης μὲν φάσκων ἐρᾶν [t]μὲν ὄμβρου γαῖαν ξηρανθεῖσαν, ἐρᾶν δὲ σεμνὸν οὐρανὸν πληρούμενον ὄμβρου πεσεῖν [v]ἐς γαῖαν, καὶ Ἡράκλειτος τὸ ἀντίξουν συμφέρον καὶ ἐκ τῶν διαφερόντων καλλίστην ἁρμονίαν καὶ πάντα κατ' ἔριν γίνεσθαι· ἐξ [w]ἐναντίας δὲ τούτοις ἄλλοι τε καὶ Ἐμπεδοκλῆς· τὸ γὰρ ὅμοιον τοῦ
7 ὁμοίου ἐφίεσθαι. Τὰ μὲν οὖν φυσικὰ τῶν ἀπορημάτων [x]ἀφείσθω (οὐ γὰρ οἰκεῖα τῆς παρούσης σκέψεως)· ὅσα δ' ἐστὶν ἀνθρωπικὰ καὶ ἀνήκει εἰς [y]τὰ ἤθη καὶ τὰ πάθη, ταῦτ' [z]ἐπισκεψώμεθα, οἷον πότερον ἐν πᾶσι [a]γίνεται φιλία ἢ οὐχ οἷόν τε μοχθηροὺς ὄντας φίλους εἶναι, καὶ πότερον ἓν εἶδος τῆς φιλίας ἐστὶν ἢ πλείω. Οἱ μὲν γὰρ ἓν οἰόμενοι, ὅτι [b]ἐπιδέχεται τὸ μᾶλλον καὶ [c]τὸ ἧττον, οὐχ ἱκανῷ πεπιστεύκασι σημείῳ· δέχεται γὰρ τὸ μᾶλλον καὶ [d]τὸ ἧττον [d]καὶ τὰ ἕτερα τῷ εἴδει. Εἴρηται δ' ὑπὲρ αὐτῶν ἔμπροσθεν.

(2) Τάχα δ' ἂν γένοιτο [e]περὶ αὐτῶν φανερὸν γνωρισθέντος τοῦ φιλητοῦ· δοκεῖ γὰρ οὐ πᾶν φιλεῖσθαι ἀλλὰ τὸ φιλητόν, τοῦτο δ' εἶναι ἀγαθὸν [f]ἢ ἡδὺ ἢ χρήσιμον. Δόξειε δ' ἂν χρήσιμον εἶναι δι' οὗ γίνεται ἀγαθόν τι ἢ ἡδονή, ὥστε [g]φιλητὰ
2 [h]ἂν εἴη τἀγαθόν τε καὶ τὸ ἡδὺ ὡς τέλη. Πότερον οὖν τἀγαθὸν φιλοῦσιν ἢ τὸ αὐτοῖς ἀγαθόν; Διαφωνεῖ γὰρ ἐνίοτε ταῦτα. Ὁμοίως δὲ καὶ περὶ τὸ [i]ἡδύ. Δοκεῖ [k]δὲ τὸ αὐτῷ ἀγαθὸν φιλεῖν ἕκαστος, καὶ εἶναι ἁπλῶς μὲν τἀγαθὸν φιλητόν, ἑκάστῳ δὲ τὸ ἑκάστῳ. Φιλεῖ δ' ἕκαστος οὐ τὸ ὂν αὐτῷ ἀγαθὸν ἀλλὰ τὸ φαινόμενον. Διοίσει δ' οὐδέν· ἔσται γὰρ
3 τὸ φιλητὸν φαινόμενον. Τριῶν δ' ὄντων [l]δι' ἃ φιλοῦσιν, [m]ἐπὶ μὲν τῇ τῶν ἀψύχων φιλήσει οὐ λέγεται φιλία· οὐ γάρ ἐστιν ἀντιφίλησις, οὐδὲ βούλησις ἐκείνων ἀγαθοῦ· γελοῖον

[r] ζητοῦσι L^b. [s] καὶ om. K^b. [t] ὄμβρου μὲν K^b. [v] εἰς K^b.O^b. [w] ἐναντίων M^b. [x] παρείσθω M^b.N^b. [y] τἀληθῆ K^b. [z] ἐπισκεψόμεθα O^b. [a] γίνεται ἡ φιλία O^b. [b] δέχεται O^b. [c] τὸ om. O^b. [d] τὸ ante ἧττον, καὶ post ἧττον om. L^b.O^b. [e] φανερὸν περὶ αὐτῶν M^b. [f] ἢ—ἢ] καὶ—καὶ M^b. [g] φιλητὸν K^b.L^b. [h] ἂν εἴη] εἶναι K^b. [i] ἡδύ] ἡδὺ αὐτό M^b.O^b. [k] δὲ καὶ τὸ M^b. [l] δι' om. K^b. [m] ἐπὶ] ἐν K^b.M^b.

γὰρ ἴσως τῷ οἴνῳ [n] βούλεσθαι τἀγαθά· ἀλλ' εἴπερ, σώ-
ζεσθαι βούλεται αὐτόν, ἵνα αὐτὸς ἔχῃ. Τῷ δὲ φίλῳ φασὶ
[o] δεῖν βούλεσθαι τἀγαθὰ ἐκείνου ἕνεκα. Τοὺς δὲ βουλομένους
οὕτω τἀγαθὰ εὔνους λέγουσιν, [p] ἐὰν μὴ ταὐτὸ [q] καὶ παρ'
ἐκείνου γίγνηται· εὔνοιαν γὰρ ἐν ἀντιπεπονθόσι φιλίαν εἶναι.
Ἢ προσθετέον μὴ λανθάνουσαν· πολλοὶ γάρ εἰσιν εὖνοι οἷς 4
οὐχ ἑωράκασιν, ὑπολαμβάνουσι δὲ ἐπιεικεῖς εἶναι ἢ χρησίμους·
τοῦτο δὲ ταὐτὸν κἂν ἐκείνων τις πάθοι πρὸς τοῦτον. Εὖνοι
μὲν οὖν [r] οὗτοι φαίνονται ἀλλήλοις· [r] φίλους δὲ πῶς ἄν τις
εἴποι λανθάνοντας ὡς ἔχουσιν ἑαυτοῖς; Δεῖ ἄρα εὐνοεῖν ἀλ-
λήλοις καὶ βούλεσθαι τἀγαθὰ μὴ λανθάνοντας δι' ἕν τι τῶν
εἰρημένων.

Διαφέρει δὲ ταῦτα ἀλλήλων εἴδει· [s] καὶ αἱ φιλήσεις [t] ἄρα 3
καὶ αἱ φιλίαι. Τρία [v] δὴ [w] τὰ τῆς φιλίας εἴδη, ἰσάριθμα τοῖς
φιλητοῖς· καθ' ἕκαστον γάρ ἐστιν ἀντιφίλησις οὐ λανθά-
νουσα. Οἱ δὲ φιλοῦντες ἀλλήλους βούλονται τἀγαθὰ ἀλλή-
λοις [x] ταύτῃ ᾗ φιλοῦσιν. Οἱ μὲν οὖν διὰ τὸ χρήσιμον φι-
λοῦντες ἀλλήλους οὐ καθ' αὑτοὺς φιλοῦσιν, ἀλλ' ᾗ γίγνεταί
τι αὐτοῖς παρ' ἀλλήλων ἀγαθόν. Ὁμοίως δὲ καὶ οἱ δι' ἡδο-
νήν· οὐ γὰρ τῷ ποιούς τινας εἶναι ἀγαπῶσι τοὺς εὐτραπέ-
λους, ἀλλ' ὅτι ἡδεῖς αὐτοῖς. Οἵ τε δὴ διὰ τὸ χρήσιμον 2
φιλοῦντες διὰ τὸ αὑτοῖς ἀγαθὸν στέργουσι, καὶ οἱ δι' ἡδονὴν
διὰ τὸ αὑτοῖς ἡδύ, καὶ οὐχ ᾗ [y] ὁ φιλούμενός ἐστιν, ἀλλ' ᾗ
χρήσιμος ἢ ἡδύς. Κατὰ συμβεβηκός τε δὴ αἱ φιλίαι αὗταί
εἰσιν· οὐ γὰρ ᾗ ἐστὶν ὅσ[z]περ ἐστὶν ὁ φιλούμενος, ταύτῃ
φιλεῖται, ἀλλ' ᾗ πορίζουσιν οἱ μὲν ἀγαθόν τι οἱ δ' ἡδονήν.
Εὐδιάλυτοι [a] δὴ αἱ τοιαῦταί εἰσι, μὴ διαμενόντων αὐτῶν ὁ- 3
μοίων· ἐὰν γὰρ μηκέτι ἡδεῖς ἢ χρήσιμοι ὦσι, παύονται φι-
λοῦντες. Τὸ δὲ χρήσιμον οὐ διαμένει, ἀλλ' ἄλλοτε [b] ἄλλο
γίγνεται. Ἀπολυθέντος οὖν δι' ὃ φίλοι ἦσαν, διαλύεται

[n] βουλεύεσθαι Mb. [o] δεῖ βουλεύεσθαι Mb. [p] ἂν Kb.Mb. [q] καὶ om. Kb. [r] οὗτοι et φίλους—ἀλλήλους om. Mb. [s] αἱ om. Kb. [t] ἄρα om. Lb. [v] δὲ Ob, γὰρ Mb. [w] εἴδη τὰ τῆς φιλίας Mb. [x] ταύτῃ om. Lb. [y] ὁ om. Kb. [z] περ] ποτε Lb.Mb.Ob. [a] δὲ Mb. [b] γίγνεται ἄλλο Mb.

4 καὶ ἡ φιλία, ὡς οὔσης τῆς φιλίας πρὸς ἐκεῖνα. Μάλιστα δ' ἐν τοῖς πρεσβύταις ἡ τοιαύτη [c] δοκεῖ φιλία γίνεσθαι (οὐ γὰρ τὸ ἡδὺ οἱ τηλικοῦτοι διώκουσιν [d] ἀλλὰ τὸ ὠφέλιμον), καὶ τῶν ἐν ἀκμῇ καὶ νέων ὅσοι τὸ συμφέρον διώκουσιν. Οὐ πάνυ δ' οἱ τοιοῦτοι [e] οὐδὲ συζῶσι μετ' ἀλλήλων· ἐνίοτε γὰρ οὐδ' εἰσὶν ἡδεῖς· οὐδὲ [f] δὴ προσδέονται τῆς τοιαύτης ὁμιλίας, ἐὰν μὴ ὠφέλιμοι ὦσιν· ἐπὶ τοσοῦτον γάρ εἰσιν ἡδεῖς ἐφ' ὅσον [g] ἐλπίδας ἔχουσιν ἀγαθοῦ. Εἰς ταύτας δὲ καὶ τὴν ξενικὴν

5 τιθέασιν. Ἡ δὲ τῶν νέων φιλία δι' ἡδονὴν εἶναι δοκεῖ· κατὰ πάθος γὰρ οὗτοι ζῶσι, καὶ μάλιστα διώκουσι τὸ ἡδὺ αὐτοῖς καὶ τὸ παρόν· τῆς [h] ἡλικίας δὲ μεταπιπτούσης καὶ τὰ ἡδέα γίνεται ἕτερα. Διὸ ταχέως γίγνονται φίλοι καὶ παύονται· ἅμα γὰρ τῷ [i] ἡδεῖ ἡ φιλία μεταπίπτει, τῆς δὲ τοιαύτης ἡδονῆς ταχεῖα ἡ μεταβολή. Καὶ ἐρωτικοὶ δ' οἱ νέοι· κατὰ πάθος γὰρ καὶ [k] δι' ἡδονὴν τὸ πολὺ [l] τῆς ἐρωτικῆς· διόπερ φιλοῦσι καὶ ταχέως παύονται, πολλάκις τῆς αὐτῆς ἡμέρας μεταπίπτοντες. [m] Συνημερεύειν δὲ καὶ συζῆν οὗτοι βούλονται· γίνεται γὰρ αὐτοῖς τὸ [n] κατὰ φιλίαν οὕτως.

4 6 Τελεία δ' ἐστὶν ἡ τῶν ἀγαθῶν φιλία καὶ κατ' ἀρετὴν ὁμοίων· οὗτοι γὰρ τἀγαθὰ [o] ὁμοίως βούλονται ἀλλήλοις, [p] ᾗ ἀγαθοί· [q] ἀγαθοὶ δ' εἰσὶ καθ' αὑτούς. Οἱ δὲ βουλόμενοι τἀγαθὰ τοῖς φίλοις ἐκείνων ἕνεκα μάλιστα φίλοι· δι' αὑτοὺς γὰρ οὕτως ἔχουσι, καὶ οὐ κατὰ συμβεβηκός· διαμένει οὖν ἡ τούτων φιλία ἕως ἂν ἀγαθοὶ ὦσιν, ἡ δ' ἀρετὴ μόνιμον. Καὶ ἔστιν ἑκάτερος ἁπλῶς ἀγαθὸς καὶ τῷ φίλῳ· οἱ γὰρ ἀγαθοὶ καὶ ἁπλῶς ἀγαθοὶ καὶ ἀλλήλοις [r] ὠφέλιμοι. Ὁμοίως δὲ καὶ ἡδεῖς· καὶ [s] γὰρ ἁπλῶς οἱ ἀγαθοὶ ἡδεῖς καὶ ἀλλήλοις· ἑκάστῳ γὰρ καθ' ἡδονήν εἰσιν αἱ οἰκεῖαι πράξεις καὶ αἱ

[c] φιλία δοκεῖ $L^b.O^b$. [d] ἀλλὰ—διώκουσιν om. M^b. [e] οὐδὲ om. $L^b.O^b$. [f] δὴ om. K^b, post προσδέονται ponit M^b. [g] ἐλπίδα K^b. [h] δ' ἡλικιας M^b. [i] ἡδεῖ καὶ ἡ L^b. [k] δι' om. L^b. [l] τοῖς ἐρωτικοῖς M^b. [m] συνημερεύσειν K^b. [n] κατὰ τὴν φιλίαν $K^b.O^b$. [o] ὁμοίως ἀλλήλοις βούλονται M^b, βούλονται σὺν ἀλλήλοις K^b. [p] ᾗ] καθὸ M^b. [q] ἀγαθοὶ δ' om. $L^b.O^b$. [r] ὠφέλιμοι] καὶ ὠφέλιμοι L^b. ὠφέλιμοι—ἀλλήλοις om. M^b. [s] οἱ γὰρ ἀγαθοὶ ἁπλῶς καὶ ἡδεῖς L^b.

τοιαῦται, τῶν ἀγαθῶν [t] δὲ αἱ αὐταὶ ἢ ὅμοιαι. Ἡ τοιαύτη 7
δὲ φιλία μόνιμος εὐλόγως ἐστίν· συνάπτει γὰρ ἐν αὐτῇ
πάνθ' ὅσα [v] τοῖς φίλοις δεῖ ὑπάρχειν. Πᾶσα γὰρ φιλία
δι' ἀγαθόν ἐστιν ἢ δι' ἡδονήν, ἢ ἁπλῶς ἢ τῷ φιλοῦντι, καὶ
καθ' ὁμοιότητά τινα· ταύτῃ δὲ πάνθ' ὑπάρχει τὰ εἰρημένα
καθ' [w] αὑτούς· ταύτῃ γὰρ [x] ὅμοια καὶ τὰ λοιπά, τό τε ἁπλῶς
ἀγαθὸν καὶ [y] ἡδὺ ἁπλῶς ἐστίν. Μάλιστα [z] δὲ ταῦτα φι-
λητά, καὶ τὸ φιλεῖν δὲ καὶ ἡ φιλία ἐν τούτοις μάλιστα καὶ
ἀρίστη. Σπανίας δ' εἰκὸς τὰς τοιαύτας εἶναι· ὀλίγοι [a] γὰρ 8
οἱ τοιοῦτοι. Ἔτι δὲ προσδεῖται χρόνου καὶ συνηθείας·
κατὰ τὴν παροιμίαν γὰρ οὐκ ἔστιν εἰδῆσαι ἀλλήλους πρὶν
τοὺς λεγομένους ἅλας [b] συναναλῶσαι· οὐδ' ἀποδέξασθαι [c] δὴ
πρότερον οὐδ' εἶναι φίλους, πρὶν [d] ἂν ἑκάτερος ἑκατέρῳ φανῇ
φιλητὸς καὶ πιστευθῇ. Οἱ δὲ ταχέως τὰ φιλικὰ πρὸς ἀλ- 9
λήλους ποιοῦντες βούλονται [e] μὲν φίλοι εἶναι, οὐκ εἰσὶ δέ, εἰ
μὴ καὶ φιλητοί, καὶ τοῦτ' ἴσασιν· βούλησις μὲν [f] γὰρ ταχεῖα
φιλίας γίνεται, φιλία δ' οὔ.

Αὕτη μὲν οὖν καὶ κατὰ τὸν χρόνον καὶ κατὰ τὰ [g] λοιπὰ 5
τελεία ἐστί, καὶ κατὰ πάντα [h] ταὐτὰ γίνεται [i] καὶ [k] ὅμοια
ἑκατέρῳ παρ' ἑκατέρου, ὅπερ δεῖ τοῖς φίλοις ὑπάρχειν· ἡ δὲ (4)
διὰ τὸ ἡδὺ ὁμοίωμα ταύτης [l] ἔχει· καὶ γὰρ οἱ ἀγαθοὶ ἡδεῖς
ἀλλήλοις. Ὁμοίως δὲ καὶ [m] ἡ διὰ τὸ χρήσιμον· καὶ γὰρ
[n] τοιοῦτοι ἀλλήλοις [o] οἱ ἀγαθοί. Μάλιστα [p] δὲ καὶ ἐν τού-
τοις αἱ φιλίαι [q] διαμένουσιν, ὅταν τὸ [r] αὐτὸ γίγνηται παρ'
ἀλλήλων, οἷον ἡδονή, καὶ μὴ μόνον οὕτως ἀλλὰ καὶ ἀπὸ [s] τοῦ
αὐτοῦ, οἷον τοῖς εὐτραπέλοις, καὶ μὴ ὡς ἐραστῇ [t] καὶ ἐρωμένῳ·
οὐ γὰρ ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς ἥδονται οὗτοι, ἀλλ' ὁ μὲν [v] ὁρῶν
ἐκεῖνον, ὁ δὲ θεραπευόμενος ὑπὸ τοῦ ἐραστοῦ· ληγούσης δὲ

[t] δὲ αὗται ὅμοιαι K^b, δὲ τοιαῦται ἢ ὅμοιαι O^b. [v] δεῖ τοῖς φίλοις M^b. [w] αὑτό M^b. [x] ὅμοιοι K^b. [y] ἁπλῶς ἡδύ $L^b.O^b$. [z] δὴ $K^b.L^b$. [a] γάρ εἰσιν οἱ L^b. [b] συναλῶσαι $L^b.M^b$. [c] δεῖ $L^b.M^b$, δὲ O^b. [d] ἂν add. O^b. [e] μὲν om. K^b. [f] γὰρ] οὖν K^b. [g] λόγια K^b. [h] ταῦτα $L^b.M^b$, om. $K^b.O^b$. [i] καὶ om. M^b. [k] ὁμοία $K^b.L^b.M^b.O^b$. [l] ὑπάρχει M^b. [m] οἱ $K^b.L^b.M^b$. [n] οὗτοι $K^b.O^b$. [o] οἱ om. $K^b.L^b.O^b$. [p] δὲ ἐν τοῖς τοιούτοις M^b. [q] μένουσιν $K^b.O^b$. [r] αὐτὸ] ἶσον M^b. [s] τοῦ αὐτοῦ] τούτου L^b. [t] καὶ post ἐραστῇ om. M^b. [v] ἐρῶν M^b.

τῆς ὥρας ἐνίοτε καὶ ἡ φιλία λήγει· τῷ μὲν γὰρ οὐκ ἔστιν
[w] ἡδεῖα ἡ ὄψις, τῷ δ' οὐ γίνεται ἡ θεραπεία. Πολλοὶ δ' αὖ
διαμένουσιν, ἐὰν ἐκ τῆς συνηθείας τὰ ἤθη στέρξωσιν, ὁμοήθεις
2 ὄντες. Οἱ δὲ μὴ τὸ ἡδὺ ἀντικαταλλαττόμενοι ἀλλὰ τὸ χρή-
σιμον ἐν τοῖς ἐρωτικοῖς καὶ εἰσὶν ἧττον φίλοι καὶ διαμέ-
νουσιν. Οἱ δὲ διὰ τὸ χρήσιμον ὄντες φίλοι ἅμα τῷ συμ-
φέροντι διαλύονται· οὐ γὰρ ἀλλήλων ἦσαν φίλοι ἀλλὰ τοῦ
λυσιτελοῦς. Δι' ἡδονὴν μὲν οὖν καὶ διὰ τὸ χρήσιμον καὶ
φαύλους ἐνδέχεται φίλους [x] εἶναι ἀλλήλοις, καὶ ἐπιεικεῖς φαύ-
λοις καὶ μηδέτερον ὁποιῳοῦν, δι' αὑτοὺς δὲ δῆλον ὅτι μόνους
τοὺς ἀγαθούς· οἱ γὰρ κακοὶ [y] οὐ χαίρουσιν ἑαυτοῖς, εἰ μή τις
3 ὠφέλεια γίγνοιτο. Καὶ μόνη δὲ ἡ τῶν ἀγαθῶν φιλία ἀδιά-
βλητός ἐστιν· οὐ γὰρ ῥᾴδιον οὐδενὶ [z] πιστεῦσαι περὶ τοῦ ἐν
πολλῷ χρόνῳ [a] ὑπ' αὐτῶν δεδοκιμασμένου. Καὶ τὸ πιστεύειν
ἐν τούτοις, καὶ τὸ μηδέποτ' [b] ἂν ἀδικῆσαι, καὶ ὅσα ἄλλα ἐν
τῇ ὡς ἀληθῶς φιλίᾳ [c] ἀξιοῦται. ˥Ἐν δὲ ταῖς [d] ἑτέραις οὐδὲν
4 κωλύει τὰ τοιαῦτα γίνεσθαι. ˥Ἐπεὶ [e] γὰρ οἱ ἄνθρωποι λέ-
γουσι φίλους καὶ τοὺς διὰ τὸ χρήσιμον, ὥσπερ αἱ πόλεις
(δοκοῦσι γὰρ αἱ συμμαχίαι ταῖς πόλεσι γίνεσθαι ἕνεκα τοῦ
συμφέροντος), καὶ τοὺς δι' ἡδονὴν ἀλλήλους στέργοντας, ὥσ-
περ οἱ παῖδες, ἴσως [f] λέγειν μὲν δεῖ καὶ ἡμᾶς φίλους τοὺς
τοιούτους, εἴδη δὲ τῆς φιλίας πλείω, καὶ [g] πρώτως μὲν [h] καὶ
κυρίως τὴν τῶν ἀγαθῶν ᾗ ἀγαθοί, τὰς δὲ λοιπὰς καθ' ὁμοιό-
τητα· ᾗ γὰρ ἀγαθόν τι καὶ [i] ὅμοιον, ταύτῃ φίλοι· καὶ γὰρ
5 τὸ ἡδὺ [k] ἀγαθὸν τοῖς φιληδέσιν. Οὐ πάνυ δ' αὗται συν-
άπτουσιν, οὐδὲ γίνονται οἱ αὐτοὶ φίλοι διὰ τὸ χρήσιμον
καὶ [l] διὰ τὸ ἡδύ· οὐ γὰρ πάνυ συνδυάζεται [m] τὰ κατὰ συμβε-
βηκός.

6 6 Εἰς ταῦτα [n] δὲ τὰ εἴδη τῆς φιλίας [o] νενεμημένης οἱ μὲν

[w] ἡ ὄψις ἡδεῖα M^b. [x] ἀλλήλοις εἶναι K^b.M^b. [y] οὐ om. M^b. [z] πιστεύσεται M^b. [a] ὑπ' αὐτοῦ L^b, ὑφ' αὐτοῦ K^b. [b] ἂν om. O^b. [c] ἀξιοῦνται M^b. [d] ἑταιρείαις K^b, ἄλλαις L^b. [e] γὰρ] δὲ M^b. [f] μὲν δεῖ λέγειν L^b, δεῖ λέγειν M^b. [g] πρώτην M^b. [h] καὶ om. O^b. [i] ὅμοιόν τι ταύτῃ K^b.M^b. [k] ἀγαθόν τι τοῖς M^b. [l] διὰ τὸ om. M^b. [m] τὰ] ἀλλὰ M^b.O^b. [n] δὴ O^b. [o] κατανενεμημένης L^b.O^b.

φαῦλοι ἔσονται φίλοι δι' ἡδονὴν ἢ τὸ χρήσιμον, ταύτῃ ὅμοιοι ὄντες, οἱ δ' ἀγαθοὶ δι' αὑτοὺς [p] φίλοι· ᾗ γὰρ ἀγαθοί. Οὗτοι μὲν οὖν ἁπλῶς φίλοι, ἐκεῖνοι δὲ κατὰ συμβεβηκὸς καὶ [q] τῷ ὡμοιῶσθαι τούτοις. Ὥσ[r]περ [s] δ' ἐπὶ τῶν ἀρετῶν (5)
οἱ μὲν καθ' ἕξιν οἱ δὲ κατ' ἐνέργειαν ἀγαθοὶ λέγονται, οὕτω καὶ ἐπὶ τῆς φιλίας· οἱ μὲν γὰρ συζῶντες χαίρουσιν ἀλλήλοις καὶ πορίζουσι τἀγαθά, οἱ δὲ καθεύδοντες ἢ κεχωρισμένοι τοῖς τόποις οὐκ ἐνεργοῦσι μέν, οὕτω δ' ἔχουσιν [t] ὥστ' ἐνεργεῖν φιλικῶς· οἱ γὰρ τόποι οὐ διαλύουσι τὴν φιλίαν ἁπλῶς, ἀλλὰ τὴν ἐνέργειαν. Ἐὰν δὲ χρόνιος ἡ ἀπουσία [v] γίνηται, καὶ τῆς φιλίας [w] δοκεῖ λήθην ποιεῖν· ὅθεν εἴρηται

πολλὰς δὴ φιλίας ἀπροσηγορία διέλυσεν.

Οὐ φαίνονται δ' οὔθ' οἱ πρεσβῦται οὔθ' οἱ στρυφνοὶ φιλικοὶ 2
εἶναι· βραχὺ γὰρ ἐν αὐτοῖς τὸ τῆς ἡδονῆς, οὐδεὶς δὲ δύναται [x] συνημερεύειν τῷ λυπηρῷ οὐδὲ τῷ μὴ ἡδεῖ· μάλιστα γὰρ ἡ φύσις φαίνεται τὸ [y] μὲν λυπηρὸν φεύγειν, ἐφίεσθαι δὲ τοῦ ἡδέος. Οἱ δ' [z] ἀποδεχόμενοι ἀλλήλους, μὴ συζῶντες δέ, εὔνοις 3
ἐοίκασι μᾶλλον ἢ φίλοις. Οὐδὲν γὰρ οὕτως [a] ἐστὶ φίλων ὡς τὸ συζῆν· ὠφελείας μὲν γὰρ οἱ ἐνδεεῖς ὀρέγονται, συνημερεύειν δὲ καὶ οἱ μακάριοι· [b] μονώταις [c] μὲν γὰρ εἶναι τούτοις ἥκιστα προσήκει. Συνδιάγειν δὲ μετ' ἀλλήλων οὐκ ἔστι μὴ ἡδεῖς ὄντας μηδὲ χαίροντας τοῖς αὐτοῖς, ὅπερ ἡ ἑταιρικὴ δοκεῖ ἔχειν.

Μάλιστα μὲν οὖν ἐστὶ φιλία ἡ τῶν ἀγαθῶν, καθάπερ 4 7
πολλάκις εἴρηται· δοκεῖ [d] γὰρ φιλητὸν μὲν καὶ αἱρετὸν τὸ ἁπλῶς [e] ἀγαθὸν ἢ ἡδύ, ἑκάστῳ δὲ τὸ αὑτῷ τοιοῦτον· ὁ δ' ἀγαθὸς τῷ ἀγαθῷ δι' ἄμφω ταῦτα. Ἔοικε δ' ἡ μὲν φί- 5
λησις πάθει, ἡ δὲ φιλία ἕξει· ἡ γὰρ φίλησις οὐχ ἧττον πρὸς τὰ ἄψυχά ἐστιν, ἀντιφιλοῦσι δὲ μετὰ προαιρέσεως,

[p] φίλοι om. K^b. [q] τὸ L^b.O^b. [r] περ om. L^b. [s] δ'] γὰρ M^b. [t] ὥστ'] ὥστε καὶ L^b. [v] γένηται L^b.M^b.O^b. [w] λήθην δοκεῖ ποιεῖν K^b, λήθην ποιεῖν δοκεῖ O^b. [x] προσημερεύειν K^b, συνημερεύσειν M^b. [y] μὲν om. K^b.L^b.O^b. [z] ἀπεχόμενοι ἀλλήλων M^b. [a] ἐστὶ om. M^b. [b] μονιμωτάταις M^b. [c] μὲν om. K^b. [d] γὰρ] δὲ M^b. [e] ἀγαθὸν καὶ ἡδύ, τῷ δ' ἀγαθῷ ἄμφω ταῦτα K^b.

ἡ δὲ προαίρεσις ἀφ' ἕξεως. Καὶ τἀγαθὰ βούλονται τοῖς φιλουμένοις ἐκείνων ἕνεκα, οὐ κατὰ πάθος ἀλλὰ καθ' ἕξιν. Καὶ φιλοῦντες [f]τὸν φίλον τὸ αὑτοῖς ἀγαθὸν φιλοῦσιν· ὁ γὰρ ἀγαθὸς φίλος [g]γινόμενος ἀγαθὸν γίνεται ᾧ φίλος. ⌜Ἑκάτερος οὖν φιλεῖ [h]τε τὸ αὑτῷ ἀγαθόν, καὶ τὸ ἴσον ἀνταποδίδωσι τῇ βουλήσει καὶ τῷ ἡδεῖ· λέγεται γὰρ φιλότης [i]ἡ
(6) ἰσότης. Μάλιστα δὴ τῇ τῶν ἀγαθῶν ταῦθ' ὑπάρχει. ⌜Ἐν δὲ τοῖς [k]στρυφνοῖς καὶ πρεσβυτικοῖς ἧττον γίνεται ἡ φιλία, ὅσῳ [l]δυσκολώτεροί εἰσι καὶ ἧττον ταῖς ὁμιλίαις χαίρουσιν· ταῦτα γὰρ δοκεῖ μάλιστ' εἶναι φιλικὰ καὶ ποιητικὰ φιλίας. Διὸ νέοι μὲν γίνονται φίλοι ταχύ, πρεσβῦται δ' οὔ· οὐ γὰρ γίγνονται φίλοι οἷς ἂν μὴ χαίρωσιν· ὁμοίως δ' οὐδ' οἱ στρυφνοί. ⌜Ἀλλ' οἱ τοιοῦτοι εὖνοι μέν εἰσιν ἀλλήλοις· βούλονται γὰρ τἀγαθὰ καὶ ἀπαντῶσιν εἰς τὰς χρείας· φίλοι δ' οὐ πάνυ εἰσὶ διὰ τὸ μὴ συνημερεύειν μηδὲ χαίρειν ἀλλήλοις, ἃ
2 δὴ μάλιστ' εἶναι δοκεῖ φιλικά. Πολλοῖς δ' εἶναι φίλον κατὰ τὴν τελείαν φιλίαν οὐκ ἐνδέχεται, ὥσπερ οὐδ' ἐρᾶν πολλῶν ἅμα· ἔοικε γὰρ ὑπερβολῇ, τὸ τοιοῦτο δὲ πρὸς ἕνα πέφυκε γίνεσθαι, [m]πολλοὺς δ' ἅμα [n]τῷ αὐτῷ [o]ἀρέσκειν σφόδρα οὐ
3 ῥᾴδιον, ἴσως δ' οὐδ' [p]ἀγαθοὺς εἶναι. Δεῖ δὲ καὶ ἐμπειρίαν λαβεῖν καὶ ἐν συνηθείᾳ γενέσθαι, ὃ [q]παγχάλεπον. Διὰ τὸ χρήσιμον δὲ καὶ τὸ ἡδὺ πολλοῖς ἀρέσκειν ἐνδέχεται· πολλοὶ
4 γὰρ οἱ τοιοῦτοι, καὶ ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ αἱ ὑπηρεσίαι. Τούτων δὲ μᾶλλον ἔοικε φιλία [r]ἡ διὰ τὸ ἡδύ, ὅταν ταὐτὰ [s]ὑπ' ἀμφοῖν γίγνηται καὶ [t]χαίρωσιν ἀλλήλοις ἢ τοῖς αὐτοῖς, οἷαι τῶν νέων εἰσὶν αἱ φιλίαι· μᾶλλον [v]γὰρ ἐν ταύταις τὸ ἐλευθέριον. ⌜Ἡ δὲ διὰ τὸ χρήσιμον [w]ἀγοραίων. Καὶ οἱ μακάριοι [x]δὲ χρησίμων μὲν οὐδὲν δέονται, ἡδέων δέ· συζῆν μὲν γὰρ βούλονταί τισι, τὸ δὲ λυπηρὸν ὀλίγον μὲν χρόνον φέ-

[f] τὸν] δὲ τὸν Lb. [g] γενόμενος Lb.Mb.Ob. [h] τε post τὸ Kb, om. Ob. [i] ἡ om. Kb. [k] πρεσβυτικοῖς καὶ στρυφνοῖς Lb. [l] δύσκολοί Kb. [m] πολλοῖς Lb.Mb. [n] τὸν αὐτὸν Mb. [o] σφόδρα ἀρέσκειν Kb. [p] ἀγαθοῖς Lb. [q] χαλεπόν Mb. [r] ἡ om. Kb. [s] ἀπ' Kb.Mb. [t] χαίρουσιν Mb.Nb. [v] γὰρ] δ' Mb. [w] ἀγοραία Mb. [x] δὲ add. Lb.

ρουσιν, συνεχῶς δ' οὐθεὶς ἂν [y] ὑπομεῖναι, οὐδ' [z] αὐτὸ τὸ ἀγαθόν, εἰ λυπηρὸν αὐτῷ εἴη· διὸ τοὺς φίλους ἡδεῖς ζητοῦσιν. Δεῖ δ' ἴσως καὶ ἀγαθοὺς τοιούτους ὄντας, καὶ ἔτι αὐτοῖς· οὕτω γὰρ [a] ὑπάρξει αὐτοῖς ὅσα δεῖ τοῖς φίλοις. Οἱ δ' ἐν 5
ταῖς ἐξουσίαις διῃρημένοις φαίνονται χρῆσθαι τοῖς φίλοις· ἄλλοι γὰρ [b] αὐτοῖς εἰσὶ χρήσιμοι καὶ ἕτεροι ἡδεῖς, ἄμφω δ' οἱ αὐτοὶ οὐ πάνυ· οὔτε γὰρ ἡδεῖς μετ' ἀρετῆς ζητοῦσιν οὔτε χρησίμους εἰς τὰ καλά, ἀλλὰ τοὺς μὲν εὐτραπέλους τοῦ ἡδέος ἐφιέμενοι, τοὺς δὲ δεινοὺς πρᾶξαι τὸ ἐπιταχθέν· ταῦτα δ' οὐ πάνυ [c] γίνεται ἐν τῷ αὐτῷ. Ἡδὺς δὲ καὶ χρήσιμος 6
ἅμα εἴρηται [d] ὅτι ὁ σπουδαῖος· ἀλλ' ὑπερέχοντι οὐ γίνεται ὁ τοιοῦτος φίλος, [e] ἂν μὴ καὶ τῇ ἀρετῇ ὑπερέχηται· [f] εἰ δὲ μή, οὐκ ἰσάζει ἀνάλογον [g] ὑπερεχόμενος. Οὐ πάνυ δ' εἰώθασι τοιοῦτοι γίνεσθαι.

Εἰσὶ δ' οὖν αἱ εἰρημέναι φιλίαι ἐν ἰσότητι· τὰ γὰρ αὐτὰ 7 8
γίγνεται [h] ἀπ' ἀμφοῖν καὶ βούλονται ἀλλήλοις, ἢ ἕτερον ἀνθ' ἑτέρου [i] ἀντικαταλλάττονται, οἷον ἡδονὴν ἀντ' ὠφελείας. Ὅτι [k] δ' ἧττον εἰσὶν [l] αὗται αἱ φιλίαι καὶ μένουσιν, εἴρηται. Δοκοῦσι δὲ [m] καὶ δι' ὁμοιότητα καὶ ἀνομοιότητα [n] ταὐτοῦ εἶναί τε καὶ οὐκ εἶναι φιλίαι· καθ' ὁμοιότητα γὰρ [o] τῆς κατ' ἀρετὴν φαίνονται φιλίαι (ἡ μὲν γὰρ τὸ ἡδὺ ἔχει ἡ δὲ τὸ χρήσιμον, ταῦτα δ' ὑπάρχει κἀκείνῃ), τῷ δὲ τὴν μὲν ἀδιάβλητον [p] καὶ μόνιμον εἶναι, ταύτας δὲ ταχέως μεταπίπτειν ἄλλοις τε [q] διαφέρειν πολλοῖς, οὐ φαίνονται φιλίαι δι' ἀνομοιότητα [r] ἐκείνης. Ἕτερον δ' ἐστὶ φιλίας εἶδος τὸ καθ' (7)
ὑπεροχήν, οἷον πατρὶ πρὸς υἱὸν καὶ ὅλως πρεσβυτέρῳ πρὸς νεώτερον, ἀνδρί τε πρὸς γυναῖκα καὶ παντὶ ἄρχοντι πρὸς ἀρχόμενον. Διαφέρουσι δ' αὗται [s] καὶ ἀλλήλων· οὐ γὰρ ἡ

[y] ὑπομείνοι Lb. [z] αὐτὸ] αὖ Lb.Ob. [a] αὐτοῖς ὑπάρξει Lb.Mb. [b] αὐτοί εἰσιν εἰ χρήσιμοι Kb, αὐτοῖς εἰσιν οἱ χρήσιμοι Ob. [c] γίνονται Lb. [d] ὅτι om. Kb.Mb. [e] ἐὰν Kb. [f] εἰ] ἂν Ob. [g] ὑπερεχομένη Mb. [h] ἐπ' Lb. [i] καταλλάττονται Mb. [k] δ'] δὲ καὶ Lb. [l] αὗται φιλίαι Kb, αἱ τοιαῦται φιλίαι Lb. [m] καὶ post δὲ om. Kb.Ob. [n] αὐτοῦ Mb. [o] τὴν Mb. [p] εἶναι καὶ μόνιμον Mb. [q] πολλοῖς διαφέρειν Ob. [r] ἐκείναις Mb. [s] καὶ om. Lb.Mb.Ob.

αὐτὴ γονεῦσι πρὸς τέκνα καὶ ἄρχουσι πρὸς ἀρχομένους, ἀλλ'
οὐδὲ πατρὶ πρὸς υἱὸν καὶ υἱῷ πρὸς πατέρα, οὐδ' ἀνδρὶ πρὸς
γυναῖκα καὶ γυναικὶ πρὸς ἄνδρα. [t]Ἑτέρα γὰρ [v]ἑκάστῳ
τούτων ἀρετὴ καὶ τὸ ἔργον, ἕτερα δὲ καὶ δι' ἃ φιλοῦσιν·
2 [w]ἕτεραι οὖν καὶ αἱ φιλήσεις καὶ αἱ φιλίαι. [x]Ταὐτὰ μὲν
δὴ οὔτε γίγνεται ἑκατέρῳ παρὰ θατέρου οὔτε δεῖ ζητεῖν·
ὅταν δὲ γονεῦσι [y]μὲν τέκνα ἀπονέμῃ [z]ἃ δεῖ τοῖς γεννήσασι,
γονεῖς δὲ [z]υἱέσιν ἃ δεῖ τοῖς τέκνοις, μόνιμος ἡ τῶν τοιούτων
καὶ ἐπιεικὴς [a]ἔσται φιλία. Ἀνάλογον δ' ἐν [b]πάσαις ταῖς
καθ' ὑπεροχὴν οὔσαις φιλίαις καὶ [c]τὴν φίλησιν δεῖ γίνεσθαι,
οἷον τὸν ἀμείνω [d]μᾶλλον φιλεῖσθαι ἢ φιλεῖν, καὶ τὸν ὠφε-
λιμώτερον, καὶ τῶν ἄλλων ἕκαστον ὁμοίως· ὅταν γὰρ κατ'
ἀξίαν ἡ φίλησις γίγνηται, τότε γίγνεταί πως ἰσότης, [e]ὃ δὴ
τῆς φιλίας εἶναι δοκεῖ.

9 3 Οὐχ ὁμοίως δὲ τὸ ἴσον ἔν [f]τε τοῖς δικαίοις καὶ ἐν τῇ
φιλίᾳ φαίνεται ἔχειν· ἔστι γὰρ ἐν μὲν τοῖς δικαίοις ἴσον
[g]πρώτως τὸ κατ' ἀξίαν, τὸ δὲ κατὰ ποσὸν δευτέρως, ἐν δὲ
τῇ φιλίᾳ [h]τὸ μὲν κατὰ ποσὸν πρώτως, τὸ δὲ κατ' ἀξίαν δευ-
4 τέρως. Δῆλον δ', ἐὰν [i]πολὺ διάστημα [k]γίγνηται ἀρετῆς ἢ κα-
κίας ἢ εὐπορίας ἤ τινος ἄλλου· οὐ γὰρ ἔτι φίλοι εἰσίν, [l]ἀλλ'
οὐδ' ἀξιοῦσιν. Ἐμφανέστατον δὲ τοῦτ' ἐπὶ τῶν θεῶν· πλεῖ-
στων γὰρ οὗτοι πᾶσι τοῖς ἀγαθοῖς ὑπερέχουσιν. Δῆλον δὲ
καὶ ἐπὶ τῶν βασιλέων· οὐδὲ γὰρ τούτοις ἀξιοῦσιν εἶναι φίλοι
οἱ πολὺ καταδεέστεροι, οὐδὲ τοῖς ἀρίστοις ἢ σοφωτάτοις οἱ
5 μηδενὸς ἄξιοι. Ἀκριβὴς μὲν [m]οὖν ἐν [n]τοῖς τοιούτοις οὐκ
ἔστιν ὁρισμός, ἕως τίνος οἱ φίλοι· πολλῶν γὰρ ἀφαιρου-
μένων ἔτι μένει, πολὺ δὲ [o]χωρισθέντος, οἷον τοῦ θεοῦ, οὐκέτι.
6 Ὅθεν καὶ ἀπορεῖται, μή ποτ' [p]οὐ βούλονται οἱ φίλοι τοῖς

[t] ἑκατέρα Mb. [v] ἑκάστου Kb. [w] ἕτερα οὖν καὶ δι' ἃ φίλησις Kb. [x] ταυτὸ Kb. [y] μὲν om. Mb. [z] ἃ—υἱέσιν om. Mb. υἱέσιν om. Kb. [a] ἔσται ἡ φιλία Mb. [b] ἁπάσαις Lb. [c] τὴν φιλίαν Mb. [d] φιλεῖσθαι μᾶλλον Ob. [e] ὃ—δοκεῖ om. Lb. [f] τε om. Mb.Ob. [g] πρῶτον Mb. [h] πρώτως τὸ κατὰ ποσὸν, omisso μὲν, Lb. [i] πολὺ τὸ δ. Mb. [k] γένηται Kb.Ob. [l] ἀλλ' om. Mb. [m] οὖν om. Mb. [n] τοῖς om. Ob. [o] χωρισθέντες Mb.Nb. [p] οὐ om. Mb.

φίλοις τὰ μέγιστα τῶν ἀγαθῶν, οἷον θεοὺς εἶναι· [q]οὐδὲ γὰρ
ἔτι φίλοι ἔσονται αὐτοῖς, οὐδὲ δὴ ἀγαθά· οἱ γὰρ [r]φίλοι
ἀγαθά. Εἰ δὴ καλῶς εἴρηται ὅτι ὁ φίλος τῷ φίλῳ βούλεται
[s]τἀγαθὰ ἐκείνου ἕνεκα, μένειν ἂν δέοι οἷός ποτ' ἐστὶν ἐκεῖνος·
ἀνθρώπῳ δὲ ὄντι βουλήσεται τὰ μέγιστα [t]ἀγαθά. [u]Ἴσως
δ' οὐ [v]πάντα· αὑτῷ γὰρ μάλισθ' ἕκαστος βούλεται τἀγαθά.
Οἱ πολλοὶ δὲ δοκοῦσι διὰ φιλοτιμίαν βούλεσθαι φιλεῖσθαι (8)
μᾶλλον ἢ φιλεῖν, διὸ φιλοκόλακες οἱ πολλοί· ὑπερεχόμενος
γὰρ φίλος ὁ κόλαξ, ἢ προσποιεῖται τοιοῦτος [w]εἶναι [x]καὶ
μᾶλλον φιλεῖν ἢ φιλεῖσθαι. [y]Τὸ δὲ φιλεῖσθαι ἐγγὺς εἶναι
δοκεῖ τοῦ τιμᾶσθαι, οὗ δὴ οἱ πολλοὶ ἐφίενται. [z]Οὐ δι' αὐτὸ 2
δ' ἐοίκασιν αἱρεῖσθαι τὴν τιμήν, ἀλλὰ κατὰ συμβεβηκός· χαί-
ρουσι γὰρ οἱ μὲν πολλοὶ ὑπὸ τῶν ἐν ταῖς ἐξουσίαις τιμώ-
μενοι διὰ τὴν ἐλπίδα· οἴονται γὰρ τεύξεσθαι παρ' αὐτῶν,
[a]ἄν του δέωνται· ὡς δὴ σημείῳ τῆς εὐπαθείας χαίρουσι τῇ
τιμῇ. Οἱ δ' ὑπὸ τῶν ἐπιεικῶν καὶ εἰδότων ὀρεγόμενοι τιμῆς
βεβαιῶσαι τὴν οἰκείαν δόξαν [b]ἐφίενται περὶ αὑτῶν· χαίρουσι
δὴ ὅτι εἰσὶν ἀγαθοί, πιστεύοντες τῇ τῶν λεγόντων κρίσει.
Τῷ φιλεῖσθαι δὲ καθ' [c]αὑτὸ χαίρουσιν· διὸ δόξειεν ἂν κρεῖτ-
τον εἶναι τοῦ τιμᾶσθαι, καὶ ἡ φιλία καθ' [d]αὑτὴν [e]αἱρετὴ
εἶναι. Δοκεῖ δ' ἐν τῷ φιλεῖν μᾶλλον ἢ ἐν τῷ φιλεῖσθαι 3
[f]εἶναι. Σημεῖον δ' αἱ μητέρες τῷ φιλεῖν χαίρουσαι· ἔνιαι
γὰρ [g]διδόασι τὰ ἑαυτῶν τρέφεσθαι, καὶ φιλοῦσι μὲν εἰδυῖαι,
ἀντιφιλεῖσθαι δ' οὐ ζητοῦσιν, ἐὰν ἀμφότερα μὴ ἐνδέχηται,
ἀλλ' ἱκανὸν αὐταῖς ἔοικεν εἶναι, ἐὰν ὁρῶσιν εὖ πράττοντας,
καὶ αὐταὶ φιλοῦσιν αὐτούς, κἂν ἐκεῖνοι [h]μηδὲν ὧν μητρὶ προσ-
ήκει ἀπονέμωσι διὰ τὴν [i]ἄγνοιαν. Μᾶλλον δὲ τῆς φιλίας 4 10
οὔσης ἐν τῷ φιλεῖν, καὶ τῶν [k]φιλοφίλων ἐπαινουμένων, φί-

[q] οὐ K^b.M^b. [r] φίλοι τἀγαθά L^b.M^b.O^b. [s] ἀγαθὰ K^b. [t] ἀγαθά] εἶναι ἀγαθά M^b, ἀγαθὰ εἶναι L^b.O^b. [v] πάντων L^b. [w] εἶναι om. K^b.L^b.M^b.O^b. [x] καὶ μᾶλλον ante τοιοῦτος M^b. [y] τὸ δὲ φιλεῖσθαι] ἢ K^b. [z] οὐ] οἱ οὐ K^b, omisso δ'. [a] ἀνθ' οὗ K^b. [b] περὶ αὐτῶν ἐφίενται L^b.M^b, L^b. addito καὶ ante χαίρουσι. [c] ἑαυτὸ M^b. [d] ἑαυτὴν M^b. [e] εἶναι αἱρετή O^b. [f] εἶναι om. M^b. [g] διδόασι] δοκοῦσι K^b. [h] μὴ δύνωνται τῇ μητρὶ ἃ προσήκει ἀπονέμειν L^b.M^b. [i] ἄνοιαν K^b.L^b. [k] φιλοφίλων] φίλων K^b.

λων [l] ἀρετῇ τὸ φιλεῖν ἔοικεν, [m] ὥστ' ἐν οἷς τοῦτο γίνεται
5 κατ' ἀξίαν, οὗτοι μόνιμοι φίλοι καὶ ἡ [n] τούτων φιλία. Οὕτω
δ' ἂν καὶ οἱ ἄνισοι μάλιστ' εἶεν φίλοι· ἰσάζοιντο γὰρ ἄν.
Ἡ δ' ἰσότης καὶ ὁμοιότης φιλότης, καὶ μάλιστα μὲν ἡ τῶν
κατ' ἀρετὴν ὁμοιότης· μόνιμοι γὰρ ὄντες καθ' αὑτοὺς καὶ
πρὸς ἀλλήλους μένουσι, καὶ οὔτε δέονται φαύλων οὔθ' ὑπη-
ρετοῦσι τοιαῦτα, ἀλλ' ὡς εἰπεῖν καὶ διακωλύουσι· τῶν ἀγα-
θῶν γὰρ μήτ' αὐτοὺς ἁμαρτάνειν μήτε τοῖς φίλοις [o] ἐπιτρέ-
πειν. Οἱ δὲ μοχθηροὶ τὸ μὲν βέβαιον οὐκ ἔχουσιν· οὐδὲ
γὰρ αὑτοῖς διαμένουσιν ὅμοιοι ὄντες· ἐπ' ὀλίγον δὲ χρόνον
6 γίγνονται φίλοι, χαίροντες τῇ ἀλλήλων μοχθηρίᾳ. Οἱ χρή-
σιμοι δὲ καὶ ἡδεῖς ἐπὶ [p] πλεῖον διαμένουσιν· [q] ἕως [r] γὰρ [s] ἂν
πορίζωσιν [t] ἡδονὰς ἢ ὠφελείας ἀλλήλοις. Ἐξ ἐναντίων δὲ
μάλιστα μὲν δοκεῖ [v] ἡ διὰ τὸ χρήσιμον γίγνεσθαι φιλία,
οἷον πένης πλουσίῳ, ἀμαθὴς εἰδότι· οὗ γὰρ τυγχάνει τις ἐν-
δεὴς ὤν, τούτου ἐφιέμενος ἀντιδωρεῖται ἄλλο. Ἐνταῦθα δ'
ἄν τις ἕλκοι [w] καὶ ἐραστὴν καὶ ἐρώμενον, καὶ [x] καλὸν καὶ αἰ-
σχρόν. Διὸ φαίνονται καὶ οἱ ἐρασταὶ [y] γελοῖοι ἐνίοτε, ἀξι-
οῦντες φιλεῖσθαι ὡς φιλοῦσιν· [z] ὁμοίως [a] δὴ φιλητοὺς ὄντας
7 [b] ἴσως ἀξιωτέον, μηδὲν δὲ τοιοῦτον ἔχοντας γελοῖον. Ἴσως
δὲ οὐδ' ἐφίεται τὸ ἐναντίον τοῦ ἐναντίου καθ' αὑτό, ἀλλὰ
κατὰ συμβεβηκός. Ἡ δ' ὄρεξις [c] τοῦ [d] μέσου ἐστίν· τοῦτο
γὰρ ἀγαθόν, οἷον τῷ [e] ξηρῷ οὐχ ὑγρῷ [f] γενέσθαι ἀλλ' ἐπὶ
τὸ μέσον ἐλθεῖν, καὶ τῷ θερμῷ καὶ τοῖς ἄλλοις ὁμοίως. Ταῦτα
μὲν οὖν ἀφείσθω· καὶ γάρ ἐστιν [g] ἀλλοτριώτερα.

11 (9) Ἔοικε δέ, καθάπερ ἐν ἀρχῇ εἴρηται, περὶ [h] ταὐτὰ καὶ ἐν τοῖς αὐτοῖς εἶναι [i] ἥ τε φιλία καὶ τὸ δίκαιον· ἐν ἁπάσῃ γὰρ κοινωνίᾳ δοκεῖ τι δίκαιον εἶναι, καὶ φιλία δέ· προσαγορεύουσι

[l] ἀρετῆι K^b, ἀρετὴ εἶναι M^b, ἀρετὴ L^b.O^b. [m] ὥστε καὶ ἐν M^b. [n] τούτων] τῶν τοιούτων L^b.M^b. [o] post ἐπιτρέπειν L^b. ὑπηρετεῖ, M^b. ὑπηρετεῖν. [p] πλέον M^b, πλείω O^b. [q] ἕως] ἡδέως K^b. [r] γὰρ om. O^b. [s] ἂν om. M^b. [t] ἡδονὰς καὶ ὠφελῶσιν O^b. [v] ἡ om. K^b. [w] καὶ ante ἐραστὴν om. M^b. [x] αἰσχρὸν καὶ καλόν O^b. [y] γελοῖοι ὄντες ἐνίοτε· ἀξιοῦσι γὰρ φιλεῖσθαι O^b. [z] ὅμως L^b. [a] δὲ O^b. [b] ἴσων M^b. [c] τοῦ om. L^b.M^b. [d] μέσον M^b. [e] ὑγρῷ οὐ ξηρῷ K^b.O^b. [f] γίνεσθαι L^b.M^b. [g] ἀλλοτριώτερον M^b. [h] ταυτὸ K^b. [i] ἥ τε—εἶναι om. M^b.

[k]γοῦν ὡς φίλους τοὺς σύμπλους καὶ τοὺς συστρατιώτας, ὁμοίως δὲ καὶ τοὺς ἐν ταῖς ἄλλαις κοινωνίαις. Καθ' ὅσον δὲ κοινωνοῦσιν, ἐπὶ τοσοῦτόν ἐστι φιλία· καὶ γὰρ τὸ δίκαιον. Καὶ ἡ παροιμία "κοινὰ [l]τὰ φίλων," ὀρθῶς· ἐν κοινωνίᾳ γὰρ ἡ φιλία. Ἔστι δ' ἀδελφοῖς μὲν καὶ [m]ἑταίροις πάντα κοινά, 2
τοῖς δ' [n]ἄλλοις ἀφωρισμένα, καὶ τοῖς μὲν πλείω τοῖς δ' ἐλάττω· καὶ γὰρ τῶν φιλιῶν αἱ μὲν μᾶλλον αἱ δ' ἧττον. Διαφέρει δὲ καὶ τὰ δίκαια· οὐ γὰρ ταὐτὰ γονεῦσι πρὸς τέκνα καὶ ἀδελφοῖς πρὸς ἀλλήλους, οὐδ' ἑταίροις καὶ πολίταις, ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων φιλιῶν. Ἕτερα δὴ καὶ [o]τὰ 3
ἄδικα πρὸς ἑκάστους τούτων, καὶ αὔξησιν λαμβάνει τῷ μᾶλλον πρὸς φίλους εἶναι, οἷον [p]χρήματα ἀποστερῆσαι ἑταῖρον δεινότερον ἢ πολίτην, καὶ μὴ βοηθῆσαι [q]ἀδελφῷ ἢ ὀθνείῳ, καὶ πατάξαι πατέρα ἢ ὁντινοῦν ἄλλον. Αὔξεσθαι δὲ [r]πέφυκεν ἅμα τῇ φιλίᾳ καὶ τὸ δίκαιον, ὡς ἐν τοῖς αὐτοῖς ὄντα [s]καὶ ἐπ' ἴσον διήκοντα. Αἱ δὲ κοινωνίαι πᾶσαι μορίοις ἐοί- 4
κασι [t]τῆς πολιτικῆς· συμπορεύονται γὰρ ἐπί τινι συμφέροντι, [v]καὶ πορίζόμενοί τι τῶν εἰς τὸν βίον· καὶ ἡ πολιτικὴ δὲ κοινωνία τοῦ συμφέροντος χάριν δοκεῖ καὶ ἐξ ἀρχῆς συνελθεῖν καὶ διαμένειν· τούτου γὰρ καὶ οἱ νομοθέται στοχάζονται, καὶ δίκαιόν φασιν εἶναι τὸ κοινῇ συμφέρον. Αἱ μὲν οὖν 5
ἄλλαι κοινωνίαι κατὰ μέρη τοῦ συμφέροντος ἐφίενται, οἷον πλωτῆρες μὲν τοῦ κατὰ τὸν πλοῦν πρὸς ἐργασίαν [w]χρημάτων ἤ τι τοιοῦτον, [x]συστρατιῶται δὲ τοῦ κατὰ τὸν πόλεμον, εἴτε χρημάτων εἴτε νίκης [y]ἢ πόλεως ὀρεγόμενοι, ὁμοίως δὲ καὶ φυλέται καὶ δημόται. Ἔνιαι δὲ τῶν κοινωνιῶν δι' ἡδονὴν δοκοῦσι γίγνεσθαι, [z]θιασωτῶν καὶ ἐρανιστῶν· αὗται γὰρ θυσίας ἕνεκα καὶ συνουσίας. Πᾶσαι δ' αὗται ὑπὸ τὴν

[k] γοῦν] γὰρ L^b, δὲ M^b. [l] τὰ τῶν φίλων M^b. [m] ἑτέροις L^b. [n] ἄλλοις om. K^b. [o] τὰ δίκαια L^b, τὰ ἄδικα καὶ τὰ δίκαια M^b. [p] χρημάτων M^b. [q] ἀδελφοῖς ἢ ὀθνείοις M^b. [r] πέφυκεν] φαίνεται K^b. [s] καὶ ἐπ' ἴσων διήκοντα L^b, om. K^b. [t] τοῖς πολιτικοῖς M^b. [v] καὶ om. M^b. [w] χρημάτων] ἢ χρημάτων L^b. [x] στρατιῶται O^b. [y] ἢ] εἴτε L^b. [z] θειασ τῶν K^b, incerta inter σ et τ vocali.

πολιτικὴν ἐοίκασιν [a]εἶναι· οὐ γὰρ [b]τοῦ παρόντος συμφέρον-
τος ἡ πολιτικὴ ἐφίεται, ἀλλ' εἰς ἅπαντα τὸν βίον, θυσίας τε
ποιοῦντες καὶ περὶ [c]ταύτας συνόδους, τιμὰς [d]ἀπονέμοντες
τοῖς θεοῖς, καὶ [e]αὑτοῖς ἀναπαύσεις πορίζοντες μεθ' ἡδονῆς.
Αἱ γὰρ [f]ἀρχαῖαι θυσίαι καὶ σύνοδοι φαίνονται γίνεσθαι
μετὰ τὰς τῶν καρπῶν συγκομιδὰς οἷον ἀπαρχαί· μάλιστα
6 γὰρ ἐν τούτοις ἐσχόλαζον τοῖς καιροῖς. Πᾶσαι δὴ φαί-
νονται αἱ κοινωνίαι μόρια τῆς πολιτικῆς εἶναι· ἀκολουθήσουσι
δὲ αἱ τοιαῦται φιλίαι ταῖς [g]τοιαύταις κοινωνίαις.

12 Πολιτείας δ' [h]ἐστὶν εἴδη τρία, ἴσαι [i]δὲ [k]καὶ παρεκβάσεις,
(10) οἷον φθοραὶ τούτων. Εἰσὶ [l]δ' αἱ μὲν πολιτεῖαι βασιλεία
τε καὶ [m]ἀριστοκρατία, τρίτη δ' [n]ἡ ἀπὸ τιμημάτων, ἣν τι-
μοκρατικὴν λέγειν οἰκεῖον φαίνεται, πολιτείαν δ' αὐτὴν [o]εἰώ-
2 θασιν οἱ πλεῖστοι καλεῖν. Τούτων δὲ βελτίστη μὲν ἡ βα-
σιλεία, χειρίστη δ' ἡ τιμοκρατία. Παρέκβασις δὲ βασιλείας
μὲν τυραννίς· ἄμφω γὰρ μοναρχίαι, διαφέρουσι δὲ πλεῖστον·
ὁ μὲν γὰρ τύραννος τὸ [p]ἑαυτῷ συμφέρον σκοπεῖ, ὁ δὲ βασι-
λεὺς τὸ τῶν ἀρχομένων. Οὐ γάρ ἐστι βασιλεὺς ὁ μὴ αὐτ-
άρκης καὶ πᾶσι τοῖς ἀγαθοῖς ὑπερέχων· ὁ δὲ τοιοῦτος οὐ-
δενὸς προσδεῖται· τὰ ὠφέλιμα οὖν αὑτῷ [q]μὲν οὐκ ἂν σκο-
ποίη, τοῖς [r]δ' ἀρχομένοις· ὁ γὰρ μὴ τοιοῦτος κληρωτὸς ἄν
[s]τις [t]εἴη βασιλεύς. Ἡ δὲ τυραννὶς ἐξ ἐναντίας ταύτῃ· τὸ
γὰρ [v]ἑαυτῷ ἀγαθὸν διώκει. Καὶ φανερώτερον ἐπὶ ταύτης
3 ὅτι χειρίστη· κάκιστον δὲ τὸ ἐναντίον τῷ βελτίστῳ. Μετα-
βαίνει δ' ἐκ βασιλείας εἰς τυραννίδα· φαυλότης γάρ ἐστι
μοναρχίας ἡ τυραννίς· ὁ [w]δὴ μοχθηρὸς βασιλεὺς τύραννος
γίνεται. Ἐξ ἀριστοκρατίας δὲ εἰς ὀλιγαρχίαν κακίᾳ τῶν
ἀρχόντων, οἳ νέμουσι τὰ τῆς πόλεως παρὰ τὴν ἀξίαν, καὶ

[a] εἶναι om. K^b. [b] τοῦ ἐπὶ τοῦ παρόντος O^b. [c] ταύτας τὰς συνόδους K^b.L^b. [d] ἀπονέμουσι M^b. [e] ἑαυτοῖς L^b.M^b. [f] ἀρχαὶ αἱ L^b. [g] τοιαύταις om. K^b. [h] εἰσὶν L^b. [i] δὲ om. M^b. [k] καὶ] αἱ L^b, καὶ αἱ O^b. [l] δ' αἱ om. K^b. [m] ἀριστοκράτεια K^b. [n] ἡ om. K^b. [o] οἱ πλεῖστοι εἰώθασι O^b. [p] αὐτῶι K^b. [q] μὲν om. M^b. [r] ἀρχομένοις δέ M^b. [s] τις om. L^b. [t] εἴη ἢ βασιλεύς. K^b.L^b.M^b. [v] ἑαυτῇ L^b. [w] δὲ L^b.M^b.O^b.

πάντα ἢ τὰ πλεῖστα τῶν ἀγαθῶν ἑαυτοῖς, καὶ τὰς ἀρχὰς ἀεὶ
τοῖς αὐτοῖς, περὶ [x] πλείστου ποιούμενοι τὸ πλουτεῖν· ὀλίγοι
δὴ ἄρχουσι καὶ μοχθηροὶ ἀντὶ τῶν ἐπιεικεστάτων. Ἐκ δὲ
[y] δὴ τιμοκρατίας εἰς δημοκρατίαν· σύνοροι γάρ εἰσιν αὗται·
πλήθους γὰρ βούλεται καὶ ἡ τιμοκρατία εἶναι, καὶ ἴσοι πάν-
τες οἱ ἐν [z] τῷ τιμήματι. Ἥκιστα δὲ μοχθηρόν ἐστιν [z] ἡ δη-
μοκρατία· ἐπὶ μικρὸν γὰρ παρεκβαίνει τὸ τῆς πολιτείας εἶ-
δος. Μεταβάλλουσι μὲν οὖν μάλισθ' οὕτως αἱ πολιτεῖαι·
ἐλάχιστον [a] γὰρ οὕτω καὶ ῥᾷστα μεταβαίνουσιν. Ὁμοιώ- 4
ματα [b] δ' αὐτῶν καὶ οἷον παραδείγματα λάβοι τις [c] ἂν καὶ ἐν
ταῖς οἰκίαις. Ἡ μὲν γὰρ πατρὸς πρὸς υἱεῖς κοινωνία βασι-
λείας ἔχει σχῆμα· τῶν τέκνων γὰρ τῷ πατρὶ μέλει. Ἐν-
τεῦθεν [d] δὲ καὶ Ὅμηρος τὸν Δία [e] πατέρα προσαγορεύει· πα-
τρικὴ γὰρ ἀρχὴ βούλεται ἡ βασιλεία εἶναι. Ἐν Πέρσαις
δ' ἡ τοῦ πατρὸς τυραννική· χρῶνται γὰρ ὡς δούλοις τοῖς
υἱέσιν. Τυραννικὴ δὲ καὶ ἡ δεσπότου πρὸς δούλους· τὸ γὰρ
τοῦ δεσπότου συμφέρον ἐν αὐτῇ πράττεται. Αὕτη μὲν οὖν
ὀρθὴ φαίνεται, ἡ Περσικὴ δ' ἡμαρτημένη· τῶν διαφερόντων
γὰρ αἱ ἀρχαὶ διάφοροι. Ἀνδρὸς δὲ καὶ γυναικὸς ἀριστο- 5
κρατικὴ φαίνεται· κατ' ἀξίαν γὰρ ὁ ἀνὴρ ἄρχει, καὶ περὶ
ταῦτα ἃ δεῖ τὸν ἄνδρα· [f] ὅσα δὲ γυναικὶ ἁρμόζει, ἐκείνῃ ἀπο-
δίδωσιν. [g] Ἁπάντων δὲ κυριεύων ὁ ἀνὴρ εἰς ὀλιγαρχίαν με-
θίστησιν· παρὰ τὴν ἀξίαν γὰρ [h] αὐτὸ ποιεῖ, καὶ [i] οὐχ ᾗ ἀμεί-
νων. Ἐνίοτε δὲ ἄρχουσιν αἱ γυναῖκες ἐπίκληροι οὖσαι· οὐ
δὴ γίνονται κατ' ἀρετὴν αἱ ἀρχαί, ἀλλὰ [k] διὰ πλοῦτον καὶ
δύναμιν, καθάπερ ἐν ταῖς ὀλιγαρχίαις. Τιμοκρατικῇ δ' ἔοι- 6
κεν ἡ τῶν ἀδελφῶν· ἴσοι γάρ, [l] πλὴν ἐφ' ὅσον ταῖς [m] ἡλι-
κίαις διαλλάττουσιν· διόπερ ἂν πολὺ ταῖς ἡλικίαις διαφέ-
ρωσιν, οὐκέτι ἀδελφικὴ [n] γίνεται ἡ φιλία. [o] Δημοκρατία
δὲ μάλιστα [p] μὲν ἐν ταῖς ἀδεσπότοις τῶν οἰκήσεων (ἐνταῦθα

[x] πλεῖστον K^b.L^b. [y] δὴ om. K^b.L^b.O^b. [z] τῷ et ἡ om. K^b.
[a] γὰρ] μὲν γὰρ M^b. [b] δ' om. M^b. [c] ἂν om. K^b. [d] δὲ om. M^b.
[e] προσαγορεύει πατέρα O^b. [f] ὅσα] ἃ K^b. [g] πάντων K^b. [h] αὐτὸς M^b.
[i] οὐχὶ ἀμείνω K^b. [k] διὰ] κατὰ K^b. [l] πλέον M^b. [m] ἡλικίαις οὐ διαλλάττουσι pr. K^b. [n] φαίνεται K^b. [o] δημοκρατίαι K^b. [p] μὲν om. M^b.

γὰρ πάντες ἐξ ἴσου), καὶ ἐν αἷς ἀσθενὴς ὁ ἄρχων καὶ ἑκάστῳ ἐξουσία.

13 (11) Καθ' ἑκάστην δὲ τῶν πολιτειῶν φιλία φαίνεται, ἐφ' ὅσον καὶ τὸ δίκαιον, βασιλεῖ μὲν πρὸς τοὺς βασιλευομένους ἐν ὑπεροχῇ εὐεργεσίας· εὖ γὰρ ποιεῖ τοὺς βασιλευομένους, εἴπερ ἀγαθὸς ὢν ἐπιμελεῖται αὐτῶν, ἵν' [q] εὖ πράττωσιν, ὥσπερ νομεὺς προβάτων· ὅθεν καὶ Ὅμηρος τὸν Ἀγαμέμνονα ποι-
2 μένα λαῶν [r] εἶπεν. Τοιαύτη δὲ καὶ ἡ πατρική, διαφέρει δὲ τῷ μεγέθει τῶν εὐεργετημάτων· αἴτιος γὰρ τοῦ [s] εἶναι, δοκοῦντος μεγίστου, καὶ τροφῆς καὶ παιδείας· καὶ τοῖς προγόνοις δὲ ταῦτα [t] ἀπονέμεται· φύσει [v] τε ἀρχικὸν πατὴρ
3 υἱῶν καὶ πρόγονοι ἐκγόνων καὶ βασιλεὺς βασιλευομένων. Ἐν ὑπεροχῇ δὲ αἱ φιλίαι αὗται, διὸ καὶ τιμῶνται οἱ γονεῖς. Καὶ τὸ δίκαιον δὴ ἐν τούτοις οὐ ταὐτὸ ἀλλὰ τὸ κατ' ἀξίαν·
4 οὕτω [w] γὰρ καὶ ἡ φιλία. Καὶ ἀνδρὸς δὲ πρὸς γυναῖκα ἡ αὐτὴ φιλία [x] καὶ ἐν ἀριστοκρατίᾳ· κατ' ἀρετὴν γάρ, καὶ τῷ ἀμείνονι πλέον ἀγαθόν, καὶ τὸ ἁρμόζον ἑκάστῳ· οὕτω δὲ
5 καὶ τὸ δίκαιον. Ἡ δὲ τῶν ἀδελφῶν τῇ ἑταιρικῇ ἔοικεν· ἴσοι [y] γὰρ καὶ ἡλικιῶται, οἱ τοιοῦτοι δ' [z] ὁμοπαθεῖς καὶ ὁμοήθεις ὡς ἐπὶ τὸ πολύ. Ἔοικε [a] δὴ ταύτῃ καὶ ἡ κατὰ τὴν [b] τιμοκρατικήν· ἴσοι γὰρ οἱ πολῖται [c] βούλονται [d] καὶ ἐπιεικεῖς εἶναι· ἐν μέρει [e] δὴ τὸ ἄρχειν, καὶ ἐξ ἴσου· οὕτω δὴ καὶ ἡ
6 φιλία. Ἐν δὲ ταῖς παρεκβάσεσιν, ὥσπερ καὶ τὸ δίκαιον ἐπὶ μικρόν ἐστιν, οὕτω καὶ ἡ φιλία [f] ἐστί, καὶ ἥκιστα ἐν τῇ χειρίστῃ· ἐν τυραννίδι γὰρ οὐδὲν ἢ μικρὸν φιλίας. Ἐν οἷς γὰρ μηδὲν κοινόν [g] ἐστι τῷ ἄρχοντι καὶ [h] τῷ ἀρχομένῳ, οὐδὲ φιλία· οὐδὲ γὰρ δίκαιον· [i] ἀλλ' οἷον τεχνίτῃ πρὸς ὄργανον καὶ ψυχῇ πρὸς σῶμα καὶ δεσπότῃ πρὸς δοῦλον· ὠφελεῖται

[q] εὖ πράσσωσιν $L^b.O^b$, εὐπραγῶσιν $M^b.N^b$. [r] εἶπεν om. K^b. [s] εἶναι post μεγίστου $L^b.O^b$, utrobique M^b. [t] προσνέμεται $K^b.L^b.O^b$. [v] τε] τε γὰρ $L^b.M^b$. [w] γὰρ ἂν καὶ M^b. [x] καὶ] ἡ καὶ L^b. [y] γὰρ om. K^b. [z] ὁμομαθεῖς καὶ ὁμοήθεις O^b, ὁμοήθεις καὶ ὁμομαθεῖς $L^b.M^b.N^b$. [a] δὲ $K^b.M^b$. [b] δημοκρατικὴν O^b. [c] βουλεύονται K^b, φαίνονται M^b. [d] καὶ ἐπιεικεῖς ante βούλονται $L^b.O^b$. [e] δὲ τὸ M^b. [f] ἐστί om. K^b. [g] ἐστι ante κοινόν L^b, om. O^b. [h] τῷ post καὶ om. $K^b.O^b$. [i] ἀλλ' om. K^b.

μὲν γὰρ [k]πάντα ταῦτα ὑπὸ τῶν χρωμένων, φιλία δ' οὐκ
ἔστι πρὸς τὰ ἄψυχα οὐδὲ δίκαιον. Ἀλλ' οὐδὲ πρὸς ἵππον
[l]ἢ βοῦν, οὐδὲ πρὸς δοῦλον ᾗ δοῦλος. Οὐδὲν γὰρ κοινόν ἐστιν·
ὁ γὰρ δοῦλος ἔμψυχον ὄργανον, τὸ δ' ὄργανον ἄψυχος δοῦ-
λος. Ἧι μὲν οὖν δοῦλος, [m]οὐκ ἔστι φιλία πρὸς αὐτόν, ᾗ 7
δ' ἄνθρωπος· δοκεῖ γὰρ εἶναί τι δίκαιον παντὶ ἀνθρώπῳ πρὸς
πάντα τὸν δυνάμενον κοινωνῆσαι [n]νόμου καὶ συνθήκης· καὶ
φιλίας [o]δή, καθ' ὅσον ἄνθρωπος. Ἐπὶ μικρὸν [p]δὴ καὶ ἐν 8
ταῖς τυραννίσιν αἱ φιλίαι καὶ τὸ δίκαιον, ἐν δὲ ταῖς δημοκρα-
τίαις ἐπὶ [q]πλεῖστον· πολλὰ γὰρ τὰ κοινὰ [r]ἴσοις οὖσιν.

Ἐν κοινωνίᾳ μὲν οὖν πᾶσα φιλία ἐστίν, καθάπερ [s]εἴρηται· 14
ἀφορίσειε δ' ἄν τις τήν τε συγγενικὴν καὶ τὴν ἑταιρικήν. (12)
Αἱ δὲ πολιτικαὶ καὶ φυλετικαὶ καὶ [t]συμπλοϊκαί, καὶ ὅσαι
τοιαῦται, κοινωνικαῖς ἐοίκασι μᾶλλον· οἷον γὰρ καθ' ὁμο-
λογίαν τινὰ φαίνονται εἶναι. Εἰς [v]ταύτας δὲ τάξειεν ἂν
τις καὶ τὴν ξενικήν. Καὶ ἡ συγγενικὴ δὲ φαίνεται πολυ- 2
ειδὴς εἶναι, [w]ἠρτῆσθαι δὲ πᾶσα ἐκ [x]τῆς πατρικῆς· οἱ γονεῖς
μὲν γὰρ στέργουσι τὰ τέκνα ὡς [y]ἑαυτῶν τι ὄντα, [z]τὰ δὲ
τέκνα τοὺς γονεῖς ὡς ἀπ' ἐκείνων [a]τι ὄντα. Μᾶλλον δ'
ἴσασιν [b]οἱ γονεῖς τὰ ἐξ αὐτῶν ἢ τὰ γεννηθέντα ὅτι ἐκ τού-
των, καὶ μᾶλλον συνῳκείωται τὸ ἀφ' οὗ τῷ γεννηθέντι ἢ τὸ
[c]γενόμενον τῷ ποιήσαντι· τὸ γὰρ ἐξ αὐτοῦ οἰκεῖον τῷ ἀφ'
οὗ, οἷον [d]ὀδοὺς ἢ θρὶξ [e]ἢ ὁτιοῦν [f]τῷ ἔχοντι· [g]ἐκείνῳ δ' οὐθὲν
[h]τὸ ἀφ' οὗ, ἢ ἧττον. Καὶ τῷ πλήθει δὲ τοῦ χρόνου· οἱ
μὲν γὰρ εὐθὺς [i]γενόμενα στέργουσιν, τὰ δὲ [k]προελθόντα
τοῖς χρόνοις τοὺς γονεῖς, σύνεσιν ἢ αἴσθησιν λαβόντα. Ἐκ
τούτων δὲ δῆλον καὶ δι' ἃ φιλοῦσι [l]μᾶλλον αἱ μητέρες.

[k] πάντα] καὶ M^b, om. L^b. [l] ἢ] οὐδὲ K^b.O^b. [m] οὐκ] δούλοις μὲν οὐκ K^b. [n] νόμου] καὶ νόμου K^b. [o] δέ M^b. [p] δὲ L^b.O^b. [q] πλεῖον K^b. [r] ἴσοις οὖσιν] εἰσοίσουσιν L^b. [s] εἴρηται πρότερον ἀφορίσειε L^b. [t] σύμπλων K^b. [v] ταῦτα O^b. [w] ἠρτῆσθαι δὲ] καὶ ἠρτῆσθαι K^b.M^b. [x] τῆς om. M^b.N^b. [y] αὐτῶν τε K^b. [z] τὰ—ὄντα om. M^b. [a] τι om. K^b. [b] οἱ γονεῖς om. M^b. [c] γινόμενον O^b. [d] ὀδοὺς θρὶξ K^b, θρὶξ ὀδοὺς L^b.O^b. [e] ἢ om. K^b.L^b.O^b. [f] τῷ ἔχοντι om. K^b. [g] ἐκείνων δ' οὐθενὶ O^b. [h] τὸ] τῷ M^b.O^b. [i] γενώμενα L^b, γεννώμενα M^b. [k] προελθόντος χρόνου K^b. [l] αἱ μητέρες μᾶλλον K^b.

3 Γονεῖς μὲν [m] οὖν τέκνα φιλοῦσιν ὡς ἑαυτούς (τὰ γὰρ ἐξ αὐ-
τῶν οἷον ἕτεροι αὐτοὶ τῷ κεχωρίσθαι), τέκνα δὲ γονεῖς ὡς
ἀπ' ἐκείνων πεφυκότα, ἀδελφοὶ δ' ἀλλήλους τῷ ἐκ τῶν αὐτῶν
πεφυκέναι· ἡ γὰρ πρὸς ἐκεῖνα ταὐτότης ἀλλήλοις [n] ταὐτο-
ποιεῖ· [o] ὅθεν φασὶ ταὐτὸν αἷμα καὶ ῥίζαν καὶ τὰ τοιαῦτα.
4 Εἰσὶ δὴ [p] ταὐτό πως καὶ ἐν διῃρημένοις. Μέγα [q] δὲ πρὸς
φιλίαν καὶ τὸ σύντροφον καὶ τὸ καθ' ἡλικίαν· ἧλιξ γὰρ
ἥλικα, καὶ οἱ συνήθεις ἑταῖροι· διὸ καὶ [r] ἡ ἀδελφικὴ τῇ ἑται-
ρικῇ ὁμοιοῦται. Ἀνεψιοὶ δὲ καὶ οἱ λοιποὶ συγγενεῖς ἐκ
τούτων [s] συνῳκείωνται· τῷ γὰρ ἀπὸ τῶν αὐτῶν εἶναι. Γί-
γνονται δ' οἱ μὲν οἰκειότεροι οἱ δ' ἀλλοτριώτεροι τῷ σύνεγ-
5 γυς ἢ πόρρω τὸν ἀρχηγὸν εἶναι. Ἔστι δ' ἡ μὲν πρὸς γονεῖς
φιλία τέκνοις, καὶ ἀνθρώποις πρὸς θεούς, ὡς πρὸς ἀγαθὸν
[t] καὶ ὑπερέχον· εὖ γὰρ πεποιήκασι τὰ μέγιστα· τοῦ γὰρ
εἶναι καὶ τραφῆναι αἴτιοι, καὶ γενομένοις τοῦ παιδευθῆναι.
6 Ἔχει δὲ [v] καὶ τὸ ἡδὺ καὶ τὸ χρήσιμον ἡ τοιαύτη φιλία μᾶλ-
λον τῶν ὀθνείων, ὅσῳ καὶ κοινότερος ὁ βίος [w] αὐτοῖς [x] ἐστίν.
Ἔστι δὲ καὶ [y] ἐν τῇ ἀδελφικῇ ἅπερ καὶ [z] ἐν τῇ ἑταιρικῇ, καὶ
μᾶλλον ἐν τοῖς ἐπιεικέσι, καὶ ὅλως [a] ἐν τοῖς ὁμοίοις, ὅσῳ
οἰκειότεροι καὶ ἐκ γενετῆς [b] ὑπάρχουσι στέργοντες ἀλλή-
λους, καὶ [c] ὅσῳ ὁμοηθέστεροι οἱ ἐκ τῶν αὐτῶν καὶ σύντροφοι
καὶ παιδευθέντες ὁμοίως· καὶ ἡ κατὰ τὸν χρόνον δοκιμασία
7 πλείστη καὶ βεβαιοτάτη. Ἀνάλογον δὲ καὶ [d] ἐν τοῖς λοι-
ποῖς τῶν συγγενῶν τὰ φιλικά. Ἀνδρὶ δὲ καὶ γυναικὶ [e] φιλία
δοκεῖ κατὰ φύσιν ὑπάρχειν· ἄνθρωπος γὰρ τῇ φύσει συν-
δυαστικὸν μᾶλλον ἢ πολιτικόν, [f] ὅσῳ πρότερον καὶ ἀναγκαι-
ότερον οἰκία πόλεως, καὶ [g] τεκνοποιία κοινότερον [h] τοῖς ζῴοις.
Τοῖς μὲν οὖν ἄλλοις ἐπὶ τοσοῦτον ἡ κοινωνία ἐστίν, οἱ δ'

[m] οὖν] γὰρ Mb. [n] ταυτὸ ποιεῖ Mb.Ob, τοῦτο ποιεῖ Kb. [o] ὅθεν] διό Mb. [p] ταὐτά Mb. [q] δὴ Kb, om. Ob. [r] ἡ] ἡ φιλία ἡ Mb. [s] συνοικειοῦνται Lb.Ob. [t] καὶ post ἀγαθὸν om. Kb. [v] καὶ post δὲ om. Mb. [w] αὐτῶν Mb. [x] ἐστίν om. Lb. [y] ἐν om. Mb. [z] ἐν post καὶ om. Mb. [a] ἐν om. Lb.Mb. [b] ὑπάρχοντες στέργουσιν Mb. [c] ὡς Mb. [d] ἐν om. Mb. [e] κατὰ φύσιν δοκεῖ ἡ φιλία Mb. [f] ὅσῳ] καὶ ὅσω Lb.Mb.Ob. [g] τεκνοποιεῖν Kb. [h] τοῖς ante ζῴοις om. Mb.Ob.

ἄνθρωποι οὐ μόνον τῆς τεκνοποιίας χάριν [i]συνοικοῦσιν, ἀλλὰ
καὶ τῶν εἰς τὸν βίον· εὐθὺς γὰρ διῄρηται τὰ ἔργα, καὶ ἔστιν
ἕτερα ἀνδρὸς καὶ γυναικός· ἐπαρκοῦσιν οὖν ἀλλήλοις, εἰς τὸ
κοινὸν τιθέντες τὰ ἴδια. Διὰ ταῦτα δὲ καὶ τὸ χρήσιμον
εἶναι δοκεῖ καὶ τὸ ἡδὺ ἐν ταύτῃ τῇ φιλίᾳ. Εἴη δ' ἂν καὶ δι'
ἀρετήν, [k]εἰ ἐπιεικεῖς εἶεν· ἔστι [l]γὰρ ἑκατέρου ἀρετή, καὶ
χαίροιεν ἂν τῷ τοιούτῳ. Σύνδεσμος δὲ τὰ τέκνα δοκεῖ εἶναι·
διὸ θᾶττον οἱ ἄτεκνοι διαλύονται· τὰ γὰρ τέκνα κοινὸν ἀγα-
θὸν ἀμφοῖν, συνέχει δὲ τὸ κοινόν. Τὸ δὲ πῶς [m]συμβιωτέον 8
ἀνδρὶ πρὸς γυναῖκα καὶ ὅλως φίλῳ πρὸς φίλον, οὐδὲν ἕτερον
φαίνεται ζητεῖσθαι ἢ πῶς δίκαιον· οὐ γὰρ ταὐτὸν φαίνεται
τῷ φίλῳ πρὸς τὸν φίλον καὶ τὸν ὀθνεῖον καὶ τὸν ἑταῖρον
καὶ τὸν συμφοιτητήν.

[n]Τριττῶν δ' οὐσῶν φιλιῶν, καθάπερ ἐν ἀρχῇ εἴρηται, 15
[o]καὶ καθ' ἑκάστην τῶν μὲν ἐν ἰσότητι [p]φίλων ὄντων τῶν δὲ (13)
καθ' ὑπεροχήν (καὶ γὰρ ὁμοίως ἀγαθοὶ [q]φίλοι γίνονται καὶ
ἀμείνων χείρονι, ὁμοίως δὲ καὶ ἡδεῖς, καὶ [r]διὰ τὸ χρήσιμον
ἰσάζοντες ταῖς ὠφελείαις καὶ διαφέροντες), τοὺς ἴσους μὲν
κατ' ἰσότητα δεῖ τῷ φιλεῖν καὶ τοῖς λοιποῖς ἰσάζειν, τοὺς
δ' ἀνίσους [s]τῷ ἀνάλογον ταῖς ὑπεροχαῖς ἀποδιδόναι. [t]Γίγνε- 2
ται δὲ τὰ ἐγκλήματα καὶ αἱ μέμψεις ἐν τῇ κατὰ τὸ χρήσι-
μον φιλίᾳ ἢ μόνῃ ἢ μάλιστα εὐλόγως. Οἱ μὲν γὰρ δι'
ἀρετὴν φίλοι ὄντες εὖ δρᾶν ἀλλήλους προθυμοῦνται· τοῦτο
γὰρ ἀρετῆς καὶ φιλίας. Πρὸς τοῦτο δ' ἁμιλλωμένων οὐκ
ἔστιν ἐγκλήματα οὐδὲ μάχαι· τὸν γὰρ φιλοῦντα καὶ εὖ
ποιοῦντα οὐδεὶς δυσχεραίνει, ἀλλ' [v]ἐὰν ᾖ χαρίεις, [w]ἀμύνεται
εὖ δρῶν. Ὁ δ' ὑπερβάλλων, τυγχάνων οὗ ἐφίεται, οὐκ ἂν
ἐγκαλοίη τῷ φίλῳ· [x]ἑκάτερος γὰρ τοῦ ἀγαθοῦ [y]ἐφίεται.
Οὐ πάνυ δ' οὐδ' ἐν [z]τοῖς [a]δι' ἡδονήν· ἅμα γὰρ ἀμφοῖν γίνε- 3
ται οὗ ὀρέγονται, [b]εἰ τῷ συνδιάγειν χαίρουσιν. Γελοῖος

[i] οἰκοῦσιν M^b. [k] εἰ om. K^b. [l] γὰρ] δὲ M^b. [m] βιωτέον K^b.O^b, βιωτέον ἐστὶν L^b. [n] περιττῶν M^b. [o] καὶ om. M^b. [p] φίλων] τῶν φίλων K^b. [q] γίνονται φίλοι M^b. [r] διὰ] οἱ διὰ L^b. [s] τὸ O^b. [t] γίνονται M^b. [v] ἂν εἴη K^b. [w] ἀμείβεται N^b. [x] ἕκαστος K^b.L^b. [y] ὀρέγεται K^b.L^b.O^b. [z] ταῖς O^b. [a] δι' om. M^b. [b] εἰ] ἐν K^b.

δ' ἂν φαίνοιτο καὶ ὁ ἐγκαλῶν τῷ μὴ τέρποντι, ἐξὸν [c] μὴ
4 [d] συνδιημερεύειν. Ἡ δὲ διὰ τὸ χρήσιμον ἐγκληματική· ἐπ'
ὠφελείᾳ γὰρ χρώμενοι ἀλλήλοις ἀεὶ τοῦ [e] πλείονος δέονται,
καὶ ἔλαττον ἔχειν οἴονται τοῦ προσήκοντος, καὶ μέμφονται
[f] ὅτι οὐχ ὅσων δέονται τοσούτων τυγχάνουσιν ἄξιοι ὄντες·
οἱ δ' εὖ ποιοῦντες οὐ δύνανται ἐπαρκεῖν [g] τοσαῦτα ὅσων οἱ
5 πάσχοντες δέονται. Ἔοικε δέ, καθάπερ τὸ δίκαιόν ἐστι
διττόν, τὸ μὲν ἄγραφον τὸ δὲ κατὰ νόμον, καὶ τῆς κατὰ τὸ
χρήσιμον [h] φιλίας ἡ μὲν ἠθικὴ ἡ δὲ νομικὴ εἶναι. Γίγνεται
οὖν τὰ ἐγκλήματα μάλισθ' ὅταν μὴ κατὰ τὴν αὐτὴν συναλ-
6 λάξωσι καὶ διαλύωνται. Ἔστι [i] δὴ νομικὴ μὲν [k] ἡ ἐπὶ ῥη-
τοῖς, ἡ μὲν πάμπαν ἀγοραία ἐκ χειρὸς εἰς χεῖρα, ἡ δὲ ἐλευ-
θεριωτέρα εἰς χρόνον, καθ' ὁμολογίαν δὲ τί ἀντὶ τίνος.
Δῆλον [l] δ' ἐν ταύτῃ τὸ ὀφείλημα κοὐκ [m] ἀμφίλογον, [n] φιλι-
κὸν [o] δὲ τὴν ἀναβολὴν ἔχει· διὸ [p] παρ' ἐνίοις [q] οὐκ εἰσὶ τού-
των δίκαι, ἀλλ' οἴονται δεῖν στέργειν τοὺς κατὰ πίστιν συν-
7 αλλάξαντας. Ἡ δ' ἠθικὴ οὐκ ἐπὶ ῥητοῖς, ἀλλ' [r] ὡς φίλῳ
δωρεῖται ἢ [s] ὁτιδήποτε [t] ἄλλο. Κομίζεσθαι δὲ ἀξιοῖ τὸ ἴσον
8 [v] ἢ πλέον, ὡς οὐ δεδωκὼς ἀλλὰ χρήσας. Οὐχ ὁμοίως [w] δὲ
συναλλάξας καὶ [x] διαλυόμενος ἐγκαλέσει. Τοῦτο δὲ συμ-
βαίνει διὰ τὸ βούλεσθαι μὲν πάντας ἢ τοὺς πλείστους τὰ
καλά, προαιρεῖσθαι δὲ τὰ ὠφέλιμα. Καλὸν δὲ τὸ εὖ ποιεῖν
9 μὴ ἵνα [y] ἀντιπάθῃ, ὠφέλιμον δὲ τὸ εὐεργετεῖσθαι. Δυναμένῳ
[z] δὴ ἀνταποδοτέον τὴν ἀξίαν ὧν ἔπαθεν, [a] καὶ ἑκόντι· ἄκοντα
γὰρ φίλον οὐ ποιητέον. Ὡς δὴ διαμαρτόντα ἐν τῇ ἀρχῇ
καὶ εὖ παθόντα ὑφ' οὗ οὐκ ἔδει· οὐ γὰρ ὑπὸ φίλου, οὐδὲ δι'
αὐτὸ τοῦτο δρῶντος· καθάπερ οὖν ἐπὶ ῥητοῖς [b] εὐεργετηθέντα
διαλυτέον. Καὶ ὁμολογῆσαι δ' ἂν [c] δυνάμενος ἀποδώσειν·

[c] μὴ σ.] μὲν σ. N^b. om. μὴ M^b. [d] συνημερεύειν K^b.M^b. [e] πλέονος M^b. [f] διότι O^b. [g] τοιαῦτα M^b. [h] ὠφελείας L^b.M^b.O^b. [i] δὲ L^b, δ' ἡ M^b.O^b. [k] ἡ om. M^b. [l] δὲ καὶ ἐν M^b. [m] ἀμφίβολον M^b. [n] φιλικὴν L^b.M^b.O^b. [o] δὴ K^b. [p] περ K^b. [q] τούτων οὐκ εἰσὶ M^b. [r] ὡς φιλοδωρεῖται K^b. [s] ᾧτινι δήποτε M^b. [t] ἄλλω M^b.O^b. [v] ἢ] καὶ M^b. [w] δὲ] δὲ καὶ M^b. [x] διαλυσάμενος L^b. [y] ἀντιπάθοι M^b. [z] δὲ M^b. [a] καὶ ἑκόντι om. K^b.O^b. [b] εὐεργετηθέντος M^b. [c] δυνάμενον M^b.

*ἀδυνατοῦντα δ' οὐδ' ὁ [d] δοὺς ἠξίωσεν ἄν· ὥστ' εἰ [e] δυνατός,
ἀποδοτέον. Ἐν ἀρχῇ δ' ἐπισκεπτέον ὑφ' οὗ εὐεργετεῖται καὶ
ἐπὶ τίνι, ὅπως ἐπὶ τούτοις [f] ὑπομένῃ ἢ μή. Ἀμφισβήτησιν* 10
*δ' ἔχει [g] πότερα δεῖ τῇ τοῦ παθόντος ὠφελείᾳ μετρεῖν καὶ
πρὸς ταύτην ποιεῖσθαι τὸν [h] ἀνταπόδοσιν, ἢ τῇ τοῦ δράσαν-
τος εὐεργεσίᾳ. Οἱ μὲν γὰρ παθόντες τοιαῦτά φασι λαβεῖν
παρὰ τῶν εὐεργετῶν ἃ μικρὰ [i] ἦν ἐκείνοις καὶ ἐξῆν παρ'
ἑτέρων λαβεῖν, κατασμικρίζοντες· οἱ δ' ἀνάπαλιν τὰ μέ-
γιστα τῶν παρ' αὑτοῖς, καὶ ἃ παρ' ἄλλων οὐκ ἦν, καὶ ἐν
κινδύνοις [k] ἢ τοιαύταις χρείαις. Ἆρ' οὖν διὰ μὲν τὸ χρήσιμον* 11
*τῆς φιλίας οὔσης ἡ τοῦ παθόντος ὠφέλεια μέτρον ἐστίν;
Οὗτος [l] γὰρ ὁ δεόμενος, καὶ ἐπαρκεῖ αὐτῷ [m] ὡς κομιούμενος
τὴν ἴσην· τοσαύτη οὖν γεγένηται ἡ ἐπικουρία ὅσον οὗτος
[n] ὠφέληται, καὶ ἀποδοτέον δὴ αὐτῷ ὅσον [o] ἐπηύρατο, ἢ [p] καὶ
πλέον· κάλλιον γάρ. Ἐν δὲ ταῖς κατ' ἀρετὴν ἐγκλήματα
μὲν οὐκ ἔστιν, μέτρῳ δ' ἔοικεν ἡ τοῦ δράσαντος προαίρεσις·
τῆς [q] ἀρετῆς γὰρ καὶ τοῦ ἤθους ἐν τῇ προαιρέσει τὸ κύριον.*

Διαφέρονται δὲ καὶ ἐν ταῖς καθ' ὑπεροχὴν φιλίαις· ἀξιοῖ 16
γὰρ ἑκάτερος πλέον ἔχειν, ὅταν δὲ τοῦτο γίγνηται, διαλύε- (14)
*ται ἡ φιλία. Οἴεται γὰρ ὅ τε βελτίων προσήκειν αὑτῷ
πλέον ἔχειν· τῷ γὰρ ἀγαθῷ [r] νέμεσθαι πλέον· ὁμοίως δὲ καὶ
[s] ὁ ὠφελιμώτερος· ἀχρεῖον γὰρ ὄντα οὔ [t] φασι δεῖν ἴσον
ἔχειν· λειτουργίαν τε γὰρ γίνεσθαι καὶ οὐ φιλίαν, εἰ μὴ κατ'
ἀξίαν τῶν ἔργων ἔσται τὰ ἐκ τῆς φιλίας· [v] οἴονται γάρ,
καθάπερ ἐν χρημάτων κοινωνίᾳ [w] πλεῖον λαμβάνουσιν οἱ συμ-
βαλλόμενοι [x] πλεῖον, οὕτω [y] δεῖν καὶ ἐν τῇ φιλίᾳ. Ὁ δ'
ἐνδεὴς καὶ ὁ χείρων ἀνάπαλιν· φίλου γὰρ ἀγαθοῦ εἶναι τὸ
ἐπαρκεῖν τοῖς ἐνδεέσιν· τί γάρ, [z] φασίν, ὄφελος σπουδαίῳ ἢ*

[d] *διδοὺς* K^b. [e] *δυνατὸν* K^b. [f] *ὑπομένοι* M^b, *ὑπομείνῃ* L^b. [g] *ποτέραι δὴ* K^b. [h] *ἀπόδοσιν* M^b. [i] *ἦν*] *ἦν παρ'* M^b. [k] *ἢ*] *καὶ ἐν* M^b. [l] *γὰρ*] *δὲ* M^b, *γὰρ καὶ* O^b. [m] *ὡς—δὴ αὐτῷ* om. M^b. [n] *ὠφελεῖται* L^b.M^b.O^b. [o] *ἐπηύρατο* H^a.N^b.O^b, *ἀπηύρατο* L^b.M^b, *ἐφεύρετο* K^b. [p] *καὶ* om. K^b. [q] *γὰρ ἀρετῆς* M^b. [r] *νέμεσθαι πλεῖον* O^b. [s] *ὁ* om. K^b.M^b. [t] *φασι* om. L^b. [v] *οἰόντε* K^b. [w] *πλείω* L^b.O^b. [x] *πλέον* L^b, *πλείω* O^b, om. M^b. [y] *δεῖν*] *δὴ* M^b. [z] *φασίν* om. K^b.

2 δυνάστῃ φίλον εἶναι, μηθέν γε μέλλοντα [a]ἀπολαύειν; Ἔοικε
[b] δὲ ἑκάτερος ὀρθῶς ἀξιοῦν, καὶ δεῖν ἑκατέρῳ [c] πλέον νέμειν
ἐκ τῆς φιλίας, οὐ τοῦ αὐτοῦ [d] δέ, ἀλλὰ τῷ μὲν ὑπερέχοντι
τιμῆς, τῷ δ' ἐνδεεῖ κέρδους· τῆς μὲν γὰρ ἀρετῆς καὶ [e] τῆς
εὐεργεσίας ἡ τιμὴ γέρας, [f] τῆς δ' ἐνδείας ἐπικουρία τὸ κέρδος.
3 Οὕτω δ' ἔχειν τοῦτο καὶ ἐν ταῖς πολιτείαις φαίνεται· οὐ γὰρ
τιμᾶται ὁ μηδὲν ἀγαθὸν τῷ κοινῷ πορίζων· τὸ κοινὸν γὰρ
δίδοται τῷ [g] τὸ κοινὸν εὐεργετοῦντι, ἡ τιμὴ δὲ κοινόν. Οὐ
[h] γὰρ ἔστιν ἅμα χρηματίζεσθαι ἀπὸ τῶν κοινῶν καὶ τιμᾶ-
σθαι· ἐν πᾶσι γὰρ τὸ ἔλαττον οὐδεὶς ὑπομένει. Τῷ [i] δὴ
περὶ χρήματα ἐλαττουμένῳ [k] τιμὴν ἀπονέμουσι καὶ τῷ δω-
ροδόκῳ χρήματα· τὸ κατ' ἀξίαν γὰρ ἐπανισοῖ καὶ σώζει τὴν
φιλίαν, καθάπερ εἴρηται. [l] Οὕτω δὴ καὶ τοῖς ἀνίσοις ὁμι-
λητέον, καὶ τῷ εἰς χρήματα ὠφελουμένῳ ἢ [m] εἰς ἀρετὴν τιμὴν
[n] ἀνταποδοτέον, [o] ἀνταποδιδόντα [p] τὸ ἐνδεχόμενον. Τὸ δυ-
4 νατὸν γὰρ ἡ φιλία ἐπιζητεῖ, οὐ τὸ κατ' ἀξίαν· οὐδὲ γὰρ
ἔστιν ἐν πᾶσι, καθάπερ ἐν ταῖς πρὸς τοὺς [q] θεοὺς τιμαῖς καὶ
[r] τοὺς γονεῖς· οὐδεὶς γὰρ [s] ἄν ποτε τὴν ἀξίαν ἀποδοίη, εἰς
δύναμιν δὲ [t] ὁ θεραπεύων ἐπιεικὴς εἶναι δοκεῖ. Διὸ κἂν δό-
ξειεν οὐκ ἐξεῖναι υἱῷ πατέρα ἀπείπασθαι, πατρὶ δ' υἱόν·
[v] ὀφείλοντα γὰρ ἀποδοτέον, οὐθὲν [w] δὲ ποιήσας ἄξιον τῶν
ὑπηργμένων δέδρακεν, ὥστ' ἀεὶ ὀφείλει. Οἷς δ' ὀφείλεται,
ἐξουσία [x] ἀφεῖναι· καὶ τῷ πατρὶ δή. Ἅμα δ' ἴσως οὐδείς
ποτ' ἂν ἀποστῆναι [y] δοκεῖ μὴ ὑπερβάλλοντος μοχθηρίᾳ· χω-
ρὶς γὰρ τῆς φυσικῆς [z] φιλίας [a] τὴν ἐπικουρίαν ἀνθρωπικὸν μὴ
διωθεῖσθαι. Τῷ δὲ [b] φευκτὸν ἢ οὐ [c] σπουδαστὸν τὸ ἐπαρ-
κεῖν, μοχθηρῷ ὄντι· εὖ πάσχειν γὰρ οἱ πολλοὶ βούλονται,

[a] ἀπολαύσειν L^b. [b] δὲ] δ' οὖν K^b. [c] πλεῖον K^b. [d] δέ om. K^b. [e] τῆς om. M^b. [f] ταῖς ἐνδείαις δὲ K^b. [g] τὸ post τῷ om. K^b. [h] γὰρ] δὴ O^b. [i] δὲ M^b. [k] ἀπονέμουσι τιμὴν L^b.O^b. [l] τούτωι K^b. [m] εἰς post ἢ om. M^b. [n] ἀποδοτέον M^b. [o] ἀποδιδόντα K^b. [p] τὰ ἐνδεχόμενα K^b.L^b. [q] θεοὺς om. L^b. [r] τοὺς om. M^b. [s] τὴν ἀξίαν ποτ' ἂν K^b.M^b. [t] ὁ om. L^b. [v] ὀφείλοντι L^b.O^b. [w] δὲ] γὰρ M^b. [x] ἀφιέναι K^b.M^b. [y] δοκῇ L^b.M^b. [z] ὠφελείας K^b. [a] τὴν] τούτῳ δὴ τὴν M^b. [b] ἐπίφευκτον M^b.N^b. [c] σπουδαστέον O^b.

τὸ δὲ ποιεῖν φεύγουσιν ὡς ἀλυσιτελές. Περὶ μὲν [d] οὖν τούτων ἐπὶ τοσοῦτον εἰρήσθω.

I.

Ἐν [e] πάσαις δὲ ταῖς [f] ἀνομοιοειδέσι φιλίαις τὸ ἀνάλογον ἰσάζει καὶ σώζει τὴν φιλίαν, καθάπερ εἴρηται, οἷον [g] καὶ ἐν τῇ πολιτικῇ τῷ σκυτοτόμῳ ἀντὶ τῶν ὑποδημάτων ἀμοιβὴ γίνεται κατ' ἀξίαν, καὶ τῷ ὑφάντῃ καὶ τοῖς λοιποῖς. Ἐν- 2
ταῦθα μὲν οὖν πεπόρισται κοινὸν μέτρον τὸ νόμισμα, [h] καὶ πρὸς τοῦτο [i] δὴ πάντα ἀναφέρεται, καὶ τούτῳ μετρεῖται· ἐν δὲ τῇ ἐρωτικῇ ἐνίοτε μὲν ὁ ἐραστὴς ἐγκαλεῖ ὅτι ὑπερφιλῶν οὐκ ἀντιφιλεῖται, [k] οὐθὲν ἔχων φιλητόν, εἰ οὕτως ἔτυχεν, πολλάκις δ' ὁ ἐρώμενος ὅτι πρότερον [l] ἐπαγγελλόμενος πάντα νῦν οὐθὲν ἐπιτελεῖ. Συμβαίνει δὲ τὰ τοιαῦτα, ἐπειδὰν 3
ὁ μὲν δι' ἡδονὴν τὸν ἐρώμενον φιλῇ, ὁ δὲ διὰ τὸ χρήσιμον τὸν ἐραστήν, ταῦτα δὲ μὴ ἀμφοῖν [m] ὑπάρχῃ. Διὰ ταῦτα γὰρ τῆς φιλίας οὔσης διάλυσις γίνεται, ἐπειδὰν μὴ [n] γίνηται ὧν ἕνεκα ἐφίλουν· οὐ γὰρ αὐτοὺς ἔστεργον ἀλλὰ τὰ ὑπάρχοντα, οὐ μόνιμα ὄντα· διὸ τοιαῦται καὶ αἱ φιλίαι. Ἡ δὲ τῶν ἠθῶν καθ' αὑτὴν οὖσα μένει, καθάπερ εἴρηται. Διαφέ- 4
ρονται [o] δὲ καὶ ὅταν ἕτερα γίγνηται αὐτοῖς καὶ μὴ ὧν ὀρέγονται· ὅμοιον γὰρ [p] τῷ μηθὲν γίγνεσθαι, ὅταν οὗ ἐφίεται μὴ τυγχάνῃ, οἷον καὶ τῷ κιθαρῳδῷ ὁ [q] ἐπαγγελλόμενος, καὶ ὅσῳ ἄμεινον [r] ᾄσειεν, τοσούτῳ πλείω· [s] εἰς ἕω δ' ἀπαιτοῦντι τὰς ὑποσχέσεις ἀνθ' ἡδονῆς ἡδονὴν ἀποδεδωκέναι ἔφη. Εἰ μὲν οὖν ἑκάτερος τοῦτο ἐβούλετο, ἱκανῶς [t] ἂν εἶχεν· εἰ δ' ὁ μὲν τέρψιν ὁ δὲ κέρδος, καὶ ὁ μὲν ἔχει ὁ δὲ μή, οὐκ ἂν εἴη [v] τὸ κατὰ [w] τὴν κοινωνίαν καλῶς· ὧν γὰρ δεόμενος τυγχάνει, τούτοις [x] καὶ προσέχει, κἀκείνου γε χάριν [y] ταῦτα δώσει.

[d] οὖν om. M^b.N^b. [e] ἁπάσαις L^b.O^b. [f] ἀνομοιειδέσι L^b.M^b. [g] καὶ om. M^b. [h] καὶ add. L^b. [i] δὲ M^b. [k] οὐδὲ M^b. [l] ἐπαγγελόμενος L^b. et mox sect. 4. [m] ὑπάρχει N^b. [n] γένηται K^b. [o] δὲ καὶ] δ' K^b. [p] τοῦ K^b. [q] ἐπαγγελόμενος L^b. [r] ᾄσειεν] εἶεν K^b. [s] εἰς ἕω] θησαίῳ K^b. [t] ἂν om. M^b. [v] τὰ K^b. [w] τὴν om. L^b. [x] καὶ om. M^b. [y] τὰ αὐτὰ O^b.

5 Τὴν ἀξίαν δὲ ποτέρου τάξαι ἐστί, τοῦ προϊεμένου ἢ τοῦ
[z] προλαβόντος; Ὁ γὰρ προϊέμενος ἔοικ' ἐπιτρέπειν ἐκείνῳ.
Ὅπερ φασὶ καὶ Πρωταγόραν ποιεῖν· ὅτε γὰρ διδάξειεν ἁδή-
ποτε, τιμῆσαι τὸν [a] μαθόντα ἐκέλευεν ὅσου δοκεῖ ἄξια ἐπί-
6 στασθαι, καὶ ἐλάμβανε τοσοῦτον. Ἐν τοῖς τοιούτοις δ'
[b] ἐνίοις ἀρέσκει [c] τὸ "μισθὸς δ' [d] ἀνδρί." Οἱ δὲ [e] προλα-
βόντες [f] τὸ ἀργύριον, [g] εἶτα μηθὲν ποιοῦντες ὧν [h] ἔφασαν,
διὰ τὰς ὑπερβολὰς τῶν ἐπαγγελιῶν, εἰκότως ἐν [i] ἐγκλήμασι
7 γίνονται· οὐ γὰρ ἐπιτελοῦσιν ἃ ὡμολόγησαν. Τοῦτο δ'
ἴσως ποιεῖν οἱ σοφισταὶ [k] ἀναγκάζονται διὰ τὸ μηθένα ἂν
δοῦναι ἀργύριον ὧν ἐπίστανται. Οὗτοι μὲν οὖν ὧν ἔλαβον
τὸν μισθὸν μὴ ποιοῦντες, εἰκότως ἐν ἐγκλήμασίν [l] εἰσιν· ἐν
οἷς δὲ μὴ [m] γίγνεται διομολογία τῆς ὑπουργίας, οἱ μὲν δι'
αὑτοὺς προϊέμενοι εἴρηται ὅτι ἀνέγκλητοι· τοιαύτη γὰρ ἡ
κατ' ἀρετὴν φιλία. Τὴν ἀμοιβήν τε ποιητέον κατὰ τὴν
προαίρεσιν· αὕτη γὰρ τοῦ φίλου καὶ τῆς ἀρετῆς. Οὕτω δ'
ἔοικε καὶ τοῖς [n] φιλοσοφίας κοινωνήσασιν· οὐ γὰρ πρὸς χρή-
μαθ' ἡ ἀξία μετρεῖται, τιμή τ' ἰσόρροπος οὐκ ἂν γένοιτο,
ἀλλ' [o] ἴσως ἱκανόν, καθάπερ [p] καὶ πρὸς θεοὺς καὶ [q] πρὸς γονεῖς,
8 [r] τὸ ἐνδεχόμενον. Μὴ τοιαύτης δ' οὔσης τῆς δόσεως ἀλλ'
ἐπί τινι, μάλιστα μὲν ἴσως δεῖ τὴν ἀνταπόδοσιν γίγνεσθαι
[s] δοκοῦσαν ἀμφοῖν κατ' ἀξίαν εἶναι, εἰ δὲ τοῦτο μὴ [t] συμβαί-
νοι, οὐ μόνον ἀναγκαῖον δόξειεν ἂν τὸν προέχοντα [v] τάττειν,
ἀλλὰ καὶ δίκαιον· ὅσον [w] γὰρ οὗτος ὠφελήθη ἢ ἀνθ' ὅσου
τὴν ἡδονὴν εἵλετ' ἄν, τοσοῦτον ἀντιλαβὼν ἕξει τὴν [x] παρὰ
τούτου ἀξίαν· καὶ γὰρ ἐν τοῖς ὠνίοις [y] οὕτω φαίνεται γινόμε-
9 νον, ἐνιαχοῦ [z] τ' εἰσὶ νόμοι τῶν ἑκουσίων συμβολαίων δίκας
μὴ εἶναι ὡς δέον, ᾧ ἐπίστευσε, διαλυθῆναι πρὸς τοῦτον καθά-

[z] *προσλαβόντος* K^b. [a] *μανθάνοντα* L^b.O^b. [b] *ἀρκεῖ ἐνίοις* M^b. [c] *τὸ*] *τε ὁ* K^b. [d] post *ἀνδρί* L^b.M^b. *ἄρκιος ἔστω,* K^b. versum dimidium vacuum. [e] *προλαμβάνοντες* K^b.L^b.O^b. [f] *τὸ* om. L^b.O^b. [g] *ἔπειτα* O^b. [h] *ἔφθασαν* M^b. [i] *ἐγκλήματι* M^b. [k] *ἀναγκάζοντες* L^b. [l] *γίνονται* L^b. [m] *γίγνηται* L^b.O^b. [n] *φιλίας* M^b. [o] *ἴσως ὃ ἱκανόν* K^b. [p] *καὶ* post *καθάπερ* om. K^b. [q] *πρὸς* ante *γονεῖς* om. O^b. [r] *τὸ*] *τόγε* O^b. [s] *δοκοῦσαν* om. M^b. [t] *συμβαίνῃ* K^b. [v] *τάσσειν* L^b.O^b. [w] *γὰρ*] *γὰρ ἂν* K^b.O^b. [x] *περὶ* M^b. [y] *οὕτω*] *τοῦτο* M^b. [z] *δ'* M^b.

περ ἐκοινώνησεν. ῟Ωι γὰρ ἐπετράφθη, τοῦτον οἴεται δικαιό-
τερον εἶναι τάξαι τοῦ ἐπιτρέψαντος. Τὰ πολλὰ γὰρ οὐ
τοῦ ἴσου τιμῶσιν οἱ ἔχοντες καὶ οἱ βουλόμενοι λαβεῖν· τὰ
γὰρ οἰκεῖα καὶ ἃ διδόασιν ἑκάστοις φαίνεται πολλοῦ ἄξια.
Ἀλλ' ὅμως ἡ ἀμοιβὴ γίνεται πρὸς τοσοῦτον ὅσον ἂν τάτ-
τωσιν οἱ [a] λαβόντες. Δεῖ δ' ἴσως οὐ [b] τοσούτου τιμᾶν ὅσου
ἔχοντι φαίνεται ἄξιον, ἀλλ' ὅσου πρὶν ἔχειν ἐτίμα.
Ἀπορίαν δ' ἔχει καὶ τὰ [c] τοιάδε, οἷον [d] πότερα δεῖ πάντα 2
τῷ πατρὶ ἀπονέμειν καὶ πείθεσθαι, ἢ κάμνοντα μὲν ἰατρῷ
[e] πειστέον, στρατηγὸν δὲ χειροτονητέον τὸν πολεμικόν·
ὁμοίως δὲ φίλῳ μᾶλλον ἢ σπουδαίῳ ὑπηρετητέον, καὶ εὐερ-
γέτῃ ἀνταποδοτέον χάριν μᾶλλον ἢ ἑταίρῳ [f] δοτέον, ἐὰν
[g] ἀμφοῖν μὴ ἐνδέχηται. Ἆρ' οὖν πάντα τὰ τοιαῦτα ἀκρι- 2
βῶς μὲν διορίσαι οὐ ῥᾴδιον; Πολλὰς [h] γὰρ καὶ παντοίας
ἔχει διαφορὰς καὶ μεγέθει καὶ [i] μικρότητι καὶ τῷ καλῷ [k] καὶ
ἀναγκαίῳ. Ὅτι δ' οὐ πάντα τῷ αὐτῷ ἀποδοτέον, οὐκ ἄδη- 3
λον. Καὶ τὰς μὲν εὐεργεσίας ἀνταποδοτέον [l] ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ
μᾶλλον [m] ἢ χαριστέον ἑταίροις, [n] καὶ ὥσπερ [o] δάνειον, ᾧ ὀφεί-
λει ἀποδοτέον μᾶλλον ἢ ἑταίρῳ δοτέον. Ἴσως δ' οὐδὲ τοῦτ' 4
ἀεί, οἷον τῷ λυτρωθέντι παρὰ λῃστῶν [p] πότερον τὸν [q] λυσά-
μενον ἀντιλυτρωτέον, κἂν ὁστισοῦν ᾖ, ἢ καὶ μὴ ἑαλωκότι
ἀπαιτοῦντι δὲ ἀποδοτέον, ἢ τὸν πατέρα λυτρωτέον; Δόξειε
γὰρ ἂν καὶ ἑαυτοῦ μᾶλλον τὸν πατέρα. Ὅπερ οὖν εἴρηται, 5
καθόλου μὲν τὸ ὀφείλημα ἀποδοτέον, ἐὰν δ' ὑπερτείνῃ ἡ
δόσις τῷ καλῷ ἢ τῷ ἀναγκαίῳ, πρὸς ταῦτ' ἀποκλιτέον·
ἐνίοτε γὰρ [r] οὐδ' ἐστὶν ἴσον τὸ [s] τὴν προϋπαρχὴν ἀμείψα-
σθαι, ἐπειδὰν ὁ μὲν σπουδαῖον εἰδὼς εὖ ποιήσῃ, τῷ δὲ ἡ
ἀνταπόδοσις [t] γίγνηται, ὃν οἴεται μοχθηρὸν εἶναι. Οὐδὲ γὰρ
τῷ δανείσαντι ἐνίοτε ἀντιδανειστέον· ὁ μὲν γὰρ οἰόμενος

[a] λαμβάνοντες K^b.L^b.O^b. [b] τοσοῦτον τιμᾶν ὅσον K^b. [c] τοιαῦτα K^b.L^b.O^b. [d] πότερον K^b. [e] πιστευτέον L^b.O^b, πιστεύειν K^b. [f] δοτέον] προετέον K^b. [g] ἄμφω K^b. [h] γὰρ] δὲ M^b. [i] σμικρότητι M^b. [k] καὶ τῶ ἀναγκαίω M^b. [l] ὡς om. M^b. [m] ἢ—μᾶλλον om. M^b. [n] καὶ om. K^b. [o] δ' ἄμεινον K^b. [p] πότερα K^b. [q] λυτρωσάμενον M^b. [r] οὐκ M^b. [s] τὴν] τὴν ἑτέρου M^b. [t] γίνεται O^b.

κομιεῖσθαι ἐδάνεισεν ἐπιεικεῖ ὄντι, ὁ δ' οὐκ ἐλπίζει κομιεῖσθαι
παρὰ πονηροῦ. Εἴτε τοίνυν τῇ ἀληθείᾳ οὕτως [u]ἔχει, οὐκ
ἴσον τὸ ἀξίωμα· εἴτ' ἔχει μὲν μὴ οὕτως οἴονται δέ, οὐκ ἂν
6 [v]δόξαιεν ἄτοπα ποιεῖν. Ὅπερ οὖν πολλάκις εἴρηται, οἱ
περὶ τὰ πάθη καὶ τὰς πράξεις λόγοι ὁμοίως ἔχουσι τὸ
ὡρισμένον τοῖς περὶ ἅ εἰσιν. Ὅτι μὲν οὖν οὐ ταὐτὰ πᾶσιν
ἀποδοτέον, οὐδὲ τῷ πατρὶ πάντα, καθάπερ οὐδὲ τῷ Διὶ
7 θύεται, οὐκ ἄδηλον· ἐπεὶ δ' ἕτερα γονεῦσι καὶ ἀδελφοῖς καὶ
ἑταίροις καὶ εὐεργέταις, ἑκάστοις τὰ οἰκεῖα καὶ τὰ [w]ἁρμότ-
τοντα ἀπονεμητέον. Οὕτω δὲ καὶ ποιεῖν φαίνονται· εἰς γά-
μους [x]μὲν γὰρ καλοῦσι τοὺς συγγενεῖς· τούτοις γὰρ [y]κοινὸν
τὸ γένος καὶ αἱ περὶ τοῦτο δὴ πράξεις· καὶ εἰς τὰ κήδη δὲ
μάλιστ' οἴονται δεῖν τοὺς συγγενεῖς ἀπαντᾶν διὰ ταὐτό.
8 Δόξειε δ' ἂν τροφῆς μὲν γονεῦσι δεῖν μάλιστ' ἐπαρκεῖν, ὡς
ὀφείλοντας, καὶ τοῖς αἰτίοις τοῦ εἶναι κάλλιον [z]ὂν ἢ ἑαυτοῖς
εἰς ταῦτ' ἐπαρκεῖν. Καὶ τιμὴν δὲ [a]γονεῦσι καθάπερ [b]θεοῖς,
οὐ πᾶσαν [c]δέ· οὐδὲ γὰρ τὴν αὐτὴν πατρὶ καὶ μητρί· οὐδ'
αὖ τὴν τοῦ σοφοῦ [d]ἢ τοῦ στρατηγοῦ, ἀλλὰ τὴν πατρικήν,
9 ὁμοίως δὲ καὶ [e]τὴν μητρικήν. Καὶ παντὶ [f]δὲ τῷ πρεσβυ-
τέρῳ τιμὴν [g]τὴν καθ' ἡλικίαν, [h]ὑπαναστάσει καὶ κατακλίσει
καὶ τοῖς τοιούτοις. Πρὸς ἑταίρους δ' [i]αὖ καὶ ἀδελφοὺς παρ-
ρησίαν καὶ [k]ἁπάντων κοινότητα. Καὶ συγγενέσι [l]δὴ καὶ
φυλέταις καὶ πολίταις καὶ τοῖς λοιποῖς ἅπασιν [m]ἀεὶ πειρα-
τέον τὸ οἰκεῖον ἀπονέμειν, καὶ συγκρίνειν τὰ ἑκάστοις ὑπάρ-
10 χοντα κατ' οἰκειότητα καὶ ἀρετὴν ἢ χρῆσιν. Τῶν μὲν οὖν
ὁμογενῶν [n]ῥᾴων ἡ κρίσις, τῶν δὲ διαφερόντων ἐργωδεστέρα.
Οὐ μὴν διά γε τοῦτο ἀποστατέον, ἀλλ' ὡς ἂν ἐνδέχηται,
οὕτω διοριστέον.

3 Ἔχει δ' ἀπορίαν καὶ περὶ τοῦ διαλύεσθαι τὰς φιλίας ἢ μὴ

[u] ἔχῃ Kb. [v] δόξειεν Mb.Ob. [w] ἁρμόζοντα Lb.Ob. [x] μὲν om. Mb. [y] τὸ γένος κοινὸν Ob. [z] ὂν] ὄντως ὂν Lb, om. Kb.Mb.Ob. [a] γονεῦσι om. Lb. [b] θεοῖς] καὶ θεοῖς Lb.Ob. [c] δέ] δὲ γονεῦσιν Lb.Mb.Ob. [d] ἢ] ἢ τὴν Kb. [e] τὴν om. Kb.Ob. [f] δὴ Kb. [g] τὴν om. Kb. [h] ὑπαναστάσει ἢ καὶ Kb. [i] αὖ om. Lb. [k] πάντων Lb.Ob. [l] δὲ Mb. [m] πειρατέον ἀεὶ Lb.Ob. [n] ῥᾶον Mb.

πρὸς τοὺς [o] μὴ διαμένοντας. Ἢ πρὸς μὲν τοὺς διὰ τὸ χρή-
σιμον ἢ τὸ ἡδὺ φίλους ὄντας, ὅταν μηκέτι ταῦτ' ἔχωσιν,
οὐδὲν ἄτοπον διαλύεσθαι; Ἐκείνων γὰρ ἦσαν φίλοι· ὧν
ἀπολιπόντων εὔλογον τὸ μὴ φιλεῖν. [p] Ἐγκαλέσειε δ' ἂν
τις, εἰ διὰ τὸ χρήσιμον [q] ἢ τὸ ἡδὺ ἀγαπῶν προσεποιεῖτο διὰ
τὸ ἦθος· [r] ὅπερ γὰρ ἐν ἀρχῇ εἴπομεν, πλεῖσται διαφοραὶ
γίγνονται τοῖς φίλοις, ὅταν μὴ ὁμοίως οἴωνται καὶ ὦσι φί-
λοι. Ὅταν μὲν οὖν διαψευσθῇ τις καὶ ὑπολάβῃ φιλεῖσθαι 2
διὰ τὸ ἦθος, μηθὲν [s] τοιοῦτον ἐκείνου πράττοντος, [t] ἑαυτὸν
αἰτιῷτ' ἄν· ὅταν δ' ὑπὸ τῆς ἐκείνου προσποιήσεως ἀπατηθῇ,
δίκαιον ἐγκαλεῖν τῷ ἀπατήσαντι, καὶ μᾶλλον ἢ τοῖς τὸ νό-
μισμα κιβδηλεύουσιν, ὅσῳ [v] περὶ τιμιώτερον ἡ κακουργία.
Ἐὰν δ' ἀποδέχηται ὡς ἀγαθόν, γένηται δὲ μοχθηρὸς καὶ 3
[w] δοκῇ, ἆρ' ἔτι φιλητέον; [x] Ἢ οὐ δυνατόν, εἴπερ μὴ πᾶν
[y] φιλητὸν ἀλλὰ τἀγαθόν; οὔτε [z] δὲ φιλητέον πονηρὸν [a] οὔτε
δεῖ· φιλοπόνηρον γὰρ οὐ χρὴ εἶναι, οὐδ' ὁμοιοῦσθαι φαύλῳ·
εἴρηται δ' ὅτι τὸ ὅμοιον τῷ ὁμοίῳ φίλον. Ἆρ' οὖν εὐθὺς
διαλυτέον; Ἢ οὐ πᾶσιν, ἀλλὰ τοῖς ἀνιάτοις κατὰ τὴν μο-
χθηρίαν; Ἐπανόρθωσιν δ' ἔχουσι μᾶλλον βοηθητέον εἰς τὸ
ἦθος ἢ τὴν οὐσίαν, [b] ὅσῳ βέλτιον καὶ τῆς φιλίας οἰκειότερον.
Δόξειε δ' ἂν ὁ διαλυόμενος οὐδὲν ἄτοπον ποιεῖν· οὐ γὰρ [c] τῷ
τοιούτῳ φίλος ἦν· ἀλλοιωθέντα [d] οὖν ἀδυνατῶν ἀνασῶσαι
ἀφίσταται. Εἰ δ' ὁ μὲν [e] διαμένοι ὁ δ' ἐπιεικέστερος [f] γέ- 4
νοιτο καὶ πολὺ [g] διαλλάττοι τῇ ἀρετῇ, ἆρα χρηστέον φίλῳ,
ἢ οὐκ ἐνδέχεται; Ἐν μεγάλῃ δὲ διαστάσει μάλιστα δῆλον
γίνεται, οἷον ἐν [h] ταῖς παιδικαῖς φιλίαις· εἰ γὰρ ὁ μὲν [i] δια-
μένοι τὴν διάνοιαν παῖς ὁ δ' ἀνὴρ εἴη οἷος κράτιστος, πῶς
ἂν εἶεν φίλοι μήτ' ἀρεσκόμενοι τοῖς αὐτοῖς μήτε χαίροντες
καὶ λυπούμενοι; Οὐδὲ γὰρ περὶ ἀλλήλους ταῦθ' ὑπάρξει

[o] μὴ post τοὺς om. M^b. [p] ἐγκαλέσει K^b. [q] ἢ] ἢ διὰ L^b. [r] ὃ K^b.L^b. [s] ἐκείνου τοιοῦτον O^b. [t] αὐτὸν L^b. [v] πέρ K^b. [w] δοκεῖ ἀρετῇ φιλητέον K^b. [x] ἢ οὐ] ἢ M^b. [y] φιλητέον O^b. [z] δὲ] γὰρ M^b. [a] οὔτε δεῖ φιλοπόνηρον om. K^b. [b] ὅσον M^b. [c] τῷ] τούτῳ ἢ K^b.M^b. [d] οὖν] δὲ L^b.O^b. [e] διαμένει L^b. [f] γίνοιτο K^b.M^b. [g] διαλλάττει L^b. [h] ταῖς ἐκ παιδιᾶς φιλίαις N^b. [i] διαμένει L^b.

αὐτοῖς, ἄνευ δὲ τούτων οὐκ ἦν [k] φίλους εἶναι· συμβιοῦν γὰρ
5 οὐχ οἷόν τε. Εἴρηται δὲ περὶ τούτων. Ἆρ' οὖν οὐθὲν ἀλ-
λοιότερον πρὸς αὐτὸν ἑκτέον ἢ εἰ μὴ ἐγεγόνει φίλος μηδέ-
ποτε; Ἢ δεῖ μνείαν ἔχειν τῆς γενομένης συνηθείας, καὶ
καθάπερ φίλοις μᾶλλον ἢ ὀθνείοις οἰόμεθα δεῖν χαρίζεσθαι,
οὕτω καὶ τοῖς γενομένοις ἀπονεμητέον τι διὰ τὴν [l] προγε-
γενημένην φιλίαν, [m] ὅταν [n] μὴ δι' ὑπερβολὴν μοχθηρίας [o] ἡ
διάλυσις γένηται.

4 Τὰ φιλικὰ δὲ [p] τὰ πρὸς τοὺς [q] φίλους, καὶ οἷς αἱ φιλίαι
ὁρίζονται, ἔοικεν ἐκ τῶν πρὸς [r] ἑαυτὸν ἐληλυθέναι. Τιθέασι
γὰρ φίλον τὸν βουλόμενον καὶ πράττοντα τἀγαθὰ ἢ τὰ
φαινόμενα ἐκείνου ἕνεκα, ἢ τὸν βουλόμενον εἶναι καὶ ζῆν [s] τὸν
φίλον αὐτοῦ χάριν· ὅπερ αἱ μητέρες πρὸς τὰ τέκνα πεπόν-
θασι, καὶ τῶν φίλων [t] οἱ προσκεκρουκότες. Οἱ δὲ τὸν συν-
διάγοντα καὶ ταὐτὰ αἱρούμενον, [v] ἢ τὸν συναλγοῦντα καὶ
συγχαίροντα τῷ φίλῳ· μάλιστα δὲ καὶ τοῦτο περὶ τὰς μη-
τέρας συμβαίνει. Τούτων δέ [w] τινι καὶ τὴν φιλίαν ὁρίζονται.
2 Πρὸς ἑαυτὸν δὲ τούτων ἕκαστον τῷ ἐπιεικεῖ [x] ὑπάρχει, τοῖς
δὲ λοιποῖς, ᾗ τοιοῦτοι ὑπολαμβάνουσιν εἶναι. Ἔοικε [y] γάρ,
καθάπερ εἴρηται, μέτρον ἑκάστῳ ἡ ἀρετὴ καὶ ὁ σπουδαῖος
3 εἶναι. Οὗτος γὰρ ὁμογνωμονεῖ ἑαυτῷ, καὶ τῶν αὐτῶν ὀρέ-
γεται κατὰ πᾶσαν [z] τὴν [a] ψυχήν, καὶ βούλεται δὴ ἑαυτῷ
τἀγαθὰ καὶ τὰ φαινόμενα καὶ πράττει (τοῦ γὰρ ἀγαθοῦ
τἀγαθὸν [b] διαπονεῖν) καὶ ἑαυτοῦ ἕνεκα· τοῦ γὰρ διανοητικοῦ
χάριν, ὅπερ ἕκαστος εἶναι δοκεῖ. Καὶ ζῆν δὲ βούλεται ἑαυ-
τὸν καὶ σῴζεσθαι, καὶ μάλιστα τοῦτο ᾧ φρονεῖ· ἀγαθὸν
4 γὰρ τῷ σπουδαίῳ τὸ εἶναι. Ἕκαστος δ' ἑαυτῷ βούλεται
τἀγαθά, γενόμενος δ' ἄλλος [c] οὐδεὶς αἱρεῖται πάντ' ἔχειν
ἐκεῖνο τὸ γενόμενον· ἔχει γὰρ καὶ νῦν ὁ θεὸς τἀγαθόν, [d] ἀλλ'

k φίλος L^b. l προγενομένην K^b.M^b. m ὅτε L^b. n μηδὲ M^b. o ἡ solus N^b. p τὰ πρὸς] καὶ πρὸς O^b. q φίλους πέλας καὶ ὅσαι φιλίαι K^b. r αὐτὸν K^b. s τῶν φίλων K^b.O^b. t οἱ μὴ προσκεκρουκότες L^b. v ἢ om. K^b. w τινι τὰ κατὰ τὴν M^b. x ὑπερέχει M^b. y δέ M^b.O^b. z τὴν om. M^b.N^b. a τύχην M^b. b διαπονεῖ K^b. c αἱρεῖται οὐδεὶς K^b. d ἀλλ' οἷον ὁπότ' K^b.

ὧν ὅ τι ποτ' ἐστίν. Δόξειε δ' ἂν τὸ νοῦν ἕκαστος εἶναι, [e]ἢ
μάλιστα. Συνδιάγειν τε ὁ τοιοῦτος ἑαυτῷ βούλεται· ἡδέως 5
γὰρ [f]αὐτὸ ποιεῖ· τῶν τε γὰρ πεπραγμένων ἐπιτερπεῖς αἱ
[g]μνῆμαι, καὶ τῶν μελλόντων ἐλπίδες ἀγαθαί· αἱ τοιαῦται
δ' ἡδεῖαι. Καὶ θεωρημάτων δ' εὐπορεῖ τῇ διανοίᾳ, συναλγεῖ
τε καὶ συνήδεται μάλισθ' ἑαυτῷ· [h]πάντοτε γάρ ἐστι τὸ
αὐτὸ λυπηρόν τε καὶ ἡδύ, καὶ οὐκ ἄλλοτ' [i]ἄλλο· [k]ἀμεταμέ-
λητος γὰρ ὡς εἰπεῖν. Τῷ δὴ πρὸς αὐτὸν [l]μὲν ἕκαστα τού-
των ὑπάρχειν τῷ ἐπιεικεῖ, πρὸς δὲ τὸν φίλον ἔχειν ὥσ[m]περ
πρὸς [n]ἑαυτόν (ἔστι γὰρ ὁ φίλος ἄλλος [o]αὐτός), [p]καὶ ἡ
φιλία τούτων εἶναί τι δοκεῖ, καὶ φίλοι οἷς ταῦθ' ὑπάρχει.
Πρὸς αὑτὸν δὲ πότερόν ἐστιν ἢ οὐκ ἔστι φιλία, ἀφείσθω 6
ἐπὶ τοῦ παρόντος· δόξειε δ' [q]ἂν ταύτῃ [r]εἶναι φιλία, [s]ᾗ ἐστὶ
δύο ἢ πλείω [t]ἐκ τῶν εἰρημένων, καὶ ὅτι ἡ ὑπερβολὴ τῆς φι-
λίας τῇ πρὸς αὑτὸν ὁμοιοῦται. Φαίνεται δὲ τὰ εἰρημένα 7
καὶ τοῖς πολλοῖς ὑπάρχειν, καίπερ οὖσι φαύλοις. [s]Ἆρ' οὖν
[v]ᾗ ἀρέσκουσιν ἑαυτοῖς καὶ ὑπολαμβάνουσιν ἐπιεικεῖς εἶναι,
ταύτῃ μετέχουσιν αὐτῶν; [t]Ἐπεὶ τῶν γε κομιδῇ φαύλων
καὶ ἀνοσιουργῶν οὐθενὶ ταῦθ' ὑπάρχει, ἀλλ' οὐδὲ φαίνεται.
Σχεδὸν δὲ οὐδὲ τοῖς φαύλοις· [w]διαφέρονται γὰρ ἑαυτοῖς, καὶ 8
ἑτέρων μὲν ἐπιθυμοῦσιν ἄλλα δὲ βούλονται, οἷον οἱ ἀκρατεῖς·
αἱροῦνται γὰρ ἀντὶ τῶν δοκούντων ἑαυτοῖς ἀγαθῶν εἶναι τὰ
ἡδέα βλαβερὰ ὄντα· οἱ δ' αὖ διὰ δειλίαν καὶ ἀργίαν ἀφί-
στανται τοῦ πράττειν ἃ [x]οἴονται ἑαυτοῖς βέλτιστα εἶναι·
οἷς δὲ πολλὰ καὶ δεινὰ πέπρακται [y]διὰ τὴν μοχθηρίαν, [z]μι-
σοῦσί τε καὶ φεύγουσι τὸ ζῆν καὶ ἀναιροῦσιν ἑαυτούς. Ζη- 9
τοῦσί τε οἱ μοχθηροὶ μεθ' ὧν [a]συνδιημερεύσουσιν, ἑαυτοὺς
δὲ φεύγουσιν· ἀναμιμνήσκονται γὰρ πολλῶν καὶ δυσχερῶν,

[e] ἢ om. Kb.Mb. [f] αὐτῷ corr. Lb.Ob. [g] μνεῖαι Kb.Mb. [h] πάντη Ob. [i] ἄλλῳ Kb. [k] ἀμετάβλητος Mb. [l] μὲν add. Mb. [m] περ om. Lb. [n] αὐτὸν Kb.Mb. [o] αὐτός om. Ob. [p] καὶ ante ἡ om. Kb. [q] ἄν τισιν αὕτη Mb. [r] εἶναι ἡ φιλία Lb.Ob. [s] ᾗ οὐκ ἔστι Mb. [t] ἐκ] ἢ ἐκ Kb. [v] ᾗ τ' ἀρέσκουσιν Kb. [w] διαφέρουσι Mb. [x] οἴονται καλὰ ἑαυτοῖς μάλιστα εἶναι Mb. [y] διὰ] καὶ διὰ Kb.Mb. [z] μισοῦνται καὶ φεύγουσι Kb, μισοῦνται φεύγουσι Mb.Nb. [a] συνημερεύσουσιν Kb.

καὶ [b] τοιαῦθ' ἕτερα ἐλπίζουσι, καθ' ἑαυτοὺς ὄντες, μεθ' ἑτέρων δ' ὄντες ἐπιλανθάνονται. Οὐθέν τε φιλητὸν ἔχοντες [c] οὐθὲν φιλικὸν πάσχουσι πρὸς ἑαυτούς. Οὐδὲ δὴ συγχαίρουσιν οὐδὲ συναλγοῦσιν [d] οἱ τοιοῦτοι ἑαυτοῖς· στασιάζει γὰρ αὐτῶν ἡ ψυχή, καὶ [e] τὸ [f] μὲν διὰ μοχθηρίαν ἀλγεῖ [g] ἀπεχόμενον τινῶν, [h] τὸ δ' ἥδεται, καὶ τὸ μὲν δεῦρο τὸ δ' ἐκεῖσε ἕλκει ὥσπερ διασπῶντα. Εἰ δὲ μὴ [i] οἷόν τε ἅμα λυπεῖσθαι καὶ ἥδεσθαι, ἀλλὰ μετὰ μικρόν γε λυπεῖται ὅτι ἥσθη, καὶ οὐκ ἂν ἐβούλετο [k] ἡδέα ταῦτα γενέσθαι αὐτῷ· [l] μεταμελείας γὰρ οἱ φαῦλοι γέμουσιν. Οὐ δὴ φαίνεται ὁ φαῦλος οὐδὲ πρὸς [m] ἑαυτὸν φιλικῶς διακεῖσθαι διὰ τὸ μηδὲν ἔχειν φιλητόν. Εἰ δὴ τὸ οὕτως ἔχειν λίαν ἐστὶν ἄθλιον, φευκτέον τὴν μοχθηρίαν διατεταμένως καὶ πειρατέον ἐπιεικῆ εἶναι· οὕτω γὰρ [n] καὶ πρὸς ἑαυτὸν φιλικῶς ἂν ἔχοι καὶ ἑτέρῳ φίλος γένοιτο.

5 Ἡ δ' εὔνοια [o] φιλίᾳ μὲν ἔοικεν, οὐ μὴν ἐστί γε φιλία·
γίνεται γὰρ εὔνοια καὶ πρὸς ἀγνῶτας καὶ λανθάνουσα, φιλία
δ' οὔ. Καὶ πρότερον δὲ [p] ταῦτ' εἴρηται. Ἀλλ' οὐδὲ φί-
λησίς ἐστιν· οὐ γὰρ ἔχει διάτασιν οὐδ' ὄρεξιν, τῇ φιλήσει
2 δὲ ταῦτ' ἀκολουθεῖ. Καὶ ἡ μὲν φίλησις μετὰ συνηθείας, ἡ
δ' εὔνοια καὶ ἐκ [q] προσπαίου, οἷον καὶ περὶ τοὺς ἀγωνιστὰς
συμβαίνει· εὖνοι γὰρ αὐτοῖς γίνονται καὶ [r] συνθέλουσιν, [s] συμ-
πράξαιεν δ' ἂν [t] οὐθέν· ὅπερ γὰρ εἴπομεν, [v] προσπαίως εὖνοι
3 γίνονται καὶ ἐπιπολαίως στέργουσιν. Ἔοικε δὴ ἀρχὴ φι-
λίας εἶναι, ὥσπερ τοῦ ἐρᾶν ἡ διὰ τῆς ὄψεως ἡδονή· μὴ γὰρ
προησθεὶς τῇ [w] ἰδέᾳ οὐθεὶς ἐρᾷ, ὁ δὲ χαίρων τῷ εἴδει οὐθὲν
μᾶλλον ἐρᾷ, ἀλλ' ὅταν καὶ ἀπόντα ποθῇ καὶ τῆς παρουσίας
[x] ἐπιθυμῇ. Οὕτω δὴ καὶ φίλους οὐχ οἷόν τ' εἶναι μὴ εὔνους

[b] ἕτερα τοιαῦτα ἐλπίζουσι L^b.O^b, τοιαῦθ' ὑπερελπίζουσι M^b. [c] οὐδὲ L^b. [d] ἑαυτοῖς οἱ τοιοῦτοι L^b.O^b. [e] τότε L^b.O^b, om. K^b. [f] μὲν om. K^b. [g] ἀπεχόμενος L^b. [h] τοτὲ L^b.O^b. [i] οἴονται M^b. [k] ταῦτα ἡδέα L^b, τῷ ἡδέα ταῦτα M^b. [l] μεταμελείας—ἑαυτὸν om. M^b. [m] αὐτὸν K^b. [n] καὶ ante πρὸς om. K^b.M^b. [o] φιλίᾳ] φιλικῷ K^b. [p] τοιαῦτ' K^b.M^b. [q] τροπαίου M^b. [r] συνελθοῦσιν K^b. [s] συμπράξειαν L^b. [t] οὐδὲ ἕν O^b. [v] τροπαίως M^b. [w] εἰδέαι K^b. [x] ἐπιθυμεῖ K^b.O^b.

γενομένους, οἱ δ' εὖνοι οὐθὲν μᾶλλον φιλοῦσιν· βούλονται
γὰρ μόνον τἀγαθὰ οἷς εἰσὶν [y] εὖνοι, συμπράξαιεν δ' [z] ἂν οὐ-
θέν, [a] οὐδ' ὀχληθεῖεν ὑπὲρ αὐτῶν. Διὸ μεταφέρων φαίη τις
ἂν αὐτὴν ἀργὴν εἶναι φιλίαν, χρονιζομένην δὲ καὶ εἰς συνή-
θειαν [b] ἀφικνουμένην γίνεσθαι φιλίαν, οὐ τὴν διὰ τὸ χρή-
σιμον οὐδὲ τὴν διὰ τὸ ἡδύ· οὐδὲ γὰρ εὔνοια ἐπὶ τούτοις γί-
νεται. Ὁ μὲν γὰρ εὐεργετηθεὶς ἀνθ' ὧν πέπονθεν ἀπονέμει
τὴν εὔνοιαν, τὰ δίκαια δρῶν· ὁ δὲ βουλόμενός τιν' [c] εὐπρα-
γεῖν, [d] ἐλπίδα ἔχων εὐπορίας δι' ἐκείνου, οὐκ ἔοικ' [e] εὔνους
ἐκείνῳ εἶναι, ἀλλὰ μᾶλλον ἑαυτῷ, καθάπερ οὐδὲ φίλος, εἰ
θεραπεύει αὐτὸν διά τινα χρῆσιν. Ὅλως δ' [f] ἡ εὔνοια δι' 4
ἀρετὴν καὶ ἐπιείκειάν τινα [g] γίνεται, ὅταν τῳ φανῇ καλός
τις ἢ ἀνδρεῖος ἤ τι τοιοῦτον, καθάπερ καὶ ἐπὶ [h] τῶν ἀγωνι-
στῶν εἴπομεν.

Φιλικὸν δὲ καὶ ἡ ὁμόνοια φαίνεται· διόπερ οὐκ ἔστιν ὁμο- 6
δοξία· τοῦτο μὲν γὰρ καὶ ἀγνοοῦσιν ἀλλήλους ὑπάρξειεν ἄν.
Οὐδὲ [i] τοὺς περὶ [k] ὁτουοῦν ὁμογνωμονοῦντας ὁμονοεῖν φασίν,
οἷον τοὺς περὶ τῶν οὐρανίων (οὐ γὰρ φιλικὸν τὸ περὶ τού-
των ὁμονοεῖν), ἀλλὰ [l] τὰς πόλεις ὁμονοεῖν φασίν, ὅταν περὶ
τῶν συμφερόντων ὁμογνωμονῶσι [m] καὶ ταὐτὰ προαιρῶνται
καὶ πράττωσι τὰ [n] κοινῇ δόξαντα. Περὶ τὰ πρακτὰ δὴ ὁμο- 2
νοοῦσιν, καὶ τούτων περὶ τὰ ἐν μεγέθει καὶ [o] τὰ ἐνδεχόμενα
ἀμφοῖν ὑπάρχειν ἢ πᾶσιν, οἷον αἱ πόλεις, ὅταν πᾶσι δοκῇ
τὰς ἀρχὰς αἱρετὰς εἶναι, ἢ συμμαχεῖν Λακεδαιμονίοις, ἢ ἄρ-
χειν Πιττακόν, ὅτε καὶ αὐτὸς [p] ἤθελεν. Ὅταν δ' [q] ἑκάτερος
ἑαυτὸν βούληται, ὥσπερ οἱ ἐν ταῖς Φοινίσσαις, στασιάζου-
σιν· οὐ γάρ ἐσθ' ὁμονοεῖν τὸ [r] αὐτὸ ἑκάτερον [s] ἐννοεῖν ὁδή-
ποτε, ἀλλὰ τὸ [t] ἐν τῷ αὐτῷ, οἷον ὅταν καὶ ὁ δῆμος καὶ οἱ

[y] εὖνοοι M^b. [z] οὐθὲν ἂν L^b. [a] οὐδ' ἂν ὀχληθεῖεν O^b. [b] ἀγομένην L^b, συνηγομένην O^b. [c] εὖ πράττειν L^b. [d] εὐπορίας ἐλπίδα ἔχων $L^b.O^b$. [e] ἐκείνω εὔνους O^b. [f] ἡ om. $K^b.M^b$. [g] γίνεται τῶ φανῆναι M^b. [h] τῶ ἀγῶνι L^b. [i] τοὺς] γὰρ M^b. [k] ὁτιοῦν $L^b.O^b$. [l] τοὺς πολλοὺς M^b. [m] καὶ—ὁμονοοῦσι om. M^b. [n] κοινὰ K^b. [o] τὰ post καὶ add. $L^b.O^b$. [p] ἔθελεν K^b. [q] ἑκάτερος καὶ ἑαυτὸν K^b. [r] αὑτῶι $K^b.L^b.M^b$. [s] εὐνοεῖν $K^b.L^b$. [t] ἐν et αὐτῷ om. O^b.

ἐπιεικεῖς τοὺς ἀρίστους ἄρχειν· οὕτω γὰρ πᾶσι γίγνεται
[v] οὗ ἐφίενται. Πολιτικὴ δὲ φιλία φαίνεται ἡ ὁμόνοια, κα-
θάπερ καὶ λέγεται· περὶ τὰ συμφέροντα γάρ ἐστι καὶ τὰ
3 [w] εἰς τὸν βίον [x] ἀνήκοντα. Ἔστι δ' ἡ τοιαύτη ὁμόνοια ἐν
τοῖς ἐπιεικέσιν· οὗτοι γὰρ [y] καὶ ἑαυτοῖς ὁμονοοῦσι καὶ ἀλλή-
λοις, ἐπὶ τῶν αὐτῶν ὄντες ὡς εἰπεῖν· τῶν τοιούτων γὰρ [z] μέ-
νει τὰ βουλήματα καὶ οὐ μεταρρεῖ ὥσπερ εὔριπος, βούλονταί
τε τὰ δίκαια καὶ τὰ συμφέροντα, τούτων δὲ [a] καὶ [b] κοινῇ ἐφί-
4 ενται. Τοὺς δὲ φαύλους οὐχ οἷόν τε ὁμονοεῖν πλὴν ἐπὶ μι-
κρόν, καθάπερ καὶ φίλους εἶναι, πλεονεξίας ἐφιεμένους ἐν τοῖς
ὠφελίμοις, ἐν δὲ τοῖς [c] πόνοις καὶ ταῖς λειτουργίαις ἐλλεί-
ποντας· ἑαυτῷ δ' ἕκαστος βουλόμενος ταῦτα τὸν πέλας ἐξε-
τάζει καὶ κωλύει· μὴ γὰρ [d] τηρούντων τὸ κοινὸν ἀπόλλυται.
Συμβαίνει οὖν αὐτοῖς στασιάζειν, [e] ἀλλήλους μὲν ἐπαναγκά-
ζοντας, αὐτοὺς δὲ μὴ βουλομένους τὰ δίκαια ποιεῖν.

7 Οἱ δ' εὐεργέται τοὺς εὐεργετηθέντας δοκοῦσι μᾶλλον φι-
λεῖν ἢ [f] οἱ εὖ παθόντες τοὺς δράσαντας, καὶ ὡς παρὰ λόγον
γινόμενον ἐπιζητεῖται. Τοῖς μὲν οὖν πλείστοις φαίνεται,
ὅτι οἱ μὲν ὀφείλουσι τοῖς δὲ ὀφείλεται· καθάπερ οὖν ἐπὶ
τῶν δανείων οἱ μὲν [g] ὀφείλοντες βούλονται μὴ εἶναι οἷς ὀφεί-
λουσιν, [h] οἱ δὲ δανείσαντες καὶ ἐπιμέλονται τῆς τῶν ὀφει-
λόντων σωτηρίας, [i] οὕτω καὶ τοὺς εὐεργετήσαντας βούλεσθαι
εἶναι τοὺς παθόντας ὡς κομιουμένους τὰς χάριτας, τοῖς δ' οὐκ
εἶναι ἐπιμελὲς τὸ ἀνταποδοῦναι. Ἐπίχαρμος [k] μὲν οὖν τάχ'
ἂν φαίη ταῦτα λέγειν [l] αὐτοὺς ἐκ πονηροῦ θεωμένους, ἔοικε
δ' ἀνθρωπικῷ· ἀμνήμονες γὰρ οἱ πολλοί, καὶ μᾶλλον εὖ πά-
2 σχειν ἢ ποιεῖν ἐφίενται. Δόξειε δ' ἂν φυσικώτερον εἶναι τὸ
αἴτιον, καὶ [m] οὐχ ὅμοιον τῷ περὶ τοὺς [n] δανείσαντας· οὐ γὰρ

[v] *οὗ πάντες ἐφίενται* Mb. *οὗ ἐφίεται—φαίνεται* margo Ob: ipse om. [w] *πρὸς* Nb. [x] *ἥκοντα* Mb, *εἰκότα* Kb. [y] *καὶ* post *γὰρ* om. Mb. [z] *μέρει τὰ βουλεύματα* Mb. [a] *καὶ* om. Mb. [b] *κοινωνίας* Ob. [c] *πόνοις*] *δαπανηροῖς* Mb. [d] *πληρούντων* Mb. [e] *ἄλλους* Mb. [f] *οἱ* om. Kb.Mb. [g] *ὀφείλοντες οὐ βούλονται εἶναι* Mb. [h] *οἱ δανείσαντες δὲ καὶ ἐπιμελοῦνται* Kb.Mb. [i] *οὕτω γὰρ καὶ* Mb. [k] *μὲν* om. Mb. [l] *τοὺς* Mb. [m] *οὐδ'* Kb.Mb. [n] *δανειστάς* Lb.

ἐστι φίλησις περὶ ἐκείνους, ἀλλὰ τοῦ σώζεσθαι βούλησις τῆς
κομιδῆς ἕνεκα· οἱ δ' εὖ πεποιηκότες φιλοῦσι καὶ ἀγαπῶσι
τοὺς [o] πεπονθότας, κἂν μηθὲν ὦσι χρήσιμοι [p] μηδ' εἰς ὕστε-
ρον [q] γένοιντ' ἄν. Ὅπερ καὶ ἐπὶ τῶν τεχνιτῶν συμβέβηκεν· 3
πᾶς γὰρ τὸ οἰκεῖον ἔργον ἀγαπᾷ μᾶλλον ἢ ἀγαπηθείη ἂν
ὑπὸ τοῦ ἔργου ἐμψύχου γενομένου. Μάλιστα δ' ἴσως [r] τοῦτο
περὶ τοὺς ποιητὰς συμβαίνει· ὑπεραγαπῶσι γὰρ οὗτοι τὰ
οἰκεῖα ποιήματα, στέργοντες ὥσπερ τέκνα. Τοιούτῳ [s] δὴ 4
ἔοικε καὶ τὸ τῶν εὐεργετῶν· τὸ γὰρ εὖ πεπονθὸς ἔργον ἐστὶν
αὐτῶν· τοῦτο δὴ ἀγαπῶσι μᾶλλον ἢ τὸ ἔργον τὸν ποιή-
σαντα. Τούτου δ' αἴτιον ὅτι τὸ εἶναι πᾶσιν αἱρετὸν καὶ
φιλητόν, ἐσμὲν δ' ἐνεργείᾳ· τῷ ζῆν γὰρ καὶ πράττειν. Ἐν-
εργείᾳ [t] δὴ ὁ ποιήσας τὸ ἔργον ἔστι πως· στέργει δὴ τὸ
ἔργον, διότι καὶ τὸ εἶναι. Τοῦτο δὲ φυσικόν· ὃ γάρ ἐστι
δυνάμει, τοῦτο ἐνεργείᾳ τὸ ἔργον μηνύει. Ἅμα δὲ καὶ τῷ 5
μὲν εὐεργέτῃ καλὸν τὸ κατὰ τὴν πρᾶξιν, ὥστε χαίρειν ἐν ᾧ
τοῦτο, τῷ δὲ παθόντι οὐθὲν καλὸν ἐν τῷ δράσαντι, ἀλλ' εἴ-
περ, συμφέρον· τοῦτο δ' ἧττον ἡδὺ καὶ φιλητόν. Ἡδεῖα 6
δ' ἐστὶ τοῦ μὲν παρόντος ἡ ἐνέργεια, τοῦ δὲ μέλλοντος ἡ
ἐλπίς, τοῦ δὲ [v] γεγενημένου ἡ μνήμη. Ἥδιστον δὲ τὸ κατὰ
τὴν ἐνέργειαν, καὶ φιλητὸν ὁμοίως. Τῷ μὲν [w] οὖν πεποιη-
κότι μένει τὸ ἔργον (τὸ [x] καλὸν γὰρ πολυχρόνιον), τῷ δὲ
παθόντι τὸ χρήσιμον παροίχεται. Ἥ τε μνήμη τῶν μὲν
καλῶν ἡδεῖα, τῶν δὲ χρησίμων οὐ πάνυ [y] ἢ ἧττον· ἡ προσ-
δοκία δ' ἀνάπαλιν [z] ἔχειν ἔοικεν. Καὶ ἡ μὲν φίλησις ποιήσει
ἔοικεν, τὸ φιλεῖσθαι δὲ τῷ πάσχειν. Τοῖς [a] ὑπερέχουσι [b] δὴ
περὶ [c] τὴν πρᾶξιν ἕπεται [d] τὸ φιλεῖν καὶ τὰ φιλικά. Ἔτι 7
δὲ τὰ ἐπιπόνως [e] γενόμενα πάντες μᾶλλον στέργουσιν, οἷον

[o] πεπονθότας] εὖ πεπονθότας N^b, εὐεργετηθέντας L^b.O^b. [p] μηδ'] κἂν μηδ' M^b. [q] γένοιτ' L^b.M^b. [r] περὶ τοὺς ποιητὰς τοῦτο L^b.O^b. [s] δὲ M^b. [t] δ' L^b.M^b.O^b. [v] γενομένου M^b. [w] οὖν om. L^b. [x] γὰρ καλὸν L^b. [y] ἢ—ἔχειν ἔοικεν om. M^b. [z] ἔχειν om. L^b.O^b. [a] ὑπάρχουσι N^b. [b] δὲ M^b. [c] τὴν om. L^b.O^b. [d] τὸ] καὶ δὴ τὸ L^b.O^b. τὸ φιλεῖν om. K^b. [e] γινόμενα πάντες μᾶλλον M^b, μὲν μᾶλλον πάντες γενόμενα O^b.

καὶ τὰ χρήματα οἱ κτησάμενοι τῶν παραλαβόντων· δοκεῖ
[f]δὴ τὸ [g]μὲν εὖ πάσχειν ἄπονον εἶναι, τὸ δ' εὖ ποιεῖν ἐργῶδες.
Διὰ ταῦτα [h]δὲ καὶ αἱ μητέρες φιλοτεκνότεραι· [i]ἐπιπονωτέρα
γὰρ ἡ [k]γέννησις, καὶ μᾶλλον ἴσασιν ὅτι αὐτῶν. Δόξειε δ'
ἂν τοῦτο καὶ τοῖς εὐεργέταις οἰκεῖον [l]εἶναι.

8 [m]Ἀπορεῖται δὲ [n]καὶ πότερον δεῖ φιλεῖν ἑαυτὸν μάλιστα
ἢ ἄλλον τινά· ἐπιτιμῶσι γὰρ τοῖς ἑαυτοὺς μάλιστα ἀγα-
πῶσι, καὶ ὡς ἐν αἰσχρῷ φιλαύτους ἀποκαλοῦσι, δοκεῖ [o]τε
ὁ μὲν φαῦλος ἑαυτοῦ χάριν πάντα πράττειν, καὶ ὅσῳ ἂν
μοχθηρότερος ᾖ, τοσούτῳ μᾶλλον· ἐγκαλοῦσι [p]δὴ αὐτῷ [q]ὅτι
οὐθὲν ἀφ' ἑαυτοῦ πράττει· ὁ δ' ἐπιεικὴς διὰ τὸ καλόν, καὶ
ὅσῳ ἂν [r]βελτίων ᾖ, [s]μᾶλλον διὰ τὸ καλόν, καὶ φίλου ἕνεκα·
2 τὸ δ' αὑτοῦ παρίησιν. Τοῖς λόγοις δὲ τούτοις τὰ ἔργα δια-
φωνεῖ, οὐκ ἀλόγως. Φασὶ γὰρ δεῖν φιλεῖν μάλιστα τὸν
μάλιστα φίλον, φίλος δὲ μάλιστα ὁ βουλόμενος [t]ᾧ βούλε-
ται τἀγαθὰ ἐκείνου ἕνεκα, καὶ εἰ μηθεὶς εἴσεται. Ταῦτα δ'
ὑπάρχει [v]μάλιστ' αὐτῷ πρὸς αὑτόν, καὶ τὰ λοιπὰ δὴ πάνθ'
οἷς ὁ φίλος ὁρίζεται· εἴρηται γὰρ ὅτι ἀπ' αὐτοῦ πάντα τὰ
φιλικὰ καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους διήκει. Καὶ αἱ παροιμίαι δὲ
πᾶσαι ὁμογνωμονοῦσιν, οἷον [w]τὸ "μία ψυχή" καὶ "κοινὰ τὰ
φίλων" καὶ "ἰσότης φιλότης" καὶ "γόνυ κνήμης ἔγγιον·"
πάντα γὰρ ταῦτα πρὸς αὑτὸν [x]μάλισθ' ὑπάρχει· μάλιστα
γὰρ φίλος αὑτῷ, καὶ φιλητέον δὴ μάλισθ' ἑαυτόν. Ἀπο-
ρεῖται δ' εἰκότως ποτέροις [y]χρεὼν ἕπεσθαι, ἀμφοῖν [z]ἐχόντοιν
3 τὸ πιστόν. Ἴσως οὖν τοὺς τοιούτους δεῖ τῶν λόγων διαι-
ρεῖν καὶ διορίζειν ἐφ' ὅσον ἑκάτεροι καὶ πῇ ἀληθεύουσιν. Εἰ
δὴ λάβοιμεν τὸ φίλαυτον πῶς ἑκάτεροι λέγουσιν, τάχ' ἂν
4 γένοιτο δῆλον. Οἱ μὲν [a]οὖν εἰς ὄνειδος ἄγοντες αὐτὸ φιλ-

[f] δὲ M^b. [g] εὖ μὲν K^b.L^b.M^b. [h] δὲ om. M^b. [i] ἐπιπονώτερον M^b. [k] γένεσις K^b. [l] εἶναι om. L^b. [m] ἀπορεῖ M^b. [n] καὶ om. L^b. [o] δὲ L^b.M^b.O^b. [p] δὴ om. M^b. [q] ὅτι] οἷον ὅτι K^b. [r] βέλτιον K^b. [s] μᾶλλον om. M^b. [t] ᾧ] ἢ ὧ K^b, ὧ μάλιστα L^b. [v] αὐτῶ μάλιστα L^b.O^b. [w] τὸ κοινὰ τὰ φίλων καὶ μία ψυχή L^b.O^b. [x] μάλιστ' ἂν ὑπάρχοι K^b.M^b. [y] χρεὼν δὴ ἕπεσθαι L^b.O^b. [z] ἐχόντων L^b, σχόντοιν M^b. [a] οὖν om. K^b.M^b.

αὐτους καλοῦσι τοὺς ἑαυτοῖς ἀπονέμοντας τὸ πλεῖον ἐν χρή-
μασι καὶ τιμαῖς καὶ ἡδοναῖς ταῖς σωματικαῖς· τούτων γὰρ οἱ
πολλοὶ ὀρέγονται, καὶ ἐσπουδάκασι περὶ αὐτὰ ὡς ἄριστα
ὄντα, διὸ καὶ [b]περιμάχητά ἐστιν. Οἱ [c]δὴ περὶ ταῦτα πλε-
ονέκται χαρίζονται ταῖς ἐπιθυμίαις καὶ ὅλως τοῖς πάθεσι καὶ
τῷ ἀλόγῳ τῆς ψυχῆς. Τοιοῦτοι δ' εἰσὶν οἱ πολλοί· διὸ καὶ
ἡ προσηγορία γεγένηται ἀπὸ τοῦ [d]πολλοῦ φαύλου ὄντος.
Δικαίως δὴ τοῖς οὕτω φιλαύτοις ὀνειδίζεται. Ὅτι δὲ [e]τοὺς 5
τὰ τοιαῦθ' αὑτοῖς ἀπονέμοντας εἰώθασι λέγειν οἱ πολλοὶ
φιλαύτους, οὐκ ἄδηλον· εἰ γάρ τις ἀεὶ [f]σπουδάζοι τὰ δίκαια
πράττειν αὐτὸς μάλιστα πάντων ἢ τὰ σώφρονα ἢ ὁποιαοῦν
ἄλλα τῶν κατὰ τὰς ἀρετάς, καὶ ὅλως ἀεὶ τὸ καλὸν [g]ἑαυτῷ
περιποιοῖτο, οὐθεὶς ἐρεῖ τοῦτον φίλαυτον οὐδὲ ψέξει. Δόξειε 6
δ' ἂν ὁ τοιοῦτος [h]μᾶλλον εἶναι φίλαυτος· ἀπονέμει [i]γοῦν
ἑαυτῷ τὰ κάλλιστα καὶ μάλιστ' ἀγαθά, καὶ χαρίζεται ἑαυ-
τοῦ τῷ κυριωτάτῳ, καὶ πάντα τούτῳ πείθεται· ὥσπερ [k]δὲ
καὶ πόλις τὸ κυριώτατον μάλιστ' εἶναι δοκεῖ καὶ πᾶν ἄλλο
σύστημα, οὕτω καὶ ἄνθρωπος· [l]καὶ φίλαυτος δὴ μάλιστα ὁ
τοῦτο ἀγαπῶν καὶ τούτῳ χαριζόμενος. Καὶ ἐγκρατὴς δὲ
καὶ ἀκρατὴς [m]λέγεται τῷ κρατεῖν τὸν νοῦν ἢ μή, ὡς [n]τού-
του ἑκάστου ὄντος· καὶ [o]πεπραγέναι δοκοῦσιν [p]αὐτοὶ καὶ
ἑκουσίως τὰ μετὰ λόγου μάλιστα. Ὅτι μὲν οὖν [q]τοῦθ'
ἕκαστός ἐστιν [r]ἢ μάλιστα, οὐκ ἄδηλον, καὶ ὅτι ὁ ἐπιεικὴς
μάλιστα τοῦτ' ἀγαπᾷ. Διὸ φίλαυτος μάλιστ' ἂν εἴη, καθ'
[s]ἕτερον εἶδος τοῦ ὀνειδιζομένου, καὶ διαφέρων τοσοῦτον ὅσον
τὸ κατὰ λόγον ζῆν τοῦ κατὰ πάθος, καὶ ὀρέγεσθαι [t]τοῦ
καλοῦ ἢ τοῦ δοκοῦντος συμφέρειν. [v]Τοὺς μὲν οὖν περὶ τὰς 7
καλὰς πράξεις διαφερόντως [w]σπουδάζοντας πάντες ἀποδέ-
χονται καὶ ἐπαινοῦσιν· πάντων δὲ ἁμιλλωμένων πρὸς τὸ

[b] περὶ χρήματά Mb. [c] δὲ Lb. [d] πηλοῦ Mb. [e] τοὺς] τοῖς Kb. [f] σπουδάζει Lb.Mb.Ob. [g] αὑτῷ Lb.Ob. [h] εἶναι μᾶλλον Lb, [i] γὰρ Lb. [k] δὲ καὶ] γὰρ Mb. [l] καὶ ante φίλαυτος om. Mb. [m] λέγεται om. Mb. [n] τοῦτο Kb.Mb.Nb.Ob. [o] πεπραγμένα Mb. [p] ἑαυτῷ Mb. [q] τοῦ καθ' ἕκαστον Mb, τοῦ καθέκαστος Lb. [r] ἢ om. Ob. [s] ἑκάτερον Kb. [t] ἢ τοῦ καλοῦ ἢ Kb.Mb. [v] τοὺς] τὸν Mb. [w] σπουδάζοντα Mb.

καλὸν καὶ διατεινομένων τὰ κάλλιστα πράττειν κοινῇ τ' [x]ἂν πάντ' εἴη τὰ δέοντα καὶ ἰδίᾳ ἑκάστῳ τὰ μέγιστα τῶν ἀγαθῶν, εἴπερ [y]ἡ ἀρετὴ [z]τοιοῦτόν [a]ἐστιν. Ὥστε τὸν μὲν ἀγαθὸν δεῖ φίλαυτον εἶναι· καὶ γὰρ αὐτὸς ὀνήσεται τὰ καλὰ πράττων καὶ τοὺς ἄλλους ὠφελήσει· τὸν δὲ μοχθηρὸν οὐ δεῖ· βλάψει γὰρ καὶ ἑαυτὸν καὶ τοὺς πέλας, φαύλοις πάθεσιν
8 ἑπόμενος. Τῷ μοχθηρῷ μὲν οὖν διαφωνεῖ ἃ δεῖ [b]πράττειν καὶ [c]ἃ πράττει· ὁ δ' ἐπιεικής, [d]ἃ δεῖ, ταῦτα [e]καὶ πράττει· πᾶς γὰρ νοῦς αἱρεῖται τὸ βέλτιστον ἑαυτῷ, ὁ δ' ἐπιεικὴς
9 πειθαρχεῖ τῷ νῷ. Ἀληθὲς [f]δὲ περὶ τοῦ σπουδαίου καὶ τὸ τῶν φίλων ἕνεκα πολλὰ πράττειν καὶ τῆς πατρίδος, κἂν δέῃ ὑπεραποθνήσκειν· προήσεται γὰρ καὶ χρήματα καὶ τιμὰς καὶ ὅλως τὰ περιμάχητα ἀγαθά, περιποιούμενος [g]ἑαυτῷ τὸ καλόν· ὀλίγον γὰρ χρόνον ἡσθῆναι σφόδρα μᾶλλον ἕλοιτ' ἂν ἢ πολὺν ἠρέμα, καὶ βιῶσαι καλῶς ἐνιαυτὸν ἢ πόλλ' ἔτη τυχόντως, καὶ μίαν πρᾶξιν καλὴν καὶ μεγάλην ἢ πολλὰς καὶ μικράς. Τοῖς [h]δ' ὑπεραποθνήσκουσι τοῦτ' ἴσως συμβαίνει· αἱροῦνται δὴ μέγα καλὸν ἑαυτοῖς. Καὶ χρήματα [i]προοῖντ' ἂν ἐφ' ᾧ πλείονα λήψονται οἱ φίλοι· γίγνεται γὰρ τῷ μὲν φίλῳ χρήματα, αὐτῷ δὲ τὸ καλόν· τὸ [k]δὴ μεῖζον
10 ἀγαθὸν ἑαυτῷ ἀπονέμει. Καὶ [l]περὶ τιμὰς [m]δὲ καὶ ἀρχὰς ὁ αὐτὸς τρόπος· πάντα γὰρ τῷ φίλῳ ταῦτα προήσεται· καλὸν γὰρ αὐτῷ τοῦτο καὶ ἐπαινετόν. Εἰκότως δὴ [n]δοκεῖ [o]σπουδαῖος εἶναι, ἀντὶ πάντων [p]αἱρούμενος τὸ καλόν. Ἐνδέχεται δὲ καὶ πράξεις τῷ φίλῳ προΐεσθαι, καὶ εἶναι κάλλιον
11 τοῦ αὐτὸν πρᾶξαι τὸ αἴτιον τῷ φίλῳ [q]γενέσθαι. Ἐν [r]πᾶσι δὴ τοῖς ἐπαινετοῖς ὁ σπουδαῖος φαίνεται ἑαυτῷ τοῦ καλοῦ πλέον νέμων. Οὕτω μὲν οὖν [s]φίλαυτον εἶναι δεῖ, καθάπερ εἴρηται· ὡς δ' οἱ πολλοί, οὐ χρή.

[x] πάντ' ἂν εἴη M^b, ἂν παντὶ ᾖ L^b.O^b. [y] αἱ ἀρεταὶ O^b. [z] τὸ τοιοῦτον M^b. [a] ἐστιν om. L^b.O^b. [b] πράττειν om. K^b.M^b. [c] ἃ om. K^b. [d] ταῦτα ἃ δεῖ K^b.M^b. [e] καὶ] ἀεὶ K^b. [f] δὲ τὸ περὶ L^b. [g] αὐτῷ L^b. [h] δὴ L^b.O^b. [i] προΐοιντ' O^b. [k] δὴ] δὲ L^b. [l] περὶ τὰς τιμὰς L^b.O^b. [m] δὴ K^b.O^b. [n] δοκεῖ om. M^b. [o] σπουδαῖον M^b. [p] αἱρούμενον M^b. [q] γίνεσθαι M^b. [r] ἅπασι L^b. [s] δεῖ φίλαυτον εἶναι L^b, φίλαυτον εἶναι δοκεῖ M^b.

Ἀμφισβητεῖται δὲ [t]καὶ περὶ τὸν εὐδαίμονα, εἰ δεήσεται 9
φίλων ἢ μή. Οὐθὲν γάρ [v]φασι δεῖν φίλων τοῖς μακαρίοις
καὶ αὐτάρκεσιν· [w]ὑπάρχειν γὰρ [x]αὐτοῖς [y]τἀγαθά· αὐτάρ-
κεις οὖν ὄντας [z]οὐδενὸς προσδεῖσθαι, τὸν δὲ φίλον, [a]ἕτερον
αὐτὸν ὄντα, πορίζειν ἃ δι' αὑτοῦ ἀδυνατεῖ· ὅθεν [b]τὸ

ὅταν ὁ δαίμων εὖ διδῷ, τί δεῖ φίλων;

Ἔοικε δ' ἀτόπῳ τὸ πάντ' ἀπονέμοντας τἀγαθὰ τῷ εὐδαίμονι 2
φίλους μὴ ἀποδιδόναι, ὃ δοκεῖ τῶν ἐκτὸς [c]ἀγαθῶν μέγιστον
εἶναι. [d]Εἴ τε φίλου μᾶλλόν ἐστι τὸ εὖ ποιεῖν ἢ πάσχειν,
καὶ ἐστὶ τοῦ ἀγαθοῦ καὶ τῆς ἀρετῆς τὸ εὐεργετεῖν, κάλλιον
δ' εὖ ποιεῖν φίλους ὀθνείων, τῶν εὖ [e]πεισομένων δεήσεται ὁ
σπουδαῖος. Διὸ καὶ [f]ἐπιζητεῖται πότερον ἐν [g]εὐτυχίαις
[h]μᾶλλον δεῖ φίλων ἢ ἐν [i]ἀτυχίαις, ὡς καὶ τοῦ ἀτυχοῦντος
δεομένου τῶν εὐεργετησόντων καὶ τῶν εὐτυχούντων [k]οὓς εὖ
ποιήσουσιν. Ἄτοπον δ' ἴσως καὶ τὸ μονώτην ποιεῖν τὸν 3
μακάριον· οὐθεὶς γὰρ ἕλοιτ' ἂν καθ' [l]αὑτὸν τὰ πάντ' ἔχειν
ἀγαθά· πολιτικὸν γὰρ ὁ ἄνθρωπος καὶ συζῆν πεφυκός. Καὶ
τῷ εὐδαίμονι δὴ τοῦθ' ὑπάρχει· τὰ γὰρ τῇ φύσει ἀγαθὰ
ἔχει. Δῆλον δ' ὡς μετὰ φίλων καὶ ἐπιεικῶν κρεῖττον ἢ μετ'
ὀθνείων [m]καὶ [n]τῶν τυχόντων συνημερεύειν· δεῖ ἄρα τῷ [o]εὐ-
δαίμονι φίλων. Τί οὖν λέγουσιν οἱ πρῶτοι, καὶ [p]πῇ ἀλη- 4
θεύουσιν; Ἢ ὅτι οἱ πολλοὶ φίλους οἴονται [q]τοὺς χρησίμους
εἶναι; Τῶν τοιούτων μὲν οὖν οὐθὲν δεήσεται ὁ μακάριος,
ἐπειδὴ τἀγαθὰ ὑπάρχει αὐτῷ. Οὐδὲ δὴ τῶν διὰ τὸ ἡδύ, [r]ἢ
ἐπὶ μικρόν· ἡδὺς γὰρ ὁ βίος ὢν οὐθὲν δεῖται ἐπεισάκτου
ἡδονῆς. Οὐ δεόμενος δὲ τῶν τοιούτων φίλων οὐ δοκεῖ δεῖσθαι
φίλων. Τὸ δ' οὐκ ἔστιν ἴσως ἀληθές· ἐν ἀρχῇ γὰρ εἴρηται 5
ὅτι ἡ εὐδαιμονία ἐνέργειά τίς [s]ἐστιν, ἡ δ' ἐνέργεια δῆλον ὅτι

[t] καὶ om. M^b. [v] δεῖν φασὶ φίλων M^b. [w] ὑπάρχει K^b.L^b.M^b. [x] αὐτοῖς om. K^b. [y] ἀγαθά K^b, τἀγαθόν M^b. [z] μηδενὸς L^b.O^b. [a] ἕτερον ὄντα αὐτῷ πορίζειν M^b. [b] τὸ om. K^b.L^b.M^b. [c] ἀγαθὸν K^b. [d] εἰ δὲ L^b.O^b. [e] πησομένων ὧν δεήσεται K^b. [f] ζητεῖται L^b.O^b. [g] ἀτυχίαις O^b. [h] δεῖ φίλων μᾶλλον M^b. [i] εὐτυχίαις O^b. [k] οἷς M^b. [l] αὐτὸν πάντ' ἔχειν τἀγαθά L^b.O^b. [m] καὶ om. K^b. [n] τῶν om. K^b.M^b. [o] εὐδαίμονι καὶ τῶν φίλων K^b.M^b. [p] ποῖ L^b. [q] εἶναι τοὺς χρησίμους M^b. [r] ἢ om. K^b. [s] ἐστιν] ἐστι μετὰ ἀρετῆς L^b.

γίνεται καὶ οὐχ ὑπάρχει ὥσπερ κτῆμά τι. Εἰ δὲ τὸ εὐδαι-
μονεῖν ἐστὶν ἐν τῷ ζῆν καὶ ἐνεργεῖν, [t] *τοῦ δ' ἀγαθοῦ ἡ ἐνέρ-*
γεια σπουδαία καὶ ἡδεῖα καθ' αὑτήν, καθάπερ ἐν ἀρχῇ εἴρηται,
ἔστι δὲ καὶ τὸ οἰκεῖον τῶν ἡδέων, θεωρεῖν [v] *δὲ μᾶλλον τοὺς*
πέλας δυνάμεθα ἢ ἑαυτοὺς καὶ τὰς ἐκείνων πράξεις ἢ τὰς
οἰκείας, αἱ τῶν σπουδαίων δὴ πράξεις φίλων ὄντων ἡδεῖαι
τοῖς ἀγαθοῖς· ἄμφω γὰρ ἔχουσι τὰ τῇ φύσει ἡδέα. Ὁ
μακάριος δὴ φίλων τοιούτων δεήσεται, εἴπερ θεωρεῖν προαι-
ρεῖται πράξεις ἐπιεικεῖς καὶ οἰκείας· τοιαῦται δ' αἱ τοῦ ἀγα-
θοῦ φίλου ὄντος. [w] *Οἴονταί τε δεῖν ἡδέως ζῆν τὸν εὐδαίμονα·*
μονώτῃ μὲν οὖν χαλεπὸς ὁ βίος· οὐ γὰρ ῥᾴδιον καθ' αὑτὸν
ἐνεργεῖν συνεχῶς, μεθ' ἑτέρων δὲ καὶ πρὸς ἄλλους [x] *ῥᾷον.*
6 *Ἔσται οὖν ἡ ἐνέργεια* [y] *συνεχεστέρα, ἡδεῖα οὖσα καθ' αὑτήν,*
[z] *ὃ δεῖ περὶ τὸν μακάριον εἶναι· ὁ γὰρ σπουδαῖος, ᾗ σπου-*
δαῖος, ταῖς κατ' ἀρετὴν πράξεσι χαίρει, ταῖς δ' ἀπὸ κακίας
δυσχεραίνει, καθάπερ ὁ μουσικὸς τοῖς καλοῖς μέλεσιν ἥδεται,
7 *ἐπὶ δὲ τοῖς φαύλοις λυπεῖται.* [a] *Γίνοιτο δ' ἂν* [b] *καὶ ἄσκησίς*
τις τῆς ἀρετῆς ἐκ τοῦ συζῆν τοῖς ἀγαθοῖς, καθάπερ καὶ
[c] *Θέογνίς* [d] *φησιν. Φυσικώτερον δ' ἐπισκοποῦσιν ἔοικεν ὁ*
σπουδαῖος φίλος τῷ σπουδαίῳ τῇ φύσει [e] *αἱρετὸς εἶναι· τὸ*
γὰρ τῇ φύσει [f] *ἀγαθὸν εἴρηται ὅτι τῷ σπουδαίῳ* [g] *ἀγαθὸν*
καὶ ἡδύ ἐστι καθ' αὑτό· τὸ δὲ ζῆν ὁρίζονται τοῖς ζῴοις [h] *δυ-*
νάμει αἰσθήσεως, ἀνθρώποις δ' αἰσθήσεως ἢ νοήσεως· ἡ δὲ
δύναμις εἰς τὴν ἐνέργειαν [i] *ἀνάγεται. Τὸ* [k] *δὲ κύριον ἐν τῇ*
ἐνεργείᾳ· ἔοικε [l] *δὴ τὸ ζῆν* [m] *εἶναι κυρίως τὸ αἰσθάνεσθαι ἢ*
νοεῖν. Τὸ δὲ ζῆν τῶν καθ' αὑτὸ ἀγαθῶν καὶ ἡδέων· ὡρισμέ-

[t] *τοῦ ἀγαθοῦ δ'* $L^b.O^b$. [v] *δὲ* post *θεωρεῖν* om. M^b. [w] *οἷόν τε δὲ* K^b. [x] *ῥάιδιον* $L^b.O^b$. [y] *συνεργεστέρα* M^b. [z] *ὃ—ᾗ*] *ὁ δὴ περὶ τὸν μακάριον βίον ὢν ᾖ* M^b. [a] *γένοιτο* L^b. [b] *καὶ ἡ ἄσκησις τῆς* M^b. [c] *θεόγνης* K^b. [d] post *φησιν* margo L^b. *φησὶ θέογνις* et, cum N^b. et 2113 et margine Oxoniensis CCC, *ἐσθλῶν μὲν ἀπ' ἐσθλὰ* [*ἐσθλῶν μὲν γὰρ ἐπ' ἐσθλὰ* N^b, *ἐσθλὰ μὲν ἀπ' ἐσθλῶν* Oxon.] *μαθήσεαι* [*διδάξαι* N^b.] *ἢν δὲ κακοῖσι συμμίξῃς* [*συμμιγῇς* L^b.] *ἀπολεῖς καὶ τὸν ἐνόντα* [*ἐόντα* N^b.] *νόον*. ea olim textui inserebantur: absunt etiam a 1471, 1855, 1856, 2023, 2024, 2114. [e] *εἶναι αἱρετός* M^b. [f] *ἀγαθὸν*] *αἱρετὸν* L^b. [g] *ἀγαθὸν καὶ*] *καὶ ἀγαθὸν καὶ* L^b, om. K^b. [h] *δύναμιν* $L^b.M^b.N^b$. [i] *ἄγεται* L^b. [k] *δὴ* K^b. [l] *δὲ* M^b. [m] *κυρίως εἶναι* $L^b.O^b$.

νον γάρ, τὸ δ' ὡρισμένον τῆς τἀγαθοῦ φύσεως. Τὸ δὲ τῇ
φύσει ἀγαθὸν καὶ τῷ ἐπιεικεῖ· διόπερ ἔοικε πᾶσιν ἡδὺ εἶναι.
Οὐ δεῖ δὲ λαμβάνειν μοχθηρὰν ζωὴν καὶ διεφθαρμένην, οὐδ' 8
ἐν λύπαις· ἀόριστος γὰρ ἡ τοιαύτη, καθάπερ τὰ ὑπάρχοντα
[n] *αὐτῇ. Ἐν τοῖς* [o] *ἐχομένοις δὲ περὶ* [p] *τῆς* [q] *λύπης ἔσται*
φανερώτερον. Εἰ δ' αὐτὸ τὸ ζῆν ἀγαθὸν καὶ ἡδύ (ἔοικε δὲ 9
[r] *καὶ ἐκ τοῦ πάντας ὀρέγεσθαι αὐτοῦ, καὶ μάλιστα τοὺς ἐπι-*
εικεῖς καὶ μακαρίους· τούτοις γὰρ ὁ βίος [s] *αἱρετώτατος, καὶ*
ἡ τούτων μακαριωτάτη [t] *ζωή), ὁ δ' ὁρῶν ὅτι ὁρᾷ* [v] *αἰσθάνεται*
καὶ ὁ ἀκούων ὅτι ἀκούει καὶ ὁ βαδίζων ὅτι βαδίζει, καὶ ἐπὶ
τῶν ἄλλων [w] *ὁμοίως ἔστι τι τὸ αἰσθανόμενον ὅτι ἐνεργοῦμεν,*
[x] *ὥστε αἰσθανοίμεθ' ἂν ὅτι αἰσθανόμεθα καὶ* [y] *νοοῖμεν ὅτι*
νοοῦμεν. Τὸ δ' ὅτι αἰσθανόμεθα ἢ νοοῦμεν, ὅτι ἐσμέν· [z] *τὸ*
γὰρ εἶναι ἦν αἰσθάνεσθαι ἢ νοεῖν. Τὸ δ' αἰσθάνεσθαι ὅτι
ζῇ, τῶν ἡδέων καθ' αὑτό· φύσει γὰρ ἀγαθὸν [a] *ζωή, τὸ δ'*
ἀγαθὸν ὑπάρχον [b] *ἐν ἑαυτῷ αἰσθάνεσθαι ἡδύ. Αἱρετὸν δὲ*
τὸ ζῆν καὶ μάλιστα τοῖς ἀγαθοῖς, ὅτι τὸ εἶναι ἀγαθόν ἐστιν
αὐτοῖς καὶ ἡδύ· συναισθανόμενοι γὰρ τοῦ καθ' αὑτὸ ἀγαθοῦ
ἥδονται. Ὡς δὲ πρὸς ἑαυτὸν ἔχει ὁ σπουδαῖος, καὶ πρὸς τὸν 10
φίλον· ἕτερος γὰρ αὐτὸς [c] *ὁ φίλος ἐστίν. Καθάπερ οὖν*
τὸ αὐτὸν εἶναι αἱρετόν ἐστιν ἑκάστῳ, οὕτω καὶ τὸ τὸν φίλον,
[d] *ἢ παραπλησίως. Τὸ δ' εἶναι ἦν αἱρετὸν διὰ τὸ αἰσθάνεσθαι*
αὑτοῦ ἀγαθοῦ ὄντος. Ἡ δὲ τοιαύτη αἴσθησις ἡδεῖα καθ'
[e] *ἑαυτήν. Συναισθάνεσθαι ἄρα δεῖ καὶ τοῦ φίλου ὅτι ἔστιν,*
τοῦτο δὲ [f] *γίνοιτ' ἂν ἐν τῷ συζῆν καὶ κοινωνεῖν λόγων καὶ*
διανοίας· οὕτω γὰρ ἂν δόξειε τὸ συζῆν ἐπὶ τῶν ἀνθρώπων
λέγεσθαι, καὶ οὐχ ὥσπερ ἐπὶ τῶν βοσκημάτων τὸ ἐν τῷ
αὐτῷ νέμεσθαι. Εἰ δὴ τῷ μακαρίῳ τὸ εἶναι αἱρετόν ἐστι
καθ' αὑτό, ἀγαθὸν τῇ φύσει ὂν καὶ ἡδύ, παραπλήσιον δὲ

[n] *αὐτῇ*] *ταύτη* M^b. [o] *ἑπομένοις* $L^b.M^b.O^b$. [p] *τῆς* om. M^b. [q] *λύπης*] *αὐτῆς* $K^b.M^b$. [r] *καὶ* post *δὲ* om. M^b. [s] *αἱρετώτερος* M^b. [t] *ζωή* om. M^b. [v] *αἰσθάνεται* post *ἀκούει* $L^b.O^b$. [w] *ὁμοίως* ante *ἐπὶ* M^b. [x] *ὥστε αἰσθανόμεθ' ἂν* K^b, *αἰσθανοίμεθα δ' ἂν* $L^b.M^b.O^b$. [y] *νοοῦμεν* K^b. [z] *τῶ* M^b. [a] *ἡ ζωή* $L^b.O^b$. [b] *ἐν* om. O^b. [c] *ἐστιν ὁ φίλος* L^b. [d] *ἢ* om. $K^b.M^b$. [e] *αὑτήν* $L^b.O^b$. [f] *γένοιτ'* $L^b.O^b$.

καὶ τὸ τοῦ φίλου ἐστίν, [g] καὶ ὁ φίλος τῶν αἱρετῶν ἂν εἴη.
Ὃ δ' ἐστὶν αὐτῷ αἱρετόν, τοῦτο δεῖ ὑπάρχειν αὐτῷ, ἢ ταύτῃ
ἐνδεὴς ἔσται. Δεήσει ἄρα τῷ [h] εὐδαιμονήσοντι φίλων σπου-
δαίων.

10 Ἆρ' οὖν ὡς πλείστους φίλους ποιητέον, ἢ καθάπερ ἐπὶ
[i] τῆς ξενίας ἐμμελῶς εἰρῆσθαι [k] δοκεῖ

μήτε πολύξεινος μήτ' [l] ἄξεινος,

καὶ ἐπὶ τῆς φιλίας ἁρμόσει μήτ' ἄφιλον εἶναι μήτ' αὖ πολύ-
2 φιλον καθ' ὑπερβολήν; Τοῖς μὲν δὴ πρὸς χρῆσιν καὶ πάνυ
δόξειεν [m] ἂν ἁρμόζειν τὸ λεχθέν· πολλοῖς γὰρ ἀνθυπηρετεῖν
ἐπίπονον, καὶ οὐχ ἱκανὸς ὁ βίος [n] αὐτοῖς τοῦτο πράττειν.
Οἱ [o] πλείους δὴ τῶν πρὸς τὸν οἰκεῖον βίον [p] ἱκανῶς περίεργοι
καὶ ἐμπόδιοι πρὸς τὸ καλῶς ζῆν· οὐθὲν οὖν δεῖ αὐτῶν. Καὶ
οἱ πρὸς ἡδονὴν δὲ ἀρκοῦσιν ὀλίγοι, καθάπερ ἐν τῇ τροφῇ τὸ
3 ἥδυσμα. Τοὺς δὲ σπουδαίους πότερον πλείστους κατ' ἀρι-
θμόν, ἢ ἔστι τι μέτρον [q] καὶ φιλικοῦ πλήθους, ὥσπερ πό-
λεως; Οὔτε γὰρ ἐκ δέκα [r] ἀνθρώπων γένοιτ' ἂν πόλις, οὔτ'
ἐκ δέκα μυριάδων ἔτι πόλις ἐστίν. Τὸ δὲ ποσὸν οὐκ ἔστιν
ἴσως ἕν τι, ἀλλὰ πᾶν τὸ μεταξὺ τινῶν ὡρισμένων. Καὶ
φίλων δή [s] ἐστι πλῆθος ὡρισμένον, καὶ ἴσως οἱ πλεῖστοι, μεθ'
ὧν ἂν [t] δύναιτό τις συζῆν· τοῦτο [v] γὰρ [w] ἐδόκει φιλικώτατον
4 εἶναι, [x] ὅτι δ' οὐχ οἷόν τε [y] πολλοῖς συζῆν καὶ διανέμειν αὑ-
τόν, οὐκ ἄδηλον. Ἔτι δὲ κἀκείνους δεῖ [z] ἀλλήλοις φίλους
εἶναι, εἰ μέλλουσι πάντες μετ' ἀλλήλων συνημερεύειν· τοῦτο
5 [a] δ' ἐργῶδες ἐν πολλοῖς [b] ὑπάρχειν. Χαλεπὸν [c] δὲ γίνεται καὶ
τὸ συγχαίρειν καὶ τὸ συναλγεῖν οἰκείως πολλοῖς· εἰκὸς γὰρ
συμπίπτειν ἅμα τῷ μὲν συνήδεσθαι τῷ δὲ συνάχθεσθαι. Ἴσως
οὖν εὖ ἔχει μὴ ζητεῖν ὡς πολυφιλώτατον εἶναι, ἀλλὰ τοσού-

[g] καὶ ὁ] κἂν ὁ, omisso mox ἂν, K^b.M^b. [h] εὐδαιμονήσαντι M^b. [i] τῆς om. M^b.O^b. [k] δοκεῖ τὸ μήτε N^b. [l] ἄξενος L^b. addunt L^b.O^b. καλεοίμην. [m] ἂν om. K^b.L^b.M^b. [n] αὐτῶ M^b, αὐτὸ K^b.O^b. [o] πλείονες δὲ M^b. [p] ἱκανῶν O^b. [q] καὶ om. K^b. [r] ἀνδρῶν L^b. [s] ἐστί τι πλῆθος N^b. [t] δύναιντο συζῆν K^b, δύναιτο συζῆν O^b. [v] γὰρ] δὲ M^b. [w] δοκεῖ L^b. [x] διότι K^b. [y] πολλάκις K^b. [z] ἀλλήλων L^b. [a] δ'] γὰρ M^b. [b] ὑπάρχει L^b.O^b. [c] δὴ M^b.

τους ὅσοι εἰς τὸ [d] συζῆν ἱκανοί· [e] οὐδὲ γὰρ [f] ἐνδέχεσθαι δό-
ξειεν ἂν πολλοῖς εἶναι φίλον σφόδρα. Διόπερ οὐδ' ἐρᾶν
πλειόνων· ὑπερβολὴ γάρ [g] τις εἶναι βούλεται φιλίας, τοῦτο
δὲ πρὸς ἕνα· καὶ [h] τὸ σφόδρα δὴ πρὸς ὀλίγους. Οὕτω δ' 6
ἔχειν ἔοικε καὶ ἐπὶ τῶν πραγμάτων· οὐ γίγνονται γὰρ φίλοι
πολλοὶ κατὰ τὴν ἑταιρικὴν φιλίαν, αἱ δ' ὑμνούμεναι ἐν δυσὶ
λέγονται. Οἱ δὲ [i] πολύφιλοι [k] καὶ πᾶσιν οἰκείως ἐντυγχά-
νοντες οὐδενὶ δοκοῦσιν εἶναι φίλοι, πλὴν πολιτικῶς, οὓς [l] καὶ
καλοῦσιν [m] ἀρέσκους. Πολιτικῶς μὲν οὖν ἔστι πολλοῖς εἶναι
φίλον καὶ μὴ [m] ἄρεσκον ὄντα, ἀλλ' ὡς ἀληθῶς ἐπιεικῆ· δι'
ἀρετὴν δὲ καὶ δι' αὐτοὺς οὐκ ἔστι πρὸς πολλούς, ἀγαπητὸν
δὲ καὶ ὀλίγους εὑρεῖν τοιούτους.

Πότερον δ' ἐν εὐτυχίαις μᾶλλον [n] φίλων δεῖ ἢ ἐν [o] δυστυ- 11
χίαις; Ἐν ἀμφοῖν γὰρ ἐπιζητοῦνται· οἵ τε γὰρ ἀτυχοῦντες
δέονται ἐπικουρίας, οἵ [p] τ' εὐτυχοῦντες συμβίων καὶ [q] οὓς εὖ
ποιήσουσιν· βούλονται γὰρ εὖ δρᾶν. Ἀναγκαιότερον μὲν
δὴ ἐν ταῖς ἀτυχίαις, [r] διὸ τῶν χρησίμων ἐνταῦθα δεῖ, κάλλιον
δ' ἐν ταῖς εὐτυχίαις, διὸ [s] καὶ τοὺς ἐπιεικεῖς ζητοῦσιν· τού-
τους γὰρ αἱρετώτερον εὐεργετεῖν καὶ μετὰ τούτων διάγειν.
Ἔστι γὰρ [t] καὶ ἡ παρουσία αὐτὴ τῶν φίλων ἡδεῖα καὶ ἐν 2
ταῖς [v] δυστυχίαις· κουφίζονται γὰρ οἱ λυπούμενοι συναλγούν-
των τῶν φίλων. Διὸ κἂν ἀπορήσειέν τις πότερον ὥσπερ
βάρους μεταλαμβάνουσιν, ἢ τοῦτο μὲν οὔ, ἡ παρουσία δ' αὐ-
τῶν [w] ἡδεῖα οὖσα καὶ ἡ ἔννοια τοῦ συναλγεῖν ἐλάττω τὴν λύ-
πην [x] ποιεῖ. Εἰ μὲν οὖν διὰ ταῦτα [y] ἢ δι' ἄλλο τι κουφί-
ζονται, ἀφείσθω· συμβαίνειν δ' οὖν φαίνεται τὸ λεχθέν.
Ἔοικε δ' ἡ παρουσία μικτή τις αὐτῶν εἶναι. Αὐτὸ μὲν γὰρ 3
τὸ ὁρᾶν τοὺς φίλους ἡδύ, ἄλλως τε καὶ ἀτυχοῦντι, καὶ γί-

[d] ζῆν Mb. [e] οὐ Kb.Mb. [f] δόξειεν ἂν ἐνδέχεσθαι Lb.Ob. [g] τισιν Kb. [h] τὸ om. Mb. [i] πολλοὶ φίλοι Kb. [k] καὶ πᾶσιν] κατὰ πάντας Mb. [l] καὶ om. Ob. [m] ἀρεσκούς Kb. et mox ἀρεσκὸν. [n] φίλων om. Mb. [o] ἀτυχίαις Lb. [p] δ' Kb.Mb.Ob. [q] οἷς Mb. [r] διὸ—εὐτυχίαις om. Mb. [s] καὶ om. Kb.Mb.Ob. [t] καὶ ante ἡ om. Mb. [v] δυστυχίαις] εὐτυχίαις καὶ ἐν ταῖς δυστυχίαις Mb, εὐτυχίαις καὶ ἐν ταῖς ἀτυχίαις Lb.Ob. [w] ἡδεῖα] ἐλάττω Mb. [x] ποιεῖ] ἔχει Ob. [y] ἢ] ἡδεῖα ἢ Mb.

νεταί τις ἐπικουρία πρὸς τὸ μὴ λυπεῖσθαι· παραμυθητικὸν γὰρ ὁ φίλος καὶ τῇ ὄψει καὶ τῷ λόγῳ, ἐὰν ᾖ ἐπιδέξιος· οἶδε
4 γὰρ τὸ ἦθος καὶ ἐφ' οἷς ἥδεται καὶ λυπεῖται. Τὸ [z] δὲ λυπούμενον αἰσθάνεσθαι ἐπὶ ταῖς αὑτοῦ ἀτυχίαις λυπηρόν· πᾶς γὰρ φεύγει λύπης αἴτιος εἶναι τοῖς φίλοις. Διόπερ οἱ μὲν ἀνδρώδεις τὴν φύσιν εὐλαβοῦνται [a] συλλυπεῖν τοὺς φίλους αὑτοῖς, κἂν μὴ ὑπερτείνῃ τῇ ἀλυπίᾳ, τὴν ἐκείνοις [b] γινομένην λύπην οὐχ [c] ὑπομένει, ὅλως τε συνθρήνους οὐ προσίεται διὰ τὸ μηδ' αὐτὸς εἶναι θρηνητικός· γύναια δὲ καὶ οἱ τοιοῦτοι ἄνδρες τοῖς [d] συστένουσι χαίρουσι, καὶ φιλοῦσιν ὡς φίλους καὶ συναλγοῦντας. Μιμεῖσθαι δ' ἐν ἅπασι δεῖ δῆλον ὅτι
5 τὸν βελτίω. Ἡ δ' ἐν ταῖς εὐτυχίαις τῶν φίλων παρουσία τήν τε διαγωγὴν ἡδεῖαν ἔχει καὶ τὴν [e] ἔννοιαν ὅτι ἥδονται ἐπὶ τοῖς [f] αὑτοῦ ἀγαθοῖς. Διὸ δόξειεν ἂν δεῖν εἰς μὲν τὰς εὐτυχίας καλεῖν τοὺς φίλους προθύμως· [g] εὐεργετητικὸν γὰρ εἶναι καλόν· εἰς δὲ τὰς ἀτυχίας ὀκνοῦντα· μεταδιδόναι γὰρ [h] ὡς ἥκιστα δεῖ τῶν κακῶν, ὅθεν τὸ

ἅλις ἐγὼ δυστυχῶν.

Μάλιστα δὲ παρακλητέον, ὅταν μέλλωσιν ὀλίγα ὀχληθέντες
6 μεγάλ' αὐτὸν ὠφελήσειν. Ἰέναι δ' ἀνάπαλιν ἴσως ἁρμόζει πρὸς μὲν τοὺς ἀτυχοῦντας ἄκλητον καὶ προθύμως (φίλου γὰρ εὖ ποιεῖν, καὶ μάλιστα τοὺς ἐν χρείᾳ καὶ [i] τὸ μὴ [k] ἀξιώσαντας· ἀμφοῖν γὰρ κάλλιον καὶ ἥδιον), εἰς δὲ τὰς εὐτυχίας συνεργοῦντα μὲν προθύμως (καὶ γὰρ εἰς ταῦτα χρεία [l] φίλων), πρὸς εὐπάθειαν δὲ σχολαίως· οὐ γὰρ καλὸν τὸ προθυμεῖσθαι ὠφελεῖσθαι. Δόξαν δ' ἀηδίας ἐν τῷ διωθεῖσθαι ἴσως εὐλαβητέον· ἐνίοτε γὰρ συμβαίνει. [m] Ἡ παρουσία [n] δὴ τῶν φίλων ἐν ἅπασιν αἱρετὴ φαίνεται.

12 Ἆρ' οὖν, ὥσπερ τοῖς ἐρῶσι τὸ ὁρᾶν ἀγαπητότατόν ἐστι καὶ μᾶλλον αἱροῦνται ταύτην τὴν αἴσθησιν ἢ τὰς λοιπάς, ὡς

[z] δὲ] γὰρ M^b. [a] συλλυπεῖσθαι N^b.O^b. [b] γενομένην O^b. [c] ὑπὸ μέρους M^b. [d] συστενάζουσι L^b, στένουσι M^b. [e] εὔνοιαν K^b.L^b.M^b.O^b. [f] αὐτῶν M^b, αὐτοῖς L^b. [g] εὐεργετικὸν K^b.L^b.M^b. [h] ὡς om. L^b. [i] τὸ om. M^b. [k] ἀξιώσαντος K^b. [l] φίλῳ O^b. [m] ἡ] καὶ ἡ M^b. [n] δὲ M^b, δ' ἡ K^b, λοιπὸν δὴ L^b.

κατὰ ταύτην μάλιστα τοῦ ἔρωτος ὄντος καὶ γινομένου, οὕτω καὶ τοῖς φίλοις αἱρετώτατόν ἐστι τὸ συζῆν; Κοινωνία γὰρ ἡ φιλία. Καὶ ὡς πρὸς [o] ἑαυτὸν ἔχει, οὕτω καὶ πρὸς [p] τὸν φίλον. Περὶ αὑτὸν δ' ἡ αἴσθησις [q] ὅτι ἔστιν αἱρετή· καὶ περὶ τὸν φίλον [r] δή. Ἡ δ' ἐνέργεια γίνεται αὐτοῖς ἐν τῷ συζῆν, ὥστ' εἰκότως τούτου ἐφίενται. Καὶ [s] ὅ τί ποτ' ἐστὶν 2
ἑκάστοις τὸ εἶναι ἢ οὗ χάριν αἱροῦνται τὸ ζῆν, ἐν τούτῳ μετὰ τῶν φίλων βούλονται διάγειν· διόπερ οἱ μὲν συμπίνουσιν, οἱ δὲ συγκυβεύουσιν, ἄλλοι [t] δὲ συγγυμνάζονται καὶ συγκυνηγοῦσιν ἢ συμφιλοσοφοῦσιν, ἕκαστοι [v] ἐν τούτῳ συνημερεύοντες ὅ τί περ μάλιστα ἀγαπῶσι [w] τῶν ἐν τῷ βίῳ· συζῆν γὰρ βουλόμενοι μετὰ [w] τῶν φίλων, ταῦτα ποιοῦσι καὶ τούτων κοινωνοῦσιν [x] οἷς οἴονται [y] συζῆν. Γίνεται οὖν ἡ μὲν τῶν φαύ- 3
λων φιλία [z] μοχθηρά· κοινωνοῦσι γὰρ φαύλων ἀβέβαιοι ὄντες, καὶ μοχθηροὶ [a] δὲ γίνονται ὁμοιούμενοι ἀλλήλοις· ἡ δὲ τῶν ἐπιεικῶν ἐπιεικής, συναυξανομένη ταῖς ὁμιλίαις· δοκοῦσι δὲ καὶ βελτίους γίνεσθαι ἐνεργοῦντες καὶ διορθοῦντες ἀλλήλους· ἀπομάττονται γὰρ παρ' ἀλλήλων οἷς ἀρέσκονται, ὅθεν

[b] ἐσθλῶν μὲν γὰρ ἄπ' ἐσθλά.

Περὶ μὲν οὖν φιλίας [c] ἐπὶ τοσοῦτον εἰρήσθω· ἑπόμενον δ' ἂν 4
εἴη διελθεῖν [d] περὶ ἡδονῆς.

Κ.

Μετὰ δὲ ταῦτα περὶ ἡδονῆς [e] ἴσως ἕπεται διελθεῖν· μάλιστα γὰρ δοκεῖ συνῳκειῶσθαι τῷ γένει ἡμῶν· διὸ παιδεύουσι τοὺς νέους οἰακίζοντες ἡδονῇ καὶ λύπῃ. Δοκεῖ [f] δὲ καὶ πρὸς τὴν τοῦ ἤθους [g] ἀρετὴν [h] μέγιστον εἶναι τὸ χαίρειν οἷς δεῖ καὶ μισεῖν [i] ἃ δεῖ· διατείνει γὰρ ταῦτα διὰ παντὸς τοῦ βίου, ῥοπὴν ἔχοντα καὶ δύναμιν πρὸς ἀρετήν [k] τε καὶ [k] τὸν εὐδαίμονα

[o] αὑτὸν Mb. [p] τοὺς φίλους Lb. [q] ὅτι] αὕτη Mb. [r] δή. Ἡ δ'] δ' ἡ Kb. [s] ὅτι ποτ'] ὅ ποτ' Lb.Ob, ὁπότ' Kb. [t] δὲ] δὲ καὶ Lb. [v] ἐν] δ' ἐν Ob. [w] τῶν utrobique om. Mb. [x] οἷς οἴονται] ὡς οἷόν τε Kb. [y] συζῆν] an εὖ ζῆν? [z] μοχθηρία Lb. [a] δὲ ante γίνονται om. Mb. [b] ἐσθλὰ μὲν ἀπ' ἐσθλῶν Mb. [c] ἐπὶ om. Kb. [d] περὶ καὶ ἡδονῆς Mb. [e] ἴσως om. Lb.Ob. [f] δὲ πρὸς τὰ τοῦ Mb. [g] ἀρχὴν Kb.Mb.Nb. [h] μεγίστην Mb. [i] ἃ] ἃ μὴ Mb. [k] τε et τὸν om. Mb.

βίον· τὰ μὲν γὰρ ἡδέα προαιροῦνται, τὰ δὲ λυπηρὰ φεύ-
2 γουσιν. Ὑπὲρ [l] δὲ [m] τῶν τοιούτων ἥκιστ' ἂν δόξειε παρετέον
εἶναι, ἄλλως τε καὶ πολλὴν ἐχόντων ἀμφισβήτησιν. Οἱ μὲν
γὰρ τἀγαθὸν ἡδονὴν λέγουσιν, οἱ δ' ἐξ ἐναντίας κομιδῇ φαῦ-
λον, οἱ μὲν ἴσως πεπεισμένοι οὕτω [n] καὶ ἔχειν, οἱ δὲ οἰόμενοι
βέλτιον εἶναι πρὸς τὸν βίον ἡμῶν ἀποφαίνειν τὴν ἡδονὴν τῶν
φαύλων, καὶ εἰ μή ἐστίν· ῥέπειν γὰρ τοὺς πολλοὺς πρὸς αὐ-
τὴν καὶ δουλεύειν ταῖς ἡδοναῖς, διὸ δεῖν εἰς τοὐναντίον ἄγειν·
3 ἐλθεῖν γὰρ [o] ἂν οὕτως ἐπὶ τὸ μέσον. Μή ποτε δὲ οὐ καλῶς
τοῦτο λέγεται. Οἱ γὰρ περὶ τῶν ἐν τοῖς πάθεσι καὶ ταῖς
πράξεσι λόγοι ἧττόν εἰσι πιστοὶ τῶν ἔργων· ὅταν οὖν δια-
φωνῶσι τοῖς κατὰ τὴν αἴσθησιν, καταφρονούμενοι καὶ τἀλη-
θὲς προσαναιροῦσιν· ὁ γὰρ ψέγων τὴν ἡδονήν, [p] ὀφθείς ποτ'
ἐφιέμενος, ἀποκλίνειν δοκεῖ πρὸς αὐτὴν ὡς τοιαύτην οὖσαν
4 ἅπασαν· τὸ διορίζειν γὰρ οὐκ ἔστι τῶν πολλῶν. Ἐοίκασιν
οὖν οἱ ἀληθεῖς τῶν λόγων οὐ μόνον πρὸς τὸ εἰδέναι χρησι-
μώτατοι εἶναι, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὸν βίον· συνῳδοὶ γὰρ ὄντες
τοῖς ἔργοις πιστεύονται, [q] διὸ προτρέπονται τοὺς ξυνιέντας
ζῆν κατ' αὐτούς. Τῶν μὲν οὖν τοιούτων ἅλις, τὰ δ' εἰρημένα
περὶ [r] τῆς ἡδονῆς ἐπέλθωμεν.

2 Εὔδοξος μὲν οὖν τὴν ἡδονὴν τἀγαθὸν ᾤετ' εἶναι διὰ τὸ
πάνθ' ὁρᾶν ἐφιέμενα αὐτῆς, καὶ ἔλλογα καὶ ἄλογα· ἐν πᾶσι
δ' εἶναι [s] τὸ αἱρετὸν ἐπιεικές, καὶ τὸ μάλιστα κράτιστον· τὸ
[t] δὴ πάντ' ἐπὶ [v] ταὐτὸ φέρεσθαι [w] μηνύειν ὡς πᾶσι [x] τοῦτο
[y] ἄριστον· ἕκαστον γὰρ τὸ αὑτῷ ἀγαθὸν εὑρίσκειν, ὥσπερ καὶ
τροφήν· τὸ δὴ πᾶσιν ἀγαθόν, καὶ οὗ πάντ' ἐφίεται, τἀγαθὸν
εἶναι. Ἐπιστεύοντο δ' οἱ λόγοι διὰ τὴν τοῦ ἤθους ἀρετὴν
μᾶλλον ἢ δι' αὑτούς· διαφερόντως γὰρ ἐδόκει σώφρων εἶναι·
οὐ δὴ ὡς φίλος τῆς ἡδονῆς ἐδόκει ταῦτα λέγειν, ἀλλ' οὕτως
2 ἔχειν κατ' ἀλήθειαν. Οὐχ ἧττον δ' ᾤετ' εἶναι φανερὸν ἐκ τοῦ

[l] δὴ M^b. [m] τούτων L^b.O^b. [n] καὶ om. M^b. [o] ἂν om. L^b.M^b. [p] ὀφθείς ποτ'] αὐτῆς τ' L^b. [q] διὸ] διὸ καὶ M^b. [r] τῆς om. L^b. [s] τὸ αἱρετὸν τὸ ἐπιεικές K^b. [t] δὲ L^b.M^b.O^b. [v] ταῦτα K^b. [w] μηνύει M^b. μηνύειν post ἄριστον L^b. [x] τοῦτο om. L^b. [y] ἄριστον ὄν. ἕκαστον K^b.M^b.

ἐναντίου· τὴν γὰρ λύπην καθ' αὑτὸ πᾶσι φευκτὸν εἶναι, ὁμοίως
δὴ τοὐναντίον αἱρετόν. Μάλιστα δ' εἶναι αἱρετὸν ὃ μὴ δι' ἕτε-
ρον μηδ' ἑτέρου χάριν αἱρούμεθα· [z]τοιοῦτον δ' ὁμολογουμένως
εἶναι τὴν ἡδονήν· οὐδένα γὰρ ἐπερωτᾶν τίνος [a]ἕνεκα ἥδεται,
ὡς καθ' αὑτὴν οὖσαν αἱρετὴν τὴν ἡδονήν. Προστιθεμένην [b]τε
ὁτῳοῦν [c]τῶν ἀγαθῶν αἱρετώτερον ποιεῖν, οἷον τῷ δικαιοπρα-
γεῖν καὶ σωφρονεῖν· [d]καὶ αὔξεσθαι δὴ τὸ ἀγαθὸν [e]αὐτὸ αὑτῷ.
‖Ἔοικε δὴ οὗτός γε ὁ λόγος τῶν ἀγαθῶν αὐτὴν ἀποφαίνειν, 3
καὶ [f]οὐδὲν μᾶλλον ἑτέρου· πᾶν γὰρ μεθ' ἑτέρου ἀγαθοῦ αἱ-
ρετώτερον ἢ μονούμενον. Τοιούτῳ δὴ λόγῳ καὶ Πλάτων
ἀναιρεῖ ὅτι οὐκ ἔστιν ἡδονὴ τἀγαθόν· αἱρετώτερον γὰρ εἶναι
[g]τὸν ἡδὺν βίον μετὰ φρονήσεως ἢ χωρίς, εἰ δὲ τὸ μικτὸν
κρεῖττον, οὐκ εἶναι τὴν ἡδονὴν τἀγαθόν· οὐδενὸς γὰρ [h]προστε-
θέντος [i]αὐτὸ τἀγαθὸν αἱρετώτερον γίνεσθαι. Δῆλον δ' ὡς οὐδ'
ἄλλο οὐδὲν τἀγαθὸν ἂν εἴη, ὃ μετά τινος τῶν καθ' αὑτὸ ἀγα-
θῶν αἱρετώτερον γίνεται. Τί οὖν ἐστὶ τοιοῦτον, οὗ καὶ ἡμεῖς 4
κοινωνοῦμεν; τοιοῦτον γὰρ ἐπιζητεῖται. Οἱ δ' ἐνιστάμενοι ὡς
οὐκ ἀγαθὸν οὗ πάντ' ἐφίεται, μὴ οὐθὲν [k]λέγωσιν· [l]ὃ γὰρ πᾶσι
δοκεῖ, [m]τοῦτ' εἶναί φαμεν. ‖Ὁ δ' ἀναιρῶν ταύτην τὴν πίστιν
οὐ πάνυ πιστότερα ἐρεῖ· εἰ μὲν γὰρ τὰ ἀνόητα [n]ὠρέγετο
[o]αὐτῶν, ἦν ἄν τι τὸ λεγόμενον, εἰ δὲ [p]καὶ τὰ φρόνιμα, πῶς
λέγοιεν ἄν τι; ‖Ἴσως δὲ καὶ ἐν τοῖς φαύλοις ἐστί τι φυσικὸν
ἀγαθὸν [q]κρεῖττον ἢ καθ' αὑτά, [r]ὃ ἐφίεται τοῦ οἰκείου ἀγα-
θοῦ. Οὐκ ἔοικε δὲ οὐδὲ περὶ τοῦ ἐναντίου καλῶς λέγεσθαι. 5
Οὐ γάρ φασιν, εἰ ἡ λύπη κακόν ἐστι, τὴν ἡδονὴν ἀγαθὸν
εἶναι· ἀντικεῖσθαι γὰρ [s]καὶ κακὸν κακῷ καὶ ἄμφω [t]τῷ [v]μη-
δετέρῳ, [w]λέγοντες [x]ταῦτα οὐ κακῶς, οὐ μὴν ἐπί γε τῶν εἰρη-
μένων ἀληθεύοντες. ‖Ἀμφοῖν [y]μὲν γὰρ [z]ὄντων κακῶν καὶ

[z] τοιοῦτο Kb. [a] ἕνεκεν Mb. [b] δὲ Mb. [c] τῶν ἀγαθῶν] ἀγαθὸν Kb. [d] καὶ ante αὔξεσθαι om. Kb.Lb. [e] αὐτὸ om. Kb.Lb. [f] οὐδεὶς Mb. [g] μετὰ φρονήσεως τὸν ἡδὺν βίον Lb. [h] προτεθέντος Kb. [i] αὐτῷ Lb.Mb. Ob. [k] λέγουσιν Lb.Nb. [l] ἃ Kb.Mb. [m] ταῦτ' Kb.Mb. [n] ὀρέγεται Kb.Mb.Ob. [o] αὐτῆς Lb. [p] καὶ om. Kb.Mb.Ob. [q] κρεῖσσον Ob. [r] ἃ Mb.Nb. [s] καὶ post γὰρ add. Lb. [t] τὸ Ob. [v] μηδέτερον Mb, μηδετέρα Nb, μηδέτερα Kb.Lb.Ob. [w] λέγεσθαι Kb. [x] ταυτα δ' οὐ Kb. [y] μὲν om. Kb.Mb. [z] ὄντοιν κακοῖν Lb.Mb.

φευκτὰ [a]*ἔδει ἄμφω εἶναι,* [b]*τῶν* [c]*μηδετέρων δὲ μηδέτερον ἢ*
ὁμοίως· νῦν δὲ φαίνονται τὴν μὲν φεύγοντες ὡς κακόν, τὴν δ᾽
(3) *αἱρούμενοι ὡς ἀγαθόν· οὕτω δὴ καὶ* [d]*ἀντίκειται. Οὐ μὴν*
οὐδ᾽ εἰ μὴ τῶν ποιοτήτων ἐστὶν [e]*ἡ ἡδονή, διὰ τοῦτ᾽ οὐδὲ τῶν*
ἀγαθῶν· οὐδὲ γὰρ αἱ τῆς ἀρετῆς ἐνέργειαι ποιότητές εἰσιν,
2 *οὐδ᾽ ἡ εὐδαιμονία. Λέγουσι δὲ τὸ μὲν ἀγαθὸν ὡρίσθαι, τὴν*
δ᾽ ἡδονὴν ἀόριστον εἶναι, ὅτι δέχεται τὸ μᾶλλον καὶ [f]*τὸ*
ἧττον. Εἰ μὲν [g]*οὖν ἐκ τοῦ ἥδεσθαι τοῦτο κρίνουσι, καὶ*
περὶ τὴν δικαιοσύνην καὶ τὰς ἄλλας ἀρετάς, καθ᾽ ἃς ἐναργῶς
φασὶ μᾶλλον καὶ ἧττον τοὺς ποιοὺς ὑπάρχειν [h]*κατὰ τὰς*
ἀρετάς, ἔσται [i]*τὸ αὐτό· δίκαιοι γάρ εἰσι μᾶλλον καὶ ἀν-*
δρεῖοι, ἔστι δὲ καὶ δικαιοπραγεῖν [k]*καὶ σωφρονεῖν μᾶλλον*
καὶ ἧττον. Εἰ δ᾽ [l]*ἐν ταῖς ἡδοναῖς, μή ποτ᾽ οὐ λέγουσι τὸ*
3 *αἴτιον, ἂν ὦσιν αἱ μὲν ἀμιγεῖς αἱ δὲ μικταί.* [m]*Τί γὰρ*
κωλύει, καθάπερ ὑγίεια ὡρισμένη οὖσα δέχεται τὸ μᾶλλον
καὶ [n]*τὸ ἧττον, οὕτω καὶ τὴν ἡδονήν; Οὐ γὰρ ἡ αὐτὴ συμ-*
μετρία ἐν πᾶσίν ἐστιν, οὐδ᾽ ἐν τῷ αὐτῷ μία τις ἀεί, ἀλλ᾽
[o]*ἀνιεμένη διαμένει ἕως τινός, καὶ διαφέρει τῷ μᾶλλον καὶ*
ἧττον. [p]*Τοιοῦτον δὴ καὶ* [q]*τὸ περὶ τὴν ἡδονὴν ἐνδέχεται*
4 *εἶναι. Τέλειόν* [r]*τε τἀγαθὸν τιθέντες, τὰς δὲ κινήσεις καὶ*
τὰς γενέσεις ἀτελεῖς, τὴν ἡδονὴν κίνησιν καὶ γένεσιν ἀποφαί-
νειν πειρῶνται. Οὐ καλῶς δ᾽ ἐοίκασι λέγειν οὐδ᾽ εἶναι [s]*κίνη-*
σιν· πάσῃ γὰρ οἰκεῖον εἶναι δοκεῖ τάχος καὶ βραδυτής, καὶ εἰ
μὴ καθ᾽ αὑτήν, οἷον [t]*τῇ τοῦ κόσμου, πρὸς ἄλλο· τῇ δ᾽ ἡδονῇ*
τούτων οὐδέτερον ὑπάρχει· [v]*ἡσθῆναι μὲν γὰρ ἔστι ταχέως*
ὥσπερ ὀργισθῆναι, ἥδεσθαι δ᾽ οὔ, οὐδὲ [w]*πρὸς ἕτερον, βαδίζειν*
δὲ καὶ αὔξεσθαι καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα. Μεταβάλλειν μὲν
οὖν εἰς τὴν ἡδονὴν ταχέως καὶ βραδέως ἔστιν, ἐνεργεῖν δὲ

[a] *ἤδη* M^b. [b] *τῶν* om. M^b. [c] *μηδέτερον*] *ἢ ἕτερον* K^b. [d] *ἀντίκειν-ται* M^b. [e] *ἡ* om. K^b. [f] *τὸ* post *καὶ* om. L^b. [g] *οὖν* om. O^b. [h] *κατὰ*] *καὶ κατὰ* $L^b.M^b.O^b$. [i] *ταυτά* O^b, *ταῦτα* $K^b.M^b$. [k] *καὶ σωφρονεῖν* om. L^b. [l] *ἐν* om. K^b. [m] *τί γὰρ κωλύεται* O^b, *καὶ τί κωλύεται* K^b, *τί κωλύει δὲ* L^b. [n] *τὸ* om. O^b. [o] *ἀνειμένη* K^b. [p] *τοιοῦτο* L^b. [q] *τὸ* om. L^b. [r] *τε*] *δὲ* $L^b.M^b.O^b$. [s] *κινήσεις. πᾶσι* K^b. [t] *τῇ τοῦ*] *τὸ τοῦ* $L^b.M^b.O^b$. [v] *κινηθῆναι* L^b. [w] *πρὸς ἕτερον*] *πρότερον* K^b.

[x] κατ' αὐτὴν [y] οὐκ ἔστι ταχέως, λέγω δ' ἥδεσθαι. Γένεσίς 5
τε πῶς ἂν εἴη; Δοκεῖ γὰρ οὐκ ἐκ τοῦ τυχόντος τὸ τυχὸν
[z] γίγνεσθαι, ἀλλ' ἐξ οὗ γίγνεται, εἰς τοῦτο διαλύεσθαι. Καὶ
οὗ γένεσις ἡ ἡδονή, τούτου ἡ λύπη φθορά. Καὶ λέγουσι δὲ 6
τὴν μὲν λύπην ἔνδειαν [a] τοῦ κατὰ φύσιν εἶναι, τὴν δ' ἡδονὴν
ἀναπλήρωσιν. Ταῦτα δὲ σωματικά ἐστι τὰ πάθη. Εἰ δή
ἐστι τοῦ κατὰ φύσιν ἀναπλήρωσις [b] ἡ ἡδονή, ἐν [c] ᾧ ἀναπλή-
ρωσις, τοῦτ' [d] ἂν καὶ ἥδοιτο· τὸ σῶμα ἄρα· οὐ δοκεῖ δέ· [e] οὐδ'
ἔστιν ἄρα [f] ἀναπλήρωσις ἡ ἡδονή, ἀλλὰ γινομένης μὲν ἀνα-
πληρώσεως ἥδοιτ' ἄν τις, καὶ τεμνόμενος λυποῖτο. Ἡ δόξα
δ' αὕτη δοκεῖ γεγενῆσθαι ἐκ τῶν περὶ τὴν τροφὴν [g] λυπῶν
καὶ ἡδονῶν· ἐνδεεῖς γὰρ [h] γινομένους καὶ προλυπηθέντας ἥδε-
σθαι τῇ ἀναπληρώσει. Τοῦτο δ' οὐ περὶ πάσας συμβαίνει 7
τὰς ἡδονάς· ἄλυποι γάρ εἰσιν αἵ τε μαθηματικαὶ καὶ τῶν
κατὰ τὰς αἰσθήσεις [i] αἱ διὰ τῆς ὀσφρήσεως, καὶ ἀκροάματα
δὲ καὶ ὁράματα [k] πολλὰ καὶ μνῆμαι καὶ ἐλπίδες. Τίνος οὖν
αὗται γενέσεις ἔσονται; Οὐδενὸς γὰρ [l] ἔνδεια γεγένηται, οὗ
γένοιτ' ἂν ἀναπλήρωσις. Πρὸς δὲ τοὺς [m] προφέροντας τὰς 8
ἐπονειδίστους τῶν ἡδονῶν [n] λέγοι τις ἂν ὅτι οὐκ ἔστι ταῦθ'
ἡδέα· [o] οὐ γὰρ εἰ τοῖς κακῶς διακειμένοις ἡδέα [p] ἐστίν, οἰητέον
αὐτὰ καὶ ἡδέα εἶναι [q] πλὴν τούτοις, καθάπερ οὐδὲ τὰ τοῖς
κάμνουσιν ὑγιεινὰ ἢ [r] γλυκέα ἢ πικρά, οὐδ' αὖ λευκὰ τὰ φαι-
νόμενα τοῖς ὀφθαλμιῶσιν. Ἢ [s] οὕτω λέγοιτ' ἄν, ὅτι αἱ μὲν 9
ἡδοναὶ [t] αἱρεταί εἰσιν, οὐ μὴν ἀπό γε τούτων, ὥσπερ καὶ τὸ
πλουτεῖν, προδόντι δ' οὔ, καὶ τὸ ὑγιαίνειν, οὐ μὴν ὁτιοῦν φα-
γόντι. Ἢ τῷ εἴδει διαφέρουσιν αἱ ἡδοναί· ἕτεραι γὰρ αἱ 10
ἀπὸ τῶν καλῶν τῶν ἀπὸ τῶν αἰσχρῶν, καὶ οὐκ ἔστιν ἡσθῆναι

[x] καθ' αὐτὴν Ob. [y] ταχέως οὐκ ἔστι Lb. [z] γενέσθαι Kb. [a] εἶναι τοῦ κατὰ φύσιν Lb. [b] ἡ—ἀναπλήρωσις om. Mb. [c] ᾧ] ὧ ἡ Lb. [d] ἂν om. Kb. [e] οὐδ'] οὐκ Lb. [f] ἡ ἀναπλήρωσις ἡδονή Kb.Mb. [g] λύπην καὶ ἡδονήν Kb. [h] γενομένους Mb. [i] αἱ διὰ τῆς] καὶ δι' Ob. [k] πολλὰ] πολλαὶ δὲ Lb.Mb.Ob. [l] ἔνδειαι γεγένηνται οὗ γένοιντ' ἂν ἀναπληρώσεις Lb. [m] φέροντας Mb. [n] λέγοιτ' ἄν τις Lb. [o] οὐ] οὐδὲ Mb. [p] ἐστίν] ταῦτ' ἐστίν Lb.Ob. [q] πλὴν] ἁπλῶς πλὴν Lb.Nb.Ob. [r] πικρὰ ἢ γλυκέα Lb. [s] οὕτω] οὕτω δὴ Lb. [t] ἀρεταί εἰσιν, οὐ μὴν αἱ ἀπό Mb.

τὴν τοῦ δικαίου μὴ ὄντα δίκαιον [v] οὐδὲ τὴν τοῦ μουσικοῦ μὴ
11 ὄντα μουσικόν, ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων. Ἐμφανίζειν δὲ δοκεῖ καὶ [w] ὁ φίλος, ἕτερος ὢν τοῦ κόλακος, οὐκ οὖσαν ἀγαθὸν τὴν ἡδονὴν [x] ἢ διαφόρους εἴδει· ὁ μὲν γὰρ πρὸς τἀγαθὸν ὁμιλεῖν δοκεῖ, ὁ δὲ πρὸς ἡδονήν, καὶ [y] τῷ μὲν ὀνειδίζε-
12 ται, [z] τὸν δ᾽ ἐπαινοῦσιν ὡς πρὸς ἕτερα ὁμιλοῦντα. Οὐδεὶς [a] τ᾽ ἂν ἕλοιτο ζῆν παιδίου διάνοιαν ἔχων διὰ βίου, ἡδόμενος ἐφ᾽ οἷς τὰ παιδία ὡς οἷόν τε μάλιστα, οὐδὲ χαίρειν ποιῶν τι τῶν αἰσχίστων, μηδέποτε μέλλων λυπηθῆναι. Περὶ πολλά τε σπουδὴν ποιησαίμεθ᾽ ἂν καὶ εἰ μηδεμίαν [b] ἐπιφέροι ἡδονήν, οἷον ὁρᾶν, μνημονεύειν, εἰδέναι, τὰς ἀρετὰς ἔχειν. Εἰ δ᾽ ἐξ ἀνάγκης ἕπονται τούτοις ἡδοναί, οὐδὲν διαφέρει· ἑλοίμεθα
13 γὰρ ἂν ταῦτα καὶ εἰ μὴ [c] γίνοιτ᾽ ἀπ᾽ αὐτῶν ἡδονή. Ὅτι μὲν οὖν οὔτε [d] τἀγαθὸν ἡ ἡδονὴ οὔτε πᾶσα αἱρετή, δῆλον ἔοικεν εἶναι, καὶ ὅτι εἰσί τινες αἱρεταὶ καθ᾽ αὑτὰς διαφέρουσαι τῷ [e] εἴδει ἢ ἀφ᾽ ὧν. Τὰ μὲν οὖν λεγόμενα περὶ τῆς ἡδονῆς καὶ λύπης [f] ἱκανῶς εἰρήσθω.

3 Τί δ᾽ ἐστὶν ἢ ποῖόν τι, καταφανέστερον γένοιτ᾽ ἂν ἀπ᾽
(4) ἀρχῆς ἀναλαβοῦσιν. Δοκεῖ γὰρ ἡ μὲν ὅρασις καθ᾽ ὁντινοῦν χρόνον τελεία εἶναι· οὐ γάρ ἐστιν ἐνδεὴς οὐδενός, ὃ [g] εἰς ὕστερον [h] γενόμενον τελειώσει αὐτῆς τὸ εἶδος. Τοιούτῳ δ᾽ ἔοικε καὶ ἡ ἡδονή· [i] ὅλον [k] γάρ τί ἐστι, [l] καὶ κατ᾽ οὐδένα χρόνον λάβοι τις ἂν ἡδονὴν ἧς ἐπὶ πλείω χρόνον γινομένης τελειω-
2 θήσεται τὸ εἶδος. Διόπερ οὐδὲ κίνησίς ἐστιν· ἐν χρόνῳ γὰρ πᾶσα κίνησις καὶ τέλους τινός, οἷον [m] ἡ [n] οἰκοδομικὴ τελεία, ὅταν ποιήσῃ οὗ ἐφίεται. Ἢ ἐν ἅπαντι [o] δὴ τῷ χρόνῳ [p] ἢ τούτῳ. Ἐν δὲ τοῖς μέρεσι [q] τοῦ χρόνου πᾶσαι ἀτελεῖς, καὶ ἕτεραι τῷ εἴδει τῆς ὅλης καὶ ἀλλήλων· ἡ γὰρ τῶν λίθων

[v] οὐδὲ] μηδὲ O^b. [w] ὁ om. K^b. [x] ἢ] ἂν ἢ K^b. ἢ—ἡδονήν om. M^b. [y] τὸ L^b.O^b. [z] τὸ O^b. [a] τ᾽] δ᾽ K^b.M^b.O^b. [b] ἐπιφέρει O^b. [c] γένοιτ᾽ M^b. [d] ἀγαθὸν K^b.M^b.O^b. [e] εἴδει ἢ ἀφ᾽ ὧν] ἢ δεῖ ἀφ᾽ αὐτῶν pr. K^b. [f] ἱκανῶς om. K^b. [g] ἐς L^b.M^b. [h] γινόμενον K^b. [i] ὅλον] τέλειον K^b.M^b.O^b. [k] τι γάρ K^b. [l] καὶ κατ᾽—c. 7. sect. 7. τελεία δὴ εὐδαιμονία om. N^b. [m] ἡ om. K^b.M^b. [n] οἰκοδομὴ M^b, οἰκοδομικὴ καὶ K^b. [o] δὴ om. K^b.O^b. [p] ἢ] δὴ O^b, om. L^b.M^b. [q] τοῦ χρόνου] καὶ τῶ χρόνωι K^b.

σύνθεσις ἑτέρα τῆς [r]τοῦ κίονος ῥαβδώσεως, καὶ αὗται τῆς τοῦ ναοῦ ποιήσεως. Καὶ ἡ μὲν τοῦ ναοῦ τελεία· οὐδενὸς [s]γὰρ ἐνδεὴς πρὸς τὸ προκείμενον· ἡ δὲ τῆς κρηπῖδος καὶ τοῦ τριγλύφου ἀτελής· μέρους γὰρ ἑκατέρα. Τῷ εἴδει οὖν διαφέρουσι, καὶ οὐκ ἔστιν ἐν ὁτῳοῦν χρόνῳ [t]λαβεῖν κίνησιν τελείαν τῷ εἴδει, ἀλλ' εἴπερ, ἐν τῷ [v]ἅπαντι. Ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ 3
[w]βαδίσεως καὶ τῶν λοιπῶν· εἰ γάρ ἐστιν ἡ φορὰ κίνησις πόθεν ποῖ, καὶ ταύτης διαφοραὶ κατ' εἴδη, πτῆσις βάδισις ἅλσις [x]καὶ τὰ τοιαῦτα. Οὐ μόνον δ' οὕτως, ἀλλὰ καὶ ἐν αὐτῇ τῇ βαδίσει· τὸ γὰρ πόθεν ποῖ οὐ [y]ταὐτὸν ἐν τῷ σταδίῳ καὶ [z]ἐν τῷ μέρει, καὶ ἐν ἑτέρῳ μέρει [a]καὶ ἑτέρῳ, οὐδὲ τὸ διεξιέναι τὴν γραμμὴν τήνδε [b]κἀκείνην· οὐ μόνον [c]γὰρ γραμμὴν διαπορεύεται, ἀλλὰ καὶ ἐν τόπῳ οὖσαν, ἐν ἑτέρῳ δ' αὕτη ἐκείνης. Δι' ἀκριβείας μὲν οὖν περὶ [d]κινήσεως ἐν ἄλλοις εἴρηται, ἔοικε δ' οὐκ ἐν [e]ἅπαντι χρόνῳ τελεία εἶναι, ἀλλ' αἱ πολλαὶ ἀτελεῖς [f]καὶ διαφέρουσαι τῷ εἴδει, εἴπερ τὸ πόθεν ποῖ εἰδοποιόν. Τῆς ἡδονῆς δ' [g]ἐν ὁτῳοῦν χρόνῳ τέλειον τὸ 4
εἶδος. Δῆλον οὖν ὡς [h]ἕτεραί [i]τ' ἂν [k]εἶεν ἀλλήλων, καὶ τῶν [l]ὅλων τι καὶ τελείων ἡ ἡδονή. [m]Δόξειε δ' ἂν τοῦτο καὶ ἐκ τοῦ μὴ ἐνδέχεσθαι κινεῖσθαι μὴ ἐν χρόνῳ, ἥδεσθαι δέ· τὸ γὰρ ἐν τῷ νῦν ὅλον τι. Ἐκ τούτων δὲ δῆλον καὶ ὅτι οὐ καλῶς λέγουσι κίνησιν ἢ γένεσιν εἶναι τὴν ἡδονήν. Οὐ γὰρ πάντων ταῦτα λέγεται, ἀλλὰ τῶν μεριστῶν καὶ μὴ ὅλων· οὐδὲ γὰρ ὁράσεώς ἐστι γένεσις οὐδὲ στιγμῆς οὐδὲ μονάδος, οὐδὲ τούτων οὐθὲν κίνησις οὐδὲ γένεσις· οὐδὲ [n]δὴ ἡδονῆς· ὅλον γάρ τι. Αἰσθήσεως [o]δὲ πάσης πρὸς τὸ αἰσθητὸν ἐνεργούσης, 5 4
τελείως δὲ τῆς εὖ διακειμένης πρὸς τὸ κάλλιστον τῶν ὑπὸ τὴν [p]αἴσθησιν· τοιοῦτον γὰρ μάλιστ' εἶναι δοκεῖ ἡ τελεία

[r] τοῦ ante κίονος om. O^b. [s] γὰρ om. K^b. [t] κίνησιν τελείαν λαβεῖν L^b. [v] παντί L^b.M^b. [w] βαδίσεων K^b, τῶν βαδίσεων M^b. [x] καὶ om. K^b.M^b. [y] τὸ αὐτὸ K^b.M^b.O^b. [z] ἐν secundam om. L^b. [a] καὶ ἐν ἑτέρῳ K^b. καὶ ἑτέρῳ post ἐν ἑτέρῳ L^b. [b] κακεῖνος M^b. [c] γὰρ om. K^b. [d] κινήσεως καὶ ἐν O^b. [e] ἅπαντι τῷ χρόνῳ M^b. [f] καὶ om. M^b. [g] ἐν om. K^b. [h] ἑτέρα K^b. [i] τ' om. M^b.O^b. [k] εἴη K^b. [l] ὅλων τι] ἄλλων τε M^b. [m] δόξει K^b. [n] δὴ om. M^b.O^b. [o] δὲ] δὲ καὶ M^b. [p] αἴσθησιν κειμένων· τοιοῦτον L^b.O^b.

ἐνέργεια· αὐτὴν δὲ λέγειν ἐνεργεῖν, ἢ ἐν ᾧ ἐστί, [q]μηθὲν δια-
φερέτω· καθ' [r]ἕκαστον δὲ βελτίστη ἐστὶν ἡ ἐνέργεια τοῦ
ἄριστα διακειμένου πρὸς τὸ κράτιστον τῶν [s]ὑφ' αὐτήν.
Αὕτη δ' ἂν τελειοτάτη εἴη καὶ ἡδίστη· κατὰ πᾶσαν γὰρ
αἴσθησίν ἐστιν ἡδονή, ὁμοίως δὲ καὶ διάνοιαν καὶ θεωρίαν,
ἡδίστη δ' ἡ τελειοτάτη, τελειοτάτη δ' ἡ τοῦ [t]εὖ ἔχοντος
6 πρὸς τὸ σπουδαιότατον τῶν ὑφ' αὐτήν. Τελειοῖ δὲ τὴν
ἐνέργειαν ἡ ἡδονή. Οὐ τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον ἥ τε ἡδονὴ
τελειοῖ καὶ τὸ αἰσθητόν τε καὶ [v]ἡ αἴσθησις, σπουδαῖα ὄντα,
ὥσπερ οὐδ' [v]ἡ ὑγίεια καὶ [w]ὁ ἰατρὸς [x]ὁμοίως [y]αἴτιά ἐστι τοῦ
7 ὑγιαίνειν. [z]Καθ' ἑκάστην δ' αἴσθησιν ὅτι γίνεται ἡδονή,
δῆλον· φαμὲν γὰρ ὁράματα καὶ ἀκούσματα εἶναι ἡδέα. Δῆ-
λον [a]δὲ καὶ ὅτι μάλιστα, ἐπειδὰν ἥ τε αἴσθησις [b]ᾖ κρατίστη
καὶ πρὸς τοιοῦτον ἐνεργῇ· τοιούτων δ' ὄντων τοῦ τε αἰσθη-
τοῦ καὶ τοῦ αἰσθανομένου, ἀεὶ ἔσται ἡδονὴ ὑπάρχοντός [c]γε
8 τοῦ ποιήσοντος καὶ τοῦ [d]πεισομένου. Τελειοῖ δὲ τὴν ἐνέρ-
γειαν ἡ ἡδονὴ οὐχ ὡς [e]ἡ ἕξις ἐνυπάρχουσα, ἀλλ' ὡς ἐπι-
γιγνόμενόν τι τέλος, οἷον τοῖς ἀκμαίοις ἡ ὥρα· [f]ἕως ἂν
οὖν τό τε νοητὸν ἢ αἰσθητὸν ᾖ οἷον δεῖ καὶ τὸ κρῖνον ἢ
θεωροῦν, ἔσται ἐν τῇ ἐνεργείᾳ ἡ ἡδονή· ὁμοίων γὰρ ὄντων καὶ
πρὸς ἄλληλα τὸν αὐτὸν τρόπον ἐχόντων τοῦ τε παθητικοῦ
9 καὶ τοῦ ποιητικοῦ [g]ταὐτὸ πέφυκε γίνεσθαι. Πῶς οὖν οὐδεὶς
συνεχῶς ἥδεται; Ἢ κάμνει; Πάντα γὰρ τὰ ἀνθρώπεια [h]ἀδυ-
νατεῖ συνεχῶς ἐνεργεῖν. Οὐ γίνεται οὖν οὐδ' ἡδονή· ἕπεται
γὰρ τῇ ἐνεργείᾳ. Ἔνια δὲ τέρπει καινὰ ὄντα, ὕστερον δὲ
οὐχ ὁμοίως διὰ [i]ταὐτό· τὸ μὲν γὰρ πρῶτον παρακέκληται ἡ
διάνοια καὶ διατεταμένως [k]περὶ αὐτὰ ἐνεργεῖ, ὥσπερ κατὰ

[q] μὴ K^b.M^b. [r] ἑκάστην M^b. [s] ὑπ' αὐτήν K^b. [t] εὖ om. K^b. [v] ἡ utrumque om. M^b.O^b. [w] ὁ om. O^b. [x] ὁμοίως om. L^b. [y] αἴτιά εἰσι L^b, ἐστιν αἴτια M^b. [z] καθ'] καὶ καθ' O^b. [a] δὲ] γὰρ δὴ L^b. [b] ᾖ] εἴη L^b.M^b. [c] γε τοῦ] γε τοῦ γε L^b. [d] πησομένου K^b. [e] ἡ post ὡς om. L^b.M^b. [f] ἕως οὖν ἄν ποτε τὸ νοητὸν ἢ αἰσθητὸν εἴη οἷον δὴ τὸ M^b.O^b, ἕως οὖν ἂν ᾖ τὸ αἰσθητὸν ἢ νοητὸν ᾖ οἷον δεῖ καὶ τὸ L^b. [g] ταύτη M^b. [h] ἀδυνατεῖ om. M^b. [i] ταῦτα L^b.M^b. [k] περὶ τὰ αὐτὰ L^b.

τὴν ὄψιν οἱ ἐμβλέποντες, μετέπειτα [l]δ' οὐ τοιαύτη ἡ ἐνέρ-
γεια ἀλλὰ παρημελημένη· διὸ καὶ ἡ ἡδονὴ ἀμαυροῦται. Ὀρέ- 10
γεσθαι δὲ τῆς ἡδονῆς οἰηθείη τις ἂν ἅπαντας, ὅτε καὶ τοῦ
ζῆν ἅπαντες ἐφίενται· ἡ δὲ ζωὴ ἐνέργειά τίς ἐστι, καὶ ἕκα-
στος περὶ ταῦτα καὶ τούτοις ἐνεργεῖ [m]ἃ καὶ μάλιστ' ἀγαπᾷ,
οἷον ὁ μὲν μουσικὸς τῇ ἀκοῇ περὶ τὰ μέλη, ὁ δὲ φιλομαθὴς
τῇ διανοίᾳ περὶ τὰ θεωρήματα, οὕτω δὲ καὶ τῶν λοιπῶν
ἕκαστος. Ἡ δ' ἡδονὴ τελειοῖ τὰς ἐνεργείας, καὶ τὸ ζῆν δέ,
οὗ ὀρέγονται. Εὐλόγως οὖν καὶ τῆς ἡδονῆς ἐφίενται· τε-
λειοῖ γὰρ ἑκάστῳ τὸ ζῆν, αἱρετὸν ὄν. Πότερον δὲ διὰ τὴν 11 5
ἡδονὴν τὸ ζῆν αἱρούμεθα ἢ διὰ τὸ ζῆν τὴν ἡδονήν, ἀφείσθω
ἐν τῷ παρόντι. Συνεζεῦχθαι μὲν γὰρ ταῦτα φαίνεται καὶ
χωρισμὸν οὐ δέχεσθαι· ἄνευ τε γὰρ ἐνεργείας οὐ [n]γίνεται
ἡδονή, πᾶσάν [o]τε ἐνέργειαν τελειοῖ ἡ ἡδονή. Ὅθεν δοκοῦσι (5)
καὶ τῷ εἴδει διαφέρειν· τὰ γὰρ ἕτερα τῷ εἴδει ὑφ' ἑτέρων οἰό-
μεθα τελειοῦσθαι. Οὕτω γὰρ φαίνεται καὶ τὰ φυσικὰ καὶ
τὰ ὑπὸ τέχνης, οἷον ζῷα καὶ δένδρα καὶ γραφὴ καὶ [p]ἀγάλ-
ματα καὶ οἰκία καὶ σκεῦος. Ὁμοίως δὲ καὶ τὰς ἐνεργείας
[q]τὰς διαφερούσας τῷ εἴδει ὑπὸ [r]διαφερόντων εἴδει τελειοῦ-
σθαι. Διαφέρουσι δ' αἱ τῆς διανοίας τῶν κατὰ [s]τὰς αἰσθή- 2
σεις καὶ [t]αὐταὶ ἀλλήλων κατ' εἶδος· καὶ αἱ τελειοῦσαι δὴ
ἡδοναί. Φανείη δ' ἂν τοῦτο καὶ ἐκ τοῦ συνῳκειῶσθαι [v]τῶν
ἡδονῶν ἑκάστην τῇ ἐνεργείᾳ ἣν τελειοῖ. Συναύξει γὰρ τὴν
ἐνέργειαν ἡ οἰκεία ἡδονή· [w]μᾶλλον γὰρ ἕκαστα κρίνουσι καὶ
ἐξακριβοῦσιν οἱ μεθ' ἡδονῆς ἐνεργοῦντες, οἷον γεωμετρικοὶ
γίνονται οἱ χαίροντες τῷ γεωμετρεῖν, καὶ κατανοοῦσιν ἕκαστα
μᾶλλον, ὁμοίως δὲ [x]καὶ [y]οἱ φιλόμουσοι καὶ [z]φιλοικοδόμοι
[a]καὶ τῶν [b]ἄλλων ἕκαστοι ἐπιδιδόασιν εἰς τὸ οἰκεῖον ἔργον

[l] δὴ οὐ τοιαύτη ἐνέργεια K^b, δὲ οὐ γίνεται τοιαύτη ἡ ἐνέργεια L^b, δ' ἡ τοιαύτη ἐνέργεια οὐ γίνεται M^b.O^b. [m] ἃ om. M^b. [n] γίνεται ἡ ἡδονὴ O^b. [o] τε] γὰρ M^b, τε γὰρ K^b.O^b. [p] ἄγαλμα K^b. [q] τὰς post ἐνεργείας om. K^b.M^b. [r] διαφόρων M^b. [s] τὰς om. M^b. [t] αὗται L^b.M^b.O^b. [v] τῶν] δὴ τῶν M^b, δὲ τῶν O^b. [w] μᾶλλον] μόνον K^b. [x] καὶ om. M^b. [y] οἱ om. L^b. [z] φιλοίκομοι H^a, φιλοδόκιμοι K^b, φιλόκοσμοι M^b. [a] καὶ om. K^b. [b] ἄλλον μᾶλλον ἕκαστοι O^b.

χαίροντες αὐτῷ. Συναύξουσι δὲ αἱ ἡδοναί, τὰ δὲ [c]συναύξοντα
οἰκεῖα. Τοῖς [d]ἑτέροις δὲ τῷ εἴδει καὶ τὰ οἰκεῖα ἕτερα τῷ
3 εἴδει. Ἔτι δὲ μᾶλλον [e]τοῦτ' ἂν φανείη ἐκ τοῦ τὰς ἀφ'
ἑτέρων ἡδονὰς ἐμποδίους ταῖς ἐνεργείαις εἶναι· οἱ γὰρ [f]φίλαυ-
λοι ἀδυνατοῦσι τοῖς λόγοις προσέχειν, ἐὰν [g]κατακούσωσιν
αὐλοῦντος, μᾶλλον χαίροντες αὐλητικῇ τῆς παρούσης ἐνερ-
γείας· ἡ κατὰ τὴν αὐλητικὴν οὖν ἡδονὴ τὴν περὶ τὸν λόγον
4 ἐνέργειαν φθείρει. Ὁμοίως δὲ τοῦτο καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων
συμβαίνει, ὅταν ἅμα περὶ δύο ἐνεργῇ· ἡ γὰρ ἡδίων τὴν ἑτέ-
ραν ἐκκρούει, [h]κἂν πολὺ διαφέρῃ κατὰ τὴν ἡδονήν, μᾶλλον,
ὥστε μηδ' ἐνεργεῖν κατὰ τὴν ἑτέραν. Διὸ χαίροντες ὁτῳοῦν
σφόδρα οὐ πάνυ [i]δρῶμεν ἕτερον, καὶ ἄλλα ποιοῦμεν ἄλλοις
ἠρέμα [k]ἀρεσκόμενοι, καὶ ἐν τοῖς θεάτροις οἱ [l]τραγηματί-
ζοντες, ὅταν φαῦλοι οἱ ἀγωνιζόμενοι ὦσι, τότε μάλιστ' αὐτὸ
5 δρῶσιν. Ἐπεὶ δ' ἡ μὲν οἰκεία ἡδονὴ ἐξακριβοῖ τὰς ἐνεργείας
καὶ χρονιωτέρας καὶ βελτίους ποιεῖ, αἱ δ' ἀλλότριαι λυμαί-
νονται, δῆλον ὡς πολὺ διεστᾶσιν· σχεδὸν γὰρ αἱ ἀλλότριαι
ἡδοναὶ ποιοῦσιν ὅπερ αἱ οἰκεῖαι λῦπαι· [m]φθείρουσι γὰρ τὰς
ἐνεργείας αἱ οἰκεῖαι λῦπαι, οἷον εἴ τῳ τὸ γράφειν ἀηδὲς καὶ
ἐπίλυπον ἢ τὸ λογίζεσθαι· ὁ μὲν [n]γὰρ οὐ γράφει, ὁ δ' οὐ
λογίζεται, λυπηρᾶς οὔσης τῆς ἐνεργείας. [o]Συμβαίνει [p]δὴ
περὶ [q]τὰς ἐνεργείας τοὐναντίον ἀπὸ τῶν οἰκείων ἡδονῶν τε
καὶ λυπῶν· οἰκεῖαι δ' εἰσὶν αἱ ἐπὶ τῇ ἐνεργείᾳ καθ' αὑτὴν
γινόμεναι. Αἱ δ' ἀλλότριαι ἡδοναὶ [r]εἴρηται ὅτι παραπλή-
σιόν τι τῇ λύπῃ ποιοῦσιν· φθείρουσι γάρ, πλὴν οὐχ ὁμοίως.
6 Διαφερουσῶν δὲ τῶν ἐνεργειῶν ἐπιεικείᾳ καὶ φαυλότητι, καὶ
τῶν μὲν αἱρετῶν οὐσῶν τῶν δὲ φευκτῶν τῶν δ' οὐδετέρων,
ὁμοίως ἔχουσι καὶ [s]αἱ ἡδοναί· καθ' ἑκάστην γὰρ ἐνέργειαν
οἰκεία ἡδονή ἐστιν. Ἡ μὲν οὖν τῇ σπουδαίᾳ οἰκεία ἐπιεικής,

[c] συναυξάνοντα Ob. [d] δ' ἑτέροις Ob. [e] ταῦτ' Lb. [f] φαῦλοι Ha. [g] κατακούωσιν Kb.Mb. [h] καὶ ἐὰν Lb. [i] διορῶμεν Kb.Ob, διορῶμεν τὸ Mb. [k] ἀρεσκόμενοι οἷον καὶ Lb.Ob. [l] τραυματίζοντες Ha.Mb. [m] φθείρουσι—λῦπαι om. Lb.Mb. [n] γὰρ om. Lb. [o] συμβαίνει—ἐνέργειας om. Lb. [p] δὲ Mb. [q] τῆς Kb. [r] εἴρηνται Kb.Mb.Ob. [s] αἱ om. Kb.

ἡ δὲ τῇ φαύλῃ μοχθηρά· καὶ γὰρ αἱ ἐπιθυμίαι τῶν μὲν
καλῶν ἐπαινεταί, τῶν [t]δ' αἰσχρῶν ψεκταί. Οἰκειότεραι δὲ
ταῖς ἐνεργείαις αἱ ἐν αὐταῖς ἡδοναὶ τῶν ὀρέξεων· αἱ μὲν γὰρ
διωρισμέναι εἰσὶ καὶ τοῖς χρόνοις καὶ τῇ φύσει, αἱ δὲ σύνεγ-
γυς ταῖς ἐνεργείαις, καὶ ἀδιόριστοι οὕτως ὥστ' ἔχειν ἀμ-
φισβήτησιν εἰ ταὐτόν ἐστιν ἡ ἐνέργεια τῇ ἡδονῇ. Οὐ μὴν 7
ἔοικέ γε [v]ἡ ἡδονὴ διάνοια εἶναι οὐδ' αἴσθησις· ἄτοπον γάρ·
ἀλλὰ διὰ τὸ μὴ χωρίζεσθαι φαίνεταί τισι ταὐτόν. Ὥσπερ
οὖν αἱ ἐνέργειαι ἕτεραι, καὶ αἱ ἡδοναί. [w]Διαφέρει δὲ ἡ ὄψις
ἁφῆς καθαριότητι, [x]καὶ ἀκοὴ καὶ ὄσφρησις γεύσεως· ὁμοίως
[y]δὴ διαφέρουσι καὶ [z]αἱ ἡδοναί, καὶ τούτων αἱ περὶ τὴν διά-
νοιαν, καὶ ἑκάτεραι ἀλλήλων. Δοκεῖ δ' [a]εἶναι ἑκάστῳ ζῴῳ 8
[b]καὶ ἡδονὴ οἰκεία, ὥσπερ καὶ ἔργον· ἡ [c]γὰρ κατὰ τὴν ἐνέρ-
γειαν. Καὶ ἐφ' ἑκάστῳ δὲ θεωροῦντι τοῦτ' ἂν φανείη· ἑτέρα
γὰρ ἵππου ἡδονὴ καὶ κυνὸς καὶ ἀνθρώπου, καθάπερ Ἡράκλει-
τός φησιν [d]ὄνον [e]σύρματ' ἂν ἑλέσθαι μᾶλλον ἢ χρυσόν· [f]ἥδιον
γὰρ χρυσοῦ τροφὴ ὄνοις. Αἱ μὲν [g]οὖν τῶν ἑτέρων τῷ εἴδει
διαφέρουσιν εἴδει, τὰς δὲ τῶν αὐτῶν ἀδιαφόρους εὔλογον
εἶναι. [h]Διαλλάττουσι [i]δ' οὐ [k]μικρὸν ἐπί γε [l]τῶν ἀνθρώπων· 9
τὰ γὰρ αὐτὰ τοὺς μὲν [m]τέρπει τοὺς δὲ λυπεῖ, καὶ τοῖς μὲν
λυπηρὰ καὶ [n]μισητά [o]ἐστι τοῖς δὲ ἡδέα καὶ φιλητά. Καὶ
ἐπὶ γλυκέων δὲ τοῦτο συμβαίνει· οὐ γὰρ τὰ αὐτὰ δοκεῖ τῷ
πυρέττοντι καὶ τῷ ὑγιαίνοντι, οὐδὲ θερμὸν εἶναι τῷ ἀσθενεῖ
καὶ τῷ [p]εὐεκτικῷ. Ὁμοίως δὲ τοῦτο καὶ ἐφ' ἑτέρων συμ-
βαίνει. Δοκεῖ δ' ἐν ἅπασι τοῖς τοιούτοις εἶναι τὸ φαινό- 10
μενον τῷ σπουδαίῳ. Εἰ δὲ τοῦτο καλῶς λέγεται, καθάπερ
[q]δοκεῖ, [r]καὶ ἔστιν ἑκάστου μέτρον ἡ ἀρετὴ καὶ [s]ὁ ἀγαθός, ᾗ

[t] *αἰσχρῶν δὲ* $K^b.O^b$. [v] *ἡ* om. O^b. [w] *διαφέρει—ἡδοναί* om. M^b. [x] *καὶ ἡ ἀκοὴ καὶ ἡ ὄσφρησις* L^b. [y] *δὲ* $K^b.M^b.O^b$. [z] *αἱ* post *καὶ* om. O^b. [a] *εἶναι*] *εἶναι καὶ* O^b. [b] *καὶ* ante *ἡδονὴ* om. L^b. [c] *γὰρ* om. M^b. [d] *ὄνου* H^a, *οἷον* M^b, *ὄνους* K^b. [e] *σίρματα* H^a, *ἅρματ'* M^b. [f] *ἡδεῖον* K^b. [g] *οὖν* om. H^a. [h] *διαλλάσσουσι* $K^b.L^b.O^b$. [i] *δ'*] *γὰρ* M^b. [k] *σμικρὸν* M^b, *σμικροῖς* K^b. [l] *τῶν* om. M^b. [m] *τέρπει* —c. 7. sect. 4. *ἱκανῶς* om. K^b. [n] *νεμεσητά* M^b. [o] *ἐστι* post *λυπηρὰ* L^b. [p] *εὐεκτῷ* M^b. [q] *δοκεῖ*] *καὶ δοκεῖ* M^b. [r] *καὶ ἔστι καὶ ἑκάστου* H^a. [s] *ὁ* om. $H^a.L^b.M^b.O^b$.

*τοιοῦτος, καὶ ἡδοναὶ εἶεν ἂν αἱ [t]τούτῳ φαινόμεναι καὶ ἡδέα
οἷς οὗτος χαίρει. Τὰ δὲ [v]τούτῳ δυσχερῆ εἴ τῳ φαίνεται
ἡδέα, οὐδὲν θαυμαστόν· πολλαὶ γὰρ [w]φθοραὶ καὶ λῦμαι ἀν-
θρώπων γίνονται· ἡδέα δ' οὐκ ἔστιν, ἀλλὰ τούτοις [x]καὶ οὕτω
11 διακειμένοις. Τὰς μὲν οὖν [y]ὁμολογουμένως αἰσχρὰς δῆλον
ὡς οὐ φατέον ἡδονὰς [z]εἶναι, πλὴν τοῖς διεφθαρμένοις· τῶν δ'
ἐπιεικῶν εἶναι δοκουσῶν ποίαν ἢ τίνα φατέον τοῦ ἀνθρώπου
εἶναι; [a]Ἢ ἐκ τῶν ἐνεργειῶν δῆλον; Ταύταις γὰρ ἕπονται
αἱ ἡδοναί. Εἴτ' οὖν μία ἐστὶν εἴτε πλείους αἱ τοῦ τελείου
καὶ μακαρίου ἀνδρός, αἱ ταύτας τελειοῦσαι ἡδοναὶ κυρίως λέ-
γοιντ' ἂν ἀνθρώπου ἡδοναὶ εἶναι, αἱ δὲ λοιπαὶ δευτέρως καὶ
πολλοστῶς, ὥσπερ αἱ ἐνέργειαι.*

6 *Εἰρημένων δὲ τῶν περὶ τὰς ἀρετάς [b]τε καὶ φιλίας καὶ
ἡδονάς, λοιπὸν περὶ εὐδαιμονίας τύπῳ διελθεῖν, ἐπειδὴ τέλος
[c]αὐτὴν τίθεμεν τῶν ἀνθρωπίνων. Ἀναλαβοῦσι [d]δὴ τὰ προει-
2 ρημένα [e]συντομώτερος ἂν εἴη ὁ λόγος. Εἴπομεν δ' ὅτι οὐκ
ἔστιν ἕξις· καὶ γὰρ τῷ καθεύδοντι διὰ βίου ὑπάρχοι ἄν, [f]φυ-
τῶν ζῶντι βίον, καὶ τῷ δυστυχοῦντι τὰ μέγιστα. Εἰ δὴ
ταῦτα μὴ [g]ἀρέσκει, ἀλλὰ μᾶλλον εἰς ἐνέργειάν τινα θετέον,
καθάπερ ἐν τοῖς πρότερον εἴρηται, τῶν δ' ἐνεργειῶν αἱ μὲν
εἰσὶν ἀναγκαῖαι καὶ δι' ἕτερα αἱρεταί, αἱ δὲ καθ' αὑτάς, δῆλον
ὅτι τὴν εὐδαιμονίαν τῶν καθ' αὑτὰς αἱρετῶν τινὰ θετέον καὶ
οὐ τῶν δι' ἄλλο· οὐδενὸς γὰρ ἐνδεὴς ἡ εὐδαιμονία ἀλλ' αὐτάρ-
3 κης. Καθ' αὑτὰς δ' εἰσὶν [h]αἱρεταί, ἀφ' ὧν μηδὲν ἐπιζητεῖται
παρὰ τὴν ἐνέργειαν. Τοιαῦται δ' εἶναι δοκοῦσιν αἱ κατ' ἀρε-
τὴν πράξεις· τὰ γὰρ [i]καλὰ καὶ σπουδαῖα πράττειν τῶν δι'
αὑτὰ αἱρετῶν. Καὶ τῶν παιδιῶν δὲ αἱ ἡδεῖαι· οὐ γὰρ δι'
ἕτερα αὐτὰς αἱροῦνται· βλάπτονται γὰρ ἀπ' αὐτῶν μᾶλλον
ἢ ὠφελοῦνται, ἀμελοῦντες τῶν σωμάτων καὶ [k]τῆς κτήσεως.
Καταφεύγουσι δ' ἐπὶ τὰς τοιαύτας διαγωγὰς τῶν εὐδαιμο-*

[t] *τούτων* H^a. [v] *τούτῳ* om. O^b. [w] *διαφοραὶ* H^a. [x] *καὶ τοῖς οὕτω* M^b. [y] *ὁμολογουμένας* M^b. [z] *εἶναι*] *ἡμῶν* M^b. [a] *ἢ*] *ἡδονὴ ἢ* H^a. [b] *τε* om. L^b. [c] *αὐτὴν ἀντιτίθεμεν τῶν ἀνθρώπων* M^b. [d] *δὲ* L^b.O^b. [e] *συντομώτερον* H^a. [f] *φυτοῦ* O^b. [g] *ἀρέσκουσι* M^b. [h] *αἱ ἀρεταὶ ἐφ' ὧν μηδὲν ζητεῖται περὶ* H^a. [i] *καλὰ καὶ* om. L^b. [k] *τῆς* om. H^a.

νιζομένων οἱ πολλοί, διὸ παρὰ τοῖς τυράννοις εὐδοκιμοῦσιν οἱ ἐν ταῖς τοιαύταις διαγωγαῖς εὐτράπελοι· ὧν γὰρ ἐφίενται, ἐν τούτοις παρέχουσι σφᾶς αὐτοὺς ἡδεῖς· δέονται δὲ [l]τοιούτων. Δοκεῖ μὲν οὖν εὐδαιμονικὰ ταῦτα εἶναι διὰ τὸ τοὺς ἐν δυναστείαις ἐν τούτοις [m]ἀποσχολάζειν, οὐδὲν δὲ ἴσως σημεῖον 4
οἱ τοιοῦτοί εἰσιν· οὐ γὰρ ἐν τῷ δυναστεύειν ἡ ἀρετὴ [n]οὐδ' ὁ νοῦς, ἀφ' ὧν αἱ σπουδαῖαι ἐνέργειαι· οὐδ' εἰ ἄγευστοι οὗτοι ὄντες ἡδονῆς εἰλικρινοῦς καὶ [o]ἐλευθερίου ἐπὶ τὰς σωματικὰς καταφεύγουσιν, διὰ τοῦτο ταύτας οἰητέον αἱρετωτέρας εἶναι· καὶ γὰρ οἱ παῖδες τὰ παρ' [p]αὐτοῖς τιμώμενα κράτιστα οἴονται εἶναι. [q]Εὔλογον δή, ὥσπερ παισὶ καὶ ἀνδράσιν ἕτερα [r]φαίνεται τίμια, οὕτω καὶ φαύλοις καὶ ἐπιεικέσιν. Καθάπερ 5
οὖν πολλάκις εἴρηται, καὶ τίμια καὶ ἡδέα ἐστὶ τὰ τῷ σπουδαίῳ τοιαῦτα ὄντα· ἑκάστῳ δὲ ἡ κατὰ τὴν οἰκείαν ἕξιν αἱρετωτάτη ἐνέργεια, καὶ τῷ σπουδαίῳ δὲ [s]ἡ κατὰ τὴν ἀρετήν. Οὐκ ἐν παιδιᾷ ἄρα ἡ εὐδαιμονία· καὶ γὰρ ἄτοπον [t]τὸ τέλος 6
εἶναι παιδιάν, καὶ πραγματεύεσθαι καὶ κακοπαθεῖν τὸν βίον ἅπαντα τοῦ παίζειν χάριν. Ἅπαντα γὰρ ὡς εἰπεῖν ἑτέρου ἕνεκα αἱρούμεθα πλὴν τῆς εὐδαιμονίας· τέλος γὰρ αὕτη. Σπουδάζειν δὲ καὶ πονεῖν παιδιᾶς χάριν ἠλίθιον φαίνεται καὶ λίαν παιδικόν· [v]παίζειν δ' ὅπως [w]σπουδάζῃ, κατ' Ἀνάχαρσιν, ὀρθῶς ἔχειν δοκεῖ· ἀναπαύσει γὰρ ἔοικεν ἡ παιδιά, ἀδυνατοῦντες [x]δὲ συνεχῶς πονεῖν ἀναπαύσεως δέονται. Οὐ δὴ τέλος ἡ ἀνάπαυσις· γίνεται γὰρ [y]ἕνεκα τῆς ἐνεργείας. Δοκεῖ δ' ὁ εὐδαίμων βίος κατ' ἀρετὴν εἶναι· οὗτος δὲ μετὰ σπουδῆς, [z]ἀλλ' οὐκ ἐν [a]παιδιᾷ. Βελτίω [b]τε λέγομεν τὰ σπουδαῖα 7
τῶν γελοίων καὶ [c]τῶν μετὰ παιδιᾶς, καὶ τοῦ βελτίονος ἀεὶ [d]καὶ μορίου καὶ ἀνθρώπου [e]σπουδαιοτέραν τὴν ἐνέργειαν· ἡ

[l] τοιούτων] τούτων L^b. [m] ἀπασχολάζειν H^a.L^b.M^b. [n] οὐδ' ὁ] ὁ δὲ H^a.M^b.O^b. [o] ἐλευθέρας M^b, ἐλευθερίας H^a. [p] αὐτῶν M^b. [q] ἄλογον H^a. [r] φαίνονται L^b. [s] ἡ om. H^a.L^b.M^b. [t] τὸ om. H^a.M^b. [v] παίζειν δ' ὅπως] σπουδάζειν δ' ὥστε H^a. [w] σπουδάζειν L^b, σπουδάξειν H^a. [x] δὲ] γὰρ H^a. [y] ἕνεκεν M^b. [z] ἀλλ' om. M^b. [a] παιδιᾷ] σπουδῇ H^a. [b] δὲ H^a. [c] τῶν add. L^b. [d] καὶ post ἀεὶ om. H^a. [e] σπουδαιοτέρου M^b, σπουδαιοτάτην L^b.

8 δὲ τοῦ βελτίονος κρείττων καὶ εὐδαιμονικωτέρα ἤδη. [e]Ἀπο-
λαύσειέ τ' ἂν τῶν σωματικῶν ἡδονῶν ὁ τυχὼν καὶ ἀνδράποδον
οὐχ ἧττον τοῦ ἀρίστου· [f]εὐδαιμονίας δ' οὐδεὶς ἀνδραπόδῳ
μεταδίδωσιν, εἰ μὴ καὶ βίου· [g]οὐ γὰρ ἐν ταῖς τοιαύταις δια-
γωγαῖς ἡ εὐδαιμονία, ἀλλ' ἐν ταῖς κατ' ἀρετὴν ἐνεργείαις,
καθάπερ καὶ πρότερον εἴρηται.

7 Εἰ δ' ἐστὶν ἡ εὐδαιμονία κατ' ἀρετὴν ἐνέργεια, εὔλογον
κατὰ τὴν [h]κρατίστην· αὕτη δ' ἂν εἴη τοῦ ἀρίστου. Εἴτε δὴ
[i]νοῦς τοῦτο εἴτε ἄλλο τις [k]ὃ δὴ κατὰ φύσιν δοκεῖ ἄρχειν καὶ
ἡγεῖσθαι καὶ ἔννοιαν ἔχειν [l]περὶ καλῶν καὶ θείων, εἴτε θεῖον
ὂν καὶ αὐτὸ εἴτε τῶν ἐν ἡμῖν τὸ θειότατον, ἡ τούτου ἐνέρ-
γεια κατὰ τὴν οἰκείαν ἀρετὴν εἴη ἂν ἡ τελεία εὐδαιμονία.
2 Ὅτι δ' ἐστὶ θεωρητική, εἴρηται. Ὁμολογούμενον [m]δὲ [n]τοῦτ'
ἂν δόξειεν εἶναι καὶ τοῖς πρότερον καὶ τῷ ἀληθεῖ. Κρατίστη
[o]τε γὰρ αὕτη ἐστὶν ἡ ἐνέργεια· καὶ γὰρ ὁ νοῦς τῶν ἐν ἡμῖν,
καὶ τῶν γνωστῶν, περὶ ἃ ὁ νοῦς. [p]Ἔτι δὲ συνεχεστάτη·
θεωρεῖν τε γὰρ δυνάμεθα συνεχῶς μᾶλλον ἢ πράττειν ὁτιοῦν,
3 οἰόμεθά τε δεῖν ἡδονὴν παραμεμῖχθαι τῇ εὐδαιμονίᾳ, ἡδίστη
δὲ τῶν κατ' ἀρετὴν ἐνεργειῶν ἡ κατὰ [q]τὴν σοφίαν ὁμολο-
γουμένως ἐστίν· δοκεῖ γοῦν ἡ φιλοσοφία [r]θαυμαστὰς ἡδονὰς
ἔχειν [s]καθαριότητι καὶ τῷ βεβαίῳ, εὔλογον [t]δὲ τοῖς εἰδόσι
4 τῶν ζητούντων ἡδίω τὴν [v]διαγωγὴν εἶναι. Ἥ τε λεγομένη
αὐτάρκεια περὶ τὴν θεωρητικὴν μάλιστ' ἂν εἴη· τῶν μὲν γὰρ
πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαίων καὶ σοφὸς καὶ δίκαιος καὶ οἱ λοιποὶ
δέονται, [w]τοῖς δὲ τοιούτοις ἱκανῶς [x]κεχορηγημένων ὁ μὲν
δίκαιος δεῖται πρὸς οὓς δικαιοπραγήσει καὶ μεθ' ὧν, ὁμοίως
δὲ καὶ ὁ σώφρων καὶ ὁ ἀνδρεῖος καὶ τῶν ἄλλων ἕκαστος, ὁ δὲ
σοφὸς [y]καὶ καθ' [z]αὑτὸν ὢν δύναται θεωρεῖν, καὶ ὅσῳ ἂν

[f] εὐδαιμονίαν H^a.M^b. [g] οὐδὲ M^b. [h] κρατίστην ζωήν. αὕτη H^a. [i] νοῦς εἴη τοῦτο H^a. [k] ὃ δοκεῖ κατὰ φύσιν H^a. [l] περὶ] καὶ περὶ M^b. [m] δὲ om. M^b. [n] τοῦτο δόξειεν ἂν καὶ H^a. [o] τε om. H^a.M^b.O^b. [p] ἔστι M^b. [q] τὴν om. H^a. [r] θαυμαστὴν ἡδονὴν M^b. [s] καθαρειότητι L^b.O^b, καθαρσιότητι M^b. [t] τε L^b. [v] ἀγωγὴν L^b. [w] τῶν δὲ τοιούτων L^b. [x] κεχορηγημένοις H^a.M^b. [y] καὶ om. M^b. [z] ἑαυτὸν L^b.

σοφώτερος [a] ἢ μᾶλλον· βέλτιον δ' ἴσως συνεργοὺς [b] ἔχων, ἀλλ' ὅμως αὐταρκέστατος. [c] Δόξαι τ' ἂν αὐτὴ μόνη δι' 5
αὐτὴν ἀγαπᾶσθαι· οὐδὲν γὰρ ἀπ' αὐτῆς γίνεται παρὰ τὸ θεωρῆσαι, ἀπὸ δὲ τῶν [d] πρακτῶν ἢ πλεῖον ἢ ἔλαττον [e] περιποιούμεθα [f] παρὰ τὴν πρᾶξιν. Δοκεῖ τε ἡ εὐδαιμονία ἐν τῇ 6
σχολῇ εἶναι· ἀσχολούμεθα γὰρ ἵνα [g] σχολάζωμεν, καὶ πολεμοῦμεν ἵν' εἰρήνην ἄγωμεν. Τῶν μὲν οὖν [h] πρακτικῶν ἀρετῶν ἐν τοῖς πολιτικοῖς [i] ἢ ἐν τοῖς πολεμικοῖς [k] ἡ ἐνέργεια· αἱ δὲ περὶ ταῦτα πράξεις δοκοῦσιν ἄσχολοι εἶναι, αἱ μὲν πολεμικαὶ καὶ παντελῶς· οὐδεὶς [l] γὰρ αἱρεῖται τὸ πολεμεῖν τοῦ πολεμεῖν ἕνεκα, οὐδὲ [m] παρασκευάζει πόλεμον· δόξαι γὰρ ἂν παντελῶς μιαιφόνος τις εἶναι, εἰ τοὺς φίλους πολεμίους ποιοῖτο, ἵνα μάχαι καὶ φόνοι [n] γίγνοιντο. Ἔστι δὲ καὶ ἡ τοῦ πολιτικοῦ ἄσχολος, καὶ παρ' αὐτὸ τὸ πολιτεύεσθαι περιποιουμένη δυναστείας καὶ τιμὰς ἢ τήν γε εὐδαιμονίαν αὐτῷ καὶ τοῖς πολίταις, ἑτέραν οὖσαν τῆς πολιτικῆς, ἣν [o] καὶ ζητοῦμεν δῆλον ὡς ἑτέραν οὖσαν. Εἰ δὴ τῶν μὲν κατὰ τὰς ἀρετὰς 7
πράξεων αἱ πολιτικαὶ καὶ πολεμικαὶ κάλλει καὶ μεγέθει προέχουσιν, αὗται δ' [p] ἄσχολοι καὶ τέλους τινὸς ἐφίενται καὶ οὐ δι' αὑτὰς [q] αἱρεταί εἰσιν, ἡ δὲ τοῦ νοῦ ἐνέργεια σπουδῇ τε διαφέρειν δοκεῖ θεωρητικὴ οὖσα, καὶ παρ' αὑτὴν οὐδενὸς ἐφίεσθαι τέλους, [r] ἔχειν [s] τε ἡδονὴν [t] οἰκείαν, [v] αὕτη δὲ συναύξει τὴν ἐνέργειαν, καὶ τὸ αὔταρκες [w] δὴ [x] καὶ σχολαστικὸν καὶ ἄτρυτον ὡς [y] ἀνθρώπῳ, καὶ ὅσα ἄλλα τῷ μακαρίῳ ἀπονέμεται, [z] κατὰ ταύτην τὴν [a] ἐνέργειαν φαίνεται ὄντα. Ἡ τελεία δὴ εὐδαιμονία αὕτη ἂν εἴη [b] ἀνθρώπου, [c] λαβοῦσα μῆκος

[a] ἢ μᾶλλον] εἴη O^b. [b] ἔχειν M^b. [c] δόξειε δ' $L^b.M^b.O^b$. [d] πρακτικῶν K^b. [e] περιπονούμεθα M^b. [f] περὶ $L^b.M^b$. [g] σπουδάζωμεν M^b. [h] πρακτῶν M^b. [i] ἢ ἐν τοῖς πολεμικοῖς om. M^b, ἐν om. L^b. [k] αἱ ἐνέργειαι L^b. [l] γὰρ πονεῖν αἱρεῖται τοῦ M^b. [m] παρασκευάζειν $L^b.M^b$. [n] γίνηται $K^b.O^b$, γίνωνται M^b. [o] καὶ om. L^b. [p] ἀσχολικαὶ τέλους K^b. [q] εἰσιν αἱρεταί L^b. [r] ἔχειν τε] καὶ ἔχειν τὴν K^b. [s] τε] τε καὶ M^b. [t] οἰκείαν] τελείαν οἰκείαν $K^b.M^b$, τελείως οἰκείαν O^b. [v] αὐτὴ K^b. [w] δὲ $M^b.O^b$. [x] καὶ τὸ σχολαστικὸν O^b. [y] ἀνθρώπινον $L^b.O^b$. [z] κατὰ] τὰ κατὰ $K^b.M^b$. [a] ἐνέργειαν—ἀνθρώπου om. M^b. [b] ἀνθρώποι K^b. [c] λαβοῦσαν M^b.

[d]βίου τέλειον· οὐδὲν γὰρ ἀτελές ἐστι τῶν τῆς εὐδαιμονίας.
8 Ὁ δὲ τοιοῦτος [e]ἂν εἴη βίος κρείττων ἢ κατ' ἄνθρωπον· οὐ
γὰρ ᾗ ἄνθρωπός ἐστιν οὕτω βιώσεται, ἀλλ' ᾗ θεῖόν τι ἐν
αὐτῷ ὑπάρχει· [f]ὅσῳ δὲ διαφέρει τοῦτο τοῦ συνθέτου, [f]το-
σούτῳ καὶ ἡ ἐνέργεια τῆς κατὰ τὴν ἄλλην ἀρετήν. Εἰ δὴ
θεῖον ὁ νοῦς πρὸς τὸν ἄνθρωπον, καὶ ὁ κατὰ τοῦτον βίος
θεῖος πρὸς τὸν ἀνθρώπινον βίον. [g]Οὐ χρὴ δὲ κατὰ τοὺς
παραινοῦντας ἀνθρώπινα φρονεῖν ἄνθρωπον ὄντα οὐδὲ θνητὰ
τὸν θνητόν, ἀλλ' ἐφ' ὅσον ἐνδέχεται [h]ἀθανατίζειν καὶ [i]πάντα
ποιεῖν πρὸς τὸ ζῆν κατὰ τὸ κράτιστον τῶν ἐν αὐτῷ· εἰ γὰρ
καὶ τῷ ὄγκῳ μικρόν ἐστι, δυνάμει καὶ [k]τιμιότητι πολὺ μᾶλ-
9 λον [l]πάντων [m]ὑπερέχει. Δόξειε [n]δ' ἂν καὶ [o]εἶναι ἕκαστος
τοῦτο, εἴπερ τὸ κύριον καὶ [p]ἄμεινον· ἄτοπον οὖν γίνοιτ' ἄν,
εἰ μὴ τὸν αὑτοῦ βίον αἱροῖτο ἀλλά τινος ἄλλου. Τὸ λεχθέν
τε πρότερον ἁρμόσει καὶ νῦν· τὸ γὰρ οἰκεῖον ἑκάστῳ τῇ
φύσει κράτιστον καὶ ἥδιστόν [q]ἐστιν ἑκάστῳ. Καὶ τῷ ἀν-
θρώπῳ δὴ ὁ κατὰ τὸν νοῦν βίος, εἴπερ [r]τοῦτο μάλιστα
ἄνθρωπος. Οὗτος ἄρα καὶ εὐδαιμονέστατος.

8 Δευτέρως δ' ὁ κατὰ τὴν ἄλλην ἀρετήν· αἱ γὰρ [s]κατ' αὐ-
τὴν ἐνέργειαι ἀνθρωπικαί· δίκαια γὰρ καὶ ἀνδρεῖα [t]καὶ ἄλλα
τὰ κατὰ τὰς ἀρετὰς πρὸς ἀλλήλους πράττομεν ἐν συναλ-
λάγμασι καὶ χρείαις καὶ πράξεσι παντοίαις ἔν τε τοῖς πά-
θεσι [v]διατηροῦντες τὸ πρέπον ἑκάστῳ. Ταῦτα δ' εἶναι φαί-
2 νεται πάντα ἀνθρωπικά. Ἔνια δὲ καὶ συμβαίνειν ἀπὸ τοῦ
σώματος δοκεῖ, καὶ πολλὰ συνῳκειῶσθαι τοῖς πάθεσιν ἡ τοῦ
3 ἤθους ἀρετή. Συνέζευκται δὲ καὶ ἡ φρόνησις τῇ τοῦ ἤθους
ἀρετῇ, καὶ [w]αὕτη τῇ φρονήσει, εἴπερ αἱ μὲν τῆς φρονήσεως
ἀρχαὶ κατὰ τὰς ἠθικάς εἰσιν ἀρετάς, τὸ δ' ὀρθὸν τῶν ἠθικῶν

[d] τελειον βίου O^b. [e] εἴη ἂν κρείττων βίος L^b. [f] ὅσον et mox τοσοῦτον K^b. [g] χρὴ δὲ οὐ L^b.O^b. [h] ἀπαθανατίζειν N^b, ἀποθανατίζειν L^b. [i] ἅπαντα L^b. [k] τελειότητι O^b, ποιοτητι K^b. [l] πάντων om. L^b. [m] ὑπερέχειν M^b. [n] δ' om. K^b.M^b. [o] εἶναι ἕκαστον M^b.O^b, ἕκαστος εἶναι L^b. [p] ἄμεινον] ἄμεινον μένον K^b. [q] ἐσθ' L^b. [r] μάλιστα τοῦτο L^b. [s] κατὰ ταύτην K^b.M^b. [t] καὶ τὰ ἄλλα τὰ L^b. [v] διατηροῦντες post ἑκάστῳ L^b. [w] αὕτη] αὐτῆι K^b.

κατὰ τὴν φρόνησιν. [x]Συνηρτημέναι δ' αὗται καὶ τοῖς πάθεσι
[y]περὶ τὸ σύνθετον ἂν εἶεν· αἱ δὲ τοῦ συνθέτου ἀρεταὶ ἀν-
θρωπικαί. Καὶ ὁ βίος δὴ ὁ [z]κατ' αὐτὰς καὶ ἡ εὐδαιμονία.
Ἡ δὲ τοῦ νοῦ κεχωρισμένη· τοσοῦτον [a]γὰρ περὶ αὐτῆς [b]εἰ-
ρήσθω· [c]διακριβῶσαι γὰρ μεῖζον τοῦ προκειμένου ἐστίν.
Δόξειε δ' ἂν καὶ τῆς ἐκτὸς χορηγίας [d]ἐπὶ μικρὸν ἢ ἐπ' ἔλατ- 4
τον δεῖσθαι τῆς ἠθικῆς· τῶν μὲν γὰρ ἀναγκαίων ἀμφοῖν
χρεία καὶ ἐξ ἴσου ἔστω, εἰ καὶ μᾶλλον [e]διαπονεῖ περὶ τὸ
σῶμα ὁ πολιτικός, καὶ ὅσα τοιαῦτα· μικρὸν γὰρ ἄν τι [f]δια-
φέροι· πρὸς δὲ τὰς ἐνεργείας πολὺ [g]διοίσει. Τῷ μὲν γὰρ
ἐλευθερίῳ δεήσει χρημάτων πρὸς τὸ πράττειν τὰ ἐλευθέρια,
καὶ τῷ δικαίῳ δὴ εἰς τὰς ἀνταποδόσεις (αἱ γὰρ βουλήσεις
ἄδηλοι, προσποιοῦνται δὲ καὶ οἱ [h]μὴ δίκαιοι βούλεσθαι δι-
καιοπραγεῖν), τῷ ἀνδρείῳ δὲ δυνάμεως, εἴπερ ἐπιτελεῖ τι τῶν
κατὰ [i]τὴν ἀρετήν, καὶ τῷ σώφρονι ἐξουσίας· πῶς γὰρ [k]δῆ-
λος ἔσται [l]ἢ οὗτος ἢ τῶν ἄλλων τις; [m]Ἀμφισβητεῖται [n]δὲ 5
πότερον κυριώτερον τῆς ἀρετῆς ἡ προαίρεσις ἢ αἱ πράξεις,
ὡς ἐν ἀμφοῖν οὔσης. Τὸ δὴ τέλειον δῆλον ὡς ἐν ἀμφοῖν ἂν
εἴη. Πρὸς δὲ τὰς πράξεις πολλῶν δεῖται, καὶ ὅσῳ ἂν μεί-
ζους ὦσι καὶ [o]καλλίους, πλειόνων. [p]Τῷ δὲ θεωροῦντι [q]οὐδε- 6
νὸς τῶν τοιούτων πρός γε τὴν ἐνέργειαν χρεία, ἀλλ' ὡς
εἰπεῖν καὶ [r]ἐμπόδιά ἐστι πρός γε τὴν θεωρίαν· ᾗ δ' ἄνθρω-
πός ἐστι καὶ πλείοσι [s]συζῇ, αἱρεῖται [t]τὰ [v]κατ' ἀρετὴν
πράττειν· δεήσεται οὖν τῶν τοιούτων πρὸς τὸ ἀνθρωπεύ-
εσθαι. Ἡ δὲ τελεία εὐδαιμονία ὅτι θεωρητική τίς ἐστιν 7
ἐνέργεια, καὶ ἐντεῦθεν ἂν φανείη. Τοὺς [w]θεοὺς γὰρ μάλιστα
ὑπειλήφαμεν μακαρίους καὶ εὐδαίμονας εἶναι· πράξεις δὲ ποίας
ἀπονεῖμαι χρεὼν αὐτοῖς; Πότερα τὰς δικαίας; [x]Ἢ γελοῖοι

[x] συνηρτημένη Kb. [y] περὶ] καὶ περὶ Mb. [z] κατὰ ταύτας Kb.Mb.
[a] γὰρ] δὲ Mb. [b] εἴρηται Ob. [c] ἀκριβῶσαι Kb. [d] ἐπὶ] ἢ ἐπὶ Kb.Mb.
[e] διαπονεῖ om. Mb. [f] διαφέρη Lb.Ob, διαφέρειν Kb. [g] συνδιοίσει Kb.
[h] μὴ om. Mb. [i] τὴν add. Kb. [k] ἔσται δῆλος Mb. [l] ἢ om. Mb.Ob.
[m] ζητεῖται Lb. [n] τε Kb.Mb. [o] καλαὶ Mb. [p] τῶν δὲ θεωρούντων Lb.
[q] οὐδὲν Mb. [r] ἐμπόδιον Kb. [s] συζῆν Lb. [t] τὸ Mb, καὶ τὰ Ob.
[v] κατὰ τὴν ἀρετὴν Kb. [w] γὰρ θεοὺς Lb. [x] ἢ om. Kb.

φανοῦνται συναλλάττοντες καὶ παρακαταθήκας ἀποδιδόντες καὶ [y] ὅσα τοιαῦτα; Ἀλλὰ τὰς [z] ἀνδρείους, [a] ὑπομένοντας τὰ φοβερὰ καὶ κινδυνεύοντας, ὅτι καλόν; Ἢ τὰς ἐλευθερίους; Τίνι δὲ δώσουσιν; Ἄτοπον δ' εἰ καὶ ἔσται αὐτοῖς νόμισμα ἤ τι τοιοῦτον. [b] Αἱ δὲ σώφρονες τί ἂν εἶεν; Ἢ φορτικὸς ὁ ἔπαινος, ὅτι οὐκ ἔχουσι φαύλας ἐπιθυμίας; Διεξιοῦσι δὲ πάντα φαίνοιτ' ἂν τὰ περὶ τὰς πράξεις μικρὰ καὶ ἀνάξια θεῶν. Ἀλλὰ μὴν [c] ζῆν [d] τε [e] πάντες ὑπειλήφασιν αὐτοὺς καὶ ἐνεργεῖν ἄρα· οὐ γὰρ δὴ καθεύδειν ὥσπερ τὸν Ἐνδυμίωνα. Τῷ δὴ ζῶντι τοῦ πράττειν [f] ἀφαιρουμένου, ἔτι δὲ μᾶλλον [g] τοῦ ποιεῖν, τί λείπεται πλὴν [h] θεωρία; Ὥστε ἡ τοῦ θεοῦ ἐνέργεια, μακαριότητι διαφέρουσα, θεωρητικὴ ἂν εἴη. Καὶ τῶν ἀνθρωπίνων [i] δὴ ἡ ταύτῃ συγγενεστάτη εὐδαιμονικωτάτη.

8 Σημεῖον δὲ καὶ τὸ μὴ μετέχειν τὰ λοιπὰ ζῷα εὐδαιμονίας, τῆς τοιαύτης ἐνεργείας ἐστερημένα τελείως. Τοῖς μὲν γὰρ θεοῖς ἅπας ὁ βίος [k] μακάριος, τοῖς δ' ἀνθρώποις, ἐφ' ὅσον ὁμοίωμά τι τῆς τοιαύτης ἐνεργείας ὑπάρχει· τῶν δ' ἄλλων ζῴων οὐδὲν εὐδαιμονεῖ, ἐπειδὴ [l] οὐδαμῇ κοινωνεῖ θεωρίας. Ἐφ' ὅσον δὴ διατείνει ἡ θεωρία, καὶ ἡ εὐδαιμονία, καὶ οἷς μᾶλλον ὑπάρχει τὸ θεωρεῖν, καὶ εὐδαιμονεῖν, [m] οὐ κατὰ συμβεβηκὸς ἀλλὰ κατὰ τὴν θεωρίαν· αὐτὴ γὰρ [n] καθ' αὐτὴν τιμία. Ὥστ' εἴη ἂν [o] ἡ εὐδαιμονία θεωρία τις.

9 9 Δεήσει δὲ καὶ τῆς ἐκτὸς εὐημερίας ἀνθρώπῳ ὄντι· οὐ γὰρ αὐτάρκης ἡ φύσις πρὸς τὸ θεωρεῖν, ἀλλὰ δεῖ καὶ τὸ σῶμα ὑγιαίνειν καὶ τροφὴν καὶ τὴν λοιπὴν θεραπείαν ὑπάρχειν. Οὐ μὴν οἰητέον γε πολλῶν καὶ μεγάλων δεήσεσθαι τὸν [p] εὐδαιμονήσοντα, εἰ μὴ ἐνδέχεται ἄνευ τῶν ἐκτὸς ἀγαθῶν μακάριον εἶναι· [q] οὐ γὰρ ἐν τῇ ὑπερβολῇ τὸ αὔταρκες οὐδ' [r] ἡ πρᾶξις,

[y] ὅσα ἄλλα τοιαῦτα Lb. [z] ἀνδρείας Lb. [a] ὑπομένοντες Kb. [b] αἱ] εἰ Kb.Mb.Ob. [c] ζῆν] ζητεῖται Mb. [d] τε om. Mb.Ob. [e] πάντες γὰρ ὑπειλήφασιν εἶναι αὐτοὺς Mb. [f] ἀφαιρούμενον Nb, ἀφηρημένῳ Lb.Ob. [g] τοῦ] τοῦτο Kb. [h] θεωρίας Lb.Nb.Ob. [i] δὴ ἂν εἴη ἡ Kb. [k] post μακάριος Mb.Ob. τοιαύτης οὔσης τῆς ἐνεργείας. [l] οὐδαμῶς Lb, οὐδαμοῦ Ob. [m] οὐ] καὶ οὐ Kb. [n] κατ' αὐτὴν Kb. [o] ἡ om. Mb. [p] εὐδαιμονήσαντα Mb. [q] οὐ] οὐδὲ Mb. [r] ἡ πρᾶξις] ἡ κρίσις οὐδ' ἡ πρᾶξις Lb, ἡ κρίσις οὐδ' αἱ πράξεις Mb.Ob.

δυνατὸν δὲ καὶ μὴ [s]ἄρχοντα γῆς καὶ [t]θαλάττης πράττειν τὰ 10
καλά· καὶ γὰρ ἀπὸ μετρίων δύναιτ' ἄν τις πράττειν [v]κατὰ
τὴν ἀρετήν. Τοῦτο δ' ἔστιν ἰδεῖν ἐναργῶς· οἱ γὰρ ἰδιῶται
τῶν [w]δυναστῶν οὐχ ἧττον δοκοῦσι τὰ ἐπιεικῆ πράττειν, ἀλλὰ
καὶ μᾶλλον. Ἱκανὸν δὲ τοσαῦθ' ὑπάρχειν· [x]ἔσται γὰρ ὁ
βίος εὐδαίμων τοῦ [y]κατὰ τὴν ἀρετὴν ἐνεργοῦντος. Καὶ Σό- 11
λων δὲ τοὺς εὐδαίμονας ἴσως ἀπεφαίνετο καλῶς, εἰπὼν μετρίως
τοῖς ἐκτὸς [z]κεχορηγημένους, πεπραγότας δὲ [a]τὰ κάλλισθ',
[a]ὡς ᾤετο, καὶ βεβιωκότας σωφρόνως· ἐνδέχεται γὰρ μέτρια
κεκτημένους πράττειν ἃ δεῖ. Ἔοικε δὲ καὶ Ἀναξαγόρας οὐ
πλούσιον οὐδὲ δυναστὴν ὑπολαβεῖν τὸν εὐδαίμονα, εἰπὼν ὅτι
οὐκ ἂν θαυμάσειεν εἴ τις ἄτοπος φανείη τοῖς πολλοῖς· οὗτοι
γὰρ κρίνουσι τοῖς ἐκτός, τούτων αἰσθανόμενοι [b]μόνον. Συμ- 12
φωνεῖν [c]δὴ τοῖς λόγοις ἐοίκασιν αἱ τῶν σοφῶν δόξαι. Πίστιν
μὲν οὖν καὶ [d]τὰ τοιαῦτα ἔχει τινά, τὸ δ' ἀληθὲς ἐν τοῖς
[e]πρακτοῖς ἐκ τῶν ἔργων καὶ τοῦ βίου κρίνεται· ἐν τούτοις
γὰρ τὸ κύριον. [f]Σκοπεῖν δὴ τὰ προειρημένα χρὴ ἐπὶ τὰ
ἔργα καὶ τὸν βίον [g]ἐπιφέροντας, καὶ συνᾳδόντων μὲν τοῖς
ἔργοις ἀποδεκτέον, διαφωνούντων δὲ λόγους ὑποληπτέον. Ὁ 13
δὲ κατὰ νοῦν ἐνεργῶν καὶ τοῦτον θεραπεύων καὶ διακείμενος
ἄριστα καὶ θεοφιλέστατος ἔοικεν [h]εἶναι· εἰ γάρ τις ἐπιμέ-
λεια τῶν [i]ἀνθρωπίνων ὑπὸ θεῶν γίνεται, ὥσπερ δοκεῖ, καὶ εἴη
ἂν εὔλογον χαίρειν τε αὐτοὺς τῷ ἀρίστῳ καὶ [k]τῷ συγγενε-
στάτῳ (τοῦτο δ' ἂν εἴη ὁ νοῦς) καὶ τοὺς ἀγαπῶντας μάλιστα
[l]τοῦτο καὶ τιμῶντας ἀντευποιεῖν ὡς τῶν φίλων αὐτοῖς ἐπι-
μελουμένους [m]καὶ ὀρθῶς τε καὶ καλῶς πράττοντας. Ὅτι δὲ
[n]πάντα ταῦτα τῷ σοφῷ μάλισθ' ὑπάρχει, οὐκ ἄδηλον. [o]Θεο-

[s] ἄρχοντας L^b.O^b. [t] θαλάσσης L^b.M^b. [v] κατὰ] τὰ κατὰ M^b.O^b. [w] δυνατῶν M^b. [x] ἔστι M^b. [y] κατ' ἀρετὴν M^b. [z] κεχορηγημένοις K^b. [a] τὰ et ὡς om. K^b. [b] μόνων L^b.M^b. [c] δὲ O^b. [d] τὰ om. K^b. [e] πρακτικοῖς K^b.M^b.O^b. [f] σκοπεῖν δὲ L^b.M^b.O^b, δὴ σκοπεῖν K^b. [g] φέροντας K^b.M^b. [h] εἶναι om. K^b.M^b.O^b. [i] ἀνθρώπων K^b. [k] τῷ post καὶ om. K^b.O^b. [l] post τοῦτο M^b. ἤγουν τὸ χαίρειν τῶ ἀρίστω καὶ συγγενεστάτω. [m] καὶ ante ὀρθῶς om. M^b. [n] ταῦτα πάντα L^b.M^b. [o] θεοφιλέστατον M^b.

φιλέστατος ἄρα. Τὸν αὐτὸν [p]δ' εἰκὸς καὶ εὐδαιμονέστατον· ὥστε κἂν οὕτως εἴη ὁ σοφὸς μάλιστ' εὐδαίμων.

10 [s]Ἀρ' οὖν εἰ [q]περὶ τούτων καὶ τῶν ἀρετῶν, ἔτι δὲ [r]καὶ φι-
(9) λίας καὶ ἡδονῆς ἱκανῶς εἴρηται τοῖς τύποις, τέλος ἔχειν οἰητέον τὴν προαίρεσιν, ἢ καθάπερ λέγεται, οὐκ ἔστιν ἐν τοῖς πρακτοῖς τέλος τὸ θεωρῆσαι ἕκαστα καὶ γνῶναι, ἀλλὰ μᾶλ-
2 λον τὸ πράττειν αὐτά; Οὐδὲ δὴ περὶ ἀρετῆς ἱκανὸν τὸ εἰδέναι, ἀλλ' ἔχειν καὶ χρῆσθαι πειρατέον, ἢ εἴ πως ἄλλως
3 ἀγαθοὶ [s]γινόμεθα. Εἰ μὲν οὖν ἦσαν οἱ λόγοι αὐτάρκεις πρὸς τὸ ποιῆσαι ἐπιεικεῖς, πολλοὺς ἂν μισθοὺς καὶ [t]μεγάλους δικαίως ἔφερον κατὰ τὸν [v]Θέογνιν, καὶ ἔδει ἂν τούτους πορίσασθαι· νῦν δὲ φαίνονται [w]προτρέψασθαι μὲν καὶ παρορμῆσαι τῶν νέων τοὺς ἐλευθερίους [x]ἰσχύειν, ἦθός [y]τ' εὐγενὲς καὶ ὡς ἀληθῶς φιλόκαλον ποιῆσαι ἂν [z]κατοκώχιμον ἐκ τῆς [a]ἀρετῆς, τοὺς δὲ πολλοὺς ἀδυνατεῖν πρὸς καλοκαγαθίαν προ-
4 τρέψασθαι· οὐ γὰρ πεφύκασιν αἰδοῖ πειθαρχεῖν ἀλλὰ φόβῳ, οὐδ' ἀπέχεσθαι τῶν φαύλων διὰ τὸ αἰσχρὸν ἀλλὰ διὰ τὰς τιμωρίας· πάθει γὰρ ζῶντες τὰς οἰκείας ἡδονὰς διώκουσι καὶ δι' ὧν αὗται ἔσονται, φεύγουσι δὲ τὰς ἀντικειμένας λύπας, τοῦ δὲ καλοῦ καὶ ὡς ἀληθῶς ἡδέος οὐδ' [b]ἔννοιαν ἔχουσιν, ἄγευ-
5 στοι ὄντες. Τοὺς δὴ τοιούτους τίς ἂν λόγος [c]μεταρρυθμίσαι; Οὐ γὰρ οἷόν τε ἢ οὐ ῥᾴδιον τὰ ἐκ παλαιοῦ τοῖς ἤθεσι κατειλημμένα λόγῳ μεταστῆσαι. Ἀγαπητὸν δ' ἴσως ἐστὶν εἰ πάντων ὑπαρχόντων, δι' ὧν ἐπιεικεῖς δοκοῦμεν γίνεσθαι,
6 μεταλάβοιμεν τῆς ἀρετῆς. Γίνεσθαι δ' [d]ἀγαθοὺς οἴονται οἱ μὲν φύσει, οἱ δ' ἔθει, οἱ δὲ διδαχῇ. Τὸ μὲν οὖν τῆς φύσεως δῆλον ὡς οὐκ ἐφ' ἡμῖν ὑπάρχει, ἀλλὰ διά [e]τινας θείας αἰτίας τοῖς [f]ὡς ἀληθῶς εὐτυχέσιν ὑπάρχει· ὁ δὲ λόγος καὶ ἡ διδαχὴ μή ποτ' οὐκ ἐν ἅπασιν [g]ἰσχύῃ, ἀλλὰ [h]δέῃ [i]προδιειργάσθαι

[p] δ' om. Kb.Mb.Ob. [q] περὶ] περί τε Lb.Ob. [r] καὶ post δὲ om. Kb.Ob. [s] γινοίμεθα Kb. [t] μεγάλους om. Kb. [v] θεόγνην Kb. [w] προτρέψαι Lb.Nb. [x] ἴσχειν Kb. [y] δ' Mb. [z] κατακώχιμον Lb.Mb.Ob. [a] ἀρετῆς οὔ, τοὺς Mb. [b] ἐννοίας Lb.Ob. [c] μεταρριθμήσῃ Mb. [d] ἀγαθὸν Mb. [e] τινος Lb.Ob. [f] ὡς om. Kb. [g] ἰσχύει Kb.Lb, ἐνισχύῃ Mb.Ob. [h] δέει Lb, δεῖ Mb. [i] προδιεργάσασθαι Mb.

τοῖς [k] ἔθεσι τὴν τοῦ ἀκροατοῦ ψυχὴν πρὸς τὸ καλῶς χαίρειν
καὶ μισεῖν, ὥσπερ γῆν τὴν [l] θρέψουσαν τὸ σπέρμα. Οὐ γὰρ 7
ἂν ἀκούσειε [m] λόγου ἀποτρέποντος οὐδ᾽ [n] αὖ [o] συνείη ὁ κατὰ
πάθος ζῶν· τὸν δ᾽ οὕτως ἔχοντα πῶς οἷόν τε μεταπεῖσαι;
Ὅλως τ᾽ οὐ δοκεῖ λόγῳ ὑπείκειν τὸ πάθος ἀλλὰ βίᾳ. Δεῖ 8
δὴ τὸ ἦθος προϋπάρχειν πως οἰκεῖον τῆς ἀρετῆς, στέργον τὸ
καλὸν καὶ δυσχεραῖνον τὸ αἰσχρόν. Ἐκ νέου δ᾽ ἀγωγῆς ὀρ-
θῆς τυχεῖν πρὸς ἀρετὴν χαλεπὸν μὴ ὑπὸ τοιούτοις τραφέντα
νόμοις· τὸ γὰρ σωφρόνως καὶ καρτερικῶς ζῆν οὐχ ἡδὺ τοῖς
πολλοῖς, ἄλλως τε καὶ νέοις. Διὸ νόμοις δεῖ τετάχθαι τὴν
τροφὴν καὶ τὰ ἐπιτηδεύματα· οὐκ ἔσται γὰρ λυπηρὰ συνήθη
[p] γινόμενα. Οὐχ ἱκανὸν δ᾽ ἴσως νέους ὄντας τροφῆς καὶ ἐπι- 9
μελείας τυχεῖν ὀρθῆς, ἀλλ᾽ [q] ἐπειδὴ καὶ ἀνδρωθέντας δεῖ ἐπι-
τηδεύειν αὐτὰ καὶ ἐθίζεσθαι, καὶ περὶ ταῦτα δεοίμεθ᾽ [r] ἂν νό-
μων, [s] καὶ ὅλως δὴ περὶ πάντα τὸν βίον· οἱ γὰρ πολλοὶ
ἀνάγκῃ μᾶλλον ἢ λόγῳ πειθαρχοῦσι καὶ ζημίαις ἢ τῷ καλῷ.
Διόπερ οἴονταί τινες τοὺς νομοθετοῦντας δεῖν μὲν παρακα- 10
λεῖν ἐπὶ τὴν ἀρετὴν καὶ προτρέπεσθαι τοῦ καλοῦ χάριν, ὡς
[t] ὑπακουσομένων [v] τῶν [w] ἐπιεικῶς τοῖς ἔθεσι [x] προηγμένων,
ἀπειθοῦσι δὲ καὶ ἀφυεστέροις οὖσι κολάσεις [y] τε καὶ τιμωρίας
[z] ἐπιτιθέναι, τοὺς δ᾽ ἀνιάτους ὅλως ἐξορίζειν· τὸν μὲν γὰρ
ἐπιεικῆ [a] καὶ πρὸς τὸ καλὸν ζῶντα τῷ λόγῳ πειθαρχήσειν,
τὸν δὲ φαῦλον ἡδονῆς ὀρεγόμενον λύπῃ κολάζεσθαι ὥσπερ
ὑποζύγιον. Διὸ καί φασι [b] δεῖν τοιαύτας γίνεσθαι τὰς λύπας
αἳ μάλιστ᾽ ἐναντιοῦνται ταῖς ἀγαπωμέναις ἡδοναῖς. Εἰ δ᾽ 11
οὖν, καθάπερ εἴρηται, τὸν ἐσόμενον ἀγαθὸν τραφῆναι καλῶς
[c] δεῖ καὶ ἐθισθῆναι, εἶθ᾽ οὕτως [d] ἐν ἐπιτηδεύμασιν ἐπιεικέσι ζῆν
καὶ μήτ᾽ ἄκοντα μήθ᾽ ἑκόντα πράττειν τὰ φαῦλα, ταῦτα δὲ
γίγνοιτ᾽ ἂν βιουμένοις κατά τινα νοῦν καὶ τάξιν ὀρθήν, ἔχου-

[k] ἤθεσι L^b. [l] θρέψασαν M^b. [m] λόγον M^b. [n] ἂν L^b.O^b. [o] συνίῃ L^b, συνίησιν M^b. [p] γενόμενα O^b. [q] ἐπεὶ L^b. [r] ἂν om. L^b. [s] δὴ καὶ ὅλως K^b. [t] ἐπακουσομένων L^b, ἐπακουσομένοις M^b. [v] τῶν om. M^b. [w] ἐπιεικῶν L^b.O^b. [x] προηγμένοις M^b, προηγουμένως L^b.O^b. [y] τε om. O^b. [z] ἐπιτιθεμένους M^b, ἐπιτιθέμεναι O^b. [a] καὶ om. K^b.M^b. [b] δεῖν om. M^b. [c] δοκεῖ O^b. [d] ἐν om. L^b.

12 σαν ἰσχύν. Ἡ μὲν οὖν πατρικὴ πρόσταξις οὐκ ἔχει τὸ ἰσχυ-
ρὸν [e]οὐδὲ τὸ ἀναγκαῖον, οὐδὲ δὴ ὅλως ἡ ἑνὸς ἀνδρός, μὴ βασι-
λέως [f]ὄντος ἤ τινος τοιούτου· ὁ δὲ νόμος ἀναγκαστικὴν ἔχει
δύναμιν, [g]λόγος ὢν ἀπό τινος φρονήσεως καὶ νοῦ. Καὶ τῶν
μὲν ἀνθρώπων [h]ἐχθαίρουσι τοὺς ἐναντιουμένους ταῖς ὁρμαῖς,
κἂν ὀρθῶς αὐτὸ δρῶσιν· ὁ δὲ νόμος οὐκ ἔστιν ἐπαχθὴς τάτ-
13 των τὸ ἐπιεικές. Ἐν μόνῃ δὲ τῇ [i]Λακεδαιμονίων πόλει μετ'
ὀλίγων ὁ νομοθέτης ἐπιμέλειαν δοκεῖ πεποιῆσθαι τροφῆς [k]τε
καὶ ἐπιτηδευμάτων· ἐν δὲ ταῖς πλείσταις τῶν πόλεων ἐξη-
μέληται περὶ τῶν τοιούτων, καὶ ζῇ [l]ἕκαστος ὡς βούλεται,
14 κυκλωπικῶς θεμιστεύων παίδων ἠδ' ἀλόχου. Κράτιστον μὲν
οὖν [m]τὸ [n]γίγνεσθαι κοινὴν ἐπιμέλειαν καὶ ὀρθὴν καὶ δρᾶν
αὐτὸ δύνασθαι· κοινῇ δ' ἐξαμελουμένων ἑκάστῳ δόξειεν ἂν
προσήκειν τοῖς σφετέροις τέκνοις καὶ φίλοις εἰς ἀρετὴν [o]συμ-
βάλλεσθαι, ἢ προαιρεῖσθαί γε. [p]Μάλιστα δ' ἂν τοῦτο [q]δύ-
νασθαι δόξειεν ἐκ τῶν εἰρημένων νομοθετικὸς γενόμενος· αἱ
μὲν γὰρ κοιναὶ ἐπιμέλειαι δῆλον ὅτι [r]διὰ νόμων γίγνονται,
ἐπιεικεῖς δ' αἱ διὰ τῶν σπουδαίων. Γεγραμμένων [s]δ' ἢ ἀγρά-
φων, οὐδὲν ἂν δόξειε [t]διαφέρειν, οὐδὲ δι' ὧν εἷς ἢ πολλοὶ παι-
δευθήσονται, ὥσπερ οὐδ' ἐπὶ μουσικῆς [v]καὶ γυμναστικῆς [w]καὶ
τῶν ἄλλων [x]ἐπιτηδευμάτων. Ὥσπερ γὰρ ἐν ταῖς πόλεσιν
ἐνισχύει τὰ νόμιμα καὶ τὰ [y]ἔθη, οὕτω καὶ ἐν [z]οἰκίαις οἱ πα-
τρικοὶ λόγοι καὶ τὰ [a]ἔθη, καὶ ἔτι μᾶλλον διὰ τὴν συγγένειαν
καὶ τὰς εὐεργεσίας· προϋπάρχουσι γὰρ στέργοντες καὶ εὐ-
15 πειθεῖς τῇ φύσει. Ἔτι δὲ [b]καὶ διαφέρουσιν αἱ καθ' ἕκαστον
παιδεῖαι τῶν κοινῶν, ὥσπερ ἐπὶ ἰατρικῆς· καθόλου μὲν γὰρ
τῷ πυρέττοντι συμφέρει [c]ἡσυχία καὶ ἀσιτία, τινὶ δ' ἴσως
οὔ, ὅ τε πυκτικὸς ἴσως οὐ πᾶσι τὴν αὐτὴν μάχην περιτίθησιν.

[e] οὐδὲ] οὔτε δὴ L^b, οὐδὲ δὴ $K^b.M^b.O^b$. [f] ὄντος om. M^b. [g] λόγος] ὅλος M^b. [h] ἐχθραίνουσι $L^b.M^b.O^b$. [i] λακεδαιμονία M^b. [k] τε om. O^b. [l] ἕκαστος om. M^b. [m] τὸ om. $L^b.O^b$. [n] γενέσθαι $K^b.M^b.O^b$. [o] συμβαλέσθαι K^b. [p] μᾶλλον $K^b.M^b$. [q] τίνασθαι K^b, om. O^b. [r] διὰ τῶν νόμων O^b. [s] δ' om. K^b. [t] συνδιαφέρειν O^b. [v] καὶ] ἢ $K^b.M^b$. [w] καὶ] ἢ M^b. [x] παιδευμάτων L^b. [y] ἤθη $K^b.L^b.O^b$. [z] οἰκείαις O^b. [a] ἤθη $L^b.O^b$. [b] καὶ post δὲ om. $M^b.O^b$. [c] ἀσιτία καὶ ἡσυχία L^b.

Ἐξακριβοῦσθαι [d] δὴ δόξειεν [e] ἂν μᾶλλον τὸ καθ' ἕκαστον ἰδίας τῆς ἐπιμελείας γινομένης· μᾶλλον γὰρ τοῦ προσφόρου τυγχάνει ἕκαστος. Ἀλλ' ἐπιμεληθείη μὲν ἄριστα [f] καθ' ἓν καὶ ἰατρὸς καὶ γυμναστὴς καὶ πᾶς ἄλλος ὁ [g] τὸ καθόλου εἰδώς, [h] ὅτι πᾶσιν ἢ τοῖς [i] τοιοῖσδε· τοῦ κοινοῦ γὰρ αἱ ἐπιστῆμαι λέγονταί τε καὶ εἰσίν. Οὐ μὴν [k] ἀλλὰ καὶ ἑνός τινος 16
οὐδὲν ἴσως κωλύει καλῶς ἐπιμεληθῆναι καὶ ἀνεπιστήμονα ὄντα, τεθεαμένον δ' ἀκριβῶς τὰ συμβαίνοντα ἐφ' ἑκάστῳ δι' ἐμπειρίαν, καθάπερ καὶ ἰατροὶ [l] ἔνιοι δοκοῦσιν [m] ἑαυτῶν ἄριστοι εἶναι, ἑτέρῳ οὐδὲν [n] ἂν δυνάμενοι ἐπαρκέσαι. Οὐδὲν δ' ἧττον ἴσως τῷ γε βουλομένῳ τεχνικῷ γενέσθαι καὶ θεωρητικῷ ἐπὶ τὸ καθόλου βαδιστέον εἶναι δόξειεν ἄν, κἀκεῖνο [o] γνωριστέον ὡς ἐνδέχεται· εἴρηται γὰρ ὅτι περὶ τοῦθ' [p] αἱ ἐπιστῆμαι. Τάχα [q] δὲ καὶ τῷ βουλομένῳ δι' ἐπιμελείας βελτίους ποιεῖν, 17
εἴτε πολλοὺς εἴτ' ὀλίγους, νομοθετικῷ πειρατέον γενέσθαι, [r] εἰ διὰ νόμων ἀγαθοὶ γενοίμεθ' [s] ἄν. Ὅντινα [t] γὰρ οὖν καὶ τὸν προτεθέντα διαθεῖναι καλῶς οὐκ ἔστι τοῦ τυχόντος, ἀλλ' εἴπερ τινος, τοῦ εἰδότος, ὥσπερ ἐπ' ἰατρικῆς καὶ τῶν λοιπῶν ὧν ἐστὶν ἐπιμέλειά τις καὶ φρόνησις. Ἆρ' οὖν μετὰ τοῦτο 18
ἐπισκεπτέον πόθεν ἢ πῶς νομοθετικὸς γένοιτ' ἄν τις, ἢ καθάπερ ἐπὶ τῶν ἄλλων, [v] παρὰ τῶν πολιτικῶν; Μόριον γὰρ ἐδόκει τῆς πολιτικῆς εἶναι. Ἢ οὐχ ὅμοιον φαίνεται ἐπὶ τῆς πολιτικῆς καὶ τῶν λοιπῶν ἐπιστημῶν τε καὶ δυνάμεων; Ἐν μὲν γὰρ [w] τοῖς ἄλλοις [x] οἱ αὐτοὶ φαίνονται τάς τε δυνάμεις παραδιδόντες καὶ ἐνεργοῦντες ἀπ' αὐτῶν, οἷον [y] ἰατροὶ καὶ γραφεῖς· τὰ δὲ πολιτικὰ ἐπαγγέλλονται μὲν διδάσκειν οἱ σοφισταί, πράττει δ' αὐτῶν οὐδείς, ἀλλ' οἱ πολιτευόμενοι, οἳ δόξαιεν ἂν δυνάμει τινὶ τοῦτο πράττειν καὶ ἐμπειρίᾳ μᾶλλον ἢ διανοίᾳ· οὔτε γὰρ γράφοντες οὔτε λέγοντες περὶ τῶν τοι-

[d] δὲ L^b, δὲ δεῖ M^b. [e] ἂν om. K^b. [f] καθ' ἓν] τοῦ καθόλου O^b. [g] τὸ om. K^b. [h] τι K^b. [i] τοιοῖς δεῖ K^b. [k] ἀλλ' ἑνός K^b. [l] ἔνια K^b. [m] ἑαυτοῖς M^b.O^b. [n] ἂν om. M^b. [o] γνωστέον M^b. [p] αἱ om. O^b. [q] δ' ἂν καὶ L^b.O^b. [r] εἴγε M^b. [s] ἂν] ἂν ἀγαθοί O^b. [t] γὰρ om. M^b. [v] περὶ L^b. [w] ταῖς ἄλλαις M^b. [x] οἱ αὐτοὶ] οὗτοι K^b. [y] ἰατρικοὶ γραφεῖς K^b.L^b, ἰατροὶ γραφεῖς M^b.O^b.

ούτων φαίνονται (καίτοι κάλλιον ἦν ἴσως ἢ λόγους δικανικούς
τε καὶ δημηγορικούς), οὐδ᾽ αὖ πολιτικοὺς πεποιηκότες τοὺς
19 σφετέρους υἱεῖς ἤ τινας ἄλλους τῶν φίλων. Εὔλογον δ᾽ ἦν,
εἴπερ [z]ἐδύναντο· οὔτε γὰρ ταῖς πόλεσιν ἄμεινον οὐδὲν [a]κατέ-
λιπον ἄν, οὔθ᾽ αὑτοῖς ὑπάρξαι προέλοιντ᾽ ἂν μᾶλλον τῆς
τοιαύτης δυνάμεως, [b]οὐδὲ δὴ τοῖς φιλτάτοις. Οὐ μὴν μικρόν
γε ἔοικεν ἡ ἐμπειρία συμβάλλεσθαι· [c]οὐδὲ γὰρ ἐγίγνοντ᾽
ἂν διὰ τῆς [d]πολιτικῆς [e]συνηθείας πολιτικοί· διὸ τοῖς ἐφιε-
20 μένοις περὶ πολιτικῆς εἰδέναι προσδεῖν ἔοικεν ἐμπειρίας. Τῶν
δὲ σοφιστῶν οἱ ἐπαγγελλόμενοι λίαν φαίνονται πόρρω εἶναι
τοῦ διδάξαι· ὅλως γὰρ οὐδὲ ποῖόν τί ἐστιν ἢ περὶ ποῖα ἴσα-
σιν· οὐ γὰρ [f]ἂν τὴν αὐτὴν τῇ ῥητορικῇ οὐδὲ χείρω ἐτίθεσαν,
οὐδ᾽ ἂν ᾤοντο ῥᾴδιον εἶναι τὸ νομοθετῆσαι συναγαγόντι τοὺς
εὐδοκιμοῦντας τῶν νόμων· ἐκλέξασθαι γὰρ εἶναι τοὺς ἀρί-
στους, ὥσπερ οὐδὲ τὴν ἐκλογὴν οὖσαν συνέσεως καὶ [g]τὸ κρῖ-
ναι ὀρθῶς μέγιστον, ὥσπερ ἐν τοῖς κατὰ μουσικήν· οἱ γὰρ
ἔμπειροι περὶ ἕκαστα κρίνουσιν ὀρθῶς τὰ ἔργα, καὶ δι᾽ ὧν ἢ
πῶς [h]ἐπιτελεῖται [i]συνιᾶσιν, καὶ ποῖα ποίοις συνᾴδει· τοῖς δ᾽
ἀπείροις ἀγαπητὸν [k]τὸ μὴ διαλανθάνειν [l]εἰ εὖ ἢ κακῶς πε-
ποίηται τὸ ἔργον, ὥσπερ ἐπὶ γραφικῆς. Οἱ δὲ νόμοι [m]τῆς
πολιτικῆς ἔργοις ἐοίκασιν· πῶς [n]οὖν ἐκ τούτων νομοθετικὸς
21 γένοιτ᾽ ἄν τις, ἢ τοὺς ἀρίστους κρίναι; Οὐ γὰρ φαίνονται
οὐδ᾽ ἰατρικοὶ ἐκ τῶν συγγραμμάτων γίνεσθαι. Καίτοι πει-
ρῶνταί γε λέγειν οὐ μόνον τὰ θεραπεύματα, ἀλλὰ καὶ ὡς
ἰαθεῖεν ἂν καὶ ὡς δεῖ θεραπεύειν [o]ἑκάστους, διελόμενοι τὰς
ἕξεις. Ταῦτα δὲ τοῖς μὲν ἐμπείροις ὠφέλιμα εἶναι δοκεῖ, τοῖς
δ᾽ ἀνεπιστήμοσιν ἀχρεῖα. Ἴσως οὖν καὶ τῶν νόμων καὶ τῶν
πολιτειῶν αἱ συναγωγαὶ τοῖς μὲν δυναμένοις θεωρῆσαι καὶ
κρῖναι τί καλῶς ἢ τοὐναντίον καὶ ποῖα ποίοις ἁρμόττει, εὔ-

[z] ἠδύναντο $L^b.M^b$. [a] κατέλειπον K^b. [b] οὐδὲ—συμβάλλεσθαι om. O^b. [c] οὐδὲ γὰρ ἐγίγνοντ᾽] ἐγίγνοντο γὰρ $L^b.O^b$. [d] πολιτικῆς om. L^b. [e] συνηθείας μᾶλλον πολιτικοί $L^b.O^b$. [f] ἂν om. M^b. [g] τὸ] τοῦ $K^b.M^b$. [h] τελεῖται L^b. [i] συνίσασιν $K^b.M^b$. [k] τὸ om. $K^b.M^b$. [l] ἢ εὖ ἠὲ K^b. [m] τοῖς πολιτικοῖς $L^b.M^b.O^b$. [n] οὖν om. O^b. [o] ἑκάστου O^b.

χρηστ' ἂν εἴη· τοῖς δ' ἄνευ ἕξεως [p] τὰ τοιαῦτα διεξιοῦσι τὸ
μὲν κρίνειν καλῶς οὐκ ἂν ὑπάρχοι, εἰ μὴ ἄρα αὐτόματον,
εὐσυνετώτεροι δ' εἰς ταῦτα τάχ' ἂν γένοιντο. [q] Παραλιπόν- 22
των οὖν τῶν προτέρων ἀνερεύνητον τὸ περὶ τῆς νομοθεσίας,
αὐτοὺς ἐπισκέψασθαι μᾶλλον βέλτιον ἴσως, καὶ ὅλως [r] δὴ
περὶ πολιτείας, ὅπως εἰς δύναμιν ἡ περὶ τὰ [s] ἀνθρώπινα φι-
λοσοφία τελειωθῇ. Πρῶτον [t] μὲν οὖν εἴ τι κατὰ μέρος [t] εἴ- 23
ρηται καλῶς ὑπὸ τῶν προγενεστέρων πειραθῶμεν ἐπελθεῖν,
εἶτα ἐκ τῶν συνηγμένων πολιτειῶν θεωρῆσαι τὰ ποῖα σώζει
καὶ φθείρει τὰς [u] πόλεις καὶ τὰ ποῖα [v] ἑκάστας τῶν πολι-
τειῶν, καὶ διὰ τίνας αἰτίας αἱ μὲν καλῶς αἱ δὲ τοὐναντίον
πολιτεύονται· θεωρηθέντων γὰρ τούτων τάχ' ἂν μᾶλλον
[w] συνίδοιμεν καὶ ποία πολιτεία ἀρίστη, καὶ πῶς ἑκάστη
ταχθεῖσα, καὶ τίσι νόμοις καὶ [x] ἔθεσι χρωμένη. [y] Λέγωμεν
οὖν [z] ἀρξάμενοι.

[p] τὰ om. K^b. [q] παραλειπόντων L^b. [r] δὴ om. K^b.M^b.O^b. [s] ἀνθρώπεια K^b.M^b. [t] μὲν et mox εἴρηται om. O^b. [u] πολιτείας M^b. [v] ἑκάσταις L^b. [w] συνειδοῖμεν K^b, συνοίδοιμεν O^b. [x] ἤθεσι M^b. [y] λέγομεν K^b. [z] post ἀρξάμενοι M^b. τελος ἀριστοτέλους ἠθικῶν μικρῶν νικομαχείων.

ΗΘΙΚΩΝ [a]ΜΕΓΑΛΩΝ Α.

ΕΠΕΙΔΗ προαιρούμεθα λέγειν ὑπὲρ [b]ἠθικῶν, πρῶτον
ἂν εἴη σκεπτέον τίνος ἐστὶ μέρος τὸ ἦθος. Ὡς μὲν οὖν συν-
τόμως εἰπεῖν, [c]δοκεῖ οὐκ [d]ἄλλης ἢ τῆς πολιτικῆς εἶναι μέρος.
Ἔστι [e]γὰρ οὐθὲν ἐν τοῖς πολιτικοῖς [f]δυνατὸν πρᾶξαι ἄνευ
τοῦ ποιόν τινα εἶναι, λέγω δ' οἷον σπουδαῖον. Τὸ δὲ σπου-
δαῖον εἶναί ἐστι τὸ τὰς ἀρετὰς ἔχειν. Δεῖ ἄρα, εἴ τις μέλλει
ἐν τοῖς πολιτικοῖς πρακτικὸς εἶναι, [g]τὸ ἦθος εἶναι σπουδαῖος.
2 Μέρος [h]ἐστὶν ἄρα, ὡς ἔοικεν, καὶ ἀρχὴ ἡ περὶ τὰ ἤθη πρα-
γματεία τῆς πολιτικῆς. Τὸ δ' ὅλον καὶ τὴν ἐπωνυμίαν δικαίως
δοκεῖ ἄν μοι ἔχειν ἡ πραγματεία οὐκ ἠθικὴν ἀλλὰ πολιτικήν.
Δεῖ ἄρα, ὡς ἔοικεν, πρῶτον ὑπὲρ ἀρετῆς εἰπεῖν, τί τ' ἐστὶ
καὶ ἐκ τίνων γίνεται. Οὐθὲν γὰρ [i]ἴσως ὄφελος εἰδέναι μὲν
3 τὴν ἀρετήν, πῶς δ' ἔσται καὶ ἐκ τίνων μὴ [k]ἐπαΐειν. Οὐ γὰρ
μόνον ὅπως [l]εἰδήσομεν τί ἐστι [m]σκοπεῖσθαι δεῖ, ἀλλὰ καὶ ἐκ
τίνων [n]ἔσται σκέψασθαι. Ἅμα γὰρ εἰδῆσαι βουλόμεθα
καὶ [o]αὐτοὶ εἶναι τοιοῦτοι· τοῦτο δ' οὐ δυνησόμεθα, ἐὰν μὴ
εἰδῶμεν καὶ ἐκ τίνων καὶ πῶς ἔσται. Ἀναγκαῖον [p]μὲν [q]οὖν
εἰδῆσαι τί ἐστιν ἀρετή· οὐ γὰρ ῥᾴδιον εἰδέναι τὸ ἐκ τίνων
[r]ἔσται καὶ πῶς ἔσται, [s]ἀγνοοῦντα τὸ τί ἐστιν, ὥσπερ οὐδ'
4 ἐπὶ τῶν ἐπιστημῶν. Οὐ δεῖ δὲ λανθάνειν οὐδ' εἴ τινες [t]πρό-
τερον ὑπὲρ τούτων [v]εἰρήκασιν. [w]Πρῶτος μὲν οὖν ἐνεχείρησε
Πυθαγόρας περὶ ἀρετῆς εἰπεῖν, οὐκ ὀρθῶς δέ· τὰς γὰρ ἀρε-

Codices K^b.M^b. Tit. [a] μεγάλων] μεγάλων νικομαχείων Q.M^b. cum Barocciano 70 et Palatino 165.

[b] ἠθῶν M^b. [c] δόξειεν K^b. [d] ἄλλως ἢ τῶν πολιτικῶν M^b. [e] γὰρ] δ' K^b. [f] δυνατὸν om. M^b. [g] τὸ] κατὰ τὸ M^b. [h] ἐστὶν et ὡς om. M^b. [i] ἴσως om. M^b. [k] ἐπαΐειν] οἴειν M^b. [l] εἰδήσωμεν K^b. [m] οἴεσθαι M^b. [n] ἔστι K^b. [o] αὐτοὶ] ἡμεῖς M^b. [p] μὲν om. M^b. [q] οὖν om. K^b. [r] ἔσται ante καὶ om. M^b. [s] ἀγνοοῦντας τί M^b. [t] πρῶτον M^b. [v] εἰρήκεισαν M^b. [w] πρῶτον M^b.

τὰς εἰς τοὺς ἀριθμοὺς ἀνάγων οὐκ οἰκείαν τῶν ἀρετῶν τὴν
θεωρίαν ἐποιεῖτο· οὐ γάρ ἐστιν ἡ δικαιοσύνη ἀριθμὸς [x] ἰσάκις
ἴσος. Μετὰ τοῦτον Σωκράτης ἐπιγενόμενος βέλτιον καὶ 5
ἐπὶ πλεῖον εἶπεν ὑπὲρ [y] τούτων, οὐκ ὀρθῶς δὲ οὐδ' οὗτος.
Τὰς γὰρ ἀρετὰς ἐπιστήμας ἐποίει, τοῦτο δ' ἐστὶν εἶναι ἀδύ-
νατον. Αἱ γὰρ ἐπιστῆμαι πᾶσαι μετὰ λόγου, λόγος δὲ ἐν τῷ
διανοητικῷ τῆς ψυχῆς ἐγγίνεται [z] μορίῳ. Γίνονται οὖν αἱ
ἀρεταὶ πᾶσαι [a] κατ' αὐτὸν ἐν τῷ λογιστικῷ τῆς ψυχῆς μο-
ρίῳ. Συμβαίνει οὖν αὐτῷ ἐπιστήμας ποιοῦντι τὰς ἀρετὰς 6
ἀναιρεῖν τὸ ἄλογον μέρος τῆς ψυχῆς, τοῦτο δὲ ποιῶν ἀναιρεῖ
καὶ πάθος καὶ ἦθος· διὸ οὐκ [b] ὀρθῶς ἥψατο ταύτῃ τῶν ἀρε-
τῶν. Μετὰ ταῦτα δὲ Πλάτων διείλετο τὴν ψυχὴν εἴς [c] τε 7
τὸ λόγον ἔχον καὶ εἰς τὸ ἄλογον ὀρθῶς, καὶ ἀπέδωκεν [d] ἑκά-
στου ἀρετὰς προσηκούσας. Μέχρι μὲν [e] οὖν τούτου καλῶς,
μετὰ [f] μέντοι τοῦτο οὐκέτι ὀρθῶς· τὴν γὰρ ἀρετὴν [g] κατέ-
μιξεν εἰς τὴν πραγματείαν τὴν ὑπὲρ τἀγαθοῦ, [h] οὐ δὴ ὀρθῶς·
οὐ γὰρ οἰκεῖον. Ὑπὲρ γὰρ τῶν ὄντων καὶ ἀληθείας λέγοντα 8
οὐκ ἔδει ὑπὲρ ἀρετῆς φράζειν· οὐδὲν γὰρ τούτῳ κἀκείνῳ κοι-
νόν. Οὗτοι μὲν οὖν ἐπὶ τοσοῦτον ἐφήψαντο καὶ οὕτως,
ἐχόμενον δ' ἂν εἴη μετὰ ταῦτα σκέψασθαι τί δεῖ αὐτοὺς
λέγειν ὑπὲρ τούτων. Πρῶτον μὲν οὖν ἰδεῖν δεῖ ὅτι πάσης 9
ἐπιστήμης καὶ δυνάμεως ἐστί τι τέλος, καὶ τοῦτ' ἀγαθόν·
οὐδεμία γὰρ οὔτ' ἐπιστήμη οὔτε δύναμις ἕνεκεν κακοῦ ἐστίν.
Εἰ οὖν πασῶν τῶν δυνάμεων ἀγαθὸν τὸ τέλος, δῆλον ὡς καὶ
τῆς βελτίστης [i] βέλτιστον ἂν εἴη. Ἀλλὰ μὴν ἥ γε πολιτικὴ
βελτίστη δύναμις, ὥστε τὸ τέλος αὐτῆς ἂν εἴη ἀγαθόν.
Ὑπὲρ ἀγαθοῦ ἄρα, ὡς ἔοικεν, ἡμῖν λεκτέον, καὶ ὑπὲρ ἀγαθοῦ 10
οὐ τοῦ ἁπλῶς ἀλλὰ τοῦ ἡμῖν· οὐ γὰρ [k] τοῦ θεῶν ἀγαθοῦ·
ἀλλ' ὑπὲρ μὲν τούτου καὶ ἄλλος λόγος καὶ ἀλλοτρία ἡ
σκέψις. Ὑπὲρ τοῦ [l] πολιτικοῦ ἄρα [m] ἀγαθοῦ ἡμῖν λεκτέον.

[x] ἰσάκιος ἰσάκις Mb. [y] τοῦτον Kb. [z] μόνῳ Kb. [a] κατ' αὐτὸν om. Kb. [b] ὀρθῶς] εἰκότως Mb. [c] τε om. Mb. [d] ἑκάστου τὰς ἀρετὰς πρεπούσας Mb. [e] οὖν om. Kb. [f] μέντοι τοῦτο] δὲ ταῦτα Mb. [g] κατέμιξε καὶ συνέζευξεν εἰς Mb. [h] οὐ δὴ] οὐδὲν Mb. [i] βέλτιον codices. [k] τὸ θεῶν ἀγαθόν Kb. [l] πολιτικοῦ om. Kb. [m] ἡμῖν ἀγαθοῦ Mb.

Πάλιν δὲ καὶ τοῦτο διελεῖν δεῖ. Ὑπὲρ ἀγαθοῦ τοῦ πῶς
λεγομένου; Οὐ γάρ ἐστιν ἁπλοῦν. Λέγεται γὰρ ἀγαθὸν
ἢ τὸ ἄριστον [n] ἐν ἑκάστῳ τῶν ὄντων, τοῦτο δ' ἐστὶ τὸ διὰ
τὴν αὑτοῦ φύσιν αἱρετόν, ἢ οὗ τἆλλα [o] μετασχόντα ἀγαθά
11 ἐστιν, τοῦτο δ' ἐστὶν ἡ [p] ἰδέα τἀγαθοῦ. Πότερον οὖν ὑπὲρ
τῆς [p] ἰδέας τἀγαθοῦ δεῖ, ἢ οὔ, ἀλλ' ὡς τὸ κοινὸν ἐν ἅπασιν
ὑπάρχον [q] ἀγαθόν; Ἕτερον γὰρ τῆς [p] ἰδέας τοῦτο δόξειεν
ἂν εἶναι· ἡ μὲν γὰρ [p] ἰδέα χωριστὸν καὶ αὐτὸ καθ' αὑτό, τὸ
δὲ κοινὸν ἐν ἅπασιν ὑπάρχει. Οὐκ ἔστι δὲ ταὐτὸν τῷ χω-
ριστῷ· οὐ γὰρ ἄν ποτε τὸ χωριστὸν καὶ [r] τὸ πεφυκὸς αὐτὸ
12 καθ' αὑτὸ εἶναι ἐν [s] πᾶσιν ὑπάρχοι. Πότερον οὖν ὑπὲρ τού-
του δεῖ λέγειν τἀγαθοῦ τοῦ ἐνυπάρχοντος ἢ οὔ; Διὰ τί;
Ὅτι τοῦτο ἐστὶ μὲν τὸ κοινόν, ὡς ὁ ὁρισμὸς καὶ ἡ ἐπαγωγή.
Ὁ δὲ ὁρισμὸς βούλεται τὴν ἑκάστου οὐσίαν λέγειν, ἤτοι ὅτι
ἀγαθὸν ἢ ὅτι κακὸν ἢ ὅ τι ἂν ἄλλο ᾖ. Λέγει δ' ὁ ὅρος ὅτι
[t] τὸ τοιόνδ' ἀγαθὸν καθόλου, ὃ [v] ἂν ᾖ αὐτὸ δι' αὑτὸ αἱρετόν.
13 Τὸ δὲ ἐν ἅπασιν [w] ἐνυπάρχον ὅμοιον τῷ ὅρῳ ἐστίν. Ὁ δὲ
ὅρος λέγει ὅτι ἀγαθόν. Ἐπιστήμη δέ γε οὐδὲ δύναμις οὐ-
δεμία λέγει ὑπὲρ τοῦ τέλους τοῦ αὑτῆς ὅτι ἀγαθόν. Ἀλλὰ
τοῦτο μὲν ἄλλης δυνάμεώς ἐστι θεωρῆσαι. Οὔτε γὰρ ὁ
ἰατρὸς οὔτε ὁ οἰκοδόμος λέγει [x] ὅτι ἀγαθὸν ἡ ὑγίεια οὐδὲ ἡ
οἰκία, ἀλλ' ὅτι ὁ μὲν ὑγίειαν ποιεῖ, καὶ ὡς [y] ποιεῖ, ὁ δ' οἰκίαν.
14 Δῆλον τοίνυν ὅτι οὐδὲ τῇ πολιτικῇ ὑπὲρ τοῦ ἀγαθοῦ λεκτέον
τοῦ κοινοῦ· μία γάρ ἐστι καὶ [z] αὐτὴ τῶν λοιπῶν ἐπιστημῶν,
τοῦτο δὲ οὐδεμιᾶς ἦν λέγειν οὔτε δυνάμεως οὔτ' ἐπιστήμης
ὡς τέλους. Οὐδ' ἄρα τῆς πολιτικῆς ἐστὶ τὸ ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ
ἀγαθοῦ λέγειν τοῦ κατὰ τὸν ὁρισμόν. Ἀλλὰ μὴν οὐδὲ τοῦ
15 κατὰ τὴν ἐπαγωγὴν κοινοῦ. Διὰ τί; Ὅτι ὅταν βουλώμεθα
δεῖξαί [a] τι τῶν κατὰ μέρος ἀγαθῶν, ἢ τῷ ὁρισμῷ δείκνυμεν
[b] ὅτι ὁ αὐτὸς λόγος ἐφαρμόττει ἐπί τε τἀγαθὸν καὶ ἐπὶ

[n] ἐν] ὂν M^b. [o] μετέχοντα M^b. [p] εἰδέα et εἰδέας K^b. [q] ἀγαθοῖς K^b. [r] τὸ post καὶ om. M^b. [s] ἅπασιν ὑπάρχει M^b. [t] τὸ om. K^b. [v] ἐὰν K^b.M^b. [w] ὑπάρχον M^b. [x] ὅτι] εἰ M^b. [y] ποιεῖ ante ὁ om. M^b. [z] αὕτη M^b. [a] τι] καί τι M^b. [b] ὅτι] ὢ M^b.

τοῦτο [c] ὃ ἂν βουλώμεθα δεῖξαι ὅτι ἀγαθόν, ἢ τῇ ἐπαγωγῇ, οἷον ὅταν θέλωμεν δεῖξαι ὅτι [d] ἡ μεγαλοψυχία ἐστὶν ἀγαθόν, φαμὲν ὅτι ἡ δικαιοσύνη ἀγαθὸν καὶ ἡ ἀνδρία καὶ ἁπλῶς αἱ ἀρεταί, ἡ δὲ μεγαλοψυχία ἀρετή, ὥστε καὶ ἡ μεγαλοψυχία
ἀγαθόν. Οὐδὲ δὴ ὑπὲρ τοῦ κατὰ τὴν ἐπαγωγὴν κοινοῦ ἀγα- 16
θοῦ λεκτέον τῇ πολιτικῇ, ὅτι τὰ αὐτὰ ἀδύνατα συμβήσεται τούτῳ καὶ τῷ κατὰ τὸν ὅρον κοινῷ ἀγαθῷ· ὅτι γὰρ ἀγαθόν, καὶ ἐνταῦθ' ἐρεῖ. Δῆλον τοίνυν ὅτι ὑπὲρ τοῦ ἀρίστου ἀγα-
θοῦ λεκτέον ἐστί, καὶ ἀρίστου τοῦ ἡμῖν ἀρίστου. Τὸ δ' ὅλον 17
ἴδοι ἂν τις ὅτι οὐκ ἔστι μιᾶς οὔτ' ἐπιστήμης οὔτε δυνάμεως τὸ ὑπὲρ παντὸς ἀγαθοῦ σκοπεῖν. Διὰ τί; Ὅτι τἀγαθὸν ἐν πάσαις ταῖς κατηγορίαις ἐστίν· καὶ γὰρ ἐν τῷ τί καὶ ἐν τῷ ποιῷ καὶ ἐν τῷ ποσῷ καὶ πότε καὶ πρός τι καὶ τινί, καὶ ἁπλῶς ἐν [e] ἁπάσαις. Ἀλλὰ μὴν τὸ πότε ἀγαθὸν ἐν μὲν ἰατρικῇ ὁ ἰατρὸς οἶδεν, ἐν δὲ κυβερνητικῇ ὁ κυβερνήτης, ἐν
ἑκάστῃ δ' ἕκαστος. Πότε μὲν γὰρ δεῖ τεμεῖν ὁ ἰατρὸς οἶδεν, 18
πότε δὲ [f] πλεῖν ὁ κυβερνήτης· ἐν ἑκάστῃ δὲ τὸ πότε ἀγαθὸν ἕκαστος τὸ καθ' ἑαυτὸν εἰδήσει· οὔτε γὰρ ὁ ἰατρὸς τὸ ἐν [g] τῇ κυβερνητικῇ ἀγαθὸν πότε εἰδήσει, οὔτε ὁ κυβερνήτης τὸ ἐν ἰατρικῇ. Οὐκ ἄρα οὐδ' οὕτως ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ ἀγαθοῦ λε-
κτέον· τὸ γὰρ πότε ἐν πάσαις κοινόν. Ὁμοίως δὲ καὶ τὸ 19
πρός τι ἀγαθὸν καὶ τὸ κατὰ τὰς ἄλλας κατηγορίας κοινὸν μὲν ἁπάσαις, οὐδεμιᾶς δ' ἐστὶν οὔτε δυνάμεως οὔτ' ἐπιστήμης εἰπεῖν ὑπὲρ τοῦ ἐν ἑκάστῃ πότε ἀγαθοῦ, οὐδ' [h] αὖ τῆς πολιτικῆς ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ ἀγαθοῦ λέγειν. Ὑπὲρ τοῦ ἀγαθοῦ ἄρα, καὶ ὑπὲρ τοῦ ἀρίστου, καὶ ὑπὲρ τοῦ ἡμῖν ἀρίστου.
Ἴσως δὲ οὐδὲ δεῖ βουλόμενόν τι δεικνύναι τοῖς μὴ φανεροῖς 20
παραδείγμασι χρῆσθαι, ἀλλ' ὑπὲρ τῶν ἀφανῶν τοῖς φανεροῖς καὶ ὑπὲρ τῶν νοητῶν τοῖς αἰσθητοῖς· [i] ταῦτα γὰρ φανερώτερα. Ὅταν οὖν ὑπὲρ τοῦ ἀγαθοῦ τις ἐγχειρῇ λέγειν,
οὐ λεκτέον ἐστὶν ὑπὲρ τῆς ἰδέας. Καίτοι οἴονταί γε δεῖν, 21

[c] ὃ ἐὰν Mb, ἐὰν Kb. [d] ἡ om. Mb. [e] πάσαις Mb. [f] πλεῖν] δεῖ πλεῖν Kb. [g] τῇ om. Mb. [h] αὖ τῆς] αὐτῆς Kb. [i] καὶ ταῦτα γὰρ φανερώτατα ὅταν οὖν ὑπὲρ ἀγαθοῦ ἐγχειρῇ τις Kb.

ὅταν ὑπὲρ τοῦ ἀγαθοῦ λέγωσιν, ὑπὲρ τῆς ἰδέας [k]δεῖν λέγειν· ὑπὲρ [l]γὰρ τοῦ μάλιστα ἀγαθοῦ φασὶ δεῖν λέγειν, αὐτὸ δ' ἕκαστον μάλιστ' [m]ἐστὶ τοιοῦτον, ὥστε μάλιστ' ἂν εἴη ἀγαθὸν ἡ ἰδέα, ὡς οἴονται. Ὁ δὴ τοιοῦτος λόγος ἀληθὴς μέν ἐστιν ἴσως· ἀλλ' οὐχ ἡ πολιτικὴ ἐπιστήμη ἢ δύναμις, ὑπὲρ ἧς νῦν ἐστὶν ὁ λόγος, οὐχ ὑπὲρ τούτου σκοπεῖ τἀγαθοῦ,
22 ἀλλὰ τοῦ ἡμῖν ἀγαθοῦ. Οὐδεμία γὰρ οὔτ' ἐπιστήμη οὔτε δύναμις ὑπὲρ τοῦ τέλους λέγει [n]ὅτι ἀγαθόν, ὥστ' οὐδ' ἡ πολιτική. Διὸ οὐχ ὑπὲρ τοῦ κατὰ τὴν ἰδέαν ἀγαθοῦ τὸν λόγον ποιεῖται. Ἀλλ' [o]ἴσως τούτῳ τἀγαθῷ ἀρχῇ χρησάμενος [p]ὑπὲρ τῶν καθ' ἕκαστα, ἐκ τούτου προβάς, [q]ἐρεῖ. Οὐδ' οὕτως ὀρθῶς· δεῖ γὰρ τὰς ἀρχὰς οἰκείας λαμβάνειν.
23 Ἄτοπον γάρ, εἴ τις βουλόμενος τὸ τρίγωνον ὡς δυσὶν ὀρθαῖς ἴσας ἔχον δεῖξαι, λάβοι ἀρχὴν [r]ὅτι ἡ ψυχὴ ἀθάνατος. Οὐ γὰρ οἰκεία, δεῖ δὲ τὴν ἀρχὴν οἰκείαν εἶναι καὶ συνημμένην· νῦν δὲ καὶ ἄνευ τοῦ τὴν ψυχὴν [s]ἀθάνατον εἶναι δείξει τις δυσὶν ὀρθαῖς ἴσας ἔχον τὸ τρίγωνον. Ὁμοίως δὲ καὶ [t]ἐπὶ τῶν ἀγαθῶν ἔστι θεάσασθαι τὰ ἄλλα ἄνευ τοῦ κατὰ τὴν
24 ἰδέαν ἀγαθοῦ. [v][Διὸ οὐκ οἰκείαν ἀρχὴν εἶναι τούτου τἀγαθοῦ.] Οὐκ ὀρθῶς δὲ οὐδ' ὁ Σωκράτης ἐπιστήμας ἐποίει τὰς ἀρετάς. Ἐκεῖνος γὰρ οὐδὲν ᾤετο δεῖν μάτην εἶναι, ἐκ δὲ τοῦ τὰς ἀρετὰς ἐπιστήμας εἶναι συνέβαινεν αὐτῷ τὰς ἀρετὰς
25 μάτην εἶναι. Διὰ τί; [w]Ὅτι ἐπὶ τῶν ἐπιστημῶν συμβαίνει ἅμα εἰδέναι τὴν ἐπιστήμην τί ἐστι καὶ εἶναι ἐπιστήμονα· εἰ γὰρ ἰατρικήν τις οἶδε τί ἐστιν, καὶ ἰατρὸς οὗτος εὐθέως ἐστίν,
26 ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ἐπιστημῶν. Ἀλλ' οὐκ ἐπὶ τῶν ἀρετῶν τοῦτο συμβαίνει· οὐ γὰρ εἴ τις οἶδε τὴν δικαιοσύνην τί ἐστιν, εὐθέως δίκαιός ἐστιν, ὡς [x]δ' αὔτως κἀπὶ τῶν ἄλλων. Συμβαίνει οὖν καὶ μάτην τὰς ἀρετὰς εἶναι καὶ μὴ εἶναι ἐπιστήμας.

[k] δεῖ M^b. [l] γὰρ om. M^b. [m] ἐστι τὸ τοιοῦτον K^b. [n] ὅτι] ὡς ὅτι K^b. [o] ἴσως φησὶ τούτω K^b. [p] ὑπὲρ τῶν] καὶ τὰ M^b, τὰ a corrector. [q] ἐρεῖ] ἐν ᾧ K^b. [r] ὅτι] ὡς M^b. [s] εἶναι ἀθάνατον K^b. [t] ἐπὶ] ὑπὲρ K^b. [v] διὸ—τἀγαθοῦ om. M^b. [w] ὅτι om. K^b. [x] δ' om. idem.

Ἐπεὶ δ' ὑπὲρ τούτων διώρισται, πειραθῶμεν λέγειν τἀγα- 2
θὸν ποσαχῶς λέγεται. Ἔστι γὰρ τῶν ἀγαθῶν τὰ μὲν
τίμια, τὰ δ' ἐπαινετά, τὰ δὲ δυνάμεις. Τὸ δὲ τίμιον λέγω
τὸ τοιοῦτον, τὸ θεῖον, τὸ βέλτιον, οἷον ψυχή, νοῦς, τὸ [y] ἀρ-
χαιότερον, ἡ ἀρχή, τὰ τοιαῦτα· τίμια [z] γὰρ ἐφ' οἷς ἡ τιμή,
τοῖς δὲ τοιούτοις πᾶσι τιμὴ ἀκολουθεῖ. Οὐκοῦν καὶ ἡ ἀρετὴ 2
τίμιον, ὅταν [a] γε ἀπ' αὐτῆς σπουδαῖός τις γένηται· ἤδη γὰρ
οὗτος εἰς τὸ τῆς ἀρετῆς σχῆμα ἥκει. Τὰ δ' ἐπαινετὰ οἷον
ἀρεταί· ἀπὸ γὰρ τῶν κατ' αὐτὰς πράξεων ὁ ἔπαινος γίνεται.
Τὰ δὲ δυνάμεις, οἷον ἀρχὴ πλοῦτος ἰσχὺς κάλλος· τούτοις
γὰρ καὶ ὁ σπουδαῖος εὖ ἂν δύνηται χρήσασθαι καὶ ὁ φαῦλος
κακῶς, διὸ δυνάμει τὰ τοιαῦτα καλοῦνται ἀγαθά. Ἀγαθὰ 3
μὲν δή εἰσιν· δοκιμάζεται γὰρ τῇ [b] τοῦ σπουδαίου αὐτῶν
[c] ἕκαστον χρήσει, οὐ τῇ τοῦ φαύλου. Τοῖς δ' αὐτοῖς τούτοις
συμβέβηκεν ἀγαθοῖς καὶ τὴν τύχην τῆς γενέσεως αὐτῶν [d] εἶναι
αἰτίαν· ἀπὸ τύχης γὰρ καὶ πλοῦτος γίγνεται καὶ ἀρχὴ καὶ
ὅλως ὅσα εἰς δυνάμεως τάξιν ἥκει. Λοιπὸν δὲ καὶ τέταρτον 4
τῶν ἀγαθῶν τὸ σωστικὸν καὶ ποιητικὸν ἀγαθοῦ, οἷον [e] γυ-
μνάσια [f] ὑγιείας καὶ εἴ τι ἄλλο τοιοῦτον. Ἀλλ' ἔτι καὶ
ἄλλην ἔχει τἀγαθὰ διαίρεσιν, οἷόν ἐστι τῶν ἀγαθῶν τὰ μὲν
πάντῃ καὶ πάντως αἱρετά, τὰ δ' οὔ, οἷον ἡ μὲν δικαιοσύνη
καὶ αἱ ἄλλαι ἀρεταὶ καὶ πάντῃ καὶ πάντως αἱρεταί, ἰσχὺς
δὲ καὶ πλοῦτος καὶ δύναμις καὶ τὰ τοιαῦτα οὔτε πάντῃ οὔτε
πάντως. Ἔτι καὶ ἄλλως· τῶν γὰρ ἀγαθῶν τὰ μέν ἐστι τέλη 5
τὰ δ' οὐ τέλη, οἷον ἡ μὲν ὑγίεια τέλος, τὰ δὲ τῆς ὑγιείας
ἕνεκεν οὐ τέλη. Καὶ ὅσα οὕτως ἔχει, τούτων ἀεὶ τὸ τέλος
βέλτιον, οἷον [g] ἡ ὑγίεια βέλτιον ἢ τὰ ὑγιεινά, καὶ ἁπλῶς ἀεὶ
καθόλου τοῦτο βέλτιον οὗ ἕνεκεν καὶ τὰ ἄλλα. Πάλιν αὐτῶν
τῶν τελῶν βέλτιον ἀεὶ τὸ τέλειον τοῦ ἀτελοῦς. Τέλειον δέ 6
ἐστιν οὗ παραγενομένου μηθενὸς ἔτι προσδεόμεθα, ἀτελὲς δὲ
οὗ παραγενομένου προσδεόμεθά τινος, οἷον τῆς δικαιοσύνης

[y] ἀρχαιότατον Mb. [z] γὰρ] δ' Kb. [a] γε δὴ ἀπ' Kb. [b] τοῦ om. Mb. [c] ἕκαστον om. Kb. [d] αἰτίαν εἶναι Kb. [e] γυμνασία Kb. [f] ὑγιείας] καὶ ὑγίεια Mb. [g] ἡ add. Mb.

[h]μὲν παραγενομένης πολλῶν προσδεόμεθα, τῆς δ' εὐδαιμονίας
παραγενομένης οὐδενὸς ἔτι προσδεόμεθα. Τοῦτο ἄρα ἐστὶ
τὸ ἄριστον ἡμῖν ὃ ζητοῦμεν, ὅ ἐστι τέλος τέλειον· τὸ δὲ δὴ
7 τέλειον τέλος ἀγαθόν ἐστι, καὶ τὸ τέλος [i]τὸ ἀγαθόν. Μετὰ
ταῦτα τοίνυν πῶς τὸ ἄριστον δεῖ σκοπεῖν; Πότερον οὕτως
ὡς καὶ αὐτοῦ συναριθμουμένου; Ἀλλ' ἄτοπον. Τὸ γὰρ
ἄριστον ἐπειδή ἐστι τέλος τέλειον, τὸ δὲ τέλειον τέλος [k]ὡς
ἁπλῶς εἰπεῖν οὐθὲν [k]ἂν ἄλλο δόξειεν εἶναι ἢ εὐδαιμονία, τὴν
δ' εὐδαιμονίαν ἐκ πολλῶν ἀγαθῶν συντίθεμεν, ἐὰν δὴ τὸ βέλ-
τιστον [l]σκοπῶν καὶ αὐτὸ συναριθμῇς, αὐτὸ αὑτοῦ ἔσται
8 [m]βέλτιον· αὐτὸ γὰρ βέλτιστον ἔσται. Οἷον τὰ ὑγιεινὰ
θεὶς καὶ τὴν ὑγίειαν, σκόπει τί τούτων πάντων βέλτιστον.
Βέλτιστον δ' ἐστὶν ὑγίεια. Εἰ δὴ [n]τοῦτο πάντων βέλ-
τιστον, καὶ αὐτὸ αὑτοῦ βέλτιστον· ἄτοπον δὴ συμβαίνει.
9 Οὐ δὴ ἴσως [o]οὕτω γε σκεπτέον τὸ βέλτιστον. Ἀλλ' ἆρά
[p]γε οὕτω πως, οἷον χωρὶς αὐτοῦ; Ἢ καὶ τοῦτο ἄτοπον;
Ἡ γὰρ εὐδαιμονία ἐστὶν ἔκ τινων ἀγαθῶν συγκειμένη· τὸ δ'
ἐξ ὧν ἀγαθῶν σύγκειται, σκοπεῖν εἰ [q]τοῦτ' ἐστὶ βέλτιστον,
ἄτοπον· οὐ γάρ ἐστιν ἄλλο τι [r]χωρὶς τούτων ἡ εὐδαιμονία,
10 ἀλλὰ ταῦτα. [s]Ἀλλ' ἆρά γε οὑτωσί πως ἄν τις ὀρθῶς σκο-
ποῖτο συγκρίνων τὸ ἄριστον; Οἷον αὐτὴν τὴν εὐδαιμονίαν
τὴν ἐκ τούτων τῶν ἀγαθῶν οὖσαν συγκρίνων πρὸς ἄλλα ἃ
μή ἐστιν ἐν [t]αὐτῇ ἐνόντα, οὕτως τὸ ἄριστον σκοπῶν ὀρθῶς
ἂν σκοποῖτο. Ἀλλ' οὐκ ἔστιν ἁπλοῦν τὸ ἄριστον ὃ ζητοῦ-
11 μεν νῦν. Οἷον λέγοι ἄν τις εἶναι ἄριστον τὴν φρόνησιν
ἁπάντων [v]τῶν ἀγαθῶν καθ' ἓν συγκρινομένων. Ἀλλ' ἴσως
οὐχ οὕτω ζητητέον ἐστὶ τὸ ἄριστον ἀγαθόν. Τὸ γὰρ τέ-
λειον ζητοῦμεν ἀγαθόν, ἡ δὲ φρόνησις μόνη οὖσα οὐ τέλειον·
οὐκ ἄρα τοῦτο τὸ ἄριστον ὃ ζητοῦμεν, οὐδὲ τὸ οὕτως
ἄριστον.

[h] μὲν] μὲν μόνον K^b, om. M^b. [i] τὸ post τέλος om. K^b. [k] ὡς et mox ἂν om. M^b. [l] σκοπῇς M^b. [m] βέλτιον M^b. [n] τούτων K^b. [o] γε οὕτω M^b. [p] γε] τόγε M^b. [q] an τούτων? [r] χωριστὸν ὑφ' ὧν ἡ M^b. [s] ἀλλ' om. K^b.M^b. [t] ταύτῃ M^b. [v] τῶν om. K^b.M^b.

Μετὰ τοίνυν τοῦτο ἔχει τἀγαθὰ [w]καὶ ἄλλην διαίρεσιν. 3
Ἔστι γὰρ τῶν ἀγαθῶν τὰ μὲν ἐν ψυχῇ, οἷον αἱ ἀρεταί, τὰ
δ' ἐν τῷ σώματι, οἷον ὑγίεια κάλλος, τὰ δ' ἐκτός, πλοῦτος
ἀρχὴ τιμὴ ἢ εἴ τι ἄλλο τῶν τοιούτων. Τούτων δὲ τὰ ἐν
ψυχῇ βέλτιστα. Τὰ δ' ἐν ψυχῇ διώρισται ἀγαθὰ εἰς τρία,
εἰς φρόνησιν, εἰς ἀρετὴν καὶ ἡδονήν. Ἤδη τοίνυν τὸ μετὰ 2
τοῦτο, ὃ καὶ λέγομεν πάντες καὶ δοκεῖ καὶ τέλος τῶν ἀγαθῶν
καὶ τελειότατον εἶναι, ἡ εὐδαιμονία, καὶ τοῦτο ταὐτό φαμεν
εἶναι τῷ εὖ πράττειν καὶ εὖ ζῆν. Τὸ δὲ τέλος ἐστὶν οὐχ
ἁπλοῦν ἀλλὰ διττόν· ἐνίων μὲν γάρ ἐστι τὸ τέλος αὐτὴ ἡ
ἐνέργεια καὶ ἡ χρῆσις, οἷον τῆς [x]ὄψεως· καὶ ἔστι γε ἡ χρῆ-
σις αἱρετωτέρα τῆς ἕξεως. Τέλος δὲ ἡ χρῆσις· οὐδεὶς γὰρ 3
ἂν βούλοιτο ἔχειν τὴν ὄψιν μὴ μέλλων ὁρᾶν ἀλλὰ μύειν.
Ὁμοίως δὲ καὶ ἐπ' ἀκοῆς καὶ τῶν τοιούτων. Ὧν ἄρα [y]καὶ ἡ
χρῆσις καὶ ἕξις ἐστίν, ἀεὶ βέλτιον καὶ αἱρετώτερον ἡ χρῆσις
τῆς ἕξεως· ἡ γὰρ χρῆσις καὶ ἡ ἐνέργεια τέλος, ἡ δ' ἕξις τῆς
χρήσεως ἕνεκεν. Μετὰ τοῦτο τοίνυν τοῦτ' ἐάν τις σκοπῇ 4
ἐπὶ τῶν ἐπιστημῶν πασῶν, ὄψεται οὐκ ἄλλην μὲν ποιοῦσαν
οἰκίαν, ἄλλην δὲ σπουδαίαν οἰκίαν, ἀλλὰ τὴν οἰκοδομικήν· καὶ
οὗ ποιητικὸς ὁ οἰκοδόμος, ἡ τούτου ἀρετὴ τοῦ αὐτοῦ τούτου
[z]ποιητική. Ὁμοίως ἐπὶ [a]τῶν ἄλλων ἁπάντων.

Μετὰ τοίνυν τοῦτο ὁρῶμεν ὅτι οὐθενὶ ἄλλῳ ἢ ψυχῇ ζῶ- 4
μεν· ἐν ψυχῇ δ' ἐστὶν ἀρετή· τὸ αὐτὸ γέ τοί φαμεν τήν τε
ψυχὴν ποιεῖν καὶ τὴν τῆς ψυχῆς ἀρετήν. Ἀλλ' ἡ μὲν ἀρετὴ
ἐν ἑκάστῳ τοῦτο ποιεῖ οὗ ἐστὶν ἀρετή, ἡ δὲ ψυχὴ καὶ τἆλλα
μέν, ψυχῇ [b]δὲ ζῶμεν· [b]διὰ τὴν τῆς ψυχῆς ἀρετὴν ἄρα εὖ
ζήσομεν. Τὸ δέ γε εὖ ζῆν καὶ εὖ πράττειν οὐθὲν ἄλλο ἢ
τὸ εὐδαιμονεῖν [c]λέγομεν. Τὸ ἄρα εὐδαιμονεῖν καὶ ἡ εὐδαι- 2
μονία ἐν τῷ [d]εὖ ζῆν ἐστίν, τὸ δ' εὖ ζῆν ἐν τῷ κατὰ τὰς ἀρε-
τὰς ζῆν. Τοῦτ' ἄρ' ἐστὶ τέλος [e]καὶ ἡ εὐδαιμονία καὶ τὸ

[w] καὶ om. Kb. [x] ὄψεως ἐστιν ἡ ὅρασις, καὶ Mb. [y] καὶ ante ἡ om. Mb. malim abesse ἡ. [z] ποιητική] εὖ ποιητέον Mb. [a] τῶν ἄλλων τῶν λοιπῶν ἁπάντων Mb. [b] δὲ et διὰ om. Mb. [c] λέγομεν. τὸ ἄρα εὐδαιμονεῖν om. idem. [d] εὖ post τῷ om. Kb. [e] καὶ om. Kb.Mb.

ἄριστον. Ἐν χρήσει τοίνυν τινὶ ἂν εἴη καὶ ἐνεργείᾳ ἡ εὐ-
δαιμονία. Ὧν γὰρ ἦν ἕξις καὶ χρῆσις, ἡ χρῆσις καὶ ἡ ἐνέρ-
3 γεια τέλος· τῆς δὲ ψυχῆς ἡ ἀρετὴ ἕξις ἐστίν. Ἔστι δὲ ἡ
ἐνέργεια καὶ ἡ χρῆσις αὐτῆς τῶν [f] ἀρετῶν, ὥστε τέλος ἂν
εἴη ἡ ἐνέργεια καὶ ἡ χρῆσις αὐτῆς. Ἡ εὐδαιμονία ἄρ' ἂν
εἴη ἐν τῷ κατὰ τὰς ἀρετὰς ζῆν. Ἐπειδήπερ οὖν [g]τὸ ἄρι-
στον ἀγαθόν ἐστιν ἡ εὐδαιμονία, καὶ αὕτη [h]τέλος ἐνεργείᾳ,
ζῶντες ἂν κατὰ τὰς ἀρετὰς εὐδαίμονες ἂν εἴημεν καὶ ἔχοι-
4 μεν τὸ ἄριστον ἀγαθόν. Ἐπεὶ δ' οὖν ἐστὶν ἡ εὐδαιμονία
τέλειον ἀγαθὸν καὶ τέλος, οὐδὲ τοῦτο δεῖ λανθάνειν ὅτι καὶ
ἐν τελείῳ ἔσται. Οὐ γὰρ ἔσται ἐν παιδί (οὐ γάρ ἐστι παῖς
εὐδαίμων) ἀλλ' ἐν ἀνδρί· οὗτος γὰρ τέλειος. Οὐδ' ἐν χρόνῳ
5 γε ἀτελεῖ, ἀλλ' ἐν τελείῳ. Τέλειος δ' ἂν εἴη χρόνος, ὅσον
ἄνθρωπος βιοῖ. Καὶ γὰρ λέγεται ὀρθῶς παρὰ τοῖς πολλοῖς
ὅτι δεῖ τὸν εὐδαίμονα ἐν τῷ μεγίστῳ χρόνῳ τοῦ βίου κρίνειν,
ὡς δέον τὸ τέλειον εἶναι καὶ ἐν χρόνῳ τελείῳ καὶ ἐν ἀνθρώπῳ.
6 Ὅτι δὲ ἐνέργειά ἐστιν, ἴδοι ἄν τις καὶ ἐντεῦθεν. Ἐν γὰρ
τοῖς ὕπνοις, οἷον εἴ τις [i] καθεύδοι διὰ βίου, τὸν τοιοῦτον οὐ
πάνυ βουλόμεθα [k] λέγειν εὐδαίμονα εἶναι· τὸ μὲν [l] γὰρ ζῆν
αὐτῷ ὑπάρχει, ἀλλὰ τὸ ζῆν αὐτῷ κατὰ τὰς ἀρετὰς οὐχ
7 ὑπάρχει, ὃ ἦν κατὰ τὴν ἐνέργειαν. Μετὰ τοῦτο τὸ μέλλον
λέγεσθαι [m] οὔτε λίαν δόξειεν ἂν οἰκεῖον εἶναι τούτων οὔτε
μακρὰν ἀπέχον, οἷον ἐπειδήπερ ἔστιν, ὡς δοκεῖ, μόριόν τι τῆς
ψυχῆς ᾧ τρεφόμεθα, ὃ καλοῦμεν θρεπτικόν· τοῦτο γὰρ εὔ-
λογόν ἐστιν εἶναι· τοὺς γοῦν λίθους ὁρῶμεν ἀδυνάτους τρέ-
φεσθαι ὄντας, ὥστε δῆλον ὅτι τῶν ἐμψύχων ἐστὶ τὸ τρέφε-
8 σθαι. Εἰ δὲ τῶν ἐμψύχων, ἡ ψυχὴ ἂν εἴη αἰτία. Τῆς δὲ
ψυχῆς τούτων μὲν τῶν μορίων οὐθὲν αἴτιον ἂν εἴη τοῦ τρέ-
φεσθαι, οἷον τὸ [n] λογιστικὸν ἢ τὸ θυμικὸν ἢ τὸ ἐπιθυμητι-
κόν, ἄλλο δέ τι παρὰ ταῦτα, ᾧ οὐθὲν ἔχομεν οἰκειότερον ὄνομα
9 ἐπιθεῖναι ἢ θρεπτικόν. Τί οὖν, ἄν τις εἴποι, πότερον καὶ τού-

[f] αἱρετῶν Kb. [g] τὸ om. Kb. [h] post τέλος Mb. καὶ τέλειον τέλος.
[i] καθεύδει Mb. [k] λέγειν] λέγειν τὸν τοιοῦτον Kb. [l] γὰρ] δὴ Kb.
[m] οὔτε λίαν] οὔτ' ἂν λίαν Kb. [n] λογικὸν Mb.

του τοῦ μορίου τῆς ψυχῆς ἐστὶν ἀρετή; Εἰ γὰρ ἔστι, δῆλον ὅτι καὶ [o]ταύτῃ δεήσει ἐνεργεῖν· τῆς γὰρ τελείας ἀρετῆς ἡ ἐνέργεια εὐδαιμονία. Εἰ μὲν οὖν ἔστιν ἀρετὴ τούτου ἢ μή ἐστιν, ἄλλος λόγος· εἰ δ' ἄρ' ἔστιν, οὐκ ἔστι ταύτης ἐνέργεια. Ὧν γὰρ μή ἐστιν ὁρμή, οὐδ' ἐνέργεια τούτων ἔσται. Οὐκ ἔοικε δὲ εἶναι ὁρμὴ ἐν τῷ μορίῳ τούτῳ, ἀλλ' ὅμοιον 10
ἔοικεν εἶναι τῷ πυρί· καὶ γὰρ [p]ἐκεῖνο ὅ τι ἂν ἐμβάλῃς καταναλώσει, κἂν μὴ ἐμβάλῃς, οὐκ ἔχει ὁρμὴν πρὸς τὸ λαβεῖν. Οὕτω καὶ τοῦτο τὸ μόριον τῆς ψυχῆς ἔχει· ἂν μὲν γὰρ [q]ἐμβάλῃς τροφήν, τρέφει, ἂν δὲ μὴ [q]ἐμβάλῃς τροφήν, οὐκ ἔχει ὁρμὴν τοῦ τρέφειν. Διὸ οὐδὲ ἐνέργεια οὗ μηδὲ ὁρμή. Ὥστ' 11
[r]οὐδὲν συνεργεῖ τὸ μόριον τοῦτο πρὸς τὴν εὐδαιμονίαν.

Μετὰ ταῦτα τοίνυν λεκτέον ἂν εἴη [s]τί ἐστιν ἡ ἀρετή, ἐπείπερ ἡ ταύτης ἐνέργειά ἐστιν ἡ εὐδαιμονία. Ὡς μὲν οὖν ἁπλῶς εἰπεῖν, ἐστὶν ἡ ἀρετὴ ἕξις ἡ βελτίστη· ἀλλ' ἴσως οὐχ ἱκανὸν [t]οὕτως ἁπλῶς εἰπεῖν, ἀλλὰ [v]σαφέστερον διορίσαι δεῖ. Πρῶτον μὲν οὖν λεκτέον ὑπὲρ τῆς ψυχῆς ἐν ᾗ ἐγγίνεται, οὐ τί ἐστιν ἡ ψυχή (ὑπὲρ μὲν γὰρ τούτου ἄλλος λόγος), ἀλλ' ὡς τύπῳ διελέσθαι. Ἔστι δ' ἡ ψυχή, ὡς φαμέν, εἰς δύο μέρη διῃρημένη, εἴς [w]τε λόγον ἔχον [x]καὶ ἄλογον. Ἐν μὲν δὴ 2
τῷ λόγον ἔχοντι ἐγγίνεται φρόνησις ἀγχίνοια σοφία [y]εὐμάθεια μνήμη καὶ τὰ τοιαῦτα, ἐν δὲ τῷ ἀλόγῳ αὗται αἱ ἀρεταὶ λεγόμεναι, σωφροσύνη δικαιοσύνη ἀνδρία, ὅσαι ἄλλαι [z]τοῦ ἤθους δοκοῦσιν ἐπαινεταὶ εἶναι. Κατὰ γὰρ ταύτας 3
ἐπαινετοὶ λεγόμεθα, κατὰ δὲ [a]τὰς τοῦ τὸν λόγον ἔχοντος οὐδεὶς ἐπαινεῖται· οὔτε γὰρ ὅτι σοφός, οὐδεὶς ἐπαινεῖται, οὔτε ὅτι φρόνιμος, οὐδ' ὅλως κατά τι τῶν τοιούτων οὐθέν. [b]Οὐδὲ δὴ τὸ ἄλογον εἶναι, ᾗ [c]ὑπηρετικόν ἐστι καὶ ὑπηρετεῖ [d]τῷ λόγον ἔχοντι μορίῳ. Ἔστι δ' ἡ ἀρετὴ [e]ἡ ἠθικὴ ὑπὸ

[o] ταύτης Mb. [p] ἐκείνωι Kb. [q] ἐμβάλλῃς utrobique Mb. [r] οὐδὲν] οὐδὲ Mb. [s] τίς Kb. [t] οὕτως] οὕτω τοῦτο Mb. [v] σφέτερον Kb. [w] τε] τε τὸ Mb. [x] καὶ] καὶ τὸ Mb. [y] εὐμαθία Kb. [z] δοκοῦσι τοῦ ἤθους Mb. [a] τὰς τὸν λόγον ἐχούσας Mb. [b] οὐδὲ δὴ τὸ] ἐν δὲ δὴ τῶ Mb. [c] ὑπηρετόν ἐστι Mb, omissis καὶ ὑπηρετεῖ. [d] τῷ] τῶ τὸν Kb. [e] ἡ alterum om. Kb.

4 ἐνδείας καὶ ὑπερβολῆς φθειρομένη. Ὅτι δὲ ἡ ἔνδεια καὶ ἡ
ὑπερβολὴ φθείρει, τοῦτ' ἰδεῖν ἔστιν ἐκ τῶν ἠθικῶν. Δεῖ δ'
ὑπὲρ τῶν ἀφανῶν τοῖς φανεροῖς μαρτυρίοις χρῆσθαι. Εὐ-
θέως γὰρ ἐπὶ γυμνασίων ἴδοι ἄν τις· πολλῶν γὰρ γινομένων
5 φθείρεται ἡ ἰσχύς, ὀλίγων τε ὡσαύτως. Ἐπί τε ποτῶν καὶ
σιτίων ὡσαύτως· πολλῶν τε γὰρ δὴ γινομένων φθείρεται ἡ
[f] ὑγίεια, ὀλίγων τε ὡσαύτως, συμμέτρων δὲ γινομένων σώ-
ζεται ἡ ἰσχὺς καὶ ἡ ὑγίεια. Ὁμοίως δὲ τούτοις συμβαίνει
καὶ ἐπὶ σωφροσύνης [g] καὶ ἀνδρίας καὶ τῶν ἄλλων ἀρετῶν.
6 Ἐὰν μὲν γάρ τινα λίαν ποιήσῃς ἄφοβον, ὥστε μηδὲ τοὺς
θεοὺς φοβεῖσθαι, οὐκ ἀνδρεῖος ἀλλὰ μαινόμενος, ἂν δὲ φο-
βούμενον πάντα, δειλός· ἀνδρεῖος ἄρα ἔσται οὔτε ὁ φοβού-
μενος πάντα οὔτε ὁ μηθέν. Ταῦτ' ἄρα καὶ αὔξει καὶ φθείρει
7 τὴν ἀρετήν. Καὶ γὰρ [h] οἱ λίαν φόβοι καὶ πάντες φθείρουσι,
καὶ οἱ περὶ μηθὲν δὲ ὁμοίως. Ἔστι δ' ἡ ἀνδρία περὶ φό-
βους, ὥστε οἱ μέτριοι φόβοι αὔξουσι τὴν ἀνδρίαν. Ὑπὸ
τῶν αὐτῶν ἄρα καὶ αὔξεται καὶ φθείρεται ἡ ἀνδρία· ὑπὸ
φόβων γὰρ τοῦτο πάσχουσιν. Ὁμοίως [i] δὲ καὶ αἱ ἄλλαι
ἀρεταί.

6 Ἔτι οὐ μόνον τοῖς τοιούτοις τὴν ἀρετὴν ἀφορίσειεν ἄν
τις, ἀλλὰ καὶ λύπῃ καὶ ἡδονῇ· διὰ μὲν γὰρ τὴν ἡδονὴν τὰ
φαῦλα πράττομεν, διὰ δὲ τὴν λύπην τῶν καλῶν ἀπεχόμεθα,
ὅλως τε οὐκ ἔστι λαβεῖν ἀρετὴν καὶ κακίαν ἄνευ λύπης καὶ
2 ἡδονῆς. Ἔστιν οὖν ἡ ἀρετὴ περὶ ἡδονὰς καὶ λύπας· ἡ δ'
ἠθικὴ ἀρετὴ ἐντεῦθεν [k] ἔχει τὰς ἐπωνυμίας, εἰ δεῖ παρὰ γράμμα
[l] λέγοντα τὴν ἀλήθειαν ὡς ἔχει σκοπεῖν· δεῖ δ' ἴσως. Τὸ
γὰρ ἦθος ἀπὸ τοῦ ἔθους ἔχει τὴν ἐπωνυμίαν· ἠθικὴ γὰρ κα-
3 λεῖται διὰ τὸ ἐθίζεσθαι. Ὧι καὶ δῆλον ὅτι οὐδεμία ἡμῖν τῶν
ἀρετῶν [m] τῶν τοῦ ἀλόγου μέρους φύσει ἐγγίνεται· οὐθὲν
γὰρ τῶν ὄντων φύσει ἔθει ἄλλως γίνεται. Οἷον ὁ λίθος
καὶ ὅλως τὰ βαρέα πέφυκε κάτω φέρεσθαι· [n] ἄν τις οὖν ἄνω

[f] ὑγίεια] ἰσχύς M^b. [g] καὶ ἐπὶ ἀνδρίας K^b. [h] οἱ] καὶ οἱ M^b. [i] δὲ om. M^b. [k] τὰς ἐπωνυμίας ἔχει K^b. [l] λέγοντι M^b. [m] τῶν post ἀρετῶν om. M^b. [n] ἄν] εἰ M^b. ἄν—φέρεσθαι om. pr. K^b, οὖν om. rc. K^b.

ῥίπτῃ πολλάκις καὶ [o] ἐθίζῃ ἄνω φέρεσθαι, ὅμως οὐκ ἄν ποτ'
ἄνω ἐνεχθείη, ἀλλ' ἀεὶ κάτω. Ὁμοίως [p] καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων
τῶν τοιούτων.

Μετὰ τοίνυν τοῦτο δεῖ βουλομένους εἰπεῖν τὸ τί ἐστιν ἡ 7
ἀρετή, εἰδῆσαι τίνα ἐστὶ τὰ ἐν [q] τῇ ψυχῇ γινόμενα. Ἔστι
δ' ἃ γίνεται ταῦτα, πάθη δυνάμεις ἕξεις· ὥστε δῆλον ὅτι τού-
των ἄν [r] τι εἴη ἀρετή. Πάθη μὲν οὖν ἐστὶν ὀργὴ φόβος 2
μῖσος πόθος [s] ζῆλος ἔλεος, τὰ τοιαῦτα, οἷς εἴωθε παρακολου-
θεῖν λύπη καὶ ἡδονή· δυνάμεις δὲ καθ' ἃς παθητικοὶ τούτων
λεγόμεθα, οἷον καθ' ἃς δυνατοί ἐσμεν ὀργισθῆναι λυπηθῆναι
ἐλεῆσαι, [t] τὰ τοιαῦτα. Ἕξεις δ' εἰσὶ καθ' ἃς πρὸς ταῦτα 3
ἔχομεν εὖ ἢ κακῶς, οἷον πρὸς τὸ ὀργισθῆναι, εἰ μὲν λίαν ὀρ-
γίλως, κακῶς ἔχομεν πρὸς ὀργήν, εἰ δ' ὅλως μὴ ὀργιζόμεθα
ἐφ' οἷς δεῖ, καὶ οὕτω κακῶς ἔχομεν πρὸς ὀργήν. Τὸ ἄρα
μέσως [u] ἔχειν τὸ μήτε λίαν ὑπεραλγεῖν μήτε παντελῶς ἀναλ-
γήτως ἔχειν. Ὅταν οὖν οὕτως ἔχωμεν, εὖ διακείμεθα. Ὁ- 4
μοίως δὲ [v] καὶ πρὸς τἆλλα τὰ ὅμοια. Τὸ γὰρ εὐόργητον
καὶ τὸ πρᾶον ἐν μεσότητί ἐστιν ὀργῆς καὶ ἀναλγησίας τῆς
πρὸς ὀργήν. Ὁμοίως [w] καὶ ἐπ' ἀλαζονείας καὶ εἰρωνείας· τὸ
μὲν γὰρ πλείω προσποιεῖσθαι τῶν ὑπαρχόντων ἔχειν ἀλα-
ζονείας, τὸ δ' ἐλάττω εἰρωνείας· ἡ ἄρα μεσότης ἡ τούτων ἡ
ἀλήθειά ἐστιν. Ὁμοίως καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων πάντων· τοῦτο 8
γάρ ἐστι τῆς ἕξεως, τὸ εὖ ἢ κακῶς πρὸς ταῦτα ἔχειν, τὸ δ'
εὖ ἔχειν πρὸς ταῦτ' ἐστὶ τὸ μήτε πρὸς τὴν ὑπερβολὴν ἔχειν
μήτε πρὸς τὴν ἔνδειαν· πρὸς μεσότητα ἄρα τῶν τοιούτων
καθ' ἃ ἐπαινετοὶ λεγόμεθα ἡ ἕξις [x] ἐστὶ τοῦ εὖ ἔχειν, τοῦ δὲ
κακῶς πρὸς ὑπερβολὴν καὶ ἔνδειαν. Ἐπεὶ τοίνυν ἐστὶν ἡ 2
ἀρετὴ τῶν παθῶν τούτων μεσότης, τὰ δὲ πάθη ἤτοι λῦπαί
εἰσιν ἢ [y] ἡδοναὶ ἢ οὐκ ἄνευ λύπης ἢ ἡδονῆς, ἡ ἄρα ἀρετή ἐστι
περὶ λύπας καὶ ἡδονάς, καὶ ἐντεῦθέν ἐστι δῆλον. Ἔστι δὲ 3
καὶ ἄλλα πάθη, ὡς δόξειεν ἄν τινι, ἐφ' ὧν ἡ κακία οὐκ ἔστιν

[o] ἐθίζει Mb. [p] καὶ om. Kb. [q] τῇ om. idem. [r] τις Kb.Mb.
[s] ζῆλος om. Mb. [t] τὰ] καὶ τὰ Mb. [u] ἔχον Kb. [v] καὶ om. Kb.
[w] καὶ ante ἐπ' om. idem. [x] ἐστὶ τοῦ εὖ ἔχειν om. idem. [y] ἡδονὴ Kb.

ἐν ὑπερβολῇ καὶ ἐλλείψει τινί, [z] οἷον μοιχεία καὶ ὁ μοιχός· οὐκ ἔστιν οὗτος ὁ μᾶλλον τὰς ἐλευθέρας διαφθείρων. Ἀλλὰ καὶ τοῦτο, καὶ εἴ τι ἄλλο τοιοῦτόν ἐστιν, ὃ περιέχεται ἡδονῇ τῇ κατ' ἀκολασίαν, ἢ καὶ [a] ὃ ἐν ἐλλείψει καὶ ὃ ἐν ὑπερβολῇ, τὸ ψεκτὸν ἔχει.

9 Μετὰ τοίνυν τοῦτο ἀναγκαῖόν [b] ἐστιν ἴσως ῥηθῆναι τί τῇ
μεσότητι ἀντίκειται, πότερον ἡ ὑπερβολὴ ἢ ἡ ἔνδεια. Ἐνίαις
μὲν γὰρ μεσότησιν ἔνδεια ἐναντίον, ἐνίαις δὲ ὑπερβολή, οἷον
ἀνδρίᾳ μὲν οὐχ [c] ἡ [d] θρασύτης ὑπερβολὴ οὖσα, ἀλλ' ἡ δειλία
ἔνδεια οὖσα, τῇ δὲ σωφροσύνῃ [e] μεσότητι οὔσῃ ἀκολασίας καὶ
ἀναισθησίας τῆς περὶ ἡδονὰς οὐ δοκεῖ ἐναντίον εἶναι ἡ ἀναι-
2 σθησία ἔνδεια οὖσα, ἀλλ' ἡ ἀκολασία οὖσα ὑπερβολή. Ἔστι
δ' ἀμφότερα ἐναντία τῇ μεσότητι, καὶ ἡ ὑπερβολὴ καὶ ἡ ἔν-
δεια· ἡ γὰρ μεσότης τῆς μὲν ὑπερβολῆς ἐνδεέστερον, τῆς δ'
ἐνδείας ὑπερβάλλον. Διὸ καὶ οἱ μὲν ἄσωτοι τοὺς ἐλευθερίους
[f] ἀνελευθέρους φασὶν εἶναι, οἱ δ' [g] ἀνελεύθεροι τοὺς ἐλευθερίους
ἀσώτους, καὶ οἱ μὲν θρασεῖς καὶ προπετεῖς τοὺς ἀνδρείους
καλοῦσι δειλούς, οἱ δὲ δειλοὶ τοὺς ἀνδρείους προπετεῖς καὶ
3 μαινομένους. Διὰ [h] δύο δὴ αἰτίας δόξαιμεν ἂν ἀντιτιθέναι τῇ
μεσότητι τὴν ὑπερβολὴν καὶ τὴν ἔνδειαν. Ἢ γὰρ ἐξ αὐτοῦ
τοῦ πράγματος σκοποῦσι πότερον ἐγγύτερόν [i] ἐστι τοῦ μέ-
σου [k] ἢ πορρώτερον, οἷον ἐλευθεριότητι πότερον [l] ἀσωτία ἢ
ἀνελευθερία πορρώτερον. Μᾶλλον γὰρ ἂν δόξειεν [m] ἡ ἐλευ-
4 θεριότης [l] ἀσωτία ἢ [m] ἡ ἀνελευθερία. Πορρώτερον ἄρα ἡ ἀνε-
λευθερία. Τὰ δὲ [n] πλεῖον ἀπέχοντα τοῦ μέσου ἐναντιώτερα
δόξειεν ἂν εἶναι. Ἐκ μὲν ἄρα αὐτοῦ τοῦ πράγματος ἡ ἔν-
δεια ἐναντιώτερον φαίνεται. Ἔστι δὲ καὶ ἄλλως, οἷον πρὸς
5 ἃ μᾶλλον πεφύκαμεν, ταῦτα μᾶλλον ἐναντία τῷ μέσῳ. Οἷον
πεφύκαμεν μᾶλλον ἀκόλαστοι [o] εἶναι ἢ κόσμιοι· ἡ οὖν ἐπί-

[z] οἷον ἡ μοιχεία Mb. [a] ὃ ἐν ante ἐλλείψει om. Kb. [b] ἐστιν om. Mb. [c] ἡ om. Mb. [d] ὑπερβολὴ θρασύτης Kb.Mb. [e] μεσότητι οὔσῃ om. Kb. [f] ἀνελευθερίους Kb.Mb. [g] ἀνελευθέριοι Mb. [h] δὴ δύο αἰτίας δόξοιμεν ἀντιτιθέναι Kb. [i] ἐστι] εἶναι Kb. [k] ἢ—γὰρ] ἐγγύτερον οἷον Kb. [l] ἀσωτεία utrobique Mb. [m] ἡ utrumque om. Kb. [n] πλείω Mb. [o] ἢ κόσμιοι εἶναι Kb.

δοσις γίνεται μᾶλλον πρὸς ἃ πεφύκαμεν· πρὸς ἃ δὲ μᾶλλον
ἐπιδίδομεν, ταῦτα καὶ μᾶλλον ἐναντία. Ἐπιδίδομεν δὲ πρὸς
ἀκολασίαν μᾶλλον ἢ πρὸς κοσμιότητα, ὥστ' ἐναντιώτερον ἂν
εἴη ὑπερβολὴ μεσότητος· ἡ γὰρ ἀκολασία ὑπερβολὴ σωφρο-
σύνης. Ὅ τι μὲν οὖν ἐστὶν ἡ ἀρετή, ἐπέσκεπται· μεσότης 6
γὰρ δοκεῖ τις εἶναι τῶν παθῶν, ὥστε δέοι ἂν τὸν [p] μέλλοντα
κατὰ τὸ ἦθος εὐδοκιμήσειν τὴν μεσότητα τῶν παθῶν ἑκάστου
διατηρεῖν. Διὸ καὶ ἔργον ἐστὶ σπουδαῖον εἶναι. Ἐν ἑκάστῳ
γὰρ τὸ μέσον λαβεῖν ἔργον, οἷον κύκλον μὲν γράψαι παν-
τός ἐστι, τὸ δὲ μέσον τὸ ἐν [q] αὐτῷ [r] ἤδη λαβεῖν χαλεπόν.
Ὁμοίως δὲ [s] καὶ ὀργισθῆναι μὲν ῥᾴδιον, καὶ τὸ ἐναντίον δὲ 7
τούτῳ, τὸ δὲ μέσως ἔχειν χαλεπόν. Ἁπλῶς δὲ ἐν ἑκάστῳ
τῶν παθῶν [t] ἔστιν ἰδεῖν ὅτι τὸ [v] ἐμπεριέχον τὸ μέσον ῥᾴδιόν
ἐστι, τὸ δὲ μέσον χαλεπόν, καθ' ὃ ἐπαινούμεθα· διὸ καὶ σπά-
νιον τὸ σπουδαῖον.

Ἐπεὶ δ' οὖν ὑπὲρ ἀρετῆς εἴρηται, μετὰ τοῦτ' ἂν εἴη σκε- 8
πτέον πότερον δυνατὴ παραγενέσθαι ἢ οὔ, ἀλλ' ὥσπερ Σω-
κράτης ἔφη, οὐκ ἐφ' ἡμῖν γενέσθαι τὸ σπουδαίους εἶναι ἢ
φαύλους. Εἰ γάρ τις, φησίν, ἐρωτήσειεν ὁντιναοῦν πότερον 9
ἂν βούλοιτο δίκαιος εἶναι ἢ ἄδικος, οὐθεὶς ἂν ἕλοιτο τὴν
ἀδικίαν. Ὁμοίως δ' ἐπ' ἀνδρείας καὶ δειλίας καὶ τῶν ἄλλων
ἀρετῶν [w] ἀεὶ ὡσαύτως. Δῆλον [x] δ' ὡς εἰ φαῦλοί τινές εἰσιν,
οὐκ ἂν ἑκόντες εἴησαν φαῦλοι· ὥστε δῆλον ὅτι οὐδὲ σπου-
δαῖοι. Ὁ δὴ τοιοῦτος λόγος οὐκ ἔστιν ἀληθής. Διὰ τί 10
γὰρ ὁ νομοθέτης οὐκ ἐᾷ τὰ φαῦλα πράττειν, τὰ δὲ καλὰ
καὶ σπουδαῖα κελεύει; Καὶ ἐπὶ μὲν τοῖς φαύλοις ζημίαν τάτ-
τει, ἂν πράττῃ, ἐπὶ δὲ τοῖς καλοῖς, ἂν μὴ πράττῃ; Καίτοι
ἄτοπος ἂν εἴη ταῦτα νομοθετῶν ἃ [y] μὴ ἐφ' ἡμῖν ἐστὶ πράτ-
τειν. Ἀλλ' ὡς ἔοικεν, ἐφ' ἡμῖν τὸ σπουδαίοις εἶναι καὶ τὸ
φαύλοις. Ἔτι δὲ μαρτυροῦσιν οἵ τ' ἔπαινοι καὶ [z] οἱ ψόγοι 11
γινόμενοι· ἐπὶ μὲν γὰρ τῇ ἀρετῇ ἔπαινος, ἐπὶ δὲ τῇ κακίᾳ

[p] μέλλοντα] μεσότητι Mb. [q] τούτω Mb. [r] ἤδη om. Mb. [s] καὶ om. Kb. [t] ἰδεῖν ἔστιν Mb. [v] περιέχον Mb. [w] ἀεὶ] εἴη Mb. [x] δ' om. Kb. [y] μηδὲ Kb. [z] οἱ om. Mb.

ψόγος, ἔπαινος δὲ καὶ ψόγος [a] οὐκ ἐπὶ τοῖς ἀκουσίοις, ὥστε δῆλον ὅτι [b] ὡσαύτως ἐφ' ἡμῖν καὶ τὰ σπουδαῖά ἐστι πράττειν καὶ τὰ φαῦλα. ‖Ἔλεγον δὲ καὶ τοιαύτην τινὰ παρα-
12 βολήν, βουλόμενοι δεικνύναι ὅτι οὐχ ἑκούσιον. Διὰ τί γάρ, [c] φασίν, ὅταν νοσῶμεν ἢ αἰσχροὶ ὦμεν, οὐδεὶς ψέγει τοὺς τοιούτους; [d] Τὸ δ' οὐκ ἀληθές· ψέγομεν γὰρ καὶ τοὺς τοιούτους, ὅταν [e] αὐτοὺς οἰηθῶμεν αἰτίους εἶναι τοῦ νοσεῖν ἢ τοῦ κακῶς ἔχειν τὸ σῶμα, ὡς ὂν καὶ ἐνταῦθα τὸ ἑκούσιον. ‖Ἔοικεν [f] οὖν ἐν τῷ κατ' ἀρετὴν καὶ κακίαν εἶναι τὸ ἑκούσιον.

10 ‖Ἔτι δ' ἄν τις τοῦτο ἐναργέστερον καὶ ἐντεῦθεν ἴδοι. Πᾶσα γὰρ φύσις γεννητική ἐστιν οὐσίας τοιαύτης οἷα ἐστίν, οἷον τὰ φυτὰ καὶ τὰ ζῷα· ἀμφότερα γὰρ γεννητικά. Γεννητικὰ δὲ ἐκ τῶν ἀρχῶν, οἷον τὸ δένδρον ἐκ τοῦ σπέρματος· αὕτη γάρ τις ἀρχή. Τὸ δὲ μετὰ τὰς ἀρχὰς οὕτως ἔχει· ὡς γὰρ
2 ἂν ἔχωσιν αἱ ἀρχαί, οὕτως καὶ τὰ ἐκ τῶν ἀρχῶν ἔχει. [g] ‖Ἐναργέστερον δ' ἔστι κατιδεῖν τοῦτο ἐν τοῖς κατὰ γεωμετρίαν· καὶ γὰρ ἐκεῖ ἐπειδή τινες λαμβάνονται ἀρχαί, ὡς ἂν αἱ ἀρχαὶ ἔχωσιν, οὕτω καὶ τὰ μετὰ τὰς ἀρχάς, οἷον εἰ τὸ τρίγωνον δυσὶν ὀρθαῖς ἴσας ἔχει, τὸ δὲ τετράγωνον τέτταρσιν, [h] ὡς ἂν [i] μεταβάλλῃ τὸ τρίγωνον, οὕτω καὶ τὸ τετράγωνον [k] συμμεταβάλλει· ἀντιστρέφει γάρ· καὶ ἐὰν τὸ τετράγωνον [l] μὴ ἔχῃ τέτταρσιν ὀρθαῖς ἴσας, οὐδὲ τὸ τρίγωνον ἕξει δυσὶν
11 ὀρθαῖς ἴσας. Οὕτω τοίνυν καὶ ὁμοίως τούτοις καὶ ἐπ' [m] ἀνθρώπου. ‖Ἐπειδὴ γὰρ γεννητικόν ἐστιν ἄνθρωπος οὐσίας, ἔκ τινων ἀρχῶν καὶ [n] τῶν πράξεων ὧν πράττει ἄνθρωπος γεννητικόν ἐστιν. Τί γὰρ ἂν ἄλλο; Οὔτε γὰρ ἀψύχων οὐθὲν λέγομεν πράττειν, οὔτε τῶν ἐμψύχων [o] τῶν ἄλλων ἔξω ἀνθρώπων. Δῆλον οὖν ὅτι [p] ὁ ἄνθρωπος τῶν πράξεών ἐστι
2 γεννητικός. ‖Ἐπεὶ οὖν ὁρῶμεν μεταβαλλούσας τὰς πράξεις καὶ οὐδέποτε τὰ αὐτὰ πράττομεν, εἰσὶ δὲ αἱ πράξεις γεγε-

[a] οὐκ om. M^b. [b] ὡσαύτως] καὶ οὕτως K^b. [c] φησὶν M^b. [d] τὸ] τοῦτο M^b. [e] αὐτοὺς om. M^b. [f] οὖν ἐν τῷ] δὲ καὶ τὸ K^b. [g] ἐνεργέστερον K^b. [h] ὡς ἂν] καὶ ἐὰν K^b. [i] μεταβάλῃ K^b. [k] μεταβάλλει M^b. [l] μὴ ante τὸ τετράγωνον M^b. [m] ἀνθρώπων M^b. [n] τῶν om. M^b. [o] τῶν ἄλλων] ἄλλο K^b. [p] ὁ om. K^b.

νημέναι ἔκ τινων ἀρχῶν, δῆλον ὅτι, ἐπειδὴ αἱ πράξεις μεταβάλλουσιν, καὶ αἱ ἀρχαὶ τῶν πράξεων, ἀφ' ὧν εἰσί, μεταβάλλουσιν, ὥσπερ ἔφαμεν παραβάλλοντες ἐπὶ τῶν ἐν γεωμετρίᾳ.
Ἀρχὴ δ' ἐστὶ πράξεως καὶ σπουδαίας καὶ φαύλης προαίρεσις 3
καὶ βούλησις καὶ τὸ κατὰ λόγον πᾶν. Δῆλον τοίνυν ὅτι καὶ αὗται μεταβάλλουσιν· μεταβάλλομεν γὰρ καὶ ταῖς πράξεσιν ἑκόντες, ὥστε καὶ ἡ ἀρχὴ [q] καὶ ἡ προαίρεσις· μεταβάλλει γὰρ ἑκουσίως. Ὥστε δῆλον [r] ὅτι ἐφ' ἡμῖν ἂν εἴη καὶ σπουδαίοις εἶναι καὶ φαύλοις. Ἴσως οὖν λέγοι ἄν τις, 4
ἐπειδήπερ ἐν ἐμοί ἐστι τὸ δικαίῳ εἶναι καὶ σπουδαίῳ, ἐὰν βούλωμαι, ἔσομαι πάντων σπουδαιότατος. Οὐ δὴ δυνατὸν τοῦτο. Διὰ τί; Ὅτι οὐδ' ἐπὶ τοῦ σώματος γίγνεται τοῦτο. Οὐ γὰρ ἄν τις βούληται ἐπιμελεῖσθαι τοῦ σώματος, καὶ δὴ πάντων ἄριστον ἕξει τὸ σῶμα. Δεῖ γὰρ μὴ μόνον τὴν ἐπι- 5
μέλειαν ὑπάρχειν, ἀλλὰ καὶ τῇ φύσει γίνεσθαι τὸ σῶμα καλὸν κἀγαθόν. Βέλτιον μὲν οὖν ἕξει τὸ σῶμα, ἄριστα [s] μέντοι πάντων οὔ. Ὁμοίως δὲ δεῖ ὑπολαμβάνειν καὶ ἐπὶ ψυχῆς· οὐ γὰρ ἔσται ὁ προαιρούμενος εἶναι σπουδαιότατος, ἂν μὴ καὶ ἡ φύσις ὑπάρξῃ, βελτίων [s] μέντοι ἔσται.

[t] Ἐπεὶ οὖν φαίνεται ἐφ' ἡμῖν ὂν τὸ σπουδαῖον εἶναι, 12
ἀναγκαῖον τὸ μετὰ ταῦτα εἰπεῖν ὑπὲρ ἑκουσίου, τί ἐστι [u] τὸ ἑκούσιον· τοῦτο γάρ ἐστι [u] τὸ κυριώτατον πρὸς τὴν ἀρετήν, τὸ ἑκούσιον. Ἑκούσιον δὲ ἁπλῶς μὲν οὕτως ῥηθῆναί ἐστιν 2
ὃ πράττομεν μὴ ἀναγκαζόμενοι· ἀλλ' ἴσως σαφέστερον λεκτέον ἐστὶν ὑπὲρ αὐτοῦ. Ἔστιν οὖν καθ' ὃ πράττομεν ὄρεξις, ὀρέξεως δ' ἐστὶν εἴδη τρία, ἐπιθυμία θυμὸς βούλησις. [v] Πρῶτον μὲν οὖν τὴν κατ' ἐπιθυμίαν πρᾶξιν ἐπισκεπτέον, πότερον [w] ἑκούσιός ἐστιν ἢ ἀκούσιος. [x] Τὸ μὲν οὖν ἀκούσιον 3
οὐκ ἂν δόξειεν. Διὰ τί καὶ πόθεν; Ὅτι ὅσα μὴ ἑκόντες πράττομεν, ἀναγκαζόμενοι [y] πράττομεν, ἐπὶ δὲ τοῖς ἐξ ἀνάγ-

[q] καὶ post ἀρχὴ om. M^b. [r] ὅτι καὶ ἐφ' K^b. [s] μέντοι] utrobique δὲ M^b. [t] ἐπειδὴ M^b. [u] τὸ post ἐστι utrobique om. M^b. [v] πρότερον M^b. [w] ἑκούσιόν ἐστιν ἢ ἀκούσιων M^b. [x] τὸ] οἷον τὸ K^b. τὸ μὲν οὖν ἀκούσιον om. M^b. [y] πράττομεν] ποιοῦμεν K^b.M^b.

κης πραττομένοις πᾶσιν ἕπεται λύπη· τοῖς [z] δὲ δι' ἐπιθυμίαν πραττομένοις ἡδονὴ ἀκολουθεῖ, ὥστε οὑτωσί γε οὐκ ἂν εἴη
4 τὰ δι' ἐπιθυμίαν πραττόμενα ἀκούσια, ἀλλ' ἑκούσια. Ἀλλὰ πάλιν ἄλλος λόγος τις τούτῳ ἐναντιοῦται, ὁ ἐπὶ τῇ ἀκρασίᾳ. Οὐθεὶς γάρ, φησί, πράττει ἑκὼν τὰ κακά, εἰδὼς ὅτι κακά ἐστιν· ἀλλὰ μήν, φησίν, ὅ γε ἀκρατὴς εἰδὼς ὅτι [a] ταῦτα φαῦλά ἐστιν ὅμως πράττει, καὶ κατ' ἐπιθυμίαν γε πράττει· οὐκ ἄρα ἑκών· ἀναγκαζόμενος ἄρα. Ἐνταῦθα πάλιν ὁ αὐτὸς
5 λόγος [b] ἀπαντήσεται. Καὶ γὰρ εἰ κατ' ἐπιθυμίαν, οὐκ ἐξ ἀνάγκης· [c] τῇ γὰρ ἐπιθυμίᾳ ἡδονὴ ἀκολουθεῖ, τὰ δὲ δι' ἡδονὴν οὐκ ἐξ ἀνάγκης. Καὶ ἄλλως τοῦτ' ἂν γένοιτο δῆλον, ὅτι ὁ ἀκρατὴς ἑκὼν πράττει· οἱ μὲν γὰρ ἀδικοῦντες ἑκόντες ἀδικοῦσιν, οἱ δὲ ἀκρατεῖς ἄδικοι καὶ ἀδικοῦσιν, ὥστε ὁ ἀκρα-
13 τὴς ἑκὼν ἂν πράττοι τὰ κατὰ τὴν ἀκρασίαν. Ἀλλὰ πάλιν ἄλλος λόγος ἐναντιοῦται, ὅς φησιν οὐχ ἑκούσιον εἶναι. Ὁ γὰρ ἐγκρατὴς ἑκὼν πράττει τὰ κατὰ τὴν ἐγκράτειαν· ἐπαινεῖται γάρ, ἐπαινοῦνται δὲ ἐπὶ τοῖς ἑκουσίοις. Εἰ δ' ἐστὶ τὸ κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν ἑκούσιον, [d] τὸ παρὰ τὴν ἐπιθυμίαν ἀκούσιον· ὁ δ' ἐγκρατὴς [e] παρὰ τὴν ἐπιθυμίαν πράττει, ὥστε
2 ὁ ἐγκρατὴς οὐχ ἑκὼν ἂν εἴη ἐγκρατής. Ἀλλ' οὐ δοκεῖ· οὐδ' ἄρα τὸ [f] κατ' ἐπιθυμίαν ἑκούσιόν ἐστιν. Πάλιν ἐπὶ τῶν κατὰ τὸν θυμὸν ὁμοίως· οἱ γὰρ αὐτοὶ λόγοι οἵπερ καὶ κατὰ τῆς ἐπιθυμίας ἁρμόττουσιν, ὥστε τὴν ἀπορίαν ποιήσουσιν· ἔστι γὰρ ἀκρατῆ καὶ ἐγκρατῆ [g] ὀργῆς εἶναι. Ἔτι λοιπή ἐστι τῶν ὀρέξεων ὧν διειλόμεθα ἡ βούλησις, πρὸς τὸ ἐπι-
3 σκέπτεσθαι εἰ ἐστὶν ἑκούσιον. Ἀλλὰ μὴν οἵ γε ἀκρατεῖς ἐφ' ἃ ὁρμῶσι, ταῦτα τέως βούλονται· πράττουσιν ἄρα οἱ ἀκρατεῖς τὰ φαῦλα βουλόμενοι. Ἑκὼν δέ γε οὐθεὶς τὰ κακὰ εἰδὼς [h] πράττει ὅτι κακά ἐστιν· [i] ὁ δ' ἀκρατής, [j] εἰδὼς

[z] δὴ Mb. [a] ταῦτα om. Mb. [b] ἀπαντήσει Mb. [c] τῇ—ἀνάγκης om. Mb. [d] τὸ—ἀκούσιον om. idem. [e] κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν οὐ πράττει Mb. [f] κατ'] κατὰ τὴν Mb. [g] ὀργῆς om. Mb. [h] πράττει ante τὰ Mb. [i] ὁ—βουλόμενος] ὁ δ' ἀκρατὴς τὰ κακὰ πράττει εἰδὼς ὅτι κακά ἐστιν. εἰ δ' ὁ ἀκρατὴς τὰ κακὰ εἰδὼς ὅτι κακὰ πράττει βουλόμενος Mb. [j] εἰδὼς om. Kb.

τὰ κακὰ ὅτι κακά, πράττει βουλόμενος. Οὐκ ἄρα ἑκών, οὐδ' 4
ἡ βούλησις ἑκούσιον ἄρα ἐστίν. Ἀλλ' οὗτος ὁ λόγος ἀναι-
ρεῖ ἀκρασίαν καὶ τὸν ἀκρατῆ. Εἰ γὰρ μὴ ἑκών, οὐκ ἔστι
ψεκτός· ἀλλ' ἔστιν ὁ ἀκρατὴς ψεκτός· ἑκὼν ἄρα· ἡ ἄρα
βούλησις ἑκούσιον. Ἐπεὶ οὖν λόγοι τινὲς ἐναντίοι φαίνον-
ται, σαφέστερον λεκτέον ὑπὲρ τοῦ ἑκουσίου.

[k] Πρότερον τοίνυν ἂν εἴη λεκτέον ὑπὲρ βίας καὶ ὑπὲρ 14
ἀνάγκης. Ἡ μὲν γὰρ βία ἐστὶ καὶ ἐν τοῖς ἀψύχοις. [l] Ἑκά-
στοις γάρ ἐστι τῶν ἀψύχων οἰκεῖος τόπος ἀποδεδομένος, τῷ
μὲν πυρὶ ὁ ἄνω, τῇ [m] δὲ γῇ ὁ κάτω· ἔστι [n] μέντοι γε βιά-
σασθαι καὶ τὸν λίθον ἄνω φέρεσθαι καὶ τὸ πῦρ κάτω. Ἔστι 2
δὲ καὶ τὸ ζῷον βιάσασθαι, οἷον ἵππον ἐπ' ὀρθὸν θέοντα
ἀντιλαμβανόμενον ἀποστρέψαι. Ὅσοις μὲν οὖν ἐστὶν ἐκτὸς
[o] ἡ αἰτία τοῦ παρὰ φύσιν τι ἢ [p] παρ' ἃ βούλονται ποιεῖν,
ἐροῦμεν βιαζομένους [q] ἃ ἂν ποιῶσι ποιεῖν. Ἐν οἷς δ' ἐν
αὐτοῖς ἐστὶν ἡ αἰτία, οὐκέτι τούτους βιάζεσθαι ἐροῦμεν. Εἰ 3
δὲ μή, ὁ ἀκρατὴς ἀντερεῖ, οὐ φάσκων φαῦλος εἶναι· βιαζό-
μενος γὰρ [r] φήσει ὑπὸ τῆς ἐπιθυμίας τὰ φαῦλα πράττειν.
Τοῦ οὖν βιαίου οὗτος [s] ἡμῖν ἔστω ὁ ὁρισμός, ὧν ἐκτός ἐστιν
ἡ αἰτία [t] ὑφ' ἧς βιάζονται πράττειν. Ὧν δ' ἐντὸς καὶ ἐν
αὐτοῖς ἡ αἰτία, οὐ βία.

Πάλιν δ' ὑπὲρ ἀνάγκης καὶ τοῦ ἀναγκαίου λεκτέον. Τὸ 15
δ' ἀναγκαῖον οὐ πάντως οὐδ' ἐν παντὶ λεκτέον ἐστίν, οἷον
ὅσα ἡδονῆς [u] ἕνεκεν πράττομεν. Εἰ γάρ τις λέγοι ὅτι
ἠναγκάσθην τὴν τοῦ φίλου γυναῖκα διαφθεῖραι ὑπὸ τῆς ἡδο-
νῆς, [v] ἄτοπος ἂν εἴη. Τὸ γὰρ ἀναγκαῖον οὐκ ἐν παντί, ἀλλ' 2
ἤδη ἐν τοῖς ἐκτός, [w] οἷον ὃς ἂν καταβλάπτηται ἀντικαταλ-
λαττόμενός τι ἄλλο μεῖζον ἀναγκαζόμενος ὑπὸ τῶν πραγμά-
των. Οἷον ἠναγκάσθην συντονώτερον βαδίσαι εἰς ἀγρόν· εἰ
γὰρ μή, ἀπολωλότ' ἂν εὗρον τὰ ἐν ἀγρῷ. Ἐν τοῖς τοιού-
τοις ἄρα τὸ [x] ἀναγκαῖον.

[k] πότερον pr. K^b. [l] ἑκάστων M^b. [m] δὲ om. M^b. [n] μέντοι] δέ M^b.
[o] ὁ αἴτιος M^b. [p] περὶ ἃ βούλεται M^b. [q] ἃ om. K^b. [r] φησιν K^b.
[s] ἡμῶν K^b. [t] ἐφ' K^b. [u] ἕνεκα M^b. [v] ἄτοπον M^b. [w] οἷον om. M^b.
[x] ἀκούσιον M^b.

16 Ἐπεὶ δὲ τὸ ἑκούσιον ἐν οὐδεμιᾷ ὁρμῇ ἐστίν, λοιπὸν ἂν εἴη
τὸ ἐκ διανοίας γιγνόμενον. Τὸ γὰρ ἀκούσιόν ἐστι τό τε
κατ' ἀνάγκην καὶ κατὰ βίαν γιγνόμενον, καὶ τρίτον ὃ μὴ
μετὰ διανοίας γίγνεται. Δῆλον δ' ἐστὶ τοῦτο ἐκ τῶν γιγνο-
μένων· ὅταν γάρ τις πατάξῃ τινὰ ἢ ἀποκτείνῃ ἤ τι τῶν
τοιούτων ποιήσῃ μηδὲν προδιανοηθείς, ἄκοντά φαμεν ποιῆ-
2 σαι, ὡς τοῦ ἑκουσίου ὄντος ἐν τῷ διανοηθῆναι. Οἷόν φασί
ποτέ [y]τινα γυναῖκα φίλτρον τινὶ δοῦναι πιεῖν, εἶτα τὸν ἄν-
θρωπον ἀποθανεῖν [z]ὑπὸ τοῦ φίλτρου, τὴν δ' ἄνθρωπον ἐν
[a]Ἀρείῳ πάγῳ ἀποφυγεῖν· οὗ παροῦσαν δι' οὐθὲν ἄλλο
ἀπέλυσαν ἢ διότι οὐκ ἐκ προνοίας. Ἔδωκε μὲν γὰρ φιλίᾳ,
διήμαρτε δὲ τούτου· διὸ οὐχ ἑκούσιον ἐδόκει εἶναι, ὅτι τὴν
δόσιν τοῦ φίλτρου οὐ μετὰ διανοίας τοῦ ἀπολέσθαι αὐτὸν
ἐδίδου. Ἐνταῦθα ἄρα τὸ ἑκούσιον πίπτει εἰς τὸ μετὰ δια-
νοίας.

17 Ἔτι [b]δὲ λοιπόν ἐστιν ἐπισκέψασθαι τὴν προαίρεσιν, πό-
τερόν ἐστιν ὄρεξις ἢ οὔ. Ὄρεξις μὲν γὰρ καὶ ἐν τοῖς [c]ἄλ-
λοις ζῴοις ἐγγίνεται, προαίρεσις δ' οὔ· ἡ γὰρ προαίρεσις
μετὰ λόγου, λόγος δ' [d]ἐν οὐδενὶ τῶν ἄλλων ζῴων ἐστίν.
Ὄρεξις μὲν δὴ οὐκ ἂν εἴη. [e]Ἀλλ' ἆρά γε βούλησις; Ἢ
οὐδὲ τοῦτο; Βούλησις μὲν γάρ ἐστι καὶ τῶν ἀδυνάτων, οἷον
2 βουλόμεθα μὲν ἀθάνατοι εἶναι, προαιρούμεθα δὲ οὔ. Ἔτι δὲ
προαίρεσις μὲν οὐκ ἔστι τοῦ τέλους ἀλλὰ τῶν πρὸς τὸ
τέλος, οἷον οὐθεὶς προαιρεῖται ὑγιαίνειν, ἀλλὰ τὸ πρὸς τὴν
ὑγίειαν [f]προαιρούμεθα, περιπατεῖν, τροχάζειν· βουλόμεθα δὲ
3 τὰ τέλη· ὑγιαίνειν γὰρ βουλόμεθα. Ὥστε δῆλον καὶ οὕτως
ὅτι οὐ ταὐτὸν ἡ βούλησις καὶ ἡ προαίρεσις, ἀλλ' ἡ προαί-
ρεσις ἔοικεν οὕτως ἔχειν ὥσπερ καὶ τοὔνομα αὐτῆς ἔχει, οἷον
προαιρούμεθα τόδε ἀντὶ τοῦδε, οἷον τὸ [g]βέλτιον ἀντὶ τοῦ
χείρονος. [h]Ὅταν οὖν ἀντικαταλλαττώμεθα τὸ βέλτιον ἀντὶ

[y] *τινα* om. Mb. [z] *ἀπὸ* Mb. [a] *ἀρειοπάγῳ* Mb. [b] *δὲ* om. Mb. [c] *ἀλόγοις*, omisso *ζῴοις*, Mb. [d] *ἐν* om. Kb. [e] *ἀλλ'*] *ἀλλ' ἢ* Mb. [f] *προαιρούμεθα μὲν περιπατεῖν τρέχειν* Mb. [g] *βέλτιστον* Kb. [h] *ὅταν—χείρονος* add. Z.Mb. cum 2023, om. Kb. cum 1417 et 1855 et 2024 et Barocciano.

τοῦ χείρονος ἐν αἱρέσει ὄντος, ἐνταῦθα τὸ προαιρεῖσθαι
δόξειεν ἂν οἰκεῖον εἶναι. Ἐπεὶ οὖν ἡ προαίρεσις οὐθὲν τού- 4
των ἐστίν, ἆρά [i]γ' ἐστὶ τὸ κατὰ διάνοιαν ἐν προαιρέσει, ἢ
οὐδὲ τοῦτο; Πολλὰ γὰρ διανοούμεθα καὶ δοξάζομεν κατὰ
διάνοιαν· ἆρ' οὖν ἃ διανοούμεθα, ταῦτα καὶ προαιρούμεθα ἢ
οὔ; Πολλάκις γὰρ διανοούμεθα ὑπὲρ τῶν ἐν Ἰνδοῖς, ἀλλ'
οὔτι καὶ προαιρούμεθα. Οὐκ ἄρα οὐδὲ διάνοιά ἐστιν ἡ προαί- 5
ρεσις. [j]Ἐπεὶ οὖν καθ' ἕκαστον τούτων οὐδέν ἐστιν ἡ προαί-
ρεσις, ταῦτα δ' ἐστὶ τὰ ἐν [k]τῇ ψυχῇ γινόμενα, [l]ἀναγκαῖον
συνδυαζομένων τινῶν τούτων εἶναι τὴν προαίρεσιν. Ἐπεὶ οὖν 6
ἐστίν, ὥσπερ ἔμπροσθεν ἐλέχθη, [m]ἡ προαίρεσις τῶν πρὸς τὸ
τέλος ἀγαθῶν καὶ οὐ τοῦ τέλους, καὶ τῶν δυνατῶν ἡμῖν, καὶ
[n]τῶν ἀντιλογίαν παραδιδόντων πότερον τοῦτο ἢ τοῦτο [o]αἱ-
ρετόν, δῆλον ὅτι δέοι ἂν πρότερον διανοηθῆναι ὑπὲρ αὐτῶν
καὶ βουλεύσασθαι, εἶθ' ὅταν ἡμῖν φανῇ κρεῖττον διανοηθεῖσιν,
οὕτως ὁρμή τις τοῦ πράττειν ἐστίν, καὶ τοῦτο δὴ πράττοντες
κατὰ προαίρεσιν δοκοῦμεν πράττειν. Εἰ τοίνυν ἡ προαίρεσις 7
ὄρεξίς τις βουλευτικὴ μετὰ διανοίας, οὐκ ἔστι τὸ ἑκούσιον
[p]προαιρετόν. Ἑκόντες γὰρ πολλὰ πράττομεν πρὸ τοῦ δια-
νοηθῆναι καὶ βουλεύσασθαι, οἷον καθίζομεν καὶ ἀνιστάμεθα
καὶ ἄλλα πολλὰ τοιαῦτα ἑκόντες μὲν ἄνευ δὲ τοῦ διανοη-
θῆναι, [q]τὸ δὲ κατὰ προαίρεσιν πᾶν ἦν μετὰ διανοίας. Οὐκ 8
ἄρα τὸ ἑκούσιον προαιρετόν, [r]ἀλλὰ τὸ προαιρετὸν ἑκούσιον·
[s]ἄν τι γὰρ προαιρώμεθα πράττειν βουλευσάμενοι, ἑκόντες
πράττομεν. Φαίνονται δέ τινες ὀλίγοι καὶ τῶν νομοθετῶν
διορίζειν τό τε ἑκούσιον καὶ τὸ ἐκ προαιρέσεως ἕτερον ὄν,
ἐλάττους τὰς ζημίας ἐπὶ τοῖς ἑκουσίοις ἢ τοῖς κατὰ προαί-
ρεσιν τάττοντες. Ἔστιν οὖν ἡ προαίρεσις ἐν τοῖς [t]πρακτοῖς, 9
καὶ τούτοις ἐν οἷς ἐφ' ἡμῖν ἐστὶ καὶ πρᾶξαι καὶ μὴ πρᾶξαι,
καὶ οὕτως ἢ μὴ οὕτως, καὶ ἐν οἷς ἔστι λαβεῖν τὸ διὰ τί.

[i] γ' om. Mb. [j] ἐπεὶ—προαίρεσις om. Mb. [k] τῇ om. Kb. [l] ἀναγκαῖον δὴ συνδυαζομένων Mb. [m] ἡ om. Kb. [n] τὴν Mb. [o] αἱρετώτερον Mb. [p] προαιρετόν] τὸ προαιρετόν Kb. [q] τὸ—διανοίας add. Z.Mb, 1417, 1855, 2023, Baroccianus; om. Kb. et 2024. [r] ἀλλὰ τὸ] οὐκ ἄρα Mb. [s] ἃ γὰρ προαιρούμεθα Mb. [t] πρακτικοῖς Mb.

Τὸ δὲ διὰ τί οὐχ ἁπλοῦν ἐστίν. Ἐν μὲν γὰρ γεωμετρίᾳ, ὅταν φῇ τὸ τετράγωνον τέτταρσιν ὀρθαῖς ἴσας ἔχειν, καὶ ἐρωτᾷ διὰ τί, ὅτι, φησί, καὶ τὸ τρίγωνον δυσὶν ὀρθαῖς ἴσας
10 ἔχει. Ἐν μὲν οὖν τοῖς τοιούτοις ἐκ τῆς ἀρχῆς [u] ὡρισμένης ἔλαβον τὸ διὰ τί, ἐν δέ γε τοῖς [v] πρακτοῖς, ἐν οἷς ἡ προαίρεσις, οὐχ οὕτως· οὐδεμία γὰρ κεῖται ὡρισμένη· ἀλλ' ἂν ἀπαιτῇ τις, διὰ τί τοῦτ' ἔπραξας; Ὅτι οὐκ ἐνῆν ἄλλως, ἢ ὅτι βέλτιον οὕτως. [w] Ἐξ αὐτῶν τῶν συμβαινόντων, [x] ὁποῖ' ἂν φαίνηται βελτίω εἶναι, ταῦτα προαιρεῖται καὶ διὰ ταῦτα.
11 Διὸ δὴ ἐν τοῖς τοιούτοις τὸ βουλεύσασθαί ἐστι τὸ πῶς δεῖ, ἐν δὲ ταῖς ἐπιστήμαις οὔ· οὐθεὶς γὰρ βουλεύεται πῶς δεῖ γράψαι τὸ ὄνομα Ἀρχικλέους, [y] ὅτι ἐστὶν ὡρισμένον πῶς δεῖ γράψαι τὸ ὄνομα Ἀρχικλέους. Ἡ οὖν ἁμαρτία οὐ γίγνεται ἐν τῇ διανοίᾳ, ἀλλ' ἐν τῇ ἐνεργείᾳ τοῦ γράφειν.
12 Ἐν οἷς [z] γὰρ μή ἐστιν [a] ἡ ἁμαρτία ἐν τῇ διανοίᾳ, [b] οὐδὲ βουλεύονται ὑπὲρ τούτων· ἀλλ' ἐν οἷς ἤδη [c] ἀόριστόν ἐστι τὸ ὡς δεῖ, ἐνταῦθα ἡ ἁμαρτία. Ἔστι δ' ἐν τοῖς πρακτικοῖς τὸ ἀόριστον, καὶ ἐν οἷς διτταὶ αἱ ἁμαρτίαι. Ἁμαρτάνομεν [d] οὖν ἐν τοῖς πρακτικοῖς καὶ ἐν τοῖς κατὰ τὰς ἀρετὰς ὁμοίως.
13 Τῆς γὰρ ἀρετῆς στοχαζόμενοι ἁμαρτάνομεν ἐπὶ τὰς πεφυκυίας ὁδούς. Ἔστι γὰρ καὶ ἐν ἐλλείψει καὶ ἐν ὑπερβολῇ ἁμαρτία, ἐφ' ἑκάτερα δὲ τούτων φερόμεθα δι' ἡδονὴν καὶ λύπην· διὰ μὲν γὰρ τὴν ἡδονὴν τὰ φαῦλα πράττομεν, διὰ δὲ
18 τὴν λύπην τὰ καλὰ φεύγομεν. Ἔτι δ' ἐστὶν ἡ διάνοια οὐχ ὥσπερ αἴσθησις, οἷον τῇ ὄψει οὐκ ἂν [e] δύναιτ' οὐθὲν ἂν ἄλλο ποιῆσαι ἢ ἰδεῖν, οὐδὲ τῇ ἀκοῇ οὐθὲν ἄλλο ἢ ἀκοῦσαι. Ὁμοίως δὲ οὐδὲ βουλευόμεθα πότερον δεῖ ἀκοῦσαι τῇ ἀκοῇ ἢ ἰδεῖν. Ἡ δὲ διάνοια οὐ τοιοῦτον, ἀλλὰ καὶ τοῦτο δύναται πράττειν καὶ ἄλλα. Διὰ τοῦτο βουλεύεσθαι [f] ἤδη ἐνταῦθα ὑπάρχει.

[u] ὡρισμένως ἐλάβομεν Mb. [v] πρακτικοῖς Kb.Mb. [w] ἐξ om. Mb. [x] ὁποῖον φαίνηται βέλτιον Mb. [y] ὅτι—Ἀρχικλέους om. Z. et 2024. πῶς—Ἀρχικλέους om. Baroccianus. τὸ ὄνομα Ἀρχικλέους om. 1417, 1855, 2023. [z] γὰρ om. Kb. [a] ἡ om. Mb. [b] οὔτε codices. [c] ἄριστόν Mb. [d] οὖν] οὖν καὶ Kb, γὰρ Mb. [e] δύναται Kb. [f] ἐνταῦθα ἤδη Kb.

Ἔστιν οὖν ἡ ἁμαρτία ἐν τῇ αἱρέσει τῶν ἀγαθῶν οὐ περὶ τὰ 2
τέλη (ταῦτα μὲν γὰρ ἅπαντες ὁμογνωμονοῦσιν, οἷον τὴν
ὑγίειαν ὅτι ἀγαθόν) ἀλλ' ἤδη τὰ πρὸς τὸ τέλος, οἷον πότε-
ρον ἀγαθὸν πρὸς ὑγίειαν φαγεῖν τοῦτο ἢ οὔ. Μάλιστα οὖν 3
ποιεῖ ἐν τούτοις τὸ σφάλλεσθαι ἡδονὴ καὶ λύπη· τὴν μὲν
γὰρ φεύγομεν, τὴν δ' αἱρούμεθα. Ἐπεὶ οὖν διῄρηται ἐν τίνι
ἡ ἁμαρτία καὶ πῶς, λοιπόν ἐστι τίνος ἐστὶν ἡ ἀρετὴ στοχα-
στική, πότερον τοῦ τέλους ἢ τῶν πρὸς τὸ τέλος, οἷον πότε-
ρον τοῦ καλοῦ ἢ τῶν πρὸς τὸ καλόν. Πῶς οὖν ἡ ἐπιστήμη; 4
Πότερον τῆς οἰκοδομικῆς [g] ἐστὶν ἐπιστήμης τὸ τέλος καλῶς
προθέσθαι ἢ τὰ πρὸς τὸ τέλος ἰδεῖν; Ἂν γὰρ τοῦτο καλῶς
προθῆται, οἷον καλὴν οἰκίαν ποιῆσαι, καὶ τὰ πρὸς τοῦτο οὐκ
ἄλλος τις εὑρήσει καὶ πoριεῖ [h] ἢ οἰκοδόμος. Ὁμοίως δὲ καὶ
ἐπὶ τῶν ἄλλων ἁπασῶν ἐπιστημῶν. Ὡσαύτως ἄρα δόξειεν 5
ἂν ἔχειν καὶ ἐπ' ἀρετῆς, μᾶλλον εἶναι αὐτῆς τὸν σκοπὸν
πρὸς τὸ τέλος, ὃ [i] δεῖ ὀρθῶς προθέσθαι, ἢ τὰ πρὸς τὸ τέλος·
καὶ ἐξ ὧν τοῦτ' ἔσται οὐθεὶς ἄλλος ποριεῖ, καὶ εὑρήσει ἃ
δεῖ πρὸς τοῦτο. Καὶ εὔλογον δὲ τούτου εἶναι προθετικὴν 6
τὴν ἀρετήν, ἐν οἷς ἡ ἀρχὴ τοῦ βελτίστου ἐστὶν [j] ἕκαστον
καὶ ποιητικὸν καὶ προθετικόν. Οὐθὲν οὖν βέλτιον [k] τῆς ἀρε-
τῆς ἐστίν· ταύτης γὰρ ἕνεκεν καὶ τἆλλά ἐστιν, καὶ πρὸς
ταύτην ἐστὶν ἡ ἀρχή. [l] Τούτου ἕνεκεν μᾶλλον τὰ πρὸς 7
τοῦτ' ἐστίν· τὸ δὲ τέλος ἀρχῇ τινὶ ἔοικεν, καὶ τούτου ἕνεκέν
ἐστιν ἕκαστον. Ἀλλὰ κατὰ τρόπον τοῦτο ἔσται. Ὥστε
δῆλον ὡς κἀπὶ τῆς ἀρετῆς, ἐπειδὴ βελτίστη ἐστὶν αἰτία, ὅτι
τοῦ τέλους ἐστὶ στοχαστικὴ μᾶλλον ἢ τῶν πρὸς τὸ τέλος.
[m] Ἀρετῆς δέ γ' ἐστὶ [n] τέλος τὸ καλόν. Τούτου ἄρ' [o] ἐστὶ 19
στοχαστικὴ μᾶλλον ἢ ἐξ ὧν ἔσται. Ἔστι δὲ καὶ [p] ταῦτα
ταύτης. Ὅλως [q] δὲ δὴ φαίνεται ἄτοπον· ἴσως γὰρ ἂν ἐν
γραφικῇ εἴη τις ἀγαθὸς μιμητής, ὅμως δὲ οὐκ ἂν ἐπαινεθείη,

[g] ἐστὶν om. K^b^. [h] ἢ om. pr. K^b^: rc. ἢ ὁ. [i] δὴ K^b^. [j] ἕκαστον γὰρ καὶ προθετικὸν καὶ ποιητικόν M^b^. [k] τῶν ἀρετῶν M^b^. [l] τούτου] καὶ τούτου M^b^. [m] ἀρετῆς] τῆς K^b^. [n] τέλος] τὸ τέλος M^b^. [o] ἐστὶ] ἐστὶν ἡ ἀρετή K^b^. [p] ταῦτα] ταυτὸν M^b^. [q] δὲ] τε M^b^.

ἂν μὴ τὸν σκοπὸν [r] θῇ τὰ κάλλιστα μιμεῖσθαι. Τῆς ἀρετῆς
2 ἄρα [s] παντελῶς τοῦτ' ἐστί, τὸ καλὸν προθέσθαι. Διὰ τί
οὖν, ἄν τις εἴποι, πρότερον μὲν ἐλέγομεν τὴν ἐνέργειαν κρεῖττον εἶναι ἢ τὴν [t] ἀρετὴν αὐτήν, νῦν δ' οὐκ ἐξ [v] οὗ ἡ ἐνέργεια, τοῦτο τῇ ἀρετῇ ἀποδίδομεν ὡς κάλλιον, ἀλλ' ἐν ᾧ οὐκ ἔστιν
3 ἐνέργεια; Ναί, ἀλλὰ [w] καὶ νῦν φαμὲν τοῦτο ὁμοίως, τὴν ἐνέργειαν τῆς ἕξεως βέλτιον εἶναι· οἱ γὰρ ἄλλοι [x] ἄνθρωποι τὸν σπουδαῖον θεωροῦντες [y] κρίνουσιν ἐκ τοῦ πράττειν, διὰ τὸ μὴ δυνατὸν εἶναι δηλῶσαι τὴν ἑκάστου προαίρεσιν ἣν ἔχει, ἐπεὶ εἰ [z] ἦν εἰδέναι τὴν ἑκάστου γνώμην, ὡς ἔχει πρὸς τὸ καλόν, καὶ ἄνευ τοῦ πράττειν σπουδαῖος ἂν ἐδόκει εἶναι. [a] Ἀλλ' ἐπεὶ μεσότητάς τινας τῶν παθῶν κατηριθμησάμεθα, λεκτέον ἂν εἴη περὶ ποῖα τῶν παθῶν εἰσίν.

20 Ἐπεὶ οὖν [b] ἐστὶν ἡ ἀνδρία περὶ θάρρη καὶ φόβους, σκεπτέον ἂν εἴη περὶ ποίους φόβους καὶ θάρρη. Ἆρ' οὖν εἰ μέν τις φοβεῖται μὴ ἀποβάλλῃ τὴν οὐσίαν, οὗτος δειλός, εἰ δέ τις θαρρεῖ περὶ ταῦτα, ἀνδρεῖος, ἢ οὔ; Ὁμοίως δ' εἴ τις φοβεῖται μόνον ἢ θαρρεῖ, οὔτε δειλὸν φατέον εἶναι τὸν φο-
2 βούμενον οὔτ' ἀνδρεῖον τὸν μὴ φοβούμενον. Οὐκ ἄρα ἐν [c] τοῖς τοιούτοις φόβοις καὶ θάρρεσίν ἐστιν ἡ ἀνδρία. Ἀλλὰ μὴν οὐδ' ἐν τοῖς τοιούτοις, οἷον εἰ μή τις φοβεῖται βροντὰς ἢ ἀστραπὰς ἢ ἄλλο τι τῶν [d] ὑπὲρ ἄνθρωπον φοβερῶν, οὐκ ἀν-
3 δρεῖος ἀλλὰ μαινόμενός τις. Ἐν φόβοις ἄρα καὶ θάρρεσίν ἐστιν ὁ ἀνδρεῖος τοῖς κατ' ἀνθρώπους· λέγω [e] δὲ ἃ οἱ [f] πολλοὶ φοβοῦνται [g] ἢ οἱ πάντες, [h] ὁ ἐν τούτοις ὢν θαρραλέος, οὗτος ἀνδρεῖος. Τούτων [i] τοίνυν διωρισμένων σκεπτέον ἂν εἴη, ἐπειδὴ
4 κατὰ πολλά εἰσιν οἱ ἀνδρεῖοι, ὁ ποῖος ἀνδρεῖος. Ἔστι γὰρ καὶ κατ' ἐμπειρίαν τις ἀνδρεῖος, οἷον οἱ στρατιῶται· οὗτοι γὰρ οἴδασι δι' ἐμπειρίαν ὅτι ἐν τοιούτῳ τόπῳ ἢ ἐν τοιούτῳ

[r] φῆις τὰ βέλτιστα K^b, φῇ μάλιστα M^b. [s] πᾶν τέλος M^b. [t] ἀρετὴν] ἕξιν τὴν M^b. [v] οὗ] ὧν K^b.M^b. [w] καὶ om. M^b. [x] ἄνθρωποι om. K^b. [y] κρίνουσιν om. M^b. [z] ἦν δυνατὸν εἰδέναι M^b. [a] ἀλλ' ἐπεὶ om. K^b. [b] ἐστὶν om. M^b. [c] τοῖς om. M^b. [d] ὑπὲρ ἄνθρωπον] ὑπεράνω M^b. [e] δὲ οἷον ἃ M^b. [f] πολλοὶ] λοιποὶ K^b. [g] ἢ ἅπαντες M^b. [h] ὁ ἐν τούτοις] πρὸς τούτοις ὁ K^b. [i] τοίνυν] οὖν M^b.

καιρῷ ἢ οὕτως ἔχοντι ἀδύνατόν τι παθεῖν. Ὁ δὲ ταῦτα
εἰδὼς καὶ διὰ ταῦτα ὑπομένων τοὺς πολεμίους οὐκ ἀνδρεῖος·
ἐὰν γὰρ τούτων μηθὲν ὑπάρχῃ, οὐχ ὑπομένει. Διὸ τοὺς δι' 5
ἐμπειρίαν οὐ φατέον ἀνδρείους. Οὐδὲ Σωκράτης δὲ ὀρθῶς ἔλε-
γεν, ἐπιστήμην [k] εἶναι φάσκων τὴν ἀνδρίαν. Ἡ γὰρ ἐπι-
στήμη ἐξ ἔθους τὴν ἐμπειρίαν λαβοῦσα ἐπιστήμη γίνεται·
τοὺς δὲ δι' ἐμπειρίαν ὑπομένοντας οὔ φαμεν, οὐδ' ἐροῦσιν ἀν-
δρείους εἶναι. [l] Οὐκ ἄρα ἡ ἀνδρία ἐπιστήμη ἂν εἴη. Πάλιν 6
[m] δ' αὖ εἰσὶν ἀνδρεῖοι ἐκ τοῦ ἐναντίου τῆς ἐμπειρίας· οἱ γὰρ
ἄπειροι τῶν ἐκβησομένων οὐ φοβοῦνται διὰ τὴν ἀπειρίαν.
Οὐδὲ δὴ οὐδὲ τούτους φατέον ἀνδρείους. Εἰσὶ δ' αὖ ἄλλοι
δοκοῦντες ἀνδρεῖοι εἶναι διὰ τὰ πάθη, οἷον οἱ ἐρῶντες [n] ἢ οἱ
ἐνθουσιάζοντες. Οὐδὲ δὴ τούτους [o] φατέον ἀνδρείους εἶναι· 7
ἐὰν γὰρ αὐτῶν τὸ πάθος ἀφαιρεθῇ, οὐκέτι [p] εἰσὶν ἀνδρεῖοι,
δεῖ δὲ τὸν ἀνδρεῖον ἀεὶ εἶναι ἀνδρεῖον. Διὸ οὐδὲ τὰ θηρία
οἷον τοὺς σῦς οὐκ ἄν τις εἴποι ἀνδρείους διὰ τὸ ἀμύνεσθαι,
ἐπειδὰν πληγέντες λυπηθῶσιν· [q] οὐ δεῖ δὲ τὸν ἀνδρεῖον διὰ
πάθος εἶναι ἀνδρεῖον. Πάλιν ἔστιν [r] ἄλλη ἀνδρία πολιτικὴ 8
δοκοῦσα εἶναι, [s] οἳ δι' αἰσχύνην τὴν πρὸς τοὺς πολίτας ὑπο-
μένουσι τοὺς κινδύνους καὶ δοκοῦσιν ἀνδρεῖοι εἶναι. Σημεῖον
δὲ τοῦτον· καὶ γὰρ [t] Ὅμηρος πεποίηκε τὸν Ἕκτορα λέ-
γοντα

Πουλυδάμας μοι πρῶτος ἐλεγχείην ἀναθήσει,

διὸ οἴεται δεῖν μάχεσθαι. Οὐδὲ δὴ τὴν τοιαύτην φατέον 9
εἶναι· ὁ γὰρ αὐτὸς ἐφ' ἑκάστῳ τούτων διορισμὸς ἁρμόσει.
Οὗ γὰρ ἀφαιρουμένου μὴ διαμένει ἡ ἀνδρία, οὐκ ἂν εἴη ἔτι
ἀνδρεῖος· ἂν οὖν τὴν αἰσχύνην περιέλω δι' ἣν ἦν ἀνδρεῖος,
[v] οὐκέτι ἔσται ἀνδρεῖος. Ἔτι καὶ ἄλλως εἰσὶν ἀνδρεῖοι δο-
κοῦντες [w] εἶναι οἱ δι' ἐλπίδα καὶ προσδοκίαν ἀγαθοῦ. Οὐδὲ 10
δὴ τούτους φατέον [x] εἶναι ἀνδρείους, ἐπειδὴ τοὺς τοιούτους

[k] φάσκων εἶναι Kb. [l] οὐκ—εἴη om. Mb. [m] δ' αὖ] οὖν Kb. [n] ἢ om. Kb. [o] φατέους Mb. [p] εἰσὶν Mb. [q] οὐδὲ δεῖ τὸν ἀνδρεῖον διὰ τὸ πάθος Kb. [r] ἄλλο Mb. [s] οἳ] οἷον εἰ Kb. [t] ὁ ὅμηρος Mb. [v] οὐκέτι ἔσται ἀνδρεῖος om. Kb. [w] εἶναι om. Mb. [x] εἶναι om. Kb.

καὶ ἐν τοῖς τοιούτοις ἀνδρείους λέγειν ἄτοπον φαίνεται. Οὐδένα οὖν τῶν τοιούτων ἀνδρεῖον θετέον εἶναι τὸν ὁποιονοῦν ἀνδρεῖον, καὶ τίς ὁ ἀνδρεῖος σκεπτέον. Ὡς ἁπλῶς μὲν εἰπεῖν, ὁ διὰ μηθὲν τῶν προειρημένων ἀνδρεῖος ὤν, ἀλλὰ διὰ τὸ νομίζειν αὐτὸ εἶναι καλόν, καὶ τοῦτο ποιῶν κἂν παρῇ τις κἂν μή.
11 Οὐδὲ δὴ παντελῶς ἄνευ πάθους καὶ ὁρμῆς ἐγγίγνεται ἡ ἀνδρία· δεῖ δὲ τὴν ὁρμὴν γίνεσθαι ἀπὸ τοῦ λόγου διὰ τὸ καλόν. Ὁ δὴ ὁρμῶν διὰ λόγον ἕνεκεν τοῦ καλοῦ ἐπὶ τὸ κινδυνεύειν, ἄφοβος ὢν περὶ ταῦτα, οὗτος ἀνδρεῖος, καὶ ἡ ἀνδρία περὶ ταῦτα. Ἄφοβος δὲ οὐχ ὅταν οὕτω συμπέσῃ τῷ ἀν-
12 δρείῳ ὥστε ὅλως μὴ φοβεῖσθαι. Ὁ μὲν γὰρ τοιοῦτος οὐκ ἀνδρεῖος, ᾧ ὅλως μηθέν ἐστι φοβερόν· οὕτω μὲν γὰρ ὁ λίθος εἴη καὶ τἆλλα ἄψυχα ἀνδρεῖα· ἀλλὰ δεῖ φοβεῖσθαι μέν, ὑπομένειν δέ· εἰ γὰρ αὖ μὴ φοβούμενος ὑπομένει, οὐκ ἂν εἴη ἀνδρεῖος. Ἔτι δὲ καὶ ὥσπερ ἐπάνω διειλόμεθα, περὶ φόβους καὶ κινδύ-
13 νους οὐ πάντας ἀλλὰ τοὺς [y]ἀναιρετικοὺς τῆς οὐσίας. Ἔτι δὲ οὐδ' ἐν τῷ τυχόντι καὶ παντὶ χρόνῳ, ἀλλ' ἐν ᾧ οἱ φόβοι καὶ οἱ κίνδυνοι [z]πλησίον εἰσίν. Εἰ γάρ τις τὸν εἰς δέκατον ἔτος κίνδυνον μὴ φοβεῖται, [a]οὔπω ἀνδρεῖος· ἔνιοι γὰρ θαρροῦσι διὰ τὸ μακρὰν ἀπέχειν, ἂν δὲ πλησίον γένωνται, ἀποθνήσκουσι τῷ δέει. Ἡ μὲν οὖν ἀνδρία καὶ ὁ ἀνδρεῖος τοιοῦτος.

22 Σωφροσύνη δ' ἐστὶ μεσότης ἀκολασίας καὶ ἀναισθησίας τῆς περὶ [b]τὰς ἡδονάς. Ἔστι [c]γὰρ ἡ σωφροσύνη καὶ ἁπλῶς ἅπασα ἀρετὴ ἕξις ἡ βελτίστη, ἡ δὲ βελτίστη ἕξις τοῦ βελτίστου ἐστίν, βέλτιστον δὲ τῆς ὑπερβολῆς καὶ τῆς ἐνδείας τὸ μέσον· κατ' ἀμφότερα γάρ εἰσι ψεκτοί, καὶ καθ' ὑπερ-
2 βολὴν καὶ κατ' ἔνδειαν. Ὥστε εἴπερ τὸ μέσον βέλτιστον, ἡ σωφροσύνη μεσότης τις ἂν εἴη ἀκολασίας καὶ ἀναισθησίας. Μεσότης μὲν οὖν ἂν εἴη τούτων, ἔστι δὲ ἡ σωφροσύνη περὶ
3 ἡδονὰς καὶ λύπας, οὐ πάσας δὲ οὐδὲ τὰς περὶ πάντα. Οὐ γὰρ εἴ τις ἥδεται θεωρῶν γραφὴν ἢ ἀνδριάντα ἤ τι ἄλλο

[y] αἱρετικοὺς K[b]. [z] πλεῖόν K[b].M[b]. [a] οὔπω ἀνδρεῖοι M[b], πῶς ἀνδρεῖος K[b]. [b] τὰς om. M[b]. [c] γὰρ ἡ] δὲ M[b].

τῶν τοιούτων, καὶ δὴ [d] οὗτος ἀκόλαστος· ὁμοίως δὲ [e] οὐδὲ
περὶ ἀκοῆς οὐδὲ περὶ ὀσφρήσεως, ἀλλ' ἐν ἡδοναῖς ταῖς περὶ
ἁφὴν καὶ γεῦσιν. Οὐδὲ δὴ περὶ ταύτας ἀνὴρ σώφρων ἔσται 4
οὕτως ἔχων ὥστε μηδ' ὑπὸ μιᾶς τῶν τοιούτων ἡδονῶν μηθὲν
πάσχειν (ὁ μὲν γὰρ τοιοῦτος ἀναίσθητος), ἀλλ' ἤδη ὁ πά-
σχων καὶ μὴ ἀγόμενος, ὥστε εἰς ὑπερβολὴν αὐτῶν ἀπολαύων
[f] πάντα τἆλλα ποιεῖσθαι πάρεργα, καὶ αὐτόν [g] γε τὸν ἤδη
αὐτοῦ τοῦ καλοῦ ἕνεκεν καὶ μὴ ἄλλου πράττοντα σώφρονα.
Ὅστις γὰρ τῶν τοιούτων ἡδονῶν τῆς ὑπερβολῆς ἀπέχεται ἢ 5
διὰ φόβον ἢ δι' ἄλλο τι τῶν τοιούτων, οὐ σώφρων. [h] Οὐδὲ
γὰρ τἆλλα ζῷα λέγομεν εἶναι σώφρονα [i] ἔξω ἀνθρώπου, διὰ
τὸ μὴ εἶναι ἐν αὐτοῖς λόγον, ᾧ [k] δοκιμάζοντα τὸ καλὸν αἱ-
ροῦνται· πᾶσα γὰρ ἀρετὴ τοῦ καλοῦ καὶ πρὸς τὸ καλόν
ἐστιν. Ὥστε εἴη ἂν ἡ σωφροσύνη περὶ ἡδονὰς καὶ λύπας, 6
καὶ ταύτας τὰς ἐν ἁφῇ καὶ γεύσει [l] γινομένας.

Ἐχόμενον δ' ἂν εἴη τούτου λέγειν ὑπὲρ πραότητος, [m] τί
ἐστι καὶ ἐν τίσιν. Ἔστιν [n] οὖν ἡ πραότης ἀνὰ μέσον ὀργι- 23
λότητος καὶ ἀοργησίας. Καὶ ὅλως δὲ δοκοῦσιν αἱ ἀρεταὶ
μεσότητές τινες εἶναι. Ὅτι δ' εἰσὶ μεσότητες, καὶ οὕτως ἄν
τις εἴποι· εἰ γάρ ἐστιν ἐν μεσότητι τὸ βέλτιστον, ἡ δ' ἀρετή
ἐστιν ἡ βελτίστη ἕξις, βέλτιστον δ' ἐστὶ τὸ μέσον, ἡ ἀρετὴ
ἂν εἴη [o] τὸ μέσον. Δῆλον δὲ ἔσται μᾶλλον καὶ καθ' ἕκαστον 2
σκοποῦσιν. Ἐπειδὴ γάρ ἐστιν ὀργίλος ὁ [p] παντὶ καὶ πάν-
τως [q] καὶ ἐπὶ πλεῖον ὀργιζόμενος, καὶ ψεκτὸς δὲ ὁ τοιοῦτος·
οὔτε γὰρ [r] παντὶ δεῖ ὀργίζεσθαι οὔτ' ἐπὶ πᾶσιν οὔτε πάντως
καὶ ἀεί, οὐδ' αὖ πάλιν οὕτως ἔχειν δεῖ ὥστε μηθενὶ μηδέποτε·
καὶ γὰρ οὗτος ψεκτός, ἀνάλγητός γε ὤν. Ἐπεὶ τοίνυν καὶ 3
ὁ κατὰ τὴν ὑπερβολὴν ψεκτὸς καὶ ὁ κατὰ τὴν ἔλλειψιν, ὁ
μέσος ἂν τούτων εἴη καὶ πρᾶος καὶ ἐπαινετός. Οὔτε γὰρ ὁ
ἐλλείπων τῇ ὀργῇ οὔτε ὁ ὑπερβάλλων ἐπαινετός, ἀλλ' ὁ μέ-

[d] οὗτος ὁ ἀκόλαστος Kb. [e] οὐ Mb. [f] πάντ' ἄλλα Kb. [g] τε Kb. [h] οὐ Mb. [i] ἔξω ἀνθρώπου om. Mb. [k] δοκιμάζοντες Kb. [l] γενομένας Kb.Mb. [m] τί] καὶ τί Kb. [n] οὖν] μὲν οὖν Mb. [o] μεσότης Kb. [p] παντὶ] πάντῃ Mb. [q] καὶ post πάντως om. Mb. [r] δεῖ παντὶ Mb.

σως ἔχων πρὸς ταῦτα, οὗτος πρᾶος. Καὶ ἡ πραότης δὲ τού-
των τῶν παθῶν μεσότης ἂν εἴη.

24 Ἐλευθεριότης δ' ἐστὶ μεσότης ἀσωτίας καὶ ἀνελευθερίας.
Ἔστι δὲ περὶ χρήματα τὰ τοιαῦτα πάθη· ὅ τε γὰρ ἄσωτός
ἐστιν ὁ ἀναλίσκων εἰς ἃ μὴ δεῖ καὶ πλείω ὧν δεῖ καὶ ὅτε μὴ
δεῖ, [s] ὅ τ' ἀνελεύθερος [t] ἐναντίως τούτῳ ὁ μὴ ἀναλίσκων εἰς ἃ
2 δεῖ καὶ ὅσα δεῖ καὶ ὅτε δεῖ. Ἀμφότεροι δὲ οὗτοι ψεκτοί.
Ἔστι δὲ τούτων ὁ μὲν κατ' ἔλλειψιν, ὁ δὲ καθ' ὑπερβολήν.
[v] Ὁ ἄρα ἐλευθέριος, ἐπειδή ἐστιν ἐπαινετός, μέσος τις ἂν εἴη
τούτων. [w] Τίς οὖν ἐστίν; Ὁ ἀναλίσκων εἰς ἃ δεῖ καὶ ὅσα
25 δεῖ καὶ ὅτε δεῖ. Ἔστι δὲ καὶ τῆς ἀνελευθεριότητος εἴδη
πλείω, [x] οἷον [y] κίμβικάς τινας καλοῦμεν καὶ κυμινοπρίστας καὶ
αἰσχροκερδεῖς καὶ μικρολόγους. Πάντες δ' οὗτοι ὑπὸ τὴν ἀνε-
λευθεριότητα πίπτουσιν. [z] Τὸ μὲν γὰρ κακὸν πολυειδές, τὸ
δ' ἀγαθὸν μονοειδές, οἷον ἡ μὲν ὑγίεια ἁπλοῦν, ἡ δὲ νόσος
πολυειδές. Ὁμοίως ἡ μὲν ἀρετὴ ἁπλοῦν, ἡ δὲ κακία πολυ-
2 ειδές. Πάντες γὰρ οὗτοι περὶ χρήματά [a] εἰσι ψεκτοί. Πό-
τερον οὖν τοῦ ἐλευθερίου καὶ τὸ κτήσασθαί ἐστι καὶ τὸ παρα-
σκευάσασθαι χρήματα, ἢ οὔ; Οὐδὲ γὰρ ἄλλης ἀρετῆς οὐδε-
μιᾶς. Οὔτε γὰρ τῆς ἀνδρίας ἐστὶ τὸ ὅπλα ποιῆσαι, ἀλλ'
ἄλλης, ταύτης δὲ λαβούσης τούτοις ὀρθῶς χρήσασθαι· ὁμοίως
ἐπὶ σωφροσύνης καὶ τῶν ἄλλων. Οὐδὲ δὴ τῆς ἐλευθεριότη-
τος, ἀλλ' ἤδη χρηματιστική.

26 Ἡ δὲ μεγαλοψυχία μεσότης μέν ἐστι χαυνότητος καὶ μι-
κροψυχίας, ἔστι δὲ περὶ τιμὴν καὶ ἀτιμίαν, καὶ περὶ τιμὴν
οὐ τὴν παρὰ [b] τῶν πολλῶν ἀλλὰ τὴν παρὰ τῶν σπουδαίων,
καὶ μᾶλλον δὲ [c] δὴ περὶ ταύτην. Οἱ γὰρ σπουδαῖοι εἰδότες
καὶ κρίνοντες ὀρθῶς τιμήσουσιν· βουλήσεται οὖν μᾶλλον ὑπὸ
2 [d] τοῦ συνειδότος αὐτῷ ὅτι ἄξιός ἐστι τιμῆς τιμᾶσθαι. Οὐδὲ
γὰρ περὶ [e] πᾶσαν τιμὴν ἔσται, ἀλλὰ περὶ τὴν βελτίστην,

[s] ὁ δ' ἀνελευθέριος Kb. [t] ἐναντίος Kb. [v] ὁ δ' ἄρα Kb. [w] τίς οὖν ἐστιν; ὁ om. Mb. [x] οἷον om. idem. [y] κίμβυκας Mb. [z] τότε Kb. [a] εἰσι om. Mb. [b] τῶν ante πολλῶν om. Kb. et pr. Mb. [c] δὴ] δεῖ Kb, δὴ ὀρθῶς Mb. [d] τῶν εἰδότων αὐτὸν Kb. [e] πᾶσαν τὴν τιμὴν Mb.

καὶ τὸ τίμιον ἀγαθὸν καὶ ἀρχῆς τάξιν ἔχον. Οἱ μὲν οὖν εὐκαταφρόνητοι ὄντες καὶ φαῦλοι, μεγάλων δ' αὑτοὺς ἀξιοῦντες, καὶ πρὸς τούτοις τιμᾶσθαι οἰόμενοι δεῖν, χαῦνοι· ὅσοι δὲ ἐλαττόνων αὑτοὺς [f] ἀξιοῦσιν ἢ προσῆκον αὐτοῖς, μικρόψυχοι. Ὁ ἄρα μέσος τούτων ἐστὶν ὃς [g] μήτε ἐλάττονος 3
τιμῆς αὑτὸν ἀξιοῖ [h] ἧ προσήκει, μήτε μείζονος ἢ ἄξιός ἐστι, μήτε πάσης· οὗτος δ' ἐστὶν ὁ μεγαλόψυχος. Ὥστε δῆλον [i] ὅτι ἡ μεγαλοψυχία μεσότης ἐστὶ χαυνότητος καὶ μικροψυχίας.

Μεγαλοπρέπεια δ' ἐστὶ μεσότης [k] σαλακωνείας καὶ μικρο- 27
πρεπείας. Ἔστι δ' ἡ μεγαλοπρέπεια περὶ δαπάνας ἃς τῷ πρέποντι γίγνεσθαι προσήκει. Ὅστις μὲν οὖν δαπανᾷ οὗ μὴ δεῖ, [l] σαλάκων, οἷον εἴ τις ἑστιᾷ ἐρανιστὰς ὡς ἂν γάμους τις ἑστιῶν, ὁ τοιοῦτος [l] σαλάκων· ὁ γὰρ [m] σαλάκων τοιοῦτός ἐστιν, ὁ ἐν ᾧ μὴ δεῖ καιρῷ ἐνδεικνύμενος τὴν ἑαυτοῦ εὐπορίαν. Ὁ δὲ μικροπρεπὴς ὁ ἐναντίος τούτῳ, ὃς οὗ δεῖ [n] μὴ μεγα- 2
λείως δαπανήσει, ἢ τοῦτο μὴ ποιῶν, οἷον εἰς γάμους ἢ χορηγίαν δαπανῶν μὴ ἀξίως ἀλλ' ἐνδεῶς· ὁ τοιοῦτος μικροπρεπής. Ἡ δὲ μεγαλοπρέπεια καὶ ἀπὸ τοῦ ὀνόματος φανερά ἐστιν οὖσα τοιαύτη οἷον λέγομεν· ἐπεὶ γὰρ ἐν τῷ καιρῷ τῷ πρέποντι τὸ μέγα [o] δέον εἶναι, ὀρθῶς τῇ μεγαλοπρεπείᾳ τοὔνομα κεῖται. Ἡ μεγαλοπρέπεια ἄρ' ἂν εἴη, ἐπειδή ἐστιν ἐπαι- 3
νετή, μεσότης τις ἐλλείψεως καὶ ὑπερβολῆς τῆς περὶ δαπάνας τὰς προσηκούσας, ἐν οἷς [p] δεῖ. Εἰσὶ δέ, ὡς οἴονται, καὶ πλείους μεγαλοπρέπειαι, οἷόν φασι μεγαλοπρεπῶς τ' ἐβάδισε, καὶ ἄλλαι δὴ τοιαῦται μεγαλοπρέπειαι μεταφοραῖς λέγονται, οὐ κυρίως· οὐ γάρ ἐστιν ἐν τούτοις μεγαλοπρέπεια, ἀλλ' ἐν οἷς εἰρήκαμεν.

Νέμεσις δ' ἐστὶ μεσότης φθονερίας καὶ [q] ἐπιχαιρεκακίας· 28
ἀμφότεραι γὰρ αὗται ψεκταί εἰσιν, ὁ δὲ νεμεσητικὸς [r] ἐπαι-

[f] ἀξιοῦσι προσηκόντων αὐτοῖς μειζόνων μικρόψυχοι M^b. [g] μὴ K^b. [h] ἧ—ἢ] ἧς—ἧς K^b. [i] ὅτι om. M^b. [k] σαλακονείας M^b, ἀλαζονείας K^b. [l] σαλάκων] ἀλαζών utrobique K^b. [m] σαλάκων post γὰρ om. K^b. [n] μὴ om. idem. [o] δεῖ M^b. [p] δεῖ. Εἰσὶ δέ] δέ εἰσιν K^b. [q] χαιρεκακίας K^b. [r] ἔπαινος K^b.

νετός. Ἔστι δ' [s] ἡ νέμεσις περὶ ἀγαθά, ἃ τυγχάνει ὑπάρ-
χοντα ἀναξίῳ ὄντι, λύπη τις. Νεμεσητικὸς οὖν [s] ὁ ἐπὶ τοῖς
τοιούτοις λυπητικός. Καὶ [t] ὁ αὐτός γε πάλιν οὗτος λυπή-
2 σεται, ἄν τινα ἴδῃ κακῶς πράττοντα ἀνάξιον ὄντα. Ἡ μὲν
οὖν νέμεσις καὶ ὁ νεμεσητικὸς ἴσως τοιοῦτος, ὁ δέ γε φθο-
νερὸς [v] ἐναντίως τούτῳ· ἁπλῶς γάρ, ἄν τε ἄξιός τις ᾖ ἄν τε
μὴ τοῦ εὖ πράττειν, λυπήσεται. Ὁμοίως τούτῳ ὁ ἐπιχαι-
ρέκακος ἡσθήσεται κακῶς πράττοντι καὶ τῷ ἀξίῳ καὶ τῷ
ἀναξίῳ. [w] Ὁ δέ γε νεμεσητικὸς οὔ, ἀλλὰ μέσος τίς [x] ἐστι
τούτων.

29 Σεμνότης δ' ἐστὶν αὐθαδείας ἀνὰ μέσον τε καὶ ἀρεσκείας,
ἔστι δὲ περὶ τὰς ἐντεύξεις. Ὅ τε γὰρ αὐθάδης τοιοῦτός
ἐστιν οἷος μηθενὶ ἐντυχεῖν μηδὲ [y] διαλεγῆναι, ἀλλὰ τοὔνομα
ἔοικεν ἀπὸ τοῦ τρόπου κεῖσθαι· ὁ γὰρ αὐθάδης αὐτοάδης τίς
2 ἐστιν, ἀπὸ τοῦ αὐτὸς αὑτῷ ἀρέσκειν. Ὁ δὲ ἄρεσκος τοιοῦτος
[z] οἷος πᾶσιν ὁμιλεῖν καὶ πάντως καὶ πανταχῇ. Οὐδέτερος δὴ
τούτων ἐπαινετός, ὁ δέ γε σεμνὸς ἀνὰ μέσον τούτων ὢν ἐπαι-
νετός· οὔτε γὰρ πρὸς πάντας, ἀλλὰ πρὸς τοὺς ἀξίους, οὔτε
πρὸς οὐθένα, ἀλλὰ πρὸς τοὺς αὐτοὺς τούτους.

30 Αἰδὼς δ' ἐστὶ μεσότης ἀναισχυντίας καὶ καταπλήξεως, ἔστι
δὲ περὶ πράξεις καὶ λόγους. Ὁ μὲν γὰρ ἀναίσχυντός ἐστιν
ὁ ἐν παντὶ καὶ πρὸς πάντας λέγων καὶ πράττων ἃ ἔτυχεν, ὁ
δὲ καταπεπληγμένος ὁ ἐναντίος τούτῳ, ὁ πάντα καὶ [a] πρὸς
πάντας εὐλαβούμενος καὶ πρᾶξαι καὶ εἰπεῖν· ἄπρακτος γὰρ
2 ὁ τοιοῦτος, ὁ πάντα καταπληττόμενος. Ἡ δὲ αἰδὼς καὶ ὁ
αἰδήμων μεσότης [b] τις τούτων· οὔτε γὰρ ἅπαντα καὶ πάντως,
ὡς ὁ ἀναίσχυντος, καὶ ἐρεῖ καὶ πράξει, οὔτε ὡς ὁ καταπλήξ,
ἐν παντὶ καὶ πάντως [c] εὐλαβηθήσεται, ἀλλὰ πράξει καὶ ἐρεῖ
ἐν οἷς δεῖ καὶ ἃ δεῖ καὶ ὅτε δεῖ.

31 [d] Εὐτραπελία δ' ἐστὶ μεσότης βωμολοχίας καὶ ἀγροικίας,

[s] ἡ et mox ὁ om. M[b]. [t] ὁ om. K[b]. [v] ἐναντίος K[b]. [w] ὁ—τούτων om. M[b]. [x] ἐστι om. K[b]. [y] διαλλαγῆναι M[b]. [z] οἷον M[b]. [a] πρὸς om. K[b]. [b] τις om. M[b]. [c] εὐλαβήσεται K[b]. [d] εὐτραπέλεια K[b].

ἔστι [e] δὲ περὶ [f] τὰ σκώμματα. Ὅ τε γὰρ βωμολόχος ἐστὶν ὁ πάντα καὶ πᾶν οἰόμενος δεῖν σκώπτειν, ὅ τε ἄγροικος ὁ μήτε σκώπτειν βουλόμενος [δεῖν] μήτε σκωφθῆναι, ἀλλ' ὀργιζόμενος. Ὁ δ' εὐτράπελος ἀνὰ μέσον τούτων, ὁ μήτε 2
πάντας καὶ πάντως σκώπτων μήτ' [g] αὐτὸς ἄγροικος ὤν. Ἔσται δ' ὁ εὐτράπελος διττῶς πως λεγόμενος· καὶ γὰρ ὁ δυνάμενος σκῶψαι ἐμμελῶς, καὶ ὃς [h] ἂν ὑπομείνῃ σκωπτόμενος, εὐτράπελος, καὶ ἡ [i] εὐτραπελία τοιαύτη.

Φιλία δ' ἐστὶ μεσότης κολακείας καὶ ἔχθρας, ἔστι δὲ περὶ 32
[j] πράξεις καὶ λόγους. Ὁ μὲν γὰρ κόλαξ ἐστὶν ὁ πλείω τῶν προσηκόντων καὶ [k] ὄντων προστιθείς, ὁ δ' ἀπεχθητικὸς ἐχθρὸς καὶ τῶν ὑπαρχόντων περιαιρῶν. Οὐδέτερος οὖν ὀρθῶς ἐπαινετός ἐστιν, ὁ δὲ φίλος ἀνὰ μέσον τούτων· οὔτε γὰρ πλείω τῶν ὑπαρχόντων προσθήσει, οὔτ' ἐπαινέσει τὰ μὴ προσήκοντα, οὔτ' αὖ πάλιν ἐλάττω ποιήσει, οὔτε πάντως ἐναντιώσεται παρὰ τὸ δοκοῦν αὐτῷ. Ὁ μὲν [l] οὖν φίλος τοιοῦτος.

Ἀλήθεια δ' ἐστὶ μεταξὺ εἰρωνείας καὶ ἀλαζονείας. Ἔστι 33
δὴ περὶ λόγους, οὐ πάντας δέ. Ὁ μὲν γὰρ ἀλαζών ἐστιν ὁ πλείω τῶν ὑπαρχόντων αὑτῷ προσποιούμενος εἶναι, ἢ εἰδέναι ἃ μὴ οἶδεν· ὁ δ' εἴρων ἐναντίος τούτῳ, καὶ ἐλάττω τῶν ὑπαρχόντων προσποιούμενος αὑτῷ εἶναι, καὶ ἃ οἶδε μὴ φάσκων, ἀλλ' ἐπικρυπτόμενος τὸ εἰδέναι. Ὁ δ' ἀληθὴς οὐδέτερον τού- 2
των ποιήσει· οὔτε γὰρ προσποιήσεται πλείω τῶν ὑπαρχόντων οὔτ' ἐλάττω, ἀλλὰ τὰ ὑπάρχοντα αὑτῷ ταῦτα φήσει καὶ εἶναι καὶ εἰδέναι. Εἰ μὲν οὖν εἰσὶν αὗται ἀρεταὶ ἢ μὴ ἀρεταί, ἄλλος ἂν εἴη λόγος· ὅτι δὲ μεσότητές εἰσι τῶν εἰρημένων, δῆλον· οἱ γὰρ κατ' αὐτὰς ζῶντες ἐπαινοῦνται.

Περὶ [m] δὲ δικαιοσύνης λοιπὸν ἂν εἴη εἰπεῖν τί ἐστι καὶ ἐν 34
τίσι καὶ περὶ ποῖα. [n] Πρῶτον μὲν οὖν εἰ λάβοιμεν τί ἐστι τὸ δίκαιον, ἔστι δὴ διττὸν τὸ δίκαιον, ὧν τὸ μέν ἐστι κατὰ νόμον· δίκαια γάρ φασιν εἶναι ἃ ὁ νόμος [o] προστάττει. Ὁ

[e] δὴ K^b. [f] τὰ om. M^b. [g] αὐτὸς γὰρ ἄγροικος M^b. [h] ἂν om. K^b. [i] εὐτραπέλεια K^b. [j] πρᾶξιν K^b. [k] προσόντων προστεθείς M^b. [l] οὖν om. M^b. [m] δὲ om. idem. [n] πρότερον οὖν M^b. [o] πράττει K^b.

δὲ νόμος κελεύει τἀνδρεῖα πράττειν καὶ τὰ σώφρονα, καὶ
2 ἁπλῶς ἅπαντα ὅσα κατὰ τὰς ἀρετὰς λέγεται. Διὸ καί,
[p] φασί, δοκεῖ ἡ δικαιοσύνη τελεία τις ἀρετὴ εἶναι· εἰ γὰρ δίκαια μέν ἐστιν ἃ ὁ νόμος κελεύει ποιεῖν, ὁ δὲ νόμος τὰ κατὰ [q] πάσας ἀρετὰς ὄντα προστάττει, ὁ ἄρα τοῖς κατὰ νόμον ἐμμένων δικαίοις [r] τελείως σπουδαῖος ἔσται, ὥστε ὁ δίκαιος
3 καὶ ἡ δικαιοσύνη τελεία τις ἀρετή ἐστιν. Ἓν μὲν [s] δή τι δίκαιον ἔν τε τούτοις ἐστὶ καὶ περὶ ταῦτα. Ἀλλὰ μὴν οὐ τοῦτο τὸ δίκαιον [t] οὐδὲ τὴν περὶ ταῦτα δικαιοσύνην ζητοῦμεν. Κατὰ μὲν γὰρ ταῦτα τὰ δίκαια ἔστι καθ' ἑαυτὸν ὄντα δίκαιον εἶναι· ὁ γὰρ σώφρων καὶ [v] ὁ ἀνδρεῖος καὶ [v] ὁ ἐγκρατὴς
4 καὶ αὐτὸς καθ' ἑαυτόν ἐστι τοιοῦτος. Ἀλλὰ τὸ δίκαιον τὸ πρὸς ἕτερον ἄλλο τοῦ εἰρημένου κατὰ νόμον δικαίου ἐστίν· οὐ γὰρ ἔστιν ἐν τοῖς πρὸς ἕτερον δικαίοις οὖσι καθ' αὑτὸν εἶναι δίκαιον. Τοῦτο δ' ἐστὶν ὃ ζητοῦμεν δίκαιον καὶ τὴν δικαιοσύνην τὴν περὶ ταῦτα. Τὸ τοίνυν δίκαιόν ἐστι τὸ πρὸς
5 ἕτερον ὡς ἁπλῶς εἰπεῖν τὸ ἴσον. Τὸ γὰρ ἄδικον τὸ ἄνισόν ἐστιν· ὅταν γὰρ τῶν μὲν ἀγαθῶν τὰ μείζω αὑτοῖς νέμωσι, τῶν δὲ κακῶν τὰ ἐλάσσονα, ἄνισον τοῦτ' ἐστί, καὶ [w] οὕτως [x] ἀδικεῖν καὶ ἀδικεῖσθαι οἴονται. Δῆλον ἄρα ὅτι ἐπειδὴ ἡ ἀδικία ἐν ἀνίσοις, ἡ δικαιοσύνη καὶ τὸ δίκαιον ἐν ἰσότητι συμ-
6 βολαίων. Ὥστε δῆλον ὅτι ἡ δικαιοσύνη μεσότης τις ἂν εἴη [y] ὑπερβολῆς καὶ ἐλλείψεως καὶ πολλοῦ καὶ ὀλίγου. Ὅ τε γὰρ ἄδικος τῷ ἀδικεῖν [z] πλεῖον ἔχει, καὶ ὁ ἀδικούμενος δὲ τῷ ἀδικεῖσθαι ἔλαττον· τὸ δέ γε μέσον τούτων δίκαιόν ἐστιν. Τὸ δὲ μέσον ἴσον, ὥστε τὸ ἴσον [a] ἂν πλείονος καὶ ἐλάττονος
7 εἴη δίκαιον, καὶ δίκαιος δὲ ὁ τὸ ἴσον βουλόμενος ἔχειν. Τὸ δέ γε ἴσον ἐν ἐλαχίστοις δυσὶν ἐγγίνεται· τὸ ἄρα πρὸς ἕτερον ἴσον εἶναι δίκαιόν ἐστι, καὶ δίκαιος ὁ τοιοῦτος ἂν εἴη. Ἐπεὶ οὖν ἡ δικαιοσύνη ἐν δικαίῳ καὶ ἐν ἴσῳ καὶ ἐν μεσότητι,

[p] φησὶ Mb. [q] πάσας] τὰς Mb. [r] τέλειος Mb. [s] δή om. Mb. [t] οὐδὲ] ἢ οὐδὲ Kb. [v] ὁ ante ἀνδρεῖος et ἐγκρατὴς om. Kb. [w] οὕτως] οὐ Mb. [x] ἄδικον Kb, δίκαιον Mb. [y] ὑπεροχῆς Kb. [z] πλέον Mb. [a] ἂν post εἴη Mb.

τὸ μὲν δίκαιον ἔν τισι λέγεται δίκαιον, τὸ δ' ἴσον τισὶν ἴσον,
τὸ δὲ μέσον τισὶ μέσον, ὥσθ' ἡ δικαιοσύνη καὶ τὸ δίκαιον
ἔσται καὶ πρός τινας καὶ ἔν τισιν. Ἐπεὶ οὖν ἐστὶ [b] τὸ δί- 8
καιον ἴσον, καὶ τὸ [c] τῷ ἀνάλογον ἴσον δίκαιον ἂν εἴη. Τὸ
δ' ἀνάλογον ἐν τέτταρσι γίνεται ἐλαχίστοις· ὡς γὰρ τὸ Α
πρὸς τὸ Β, τὸ Γ πρὸς τὸ Δ. Οἷον ἀνάλογόν ἐστι τὸν τὰ
πολλὰ κεκτημένον πολλὰ εἰσφέρειν, τὸν δὲ τὰ ὀλίγα κεκτη-
μένον ὀλίγα· πάλιν ὁμοίως τὸν μὲν πολλὰ πεπονηκότα πολλὰ
λαμβάνειν, τὸν δὲ ὀλίγα πεπονηκότα ὀλίγα λαμβάνειν. Ὡς 9
δ' [d] ἔχει ὁ πεπονηκὼς πρὸς τὸν μὴ πεπονηκότα, οὕτω τὰ
πολλὰ πρὸς τὰ ὀλίγα· [e] ὡς δ' ὁ πεπονηκὼς πρὸς τὰ πολλά,
οὕτως ὁ μὴ πεπονηκὼς πρὸς τὰ ὀλίγα. Ἔοικε δὲ καὶ Πλά-
των τῇ ἀναλογίᾳ ταύτῃ [f] τοῦ δικαίου χρῆσθαι ἐν τῇ πολι-
τείᾳ. Ὁ μὲν γὰρ γεωργός, φησί, σῖτον ποιεῖ, ὁ δ' οἰκο- 10
δόμος οἰκίαν, ὁ δ' ὑφάντης ἱμάτιον, ὁ δὲ σκυτοτόμος ὑπό-
δημα. Ὁ μὲν οὖν γεωργὸς τῷ οἰκοδόμῳ σῖτον δίδωσιν, ὁ
δ' οἰκοδόμος τῷ γεωργῷ οἰκίαν· ὁμοίως [g] δὲ οἱ ἄλλοι πάντες
οὕτως ἔχουσιν ὥστε τὰ παρ' αὑτοῖς ἀντικαταλλάττεσθαι τῶν
παρὰ τοῖς ἄλλοις. Ἔστι δ' ἡ ἀναλογία αὕτη· ὡς γὰρ ὁ 11
γεωργὸς τῷ οἰκοδόμῳ, οὕτως ὁ οἰκοδόμος τῷ γεωργῷ· ὁμοίως
τῷ σκυτεῖ, τῷ ὑφάντῃ, τοῖς ἄλλοις πᾶσιν ἡ αὐτὴ ἀναλογία
[h] πρὸς ἀλλήλους γίνεται, καὶ συνέχει δ' ἡ αὐτὴ ἀναλογία
[i] τὴν πολιτείαν. Ὥστε τὸ δίκαιον [k] εἶναι ἔοικε τὸ ἀνάλογον·
τὸ γὰρ δίκαιον συνέχει τὰς πολιτείας, τὸ αὐτὸ δ' ἐστὶ τὸ
δίκαιον τῷ [l] ἀνάλογον. Ἐπεὶ [m] δὲ ὁ οἰκοδόμος πλείονος 12
ἄξιον ποιεῖ τὸ αὑτοῦ ἔργον ἢ ὁ σκυτεύς, καὶ ἦν ἔργον ἀντι-
καταλλάττεσθαι [n] τῷ σκυτεῖ πρὸς τὸν οἰκοδόμον, ἀνθ' ὑπο-
δημάτων δ' οὐκ ἦν οἰκίαν λαβεῖν, ἐνταῦθα ἤδη [o] ἐνόμισαν, οὗ
πάντα ταῦτα ὠνητά ἐστιν, ἀργύριον προσαγορεύσαντες [p] νό-
μισμα, τούτῳ χρῆσθαι, καὶ τὴν ἀξίαν ἕκαστον ἑκάστου [q] δι-

[b] δίκαιον τὸ Kb. [c] τῷ] τούτῳ Kb. [d] ὁ πεπονηκὼς ἔχει Kb. [e] ὡς— ὀλίγα om. Mb. [f] τὸ δίκαιον Kb. [g] δὲ] καὶ Mb. [h] πρὸς ἀλλήλους om. Mb. [i] τὰς πολιτείας Mb. [k] ἔοικεν εἶναι Kb. [l] ἀναλόγωι Kb. [m] δὴ Mb. [n] τῷ] καὶ τῶ Kb. [o] ἐνόμισαν ταῦτα πάντα ὠνητὰ καί τι ἀργύριον προσαγορεύοντες Mb.. [p] νομίσματι Kb. [q] διδόντες Mb.

δόντας τὴν ἄλλαξιν ποιεῖσθαι παρ' [r]ἀλλήλων, καὶ τούτῳ τὴν
13 πολιτικὴν κοινωνίαν συνέχειν. Ἐπεὶ οὖν τὸ δίκαιόν ἐστιν ἐν
τούτοις καὶ τοῖς εἰρημένοις ἔμπροσθεν, ἡ περὶ ταῦτα δικαιο-
σύνη ἂν εἴη τῇ ἕξει ὁρμὴν ἔχουσα μετὰ προαιρέσεως περὶ
ταῦτα καὶ ἐν τούτοις. Ἔστι δὲ [s]δίκαιον καὶ ἀντιπεπονθός,
οὐ μέντοι γε ὡς οἱ [t]Πυθαγόρειοι ἔλεγον. Ἐκεῖνοι μὲν γὰρ
14 ᾤοντο δίκαιον εἶναι, ἅ τις ἐποίησε, ταῦτ' ἀντιπαθεῖν. Τὸ
δὴ τοιοῦτον οὐκ ἔστι πρὸς ἅπαντας. Οὐ γάρ ἐστι δίκαιον
οἰκέτῃ πρὸς ἐλεύθερον [v]ταὐτόν· ὁ οἰκέτης γὰρ ἐὰν πατάξῃ
τὸν ἐλεύθερον, οὐκ ἔστι [w]δίκαιος ἀντιπληγῆναι, ἀλλὰ πολ-
λάκις. Καὶ τὸ ἀντιπεπονθὸς [x]δὲ δίκαιόν ἐστιν ἐν τῷ ἀνά-
λογον· ὡς γὰρ ὁ ἐλεύθερος ἔχει πρὸς τὸν δοῦλον τῷ βελ-
15 τίων εἶναι, οὕτως τὸ ἀντιποιῆσαι πρὸς τὸ ποιῆσαι. Ὁμοίως
δὲ καὶ ἐλευθέρῳ πρὸς ἐλεύθερον ἕξει. Οὐ γὰρ δίκαιον, εἴ
τις τὸν ὀφθαλμὸν ἐξέκοψέ τινος, ἀντεκκοπῆναι μόνον, ἀλλὰ
πλείονα παθεῖν, [y]ἀκολουθήσαντα τῇ ἀναλογίᾳ· καὶ γὰρ ἦρξε
πρότερος καὶ ἠδίκησεν, ἀδικεῖ δὲ κατ' ἀμφότερα, ὥστε ἀνά-
λογον καὶ τὰ ἀδικήματα, καὶ τὸ ἀντιπαθεῖν πλείω ὧν ἐποίησε
16 δίκαιόν ἐστιν. Ἐπεὶ δὲ τὸ δίκαιον πολλαχῶς λέγεται, διο-
ριστέον ἂν εἴη ὑπὲρ ποίου δικαίου ἐστὶν ἡ σκέψις. Ἔστι
δὴ δίκαιον τό, ὥς φασίν, οἰκέτῃ πρὸς δεσπότην καὶ υἱῷ πρὸς
πατέρα. Τὸ δ' ἐν τούτοις δίκαιον [z]ὁμωνύμως ἂν δόξειεν λέ-
γεσθαι τῷ πολιτικῷ δικαίῳ. Ἔστι γὰρ δίκαιον ὑπὲρ οὗ
17 ἐστὶν ἡ σκέψις, τὸ πολιτικὸν δίκαιον. Τοῦτο γὰρ μάλιστά
ἐστιν ἐν ἰσότητι· κοινωνοὶ γὰρ οἱ [a]πολῖταί τινες, καὶ ὅμοιοι
βούλονται εἶναι τῇ φύσει, τῷ δὲ τρόπῳ ἕτεροι. Τῷ δὲ υἱῷ
πρὸς πατέρα καὶ οἰκέτῃ πρὸς δεσπότην οὐκ ἂν δόξειεν εἶναι
δίκαιον οὐθέν· οὔτε γὰρ τῷ [b]ποδὶ τῷ ἐμῷ πρὸς ἐμὲ [c]οὔτε
18 τῇ χειρί, ὁμοίως δ' οὐδ' ἑκάστῳ τῶν μορίων. Ὡσαύτως ἂν
οὖν δόξειεν ἔχειν καὶ ὁ υἱὸς πρὸς πατέρα· ὥσπερ γὰρ μέρος

[r] ἀλλήλου, omissis καὶ τούτῳ, K[b]. [s] καὶ δίκαιον M[b]. [t] πυθαγόριοι K[b].M[b]. [v] ταυτά K[b], om. M[b]. [w] δίκαιον M[b]. [x] δὲ om. M[b]. [y] ἀκολουθήσοντα K[b]. [z] ὁμώνυμον M[b]. [a] πολιτικοί K[b]. [b] παιδὶ K[b]. [c] οὔτε] οὐδὲ K[b].M[b].

τί ἐστι τοῦ πατρὸς ὁ υἱός, πλὴν ὅταν ἤδη λάβῃ τὴν τοῦ ἀν-
δρὸς τάξιν καὶ χωρισθῇ [d] ὑπ' [e] αὐτοῦ, τότ' ἤδη ἐν ἰσότητι καὶ
ὁμοιότητί ἐστι τῷ πατρί· οἱ δὲ πολῖται τοιοῦτοί τινες ἐθέ-
λουσιν εἶναι. Ὡς δ' αὔτως οὐδ' οἰκέτῃ πρὸς δεσπότην ἐστὶ 19
δίκαιον διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν· τοῦ γὰρ δεσπότου τί ἐστιν ὁ
οἰκέτης. [f] Ἀλλὰ δὴ καὶ εἰ [g] ἔστιν αὐτῷ δίκαιον, τὸ οἰκονο-
μικὸν δίκαιον πρὸς αὐτόν ἐστιν. Οὐ τοῦτο δέ γε ἡμεῖς ζη-
τοῦμεν, ἀλλὰ τὸ πολιτικόν· ἐν ἰσότητι γὰρ καὶ ὁμοιότητι
τὸ πολιτικὸν δίκαιον ἔοικεν εἶναι. Ἀλλὰ δὴ τὸ μὲν ἐν [h] ἀν- 20
δρὸς καὶ γυναικὸς κοινωνίᾳ δίκαιόν ἐστιν ἐγγὺς τοῦ πολιτι-
κοῦ δικαίου· χεῖρον μὲν [i] γὰρ ἡ γυνὴ τοῦ ἀνδρός, ἀλλ' οἰκειό-
τερον, καὶ μετέχει ἰσότητός πως μᾶλλον, διότι ἐγγὺς τῆς
πολιτικῆς κοινωνίας ὁ βίος αὐτῶν, ὥστε καὶ τὸ δίκαιον τὸ
γυναικὶ πρὸς ἄνδρα μάλιστά πως ἤδη τῶν ἄλλων πολιτικόν
ἐστιν. Ἐπεὶ οὖν ἐστὶ δίκαιον τὸ ἐν πολιτικῇ κοινωνίᾳ [k] ὄν, 21
ἡ δικαιοσύνη καὶ ὁ δίκαιος περὶ τὸ πολιτικὸν δίκαιον ἔσται.
Τῶν δὲ δικαίων ἐστὶ τὰ μὲν φύσει τὰ δὲ νόμῳ. Δεῖ δ' οὕτως
ὑπολαμβάνειν μὴ ὡς μηδέποτε ἂν μεταπεσόντα· καὶ γὰρ τὰ
φύσει ὄντα μεταλαμβάνουσι μεταβολῆς. Λέγω δ' οἷον εἰ
τῇ ἀριστερᾷ μελετῷμεν πάντες ἀεὶ βάλλειν, γινοίμεθ' ἂν
ἀμφιδέξιοι· ἀλλὰ φύσει γε ἀριστερά ἐστι, καὶ τὰ δεξιὰ
οὐδὲν ἧττον φύσει βελτίω ἐστὶ τῆς ἀριστερᾶς, κἂν πάντα
ποιῶμεν τῇ ἀριστερᾷ καθάπερ τῇ δεξιᾷ. Οὐδ' ὅτι μετα-
πίπτουσι, διὰ τοῦτ' οὐκ ἔστι φύσει· ἀλλ' εἰ ὡς ἐπὶ τὸ
πολὺ καὶ τὸν πλείω χρόνον οὕτω διαμένει ἡ ἀριστερὰ οὖσα
[l] ἀριστερὰ καὶ ἡ δεξιὰ δεξιά, τοῦτο φύσει ἐστίν. Ὡσαύ- 22
τως ἐπὶ τῶν φύσει δικαίων, μή, εἰ [m] μεταβάλλει διὰ τὴν
ἡμετέραν χρῆσιν, διὰ τοῦτ' οὐκ ἔστι δίκαιον φύσει, ἀλλ'
ἔστιν. Τὸ γὰρ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ διαμένον, τοῦτο [n] φύσει δί-
καιον προφανές. Ὃ γὰρ ἂν ἡμεῖς θώμεθα καὶ νομίσωμεν,
τοῦτο καὶ ἔστι δίκαιον ἤδη καὶ καλοῦμεν κατὰ νόμον δίκαιον.

[d] nonne ἀπ'? [e] αὐτῆς K^b. [f] ἀλλ' ἤδη M^b. [g] ἔστιν om. M^b.
[h] γυναικὸς καὶ ἀνδρὸς K^b. [i] γάρ ἐστιν ἡ K^b. [k] ὄν] ἐστὶ καὶ M^b.
[l] ἀριστερὰ post οὖσα om. K^b. [m] μεταβάλλοι M^b. [n] φύσει om. M^b.

23 Βέλτιον οὖν δίκαιον τὸ κατὰ φύσιν τοῦ κατὰ νόμον. Ἀλλ' ὃ
ζητοῦμεν, δίκαιόν ἐστι πολιτικόν. Τὸ δὲ πολιτικόν ἐστι τὸ
νόμῳ, οὐ τὸ φύσει. Τὸ δ' ἄδικον καὶ τὸ ἀδίκημα δόξειεν
ἂν εἶναι [o] οὕτω ταὐτόν, [p] οὐκ ἔστι δέ· τὸ μὲν γὰρ ἄδικόν ἐστι
τὸ νόμῳ ὡρισμένον, οἷον [q] τὸ παρακαταθήκην ἀποστερῆσαι
ἄδικόν ἐστιν, τὸ δ' ἀδίκημά ἐστι τὸ [r] ἤδη ἀδίκως τι πρᾶξαι.
24 Ὁμοίως δὲ τὸ δίκαιον καὶ τὸ δικαιοπράγημα οὐ ταὐτόν· τὸ
μὲν γὰρ δίκαιον τὸ τῷ νόμῳ ὡρισμένον, τὸ δὲ δικαιοπράγημα
τὸ τὰ δίκαια πράττειν. Πότε οὖν τὸ δίκαιον, καὶ πότε οὔ;
Ὡς ἁπλῶς μὲν εἰπεῖν, ὅταν πράττῃ κατὰ προαίρεσιν καὶ
ἑκουσίως (τὸ δ' ἑκουσίως ὃ ἦν, εἴρηται ἐν τοῖς ἐπάνω ἡμῖν) καὶ
ὅταν εἰδὼς καὶ ὃν καὶ ᾧ καὶ οὗ ἕνεκα, [s] οὕτως δίκαιον πράτ-
25 τει. Ὁμοίως καὶ ὡσαύτως καὶ [t] ὁ ἄδικος ἔσται ὁ εἰδὼς καὶ ὃν
καὶ ᾧ καὶ οὗ ἕνεκα. Ὅταν δὲ μηθὲν [v] τούτων εἰδὼς πράξῃ τι
ἄδικον, ἄδικος μὲν οὐκ ἔστιν, ἀτυχὴς δέ· εἰ γὰρ οἰόμενος τὸν
πολέμιον [w] ἀποκτείνειν τὸν πατέρα ἀπέκτεινεν, ἄδικον μέν [x] τι
26 ἔπραξεν, ἀδικεῖ μέντοι οὐθένα, ἀτυχεῖ δέ. [y] Ὥστε οὖν τὸ μὴ
ἀδικεῖν τὰ ἄδικα πράττοντα ἐν τῷ ἀγνοεῖν ἐστὶ τοῦτο, ὃ καὶ
μικρὸν ἐπάνω ἐλέγετο, ὅταν μὴ εἰδὼς μήθ' ὃν βλάπτει μήθ'
ᾧ [z] μήθ' οὗ ἕνεκεν. Ἀλλ' ἤδη [a] καὶ τὴν ἄγνοιαν διοριστέον
ἐστί, πῶς ἂν γινομένης τῆς ἀγνοίας, ὃν βλάπτει, οὐκ ἀδι-
27 κήσει. Ἔστω δὴ οὗτος ὁ διορισμός· ὅταν μὲν γὰρ ἡ ἄγνοια
αἰτία ᾖ τοῦ πρᾶξαί τι, οὐχ ἑκὼν τοῦτο πράττει, ὥστε οὐκ
ἀδικεῖ· ὅταν δὲ τῆς ἀγνοίας αὐτὸς ᾖ αἴτιος, καὶ πράττῃ [b] τι
κατὰ τὴν ἄγνοιαν ἧς αὐτὸς αἴτιός ἐστιν, οὗτος ἤδη ἀδικεῖ,
28 καὶ δικαίως [c] αἴτιος ὁ τοιοῦτος κληθήσεται. Οἷον ἐπὶ τῶν
μεθυόντων· οἱ γὰρ μεθύοντες καὶ πράξαντές τι κακὸν ἀδικοῦ-
σιν· τῆς γὰρ ἀγνοίας [d] αὐτοί εἰσιν αἴτιοι· ἐξῆν γὰρ αὐτοῖς
μὴ πίνειν τοσοῦτον ὥστ' ἀγνοήσαντας τύπτειν τὸν πατέρα.

[o] οὕτω] οὐ K^b. [p] οὐκ ἔστι δέ om. K^b. [q] τὴν K^b. [r] ἤδη om. M^b. [s] οὗτος K^b. [t] ὁ post καὶ om. M^b. [v] εἰδὼς τούτων M^b. [w] ἀποκτενεῖν M^b. [x] τι] τοι K^b, om. M^b. [y] ὥστε] ἐπεὶ K^b. [z] μηδ' codices. [a] καὶ om. M^b. [b] τι om. M^b. [c] ὁ τοιοῦτος αἴτιος M^b. [d] αὐτοί] αὐτοῖς K^b, αὐτοὶ αὐτοῖς corr. K^b.

[e] Ὁμοίως ἐπὶ τῶν ἄλλων ἀγνοιῶν [f] ὅσαι μὲν γίνονται δι' αὐτούς, οἱ [g] κατὰ ταύτας ἀδικοῦντες ἄδικοι· ὧν δὲ μὴ αὐτοί εἰσιν αἴτιοι, ἀλλ' ἡ ἄγνοια κἀκείνοις ἐστὶν αἰτία τοῖς πράξασι [h] τοῦ πρᾶξαι, οὐκ ἄδικοι. Ἔστι δ' ἡ τοιαύτη ἄγνοια 29
[i] ἡ φυσική, οἷον τὰ παιδία ἀγνοοῦντα τοὺς πατέρας τύπτουσιν, ἀλλ' ἡ ἐν τούτοις ἄγνοια φυσικὴ οὖσα οὐ ποιεῖ διὰ τὴν πρᾶξιν ταύτην τὰ παιδία λέγεσθαι ἄδικα· ἡ γὰρ ἄγνοια αἰτία τοῦ πράττειν ταῦτα, τῆς δ' ἀγνοίας οὐκ αὐτὰ αἴτια, διὸ [k] οὐδ' ἄδικα λέγονται. Ὑπὲρ [l] δὲ δὴ τοῦ ἀδικεῖσθαι πῶς; 30
Πότερον ἑκόντα ἔστιν ἀδικεῖσθαι ἢ οὔ; Δίκαια μὲν γὰρ καὶ ἄδικα πράττομεν ἑκόντες, ἀδικούμεθα δὲ οὐκέτι ἑκόντες· τὸ γὰρ κολάζεσθαι φεύγομεν, ὥστε δῆλον ὅτι οὐκ ἂν ἀδικοίμεθα ἑκόντες. Οὐδεὶς γὰρ ἑκὼν βλάπτεσθαι ὑπομένει· τὸ γὰρ ἀδικεῖσθαι βλάπτεσθαί ἐστιν. Ναί, ἀλλ' εἰσί τινες οἳ 31
δέον [m] αὐτοὺς τὸ ἴσον ἔχειν παραχωροῦσί τισιν, ὥστε εἰ τὸ ἴσον ἔχειν ἦν δίκαιον, τὸ [n] δ' ἔλαττον ἔχειν ἀδικεῖσθαί ἐστιν, [o] ἔλαττον δὲ ἑκὼν ἔχει, ἑκὼν ἄρα, φησίν, ἀδικεῖται. Ἀλλ' ἐντεῦθεν δῆλον πάλιν ὅτι οὐχ ἑκών. Πάντες γὰρ οἱ ἔλαττον 32
λαμβάνοντες ἀντικαταλλάττονται ἢ τιμὴν ἢ ἔπαινον ἢ δόξαν ἢ φιλίαν ἢ [p] ἄλλο τι τῶν τοιούτων· ὁ δ' ἀντικαταλλαττόμενός [q] τι ἀνθ' οὗ προΐεται, οὐκέτι ἀδικεῖται. Εἰ δὲ μὴ ἀδικεῖται, [r] οὐδὲ ἑκὼν ἄρα. Ἔτι πάλιν οἱ τὸ ἔλαττον λαμβά- 33
νοντες καὶ ἀδικούμενοι, ᾗ οὐκ ἴσον λαμβάνουσιν, οὗτοι καλλωπίζονται [s] καὶ σεμνύνονται ἐπὶ [t] τοῖς τοιούτοις, ὅτι φασὶν "ἐξόν μοι ἴσον λαμβάνειν οὐκ ἐλάμβανον, ἀλλὰ παρῆκα τῷ "πρεσβυτέρῳ ἢ τῷ φίλῳ." Ἀδικούμενος δέ γε οὐδεὶς σεμνύνεται. Εἰ δ' ἐπὶ τοῖς ἀδικήμασι μὴ σεμνύνονται, ἐπὶ δὲ τούτοις σεμνύνονται, ὅλως οὐκ [v] ἂν ἀδικοῖντο [w] οὕτως ἐλαττούμενοι. Εἰ δὲ μὴ ἀδικοῦνται, οὐδ' ἂν ἑκόντες ἀδικοῖντο. 34

[e] ὁμοίως] καὶ K^b. [f] ὅσοις μὲν γίνεταί τι δι' M^b. [g] κατ' αὐτὰς M^b. [h] τοῦτο M^b. [i] ἡ post ἄγνοια om. K^b. [k] οὐδ'] οὐκ M^b. [l] δὲ om. M^b. [m] αὐτοῖς M^b. [n] δ' om. K^b. [o] ἐλάττω K^b. [p] τι ἄλλο M^b. [q] τι ἀνθ'] ταῦθ' M^b. [r] οὐδὲ ἑκὼν ἄρα om. M^b. [s] καὶ σεμνύνονται om. M^b. [t] τῶν τοιούτων K^b. [v] ἀδικοῖντ' ἂν M^b. [w] οἱ οὕτως K^b.

Πρὸς δὴ ταῦτα καὶ τοὺς τοιούτους λόγους ὁ ἐπὶ τοῦ ἀκρατοῦς λόγος ἐναντιοῦται· ὁ γὰρ ἀκρατὴς βλάπτει [x] αὐτὸς [y] αὑτὸν τὰ φαῦλα πράττων, καὶ ἑκών γε ταῦτα πράττει, βλάπτει [z] ἄρα αὐτὸς αὑτὸν εἰδώς, ὥσθ' ἑκὼν αὐτὸς ὑφ' αὑτοῦ ἀδικεῖται. Ἀλλ' ἐνταῦθα ὁ διορισμὸς [a] προστεθεὶς κωλύσει
35 τὸν λόγον τοῦτον. Ἔστι δὲ [b] ὁ διορισμὸς οὗτος, τὸ μηδένα βούλεσθαι ἀδικεῖσθαι. Ὁ δέ [c] γε ἀκρατὴς βουλόμενος πράττει τὰ κατὰ τὴν ἀκρασίαν, ὥστε αὐτὸς αὑτὸν ἀδικεῖ· βούλεται ἄρα τὰ φαῦλα πράττειν αὑτῷ. Ἀλλ' οὐδεὶς βούλεται ἀδικεῖσθαι, ὥστ' οὐδ' ὁ ἀκρατὴς αὐτὸς αὑτὸν ἑκὼν ἀδικοίη.
36 Ἀλλ' ἴσως ἐνταῦθα πάλιν ἀπορήσειεν ἄν τις, ἆρά γε ἐνδέχεται [d] αὐτὸν αὑτὸν ἀδικεῖν; Ἐκ μὲν δὴ τοῦ ἀκρατοῦς σκοπουμένῳ ἔοικεν ἐνδέχεσθαι. Καὶ πάλιν οὕτως. Εἰ γὰρ ἃ ὁ νόμος πράττειν τάττει, ταῦτά ἐστι δίκαια, ὁ μὴ πράττων ταῦτα ἀδικεῖ· καὶ εἰ πρὸς ὃν κελεύει πράττειν, πρὸς τοῦτον
37 εἰ μὴ πράττει, τοῦτον ἀδικεῖ. Ὁ δὲ νόμος κελεύει σώφρονα εἶναι, οὐσίαν κεκτῆσθαι, σώματος ἐπιμελεῖσθαι, καὶ τἆλλα τὰ τοιαῦτα· ὁ ἄρα ταῦτα μὴ πράττων ἀδικεῖ αὑτόν· εἰς οὐθένα γὰρ [e] ἄλλον τῶν τοιούτων ἀδικημάτων ἡ ἀναφορά ἐστιν. Ἀλλὰ μή ποτε [f] ταῦτα οὐκ ἀληθῆ ᾖν, οὐδ' ἐνδέχεται αὐτὸν
38 ἀδικεῖν αὑτόν. Τὸν γὰρ αὐτὸν οὐκ ἐνδέχεται κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον πλεῖον ἔχειν καὶ ἔλαττον, οὐδ' ἑκόντα ἅμα καὶ ἄκοντα· ἀλλὰ μὴν ὁ ἀδικῶν, ᾗ ἀδικεῖ, πλεῖον ἔχει, ὁ δ' ἀδικούμενος, ᾗ ἀδικεῖται, ἔλαττον· εἰ ἄρα αὐτὸς αὑτὸν ἀδικεῖ, ἐνδέχεται τὸν αὐτὸν κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον καὶ πλεῖον ἔχειν καὶ ἔλαττον. Ἀλλὰ τοῦτ' ἀδύνατον· οὐκ ἄρα ἐνδέχεται [g] αὐτὸν
39 αὑτὸν ἀδικεῖν. Ἔτι ὁ μὲν ἀδικῶν ἑκὼν ἀδικεῖ, ὁ δὲ ἀδικούμενος ἄκων ἀδικεῖται, ὥστε εἰ ἐνδέχεται αὐτὸν αὑτὸν ἀδικεῖν, ἐνδέχοιτ' ἂν ἅμα καὶ ἀκουσίως καὶ ἑκουσίως πράττειν τι. Τοῦτο δὲ ἀδύνατον· οὐκ ἄρα οὐδ' οὕτως ἐνδέχεται αὐτὸν αὑτὸν ἀδικεῖν. Ἔτι εἴ τις λαμβάνοι ἐκ τῶν κατὰ μέρος ἀδι-

[x] αὐτὸς om. M^b. [y] ἑαυτὸν M^b. [z] ἄρα] δ' M^b. [a] προτεθεὶς κωλύει M^b. [b] ὁ om. M^b. [c] γε om. M^b. [d] αὐτὸν] αὐτὸς codices. [e] ἄλλων K^b. [f] ταῦτα] τὰ τοιαῦτα M^b. [g] αὐτὸν] τὸν αὐτὸν M^b.

κημάτων. Ἀδικοῦσι γὰρ [h] πάντες ἤτοι [i] παρακαταθήκην 40
ἀποστεροῦντες ἢ μοιχεύοντες ἢ κλέπτοντες ἤ τι ἄλλο τῶν
κατὰ μέρος ἀδικημάτων ποιοῦντες· οὐδεὶς δὲ πώποτε αὐτὸς
αὑτὸν παρακαταθήκην ἀπεστέρησεν, οὐδ' ἐμοίχευσε τὴν [k] αὑ-
τοῦ γυναῖκα, οὐδ' ἔκλεψεν αὐτὸς τὰ [k] αὑτοῦ, ὥστε εἰ τὸ μὲν
ἀδικεῖν ἐν τοῖς τοιούτοις ἐστί, τούτων δὲ μηθὲν ἐνδέχεται
πρὸς αὑτὸν ποιεῖν, οὐκ ἂν ἐνδέχοιτο αὑτὸν ἀδικεῖν. Εἰ δὲ 41
μή, οὐ τό γε πολιτικὸν ἀδίκημα, ἀλλὰ τὸ οἰκονομικόν· ἡ γὰρ
ψυχὴ εἰς πλείω μεμερισμένη ἔχει τι αὑτῆς τὸ μὲν χεῖρον τὸ
δὲ βέλτιον, ὥστ' εἴ τι ἐγγίγνεται τῶν ἐν ψυχῇ ἀδίκημα, τῶν
μερῶν [l] ἐστὶ πρὸς ἄλληλα. Τὸ οἰκονομικὸν γὰρ ἀδίκημα
διειλόμεθα [m] τῷ ἐπὶ [n] τὸ χεῖρον καὶ βέλτιον, ὡς γίνεσθαι
πρὸς αὑτὸν ἄδικον καὶ δίκαιον. Οὐ τοῦτο δ' ἡμεῖς ἐπισκο- 42
πούμεθα, ἀλλὰ τὸ πολιτικόν. Ὥστ' ἐν τοῖς τοιούτοις ἀδι-
κήμασιν ἐν οἷς ἡμεῖς ζητοῦμεν, οὐκ ἐνδέχεται αὐτὸν αὑτὸν
ἀδικεῖν. [o] Πότερος δὲ πάλιν ἀδικεῖ, καὶ ἐν ποτέρῳ ἐστὶ τὸ
ἀδίκημα, ἐν τῷ ἀδίκως ὁτιοῦν ἔχοντι ἢ τῷ κρίναντι καὶ τῷ
ἀπονείμαντι, ὥσπερ ἐν τοῖς ἀγῶσιν; Καὶ γὰρ ὁ λαβὼν τὸν 43
φοίνικα παρὰ τοῦ ἐφεστῶτος καὶ ταῦτα κρίναντος οὐκ ἀδικεῖ,
κἂν ἀδίκως αὐτῷ ἀποδοθῇ· ἀλλ' ἤδη ὁ κρίνας κακῶς καὶ δούς,
οὗτος ἀδικεῖ. Καὶ οὗτος ἔστι μὲν ᾗ ἀδικεῖ, ἔστι δὲ ᾗ οὐκ
ἀδικεῖ· ᾗ μὲν γὰρ τὸ τῇ ἀληθείᾳ καὶ τῇ φύσει ὂν δίκαιον μὴ
ἔκρινε, ταύτῃ [p] μὲν ἀδικεῖ, ᾗ [q] δὲ τὸ αὐτῷ δοκοῦν εἶναι δίκαιον,
οὐκ ἀδικεῖ.

[r] Ἐπειδὴ δ' ὑπὲρ τῶν ἀρετῶν εἴρηται, καὶ τίνες εἰσὶ καὶ ἐν 35
τίσι καὶ περὶ ποῖα, καὶ περὶ ἑκάστης αὐτῶν, ὅτι εἰ [s] πράττοι-
μεν κατὰ τὸν ὀρθὸν λόγον τὸ βέλτιστον, τὸ [t] μὲν οὕτως
εἰπεῖν, τὸ κατὰ τὸν ὀρθὸν λόγον [v] πράττειν, ὅμοιόν ἐστιν
ὥσπερ ἂν εἴ τις εἴποι ὅτι ὑγίεια ἄριστ' ἂν γένοιτο, εἴ τις
τὰ ὑγιεινὰ προσφέροιτο. Τὸ δὴ τοιοῦτον ἀσαφές· ἀλλ' ἐρεῖ 2

[h] ἅπαντες M^b. [i] παραθήκην K^b. [k] ἑαυτοῦ—ἑαυτοῦ K^b. [l] ἐστὶ om. K^b. [m] τῷ] τὸ K^b.M^b. [n] τὸ om. M^b. [o] πότερον K^b. [p] μὲν om. K^b. [q] δὲ ταὐτῷ δοκοῦν K^b. [r] ἐπεὶ K^b. [s] πράττομεν K^b. [t] μὲν] μὲν γὰρ M^b, μέντοι corr. [v] post πράττειν K^b. τὸ βέλτιστον.

μοι, τὰ ποῖα διασάφησον [w] ὑγιεινά ἐστιν. Οὕτω καὶ ἐπὶ
τοῦ λόγου, τί ἐστιν ὁ λόγος καὶ τίς ὁ ὀρθὸς λόγος; Ἀναγ-
καῖον ἴσως ἐστὶ πρῶτον μέν, ἐν ᾧ ὁ λόγος ἐγγίνεται, ὑπὲρ
τούτου διελέσθαι. [x] Διωρίσθη μὲν οὖν ὑπὲρ ψυχῆς ὡς τύπῳ
καὶ πρότερον, ὅτι τὸ μὲν αὐτῆς ἐστὶ λόγον [y] ἔχον, τὸ δ'
3 *ἄλογον μόριον τῆς ψυχῆς. Ἔστι [z] δὴ εἰς δύο τὴν διαίρεσιν*
ἔχον τὸ [a] λόγον ἔχον μόριον [b] τῆς ψυχῆς, ὧν ἐστὶ τὸ μὲν
βουλευτικὸν τὸ δ' ἐπιστημονικόν. Ὅτι δὲ ἕτερα ἀλλήλων
ἐστίν, ἐκ τῶν ὑποκειμένων ἂν γένοιτο φανερόν. Ὥσπερ γὰρ
δὴ ἕτερά [c] ἐστιν ἀλλήλων [d] χρῶμά τε καὶ χυμὸς καὶ ψόφος
καὶ ὀσμή, ὡσαύτως [e] καὶ τὰς αἰσθήσεις ἑτέρας αὐτῶν ἡ φύσις
ἀπέδωκεν· ψόφον μὲν γὰρ ἀκοῇ, χυμὸν δὲ γεύσει γνωρίζο-
4 *μεν, χρῶμα δὲ ὄψει. Ὁμοίως δὲ καὶ τἆλλα τὸν αὐτὸν τρό-*
πον δεῖ ὑπολαμβάνειν, [f] ἐπεὶ ἕτερα τὰ ὑποκείμενά ἐστιν, ἕτερα
καὶ τὰ τῆς ψυχῆς εἶναι μέρη οἷς ταῦτα γνωρίζομεν. Ἕτε-
ρον δ' ἐστὶ τὸ νοητὸν καὶ τὸ αἰσθητόν, ταῦτα δὲ ψυχῇ γνω-
ρίζομεν· ἕτερον [g] ἆρ' ἂν εἴη τὸ μόριον τὸ περὶ τὰ αἰσθητὰ
5 *καὶ τὰ νοητά. Τὸ δὲ βουλευτικὸν [h] καὶ προαιρετικὸν περὶ*
τὰ αἰσθητὰ καὶ ἐν κινήσει, καὶ ἁπλῶς ὅσα ἐν γενέσει τε καὶ
φθορᾷ ἐστίν. [i] Βουλευόμεθα γὰρ ὑπὲρ τούτων ἃ ἐφ' ἡμῖν
ἐστὶ καὶ πρᾶξαι καὶ μὴ πρᾶξαι προελομένοις, περὶ ἃ
[k] *ἐστι βουλὴ καὶ προαίρεσις τοῦ πρᾶξαι ἢ μὴ πρᾶξαι· ταῦτα*
δ' ἐστὶν αἰσθητὰ καὶ ἐν κινήσει τοῦ μεταβάλλειν, ὥστε τὸ
προαιρετικὸν μόριον τῆς ψυχῆς κατὰ τὸν λόγον [l] τῶν αἰσθη-
6 *τῶν ἐστίν. Τούτων [m] δὴ διωρισμένων, μετὰ ταῦτα λεκτέον*
ἂν εἴη, ἐπειδὴ ὑπὲρ ἀληθοῦς ἐστὶν ὁ λόγος καὶ [n] τἀληθὲς ὡς
ἔχει σκοπούμεθα, ἔστι [o] δ' ἐπιστήμη φρόνησις νοῦς σοφία
7 *ὑπόληψις, περὶ τί δὴ ἕκαστον τούτων ἐστίν. Ἡ μὲν [p] οὖν*

[w] *ἐστιν ὑγιεινά* Kb. [x] *διωρίσθω* Mb. [y] *ἔχον—μόριον*] *ἔχοντος μόριου* Kb, *ἔχον τὸ δ' ἄλογον καὶ τοῦ λόγου ἔχοντος μορίου* Mb. [z] *δὴ*] *δ'* Mb. [a] *ἔλλογον* Kb, *ἐν λόγον* Mb. [b] *τῆς*] *λόγον τῆς* Kb. [c] *ἀλλήλων ἐστὶ* Mb. [d] *χρώματα καὶ* Kb.Mb. [e] *καὶ*] *δὲ καὶ* Mb. [f] *ἐπεὶ δ' ἕτερα* Mb. [g] *ἄρ'* om. Mb. [h] *καὶ προαιρετικὸν* om. Kb. [i] *βουλόμεθα* Mb. [k] *ἐστι*] *ἐστι καὶ* Mb. [l] *τὸν αἰσθητόν* Kb. [m] *δὲ* Mb. [n] *τἀληθῆ* Mb. [o] *δ'*] *δ' ἡ* Kb. [p] *οὖν* om. Mb.

ἐπιστήμη ἐστὶ περὶ ἐπιστητόν, καὶ τοῦτο μετ᾽ ἀποδείξεως καὶ λόγου διατεινόμενον, ἡ δὲ φρόνησις περὶ τὰ [q]πρακτά, ἐν οἷς αἵρεσις καὶ φυγὴ καὶ ἐφ᾽ ἡμῖν ἐστὶ πρᾶξαι καὶ μὴ πρᾶξαι.
Ἔστι δὴ τῶν ποιουμένων καὶ πραττομένων οὐ ταὐτὸ [r]τὸ 8
ποιητικὸν καὶ πρακτικόν· τῶν μὲν γὰρ ποιητικῶν ἐστί [r]τι παρὰ τὴν ποίησιν ἄλλο τέλος, οἷον παρὰ τὴν οἰκοδομικήν, ἐπειδή ἐστι ποιητικὴ [s]οἰκίας, οἰκία αὐτῆς τὸ τέλος παρὰ τὴν ποίησιν. Ὁμοίως ἐπὶ τεκτονικῆς καὶ τῶν ἄλλων τῶν ποιητικῶν. Ἐπὶ δὲ τῶν πρακτικῶν οὐκ ἔστιν ἄλλο οὐθὲν τέλος 9
παρ᾽ αὐτὴν τὴν πρᾶξιν, οἷον παρὰ τὸ κιθαρίζειν οὐκ ἔστιν ἄλλο τέλος οὐθέν, ἀλλ᾽ αὐτὸ τοῦτο τέλος, ἡ ἐνέργεια καὶ ἡ πρᾶξις. Περὶ μὲν [t]οὖν τὴν πρᾶξιν καὶ τὰ [v]πρακτὰ ἡ φρόνησις, περὶ δὲ τὴν ποίησιν καὶ τὰ ποιητὰ ἡ τέχνη· ἐν γὰρ τοῖς [w]ποιητοῖς μᾶλλον ἢ [x]ἐν τοῖς πρακτοῖς ἐστὶ τὸ τεχνάζειν. Ὥστε ἡ φρόνησις ἂν εἴη ἕξις τις προαιρετικὴ καὶ πρα- 10
κτικὴ τῶν ἐφ᾽ ἡμῖν ὄντων καὶ πρᾶξαι [y]καὶ μὴ πρᾶξαι, ὅσα εἰς τὸ συμφέρον ἤδη συντείνει. Ἔστι δ᾽ ἡ φρόνησις ἀρετή, ὡς δόξειεν ἄν, οὐκ ἐπιστήμη· ἐπαινετοὶ γάρ εἰσιν οἱ φρόνιμοι, ὁ δ᾽ ἔπαινος ἀρετῆς. Ἔτι δ᾽ ἐπιστήμης μὲν πάσης ἀρετή ἐστι, φρονήσεως δὲ ἀρετὴ οὐκ ἔστιν, ἀλλ᾽ ὡς ἔοικεν, αὐτό τί ἐστιν ἀρετή. Ὁ δὲ νοῦς ἐστὶ περὶ τὰς ἀρχὰς τῶν νοητῶν 11
καὶ τῶν ὄντων· ἡ μὲν γὰρ ἐπιστήμη τῶν μετ᾽ ἀποδείξεως ὄντων ἐστίν, αἱ δ᾽ ἀρχαὶ ἀναπόδεικτοι, ὥστ᾽ οὐκ ἂν εἴη περὶ τὰς ἀρχὰς ἡ ἐπιστήμη, ἀλλ᾽ [z]ὁ νοῦς. Ἡ δὲ σοφία ἐστὶν ἐξ ἐπιστήμης καὶ νοῦ συγκειμένη. Ἔστι γὰρ ἡ σοφία καὶ 12
περὶ τὰς ἀρχὰς καὶ τὰ ἐκ τῶν ἀρχῶν ἤδη δεικνύμενα, περὶ ἃ ἡ ἐπιστήμη· ᾗ μὲν οὖν περὶ τὰς ἀρχάς, τοῦ νοῦ αὐτὴ μετέχει, ᾗ δὲ περὶ τὰ μετὰ τὰς ἀρχὰς μετ᾽ ἀποδείξεως ὄντα, τῆς ἐπιστήμης μετέχει. Ὥστε δῆλον ὅτι ἡ σοφία ἐστὶν ἔκ [a]τε νοῦ καὶ ἐπιστήμης συγκειμένη, ὥστ᾽ εἴη ἂν περὶ ταῦτα περὶ ἃ καὶ ὁ νοῦς καὶ ἡ ἐπιστήμη. Ἡ δὲ ὑπόληψίς ἐστιν, ᾗ ὑπὲρ 13

[q] πρακτικά Mb. [r] τὸ et mox τι om. Mb. [s] αἰτίας Mb. [t] οὖν om. Mb. [v] πρακτικὰ Mb. [w] ποιητικοῖς Kb. [x] ἐν τοῖς om. Kb. [y] καὶ μὴ πρᾶξαι ὅσα add. Mb. [z] ὁ om. Kb. [a] τε om. idem.

ἁπάντων ἐπαμφοτερίζομεν πρὸς τὸ καὶ εἶναι ταῦτα οὕτω καὶ μὴ εἶναι. Πότερον δ' ἐστὶν ἡ φρόνησις καὶ ἡ σοφία ταὐτὸν ἢ οὔ; Ἡ μὲν γὰρ σοφία ἐστὶ περὶ τὰ μετ' ἀποδείξεως καὶ ἀεὶ ὡσαύτως ὄντα, ἡ δὲ φρόνησις οὐ περὶ ταῦτα ἀλλὰ περὶ

14 τὰ ἐν μεταβολῇ ὄντα. Λέγω δὲ οἷον εὐθὺ μὲν ἢ καμπύλον καὶ κοῖλον καὶ τὰ τοιαῦτα [b] ἀεί ἐστι τοιαῦτα, τὰ δὲ συμφέροντα οὐκέτι οὕτως ἔχουσι [c] τὸ μὴ εἰς ἄλληλα μεταβάλλειν, ἀλλὰ μεταβάλλουσι, καὶ νῦν μὲν συμφέρει τοῦτο, αὔριον δ' οὔ, [d] καὶ τῷ μέν, τῷ δ' οὔ, καὶ οὕτω μὲν συμφέρει, [e] ἐκείνως

15 δὲ οὐ συμφέρει. Περὶ δὲ τὰ συμφέροντά ἐστιν ἡ φρόνησις, ἡ δὲ σοφία οὔ. Ἕτερον ἄρα ἡ σοφία καὶ ἡ φρόνησις. Πότερον δ' ἐστὶν ἡ σοφία ἀρετὴ ἢ οὔ, διὰ τούτων [f] ἂν δῆλον

16 γένοιτο, ὅτι ἐστὶν ἀρετὴ ἐξ αὐτῆς τῆς φρονήσεως. Εἰ γὰρ [g] ἡ φρόνησις ἀρετή ἐστιν, ὡς φαμέν, τοῦ μορίου τοῦ ἑτέρου τῶν λόγον ἐχόντων, ἔστι δὲ χείρων ἡ φρόνησις τῆς σοφίας (περὶ [h] χείρω γάρ ἐστιν· ἡ μὲν [i] γὰρ σοφία περὶ τὸ ἀΐδιον καὶ τὸ θεῖον, ὡς φαμέν, ἡ δὲ φρόνησις περὶ τὸ συμφέρον ἀνθρώπῳ), εἰ οὖν τὸ χεῖρον ἀρετή ἐστι, τό γε βέλτιον εἰκός ἐστιν ἀρετὴν εἶναι, ὥστε δῆλον ὅτι ἡ σοφία ἀρετή ἐστιν.

17 Ἡ δὲ σύνεσις τί ἐστιν ἢ περὶ τί; Ἔστι δ' ἡ σύνεσις ἐν οἷσπερ καὶ ἡ φρόνησις, περὶ τὰ [k] πρακτά. Ὁ γὰρ συνετός που λέγεται τῷ δυνατὸς βουλεύεσθαι καὶ ἐν τῷ ὀρθῶς τι κρῖναι καὶ ἰδεῖν, περὶ μικρῶν τε καὶ ἐν μικροῖς ἡ κρίσις αὐτοῦ. Ἔστιν οὖν ἡ σύνεσις καὶ ὁ συνετὸς μέρος τι φρονήσεως καὶ τοῦ φρονίμου, καὶ οὐκ ἄνευ τούτων· οὐ γὰρ ἂν χω-

18 ρίσαις τὸν συνετὸν τοῦ φρονίμου. Ὁμοίως δ' ἂν δόξειεν ἔχειν καὶ τὰ ἐπὶ τῆς δεινότητος· ἡ γὰρ δεινότης καὶ ὁ δεινὸς οὐκ ἔστι μὲν οὔτε φρόνησις οὔτε φρόνιμος, ὁ μέντοι φρόνιμος δεινός, διὸ καὶ συνεργεῖ πως τῇ φρονήσει ἡ δεινότης. Ἀλλὰ δεινὸς μὲν καὶ ὁ φαῦλος λέγεται, οἷον Μέντωρ δεινὸς

[b] ἀεί ἐστι] ἐστιν ἀεὶ corr. Mb, ἐστιν ἢ pr., ἐστι Kb. [c] τῶ μὴ εἰς ἄλλο τι μεταβάλλειν Mb. [d] καὶ τῷ μέν, τῷ δ' οὔ om. Mb. [e] ἐκείνως δὲ οὐ συμφέρει om. Kb. [f] δῆλον ἂν Kb. [g] ἡ om. Mb. [h] χεῖρόν ἐστιν Mb, omisso γάρ. [i] γὰρ om. Kb. [k] πρακτικά Mb.

μὲν ἐδόκει εἶναι, ἀλλ' οὐ φρόνιμος ἦν. Τοῦ γὰρ φρονίμου 19
καὶ τῆς φρονήσεώς ἐστι τὸ τῶν βελτίστων ἐφίεσθαι καὶ τού-
των προαιρετικὸν εἶναι καὶ πρακτικὸν ἀεί, τῆς δὲ δεινότητος
καὶ τοῦ δεινοῦ σκέψασθαι ἐκ τίνων ἂν ἕκαστον γένοιτο τῶν
[l] πρακτῶν, καὶ τὸ ταῦτα πορίσαι. Δόξειεν ἂν [m] οὖν εἶναι ὁ
δεινὸς ἐν τοῖς τοιούτοις τε καὶ περὶ ταῦτα. Ἀπορήσειε δ' 20
ἄν τις καὶ θαυμάσειε, διὰ τί ὑπὲρ ἠθῶν λέγοντες καὶ πολιτι-
κῆς τινὸς πραγματείας ὑπὲρ σοφίας λέγομεν. Ὅτι ἴσως
[n] γε πρῶτον μὲν οὐδ' ἀλλοτρία δόξειεν ἂν εἶναι ἡ σκέψις
[o] ἡ ὑπὲρ αὐτῆς, εἴπερ ἐστὶν ἀρετή, ὡς φαμέν. Ἔτι δ' ἴσως
ἐστὶ φιλοσόφου καὶ περὶ τούτων παρεπισκοπεῖν ὅσα ἐν τῷ
αὐτῷ τυγχάνουσιν ὄντα. Καὶ ἀναγκαῖον δέ, ἐπεὶ περὶ τῶν 21
ἐν ψυχῇ λέγομεν, περὶ ἁπάντων λέγειν· ἔστι δὲ καὶ ἡ σοφία
ἐν ψυχῇ, ὥστε οὐκ ἀλλοτρίως ὑπὲρ ψυχῆς ποιούμεθα τοὺς
λόγους. Ὥσπερ δ' ἔχει ἡ δεινότης πρὸς φρόνησιν, οὕτως
δόξειεν ἂν ἔχειν ἐπὶ τῶν ἀρετῶν ἁπασῶν. Λέγω δὲ οἷον 22
εἰσὶν ἀρεταὶ καὶ φύσει ἐν ἑκάστοις ἐγγινόμεναι, οἷον ὁρμαί
τινες ἐν ἑκάστῳ ἄνευ λόγου πρὸς τὰ ἀνδρεῖα καὶ τὰ δίκαια
καὶ καθ' ἑκάστην πρὸς τὰ τοιαῦτα. Ἔστι δὲ δὴ καὶ ἔθει
καὶ προαιρέσει. Αἱ δὲ δὴ μετὰ λόγου οὖσαι [p] τελέως ἀρεταί
εἰσιν ἐπαινεταὶ ἐπιγινόμεναι. Ἔστιν οὖν ἡ φυσικὴ ἀρετὴ 23
αὕτη ἡ ἄνευ λόγου χωριζομένη μὲν τοῦ λόγου μικρὰ καὶ
ἀπολειπομένη τοῦ ἐπαινεῖσθαι, πρὸς δὲ τὸν λόγον καὶ τὴν
προαίρεσιν [q] προστιθεμένη τελείαν ποιεῖ τὴν ἀρετήν. Διὸ
καὶ συνεργεῖ τῷ λόγῳ καὶ οὐκ ἔστιν ἄνευ τοῦ λόγου ἡ φυ-
σικὴ ὁρμὴ πρὸς ἀρετήν. Οὐδ' αὖ [r] ὁ λόγος καὶ ἡ προαίρεσις 24
οὐ πάνυ τελειοῦται [s] τῷ εἶναι ἀρετὴ ἄνευ τῆς φυσικῆς ὁρμῆς.
[t] Διὸ οὐκ ὀρθῶς Σωκράτης ἔλεγε, φάσκων εἶναι τὴν ἀρετὴν
[v] λόγον· οὐδὲν γὰρ ὄφελος εἶναι πράττειν τὰ ἀνδρεῖα καὶ τὰ
δίκαια, μὴ εἰδότα καὶ προαιρούμενον τῷ λόγῳ. Διὸ τὴν 25

[l] πρακτικῶν K^{b}.M^{b}. [m] οὖν om. M^{b}. [n] γε om. M^{b}. [o] ἡ post σκέψις om. K^{b}. [p] τελέως] τόδε ὡς K^{b}. [q] προστιθεμένην K^{b}. [r] ὁ om. M^{b}. [s] τὸ εἶναι ἀρετὴν M^{b}. [t] διὸ ὁ σωκράτης οὐκ ὀρθῶς M^{b}. [v] λόγους K^{b}.

ἀρετὴν ἔφη λόγον εἶναι, οὐκ ὀρθῶς, ἀλλ' οἱ νῦν βέλτιον· τὸ
γὰρ κατὰ τὸν ὀρθὸν λόγον πράττειν τὰ καλά, τοῦτό φασιν
εἶναι ἀρετήν, ὀρθῶς μὲν οὐδ' οὕτως. [w] Πράξαι μὲν γὰρ ἂν
τις τὰ δίκαια προαιρέσει μὲν οὐδεμιᾷ, οὐδὲ γνώσει τῶν κα-
λῶν, ἀλλ' ὁρμῇ τινὶ ἀλόγῳ, ὀρθῶς δὲ ταῦτα καὶ κατὰ τὸν
26 ὀρθὸν λόγον. Λέγω δέ, ὡς ἂν ὁ λόγος ὁ ὀρθὸς [x] κελεύσειεν,
οὕτως ἔπραξεν. Ἀλλ' ὅμως ἡ τοιαύτη πρᾶξις οὐκ ἔχει τὸ
ἐπαινετόν· ἀλλὰ βέλτιον, ὡς ἡμεῖς ἀφορίζομεν, τὸ μετὰ λό-
γου εἶναι τὴν ὁρμὴν πρὸς τὸ καλόν· τὸ γὰρ τοιοῦτον καὶ
ἀρετὴ καὶ ἐπαινετόν. Πότερον δ' ἐστὶν ἡ φρόνησις ἀρετὴ
27 ἢ οὔ, ἀπορήσειεν [y] ἄν τις. Οὐ μὴν ἀλλ' ἐντεῦθεν ἂν γένοιτο
δῆλον ὅτι ἀρετή. Εἴπερ γὰρ [z] ἡ δικαιοσύνη καὶ [z] ἡ ἀνδρία
καὶ αἱ ἄλλαι ἀρεταί, [a] διότι τῶν καλῶν [b] πρακτικαί, ἐπαινεταί
εἰσι, δῆλον ὡς καὶ ἡ φρόνησις τῶν ἐπαινετῶν ἄν τις εἴη καὶ
τῶν ἐν ἀρετῆς τάξει ὄντων· ἐφ' ἃ γὰρ ἡ ἀνδρία ὁρμᾷ πράτ-
28 τειν, ἐπὶ ταῦτα καὶ ἡ φρόνησις. Τὸ γὰρ ὅλον [c] ὡς ἂν αὕτη
προστάττῃ, οὕτω καὶ ἡ ἀνδρία πράττει, ὥστε εἰ αὐτὴ ἐπαι-
νετὴ τῷ ποιεῖν ἃ ἂν ἡ φρόνησις προστάττῃ, ἥ γε φρόνησις
τελείως ἂν εἴη [d] καὶ ἐπαινετὴ καὶ ἀρετή. Πότερον δ' ἐστὶν
ἡ φρόνησις πρακτικὴ ἢ οὔ, ἴδοι ἄν τις ἐντεῦθεν ἐπὶ τὰς ἐπι-
29 στήμας ἐπιβλέψας, οἷον ἐπὶ τὴν οἰκοδομικήν. Ἔστι γάρ,
ὡς φαμέν, ἐν οἰκοδομικῇ ὁ μὲν ἀρχιτέκτων τις καλούμενος, ὁ
δὲ ὑπηρετῶν τούτῳ οἰκοδόμος· οὗτος δ' ἐστὶ ποιητικὸς οἰκίας.
Ἔστι δὲ καὶ ὁ ἀρχιτέκτων, καθὸ οὗτος [e] ἐποίει οἰκίαν, ποιη-
τικὸς οἰκίας. Ὁμοίως [f] δὲ ἐπὶ τῶν ἄλλων τῶν ποιητικῶν ἔχει,
ἐν αἷς ἐστὶν ἀρχιτέκτων καὶ ὑπηρέτης τούτου. Ποιητικὸς
[g] ἄρα τινὸς καὶ ὁ ἀρχιτέκτων ἔσται, καὶ τοῦ αὐτοῦ τούτου
30 ποιητικὸς καὶ ὑπηρετικός. Εἰ τοίνυν ὁμοίως καὶ ἐπὶ τῶν
ἀρετῶν [h] ἔχει, ὅπερ εἰκὸς καὶ εὔλογον, καὶ ἡ φρόνησις ἂν εἴη
πρακτική. Αἱ γὰρ ἀρεταὶ πᾶσαι πρακτικαί εἰσιν, ἡ δὲ φρό-

[w] πράξει K^b.M^b. [x] κελεύσειεν ἂν οὕτως K^b. [y] ἂν om. K^b. [z] ἡ utrumque om. K^b. [a] διότι] διὰ τὸ K^b. [b] πρακτικαὶ καὶ ἐπαινεταί M^b. [c] ὡς αὐτὴ προστάττει M^b. [d] καὶ utrumque om. M^b. [e] ἐποίει] ἐπὶ K^b. [f] δὲ] δὲ καὶ K^b. [g] ἄρα om. K^b. [h] ἔχοι M^b.

νησις ὥσπερ ἀρχιτέκτων τις αὐτῶν ἐστίν· ὅπως γὰρ αὕτη
προστάξει, οὕτως αἱ ἀρεταὶ καὶ οἱ κατ' αὐτὰς πράττουσιν·
ἐπεὶ οὖν αἱ ἀρεταὶ πρακτικαί, καὶ ἡ φρόνησις πρακτικὴ ἂν
εἴη. Πότερον δὲ αὕτη [i] πάντων ἄρχει τῶν ἐν [k] τῇ ψυχῇ, 31
ὥσπερ δοκεῖ καὶ ἀπορεῖται, ἢ οὔ; Τῶν γὰρ βελτιόνων οὐκ
ἂν δόξειεν, οἷον τῆς σοφίας οὐκ ἄρχει. Ἀλλά, [l] φησίν, αὕτη
ἐπιμελεῖται πάντων, καὶ κυρία ἐστὶ προστάττουσα. Ἀλλ'
ἴσως ἔχει ὥσπερ ἐν οἰκίᾳ ὁ ἐπίτροπος. Οὗτος γὰρ πάντων 32
κύριος καὶ πάντα διοικεῖ· ἀλλ' οὔπω οὗτος ἄρχει πάντων,
ἀλλὰ παρασκευάζει τῷ δεσπότῃ σχολήν, ὅπως ἂν ἐκεῖνος μὴ
κωλυόμενος ὑπὸ τῶν ἀναγκαίων ἐκκλείηται τοῦ τῶν καλῶν τι
καὶ προσηκόντων πράττειν. Οὕτω καὶ ὁμοίως τούτῳ ἡ φρό-
νησις ὥσπερ ἐπίτροπός τίς ἐστι τῆς σοφίας, καὶ παρασκευά-
ζει ταύτῃ σχολὴν καὶ τὸ [m] ποιεῖν τὸ αὑτῆς ἔργον, κατέχουσα
τὰ πάθη καὶ ταῦτα σωφρονίζουσα.

Β.

Μετὰ δὲ ταῦτα ὑπὲρ ἐπιεικείας δέοι ἂν τὴν ἐπίσκεψιν
ποιήσασθαι, τί τ' ἐστὶ καὶ ἐν τίσι καὶ περὶ ποῖα. Ἔστι
δ' ἡ ἐπιείκεια καὶ ὁ ἐπιεικὴς ὁ ἐλαττωτικὸς τῶν δικαίων τῶν
κατὰ νόμον. Ἃ γὰρ ὁ νομοθέτης ἐξαδυνατεῖ καθ' ἕκαστα 2
ἀκριβῶς διορίζειν, ἀλλὰ καθόλου λέγει, ὁ ἐν τούτοις παρα-
χωρῶν, καὶ ταῦθ' αἱρούμενος ἃ ὁ νομοθέτης [n] ἐβούλετο μὲν
τῷ καθ' ἕκαστα διορίσαι, οὐκ ἠδυνήθη δέ, ὁ τοιοῦτος ἐπιεικής.
Οὐκ [o] ἔστι δὲ ἐλαττωτικὸς τῶν δικαίων ἁπλῶς· τῶν μὲν γὰρ
φύσει καὶ ὡς ἀληθῶς ὄντων δικαίων οὐκ ἐλαττοῦται, ἀλλὰ
τῶν κατὰ νόμον, ἃ ὁ νομοθέτης ἐξαδυνατῶν ἀπέλιπεν.

Ἡ δὲ εὐγνωμοσύνη καὶ ὁ εὐγνώμων ἐστὶ περὶ ταὐτὰ περὶ 2
ἃ καὶ ἡ ἐπιείκεια, περὶ τὰ [p] δίκαια τὰ ἐλλελειμμένα ὑπὸ τοῦ
νομοθέτου τῷ μὴ ἀκριβῶς διωρίσθαι, κριτικὸς ὢν τῶν ἐλλε-
λειμμένων ὑπὸ τοῦ νομοθέτου, [q] καὶ γινώσκων ὅτι ὑπὸ μὲν

[i] πάντων post ψυχῇ Mᵇ. [k] τῇ om. Kᵇ. [l] φησιν ὅτι αὕτη Mᵇ.
[m] ποιεῖν καὶ τὸ Mᵇ. [n] ἠβούλετο Mᵇ. [o] ἔτι Mᵇ. [p] δίκαια καὶ τὰ Mᵇ.
[q] καὶ γινώσκων om. Mᵇ.

τοῦ νομοθέτου ἐλλέλειπται, ἔστι μέντοι δίκαια. Ὁ τοιοῦτος
εὐγνώμων. Ἔστι μὲν οὖν οὐκ ἄνευ ἐπιεικείας ἡ εὐγνωμοσύνη·
τὸ μὲν γὰρ κρῖναι τοῦ εὐγνώμονος, τὸ [r]δὲ δὴ πράττειν [s]κατὰ
τὴν κρίσιν [t]τοῦ ἐπιεικοῦς.

3 Ἡ δέ γε εὐβουλία ἐστὶ μὲν περὶ ταὐτὰ τῇ φρονήσει
(περὶ γὰρ τὰ [v]πρακτά ἐστι τὰ περὶ αἵρεσιν καὶ φυγὴν
ὄντα), ἔστι δὲ οὐκ ἄνευ φρονήσεως· ἡ μὲν γὰρ φρόνησις
πρακτικὴ τούτων ἐστίν, ἡ δ' εὐβουλία ἕξις ἢ διάθεσις ἤ τι
τοιοῦτον ἡ ἐπιτευκτικὴ τῶν ἐν τοῖς πρακτικοῖς βελτίστων
2 καὶ συμφορωτάτων. Διὸ οὐδὲ τὰ τοιαῦτα εὐβουλίας ἂν δό-
ξειε τὰ ἀπὸ ταὐτομάτου συμβαίνοντα κατὰ τρόπον· οἷς γὰρ
μή ἐστιν ὁ λόγος ὁ σκοπῶν τὸ βέλτιστον, οὐκέτι ἂν εἴποις,
ᾧ συνέβη τι κατὰ τρόπον, τοῦτον εὔβουλον, ἀλλ' εὐτυχῆ· τὰ
γὰρ ἄνευ τοῦ λόγου τοῦ κρίνοντος γινόμενα κατορθώματα
3 εὐτυχήματά ἐστιν. Πότερον [w]δὲ τοῦ δικαίου ἐστὶ τὸ τῇ
ἐντεύξει τὸ ἴσον ἑκάστῳ ἀποδιδόναι (λέγω δὲ [x]οἷον, ὁποῖος
ἂν ᾖ ἕκαστος, τοιοῦτον γιγνόμενον ἐντυγχάνειν), ἢ οὔ;
Τοῦτο μὲν γὰρ καὶ κόλακος καὶ ἀρέσκου δόξειεν ἂν εἶναι·
ἀλλὰ τὸ κατ' ἀξίαν ἑκάστῳ ἀποδιδόναι τὴν ἔντευξιν, τοῦτο
καὶ δικαίου καὶ σπουδαίου ἁπλῶς ἂν δόξειεν εἶναι. Ἀπορή-
4 σειε δ' ἄν τις καὶ τοῦτο. Εἴπερ ἐστὶ τὸ ἀδικεῖν τὸ βλάπτειν
ἑκόντα καὶ εἰδότα καὶ ὃν καὶ [y]ὡς καὶ οὗ ἕνεκα, ἔστι δ' ἡ
βλάβη καὶ ἡ ἀδικία ἐν ἀγαθοῖς καὶ περὶ ἀγαθά, ὁ ἀδικῶν
ἄρα καὶ ὁ ἄδικος εἰδείη ἂν ὁποῖα ἀγαθὰ καὶ ὁποῖα κακά· τὸ
δέ γε ὑπὲρ τῶν τοιούτων εἰδέναι ἐστὶν ἴδιον τοῦ φρονίμου
καὶ τῆς φρονήσεως· ἄτοπον [z]δὴ συμβαίνει τὸ τῷ ἀδίκῳ συμ-
5 παρακολουθεῖν τὸ μέγιστον ἀγαθὸν τὴν φρόνησιν. Ἢ οὐκ
ἂν δόξειε παρακολουθεῖν τῷ ἀδίκῳ ἡ φρόνησις; Οὐ γὰρ
σκοπεῖ ὁ ἄδικος οὐδὲ δύναται κρίνειν τὸ ἁπλῶς ἀγαθὸν καὶ
6 τὸ αὐτῷ ἀγαθόν, ἀλλὰ διαμαρτάνει. Τῆς δὲ φρονήσεως
τοῦτό ἐστι, τὸ ὀρθῶς δύνασθαι ταῦτα θεωρεῖν, ὁμοίως ὥσπερ

[r] δ' ἤδη M^b. [s] κατὰ] καὶ κατὰ K^b, τὸ κατὰ M^b. [t] τοῦ] τῶν τοῦ K^b.
[v] πρακτέα ἐστὶ τὰ δὲ περὶ M^b. [w] δὲ] δέ ποτε K^b. [x] οἷον om. M^b.
[y] ὡς] ὅσον M^b. [z] δε M^b.

ἐπὶ τῶν κατ᾽ ἰατρικὴν τὸ μὲν ἁπλῶς ὑγιεινὸν καὶ τὸ ὑγιείας
ποιητικὸν οἴδαμεν ἅπαντες, ὅτι [a] ἐλλέβορος καὶ τὸ ἐλατήριον
καὶ αἱ τομαὶ καὶ αἱ [b] καύσεις [c] ὑγιεινά εἰσι καὶ ὑγιείας [d] ποιη-
τικά, ἀλλ᾽ ὅμως οὐκ ἔχομεν τὴν ἰατρικὴν ἐπιστήμην· οὐ γὰρ
ἔτι οἴδαμεν τὸ καθ᾽ ἕκαστον ἀγαθόν, ὥσπερ ὁ ἰατρὸς οἶδε
τίνι [e] ἐστὶ τοῦτ᾽ ἀγαθὸν καὶ πότε καὶ πῶς διακειμένῳ· ἐν
τούτῳ γὰρ ἤδη ἡ ἰατρικὴ ἐπιστήμη. Τὰ μὲν οὖν ἁπλῶς 7
ὑγιεινὰ εἰδότες ὅμως οὐκ ἔχομεν οὐδὲ παρακολουθεῖ ἡμῖν ἡ
ἰατρικὴ ἐπιστήμη. [f] Ὡς δ᾽ αὔτως ὁ ἄδικος ὅτι μὲν οὖν ἁπλῶς
καὶ ἡ τυραννὶς ἀγαθὸν καὶ ἡ ἀρχὴ καὶ ἡ ἐξουσία, οἶδεν· ἀλλ᾽
εἰ αὐτῷ ἀγαθὸν ἢ μή, ἢ πότε, ἢ πῶς διακειμένῳ, οὐκέτι οἶδεν.
Τοῦτο δ᾽ ἐστὶ μάλιστα τῆς φρονήσεως, ὥστε τῷ ἀδίκῳ οὐ
παρακολουθεῖ ἡ φρόνησις. Αἱρεῖται γὰρ τἀγαθά, ὑπὲρ ὧν 8
ἀδικεῖ, τὰ ἁπλῶς ἀγαθά, οὐ τὰ αὐτῷ ἀγαθά. Ὁ γὰρ
πλοῦτος καὶ ἡ ἀρχὴ ἁπλῶς μὲν ἀγαθόν, αὐτῷ [g] μέντοι ἴσως
οὐκ ἀγαθόν· εὐπορήσας γὰρ καὶ ἄρξας πολλὰ κακὰ αὐτὸς
[h] ἑαυτῷ ποιήσει καὶ τοῖς φίλοις· οὐ γὰρ δυνήσεται ἀρχῇ
ὀρθῶς χρήσασθαι. Ἔχει δὲ καὶ τοῦτο ἀπορίαν καὶ σκέψιν,
πότερόν ἐστι πρὸς τὸν φαῦλον ἀδικία ἢ οὔ. Εἰ γὰρ ἡ [i] μὲν 9
ἀδικία ἐστὶν ἐν βλάβῃ, ἡ δὲ βλάβη ἐν στερήσει τῶν ἀγαθῶν,
οὐκ ἂν δόξειε βλάπτειν· τὰ γὰρ ἀγαθὰ ἃ αὐτῷ οἴεται εἶναι
ἀγαθά, οὐκ ἀγαθά εἰσιν· ἡ γὰρ ἀρχὴ καὶ ὁ πλοῦτος τὸν
φαῦλον οὐ δυνάμενον αὐτοῖς χρῆσθαι ὀρθῶς βλάψει· εἰ οὖν
αὐτὸν βλάψει παραγενόμενα, ὁ τούτων στερίσκων οὐκ ἂν
δόξειεν ἀδικεῖν. Ὁ δὴ τοιοῦτος λόγος δόξειεν ἂν εἶναι πα- 10
ράδοξος τοῖς πολλοῖς· πάντες γὰρ οἴονται καὶ ἀρχῇ καὶ
δυνάμει καὶ πλούτῳ δυνατοὶ εἶναι χρῆσθαι, οὐκ ὀρθῶς ὑπο-
λαμβάνοντες. Δῆλον δὲ τοῦτο καὶ ἐκ τοῦ νομοθέτου· ὁ γὰρ 11
νομοθέτης οὐ πᾶσιν ἐπιτρέπει τὸ ἄρχειν, ἀλλ᾽ [k] ὥρισται καὶ
ἡ ἡλικία καὶ ἡ εὐπορία ἣν δεῖ ὑπάρχειν τῷ μέλλοντι ἄρχειν,

[a] ἐλέβορος Mb. [b] κλύσεις Mb. [c] ὑγιειναί Kb.Mb. [d] ποιητικαί Mb. [e] ἐστὶ] ὅτι Mb. [f] ὡσαύτως δ᾽ Mb. [g] μέντοι] μὲν Mb. [h] ἑαυτὸν ποιήσει καὶ τοὺς φίλους Mb. [i] ἀδικία μὲν Mb. [k] ὥρισται] ὡς εἴρηται Kb.

ὡς οὐ δυνατὸν ὂν [l] παντὶ ἄρχειν ὑπάρξαι. Εἰ δή τις ἀγαν-
ακτοίη ὅτι οὐκ ἄρχει ἢ οὐδεὶς αὐτὸν ἐᾷ κυβερνᾶν, "οὐ γὰρ
"ἔχεις" εἴποι ἄν τις "οὐδὲν τοιοῦτον ἐν τῇ ψυχῇ ᾧ δυνήσῃ
12 "καὶ ἄρχειν καὶ κυβερνᾶν." Ἢ ἐπὶ μὲν τοῦ σώματος ὁρῶ-
μεν οὐ δυναμένους ὑγιαίνειν τοὺς τὰ ἁπλῶς ἀγαθὰ προσφε-
ρομένους, ἀλλ' εἰ μέλλει τις ὑγιαίνειν τὸ σῶμα τὸ φαῦλον,
ὕδωρ αὐτῷ πρότερον καὶ ὀλίγα σιτία προσενεκτέον· τῷ δὲ
τὴν ψυχὴν φαύλην ἔχοντι πρὸς [m] τὸ μηθὲν κακὸν ἐργά-
ζεσθαι [n] οὐκ ἀφεκτέον καὶ πλούτου καὶ ἀρχῆς καὶ δυνάμεως
καὶ ἁπλῶς τῶν τοιούτων, ὅσῳ εὐκινητότερον καὶ εὐμεταβο-
13 λώτερον ψυχὴ σώματος; Ὥσπερ [o] γὰρ ὁ φαῦλος [p] τὸ σῶμα
οὕτως ἦν ἐπιτήδειος διαιτᾶσθαι, καὶ ὁ φαῦλος τὴν ψυχὴν
οὕτως ἐπιτήδειος διάγειν, [q] μηθὲν τῶν τοιούτων ἔχων. Ἔχει
δὲ καὶ τὸ τοιοῦτον ἀπορίαν, οἷον ἐπειδὰν μὴ [r] ᾖ [s] ἅμα πρᾶξαι
14 τἀνδρεῖα καὶ τὰ δίκαια, [t] πότερ' ἄν τις πράξειεν; Ἐν μὲν δὴ
ταῖς φυσικαῖς ἀρεταῖς ἔφαμεν τὴν ὁρμὴν μόνον δεῖν [v] τὴν
πρὸς τὸ καλὸν ὑπάρχειν ἄνευ λόγου· ᾧ δ' ἐστὶν αἵρεσις, ἐν
τῷ λόγῳ καὶ τῷ λόγον ἔχοντί ἐστιν. Ὥστε τὸ ἅμα [w] ἑλέ-
σθαι παρέσται, καὶ ἡ τελεία ἀρετὴ ὑπάρξει, ἣν ἔφαμεν μετὰ
15 φρονήσεως εἶναι. Οὐκ ἄνευ δὲ τῆς φυσικῆς ὁρμῆς τῆς ἐπὶ
τὸ καλόν, οὐδ' ἐναντιώσεται [x] ἀρετὴ ἀρετῇ· πέφυκε γὰρ ὑπεί-
κειν τῷ λόγῳ, ἢ ὡς οὗτος [y] προστάττει, ὥστ' ἐφ' [z] ὃ ἂν
οὗτος ἄγῃ, ἐπὶ τοῦτο ἀποκλίνει· τὸ γὰρ βέλτιον οὗτός ἐστιν
16 ὁ αἱρούμενος. Οὔτε γὰρ ἄνευ τῆς φρονήσεως αἱ ἄλλαι ἀρε-
ταὶ γίνονται, οὔθ' ἡ φρόνησις τελεία ἄνευ τῶν ἄλλων ἀρε-
τῶν, ἀλλὰ συνεργοῦσί πως μετ' ἀλλήλων ἐπακολουθοῦσαι τῇ
φρονήσει. Οὐχ ἧττον δὲ καὶ τὰ τοιαῦτα ἀπορήσεται, πό-
τερόν ποτε καὶ ἐπὶ τῶν ἀρετῶν οὕτως ἔχει ὥσπερ ἐπὶ τῶν
17 ἄλλων ἀγαθῶν τῶν τ' ἐκτὸς καὶ τῶν περὶ σῶμα. Ταῦτα
γὰρ εἰς ὑπερβολὴν γινόμενα χείρους ποιεῖ, οἷον πλοῦτος

[l] πάντα Mb. [m] τὸ] τῷ Mb. [n] οὐκ om. Kb. [o] ὁ φαῦλος γὰρ Kb. [p] τὰ σώματα Kb, τῷ σώματι Mb. [q] μηθὲν τοιοῦτον Mb. [r] ᾖ] εἴη Kb, om. Mb. [s] ἅμα] ἄλλα Kb. [t] ποτ' Kb. [v] τὴν om. Kb. [w] ἑλέσθαι καὶ παρέσται καὶ Kb. [x] ἀρετῇ ἀρετή Mb. [y] πράττει Mb. [z] ὃ] ᾧ Kb.

πολὺς γενόμενος ὑπερόπτας καὶ ἀηδεῖς ἐποίησεν· ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ἀγαθῶν, ἀρχῆς τιμῆς κάλλους μεγέθους. Πότερον οὖν καὶ ἐπ' ἀρετῆς οὕτως ἔχει, ὥστε ἐάν τινι δικαιοσύνη ἢ ἀνδρία εἰς ὑπερβολὴν παραγένηται, χείρων ἔσται, ἢ
οὔ; Φησίν. Ἀλλ' ἀπὸ μὲν ἀρετῆς τιμὴ γίνεται, ἡ δὲ τιμὴ 18
μεγάλη γινομένη χείρους ποιεῖ. Ὥστε δῆλον ὅτι, [a] φησίν, ἀρετὴ εἰς ἐπίδοσιν βαδίζουσα μεγέθους χείρους ποιήσει. Τῆς δὲ τιμῆς ἡ ἀρετὴ αἰτία, ὥστε καὶ ἡ ἀρετὴ ποιοίη ἂν χείρους
μείζων γινομένη. Ἢ τοῦτο οὐκ ἀληθές; Τῆς γὰρ ἀρετῆς 19
εἰ καὶ ἄλλα πολλά ἐστιν ἔργα, ὥσπερ καὶ ἔστι, καὶ τοῦτο ἐν τοῖς μάλιστα, τὸ τοῖς ἀγαθοῖς τούτοις καὶ τοῖς τοιούτοις δύνασθαι ὀρθῶς παραγενομένοις χρῆσθαι. Εἰ δὴ ὁ σπουδαῖος παραγενομένης αὐτῷ ἢ τιμῆς ἢ ἀρχῆς μεγάλης μὴ
χρήσεται [b] ὀρθῶς τούτοις, οὐκέτι ἂν εἴη σπουδαῖος. Οὔτε 20
[c] δὴ τιμὴ οὔτε ἀρχὴ ποιήσει τὸν σπουδαῖον χείρω, ὥσπερ οὐδ' ἡ ἀρετή. Τὸ δ' ὅλον ἐπειδήπερ [d] ἡμῖν ἐν ἀρχῇ διώρισται ὅτι εἰσὶν [e] αἱ ἀρεταὶ μεσότητες, καὶ [f] ἡ μᾶλλον ἀρετὴ μᾶλλόν ἐστι μεσότης, ὥστ' οὐχ ὅτι χείρω ποιήσει εἰς μέγεθος ἡ ἀρετὴ ἰοῦσα, ἀλλὰ βελτίω· ἡ γὰρ μεσότης ἐνδείας καὶ ὑπερβολῆς τῆς τῶν παθῶν ἦν μεσότης. Ταῦτα μὲν οὖν μέχρι τούτου.

Μετὰ δὲ ταῦτα ἀναγκαῖόν ἐστιν ἑτέραν ἀρχὴν ποιησα- 4
μένους λέγειν ὑπὲρ ἐγκρατείας καὶ ἀκρασίας. Ὥσπερ δὲ [g] καὶ ἡ ἀρετὴ καὶ ἡ κακία αὗταί εἰσιν ἄτοποι, ὡσαύτως ἀναγκαῖον καὶ τοὺς περὶ τούτων λόγους λεχθησομένους ἀτόπους
γίνεσθαι. Οὐ γὰρ ὁμοία ἡ ἀρετὴ [h] αὕτη ἐστὶ ταῖς ἄλλαις· 2
ἐν μὲν γὰρ ταῖς ἄλλαις ἐπὶ ταὐτὰ καὶ ὁ λόγος καὶ τὰ πάθη ὁρμῶσι, καὶ οὐκ ἐναντιοῦνται ἀλλήλοις, ἐπὶ δὲ ταύτης ἐναντιοῦνται ἀλλήλοις ὅ τε λόγος καὶ τὰ πάθη. Ἔστι δὲ τρία τὰ ἐν [i] τῇ ψυχῇ γινόμενα, καθ' ἃ φαῦλοι λεγόμεθα, κακία
ἀκρασία θηριότης. Ὑπὲρ μὲν οὖν κακίας καὶ ἀρετῆς, τί ἐστι 3

[a] φησίν] φανερὸν Mb. [b] ὀρθῶς om. Kb. [c] δ' ἡ τιμὴ οὔτε ἡ ἀρχὴ Mb. [d] ἡμῖν] ἢ μὲν Mb. [e] αἱ om. Kb. [f] ἡ Kb. [g] καὶ prius om. Mb. [h] αὕτη] ἡ τοιαύτη Mb. [i] τῇ om. Kb.

καὶ ἐν τίσιν, εἴρηται ἡμῖν ἐν τοῖς ἐπάνω· νῦν δὲ ὑπὲρ ἀκρα-
5 σίας καὶ θηριότητος λεκτέον ἂν εἴη. Ἔστι δὲ [k] ἡ θηριότης
ὑπερβάλλουσά τις κακία· ὅταν γάρ τινα παντελῶς ἴδωμεν
φαῦλον, οὐδ' ἄνθρωπόν φαμεν εἶναι ἀλλὰ θηρίον, ὡς οὖσάν
τινα κακίαν θηριότητα. Ἡ δὲ ἀντικειμένη ἀρετὴ ταύτῃ ἐστὶν
ἀνώνυμος, ἔστι δ' ἡ τοιαύτη [l] ὑπὲρ ἄνθρωπον οὖσα, οἷον ἡρωϊκή
2 τις καὶ θεία. Ἀνώνυμος [m] δ' ἐστὶν αὕτη ἡ ἀρετή, ὅτι οὐκ ἔστι
θεοῦ ἀρετή· ὁ γὰρ θεὸς βελτίων [n] τῆς ἀρετῆς καὶ οὐ κατ'
ἀρετήν ἐστι σπουδαῖος· οὕτω μὲν γὰρ βέλτιον ἔσται ἡ ἀρετὴ
τοῦ θεοῦ. Διὸ ἀνώνυμος ἡ ἀρετὴ ἡ τῇ κακίᾳ [o] τῇ θηριότητι
ἀντικειμένη. Θέλει [p] δὲ τῇ τοιαύτῃ ἀντικεῖσθαι ἡ θεία καὶ
ὑπὲρ ἄνθρωπον· ὥσπερ γὰρ [q] καὶ ἡ κακία ἡ θηριότης ὑπὲρ
ἄνθρωπόν ἐστιν, οὕτω καὶ ἡ ἀρετὴ ἡ ἀντικειμένη.

6 Ὑπὲρ δὲ ἀκρασίας καὶ ἐγκρατείας πρῶτον [r] ἂν δέοι εἰπεῖν
τὰ ἀπορούμενα καὶ τοὺς ἐναντιουμένους λόγους τοῖς φαινομέ-
νοις, ὅπως ἐκ τῶν [s] ἀπορουμένων λόγων συνεπισκεψάμενοι,
καὶ ταῦτα ἐξετάσαντες, τὴν ἀλήθειαν ὑπὲρ αὐτῶν εἰς τὸ ἐν-
2 δεχόμενον ἴδωμεν· ῥᾷον γὰρ οὕτως ἰδεῖν τἀληθὲς ἔσται. Σω-
κράτης μὲν οὖν ὁ πρεσβύτης ἀνῄρει ὅλως καὶ οὐκ ἔφη ἀκρα-
σίαν εἶναι, λέγων ὅτι οὐθεὶς εἰδὼς τὰ κακὰ ὅτι κακά εἰσιν
ἕλοιτ' ἄν· ὁ δὲ ἀκρατὴς δοκεῖ, εἰδὼς ὅτι φαῦλά εἰσιν, αἱ-
ρεῖσθαι ὅμως, ἀγόμενος ὑπὸ τοῦ πάθους. Διὰ δὴ τὸν τοιοῦ-
3 τον λόγον οὐκ ᾤετ' εἶναι ἀκρασίαν, οὐ δὴ ὀρθῶς. Ἄτοπον
γὰρ τῷ λόγῳ τούτῳ πεισθέντας ἀναιρεῖν τὸ πιθανῶς γινό-
μενον· ἀκρατεῖς γάρ εἰσιν ἄνθρωποι, καὶ αὐτοὶ εἰδότες ὅτι
φαῦλα ὅμως ταῦτα πράττουσιν. Ἐπεὶ δ' οὖν ἔστιν ἀκρασία,
πότερον ὁ ἀκρατὴς ἐπιστήμην τινὰ ἔχει, ᾗ θεωρεῖ καὶ ἐξετά-
4 ζει τὰ φαῦλα; Ἀλλὰ πάλιν [t] ἂν δόξειεν ἄτοπον [v] τὸ κρά-
τιστον καὶ βεβαιότατον τῶν ἐν ἡμῖν ἡττᾶσθαι ὑπό τινος·
ἐπιστήμη γὰρ πάντων τῶν ἐν ἡμῖν μονιμώτατόν ἐστι καὶ

[k] ἡ om. Mb. [l] ἠπὲρ Mb, superposito rc. ὑ. [m] δ'] οὖν Mb. [n] τῶν ἀρετῶν Mb. [o] τῇ post κακίᾳ om. Kb. [p] δὴ Kb. [q] καὶ om. Kb. [r] ἂν om. codices. [s] ἀπορουμένων καὶ ἐναντιουμένων λόγων Mb. [t] ἂν] οὐκ ἂν Kb. [v] τὸ] γὰρ τὸ Kb.

βιαστικώτατον, ὥστε πάλιν ὁ λόγος οὗτος ἐναντιοῦται τῷ
μὴ εἶναι ἐπιστήμην. ‘Ἀλλ’ ἆρά γε ἐπιστήμη μὲν οὔ, δόξα δέ;
‘Ἀλλ’ εἰ δόξαν ἔχει ὁ ἀκρατής, οὐκ ἂν [w] εἴη ψεκτός. Εἰ 5
γὰρ φαῦλόν τι πράττει μὴ ἀκριβῶς εἰδὼς ἀλλὰ δοξάζων,
συγγνώμην ἄν τις ἀποδοίη προσθέσθαι τῇ ἡδονῇ καὶ πρᾶξαι
τὰ φαῦλα, μὴ ἀκριβῶς εἰδότα [x] ὅτι φαῦλά εἰσιν, ἀλλὰ [y] δο-
ξάζοντα. Οἷς δέ γε συγγνώμην ἔχομεν, τούτους οὐ ψέγο-
μεν. Ὥστε ὁ ἀκρατής, εἴπερ δόξαν ἔχει, οὐκ ἔσται ψεκτός.
‘Ἀλλ’ ἔστι ψεκτός. Οἱ δὴ τοιοῦτοι λόγοι ἀπορεῖν ποιοῦ- 6
σιν· οἱ μὲν γὰρ οὐκ ἔφασαν εἶναι ἐπιστήμην, ἄτοπόν τι γὰρ
[z] ἐποίουν συμβαίνειν, οἱ δὲ πάλιν οὐδὲ δόξαν, καὶ γὰρ οὗτοι
ἄτοπόν τι πάλιν ἐποίουν συμβαίνειν. ‘Ἀλλὰ δὴ καὶ ταῦτ’
ἄν τις ἀπορήσειεν· ἐπεὶ γὰρ δοκεῖ ὁ σώφρων καὶ ἐγκρατὴς
εἶναι, [a] πότερον τῷ σώφρονί [b] τι ποιήσει σφοδρὰς ἐπιθυμίας;
Εἰ μὲν οὖν ἔσται ἐγκρατής, σφοδρὰς δεήσει αὐτὸν ἔχειν ἐπι- 7
θυμίας· οὐ γὰρ ἂν εἴποις [c] ἐγκρατῆ, ὅστις μετρίων ἐπιθυμιῶν
κρατεῖ. Εἰ δέ γε σφοδρὰς μὴ [d] ἕξει ἐπιθυμίας, οὐκέτι ἔσται
σώφρων· [e] οὐ γὰρ σώφρων ἔσται ὁ μὴ ἐπιθυμῶν μηδὲ πά-
σχων [f] μηθέν. ‘Ἔχει δὲ καὶ τὰ τοιαῦτα [g] πάλιν ἀπορίαν· 8
συμβαίνει γὰρ ἐκ τῶν λόγων καὶ τὸν ἀκρατῆ ποτὲ ἐπαινετὸν
εἶναι καὶ τὸν ἐγκρατῆ ψεκτόν. ‘Ἔστω γάρ τις, φησί, διη-
μαρτηκὼς τῷ λογισμῷ, καὶ δοκείτω αὐτῷ λογιζομένῳ τὰ
καλὰ εἶναι φαῦλα, ἡ δ’ ἐπιθυμία ἀγέτω ἐπὶ τὰ καλά. Οὐκ- 9
οῦν ὁ μὲν λόγος οὐκ ἐάσει πράττειν, ὑπὸ δὲ τῆς ἐπιθυμίας
ἀγόμενος πράσσει· τοιοῦτος γὰρ ἦν ὁ ἀκρατής. Πράξει
ἄρα τὰ καλά· ἡ γὰρ ἐπιθυμία ἐπὶ ταῦτ’ ἀγέτω. ‘Ὁ δὲ λό-
γος κωλύσει· διαμαρτανέτω γὰρ [h] τῷ λογισμῷ τῶν καλῶν.
Οὐκοῦν οὗτος ἀκρατὴς μὲν ἔσται, ἐπαινετὸς [i] μέντοι· ᾗ γὰρ
πράττει τὰ καλά, ἐπαινετός. ‘Ἄτοπον δὴ τὸ συμβαῖνον. 10
Πάλιν [k] αὖ διαμαρτανέτω τῷ λόγῳ, καὶ τὰ καλὰ αὐτῷ μὴ

[w] εἴη om. K^b. [x] ὅτι οὐ φαῦλα M^b. et pr. K^b. [y] δοξάσαντα M^b. [z] ἐποίουν om. K^b. [a] πρότερον K^b. [b] τινι M^b. [c] ἐγκρατῆ om. K^b. [d] ἕξοι K^b. [e] οὐ] ὁ M^b. [f] οὐθέν K^b. [g] πάλιν ante καὶ M^b. [h] τῶν λογισμῶν K^b. [i] μέν M^b. [k] αὖ] δ’ αὖ K^b.

δοκείτω καλὰ εἶναι, ἡ δ' ἐπιθυμία ἀγέτω ἐπὶ τὰ καλά. Ἐγ-
κρατὴς δέ γ' ἐστὶν ὁ ἐπιθυμῶν μέν, μὴ πράττων δὲ ταῦτα
διὰ τὸν λόγον. Οὐκοῦν ὁ διαμαρτάνων τῷ λόγῳ τῶν καλῶν
κωλύσει ὧν ἐπιθυμεῖ πράττειν· κωλύει ἄρα τὰ καλὰ πράτ-
11 τειν· ἐπὶ ταῦτα γὰρ ἡ ἐπιθυμία ἦγεν. Ὁ δέ γε τὰ καλὰ
μὴ πράττων δέον πράττειν ψεκτός. Ὁ ἄρα ἐγκρατὴς ἔσται
ποτὲ ψεκτός. Ἄτοπον δὴ καὶ οὕτω τὸ συμβαῖνον. Πό-
τερον δ' ἡ ἀκρασία καὶ ὁ ἀκρατὴς ἐν ἅπασιν [l]ἔσται καὶ περὶ
πάντα, οἷον περὶ χρήματα καὶ τιμὴν καὶ ὀργὴν καὶ δόξαν
(περὶ γὰρ ταῦτα πάντα δοκοῦσιν ἀκρατεῖς εἶναι) ἢ οὔ, ἀλλὰ
περί τι ἀφωρισμένον ἐστὶν ἡ ἀκρασία, ἀπορήσειεν ἄν τις.
12 Τὰ μὲν οὖν τὴν ἀπορίαν παρέχοντα ταῦτ' ἐστίν, ἀναγκαῖον
δὲ λῦσαι τὰς ἀπορίας. Πρῶτον μὲν [m]οὖν τὴν ἐπὶ τῆς ἐπι-
στήμης· ἄτοπον γὰρ ἐδόκει εἶναι ἐπιστήμην ἔχοντα ταύτην
[n]ἀποβάλλειν ἢ μεταπίπτειν. Ὁ δ' αὐτὸς λόγος καὶ ἐπὶ
13 τῆς δόξης· οὐθὲν γὰρ διαφέρει δόξαν εἶναι ἢ ἐπιστήμην. Εἰ
γὰρ ἔσται ἡ δόξα σφοδρὰ τῷ βέβαιον εἶναι καὶ ἀμετάπει-
στον, οὐθὲν διοίσει τῆς ἐπιστήμης [o]δόξας [p]ἔχουσι τῷ πιστεύ-
ειν οὕτως ἔχειν ὡς δοξάζουσιν, οἷον Ἡράκλειτος ὁ Ἐφέσιος
14 τοιαύτην ἔχει δόξαν ὑπὲρ ὧν αὐτῷ ἐδόκει. Οὐθὲν δὴ ἄτοπον
τῷ ἀκρατεῖ, οὔτ' εἰ ἐπιστήμην ἔχει οὔτ' εἰ δόξαν οἵαν λέγο-
μεν, πράττειν τι φαῦλον. Ἔστι γὰρ [q]τὸ ἐπίστασθαι διτ-
τόν, ὧν τὸ μέν ἐστι τὴν ἐπιστήμην ἔχειν (ἐπίστασθαι γάρ
φαμεν τότε ὅταν τις ἐπιστήμην ἔχῃ), τὸ δ' ἕτερον τὸ ἐνερ-
γεῖν ἤδη τῇ ἐπιστήμῃ. Ἀκρατὴς οὖν ἐστὶν ὁ ἔχων τὴν ἐπι-
15 στήμην τῶν καλῶν, οὐκ ἐνεργῶν δὲ αὐτῇ. Ὅταν οὖν μὴ
ἐνεργῇ τῇ ἐπιστήμῃ ταύτῃ, οὐδὲν ἄτοπον αὐτόν ἐστι πράτ-
τειν τὰ φαῦλα ἔχοντα τὴν ἐπιστήμην. Ὅμοιον γάρ ἐστιν
ὥσπερ ἐπὶ τῶν καθευδόντων· οὗτοι γὰρ ἔχοντες τὴν ἐπιστή-
μην ὅμως ἐν τῷ ὕπνῳ πολλὰ δυσχερῆ καὶ πράττουσι καὶ
16 πάσχουσιν· οὐ γὰρ ἐνεργεῖ ἐν [r]αὐτοῖς ἡ ἐπιστήμη. Ὡσαύ-
τως δ' ἐπὶ τοῦ ἀκρατοῦς· ὥσπερ γὰρ καθεύδοντι ἔοικε, καὶ

[l] ἐστι M^b. [m] οὖν om. M^b. [n] ἀποβαλεῖν K^b. [o] δόξας] an ἡ δόξα τοῖς? [p] ἐχούσης τὸ M^b. [q] τὸ post γὰρ om. K^b. [r] αὐτῶι K^b.

τῇ ἐπιστήμῃ οὐκ ἐνεργεῖ. Λύεται δ' ἡ ἀπορία οὕτως. Ἠπορεῖτο γὰρ πότερον ὁ ἀκρατὴς ἐκβάλλει τότε τὴν ἐπιστήμην ἢ μεταπίπτει· ἄτοπον γὰρ ἀμφότερα δοκεῖ εἶναι. Ἀλλὰ 17
πάλιν ἐντεῦθεν ἂν γένοιτο φανερόν, ὥσπερ ἔφαμεν ἐν τοῖς ἀναλυτικοῖς ἐκ δύο προτάσεων γίνεσθαι τὸν συλλογισμόν, καὶ τούτων εἶναι τὴν μὲν πρώτην καθόλου, τὴν δὲ δευτέραν [s] ὑπὸ ταύτην τε καὶ ἐπὶ μέρους, οἷον ἐπίσταμαι πάντ' ἄνθρωπον πυρέττοντα ὑγιῆ ποιῆσαι, οὑτοσὶ δὲ πυρέττει· ἐπίσταμαι ἄρα καὶ τοῦτον ὑγιῆ ποιῆσαι. Ἔστιν οὖν ὃ τῇ μὲν 18
καθόλου ἐπιστήμῃ ἐπίσταμαι, τῇ δ' ἐπὶ μέρους [t] οὔ. Γίνεται οὖν ἁμαρτία τῷ τὴν ἐπιστήμην ἔχοντι καὶ ἐνταῦθ', οἷον ἅπαντα μὲν τὸν πυρέττοντα ὑγιῆ ποιῆσαι, εἰ [v] μέντοι οὗτος πυρέττει, οὐκ [w] οἶδεν. Ὡσαύτως τοίνυν ἐπὶ τοῦ ἀκρατοῦς τοῦ τὴν ἐπιστήμην ἔχοντος ἡ αὐτὴ ἁμαρτία συμβήσεται. Ἐνδέ- 19
χεται γὰρ τὸν ἀκρατῆ [x] τὴν μὲν καθόλου ἐπιστήμην ἔχειν, ὅτι τὰ τοιαῦτα φαῦλα καὶ βλαβερά, μὴ μέντοι γε ὅτι ἐστὶ [y] ταῦτα φαῦλα ἐπὶ μέρους εἰδέναι, ὥστε οὕτως ἔχων τὴν ἐπιστήμην ἁμαρτήσεται· ἔχει γὰρ τὴν καθόλου, τὴν δ' ἐπὶ μέρους οὔ. Οὐδὲν οὖν ἄτοπον οὐδ' οὕτω συμβήσεται ἐπὶ τοῦ ἀκρατοῦς, τὸν ἔχοντα τὴν ἐπιστήμην φαῦλόν τι πράττειν. Ἔστι γὰρ ὡς ἐπὶ τῶν μεθυόντων· οἱ γὰρ μεθύοντες, ὅταν 20
αὐτοῖς ἡ μέθη ἀπαλλαγῇ, πάλιν οἱ αὐτοί εἰσιν, οὐκ ἐξέπεσε δ' αὐτῶν ὁ λόγος οὐδ' ἡ ἐπιστήμη ἀλλ' ἐκρατήθη ὑπὸ τῆς μέθης, ἀπαλλαγέντες δὲ τῆς μέθης πάλιν οἱ αὐτοί εἰσιν. Ὁμοίως [z] οὖν ἔχει ὁ ἀκρατὴς πάλιν· ἐπικρατῆσαν γὰρ τὸ πάθος ἠρεμεῖν ἐποίησε τὸν λογισμόν, ὅταν δ' ἀπαλλαγῇ τὸ πάθος ὥσπερ ἡ μέθη, πάλιν ὁ αὐτός ἐστιν. Ἦν δὲ καὶ ἄλ- 21
λος τις λόγος ἐπὶ τῆς ἀκρασίας ὃς παρεῖχεν ἀπορίαν, [a] ὡς ἐπαινετοῦ ποτὲ τοῦ ἀκρατοῦς [b] ἐσομένου καὶ ψεκτοῦ τοῦ ἐγκρατοῦς. Οὐ συμβαίνει δὲ τοῦτο. Οὐ γάρ ἐστιν οὔτ' ἐγκρατὴς οὔτ' ἀκρατὴς ὁ τῷ λόγῳ [c] διεψευσμένος, ἀλλ' ὁ λό-

[s] ὑπ' αὐτήν Kb. [t] οὔ om. Mb. et pr. Kb. [v] μέντοι] μὲν pr. Mb, δὲ corr. [w] οἶδα Kb. [x] τὴν μὲν] καὶ τὴν τοῦ Mb. [y] ταῦτα] τὰ Mb. [z] οὖν om. Kb. [a] ὡς om. Mb. [b] ἑπομένου Kb. [c] διαψευσάμενος Mb.

γον ἔχων ὀρθὸν καὶ τούτῳ τὰ φαῦλ' ὄντα κρίνων καὶ τὰ
καλά, καὶ ἀκρατὴς μὲν ὁ τῷ τοιούτῳ λόγῳ ἀπειθῶν, ἐγκρα-
τὴς δὲ ὁ πειθόμενος καὶ μὴ ὑπὸ τῶν ἐπιθυμιῶν ἀγόμενος.
22 Οὐδὲ γὰρ ᾧ τινὶ [d] οὐ δοκεῖ τὸν πατέρα τύπτειν αἰσχρὸν
εἶναι, ἐπιθυμῶν δὲ τύπτειν, ὁ τούτου ἀπεχόμενος ἐγκρατής
ἐστιν. Ὥστε εἰ μή ἐστιν ἐπὶ τῶν τοιούτων μήτε ἐγκράτεια
μήτε ἀκρασία, [e] οὐδ' ἂν ἐπαινετὴ εἴη ἡ ἀκρασία [f] οὐδὲ ψεκτὴ
23 ἡ ἐγκράτεια, ὥσπερ ἐδόκει. Εἰσὶ δὲ τῶν ἀκρασιῶν αἱ μὲν
νοσηματικαὶ αἱ δὲ φύσει, οἷον νοσηματικαὶ μὲν αἱ τοιαῦται·
εἰσὶ γάρ [g] τινες οἳ τίλλοντες [h] τὰς τρίχας διατρώγουσιν. Εἰ
οὖν τις ταύτης τῆς ἡδονῆς κρατεῖ, οὐκ ἔστιν ἐπαινετός, οὐδὲ
24 ψεκτὸς [i] εἰ μὴ κρατεῖ, ἢ οὐ σφόδρα γε. Φύσει δέ, οἷον υἱόν
ποτέ φασι κρινόμενον ἐν δικαστηρίῳ, ὅτι τὸν πατέρα [k] τύ-
πτοι, ἀπολογεῖσθαι λέγονθ' [l] ὅτι "καὶ γὰρ οὗτος τὸν ἑαυτοῦ
πατέρα," καὶ ἀποφυγεῖν δή· [m] δοκεῖν γὰρ τοῖς δικασταῖς φυ-
σικὴν εἶναι τὴν ἁμαρτίαν. Εἰ δή τις τοῦ τὸν πατέρα τύπτειν
κρατοίη, οὐκ ἐπαινετός. Οὐ δὴ τὰς τοιαύτας ζητοῦμεν νῦν
ἀκρασίας οὐδ' ἐγκρατείας, ἀλλὰ καθ' ἃς ψεκτοὶ ἁπλῶς καὶ
25 ἐπαινετοὶ λεγόμεθα. Ἔστι δὲ τῶν ἀγαθῶν τὰ μὲν ἐκτός,
οἷον πλοῦτος ἀρχὴ τιμὴ φίλοι δόξα, τὰ [n] δ' ἀναγκαῖα καὶ
περὶ σῶμά ἐστιν, οἷον ἁφή τε καὶ γεῦσις. Ὁ οὖν περὶ ταῦτα
ἀκρατής, οὗτος ἁπλῶς [o] ἂν ἀκρατὴς δόξειεν εἶναι, καὶ οἷον αἱ
σωματικαί· καὶ ἣν ζητοῦμεν ἀκρασίαν, ἤδη περὶ ταῦτ' [p] ἂν
δόξειεν εἶναι. Ἠπορεῖτο [q] δὲ περὶ τί ποτ' ἐστὶν ἡ [r] ἀκρασία.
26 Περὶ μὲν οὖν τιμὴν οὐκ ἔστιν ἁπλῶς ἀκρατής· [s] ἐπαινεῖται
γάρ πως ὁ περὶ τιμὴν ἀκρατής· φιλότιμος γάρ τις [t] ἐστίν.
Τὸ δ' ὅλον λέγομεν καὶ ἐπὶ τῶν τοιούτων τὸν ἀκρατῆ προσ-
27 τιθέντες, περὶ τιμὴν ἀκρατὴς ἢ δόξαν ἢ ὀργήν. Ἀλλὰ τῷ
ἁπλῶς ἀκρατεῖ οὐ προστίθεμεν περὶ ἅ, ὡς ὑπάρχοντος [v] αὐ-
τῷ καὶ φανεροῦ ὄντος ἄνευ τῆς προσθέσεως, περὶ ἅ ἐστιν·

[d] οὐ om. Mb. [e] οὐκ Mb. [f] οὔτε δὲ Kb. [g] τινες om. Mb. [h] τὰς om. Kb. [i] ῆι Kb. [k] τύπτει Mb. [l] ὅτι om. Mb. [m] δοκεῖ Kb. [n] δὴ ἀναγκαῖα περὶ Kb. [o] ἂν] ἂν καὶ Mb. [p] ἂν om. codices. [q] δὲ] γὰρ Mb. [r] ἀκρασία] ἀκράτεια Kb. [s] ἐπαινετὸς Mb. [t] ἐστίν om. Kb. [v] αὐτοῦ Mb.

ἔστι γὰρ περὶ ἡδονὰς καὶ λύπας τὰς σωματικὰς [w] ὁ ἁπλῶς
ἀκρατής. Δῆλον δὲ καὶ ἐντεῦθεν ὅτι περὶ ταῦτα ἡ ἀκρασία· 28
ἐπεὶ γὰρ ψεκτὸς ὁ [x] ἀκρατής, ψεκτὰ εἶναι δεῖ τὰ ὑποκείμενα·
τιμὴ μὲν οὖν καὶ δόξα καὶ ἀρχὴ καὶ χρήματα καὶ περὶ ὅσα
ἄλλα ἀκρατεῖς λέγονται, οὐκ εἰσὶ [y] ψεκτά, αἱ δ' ἡδοναὶ αἱ
σωματικαὶ [z] ψεκταί· διὸ εἰκότως ὁ περὶ ταύτας ὢν μᾶλλον
τοῦ δέοντος, οὗτος ἀκρατὴς τελέως λέγεται. Ἐπειδὴ δέ ἐστι 29
τῶν περὶ τὰ ἄλλα ἀκρασιῶν λεγομένων ἡ περὶ τὴν ὀργὴν
οὖσα ἀκρασία ψεκτοτάτη, πότερον ψεκτοτέρα ἐστὶν ἡ περὶ
τὴν ὀργὴν ἢ ἡ περὶ τὰς ἡδονάς; Ἔστιν οὖν ἡ περὶ τὴν ὀρ-
γὴν ἀκρασία ὁμοία τῶν παίδων τοῖς πρὸς τὸ διακονεῖν προ-
θύμως ἔχουσιν. Καὶ γὰρ οὗτοι, ὅταν εἴπῃ ὁ δεσπότης "δός 30
μοι," τῇ προθυμίᾳ ἐξενεχθέντες, πρὸ τοῦ ἀκοῦσαι ὃ δεῖ δοῦ-
ναι, ἔδωκαν, καὶ ἐν τῇ δόσει διήμαρτον· πολλάκις γὰρ δέον
βιβλίον δοῦναι [a] γραφεῖον ἔδωκαν. Ὅμοιον δὲ πέπονθε τούτῳ 31
ὁ τῆς ὀργῆς ἀκρατής· ὅταν γὰρ ἀκούσῃ τὸ πρῶτον ῥῆμα ὅτι
ἠδίκησεν, ὥρμησεν ὁ θυμὸς πρὸς τὸ τιμωρήσασθαι, οὐκέτι
ἀναμείνας ἀκοῦσαι πότερον δεῖ ἢ οὐ δεῖ, ἢ ὅτι γε οὐχ οὕτω
σφόδρα. Ἡ μὲν οὖν τοιαύτη ὁρμὴ πρὸς ὀργήν, ᾗ δοκεῖ 32
ἀκρασία εἶναι ὀργῆς, οὐ λίαν ἐπιτιμητέα ἐστίν, ἡ δὲ [b] πρὸς
ἡδονὴν ὁρμὴ ψεκτή γε· ἔστι γὰρ διαφορὰν ἔχουσα πρὸς
ταύτην διὰ τὸν λόγον ὃς ἀποτρέπει τοῦ μὴ πράττειν· ἀλλ'
ὅμως πράττει [c] παρὰ τὸν λόγον. Διὸ ψεκτή ἐστι μᾶλλον 33
τῆς δι' ὀργὴν ἀκρασίας· ἡ μὲν γὰρ δι' ὀργὴν ἀκρασία λύπη
ἐστίν (οὐδεὶς γὰρ ὀργιζόμενος οὐ λυπεῖται), ἡ δὲ δι' ἐπιθυ-
μίαν μεθ' ἡδονῆς. Διὸ μᾶλλον ψεκτή· ἡ γὰρ δι' ἡδονὴν ἀκρα-
σία μεθ' ὕβρεως δοκεῖ εἶναι. Πότερον δὲ καὶ ἡ ἐγκράτεια καὶ
ἡ καρτερία ταὐτόν ἐστιν, ἢ οὔ; Ἡ μὲν γὰρ ἐγκράτειά ἐστι 34
περὶ ἡδονὰς καὶ ὁ ἐγκρατὴς ὁ κρατῶν τῶν ἡδονῶν, ἡ δὲ καρ-
τερία περὶ λύπας· ὁ γὰρ καρτερῶν καὶ ὑπομένων τὰς λύπας,
οὗτος καρτερικός ἐστιν. Πάλιν ἡ ἀκρασία καὶ ἡ μαλακία οὐκ 35

[w] ὁ ἁπλῶς] πως ὁ K^b. [x] ἀκρατὴς δεήσει ψεκτὰ εἶναι τὰ M^b. [y] ψε-
κταί K^b. [z] ψεκταί] οὐκ εἰσὶ ψεκταί M^b. [a] γραφίον K^b. [b] πρὸς τὴν
ἡδονὴν K^b. [c] παρὰ] διὰ K^b.

ἔστι ταὐτόν· ἡ μὲν γὰρ μαλακία ἐστὶ καὶ ὁ μαλακὸς ὁ μὴ
ὑπομένων πόνους, οὐχ ἅπαντας δὲ ἀλλ' οὓς ἀναγκαίως ἂν
ἄλλος τις ὑπομείνειεν, ὁ δ' ἀκρατὴς ὁ μὴ δυνάμενος ὑπο-
μένειν ἡδονάς, ἀλλὰ [d] καταμαλακιζόμενος καὶ ὑπὸ τούτων
36 ἀγόμενος. Ἔστιν [e] αὖ πάλιν τις καλούμενος ἀκόλαστος· πό-
τερον οὖν ὁ ἀκόλαστος ἀκρατής, καὶ ὁ ἀκρατὴς ὁ αὐτός, [f] ἢ
οὔ; Ὁ μὲν γὰρ ἀκόλαστος τοιοῦτός [g] τις οἷος οἴεσθαι, ἃ
πράττει, ταῦτα καὶ βέλτιστα εἶναι αὐτῷ καὶ συμφορώτατα,
καὶ λόγον οὐδένα [h] ἔχειν ἐναντιούμενον τοῖς αὐτῷ φαινομένοις
ἡδέσιν· ὁ δὲ ἀκρατὴς λόγον ἔχει ὃς ἐναντιοῦται αὐτῷ, ἐφ' ἃ
37 ἡ ἐπιθυμία ἄγει. [i] Πότερος δὲ εὐϊατότερος, ὁ ἀκόλαστος ἢ
ὁ ἀκρατής; [k] Οὕτω μὲν οὖν δόξειεν ἂν ἴσως οὐχ ὁ ἀκρατής·
ὁ γὰρ ἀκόλαστος εὐϊατότερος· εἰ γὰρ αὐτῷ λόγος ἐγγέ-
νοιτο ὁ διδάξων ὅτι φαῦλα, οὐκέτι πράξει· τῷ δέ γε ἀκρατεῖ
ὑπάρχει ὁ λόγος, καὶ [l] ὅμως πράττει, ὥστ' ἂν ὁ τοιοῦτος
38 δόξειεν [m] ἀνίατος εἶναι. Ἀλλὰ πότερος διάκειται χεῖρον, [n] ᾧ
μηδὲν ἀγαθόν τι ὑπάρχει, καὶ τὰ [o] κατὰ ταῦτα; Ἢ δῆλον
ὅτι ἐκεῖνος, καὶ [p] ὅσῳ γε ὃ τιμιώτερον, κακῶς διάκειται.
Ἔστι τοίνυν ὁ μὲν ἀκρατὴς [q] ἀγαθὸν ἔχων τὸν λόγον ὀρθὸν
39 ὄντα, ὁ δ' ἀκόλαστος οὐκ ἔχει. [r] Ἔτι ἐστὶν ὁ λόγος ἑκά-
στου ἀρχή· τοῦ μὲν [s] οὖν ἀκρατοῦς ἡ ἀρχὴ τιμιώτατον ὂν εὖ
διάκειται, τοῦ δὲ ἀκολάστου κακῶς, ὥστε [t] χείρων ἂν εἴη ὁ
ἀκόλαστος τοῦ ἀκρατοῦς. Ἔτι [v] ὥσπερ ἐπὶ τῆς θηριότητος
ἧς ἐλέγομεν κακίας, οὐκ ἔστιν ἰδεῖν ἐν θηρίῳ οὖσαν [w] ἀλλ' ἐν
ἀνθρώπῳ· ἡ γὰρ θηριότης ὄνομά ἐστι τῇ ὑπερβαλλούσῃ
40 κακίᾳ. Διὰ τί; [x] Δι' οὐδὲν ἢ [y] ὅτι ἀρχὴ φαύλη ἐν θηρίῳ
οὐκ ἔστιν· ἔστι δὲ ἡ ἀρχὴ ὁ λόγος. Ἐπεὶ πότερος ἂν
πλείω κακὰ ποιήσειεν, λέων ἢ Διονύσιος ἢ Φάλαρις ἢ [z] Κλέ-
αρχος ἤ τις τούτων τῶν μοχθηρῶν; Ἢ δῆλον ὅτι οὗτοι;

[d] μαλακιζόμενος Mb. [e] αὖ] οὖν Kb. [f] ἢ οὔ] που Kb. [g] τις] ἐστιν Mb. [h] ἔχει Kb. [i] πότερον Kb. [k] οὕτω—ἀκρατής om. Kb. [l] ὁ-μοίως Kb. [m] ἐναντίος Kb. [n] ὧν Mb. [o] κακὰ rc. Mb. [p] ὧγε ὅτι τὶ μή, τὶ μειότερον κακῶς Mb. [q] ἔχων ἀγαθὸν Mb. [r] ὅτι Kb. [s] οὖν om. Kb. Mb. [t] χεῖρον Kb. [v] ὥσπερ καὶ ἐπὶ Kb. [w] ἀλλ'] ἢ Mb. [x] δι'] δ' Kb. [y] ὅτι] ὅτι ἡ Mb. [z] post Κλέαρχος Mb. ἢ εὐμάνθης.

Ἡ γὰρ ἀρχὴ [a] ἐνοῦσα φαύλη μεγάλα συμβάλλεται, ἐν δὲ θηρίῳ ὅλως οὐκ ἔστιν ἀρχή. Ἐν μὲν οὖν τῷ ἀκολάστῳ 41
ἔνεστιν ἀρχὴ φαύλη· ᾗ γὰρ πράττει φαῦλα ὄντα καὶ ὁ λόγος σύμφησι ταῦτα καὶ δοκεῖ αὐτῷ ταῦτα δεῖν πράττειν, [b] ἐν αὐτῷ ἡ ἀρχὴ ἔνεστιν [c] οὐχ ὑγιής· [d] διὸ βελτίων ἂν δόξειεν εἶναι ὁ ἀκρατὴς τοῦ ἀκολάστου. Ἔστι δὲ καὶ τῆς 42
ἀκρασίας δύο εἴδη, [e] ἡ μὲν προτρεπτική τις καὶ ἀπρονόητος καὶ ἐξαίφνης γινομένη, οἷον, ὅταν ἴδωμεν καλὴν γυναῖκα, εὐθέως τι ἐπάθομεν καὶ ἀπὸ τοῦ [f] πάθους ὁρμὴ ἐγένετο πρὸς τὸ πρᾶξαί τι ὧν ἴσως οὐ δεῖ· ἡ δ' ἑτέρα οἷον [g] ἀσθενική τις, ἡ μετὰ τοῦ λόγου οὖσα τοῦ ἀποτρέποντος. Ἐκείνη μὲν 43
οὖν οὐδ' ἂν [h] λίαν [i] δόξειεν εἶναι ψεκτή· καὶ γὰρ ἐν τοῖς σπουδαίοις ἡ τοιαύτη ἐγγίνεται, [k] ἐν τοῖς θερμοῖς καὶ εὐφυέσιν· [l] ἡ δὲ ἐν τοῖς ψυχροῖς καὶ μελαγχολικοῖς, οἱ δὲ [m] τοιοῦτοι ψεκτοί. Ἔτι τε ἔστι τῷ λόγῳ προλαβόντα μηθὲν παθεῖν, [n] ὅτι ἥξει γυνὴ εὐπρόσωπος, δεῖ οὖν κατασχεῖν αὐτόν. Τῷ δὴ τοιούτῳ λόγῳ προκαταλαβὼν ὁ ἐκ τῆς προσ- 44
φάτου φαντασίας [o] ἀκρατὴς οὐδὲ πείσεται οὐδὲ πράξει οὐδὲν αἰσχρόν. Ὁ δὲ τῷ λόγῳ μὲν εἰδὼς ὅτι οὐ δεῖ, πρὸς δὲ τὴν ἡδονὴν ἐνδιδοὺς καὶ καταμαλακιζόμενος, ὁ τοιοῦτος ψεκτότερος. Οὔτε γὰρ ὁ σπουδαῖος οὐδέποτε οὕτω γένοιτ' ἂν 45
ἀκρατής, ὅ τε λόγος προκαταλαβὼν [p] οὐκ ἂν ἰάσαιτο· ἡγεμὼν γὰρ οὗτος ἐν αὐτῷ ὑπάρχει, ᾧ [q] οὔτε πειθαρχεῖ, ἀλλὰ τῇ ἡδονῇ ἐνδίδωσι, καὶ καταμαλακίζεται καὶ [r] ἐξασθενεῖ πως. Πότερον δ' ὁ σώφρων ἐγκρατής ἐστιν, ἠπορήθη μὲν ἐν τοῖς ἐπάνω, νῦν δὲ [s] λέγωμεν. Ἔστι γὰρ ὁ σώφρων καὶ ἐγκρα- 46
τής· ὁ γὰρ ἐγκρατής ἐστιν οὐ μόνον ὁ ἐπιθυμιῶν ἐνουσῶν ταύτας κατέχων διὰ τὸν λόγον, ἀλλὰ καὶ ὁ τοιοῦτος ὢν οἷος καὶ μὴ ἐνουσῶν ἐπιθυμιῶν τοιοῦτος εἶναι οἷος εἰ [t] ἐγγένοιντο

[a] οὖσα Mb. [b] ἐν] φαύλη οὖν ἐν Kb. [c] οὐχ om. Kb. [d] διὸ] διὸ καὶ Mb. [e] ἡ] οἷον ἡ Mb. [f] πάθους τι ἐγένετο ὁρμὴ πρὸς Mb. [g] ἀσθενητική Mb. [h] λίαν om. Mb. [i] εἶναι δόξειεν Kb. [k] ἔν τε τοῖς θερμοῖς Mb. [l] ἡ δὲ ἐν τοῖς ψυχροῖς om. Mb. [m] τοιοῦτοι οὐ ψεκτοί Mb. [n] ὅθ' Mb. [o] ἀκροατὴς οὐδὲν Mb. [p] οὐκ ἀνείσαιτο Kb, οὐκ ἀνήαιτο Mb. [q] οὔτε] οὔτε οἱ Mb. [r] ἀσθενεῖ Mb. [s] λέγομεν Mb. [t] ἐγγένοιτο Kb.

47 κατέχειν. Ἔστι δὲ σώφρων ὁ μὴ ἔχων ἐπιθυμίας φαύλας
τόν τε λόγον τὸν περὶ ταῦτα ὀρθόν, [v] ὁ [w] δ' ἐγκρατὴς ὁ
ἐπιθυμίας ἔχων φαύλας, τὸν [x] δὲ λόγον τὸν περὶ ταῦτα ὀρ-
θόν, ὥστ' ἀκολουθήσει τῷ σώφρονι ὁ ἐγκρατής, καὶ ἔσται
σώφρων· [y] ὁ μὲν γὰρ σώφρων ὁ μὴ πάσχων, ὁ δ' ἐγκρατὴς
48 ὁ πάσχων καὶ τούτων κρατῶν ἢ [z] οἷός τε ὢν πάσχειν. Οὐδέ-
τερον [a] δὲ τούτων τῷ σώφρονι ὑπάρχει· διὸ οὐκ ἔστιν ὁ
ἐγκρατὴς σώφρων. Πότερον δὲ ὁ ἀκόλαστος ἀκρατής ἐστιν,
ἢ ὁ ἀκρατὴς ἀκόλαστος; Ἢ οὐδετέρῳ ἕτερος ἀκολουθεῖ;
Ὁ μὲν γὰρ ἀκρατής ἐστιν [b] οὗ ὁ λόγος τοῖς πάθεσι μάχεται,
ὁ δ' ἀκόλαστος [c] οὐ τοιοῦτος, [c] ἀλλ' ὁ τῷ πράττειν τὰ φαῦλα
49 ἅμα τὸν λόγον σύμψηφον ἔχων. [d] Οὔτε δὴ ὁ ἀκόλαστος
οἷος [e] ὁ ἀκρατής, οὔθ' ὁ ἀκρατὴς οἷος [e] ὁ ἀκόλαστος. [f] Ἔτι
δὲ καὶ φαυλότερος ὁ ἀκόλαστος τοῦ ἀκρατοῦς. Δυσιατό-
τερα γὰρ τὰ φυσικὰ τῶν ἐξ ἔθους γινομένων· καὶ γὰρ τὸ
ἔθος διὰ τοῦτο δοκεῖ ἰσχυρὸν εἶναι, ὅτι εἰς φύσιν καθίστησιν.
Ὁ μὲν οὖν ἀκόλαστος αὐτὸς τοιοῦτός ἐστιν οἷος φαῦλός τις
τῇ φύσει εἶναι· διὰ τοῦτο καὶ ἀπὸ τούτου ὁ λόγος φαῦλος
50 ἐν αὐτῷ ἐστίν. Ἀλλ' [g] οὐχ ὁ ἀκρατὴς οὕτως· οὐ γὰρ ὅτι
[h] αὐτὸς τοιοῦτός ἐστιν, ὁ λόγος [i] οὐ σπουδαῖος· φαῦλον γὰρ
αὐτὸν ἔδει εἶναι, εἰ αὐτὸς τῇ φύσει τοιοῦτος ἦν οἷος [k] ὁ φαῦ-
λος. Ὁ μὲν [l] ἄρα ἀκρατὴς ἔθει ἔοικε φαῦλος εἶναι, ὁ δὲ
ἀκόλαστος φύσει. Δυσιατότερος [m] δ' ὁ ἀκόλαστος· τὸ μὲν
γὰρ ἔθος ἄλλῳ ἔθει ἐκκρούεται, ἡ δὲ φύσις [n] οὐδενὶ ἐκκρούε-
51 ται. Πότερον δ' ἐπείπερ [o] ἐστὶν ὁ ἀκρατὴς [p] τοιοῦτος οἷος
εἰδέναι καὶ μὴ διεψεῦσθαι τῷ λόγῳ, ἔστι δὲ καὶ ὁ φρόνιμος
τοιοῦτος ὁ τῷ λόγῳ τῷ ὀρθῷ ἕκαστα θεωρῶν, [q] πότερον ἐν-
δέχεται τὸν φρόνιμον ἀκρατῆ εἶναι, ἢ οὔ; [r] Ἀπορήσειε γὰρ

[v] ὁ δ'—ὀρθόν om. M^b. [w] δ'] τ' K^b. [x] δὲ] τε K^b. [y] ὁ μὲν γὰρ σώφρων ὁ om. K^b. [z] οἷός γε πάσχει K^b. [a] δὲ om. K^b. [b] οὗ λόγος pr. K^b, οὐδ' ὅλως M^b. [c] οὐ et mox ἀλλ' om. M^b. [d] οὐδὲ K^b. [e] ὁ post οἷος utrobique om. K^b. [f] ἔστι M^b. [g] οὐχ etiam ante οὕτως K^b. [h] αὐτῶ M^b. [i] οὐ om. pr. K^b. [k] ὁ post οἷος om. K^b. [l] ἄρα] οὖν ἄρα M^b. [m] δ'] γὰρ K^b. [n] οὐδὲν M^b. [o] ἐστιν om. M^b. [p] τοιοῦτός τις οἷος K^b. [q] πότερον δ' ἐνδέχεται M^b. [r] ἀπορήσει γάρ τις K^b.

ἄν τις τὰ εἰρημένα· ἐὰν δὲ παρακολουθήσωμεν τοῖς ἔμπροσθεν εἰρημένοις, οὐκ ἔσται ὁ φρόνιμος ἀκρατής. Ἔφαμεν 52 γὰρ τὸν φρόνιμον εἶναι οὐχ ᾧ [s] ὁ ὀρθὸς λόγος μόνον ὑπάρχει, ἀλλ' ᾧ καὶ τὸ πράττειν τὰ κατὰ [t] τὸν λόγον φαινόμενα βέλτιστα. Εἰ δὲ πράττει τὰ βέλτιστα ὁ φρόνιμος, οὐδ' ἂν ἀκρατὴς εἴη ὁ φρόνιμος, ἀλλ' ὁ τοιοῦτος δεινὸς μέν ἐστιν. Διῃρήμεθα γὰρ ἐν τοῖς ἐπάνω τόν τε δεινὸν καὶ τὸν φρόνιμον 53 ὡς ἑτέρων ὄντων· περὶ μὲν γὰρ [v] ταὐτά, ἀλλ' ὁ μὲν πρακτικὸς περὶ ἃ δεῖ, ὁ δ' οὐ πρακτικός. Τὸν οὖν δεινὸν ἀκρατῆ ἐνδέχεται εἶναι (οὐ γὰρ πρακτικὸς περὶ ἃ καὶ δεινός), τὸν φρόνιμον δ' οὐκ ἐνδέχεται ἀκρατῆ εἶναι.

Μετὰ [w] δὲ ταῦτα λεκτέον ἂν εἴη περὶ ἡδονῆς, ἐπειδήπερ 7 ὑπὲρ εὐδαιμονίας ἐστὶν ὁ λόγος, τὴν δ' εὐδαιμονίαν οἴονται πάντες ἤτοι ἡδονὴν εἶναι καὶ τὸ ἡδέως ζῆν, ἢ οὐκ ἄνευ γε ἡδονῆς. Οἱ δὲ καὶ τῇ ἡδονῇ δυσχεραίνοντες καὶ οὐκ οἰόμενοι δεῖν τὴν ἡδονὴν ἐναριθμεῖσθαι τοῖς ἀγαθοῖς, ἀλλὰ τό γε ἄλυπον προστιθέασιν· ἐγγὺς οὖν τὸ ἀλύπως τῆς ἡδονῆς ἐστίν. Διόπερ λεκτέον ὑπὲρ ἡδονῆς, οὐ μόνον δὲ διότι καὶ [x] οἱ ἄλλοι 2 οἴονται δεῖν, ἀλλὰ δὴ ἀναγκαῖον ἡμῖν ἐστὶ λέγειν ὑπὲρ ἡδονῆς· ἐπειδὴ γὰρ ὑπὲρ εὐδαιμονίας ἡμῖν ἐστὶν ὁ λόγος, τὴν δ' εὐδαιμονίαν διωρίκαμεν καὶ φαμὲν εἶναι ἀρετῆς ἐνέργειαν ἐν βίῳ τελείῳ, ἡ δ' ἀρετή ἐστι περὶ ἡδονὴν καὶ λύπην, ὑπὲρ ἡδονῆς ἂν [y] εἴη ἀναγκαῖον εἰπεῖν, ἐπειδήπερ οὐκ ἔστιν ἡ εὐδαιμονία ἄνευ ἡδονῆς. Πρῶτον [z] μὲν οὖν εἴπωμεν ἃ [a] τινες 3 λέγοντες οὐκ οἴονται δεῖν τὴν ἡδονὴν ὡς ἐν ἀγαθοῦ μέρει λαμβάνειν. Πρῶτον μὲν γάρ φασιν εἶναι τὴν ἡδονὴν γένεσιν, τὴν δὲ γένεσιν ἀτελές τι, τὸ δὲ ἀγαθὸν οὐδέποτε τὴν τοῦ ἀτελοῦς χώραν ἔχειν. Δεύτερον δ' ὅτι εἰσί τινες φαῦλαι ἡδοναί, τὸ δ' ἀγαθὸν οὐδέποτ' ἐν φαυλότητι εἶναι. Πάλιν 4 ὅτι ἐν πᾶσιν ἐγγίνεται· καὶ [b] γὰρ ἐν τῷ φαύλῳ καὶ ἐν τῷ σπουδαίῳ καὶ ἐν θηρίῳ καὶ ἐν βοσκήματι· τὸ δ' ἀγαθὸν

[s] ὁ om. K[b]. [t] τὸν om. M[b]. [v] ταυτόν M[b]. [w] δὲ om. M[b].
[x] οἱ ἄλλοι] οὐκ M[b]. [y] εἰπεῖν εἴη ἀναγκαῖον M[b]. [z] μὲν om. M[b].
[a] τινα M[b]. [b] γὰρ om. M[b].

*ἀμιγές ἐστι τοῖς φαύλοις καὶ οὐ πολύκοινον. Καὶ ὅτι οὐ
κράτιστον ἡδονή, τὸ δ' ἀγαθὸν κράτιστον. Καὶ ὅτι ἐμπό-
διον τοῦ πράττειν τὰ καλά, τὸ δὲ κωλυτικὸν τῶν καλῶν οὐκ*
5 *ἂν εἴη ἀγαθόν. Πρῶτον μὲν οὖν πρὸς τὸ πρῶτον ἂν εἴη
λεκτέον, πρὸς τὴν γένεσιν, καὶ πειρατέον τὸν λόγον* [c]*τοῦτον
λύειν διὰ τὸ μὴ ἀληθῆ εἶναι. Ἔστι γὰρ πρῶτον μὲν οὐ πᾶσα
ἡδονὴ γένεσις. Ἡ γὰρ ἀπὸ τοῦ θεωρεῖν ἡδονὴ γινομένη οὐκ
ἔστι γένεσις, οὐδ' ἡ ἀπὸ τοῦ ἀκοῦσαι καὶ ὀσφρανθῆναι. Οὐ
γὰρ ἐξ ἐνδείας γινομένη, ὥσπερ ἐπὶ τῶν ἄλλων, οἷον ἐκ τοῦ*
6 *φαγεῖν ἢ πιεῖν. Αὗται μὲν* [d]*γὰρ ἐξ ἐνδείας καὶ ὑπερβολῆς
γίνονται, τῷ ἢ τὴν ἔνδειαν ἀναπληροῦσθαι ἢ τῆς ὑπερβολῆς
ἀφαιρεῖσθαι· διὸ γένεσις δοκεῖ εἶναι. Ἡ δ' ἔνδεια καὶ* [e]*ἡ
ὑπερβολὴ λύπη. Λύπη οὖν ἐνταῦθα ἔνθα ἡδονῆς γένεσις.
Ἐπὶ δέ γε τοῦ ἰδεῖν καὶ ἀκοῦσαι καὶ ὀσφρανθῆναι οὐκ ἔστι*
[f]*προλυπηθῆναι· οὐδεὶς γὰρ ἡδόμενος τῷ ὁρᾶν ἢ τῷ ὀσφραί-*
7 *νεσθαι προελυπήθη. Ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῆς διανοίας* [g]*ἔστι*
[h]*θεωροῦντά τι ἥδεσθαι ἄνευ τοῦ προλυπηθῆναι, ὥστ' εἴη ἄν
τις ἡδονὴ ἣ οὐκ ἔστι γένεσις. Εἰ οὖν* [i]*ἡ μὲν ἡδονή,* [k]*ὡς ὁ
λόγος αὐτῶν ἔφη, διὰ τοῦτο οὐκ ἀγαθὸν ὅτι γένεσις, ἔστι δέ*
8 *τις ἡδονὴ ἣ οὐκ ἔστι γένεσις, αὕτη ἂν εἴη ἀγαθόν. Τὸ δ' ὅλον
οὐκ ἔστιν οὐδεμία ἡδονὴ γένεσις· οὐδὲ γὰρ* [l]*αὗται αἱ ἀπὸ
τοῦ φαγεῖν καὶ πιεῖν ἡδοναὶ* [m]*οὐκ* [n]*εἰσὶ γενέσεις, ἀλλὰ δια-
μαρτάνουσιν οἱ* [o]*ταύτας φάσκοντες εἶναι τὰς ἡδονὰς γενέσεις.
Οἴονται γάρ, ἐπειδὴ τῆς προσφορᾶς* [p]*γινομένης γίνεται*
9 *ἡδονή, διὰ τοῦτο* [q]*γένεσιν εἶναι· ἔστι δ' οὔ. Ἐπειδὴ γάρ ἐστι
τῆς ψυχῆς τι μέρος ᾧ ἡδόμεθα ἅμα τῇ προσφορᾷ ὧν ἐσμὲν
ἐνδεεῖς, τοῦτο τὸ μόριον τῆς* [r]*ψυχῆς ἐνεργεῖ καὶ κινεῖται, ἡ
δὲ κίνησις αὐτοῦ καὶ ἡ ἐνέργειά ἐστιν ἡδονή· διὰ* [s]*δὴ τὸ
ἅμα τῇ προσφορᾷ ἐκεῖνο τὸ μόριον τῆς ψυχῆς ἐνεργεῖν, ἢ*

[c] *λύειν τοῦτον* Kᵇ. [d] *γὰρ* om. Mᵇ. [e] *ἡ* post *καὶ* om. Kᵇ. [f] *λυπηθῆναι* Mᵇ. [g] *ἔστι* om. Kᵇ. [h] *θεωροῦσά* Mᵇ, *θεωροῦντάς* 2023. [i] *ἡ μὲν* om. Mᵇ, *μὲν* om. Baroccianus et 1417, 1855, 2023. [k] *ὡς— τις ἡδονὴ* om. Z. et 2024. [l] *αὗται* om. Mᵇ. [m] *οὐκ* om. Mᵇ. [n] *ἔστι γένεσις* Kᵇ. [o] *ταῦτα* Mᵇ. [p] *γενομένης* Kᵇ. [q] *γένεσις* Kᵇ. [r] *ψυχῆς ᾗ ἐνεργεῖ* Kᵇ. [s] *τὸ δὴ* Kᵇ.Mᵇ.

διὰ τὴν αὐτοῦ ἐνέργειαν, οἴονται γένεσιν εἶναι τὴν ἡδονὴν τῷ
τὴν προσφορὰν δήλην εἶναι, τὸ δὲ τῆς ψυχῆς μόριον ἄδηλον.
Ὅμοιον οὖν εἴ τις τὸν ἄνθρωπον οἴεται εἶναι σῶμα, ὅτι 10
τοῦτο μὲν αἰσθητόν ἐστιν, ἡ δὲ ψυχὴ οὔ· ἔστι δέ γε καὶ ἡ
ψυχή. Ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τούτου· ἔστι γὰρ μόριόν τι τῆς
ψυχῆς ᾧ ἡδόμεθα, ὃ ἅμα τῇ προσφορᾷ ἐνεργεῖ· διὸ οὐκ
ἔστιν οὐδεμία ἡδονὴ γένεσις. Καὶ ἀποκατάστασις δέ, φασίν,
εἰς φύσιν [t] αἰσθητή. Καὶ γὰρ μὴ ἀποκαθισταμένοις εἰς φύσιν 11
ἐστὶν ἡδονή. Τὸ γὰρ ἀποκαθίστασθαί ἐστι τὸ τοῦ ἐνδεοῦς τῇ
φύσει, τούτου τὴν ἀναπλήρωσιν γενέσθαι· ἔστι δέ, ὡς φαμέν,
μὴ ὄντα ἐνδεᾶ ἥδεσθαι. Ἡ μὲν γὰρ ἔνδεια λύπη, ἄνευ δὲ 12
λύπης [v] καὶ πρὸ λύπης φαμὲν ἥδεσθαι, ὥστ᾽ οὐκ ἂν εἴη [w] ἡ
ἡδονὴ ἀποκατάστασις τοῦ ἐνδεοῦς· ἐνδεὲς γὰρ ἐπὶ τῶν τοιού-
των ἡδονῶν οὐδέν. Ὥστε εἰ διότι μὲν γένεσις ἡ ἡδονὴ οὐκ
ἀγαθὸν ἐδόκει εἶναι, οὐκ ἔστι δὲ οὐδεμία ἡδονὴ γένεσις, ἀγα-
θὸν ἂν εἴη [w] ἡ ἡδονή. Ἀλλὰ μετὰ τοῦτο οὐ πᾶσα, φησίν,
ἡδονὴ ἀγαθόν. Συνίδοι δ᾽ ἄν τις καὶ ὑπὲρ τούτου οὕτως. 13
Ἐπεὶ γὰρ τἀγαθόν φαμεν ἐν πάσαις ταῖς κατηγορίαις λέ-
γεσθαι (καὶ γὰρ ἐν οὐσίᾳ καὶ ἐν τῷ πρός τι καὶ ποσῷ καὶ
πότε καὶ ὅλως ἐν [x] ἁπάσαις), ἤδη γ᾽ ἐκεῖνο φανερόν· κατὰ
πάσας γὰρ [y] ἀγαθοῦ ἐνεργείας ἡδονή τις ἀκολουθεῖ. Ὥστ᾽
ἐπειδὴ τὸ ἀγαθὸν ἐν [z] πάσαις ταῖς κατηγορίαις, καὶ ἡδονὴ ἂν
εἴη ἀγαθόν. Ὥστ᾽ ἐπειδὴ ἐν τούτοις μὲν τἀγαθὰ καὶ ἡδονή, 14
ἡ δ᾽ ἀπὸ τῶν ἀγαθῶν ἡδονὴ ἡδονή, ἀγαθὸν ἂν εἴη πᾶσα ἡδονή.
Ἅμα δὲ δῆλον ἐκ τούτου ὅτι καὶ διάφοροι τῷ εἴδει [a] αἱ ἡδοναί
εἰσιν· διάφοροι γὰρ καὶ [a] αἱ κατηγορίαι, ἐν αἷς ἐστὶν ἡδονή.
Οὐ γὰρ ὥσπερ ἐπὶ τῶν ἐπιστημῶν ἔχει, οἷον τῆς γραμματι- 15
κῆς ἢ ἄλλης ἡστινοσοῦν. Ἐὰν [b] γὰρ ἔχῃ [c] Λάμπρος τὴν
γραμματικήν, [d] ὁμοίως διακείσεται ὑπὸ τῆς γραμματικῆς ταύ-
της [γραμματικὸς] ἄλλῳ ὁτῳοῦν ἔχοντι γραμματικήν, [e] οὐ

[t] *αἰσθητήν* M[b]. et pr. K[b]. [v] *καὶ πρὸ λύπης* om. K[b]. [w] *ἡ* om. K[b]. et mox post *εἴη*. [x] *ἁπάσαις*] *πάσαις* M[b]. [y] *ἀγαθοῦ ἐνεργείας* om. K[b]. [z] *ἁπάσαις* K[b]. [a] *αἱ* utrumque om. M[b]. [b] *ἔχῃ γὰρ* K[b]. [c] *λαμπρῶς* K[b], *λαμπρ* 2023, *ἐν λαμπρῷ* 1417 et 1855. [d] *ὁμοίως δὲ διάκειται* K[b]. [e] *οὐ* om. K[b], 1417, 1855.

[f] δύο εἰσὶ [g] διάφοροι αἱ γραμματικαὶ ἥ τ' ἐν Λάμπρῳ καὶ ἐν
16 [h] Ἰλεῖ. Ἀλλ' ἐπὶ τῆς ἡδονῆς οὐχ οὕτως· ἡ γὰρ ἀπὸ τῆς
μέθης ἡδονὴ καὶ ἡ ἀπὸ τοῦ συγγίνεσθαι οὐχ ὁμοίως διατιθέα-
σιν, διὸ διάφοροι τῷ εἴδει [i] δόξαιεν ἂν εἶναι αἱ ἡδοναί. Ἀλλὰ
δὴ καὶ διότι φαῦλαί εἰσιν ἡδοναί τινες, καὶ διὰ τοῦτο οὐκ
ἐδόκει ἡ ἡδονὴ αὐτοῖς ἀγαθὸν εἶναι. Τὸ δὴ τοιοῦτον καὶ ἡ
τοιαύτη κρίσις οὐκ [k] ἴδιός ἐστιν ἡδονῆς, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ φύσεως
17 καὶ ἐπιστήμης. Ἔστι γὰρ καὶ φύσις φαύλη, οἷον ἡ τῶν
σκωλήκων καὶ ἡ τῶν κανθάρων καὶ ὅλως ἡ τῶν ἀτίμων ζῴων,
ἀλλ' οὐ διὰ τοῦτο ἡ φύσις τῶν φαύλων. Ὁμοίως δ' [l] εἰσὶ
καὶ ἐπιστῆμαι φαῦλαι, οἷον αἱ βάναυσοι, ἀλλ' ὅμως οὐ διὰ
τοῦτο φαῦλον ἡ ἐπιστήμη, ἀλλ' ἀγαθὸν τῷ γένει καὶ [m] ἐπι-
18 στήμη καὶ φύσις. Ὥσπερ γὰρ οὐδ' ἀνδριαντοποιὸν θεωρεῖν
δεῖ ποῖός [n] τις ἐστὶν ἐξ ὧν ἀπέτυχε καὶ κακῶς εἰργάσατο,
ἀλλ' ἐξ ὧν εὖ, οὕτως οὐδ' ἐπιστήμην οὐδὲ φύσιν οὐδὲ ἄλλο
οὐδὲν ποῖόν τί ἐστιν ἐκ τῶν φαύλων, ἀλλ' ἐκ τῶν σπουδαίων.
Ὁμοίως δὲ καὶ ἡ ἡδονὴ τῷ γένει ἀγαθόν [o] ἐστιν, ἐπεὶ ὅτι
19 γ' εἰσὶ φαῦλαι ἡδοναί, οὐδ' ἡμᾶς λανθάνει. Ἐπεὶ γὰρ καὶ
φύσεις τῶν ζῴων εἰσὶ διάφοροι, οἷον [p] καὶ φαύλη καὶ σπου-
δαία, οἷον ἡ μὲν ἀνθρώπου σπουδαία ἡ δὲ λύκου ἤ τινος ἄλλου
θηρίου φαύλη, ὁμοίως δ' ἑτέρα φύσις ἵππου καὶ ἀνθρώπου
καὶ ὄνου καὶ κυνός· ἡ δὲ ἡδονή ἐστι κατάστασις ἐκ τοῦ παρὰ
φύσιν εἰς φύσιν [q] ἑκάστῳ τὴν αὐτοῦ, ὥστε τοῦτ' ἂν εἴη [r] ἥδι-
20 στον τῇ γε φαύλῃ φύσει, [s] φαύλη ἡδονή. Οὐ γάρ ἐστι [t] ταὐ-
τὸν ἵππῳ καὶ ἀνθρώπῳ, ὁμοίως οὐδὲ τοῖς ἄλλοις, ἀλλ' ἐπεί-
περ αἱ φύσεις διάφοροι, καὶ αἱ ἡδοναὶ διάφοροι. Ἡ γὰρ
ἡδονὴ ἦν ἀποκατάστασις, καὶ ἡ ἀποκατάστασις, φασίν, εἰς
φύσιν [v] καθίστη, ὥστε τῆς μὲν φαύλης φύσεως ἡ κατάστασις

[f] διό K^b. cum Z. et 2024. [g] διάφοροι] μήποτε μᾶλλον ἀδιάφοροι γραπτέον margo K^b. [h] ἰλιεί 1417 et 1855 et 2023, νηλεῖ M^b. et Baroccianus. [i] δόξειεν M^b. [k] ἴδιόν ἐστι τῆς ἡδονῆς M^b. [l] εἰσὶ] εἶεν K^b. [m] φύσις καὶ ἐπιστήμη M^b. [n] τις om. M^b. [o] ἐστιν om. M^b. [p] καὶ post οἷον om. K^b. [q] ἑκάστου K^b. [r] ἡδίστη K^b, ἴδιον M^b. [s] φαύλη ἡ ἡδονή K^b. [t] ταὐτὸν] ταυτὸν καὶ K^b. [v] καθίστει K^b.

φαύλη, τῆς δὲ σπουδαίας σπουδαία. Ἀλλ' [w] οἱ φάσκοντες 21
εἶναι τὴν ἡδονὴν [x] οὐ σπουδαίαν, πεπόνθασιν οἷον οἱ μὴ εἰδό-
τες τὸ νέκταρ οἴονται τοὺς θεοὺς οἶνον πίνειν καὶ οὐκ εἶναι
[y] τούτου [z] ἥδιον οὐδέν. Τοῦτο δὲ πάσχουσι διὰ τὴν ἄγνοιαν.
Οἷς ὅμοιον πεπόνθασιν οἱ πάσας τὰς ἡδονὰς γενέσεις φά-
σκοντες εἶναι καὶ οὐκ ἀγαθόν· διὰ γὰρ τὸ μὴ εἰδέναι ἄλλας
ἡδονὰς ἀλλ' ἢ τὰς σωματικάς, ταύτας τε ὁρᾶν γενέσεις τε
οὔσας καὶ [a] οὐ σπουδαίας, ὅλως οὐκ οἴονται εἶναι τὴν ἡδονὴν
ἀγαθόν. Ἐπεὶ [b] δ' οὖν ἐστὶν ἡ ἡδονὴ καὶ καθισταμένης τῆς 22
φύσεως καὶ καθεστηκυίας, οἷον καθισταμένης μὲν αἱ ἐξ ἐνδείας
ἀναπληρώσεις, [c] καθεστηκυίας δὲ αἱ ἀπὸ τῆς ὄψεως καὶ τῆς
ἀκοῆς καὶ τῶν τοιούτων οὖσαι, βελτίους ἂν εἴησαν αἱ κα-
θεστηκυίας τῆς φύσεως ἐνέργειαι· αἱ γὰρ ἡδοναὶ κατ' ἀμφο-
τέρους λεγόμεναι τοὺς τρόπους ἐνέργειαί εἰσιν, ὥστε δῆλον
ὅτι αἱ ἀπὸ τῆς ὄψεως ἡδοναὶ καὶ τῆς ἀκοῆς καὶ τοῦ δια-
νοεῖσθαι βέλτισται ἂν εἴησαν, ἐπεὶ αἵ γε σωματικαὶ ἐξ ἀνα-
πληρώσεως. Ἔτι καὶ τοῦτο ἐλέγετο, ὅτι οὐκ ἀγαθόν· τὸ 23
γὰρ ἐν πᾶσιν εἶναι καὶ πᾶσι κοινὸν οὐκ ἀγαθόν. Τὸ δὴ
τοιοῦτον ἐπὶ φιλοτίμου μᾶλλον καὶ φιλοτιμίας οἰκεῖόν ἐστιν·
ὁ γὰρ φιλότιμός ἐστιν ὁ μόνος βουλόμενος ἔχειν καὶ τῷ
τοιούτῳ τῶν ἄλλων ὑπερέχειν. Καὶ τὴν ἡδονὴν οὖν, εἰ [d] μέλ-
λει τἀγαθὸν εἶναι, τοιοῦτον [e] δεῖν εἶναι. Ἢ οὔ, ἀλλὰ καὶ 24
τοὐναντίον διὰ τοῦτο ἂν δόξειεν ἀγαθὸν εἶναι, ὅτι πάντα
τούτου ἐφίεται· τοῦ γὰρ ἀγαθοῦ πάντα πέφυκεν ἐφίεσθαι,
ὥστ' εἰ τῆς ἡδονῆς πάντ' ἐφίεται, ἀγαθὸν [f] ἂν εἴη τῷ γένει ἡ
ἡδονή. [g] Πάλιν καὶ ὅτι ἐστὶν ἐμπόδιον ἡ ἡδονή, οὐκ ἔφασαν 25
αὐτὴν ἀγαθὸν εἶναι. [h] Τὸ δ' ἐμπόδιον φάσκειν εἶναι διὰ τὸ
μὴ ὀρθῶς σκοπεῖν φαίνετ' αὐτοῖς. Οὐ γάρ ἐστιν ἐμπόδιον
ἡ ἀπὸ τοῦ πράγματος τοῦ πραττομένου ἡδονή. Ἐὰν [i] μέν-
τοι ἄλλη, ἐμπόδιον, οἷον ἡ ἀπὸ τῆς μέθης ἡδονὴ ἐμπόδιόν

[w] οἱ] οἱ μὲν $\mathrm{M^b}$. [x] οὐ om. $\mathrm{K^b.M^b}$. [y] τοῦτο $\mathrm{K^b}$. [z] ἴδιον $\mathrm{K^b.M^b}$. [a] οὐ om. $\mathrm{K^b}$. [b] δ' om. $\mathrm{M^b}$. [c] καθεστ.] καὶ καθεστ. $\mathrm{M^b}$. [d] μέλλοι $\mathrm{M^b}$. [e] δεῖν] δὴ $\mathrm{M^b}$. [f] ἂν om. $\mathrm{M^b}$. [g] πάλιν ὅτι καὶ ἐστὶν ἐμπόδιόν ἐστιν ἡ $\mathrm{M^b}$. [h] τὸ corr. $\mathrm{K^b}$, τοῦ $\mathrm{M^b}$. [i] μὲν $\mathrm{M^b}$.

26 ἐστι τοῦ πράττειν. Ἀλλ' οὕτω μὲν καὶ ἐπιστήμη ἐπιστήμης ἐμπόδιον ἔσται· οὐ γάρ ἐστιν ἅμα ἀμφοτέραις ἐνεργεῖν. Ἀλλὰ διὰ τί οὐκ ἀγαθὸν ἡ ἐπιστήμη, ἂν ποιῇ τὴν ἀπὸ τῆς ἐπιστήμης ἡδονήν; Καὶ πότερον ἐμπόδιον ἔσται, ἢ οὔ, ἀλλὰ
27 μᾶλλον πράξει; Ἡ γὰρ ἡδονὴ παρορμᾷ πρὸς τὸ μᾶλλον πράττειν ἀπ' αὐτοῦ γινομένη, ἐπεὶ τὸν σπουδαῖον ποίησον πράττειν [k] τὰ κατ' ἀρετήν, καὶ ἡδέως ταῦτα πράττειν· ἆρα οὐ πολλῷ μᾶλλον ἐνεργήσει κατὰ τὴν πρᾶξιν; Καὶ ἐὰν μέν γε ἡδόμενος πράττῃ, σπουδαῖος ἔσται, ἂν δὲ λυπούμενος τὰ
28 καλὰ πράττῃ, οὐ σπουδαῖος. Ἡ γὰρ λύπη ἐπὶ τοῖς δι' ἀνάγκην ἐστίν, ὥστ' εἰ λυπεῖταί τις τὰ καλὰ πράττων, ἀναγκαζόμενος πράττει· ὁ δ' ἐξ ἀνάγκης πράττων οὐ σπουδαῖος. Ἀλλὰ μὴν οὐκ ἔστι γε μὴ λυπούμενον ἢ ἡδόμενον τὰ κατ'
29 ἀρετὴν πράττειν· τὸ δ' ἀνὰ μέσον οὐκ ἔστιν. Διὰ τί; Ὅτι ἡ ἀρετὴ ἐν πάθει, τὸ δὲ πάθος ἐν λύπῃ καὶ ἡδονῇ· ἐν δὲ τῷ ἀνὰ μέσον οὐκ ἔστιν. Δῆλον οὖν ὡς καὶ ἡ ἀρετὴ μετὰ λύπης καὶ ἡδονῆς. Εἰ μὲν οὖν λυπούμενός [l] τις τὰ καλὰ πράττει, οὐ σπουδαῖος. Ὥστε οὐκ ἂν εἴη ἡ ἀρετὴ μετὰ λύπης· μεθ' ἡδονῆς ἄρα. Οὐ μόνον ἄρα οὐκ ἐμπόδιόν ἐστιν ἡ ἡδονή, ἀλλὰ καὶ προτρεπτικὸν πρὸς τὸ πράττειν, καὶ τὸ ὅλον δὲ οὐκ ἐν-
30 δέχεται ἄνευ ἡδονῆς [m] εἶναι τῆς ἀπ' αὐτῆς γινομένης. Ἄλλος ἦν λόγος ὅτι οὐδεμία ποιεῖ ἐπιστήμη ἡδονήν. Ἔστι δὲ οὐδὲ τοῦτο ἀληθές· οἱ γὰρ [n] δειπνοποιοὶ καὶ στεφανοποιοὶ [o] καὶ μυρεψοὶ ἡδονῆς εἰσὶ ποιητικοί. Ἀλλὰ δὴ ταῖς ἄλλαις ἐπιστήμαις οὐκ ἔστιν ἡ ἡδονὴ ὡς τέλος, ἀλλὰ μεθ' ἡδονῆς τε καὶ οὐκ ἄνευ ἡδονῆς· ἔστιν οὖν [p] καὶ ἐπιστήμη [q] ποιητικὴ ἡδονῆς.
31 Ἔτι [r] δὲ καὶ ἄλλως ἐλέγετο, ὅτι οὐκ ἄριστον. Ἀλλ' οὕτω μὲν καὶ τῷ τοιούτῳ λόγῳ ἀναιρήσεις καὶ τὰς καθ' ἕκαστα λεγομένας ἀρετάς. Ἡ γὰρ ἀνδρεία οὐκ ἔστιν ἄριστον· ἆρ' οὖν [s] διὰ τοῦτ' οὐκ ἀγαθόν; Ἢ τοῦτ' ἄτοπον; Ὁμοίως καὶ ἐπὶ
32 τῶν ἄλλων. Οὐδὲ ἡδονὴ διὰ τοῦτ' [t] οὐκ ἀγαθόν, ὅτι οὐκ

[k] τὰ om. M^b. [l] τι M^b. [m] εἶναι om. M^b. [n] δεινοποιοὶ K^b. [o] καὶ οἱ μυρεψοὶ K^b. [p] καὶ] ἡ M^b. [q] ποιητὸν M^b. [r] δὲ om. K^b. [s] διὰ τοῦτ'] διὰ ταῦτα M^b. [t] οὐκ ante ἀγαθὸν om. M^b.

ἄριστον. Ἀπορήσειε δ' ἄν τις μεταβὰς καὶ ἐπὶ τῶν ἀρετῶν
τὸ τοιοῦτον, οἷον ἐπειδὴ ὁ λόγος κρατεῖ ποτὲ τῶν παθῶν
(φαμὲν [v] γὰρ ἐπὶ τοῦ ἐγκρατοῦς), καὶ τὰ πάθη δὲ πάλιν
ἀντεστραμμένως τοῦ λόγου κρατεῖ, οἷον ἐπὶ τῶν ἀκρατῶν
συμβαίνει. Ἐπεὶ οὖν τὸ ἄλογον μέρος τῆς ψυχῆς ἔχον τὴν 33
κακίαν κρατεῖ τοῦ λόγου εὖ διακειμένου (ὁ γὰρ ἀκρατὴς τοι-
οῦτος), καὶ ὁ λόγος ὁμοίως φαῦλος· διὸ κἀκεῖνος κρατήσει
τῶν παθῶν εὖ διακειμένων καὶ ἐχόντων τὴν οἰκείαν ἀρετήν.
Εἰ δὲ τοῦτ' ἔσται, συμβήσεται τῇ ἀρετῇ κακῶς χρῆσθαι· ὁ
γὰρ λόγῳ φαύλῳ διακείμενος καὶ χρώμενος τῇ ἀρετῇ κακῶς
αὐτῇ χρήσεται. Τὸ δὴ τοιοῦτον ἄτοπον ἂν συμβαίνειν δό-
ξειεν. Πρὸς δὴ τὴν τοιαύτην ἀπορίαν ῥᾴδιον ἀντειπεῖν καὶ 34
λῦσαι ἐκ τῶν ἔμπροσθεν ἡμῖν εἰρημένων ὑπὲρ ἀρετῆς. Τότε
γάρ φαμεν εἶναι ἀρετήν, ὅταν ὁ λόγος εὖ διακείμενος τοῖς
πάθεσιν ἔχουσι τὴν οἰκείαν ἀρετὴν σύμμετρος ᾖ, καὶ τὰ πάθη
τῷ λόγῳ. Οὕτω γὰρ διακείμενα συμφωνήσουσι πρὸς ἄλ- 35
ληλα, ὥστε τὸν μὲν λόγον προστάττειν ἀεὶ τὸ βέλτιστον,
τὰ δὲ πάθη ῥᾳδίως εὖ διακείμενα ποιεῖν ὃ ἂν ὁ λόγος προσ-
τάττῃ. Ἂν οὖν ὁ λόγος φαύλως ᾖ διακείμενος, τὰ δὲ πάθη
εὖ, οὐκ ἔσται ἀρετὴ [w] ἐκλείποντος τοῦ λόγου· ἐξ ἀμφοτέρων
γὰρ ἡ ἀρετή. Ὥστ' οὐδὲ κακῶς χρῆσθαι ἐνδέχεται ἀρετῇ.
Ἁπλῶς δ' οὐχ, [x] ὡς οἴονται οἱ ἄλλοι, τῆς ἀρετῆς ἀρχὴ καὶ 36
ἡγεμών ἐστιν ὁ λόγος, ἀλλὰ μᾶλλον τὰ πάθη. Δεῖ γὰρ
πρὸς τὸ καλὸν ὁρμὴν ἄλογόν τινα [y] πρῶτον ἐγγίνεσθαι (ὃ
καὶ γίνεται), εἶθ' οὕτως τὸν λόγον ὕστερον ἐπιψηφίζοντα
εἶναι καὶ διακρίνοντα. Ἴδοι δ' ἄν τις τοῦτο ἐκ τῶν [z] παιδίων 37
καὶ τῶν ἄνευ λόγου ζώντων· ἐν γὰρ τούτοις ἄνευ [a] τοῦ λόγου
ἐγγίνονται [b] ὁρμαὶ παθῶν πρὸς τὸ καλὸν [c] πρότερον, ὁ δὲ
λόγος ὕστερος ἐπιγινόμενος καὶ σύμψηφος ὢν ποιεῖ πράτ-
τειν τὰ καλά. Ἀλλ' [d] οὐκ ἐὰν ἀπὸ τοῦ λόγου τὴν ἀρχὴν 38
λάβῃ πρὸς τὰ καλά, οὐκ ἀκολουθεῖ τὰ πάθη ὁμογνωμο-

[v] γὰρ καὶ ἐπὶ Mb. [w] ἐκλιπόντος Kb. [x] ὥσπερ Kb. [y] πρῶτον om. Mb. [z] παίδων Kb. [a] τοῦ om. Mb. [b] ὁρμαὶ τῶν παθῶν Mb. [c] πρότερον om. Mb. [d] οὐκ om. Mb.

νοῦντα, ἀλλὰ πολλάκις ἐναντιοῦται· διὸ μᾶλλον ἀρχῇ ἔοικε πρὸς τὴν ἀρετὴν τὸ πάθος εὖ διακείμενον ἢ ὁ λόγος.

8 Ἐχόμενον δ' ἂν εἴη τούτων εἰπεῖν, ἐπειδὴ περὶ εὐδαιμονίας ἐστὶν ὁ λόγος, περὶ εὐτυχίας. Οἴονται γὰρ οἱ πολλοὶ τὸν εὐδαίμονα βίον τὸν εὐτυχῆ εἶναι ἢ οὐκ ἄνευ γε εὐτυχίας, καὶ ὀρθῶς [e]ἴσως· ἄνευ γὰρ τῶν ἐκτὸς ἀγαθῶν, ὧν ἡ τύχη ἐστὶ
2 κυρία, οὐκ ἐνδέχεται εὐδαίμονα εἶναι. Διὸ ῥητέον ἐστὶν ὑπὲρ εὐτυχίας, καὶ ἁπλῶς ὁ εὐτυχὴς [f]τίς ἐστι καὶ ἐν τίσι καὶ περὶ τί. Πρῶτον μὲν οὖν ἐπὶ ταῦτ' ἄν τις ἐλθὼν καὶ [g]ἐπιβλέψας ἀπορήσειεν. Οὔτε γὰρ ἂν εἴποι τις τὴν τύχην
3 ὡς ἐστὶ φύσις. Ἡ γὰρ φύσις ἀεὶ [h]οὗ ἐστιν αἰτία, τούτου ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ [i]ἢ ὡσαύτως ποιητική ἐστιν, ἡ δέ γε τύχη οὐδέποτε, ἀλλ' ἀτάκτως καὶ ὡς ἔτυχεν· διὸ ἡ τύχη ἐν τοῖς τοιούτοις λέγεται. Οὔτε δὴ νοῦν [k]γέ τινα ἢ λόγον ὀρθόν· καὶ γὰρ ἐνταῦθα οὐχ ἧττόν ἐστι τὸ τεταγμένον καὶ τὸ ἀεὶ
4 ὡσαύτως, ἡ δὲ τύχη οὔ. Διὸ καὶ οὗ πλεῖστος νοῦς καὶ λόγος, ἐνταῦθα [l]ἐλαχίστη τύχη, οὗ δὲ πλείστη τύχη, ἐνταῦθ' ἐλάχιστος νοῦς. Ἀλλ' ἆρά γε ἡ εὐτυχία ἐστὶν ὡς ἐπιμέλειά τις [m]θεῶν; Ἢ τοῦτ' οὐκ ἂν δόξειεν; Τὸν γὰρ θεὸν ἀξιοῦμεν κύριον ὄντα τῶν τοιούτων τοῖς ἀξίοις ἀπονέμειν καὶ τἀγαθὰ καὶ τὰ κακά, ἡ δὲ τύχη καὶ τὰ ἀπὸ [n]τῆς τύχης ὡς
5 ἀληθῶς ὡς ἂν τύχῃ γίνεται. Εἰ δέ γε τῷ θεῷ τὸ τοιοῦτον ἀπονέμομεν, φαῦλον αὐτὸν κριτὴν ποιήσομεν ἢ οὐ δίκαιον· τοῦτο δ' οὐ προσῆκόν [o]ἐστι θεῷ. Ἀλλὰ μὴν ἔξω γε τούτων εἰς οὐδὲν ἄλλο τὴν τύχην [p]ἄν τις τάξειεν, ὥστε δῆλον ὅτι τούτων ἄν [q]τι εἴη. Νοῦς μὲν δὴ καὶ λόγος καὶ ἐπιστήμη
6 παντελῶς ἀλλότριόν τι ἔοικεν εἶναι. Ἀλλὰ μὴν οὐδ' ἡ ἐπιμέλεια καὶ ἡ εὔνοια ἡ παρὰ τοῦ θεοῦ δόξειεν ἂν εἶναι εὐτυχία διὰ τὸ καὶ ἐν τοῖς φαύλοις ἐγγίνεσθαι· τὸν δὲ θεὸν τῶν φαύλων οὐκ εἰκὸς ἐπιμελεῖσθαι. Λοιπὸν τοίνυν καὶ οἰκειό-

[e] ἴσως om. M^b. [f] τί M^b. [g] ἀποβλέψας M^b. [h] οὗ] οὐκ pr. K^b. [i] ἢ] καὶ corr. M^b. [k] γε om. M^b. [l] ἐλαχίστη καὶ τύχη M^b. [m] θεοῦ M^b. [n] τῆς om. M^b. [o] ἐστι τῷ θεῷ M^b. [p] ἄν τι τάξειεν K^b, τάξειεν ἄν τις M^b. [q] τις M^b.

τατον τῆς εὐτυχίας ἐστὶν ἡ φύσις, ἔστι δ' [r] ἡ εὐτυχία καὶ ἡ
τύχη ἐν τοῖς μὴ ἐφ' ἡμῖν οὖσι, μηδ' ὧν αὐτοὶ κύριοί ἐσμεν
καὶ δυνατοὶ πρᾶξαι. Διὸ τὸν δίκαιον, ᾗ [s] δίκαιος, οὐθεὶς 7
λέγει εὐτυχῆ, οὐδὲ τὸν ἀνδρεῖον, οὐδ' ὅλως τῶν κατ' ἀρετὴν
οὐδένα· ἐφ' ἡμῖν [t] γάρ ἐστι ταῦτα καὶ ἔχειν καὶ μὴ ἔχειν.
Ἀλλ' ἤδη ἐπὶ τοῖς τοιούτοις οἰκειότερον τὴν εὐτυχίαν ἐροῦ-
μεν· τὸν γὰρ εὐγενῆ εὐτυχῆ [v] λέγομεν, καὶ ὅλως ᾧ [w] τὰ τοι-
αῦτα τῶν ἀγαθῶν ὑπάρχει ὧν μὴ αὐτὸς κύριός ἐστιν. Ἀλλ' 8
ὅμως οὐδ' ἐνταῦθα [x] κυρίως ἂν ἡ εὐτυχία λέγοιτο. Ἔστι δὲ
πολλαχῶς ὁ εὐτυχὴς λεγόμενος· καὶ γὰρ ᾧ παρὰ τὸν λο-
γισμὸν τὸν αὐτοῦ συνέβη τι ἀγαθὸν πρᾶξαι, εὐτυχῆ φαμέν,
καὶ ᾧ κατὰ λόγον ζημίαν ἦν λαβεῖν, τὸν τοιοῦτον [y] κερδά-
ναντα εὐτυχῆ φαμέν. Ἔστιν οὖν ἡ εὐτυχία τῷ ἀγαθόν τι 9
[z] ὑπάρξαι παρὰ λόγον καὶ ἐν τῷ [a] κακὸν μὴ λαβεῖν εὔλογον.
Ἀλλὰ μᾶλλον [b] καὶ οἰκειότερον ἡ εὐτυχία ἂν δόξειεν εἶναι ἐν
τῷ ἀγαθὸν λαβεῖν· τὸ μὲν γὰρ ἀγαθὸν λαβεῖν καθ' αὑτὸ
δόξειεν [c] ἂν εὐτύχημα εἶναι, τὸ δὲ κακὸν μὴ λαβεῖν κατὰ συμ-
βεβηκὸς εὐτύχημα. Ἔστιν οὖν ἡ εὐτυχία ἄλογος φύσις· ὁ 10
γὰρ εὐτυχής ἐστιν ὁ ἄνευ λόγου ἔχων ὁρμὴν πρὸς τἀγαθὰ
καὶ τούτων ἐπιτυγχάνων, τοῦτο δ' ἐστὶ φύσεως· ἐν γὰρ τῇ
[d] ψυχῇ ἔνεστι τῇ φύσει τοιοῦτον ᾧ ὁρμῶμεν ἀλόγως πρὸς ἃ
ἂν εὖ ἔχωμεν. Καὶ εἴ τις ἐρωτήσειε τὸν οὕτως ἔχοντα, διὰ 11
τί τοῦτο ἀρέσκει σοι οὕτω πράττειν; Οὐκ οἶδά φησιν, ἀλλ'
ἀρέσκει μοι, ὅμοιον πάσχων τοῖς ἐνθουσιάζουσιν· καὶ γὰρ
οἱ ἐνθουσιάζοντες ἄνευ λόγου ὁρμὴν ἔχουσι πρὸς τὸ πράτ-
τειν τι. Τὴν δ' εὐτυχίαν οὐκ ἔχομεν οἰκείῳ καὶ ἰδίῳ ὀνόματι 12
προσαγορεύειν, ἀλλ' αἰτίαν πολλάκις φαμὲν εἶναι αὐτήν· ἡ
δ' αἰτία ἀλλότριον τοῦ ὀνόματος. Ἡ γὰρ αἰτία καὶ οὗ
ἐστὶν αἰτία ἄλλο ἐστί, καὶ ἄνευ ὁρμῆς τῆς ἐπιτυγχανούσης
τῶν ἀγαθῶν αἰτία λεγομένη, οἷον ἡ τοῦ κακὸν μὴ λαβεῖν

[r] ἡ alterum om. K^b. [s] δίκαιον M^b. [t] γάρ] μὲν γάρ K^b. [v] λέγομεν] ἐροῦμεν M^b. [w] τὰ om. K^b. [x] ἂν κυρίως εὐτυχία K^b. [y] κερδανόντα M^b. [z] πρᾶξαι K^b. [a] κακόν τι μὴ 1417 et 1855 et 2023. [b] καὶ om. M^b. [c] ἂν om. K^b. [d] τύχη M^b.

ἢ πάλιν [e] τοῦ μὴ οἰόμενον ἀγαθὸν λήψεσθαι ἀγαθὸν λαβεῖν.
13 Ἔστιν οὖν ἡ τοιαύτη εὐτυχία [f] διάφορος ἐκείνης, καὶ ἔοικεν [g] αὐτὴ ἐκ τῶν πραγμάτων τῆς μεταπτώσεως γίνεσθαι, καὶ κατὰ συμβεβηκὸς εὐτυχία. [h] Ὥστ' εἰ καὶ ἡ τοιαύτη ἐστὶν εὐτυχία, ἀλλ' οὖν πρός γε τὴν εὐδαιμονίαν ἡ τοιαύτη ἂν εἴη εὐτυχία οἰκειοτέρα, ἧς ἐν αὐτῷ ἡ ἀρχὴ τῆς ὁρμῆς [i] τῶν ἀγα-
14 θῶν ἐστὶ τῆς ἐπιτεύξεως. Ἐπεὶ οὖν ἐστὶν ἡ εὐδαιμονία οὐκ ἄνευ τῶν ἐκτὸς ἀγαθῶν, ταῦτα δὲ γίνεται ἀπὸ τῆς εὐτυχίας, οἷον ἀρτίως ἔφαμεν, συνεργὸς ἂν εἴη τῇ εὐδαιμονίᾳ. Περὶ μὲν οὖν εὐτυχίας [k] τοσαῦτα.

9 Ἐπειδὴ δὲ ὑπὲρ ἑκάστης τῶν ἀρετῶν κατὰ μέρος εἰρήκαμεν, λοιπὸν ἂν εἴη καὶ καθόλου [l] συνθέντας τὰ καθ' ἕκαστα κεφαλαιωσαμένους εἰπεῖν. Ἔστι μὲν οὖν οὐ κακῶς λεγόμενον τοὔνομα ἐπὶ τοῦ τελέως σπουδαίου, ἡ καλοκἀγαθία.
2 Καλὸς κἀγαθὸς γάρ, φησίν, ὅταν τελέως σπουδαῖος [m] ᾖ· ἐπὶ γὰρ τῆς ἀρετῆς τὸν καλὸν κἀγαθὸν λέγουσιν, [n] οἷον τὸν δίκαιον καλὸν κἀγαθόν [o] φασι, τὸν ἀνδρεῖον, τὸν σώφρονα,
3 ὅλως ἐπὶ τῶν ἀρετῶν. Ἐπειδὴ οὖν εἰς δύο διαιροῦμεν, καὶ τὰ μέν φαμεν εἶναι καλὰ τὰ δὲ καὶ ἀγαθά, [p] καὶ τῶν ἀγαθῶν τὰ μὲν ἁπλῶς ἀγαθὰ τὰ δ' οὔ, καὶ καλὰ μὲν οἷον τὰς ἀρετὰς καὶ τὰς [q] ἀπ' ἀρετῆς πράξεις, ἀγαθὰ δὲ [r] οἷον ἀρχὴν πλοῦτον δόξαν τιμὴν [s] καὶ τὰ τοιαῦτα, ἔστιν οὖν ὁ καλὸς καὶ ἀγαθὸς ᾧ τὰ ἁπλῶς ἀγαθά ἐστιν ἀγαθὰ καὶ τὰ ἁπλῶς καλὰ καλά
4 ἐστιν. Ὁ τοιοῦτος γὰρ καλὸς καὶ ἀγαθός· ᾧ δὲ τὰ ἁπλῶς ἀγαθὰ μή ἐστιν ἀγαθά, οὐκ ἔστι καλὸς καὶ ἀγαθός, ὥσπερ οὐδ' ὑγιαίνειν ἂν δόξειεν ᾧ τὰ ἁπλῶς ὑγιεινὰ μὴ ὑγιεινά ἐστιν. Εἰ γὰρ ὁ πλοῦτος καὶ ἡ ἀρχὴ παραγινόμενά τινα βλάπτοιεν, οὐκ ἂν αἱρετὰ εἴη, ἀλλὰ τὰ τοιαῦτα ὅσα αὐτὸν
5 μὴ [t] βλάψει, βουλήσεται αὐτῷ εἶναι. Ὁ δὲ τοιοῦτος ὢν οἷος ὑποστελλόμενός [v] τι τῶν ἀγαθῶν πρὸς τὸ μὴ εἶναι αὐτῷ,

[e] τὸ Kᵇ. [f] ἀδιάφορος Mᵇ. [g] αὕτη Kᵇ. [h] ὥστ'—ἐστὶν εὐτυχία om. Z.Mᵇ. et 2024. [i] τῶν om. Mᵇ. [k] ταῦτα Kᵇ. [l] συνθέντα Mᵇ. [m] ᾖ om. Kᵇ. [n] οἷον om. Mᵇ. [o] φησιν Kᵇ. [p] καὶ τῶν—ἁπλῶς ἀγαθὰ om. Mᵇ. [q] ἐπ' Mᵇ. [r] οἷον om. Kᵇ. [s] καὶ ante τὰ om. Kᵇ. [t] βλάψῃ Kᵇ. [v] τι om. Mᵇ.

οὐκ ἂν δόξειε καλὸς καὶ ἀγαθὸς εἶναι· ἀλλ' ᾧ τἀγαθὰ πάντα ὄντα ἀγαθά ἐστι καὶ ὑπὸ τούτων μὴ διαφθείρεται, οἷον ὑπὸ πλούτου καὶ ἀρχῆς, ὁ τοιοῦτος καλὸς καὶ ἀγαθός.

Ὑπὲρ [w] δὲ τοῦ κατὰ τὰς ἀρετὰς ὀρθῶς πράττειν εἴρηται 10
μέν, οὐχ ἱκανῶς δέ. Ἔφαμεν γὰρ τὸ κατὰ τὸν ὀρθὸν λόγον πράττειν· ἀλλ' ἴσως ἄν τις αὐτὸ τοῦτο ἀγνοῶν ἐρωτήσειε, τὸ κατὰ τὸν ὀρθὸν λόγον τί ποτ' ἐστί, καὶ ποῦ ἐστὶν ὁ
ὀρθὸς λόγος; Ἔστιν οὖν κατὰ τὸν ὀρθὸν λόγον πράττειν, 2
ὅταν τὸ ἄλογον μέρος τῆς ψυχῆς μὴ κωλύῃ τὸ λογιστικὸν ἐνεργεῖν τὴν αὑτοῦ ἐνέργειαν· τότε [x] γὰρ ἡ πρᾶξις ἔσται
κατὰ τὸν ὀρθὸν λόγον. Ἐπειδὴ γάρ τι τῆς ψυχῆς τὸ μὲν 3
χεῖρον ἔχομεν τὸ δὲ βέλτιον, ἀεὶ δὲ τὸ χεῖρον τοῦ βελτίονος [y] ἕνεκέν ἐστιν, ὥσπερ ἐπὶ σώματος καὶ ψυχῆς τὸ σῶμα τῆς ψυχῆς ἕνεκεν, καὶ τότ' ἐροῦμεν ἔχειν τὸ σῶμα [z] καλῶς, ὅταν οὕτως ἔχῃ ὥστε μὴ κωλύειν ἀλλὰ καὶ συμβάλλεσθαι καὶ συμπαρορμᾶν πρὸς τὸ τὴν ψυχὴν ἐπιτελεῖν τὸ αὑτῆς ἔργον· τὸ γὰρ χεῖρον τοῦ βελτίονος ἕνεκεν, [a] πρὸς τὸ συνεργεῖν τῷ
βελτίονι. Ὅταν οὖν τὰ πάθη μὴ [b] κωλύωσι τὸν νοῦν τὸ 4
αὑτοῦ ἔργον [c] ἐπιτελεῖν, τότ' ἔσται τὸ κατὰ τὸν ὀρθὸν λόγον γινόμενον. Ναί, ἀλλ' ἴσως εἴποι τις ἄν, ὅταν πῶς ἔχωσι τὰ πάθη, οὐ κωλύουσιν, καὶ πότε οὕτως ἔχουσιν; Οὐ γὰρ οἶδα. Τὸ δὴ τοιοῦτον οὐκ ἔστιν εἰπεῖν ῥᾴδιον. Οὐδὲ γὰρ ὁ ἰατρός, ἀλλ' ὅταν εἴπῃ τῷ πυρέττοντι [d] πτισάνην προσφέρεσθαι· τοῦ δὲ πυρέττειν πῶς αἰσθάνομαι; Ὅταν,
φησίν, ὁρᾷς ὠχρὸν ὄντα. Τὸ δ' ὠχρὸν πῶς εἰδήσω; Ἐν- 5
ταῦθα δὴ συνιέτω ὁ ἰατρός· εἰ γὰρ μὴ ἔχεις παρὰ σαυτῷ, φήσει, τῶν γε τοιούτων αἴσθησιν, οὐκ [e] ἔστιν. Ὡσαύτως ὑπὲρ τῶν ἄλλων κοινός ἐστι τῶν τοιούτων ὁ λόγος. Ὁμοίως δ' ἔχει καὶ ἐπὶ τῶν παθῶν τοῦ γνωρίζειν· δεῖ γὰρ αὐτὸν
συμβάλλεσθαι πρὸς αἴσθησίν τι. Ἐπιζητήσειε δ' ἄν τις 6
[f] ἴσως καὶ τὸ τοιοῦτον, ἆρά γε ἔργῳ εἰδήσας ταῦτα καὶ δὴ

[w] δὲ om. K[b]. [x] γὰρ om. K[b]. [y] ἕνεκέν ἐστιν] ἔχομεν ἕνεκεν K[b]. [z] καλῶς om. K[b]. [a] πρὸς τὸ om. K[b]. [b] κωλύσωσι M[b]. [c] ἐπιτελεῖν] ἐνεργεῖν K[b]. [d] πτισσάνην M[b]. [e] ἔτι K[b].M[b]. [f] ἴσως om. M[b].

εὐδαίμων ἔσομαι; Οἴονται γάρ. Τὸ δ' ἐστὶν [g] οὐ τοιοῦτον· οὐδεμία γὰρ οὐδὲ τῶν ἄλλων ἐπιστημῶν παραδίδωσι τῷ μανθάνοντι τὴν χρῆσιν καὶ τὴν ἐνέργειαν, ἀλλὰ τὴν ἕξιν μόνον.
7 Οὕτως οὐδ' ἐνταῦθα παραδίδωσι τὸ εἰδῆσαι ταῦτα τὴν χρῆσιν (ἡ γὰρ εὐδαιμονία ἐστὶν ἐνέργεια, ὥς φαμέν) ἀλλὰ τὴν ἕξιν, οὐδ' ἐν τῷ εἰδέναι ἐξ ὧν ἐστὶν ἡ εὐδαιμονία, ἀλλ' ἐκ τοῦ τούτοις χρήσασθαι. Τὴν δὲ χρῆσιν καὶ τὴν ἐνέργειαν τούτων οὐκ ἔστι ταύτης τῆς πραγματείας τὸ παραδοῦναι· οὐδὲ γὰρ ἄλλη ἐπιστήμη οὐδεμία τὴν χρῆσιν παραδίδωσιν, ἀλλὰ τὴν ἕξιν.

11 Ἐφ' ἅπασι δὲ τούτοις ὑπὲρ φιλίας ἀναγκαῖόν ἐστιν εἰπεῖν, τί ἐστι καὶ ἐν τίσι καὶ περὶ τί· ἐπειδή [h] περ ὁρῶμεν [i] παρὰ πάντα τὸν βίον παρατείνουσαν καὶ ἐν παντὶ καιρῷ, καὶ οὖσαν ἀγαθόν, [k] συμπαραληπτέα ἂν εἴη πρὸς τὴν εὐδαιμονίαν. Πρῶτον μὲν οὖν ἴσως [l] ἃ ἀπορεῖται καὶ ζητεῖται,
2 βέλτιον διελθεῖν. Πότερον γάρ ἐστιν ἡ φιλία ἐν τοῖς ὁμοίοις, ὥσπερ δοκεῖ καὶ λέγεται; Καὶ [m] γὰρ κολοιός φασι παρὰ κολοιὸν ἱζάνει, καὶ

αἰεί [n] τοι τὸν ὅμοιον ἄγει θεὸς ὡς τὸν ὅμοιον.

Φασὶ δὲ καὶ κυνός ποτε ἀεὶ καθευδούσης ἐπὶ τῆς αὐτῆς κεραμῖδος, ἐρωτηθέντα τὸν Ἐμπεδοκλέα διὰ τί ποτε ἡ κύων ἐπὶ τῆς αὐτῆς κεραμῖδος καθεύδει, εἰπεῖν ὅτι ἔχει τι [o] τῇ κεραμῖδι ὅμοιον ἡ κύων, ὡς διὰ τὸ ὅμοιον τὴν κύνα φοιτῶσαν.
3 Πάλιν [p] δ' αὖ δοκεῖ ἄλλοις τισὶν ἐν τοῖς ἐναντίοις μᾶλλον ἐγγίνεσθαι ἡ φιλία. Ἐρᾷ μὲν γάρ, φησίν, ὄμβρου γαῖα, ὅταν ξηρὸν [q] πέδον· [r] τὸ δὴ ἐναντίον, φησί, τῷ ἐναντίῳ βούλεσθαι φίλον εἶναι. Ἐν μὲν γὰρ τοῖς ὁμοίοις [s] οὐδ' [t] ἐνδέχεται γίνεσθαι· τὸ γὰρ ὅμοιον, φησί, τοῦ ὁμοίου οὐδὲν
4 προσδεῖται, καὶ τὰ τοιαῦτα δή. Ἔτι [v] πότερον ἔργον ἐστὶ φίλον γενέσθαι ἢ ῥᾴδιον γενέσθαι; [w] Οἵ γοῦν κόλακες τα-

[g] οὐ om. M^b. [h] περ] immo γάρ. [i] περὶ M^b. [k] συμπαραληπτέον K^b. [l] ὃ M^b. [m] γὰρ] γὰρ ὁ K^b. [n] τοι om. M^b. [o] τῇ om. K^b. [p] δ' om. M^b. [q] πέδον ᾖ. τὸ M^b. [r] τὸ ἐναντίον K^b. [s] οὐδὲν K^b. [t] ἐνδέχεσθαι M^b. [v] πότερον] δὲ M^b. [w] οἱ γοῦν] οἷον K^b.

χέως προσεδρεύσαντες φίλοι μὲν οὐκ εἰσίν, φαίνονται δὲ φίλοι
εἶναι. Ἔτι δὲ καὶ τὰ τοιαῦτα ἀπορεῖται, πότερον ἔσται ὁ
σπουδαῖος τῷ [x] φαύλῳ φίλος ἢ οὔ; Ἡ μὲν γὰρ φιλία ἐν
πίστει καὶ βεβαιότητι, ὁ δὲ φαῦλος ἥκιστα τοιοῦτος. Καὶ
ὁ φαῦλος [y] τῷ φαύλῳ, ἢ οὐδὲ τοῦτο; Πρῶτον μὲν οὖν διο- 5
ριστέον ἂν εἴη ὑπὲρ φιλίας ποίας σκοποῦμεν. Ἔστι γάρ,
ὡς οἴονται, φιλία καὶ πρὸς θεὸν καὶ τὰ ἄψυχα, οὐκ ὀρθῶς.
Τὴν γὰρ φιλίαν ἐνταῦθά φαμεν εἶναι οὗ ἐστὶ τὸ ἀντιφι-
λεῖσθαι, ἡ δὲ πρὸς τὸν θεὸν φιλία [z] οὔτε ἀντιφιλεῖσθαι δέχε-
ται οὔθ' ὅλως τὸ φιλεῖν· ἄτοπον γὰρ ἂν εἴη εἴ τις φαίη
φιλεῖν τὸν Δία. Οὐδὲ δὴ παρὰ τῶν ἀψύχων ἐνδέχεται ἀντι- 6
φιλεῖσθαι· φιλία [a] μέντοι καὶ πρὸς τὰ ἄψυχά ἐστιν, οἷον
οἶνον ἢ ἄλλο δὴ τῶν τοιούτων. Διὸ δὴ οὔτε τὴν πρὸς τὸν
θεὸν φιλίαν [b] ἐπιζητοῦμεν οὔτε τὴν πρὸς τὰ ἄψυχα, ἀλλὰ
τὴν πρὸς τὰ ἔμψυχα, καὶ πρὸς ταῦτα ἐν οἷς ἐστὶ τὸ ἀντιφι-
λεῖν. Εἰ [c] δή τις μετὰ τοῦτο ἐπισκέψαιτο τί ἐστι τὸ φιλη- 7
τόν, ἔστιν οὖν οὐκ ἄλλο τι ἢ τἀγαθόν. Ἕτερον μὲν οὖν ἐστὶ
τὸ φιλητὸν καὶ τὸ φιλητέον, ὥσπερ [d] καὶ τὸ βουλητὸν καὶ τὸ
βουλητέον. Βουλητὸν μὲν γὰρ τὸ ἁπλῶς ἀγαθόν, βουλητέον
δὲ τὸ ἑκάστῳ ἀγαθόν. Οὕτω καὶ φιλητὸν μὲν τὸ ἁπλῶς 8
ἀγαθόν, φιλητέον δὲ τὸ αὑτῷ ἀγαθόν, [e] ὥστε τὸ μὲν φιλη-
τὸν καὶ φιλητέον, τὸ δὲ φιλητέον οὐκ ἔστι φιλητόν. Ἐν-
ταῦθα μὲν οὖν ἐστὶ καὶ διὰ τὸ τοιοῦτον ἡ ἀπορία, πότερόν
ἐστιν ὁ σπουδαῖος τῷ φαύλῳ φίλος ἢ οὔ. Συνῆπται γάρ
πως τἀγαθῷ τὸ αὑτῷ ἀγαθὸν καὶ τὸ φιλητέον τῷ φιλητῷ,
ἕχεται δὲ καὶ ἀκολουθεῖ τῷ ἀγαθῷ καὶ [f] τὸ ἡδὺ εἶναι καὶ τὸ
συμφέρον. Ἡ μὲν οὖν τῶν σπουδαίων φιλία ἐστίν, ὅταν 9
ἀντιφιλῶσιν ἀλλήλους· φιλοῦσι δὲ ἀλλήλους, ᾗ φιλητοί· φι-
λητοὶ δέ, ᾗ ἀγαθοί. Οὐκοῦν ὁ σπουδαῖος, φησί, τῷ φαύλῳ
οὐκ ἔσται φίλος; Ἔσται μὲν οὖν. Ἐπειδὴ γὰρ τἀγαθῷ

[x] φίλω Mb. [y] τῷ φαύλῳ] τὰ φαῦλα Mb. [z] οὐδὲ codices. [a] μὲν Mb. [b] ζητοῦμεν Mb. [c] δέ Mb. [d] καὶ alterum om. Mb. [e] ὥστε—ἔστι φιλητόν] ἔτι δὲ τὸ μὲν φιλητέον καὶ φιλητόν, τὸ δὲ φιλητὸν οὐκ ἔστι φιλητέον Kb. [f] τῶι ἡδεῖ εἶναι καὶ τῶ συμφέροντι Kb.

ἠκολούθει τὸ συμφέρον καὶ τὸ ἡδύ, [g] ᾗ ἐστὶ φαῦλος ὢν ἡδύς,
ταύτῃ φίλος· πάλιν αὖ συμφέρων, ᾗ συμφέρων, ταύτῃ φίλος.
10 Ἀλλ' οὐκ ἔσται γε κατὰ τὸ φιλητὸν ἡ τοιαύτη φιλία. Φι-
λητὸν γὰρ ἦν τἀγαθόν, ὁ δὲ [h] φαῦλος οὐ φιλητός· οὐ γὰρ
ἀλλὰ κατὰ τὸ φιλητέον. Εἰσὶ γὰρ ἀπὸ τῆς παντελοῦς
φιλίας, τῆς ἐν τοῖς σπουδαίοις, καὶ αὗται αἱ φιλίαι, ἥ τε
11 κατὰ τὸ ἡδὺ καὶ ἡ κατὰ τὸ συμφέρον. Ὁ οὖν κατὰ τὸ ἡδὺ
φιλῶν οὐ φιλεῖ τὴν κατὰ τὸ ἀγαθὸν φιλίαν, οὐδὲ ὁ κατὰ τὸ
συμφέρον. Εἰσὶ δὲ καὶ αἱ φιλίαι αὗται, ἥ τε κατὰ τὸ ἀγα-
θὸν καὶ ἡ κατὰ τὸ ἡδὺ καὶ ἡ κατὰ τὸ συμφέρον, οὐχ αἱ
αὐταὶ μέν, οὐ παντελῶς δὲ οὐδὲ ἀλλότριαι ἀλλήλων, ἀλλ'
12 ἀπὸ ταὐτοῦ πως ἠρτημέναι εἰσίν. Οἷον φαμὲν ἰατρικὸν τὸ
μαχαίριον, ἰατρικὸν τὸν ἄνθρωπον, καὶ ἰατρικὴν τὴν ἐπιστή-
μην· ταῦτ' οὐχ ὁμοίως λέγονται, ἀλλὰ τὸ μὲν μαχαίριον τῷ
χρήσιμον εἶναι πρὸς ἰατρικὴν ἰατρικὸν λέγεται, ὁ δ' ἄνθρω-
πος τῷ ποιητικὸς εἶναι ὑγιείας, ἡ δ' ἐπιστήμη τῷ αἰτία εἶναι
13 καὶ ἀρχή. Ὁμοίως δὲ καὶ [i] αἱ φιλίαι οὐχ ὡσαύτως, ἥ τε
τῶν σπουδαίων ἡ διὰ τὸ ἀγαθὸν καὶ ἡ κατὰ τὸ ἡδὺ καὶ ἡ
κατὰ τὸ συμφέρον. Οὔτε δὴ ὁμωνύμως λέγονται, ἀλλ' οὐκ
εἰσὶ μὲν αἱ αὐταί, περὶ ταὐτὰ δέ πως καὶ ἐκ τῶν αὐτῶν εἰσίν.
14 Εἰ δή τις λέγοι "ὁ κατὰ τὸ ἡδὺ φιλῶν οὐκ ἔστι φίλος
"τούτῳ· οὐ γὰρ κατὰ τὸ ἀγαθὸν φίλος ἐστίν," βαδίζει ὁ
τοιοῦτος ἐπὶ τὴν τῶν σπουδαίων φιλίαν, τὴν ἐξ ἁπάντων
τούτων οὖσαν, καὶ ἐκ τοῦ ἀγαθοῦ καὶ ἐκ τοῦ ἡδέος καὶ ἐκ τοῦ
συμφέροντος, ὥστ' ἀληθῶς οὐκ [k] ἔστιν ἐκείνην γε τὴν φιλίαν
15 φίλος, ἀλλὰ τὴν κατὰ τὸ ἡδὺ ἢ κατὰ τὸ συμφέρον. Πότε-
ρον οὖν ἔσται ὁ σπουδαῖος τῷ σπουδαίῳ φίλος ἢ οὔ; Οὐδὲν
γὰρ προσδεῖται, φησίν, [l] ὁ ὅμοιος τοῦ ὁμοίου. Ὁ δὴ τοιοῦ-
τος λόγος ζητεῖ τὴν κατὰ τὸ συμφέρον φιλίαν· ᾗ γὰρ
προσδεῖται [m] ὁ ἕτερος τοῦ ἑτέρου, ταύτῃ ὄντες φίλοι ἐν τῇ
κατὰ τὸ συμφέρον φιλίᾳ εἰσίν. Ἀλλ' ἑτέρα διώρισται ἡ
κατὰ τὸ συμφέρον φιλία καὶ ἡ κατ' ἀρετὴν καὶ ἡδονήν.

[g] ᾗ] εἰ Kb. [h] φαῦλος] φίλος Mb. [i] αἱ om. Kb. [k] ἔστι κατ' ἐκείνην Mb. [l] ὁ om. Mb. [m] ὁ om. Mb.

Εἰκὸς δὴ καὶ πολὺ μᾶλλον τούτους· [n] πάντα γὰρ αὐτοῖς 16
ὑπάρχει τἀγαθά, καὶ τὸ ἡδὺ καὶ τὸ συμφέρον. Ἀλλὰ καὶ
ὁ σπουδαῖος τῷ φαύλῳ· ᾗ γὰρ ἴσως ἡδύς, ταύτῃ καὶ φίλος.
Καὶ ὁ φαῦλός γε τῷ φαύλῳ· ᾗ γὰρ ἴσως τὸ αὐτὸ αὐτοῖς
συμφέρει, ταύτῃ [o] φίλοι. Ὁρῶμεν γὰρ τοῦτο γινόμενον, 17
ὅταν τὸ αὐτὸ ᾖ τὸ συμφέρον, φίλους τούτους διὰ τὸ συμφέ-
ρον, ὥστ' οὐδὲν [p] κωλύσει καὶ φαύλοις οὖσι ταὐτόν τι συμ-
φέρειν. Βεβαιοτάτη μὲν οὖν καὶ μονιμωτάτη καὶ καλλίστη 18
[q] ἡ ἐν τοῖς σπουδαίοις φιλία, ἡ κατ' ἀρετὴν καὶ τἀγαθὸν
οὖσα, εἰκότως· ἡ μὲν γὰρ ἀρετὴ ἀμετάπτωτον, δι' ἣν ἡ φι-
λία, ὥστε εἰκὸς τὴν φιλίαν τὴν τοιαύτην ἀμετάπτωτον εἶναι,
τὸ δὲ συμφέρον [r] οὐδέποτε ταὐτόν· διὸ ἡ διὰ τὸ συμφέρον
φιλία οὐ βεβαία, ἀλλὰ τῷ συμφέροντι [s] συμμεταπίπτει.
Ὁμοίως καὶ ἡ κατὰ τὴν ἡδονήν. Ἡ μὲν [t] οὖν τῶν βελτίστων 19
φιλία ἡ κατ' ἀρετὴν γιγνομένη ἐστίν, ἡ δὲ τῶν πολλῶν ἡ
κατὰ τὸ συμφέρον· ἡ δὲ κατὰ τὴν ἡδονὴν ἐν τοῖς φορτικοῖς
καὶ τυχοῦσιν. Συμβαίνει δὲ καὶ ἀγανακτεῖν, ὅταν φαύλοις
ἐντύχωσι τοῖς φίλοις, καὶ θαυμάζειν. Ἔστι δὲ οὐδὲν ἄτο- 20
πον· ὅταν γὰρ ἡ φιλία λάβῃ τὴν ἡδονὴν ἀρχήν, δι' ἣν φίλοι
εἰσίν, ἢ τὸ συμφέρον, ἅμα ταῦτ' ἀπολείπει καὶ ἡ φιλία οὐ
διαμένει. Πολλάκις δὲ μένει μὲν ἡ φιλία, κακῶς δ' ἐχρήσατο
τῷ φίλῳ, διὸ ἀγανακτοῦσιν. Ἔστι δὲ οὐδὲ τοῦτο ἄλογον·
οὐ γὰρ δι' ἀρετὴν ἡ φιλία σοι πρὸς τοῦτον ὑπῆρχεν, διὸ οὐδ'
ἄτοπον [v] μηδὲν ποιεῖν αὐτὸν τῶν κατ' ἀρετήν. Ἀγανακτοῦ- 21
σιν οὖν οὐκ ὀρθῶς· δι' ἡδονὴν γὰρ ποιησάμενοι τὴν φιλίαν,
τὴν δι' [w] ἀρετὴν οἴονται δεῖν αὐτοῖς ὑπάρχειν. Τὸ δ' οὐ
δυνατόν· οὐ γάρ ἐστιν ἡ δι' ἡδονὴν καὶ τὸ συμφέρον ἀρετῆς
ἐχομένη. Κοινωσάμενοι οὖν ἡδονῇ ἀρετὴν ζητοῦσιν, οὐκ ὀρ-
θῶς· οὐ γὰρ ἀκολουθεῖ τῇ ἡδονῇ καὶ τῷ συμφέροντι ἡ ἀρετή,
ἀλλὰ τῇ ἀρετῇ ἀμφότερα ταῦτ' ἀκολουθεῖ. Ἄτοπον γὰρ 22
εἰ μή τις οἰήσεται τοὺς σπουδαίους αὐτοὺς αὑτοῖς ἡδίστους

[n] πάντα—συμφέρον om. M^b. [o] φίλος K^b. [p] κωλύει K^b. [q] ἡ ante ἐν om. K^b. [r] οὐδέποτε—συμφέρον om. K^b. [s] μεταπίπτει K^b. [t] οὖν om. M^b. [v] οὐδὲν K^b. [w] ἀρετῆς M^b.

εἶναι· καὶ γὰρ οἱ φαῦλοι, ὡς φησὶν Εὐριπίδης, αὐτοὶ ἑαυτοῖς ἡδεῖς εἰσίν·

κακὸς [x] κακῷ γὰρ [y] συντέτηκεν.

Οὐ γὰρ ἀκολουθεῖ τῇ ἡδονῇ ἡ ἀρετή, ἀλλὰ [z] τῇ ἀρετῇ ἡ ἡδονὴ ἀκολουθεῖ. Πότερον δὲ [a] καὶ δεῖ ἐν τῇ τῶν σπουδαίων φιλίᾳ τὴν ἡδονὴν εἶναι, ἢ οὐ δεῖ; Ἄτοπον γὰρ τὸ [b] μὴ
23 φάναι δεῖν. Εἰ γὰρ [c] ἀφελεῖς αὐτῶν τὸ ἡδεῖς εἶναι ἀλλήλοις, ἄλλουςποριοῦνται φίλους εἰς τὸ συζῆν, τοὺς ἡδεῖς· εἰς γὰρ τὸ συζῆν οὐδὲν μεῖζόν ἐστι τοῦ ἡδεῖς εἶναι. Ἄτοπον οὖν τὸ μὴ οἴεσθαι δεῖν τοὺς σπουδαίους μάλιστ' ἀλλήλοις συζῆν· τοῦτο δ' οὐκ ἔστιν ἄνευ τοῦ ἡδέος· δέοι ἂν ἄρα, ὡς ἔοικε, μά-
24 λιστα τούτοις ὑπάρχειν τὸ ἡδέσιν εἶναι. Ἐπεὶ δὲ διῄρηνται αἱ φιλίαι εἰς τρία εἴδη, καὶ ἐν ταύταις ἠπορεῖτο πότερον ἐν ἰσότητι ἡ φιλία ἐγγίνεται ἢ ἐν ἀνισότητι. Ἔστιν οὖν κατ' ἀμφότερα· ἡ μὲν γὰρ καθ' ὁμοιότητα ἡ τῶν σπουδαίων καὶ ἡ τελεία φιλία, ἡ δὲ κατ' ἀνομοιότητα ἡ κατὰ τὸ συμφέρον.
25 Τῷ γὰρ εὐπόρῳ ὁ πένης διὰ τὴν ἔνδειαν ὧν ὁ πλούσιος εὐπορεῖ φίλος ἐστί, καὶ τῷ σπουδαίῳ ὁ φαῦλος διὰ ταὐτό· διὰ γὰρ τὴν ἔνδειαν τὴν τῆς ἀρετῆς, παρ' οὗ οἴεται αὐτῷ ἔσεσθαι, διὰ τοῦτο τούτῳ φίλος. [d] Γίνεται οὖν ἐν τοῖς ἀνομοίοις φιλία κατὰ τὸ συμφέρον· διὸ [e] καὶ Εὐριπίδης

Ἐρᾷ μὲν ὄμβρου γαῖα, ὅταν ξηρὸν [f] πέδον.

26 Ὡς ἐναντίοις οὖσι τούτοις ἐγγίνεται φιλία ἡ διὰ τὸ συμφέρον. Καὶ γὰρ εἰ θέλεις τὰ ἐναντιώτατα ποιῆσαι πῦρ καὶ ὕδωρ, ταῦτα ἀλλήλοις χρήσιμά [g] ἐστιν. Τὸ γὰρ πῦρ φασίν, ἐὰν μὴ ἔχῃ ὑγρόν, φθείρεσθαι, ὡς τοῦτ' [h] αὐτῷ παρασκευάζον ὥσπερ τροφήν τινα, ταύτην δὲ τοσαύτην ὅσης κρατήσειεν [i] ἄν· ἂν μὲν γὰρ [k] πλεῖον ποιήσῃς τὸ ὑγρὸν ἐπικρατῆσαν,
27 φθείρεσθαι τὸ πῦρ, [l] ἐὰν δὲ σύμμετρον, συνοίσει. Δῆλον οὖν ὅτι καὶ ἐν τοῖς ἐναντιωτάτοις φιλία ἐγγίνεται διὰ τὸ συμ-

[x] γὰρ κακῶι K^b. [y] συνέστηκεν M^b. [z] ἡ ἡδονὴ τῆι ἀρετῆι K^b. [a] καὶ om. M^b. [b] φάναι μὴ M^b. [c] ἀφέλῃς K^b.M^b. [d] γίνονται οὖν αἱ ἐν τοῖς ἀνομοίοις φιλίαι M^b. [e] καὶ] καὶ ὁ K^b. [f] πέδον ᾖ. ὡς M^b. [g] εἰσι K^b. [h] αὐτὸ M^b. [i] ἂν om. codices. [k] πλεῖστον M^b. [l] ἂν M^b.

φέρον. Ἀνάγονται δὲ πᾶσαι αἱ φιλίαι, καὶ αἱ ἐν ἰσότητι
καὶ [m] αἱ ἐν ἀνισότητι, εἰς τὰς διῃρημένας τρεῖς. Ἔστι δ' ἐν 28
ἁπάσαις ταῖς φιλίαις διαφορὰ [n] γινομένη πρὸς ἀλλήλους,
ὅταν μὴ ὁμοίως φιλῶσιν ἢ εὖ ποιῶσιν ἢ ὑπηρετῶσιν ἢ ὅ τι
ἂν τῶν τοιούτων· [o] ὅταν μὲν γὰρ ὁ μὲν ἐκτενῶς [p] ποιῇ ὁ δ'
ἐλλείπῃ, κατὰ τὴν ἔλλειψιν τὸ ἔγκλημα καὶ ἡ μέμψις. Οὐ 29
μὴν ἀλλ' ἐπὶ μὲν τῶν τοιούτων [q] ὧν τὸ αὐτό ἐστι τέλος τῆς
φιλίας, οἷον εἰ ἀμφότεροι κατὰ τὸ συμφέρον ἀλλήλοις φί-
λοι ἢ κατὰ τὸ ἡδὺ ἢ κατ' ἀρετήν, εὔδηλος ἡ ἔλλειψις ἡ παρὰ
τοῦ ἑτέρου· ἐὰν οὖν πλείω ἀγαθὰ σύ [r] μοι ποιῇς [s] ἢ ἐγὼ [t] σοί,
[v] οὐδ' ἀμφισβητῶ ἔτι μὴ οὐ δεῖν σε μᾶλλον ὑπ' ἐμοῦ φι-
λεῖσθαι. Ἐν ᾗ δὲ φιλίᾳ μὴ διὰ ταὐτὸ [w] φίλοι ἐσμέν, μᾶλ-
λον αἱ διαφοραί· ἄδηλος γὰρ ἡ ἔλλειψις παρ' ἑκατέρου.
Οἷον [x] εἰ ὁ μὲν δι' ἡδονὴν φίλος ἐστὶν ὁ δὲ διὰ τὸ συμφέρον, 30
ἐνταῦθα ἡ ἀμφισβήτησις· οὔτε γὰρ ὁ τῷ συμφέροντι ὑπερέ-
χων ἀξίαν οἴεται τὴν ἡδονὴν ἀντικαταλλάττεσθαι τοῦ συμ-
φέροντος, οὔτε ὁ τῇ ἡδονῇ ὑπερέχων ἀξίαν τῆς ἡδονῆς ἐν
τῷ συμφέροντι χάριν ἀπολαμβάνειν, διὸ μᾶλλον [y] αἱ δια-
φοραὶ ἐν [z] ταῖς τοιαύταις φιλίαις γίγνονται. Οἱ δ' ἐν ἀνι- 31
σότητι φίλοι ὄντες, οἱ μὲν ὑπερέχοντες πλούτῳ ἢ ἄλλῳ
[a] τινὶ τοιούτῳ οὐκ οἴονται δεῖν αὐτοὶ φιλεῖν, ἀλλ' ὑπὸ τῶν
ἐνδεεστέρων οἴονται δεῖν αὐτοὶ φιλεῖσθαι. Ἔστι δὲ βέλτιον
τὸ φιλεῖν ἢ τὸ φιλεῖσθαι· τὸ μὲν γὰρ φιλεῖν ἐνέργειά
[b] τις ἡδονῆς καὶ ἀγαθόν, ἀπὸ δὲ τοῦ φιλεῖσθαι οὐδεμία τῷ
φιλουμένῳ ἐνέργεια γίνεται. Ἔτι [c] δὲ βέλτιον τὸ γνωρίζειν 32
ἢ τὸ γνωρίζεσθαι· τὸ μὲν γὰρ γνωρίζεσθαι καὶ τὸ φιλεῖ-
σθαι καὶ τοῖς ἀψύχοις ὑπάρχει, τὸ δὲ γνωρίζειν καὶ [d] τὸ
φιλεῖν τοῖς ἐμψύχοις. Ἔτι τὸ εὐποιητικὸν εἶναι βέλτιον ἢ
τὸ μή· ὁ μὲν οὖν φιλῶν εὐποιητικὸς ᾗ φιλεῖ, ὁ δὲ φιλού-
μενος, ᾗ φιλεῖται, οὔ. Ἀλλ' οἱ ἄνθρωποι διὰ φιλοτιμίαν 33

[m] αἱ ἐν om. Mb. [n] γενομένη Mb. [o] ὅταν μὲν γὰρ om. Kb.
[p] ποιεῖ Kb. [q] ὧν om. Kb. [r] με Mb. [s] ἢ om. Kb. [t] σέ Mb.
[v] οὐκ Mb. [w] φίλοι] φίλοις Kb. [x] εἰ om. Mb. [y] αἱ om. Kb.
[z] ταῖς om. Mb. [a] τινὶ om. Mb. [b] τις] τῆς Mb. [c] δὲ om. Mb.
[d] τὸ alterum om. Kb.

φιλεῖσθαι μᾶλλον βούλονται ἢ φιλεῖν, διὰ τὸ ἐν τῷ φιλεῖσθαι ὑπεροχήν τινα εἶναι· ἀεὶ γὰρ ὁ φιλούμενος ὑπερέχει ἡδονῇ ἢ εὐπορίᾳ ἢ ἀρετῇ, ὁ δὲ φιλότιμος τῆς ὑπεροχῆς ὀρέγεται. Καὶ οὐκ οἴονται δεῖν αὐτοὶ φιλεῖν οἱ ἐν ὑπεροχῇ ὄντες· ἀντιδιδόναι γὰρ ἐν οἷς ὑπερέχουσι τοῖς φιλοῦσιν αὐ-
34 τούς. Ἔτι δὲ καὶ ἥττους αὐτῶν εἰσίν· διὸ οὐκ οἴονται δεῖν φιλεῖν ἀλλὰ φιλεῖσθαι. Ὁ δ' ἐνδεὴς χρημάτων ἢ ἡδονῶν ἢ ἀρετῆς θαυμάζει τὸν ὑπερέχοντα τούτοις, καὶ φιλεῖ διὰ τὸ
35 τούτων ἢ τυγχάνειν ἢ οἴεσθαι τεύξεσθαι. Εἰσὶ δὲ καὶ τοιαῦται φιλίαι ἐξ ὁμοιοπαθείας, ἐκ τοῦ [e] τἀγαθὰ βούλεσθαί τινι εἶναι. Οὐκ ἔστι δὲ ἡ ἐπὶ τούτων γινομένη φιλία πάντα ταῦτα ἔχουσα· πολλάκις γὰρ ἄλλῳ μὲν εἶναι βουλόμεθα τἀ-
36 γαθά, συζῆν μέντοι μετ' [f] ἄλλου. Ἀλλὰ ταῦτα πότερον φιλίας δεῖ εἰπεῖν ἢ τῆς τελείας φιλίας τῆς κατ' ἀρετὴν πάθη; Ἐν ἐκείνῃ γὰρ τῇ φιλίᾳ [g] πάντα ταῦτα ἐνυπάρχει· [h] καὶ γὰρ συζῆν μετ' οὐδενὸς ἄλλου ἂν θέλοιμεν (καὶ γὰρ τὸ ἡδὺ καὶ τὸ συμφέρον καὶ ἡ ἀρετὴ τῷ σπουδαίῳ ὑπάρχει) καὶ τἀγαθὰ τούτῳ μάλιστα βουλοίμεθ' ἄν, καὶ τὸ ζῆν καὶ τὸ εὖ ζῆν οὐκ
37 ἄλλῳ τινὶ ἢ τούτῳ. Πότερον δ' ἐστὶν [i] αὐτῷ [k] καὶ πρὸς αὑτὸν φιλία, ἢ οὔ, νῦν μὲν ἀφείσθω, ὕστερον δ' ἐροῦμεν. [l] Πάντα δὲ βουλόμεθα ἡμῖν αὐτοῖς· καὶ [m] γὰρ συζῆν μεθ' ἡμῶν αὐτῶν βουλόμεθα (ἴσως δὲ [n] τοῦτο καὶ ἀναγκαῖον) καὶ τὸ εὖ ζῆν καὶ τὸ ζῆν καὶ τὸ βούλεσθαι τἀγαθόν, οὐκ ἄλλῳ
38 τινί. [o] Ἔτι ὁμοιοπαθεῖς ἡμῖν αὐτοῖς μάλιστα ἐσμέν· ἂν γὰρ προσπταίσωμεν ἢ ἄλλῳ τινὶ περιπέσωμεν τῶν τοιούτων, εὐθὺς λυπούμεθα. Διὸ δόξειεν ἂν οὕτως εἶναι αὐτῷ πρὸς
39 αὑτὸν φιλία. Τὰ δὴ τοιαῦτα, οἷον τὴν ὁμοιοπάθειαν καὶ τὸ εὖ ζῆν καὶ τἆλλα, ἤτοι εἰς τὴν πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς φιλίαν ἀναφέροντες λέγομεν ἢ εἰς τὴν τελείαν, ἐν ἀμφοτέραις [p] δὲ πάντα ταῦτα ὑπάρχει· καὶ [q] γὰρ τὸ [r] συζῆν καὶ τὸ εἶναι βούλεσθαι

[e] τἀγαθὸν Mb. [f] ἄλλων Mb. [g] ταῦτα πάντα Mb. [h] καὶ om. Mb. [i] αὐτὸ Mb. [k] καὶ] φιλία καὶ Kb.Mb. [l] πάντες Mb. [m] γὰρ τὸ συζῆν Mb. [n] τοῦτο om. Mb. [o] ὅτι Mb. [p] δὲ γὰρ rc. Kb, om. pr. [q] γὰρ] γὰρ καὶ Mb. [r] ζῆν Mb.

[s] καὶ τὸ εὖ εἶναι καὶ τἆλλα πάντα ἐν ταύταις ἐστίν. Ἔτι 40
δ' ἴσως ἂν δόξειεν, ἐν οἷς ἐστὶ δίκαιον, ἐν τούτοις καὶ φιλίαν
εἶναι· διὸ καὶ ὅσα [t] περ δικαίων εἴδη, τοσαῦτα καὶ [v] φιλιῶν.
Τὸ δὴ δίκαιόν ἐστι καὶ ξένῳ πρὸς πολίτην καὶ δούλῳ πρὸς
δεσπότην καὶ πολίτῃ πρὸς πολίτην καὶ υἱῷ πρὸς πατέρα καὶ
γυναικὶ πρὸς ἄνδρα, καὶ ὅσαι ἁπλῶς ἄλλαι κοινωνίαι καὶ φι-
λίαι ἔνεισιν ἐν ἑκάστοις τούτων. Βεβαιοτάτη δ' ἂν δόξειεν 41
εἶναι τῶν φιλιῶν ἡ ξενική· οὐ γάρ ἐστιν οὐδὲν αὐτοῖς τέλος
κοινὸν ὑπὲρ οὗ ἀμφισβητοῦσιν, οἷον ἐν τοῖς πολίταις· διαμ-
φισβητοῦντες γὰρ πρὸς ἀλλήλους κατὰ τὴν ὑπεροχὴν οὐ
μένουσι φίλοι ὄντες. Ἐχόμενον δ' ἂν εἴη νῦν τοῦτ' εἰπεῖν,
πότερόν ἐστι πρὸς αὑτὸν φιλία ἢ οὔ. Ἐπεὶ δ' οὖν ὁρῶμεν, 42
ὥσπερ καὶ μικρὸν ἐπάνω ἐλέγομεν, ὅτι ἐκ μὲν τῶν καθ' ἕκα-
στα τὸ φιλεῖν γνωρίζεται, τὰ δὲ καθ' ἕκαστα αὐτοὶ αὑτοῖς
ἂν μάλιστα βουλοίμεθα (καὶ γὰρ τἀγαθὰ καὶ τὸ εἶναι καὶ
τὸ εὖ εἶναι), ὁμοιοπαθέστατοι δ' αὑτοῖς ἡμῖν ἐσμέν, καὶ συζῆν
[w] γε μεθ' ἑαυτῶν μάλιστα βουλόμεθα· ὥστ' εἰ μὲν ἐκ τῶν
καθ' ἕκαστα γνωρίζεται ἡ φιλία, τὰ δὲ καθ' ἕκαστα ἡμῖν
αὐτοῖς ἂν βουλοίμεθα ὑπάρχειν, δῆλόν ἐστιν ὡς [x] ἔστι πρὸς
αὑτοὺς φιλία, ὥσπερ καὶ τὴν ἀδικίαν ἔφαμεν πρὸς αὑτὸν
εἶναι. Ἐπειδὴ γὰρ ἕτερος μὲν ὁ ἀδικῶν ἕτερος δὲ ὁ ἀδικού- 43
μενος, ὁ αὐτὸς δ' εἷς ἐστὶν ἕκαστος, διὰ τὸ τοιοῦτον οὐκ ἐδό-
κει εἶναι πρὸς αὑτὸν ἀδικία. Ἔστι μέντοι, ὡς [y] ἔφαμεν σκο-
ποῦντες ἐπὶ τῶν τῆς ψυχῆς μερῶν, ἐπειδή ἐστι πλείω, ὅταν
ταῦτα μὴ ὁμονοῶσι, τότε εἶναι πρὸς αὑτὸν τὴν ἀδικίαν. Ὁ- 44
μοίως οὖν τούτῳ καὶ ἡ φιλία δόξειεν ἂν εἶναι πρὸς αὑτόν.
Ἐπειδὴ γὰρ ὁ φίλος ἐστίν, ὡς φαμέν, ὅταν βουλώμεθα
σφόδρα φίλον εἰπεῖν, μία φαμὲν ψυχὴ ἡ ἐμὴ καὶ ἡ τούτου·
ἐπεὶ οὖν ἐστὶ τῆς ψυχῆς πλείω μέρη, τότ' ἔσται μία ψυχή,
ὅταν συμφωνῶσι πρὸς ἄλληλα ὅ τε λόγος καὶ τὰ πάθη·
οὕτω γὰρ μία ἔσται. Ὥστε μιᾶς [z] γενομένης ἔσται πρὸς

[s] καὶ τὸ εὖ—sect. 46. εἶναι om. M^b. cum Barocciano et Palatino.
[t] περὶ K^b. [v] φίλων K^b. [w] τε codices. [x] ἔστι om. K^b. [y] φαμὲν K^b.
[z] γινομένης K^b.

45 αὐτὸν φιλία. Αὕτη δ' ἔσται ἡ πρὸς αὐτὸν φιλία ἐν τῷ
σπουδαίῳ· τούτῳ γὰρ μόνῳ τὰ τῆς ψυχῆς εὖ ἔχουσι μέρη
πρὸς ἄλληλα τῷ μὴ διαφέρεσθαι, ἐπεὶ ὅ γε φαῦλος οὐδέ-
ποτ' ἐστὶν αὐτὸς αὐτῷ φίλος· μάχεται γὰρ ἀεὶ ἑαυτῷ. Ὁ
γοῦν ἀκρατὴς ὅταν πράξῃ τι τῶν καθ' ἡδονήν, μετ' οὐ πολὺ
46 μεταμελεῖται καὶ κακίζει αὐτὸς αὐτόν. Ὁμοίως ἐπὶ τῶν ἄλ-
λων κακιῶν ὁ φαῦλος ἔχει· διατελεῖ γὰρ αὐτὸς αὐτῷ μαχό-
μενος καὶ ἐναντιούμενος. Ἔστι δὲ φιλία καὶ ἐν ἰσότητι,
οἷον ἡ μὲν τῶν ἑταίρων ἐν ἰσότητι ἀριθμῷ καὶ δυνάμει ἀγα-
θοῦ. Οὐδέτερος γὰρ αὐτῶν ἐστὶν ἄξιος θατέρου πλέον ἔχειν
οὔτε κατ' ἀριθμὸν ἀγαθῶν οὔτε κατὰ δύναμιν οὔτε κατὰ μέ-
γεθος, ἀλλὰ τὸ ἴσον· ἴσοι γάρ τινες ἐθέλουσιν εἶναι οἱ ἑταῖ-
47 ροι. Ἐν ἀνισότητι δὲ ἡ πατρὸς πρὸς υἱὸν καὶ ἀρχομένου
[a] πρὸς ἄρχοντα, καὶ κρείττονος καὶ χείρονος, καὶ γυναικὸς
καὶ ἀνδρός, καὶ ἁπλῶς ἐν οἷς ἐστὶν ὁ τὴν τοῦ χείρονος καὶ
48 κρείττονος τάξιν ἔχων ἐν τῇ φιλίᾳ. Αὕτη γάρ ἐστιν ἡ ἐν
ἀνισότητι φιλία κατὰ λόγον. Οὐδέποτε γὰρ ἐπ' ἀγαθοῦ
δόσει οὐδεὶς [b] ἂν ἴσον δοίη τῷ βελτίονι καὶ τῷ χείρονι, ἀλλὰ
μεῖζον τῷ καθ' ὑπεροχὴν ὄντι ἀεί· τοῦτο δ' ἴσον ἐστὶ τῷ
λόγῳ· ἴσον γάρ πώς ἐστιν [c] ὁ ἔλαττον ἔχων ἀγαθὸν χείρων
ὢν τῷ μεῖζον ἔχοντι κρείττονι ὄντι.

12 Τῶν δὲ φιλιῶν ἁπασῶν τῶν εἰρημένων τούτων μάλιστά
πως ἐγγίγνεται τὸ φιλεῖν ἐν τῇ συγγενικῇ, καὶ ταῦτα ἐν
τῇ πατρὶ πρὸς υἱόν. Καὶ διὰ τί ποτε ὁ πατὴρ τὸν υἱὸν
μᾶλλον φιλεῖ ἢ ὁ υἱὸς τὸν πατέρα; Πότερον οὖν, ὡς ἔνιοι
λέγοντες ὀρθῶς πρός γε τοὺς πολλούς, ὅτι ὁ μὲν πατὴρ
[d] εὐεργέτηκέ πως τὸν υἱόν, ὁ δ' υἱὸς χάριν ὀφείλει τῆς εὐερ-
γεσίας; Αὕτη μὲν οὖν ἡ αἰτία [e] ἐν τῇ κατὰ τὸ συμφέρον φι-
2 λίᾳ δόξειεν ἂν [f] ὑπάρχειν. Ὥσπερ δὲ καὶ κατὰ τὰς ἐπιστή-
μας ὁρῶμεν ἔχον, οὕτω πως ἔχει καὶ ἐνταῦθα. Λέγω δ' οἷόν
ἐστιν. Ἔστι μὲν [g] οὖν τὸ αὐτὸ τέλος [h] τε καὶ ἐνέργεια, καὶ

[a] πρὸς ἄρχοντα] καὶ ἄρχοντος K^b. [b] ἴσον ἂν K^b. [c] ὁ] ὅτε K^b, ὁ τὸ M^b. [d] εὐηργέτηκέ M^b. [e] ἐν] καὶ ἐν M^b. [f] ὑπάρχειν] εἶναι K^b. [g] οὖν] an ὧν? [h] τε om. M^b.

οὐκ ἄλλο τι παρὰ τὴν ἐνέργειαν τέλος, οἷον τῷ αὐλητῇ ἡ
αὐτὴ ἐνέργεια καὶ τέλος· τὸ γὰρ αὐλεῖν καὶ τέλος αὐτῷ ἐστὶ
καὶ ἐνέργεια· ἀλλ' οὐ τῇ οἰκοδομικῇ· καὶ γὰρ ἕτερον τέλος
παρὰ τὴν ἐνέργειαν. Ἔστιν οὖν ἡ φιλία ἐνέργειά τις, οὐδὲν 3
δ' ἐστὶν ἄλλο τέλος παρὰ τὴν ἐνέργειαν τοῦ φιλεῖν, ἀλλὰ
τοῦτο αὐτό. Ὁ μὲν οὖν πατὴρ ἐνεργεῖ πως ἀεὶ μᾶλλον
[i] παρὰ τὸ αὑτοῦ τι [k] εἶναι ποίημα τὸν υἱόν. Τοῦτο δ' ὁρῶ-
μεν καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ὄν· πάντες γὰρ πρὸς ὃ ἂν αὐτοὶ ποιή-
σωσι, πρὸς τοῦτό πως καὶ εὔνοοί εἰσιν. Ὁ οὖν πατὴρ εὐνοεῖ 4
πως πρὸς τὸν υἱὸν αὑτοῦ ὄντα ποίημα, τῇ μνήμῃ καὶ τῇ ἐλ-
πίδι ἀγόμενος· διὸ μᾶλλον φιλεῖ ὁ πατὴρ τὸν υἱὸν ἢ ὁ υἱὸς
τὸν πατέρα. Δεῖ δὲ καὶ ὑπὲρ τῶν ἄλλων φιλιῶν τῶν λεγο-
μένων καὶ δοκουσῶν [l] ἐπισκέψασθαι εἰ εἰσὶ φιλίαι, οἷον ἡ εὔ-
νοια φιλία δοκεῖ. Ἁπλῶς μὲν οὖν οὐκ ἂν δόξειεν [m] ἡ εὔνοια 5
εἶναι φιλία· πολλοῖς γὰρ πολλάκις ἢ ἀπὸ τοῦ ἰδεῖν ἢ ἀπὸ
τοῦ ἀκοῦσαί τι ὑπέρ τινος ἀγαθὸν εὖνοι γινόμεθα· ἆρ' οὖν
ἤδη καὶ φίλοι, ἢ οὔ; Οὐ γὰρ εἴ τις ἦν Δαρείῳ εὔνους ἐν Πέρ-
σαις ὄντι, ὥσπερ ἴσως ἦν, εὐθέως καὶ φιλία ἦν αὐτῷ πρὸς
Δαρεῖον. Ἀλλ' ἀρχὴ μὲν ἄν ποτε ἡ εὔνοια φιλίας δόξειεν 6
εἶναι, γένοιτο δ' ἂν ἡ εὔνοια φιλία, εἰ προσλάβοι βούλησιν
τοῦ τἀγαθὰ δυνατὸς ὢν πρᾶξαι πράττειν ἐκείνου ἕνεκεν ᾧ
ἐστὶν εὔνους. Ἔστι δ' ἡ εὔνοια τοῦ ἤθους καὶ πρὸς τὸ ἦθος·
οὐδεὶς γὰρ λέγεται εὔνους οἴνῳ ἢ ἄλλῳ τινὶ τῶν ἀψύχων
ἀγαθῶν [n] ἢ ἡδέων, ἀλλ' ἄν τις ᾖ τὸ ἦθος σπουδαῖος, πρὸς
τοῦτον ἡ εὔνοια. Οὐκ ἔστι δὲ [o] χωρὶς φιλίας ἡ εὔνοια, ἀλλ' 7
ἐν τῷ αὐτῷ· διὸ δοκεῖ φιλία εἶναι. Ἡ δ' ὁμόνοια ἐστὶ μὲν
σύνεγγυς τῇ φιλίᾳ, ἐὰν τὴν ὁμόνοιαν λάβῃς τὴν κυρίως λε-
γομένην. Εἰ γάρ τις Ἐμπεδοκλεῖ ὁμοίως ὑπολαμβάνει καὶ 8
δοκεῖ αὐτῷ τὰ στοιχεῖα εἶναι ἃ κἀκείνῳ, ἆρά γε οὗτος Ἐμ-
πεδοκλεῖ ὁμονοεῖ ἢ οὔ; Ἐπείπερ εἴ τι ἄλλο τοιοῦτον. Πρῶ-
τον μὲν γὰρ οὐκ ἔστιν ἡ ὁμόνοια ἐν τοῖς νοητοῖς ἀλλ' ἐν τοῖς

[i] περὶ Mb. [k] ποίημα εἶναι Mb. [l] ἐπισκέψασθαι Mb. [m] εἶναι ἡ εὔνοια Kb. [n] ἢ om. Kb. [o] χωρὶς τῆς φιλίας Kb.

[p]πρακτοῖς, καὶ ἐν τούτοις [q]οὐχ ᾗ νοοῦσι ταὐτόν, ἀλλ' [r]ᾗ ἅμα τῷ ταὐτὸν [s]νοεῖν προαίρεσιν ἔχουσι περὶ ἃ νοοῦσιν ἐπὶ ταὐτά.
9 Εἰ γὰρ ἐννοοῦσιν ἀμφότεροι ἄρχειν, ἀλλ' ὁ μὲν αὐτὸν ὁ δ' αὐτόν, ἆρά γε ἤδη ὁμονοοῦσιν, ἢ οὔ; Ἀλλ' εἰ κἀγὼ ἐμαυτὸν βούλομαι ἄρχειν κἀκεῖνος ἐμέ, οὕτως ἤδη ὁμονοοῦμεν. Ἔστι δὴ ὁμονοεῖν ἐν τοῖς πρακτικοῖς μετὰ βουλήσεως ταὐτοῦ. Περὶ ἄρχοντος ἄρα [t]κατάστασιν ἐν πρακτικοῖς τοῦ αὐτοῦ ἐστὶν ἡ ὁμόνοια ἡ κυρίως λεγομένη.

13 Ἐπεὶ δ' ἐστίν, ὡς φαμέν, αὐτῷ πρὸς αὐτὸν φιλία, πότερον ὁ σπουδαῖος ἔσται φίλαυτος ἢ οὔ; Ἔστι δὲ φίλαυτος ὁ [v]αὑτοῦ ἕνεκεν πάντα πράττων ἐν τοῖς κατὰ τὸ λυσιτελές. Ὁ μὲν οὖν φαῦλος φίλαυτός [w]ἐστιν· αὐτὸς αὑτοῦ γὰρ ἕνεκεν πάντα πράττει· ἀλλ' οὐχ ὁ σπουδαῖος· διὰ τοῦτο γάρ ἐστι σπουδαῖος, ὅτι ἄλλου ἕνεκεν τοῦτο πράττει· διὸ οὐκ ἔστι φί-
2 λαυτος. Ἀλλ' ὁρμῶσι μὲν ἅπαντες ἐπὶ τἀγαθά, καὶ οἴονται [x]αὑτοῖς δεῖν μάλιστα ὑπάρχειν· τοῦτο δ' ἐστὶ μάλιστα φανερὸν ἐπὶ πλούτου καὶ ἀρχῆς. Ὁ μὲν οὖν σπουδαῖος ἐκστήσεται τούτων ἄλλῳ, οὐχ ὡς οὐ προσῆκον αὐτῷ μάλιστα, ἀλλ' ἂν ὁρᾷ ἄλλον δυνησόμενον μᾶλλον τούτοις αὑτοῦ χρῆ-
3 σθαι. Οἱ δ' ἄλλοι τοῦτο οὐ ποιήσουσι δι' ἄγνοιαν (οὐ γὰρ οἴονται κακῶς ἂν χρήσασθαι τοῖς τοιούτοις ἀγαθοῖς) ἢ διὰ φιλοτιμίαν τοῦ ἄρχειν. Ὁ δὲ σπουδαῖος οὐδέτερον τούτων [y]πείσεται· διὸ οὐδὲ φίλαυτος κατά γε τὰ τοιαῦτα ἀγαθά, ἀλλ' [z]εἰ ἄρα, κατὰ τὸ καλόν. [a]Τούτου γὰρ μόνον ἄλλῳ οὐκ
4 ἂν ἐκσταίη, τὰ δὲ συμφέροντα καὶ ἡδέα ἐκστήσεται. Τὴν μὲν οὖν κατὰ τὸ καλὸν αἵρεσιν φίλαυτος ἔσται· τὴν δὲ κατὰ τὸ συμφέρον καὶ καθ' ἡδονὴν λεγομένην οὐκ ἔσται ὁ σπου-
14 δαῖος, ἀλλὰ ὁ φαῦλος. Πότερον δέ ποτε ὁ σπουδαῖος φιλήσει αὐτὸς [b]ἑαυτὸν μάλιστα ἢ οὔ; Ἔστι μὲν οὖν αὐτὸς αὑτὸν μάλιστα [c]ὡς φιλήσει, ἔστι δ' [d]ὡς οὔ. Ἐπειδὴ γάρ

[p] πρακτικοῖς K^b. [q] οὐχὶ νοοῦσι M^b, οὐκ ἐννοοῦσι K^b. [r] ᾗ] εἰ K^b. [s] ἐννοεῖν M^b. [t] κατάστασις M^b. [v] ἑαυτοῦ M^b. [w] ἔσται K^b. [x] δεῖν αὑτοῖς M^b. [y] πήσεται K^b. [z] εἰ] ἢ M^b. [a] τοῦτο K^b. [b] αὐτὸν M^b. [c] ὃς M^b. [d] ὃς M^b, om. pr. K^b.

φαμεν τὸν σπουδαῖον ἐκστήσεσθαι τῶν ἀγαθῶν τῶν κατὰ τὸ
συμφέρον τῷ φίλῳ, τὸν φίλον μᾶλλον αὑτοῦ φιλήσει. Ναί, 2
[e] ἀλλ' ᾗ τούτων ἐξιστάμενος τῷ φίλῳ αὑτῷ τὸ καλὸν περι-
ποιεῖται, [f] ταύτῃ ἐξίσταται τῶν τοιούτων. Ἔστι μὲν οὖν
[g] ὡς τὸν φίλον αὐτὸς αὑτοῦ μᾶλλον φιλεῖ, ἔστι δὲ [g] ὡς αὐτὸς
αὑτὸν μάλιστα, κατὰ [h] μὲν τὸ συμφέρον τὸν φίλον, κατὰ δὲ
τὸ καλὸν καὶ ἀγαθὸν αὐτὸς αὑτὸν μάλιστα· [i] αὑτῷ γὰρ ταῦτα
περιποιεῖται κάλλιστα ὄντα. Ἔστι μὲν οὖν καὶ φιλάγαθος, 3
[k] οὐ φίλαυτος· [l] μόνον γάρ, εἴπερ φιλεῖ αὐτὸς ἑαυτόν, ὅτι
ἀγαθός. Ὁ δὲ φαῦλος φίλαυτος· οὐδὲν γὰρ ἔχει δι' ὃ φι-
λήσει αὐτὸς ἑαυτὸν οἷον καλόν τι, ἀλλ' ἄνευ τούτων αὐτὸς
ἑαυτὸν φιλήσει, ᾗ αὐτός. Διὸ καὶ [m] οὗτος ἂν κυρίως λέγοιτο
φίλαυτος.

Ἐχόμενον δ' ἂν εἴη [n] εἰπεῖν ὑπὲρ αὐταρκείας καὶ τοῦ αὐτ- 15
άρκους, πότερον ὁ αὐτάρκης προσδεήσεται φιλίας ἢ οὔ, ἀλλ'
αὐτὸς ἑαυτῷ αὐτάρκης ἔσται καὶ κατὰ τοῦτο. Λέγουσι γὰρ
τοιαῦτα καὶ [o] οἱ ποιηταί·

> ὅταν δ' ὁ δαίμων εὖ διδῷ, τί δεῖ φίλων;

Ὅθεν καὶ ἡ ἀπορία γίγνεται, πότερον ὁ πάντα τἀγαθὰ ἔχων 2
καὶ ὢν αὐτάρκης προσδεήσεται [p] φίλου; Ἢ τότε καὶ μά-
λιστα; Τίνα γὰρ εὖ ποιήσει, ἢ μετὰ τοῦ συμβιώσεται; Οὐ
γὰρ δὴ μόνος γε διάξει. Εἰ τοίνυν τούτων δεήσεται, ταῦτα
δὲ μὴ ἐνδέχεται ἄνευ φιλίας, προσδέοιτ' ἂν ὁ αὐτάρκης φι-
λίας. Ἡ μὲν οὖν ἐν τοῖς λόγοις εἰωθυῖα ὁμοιότης λαμβά- 3
νεσθαι ἐκ τοῦ θεοῦ οὔτ' ἐκεῖ ὀρθῶς οὔτ' ἂν ἐνταῦθα εἴη χρή-
σιμος· οὐ γὰρ εἰ ὁ θεός ἐστιν αὐτάρκης καὶ μηδενὸς δεῖται,
διὰ τοῦτ' οὐδ' ἡμεῖς οὐδενὸς δεησόμεθα. Ἔστι γὰρ καὶ τοι-
οῦτός τις λόγος ἐπὶ [q] τοῦ θεοῦ λεγόμενος. Ἐπεὶ γάρ, φησί, 4
πάντα ἔχει τἀγαθὰ ὁ θεὸς καὶ ἔστιν αὐτάρκης, τί ποιήσει;
Οὐ γὰρ καθευδήσει. Θεάσεται δή τι, φησίν· τοῦτο γὰρ

[e] ἀλλὰ τούτων K^b. [f] ταύτῃ] καὶ ταύτῃ K^b. [g] ὃς utrobique M^b.
[h] μὲν γὰρ τὸ K^b. [i] αὑτῷ—ὄντα om. K^b. [k] οὐ] ὁ M^b. [l] μόνον—
φίλαυτος om. M^b. [m] οὕτως K^b. [n] εἰπεῖν om. K^b. [o] οἱ om. M^b.
[p] φίλων K^b. [q] τοῦ om. M^b.

κάλλιστον καὶ οἰκειότατον. Τί οὖν θεάσεται; Εἰ μὲν γὰρ
ἄλλο τι θεάσεται, βέλτιον θεάσεταί τι αὐτοῦ. Ἀλλὰ τοῦτ'
ἄτοπον, τὸ τοῦ θεοῦ ἄλλο τι εἶναι βέλτιον. Αὐτὸς ἑαυτὸν
5 ἄρα θεάσεται. Ἀλλ' ἄτοπον· καὶ γὰρ ὁ ἄνθρωπος ὃς ἂν
αὐτὸς ἑαυτὸν κατασκοπῆται, ὡς ἀναισθήτῳ ἐπιτιμῶμεν. Ἄ-
τοπος οὖν, φησίν, ὁ θεὸς ἔσται αὐτὸς ἑαυτὸν θεώμενος. Τί
μὲν οὖν ὁ θεὸς θεάσεται, ἀφείσθω· ὑπὲρ δὲ τῆς αὐταρκείας
οὐ τῆς τοῦ θεοῦ τὴν [r] ἐπίσκεψιν ποιούμεθα, ἀλλ' ἀνθρωπίνης,
6 πότερον ὁ αὐτάρκης δεήσεται φιλίας ἢ οὔ; Εἰ δή τις ἐπὶ
τὸν φίλον ἐπιβλέψας ἴδοι τί ἐστι καὶ ὁποῖός τις ὁ φίλος,
τοιοῦτος οἷος ἕτερος εἶναι ἐγώ, ἄν γε καὶ σφόδρα φίλον ποιή-
σῃς, ὥσπερ τὸ λεγόμενον "ἄλλος οὗτος Ἡρακλῆς, ἄλλος φί-
7 λος ἐγώ." Ἐπεὶ οὖν ἐστὶ καὶ χαλεπώτατον, ὥσπερ καὶ τῶν
σοφῶν τινὲς εἰρήκασι, τὸ γνῶναι αὑτόν, καὶ [s] ἥδιστον (τὸ γὰρ
αὑτὸν εἰδέναι ἡδύ), αὐτοὶ μὲν οὖν αὑτοὺς ἐξ αὑτῶν οὐ δυνάμεθα
θεάσασθαι. Ὅτι δ' αὐτοὶ αὑτοὺς οὐ δυνάμεθα, δῆλον ἐξ
ὧν ἄλλοις ἐπιτιμῶμεν, αὐτοὶ δὲ [t] λανθάνομεν ταὐτὰ ποιοῦν-
τες. Τοῦτο δὲ γίνεται δι' εὔνοιαν ἢ διὰ πάθος· πολλοῖς δὲ
8 ἡμῶν ταῦτα ἐπισκοτεῖ πρὸς τὸ κρίνειν ὀρθῶς. Ὥσπερ οὖν
ὅταν θέλωμεν αὐτοὶ αὑτῶν τὸ πρόσωπον ἰδεῖν, εἰς τὸ κά-
τοπτρον ἐμβλέψαντες [v] εἴδομεν, ὁμοίως καὶ ὅταν αὐτοὶ αὑ-
τοὺς βουληθῶμεν γνῶναι, εἰς τὸν φίλον ἰδόντες γνωρίσαιμεν
ἄν· ἔστι γάρ, [w] ὡς φαμέν, ὁ φίλος ἕτερος ἐγώ. Εἰ οὖν
ἡδὺ μὲν τὸ αὑτὸν εἰδέναι, τοῦτο δ' οὐκ ἔστιν εἰδέναι ἄνευ
ἄλλου φίλου, δέοιτ' ἂν ὁ αὐτάρκης φιλίας πρὸς τὸ αὐτὸς
9 αὑτὸν γνωρίζειν. Ἔτι δὲ καὶ εἴπερ ἐστὶ καλόν, ὥσπερ ἐστί,
τὸ εὖ ποιεῖν ἔχοντα [x] τὰ παρὰ τῆς τύχης ἀγαθά, τίνα εὖ
ποιήσει; Μετὰ [y] τίνος δὲ συμβιώσεται; Οὐ γὰρ δὴ μόνος
γε [z] διάξει· τὸ γὰρ συμβιοῦν ἡδὺ καὶ ἀναγκαῖον. Εἰ τοί-
νυν ταῦτα καλὰ καὶ ἡδέα καὶ ἀναγκαῖα, ταῦτα δὲ μὴ ἐνδέχε-
ται εἶναι ἄνευ φιλίας, προσδέοιτ' ἂν ὁ αὐτάρκης φιλίας.

16 Πότερον δὲ πολλοὺς κτητέον φίλους ἢ ὀλίγους; Οὔτε δὴ

[r] σκέψιν Mb. [s] ἥδιστ' ἂν Kb.Mb. [t] μανθάνομεν Kb. [v] ἴδομεν Kb.
[w] ὡς] ὡς ἂν Kb. [x] τὰ om. Kb. [y] τίνος βιώσεται Mb. [z] διεξάγει Mb.

πολλοὺς ὡς ἁπλῶς εἰπεῖν οὔτ' ὀλίγους δεῖ ἀεί. Πολλῶν μὲν γὰρ ὄντων ἔργον ἐφ' ἕκαστον μερίσαι τὸ φιλεῖν. Ἐφ' 2 ἁπάντων γὰρ [a] καὶ τῶν ἄλλων ἐξαδυνατεῖ ἡμῶν ἡ φύσις ἀσθενὴς οὖσα πρὸς τὸ ἐπὶ πολὺ ἀφικνεῖσθαι· οὔτε γὰρ τῇ ὄψει ἐπὶ πολὺ ὁρῶμεν, ἀλλ' [b] ἐὰν πλέον ἀποστήσῃς τοῦ συμμέτρου, ἐλλείπει διὰ τὴν ἀσθένειαν τῆς φύσεως, οὔτ' ἐπ' ἀκοῆς, οὔτ' ἐπὶ τῶν ἄλλων ὁμοίως [c] ἁπάντων. Ἐλλείπων 3 οὖν [d] τῷ φιλεῖν δι' ἀδυναμίαν καὶ ἐγκλήματ' ἄν τις ἔχοι δικαίως, καὶ οὐκ ἂν εἴη φίλος, μὴ φιλῶν γε ἀλλ' ἢ τῷ γε λόγῳ· ἡ δὲ φιλία οὐ τοῦτο βούλεται. Ἔτι ἂν ὦσι πολλοί, οὐκ ἔστι παύσασθαι λυπούμενον· πολλῶν γὰρ ὄντων εἰκὸς ἀεὶ περὶ ἕνα γέ τινα συμβαίνειν τι ἀτύχημα, ὧν γινομένων ἀναγκαῖον λυπεῖσθαι. Οὔτ' αὖ πάλιν ὀλίγους, ἕνα ἢ δύο, ἀλλὰ συμμέτρους τῷ καιρῷ καὶ τῇ αὐτοῦ ὁρμῇ πρὸς τὸ φιλεῖν.

Μετὰ δὲ [e] ταῦτα σκεπτέον ἂν εἴη πῶς δεῖ φίλῳ [f] χρῆσθαι. 17 Ἔστι δ' οὐκ ἐν ἁπάσῃ φιλίᾳ ἡ σκέψις, ἀλλ' ἐν ᾗ μάλιστα ἐγκαλοῦσιν [g] ἀλλήλοις οἱ φίλοι. Οὐκ ἐγκαλοῦσι δὲ ἐν ταῖς ἄλλαις ὁμοίως, οἷον ἐν τῇ [h] πατρὸς πρὸς υἱὸν οὐκ ἔστιν ἔγκλημα τοιοῦτον οἷον ἀξιοῦσιν ἐν ἐνίαις, ὥσπερ ἐγὼ σοί, οὕτω καὶ σὺ ἐμοί· εἰ δὲ μή, ἐνταῦθα τὸ σφοδρὸν ἔγκλημα. Ἐν δὲ ἀνίσοις φίλοις οὐκ ἔστι τὸ ἴσον. Ἔστι δὲ ἡ 2 πατρὸς πρὸς υἱὸν φιλία ἐν ἀνίσῳ, ὁμοίως ἡ γυναικὸς πρὸς ἄνδρα ἢ οἰκέτου πρὸς δεσπότην, καὶ ὅλως δὲ χείρονος καὶ βελτίονος· οὐχ ἕξουσι δὲ τὰ τοιαῦτα ἐγκλήματα. Ἀλλ' ἐν τοῖς ἴσοις φίλοις καὶ ἐν τῇ αὐτῇ φιλίᾳ τὸ τοιοῦτον ἔγκλημα, ὥστε σκεπτέον ἂν εἴη τὸ πῶς δεῖ χρῆσθαι φίλῳ ἐν τῇ ἐν [i] ἴσοις φιλίᾳ.

[a] καὶ om. Mb. [b] ἂν Mb. [c] ἁπάντων] ἐπὶ πάντων Mb. [d] τὸ Mb.
[e] ταῦτα εἴη σκεπτέον πῶς Kb. [f] χρήσασθαι Mb. [g] ἀλλήλοις om. Mb.
[h] πατρὸς om. Mb. [i] ἴσοις φίλοις φιλίᾳ Kb.

ΗΘΙΚΩΝ ΕΥΔΗΜΙΩΝ Α.

Ὁ ΜΕΝ ἐν Δήλῳ παρὰ τῷ θεῷ τὴν αὑτοῦ γνώμην ἀποφηνάμενος συνέγραψεν ἐπὶ τὸ προπύλαιον τοῦ Λητῴου, διελὼν οὐχ ὑπάρχοντα πάντα τῷ αὐτῷ, τό τε ἀγαθὸν καὶ τὸ καλὸν καὶ τὸ ἡδύ, ποιήσας

κάλλιστον τὸ δικαιότατον, λῷστον δ' ὑγιαίνειν·
πάντων [a] δ' ἥδιστον, οὗ τις [b] ἐρᾷ, τὸ τυχεῖν.

Ἡμεῖς δ' αὐτῷ μὴ συγχωρῶμεν· ἡ γὰρ εὐδαιμονία κάλ-
2 λιστον καὶ ἄριστον ἁπάντων οὖσα ἥδιστόν ἐστιν. Πολλῶν δ' ὄντων θεωρημάτων ἃ περὶ ἕκαστον πρᾶγμα καὶ περὶ ἑκάστην φύσιν ἀπορίαν ἔχει καὶ δεῖται σκέψεως, τὰ μὲν αὐτῶν συντείνει πρὸς τὸ γνῶναι μόνον, τὰ δὲ καὶ περὶ τὰς κτήσεις καὶ περὶ τὰς πράξεις τοῦ πράγματος. Ὅσα μὲν οὖν ἔχει φιλοσοφίαν μόνον θεωρητικήν, λεκτέον κατὰ τὸν ἐπιβάλ-
3 λοντα καιρόν, ὅ τι περ οἰκεῖον ἦν τῇ μεθόδῳ. Πρῶτον δὲ σκεπτέον ἐν τίνι τὸ εὖ ζῆν καὶ πῶς κτητόν, πότερον φύσει γίνονται πάντες εὐδαίμονες οἱ τυγχάνοντες ταύτης τῆς προσηγορίας, ὥσπερ μεγάλοι καὶ μικροὶ καὶ τὴν χροιὰν διαφέροντες, ἢ διὰ μαθήσεως, ὡς οὔσης ἐπιστήμης τινὸς τῆς εὐδαιμονίας, ἢ διά τινος ἀσκήσεως· πολλὰ γὰρ οὔτε κατὰ φύσιν οὔτε μαθοῦσιν ἀλλ' ἐθισθεῖσιν ὑπάρχει τοῖς ἀνθρώποις, φαῦλα μὲν τοῖς [c] φαύλως ἐθισθεῖσι, χρηστὰ δὲ τοῖς
4 [d] χρηστῶς. Ἢ τούτων μὲν κατ' [e] οὐδένα τῶν τρόπων, δυοῖν δὲ θάτερον, ἤτοι καθάπερ οἱ νυμφόληπτοι καὶ θεόληπτοι τῶν ἀνθρώπων, ἐπιπνοίᾳ [f] δαιμονίου τινὸς ὥσπερ ἐνθουσιά-

Codices M^b.P^b. et ab initio Z.

[a] δ' om. M^b.P^b. [b] ἔραται Z.M^b, ἐρᾶται P^b, omisso omnes τὸ. [c] φαύλοις Z.M^b. [d] χρηστῶς] χρησταῖς Z.M^b. [e] οὐδένα τρόπον M^b. [f] δαιμονία Z.M^b.

ζοντες, ἢ [g] διὰ τύχην· πολλοὶ γὰρ ταὐτόν φασιν εἶναι τὴν
εὐδαιμονίαν καὶ τὴν εὐτυχίαν. Ὅτι μὲν οὖν ἡ παρουσία 5
διὰ τούτων ἁπάντων ἢ τινῶν ἢ τινὸς ὑπάρχει τοῖς ἀνθρώ-
ποις, οὐκ ἄδηλον· ἅπασαι γὰρ αἱ γενέσεις σχεδὸν πίπτουσιν
εἰς ταύτας τὰς ἀρχάς· καὶ γὰρ ἀπὸ τῆς διανοίας ἁπάσας
πρὸς τὰς [h] ἀπ' ἐπιστήμης ἄν τις [i] συναγάγοι πράξεις. Τὸ 6
δ' εὐδαιμονεῖν καὶ τὸ ζῆν μακαρίως καὶ καλῶς εἴη ἂν ἐν τρισὶ
μάλιστα, τοῖς εἶναι δοκοῦσιν αἱρετωτάτοις· οἱ μὲν γὰρ τὴν
φρόνησιν μέγιστον εἶναί φασιν ἀγαθόν, οἱ δὲ τὴν ἀρετήν,
οἱ δὲ τὴν ἡδονήν. Καὶ πρὸς τὴν εὐδαιμονίαν ἔνιοι περὶ τοῦ 7
μεγέθους αὐτῶν διαμφισβητοῦσι, συμβάλλεσθαι φάσκοντες
θάτερον θατέρου μᾶλλον εἰς αὐτήν, οἱ μὲν ὡς οὖσαν μεῖζον
ἀγαθὸν τὴν φρόνησιν τῆς ἀρετῆς, οἱ δὲ ταύτης τὴν ἀρετήν,
οἱ δ' ἀμφοτέρων τούτων τὴν ἡδονήν· καὶ τοῖς μὲν ἐκ πάντων
δοκεῖ τούτων, τοῖς δ' ἐκ δυοῖν, τοῖς δ' ἐν ἑνί τινι τούτων
εἶναι τὸ ζῆν εὐδαιμόνως. Περὶ δὴ τούτων ἐπιστήσαντας, 2
ἅπαντα τὸν δυνάμενον ζῆν κατὰ τὴν αὑτοῦ προαίρεσιν θέσθαι
τινὰ σκοπὸν τοῦ καλῶς ζῆν, ἤτοι τιμὴν ἢ δόξαν ἢ πλοῦτον
ἢ παιδείαν, πρὸς ὃν ἀποβλέπων ποιήσεται πάσας τὰς πρά-
ξεις, ὡς τό γε μὴ συντετάχθαι τὸν βίον πρός τι τέλος ἀφρο-
σύνης πολλῆς σημεῖόν ἐστιν. Μάλιστα δὴ δεῖ πρῶτον ἐν 2
αὑτῷ διορίσασθαι μήτε προπετῶς μήτε ῥαθύμως, ἐν τίνι
τῶν ἡμετέρων τὸ ζῆν εὖ, καὶ τίνων ἄνευ τοῖς ἀνθρώποις οὐκ
ἐνδέχεται τοῦθ' ὑπάρχειν. Οὐ γὰρ ταὐτόν, ὧν τ' ἄνευ οὐχ
οἷόν τε ὑγιαίνειν [k] καὶ τὸ ὑγιαίνειν. Ὁμοίως δ' ἔχει τοῦτο
καὶ ἐφ' ἑτέρων πολλῶν, ὥστ' [l] οὐδὲ τὸ ζῆν καλῶς καὶ ὧν
ἄνευ οὐ δυνατὸν ζῆν καλῶς. Ἔστι δὲ τῶν τοιούτων τὰ μὲν 3
οὐκ ἴδια τῆς ὑγιείας οὐδὲ τῆς ζωῆς ἀλλὰ κοινὰ πάντων ὡς
εἰπεῖν, [m] καὶ τῶν ἕξεων καὶ τῶν πράξεων, οἷον ἄνευ τοῦ ἀνα-
πνεῖν ἢ ἐγρηγορέναι ἢ κινήσεως μετέχειν οὐθὲν ἂν ὑπάρξειεν
ἡμῖν οὔτ' ἀγαθὸν οὔτε κακόν, τὰ δ' ἴδια μᾶλλον περὶ [n] ἑκά-

[g] διὰ τὴν τύχην Pb. [h] ἀπὸ τῆς ἐπιστήμης Z. [i] συναγάγει Pb.
[k] καὶ τὸ ὑγιαίνειν om. Z. [l] οὐδὲ] καὶ Z. [m] καὶ post εἰπεῖν om. Mb.
[n] ἑκάστων Z.Mb.

στην φύσιν, ἃ δεῖ μὴ λανθάνειν· οὐ γὰρ ὁμοίως οἰκεῖον
πρὸς εὐεξίαν τοῖς εἰρημένοις κρεωφαγία καὶ τῶν [o] περιπά-
4 των οἱ μετὰ δεῖπνον. Ἔστι γὰρ ταῦτ' αἴτια τῆς ἀμφισβη-
τήσεως περὶ τοῦ εὐδαιμονεῖν, τί ἐστι καὶ γίνεται διὰ τίνων·
ὧν ἄνευ γὰρ οὐχ οἷόν τε εὐδαιμονεῖν, ἔνιοι μέρη τῆς εὐδαιμο-
νίας εἶναι νομίζουσιν.

3 Πάσας μὲν οὖν τὰς δόξας ἐπισκοπεῖν, ὅσας ἔχουσί τινες
περὶ αὐτῆς, περίεργον. Πολλὰ γὰρ φαίνεται καὶ τοῖς παι-
δαρίοις καὶ τοῖς κάμνουσι καὶ παραφρονοῦσι, περὶ ὧν ἂν
οὐθεὶς νοῦν ἔχων διαπορήσειεν· δέονται γὰρ οὐ λόγων, ἀλλ'
οἱ μὲν ἡλικίας ἐν ᾗ μεταβάλλουσιν, οἱ δὲ κολάσεως ἰατρικῆς
ἢ πολιτικῆς· κόλασις γὰρ ἡ φαρμακεία τῶν πληγῶν οὐκ
2 ἐλάττων ἐστίν. Ὁμοίως δὲ ταύταις οὐδὲ τὰς τῶν πολλῶν·
[p] εἰκῇ γὰρ λέγουσι σχεδὸν περὶ ἁπάντων, καὶ μάλιστα περὶ
ἐπισκεπτέον μόνας· ἄτοπον γὰρ [q] προσφέρειν λόγον τοῖς
3 λόγου μηδὲν δεομένοις ἀλλὰ πάθους. Ἐπεὶ δ' εἰσὶν ἀπορίαι
περὶ ἑκάστην πραγματείαν οἰκεῖαι, δῆλον ὅτι καὶ περὶ [r] βίου
τοῦ κρατίστου καὶ ζωῆς τῆς ἀρίστης εἰσίν. Ταύτας οὖν
καλῶς ἔχει τὰς δόξας ἐξετάζειν· οἱ γὰρ τῶν ἀμφισβητούν-
των ἔλεγχοι τῶν ἐναντιουμένων αὐτοῖς λόγων ἀποδείξεις
4 εἰσίν. Ἔτι δὲ πρὸ ἔργου τὸ [s] τὰ τοιαῦτα μὴ λανθάνειν
μάλιστα [t] πρὸς ἃ δεῖ συντείνειν πᾶσαν σκέψιν, ἐκ τίνων ἐν-
δέχεται μετασχεῖν [v] τοῦ εὖ καὶ καλῶς ζῆν, εἴ τῳ μακαρίως
ἐπιφθονώτερον εἰπεῖν, καὶ πρὸς τὴν ἐλπίδα τὴν περὶ ἕκαστα
5 γενομένην ἂν τῶν ἐπιεικῶν. Εἰ μὲν γὰρ ἐν τοῖς διὰ τύχην
γινομένοις ἢ τοῖς διὰ φύσιν τὸ καλῶς ζῆν ἐστίν, [w] ἀνέλ-
πιστον ἂν εἴη πολλοῖς· οὐ γάρ ἐστι δι' ἐπιμελείας ἡ κτῆσις
6 οὐδὲ ἐπ' αὐτοῖς [x] οὐδὲ τῆς [y] αὐτῶν πραγματείας. Εἰ δ' ἐν
τῷ αὐτὸν ποιόν τινα εἶναι καὶ τὰς κατ' αὐτὸν πράξεις, κοινό-

[o] περὶ πάντων $\mathrm{P^b}$. [p] εἰκῇ Sylburgius: codices εἰ μή. margo $\mathrm{P^b}$. ἴσως οἱ μηδὲν λέγουσι—περὶ ταύτης, τὰς τῶν σοφῶν ἐπισκεπτέον μόνας. [q] προφέρειν $\mathrm{M^b}$. [r] βίων $\mathrm{M^b}$, βίον $\mathrm{P^b}$. [s] τὰ om. Z.$\mathrm{P^b}$. [t] περὶ $\mathrm{M^b}$. [v] τοῦ ante ζῆν Z.$\mathrm{M^b}$.$\mathrm{P^b}$. [w] ἀνέλπιστος $\mathrm{M^b}$. [x] οὐδὲ διὰ τῆς $\mathrm{P^b}$. [y] αὐτῶν] αὐτῆς $\mathrm{M^b}$.

τερον ἂν εἴη τὸ ἀγαθὸν καὶ θειότερον, κοινότερον μὲν [z] τῷ
πλείοσιν ἐνδέχεσθαι μετασχεῖν, θειότερον δὲ [z] τῷ κεῖσθαι τὴν
εὐδαιμονίαν [a] τοῖς [b] αὐτοὺς παρασκευάζουσι ποιούς τινας καὶ
τὰς πράξεις.

Ἔσται δὲ φανερὰ τὰ πλεῖστα τῶν ἀμφισβητουμένων καὶ 4
διαπορουμένων, ἂν καλῶς ὁρισθῇ τί χρὴ νομίζειν εἶναι τὴν
εὐδαιμονίαν, πότερον ἐν τῷ ποιόν τινα [c] μόνον εἶναι τὴν ψυ-
χήν, καθάπερ τινὲς ᾠήθησαν τῶν σοφῶν καὶ πρεσβυτέρων,
ἢ δεῖ μὲν καὶ ποιόν τινα ὑπάρχειν αὐτόν, μᾶλλον δὲ δεῖ τὰς
πράξεις εἶναι ποιάς τινας. Διῃρημένων δὲ τῶν βίων καὶ τῶν 2
μὲν ἀμφισβητούντων τῆς τοιαύτης εὐημερίας, [d] ἀλλ' ὡς τῶν
ἀναγκαίων χάριν σπουδαζομένων, οἷον τῶν περὶ τὰς τέχνας
τὰς φορτικὰς καὶ τῶν περὶ χρηματισμὸν [e] καὶ τὰς βαναύσους
(λέγω δὲ φορτικὰς μὲν τὰς πρὸς δόξαν πραγματευομένας
μόνον, βαναύσους δὲ τὰς ἑδραίας καὶ μισθαρνικάς, χρημα-
τιστικὰς δὲ τὰς [f] πρὸς ἀγορὰς [g] καὶ πράσεις καπηλικάς),
τῶν [h] δ' εἰς ἀγωγὴν εὐδαιμονικὴν ταττομένων τριῶν ὄντων,
τῶν [i] καὶ πρότερον ῥηθέντων ἀγαθῶν ὡς μεγίστων [k] τοῖς
ἀνθρώποις, ἀρετῆς καὶ φρονήσεως καὶ ἡδονῆς, τρεῖς ὁρῶμεν
καὶ βίους ὄντας, οὓς οἱ ἐπ' ἐξουσίας τυγχάνοντες προαιροῦν-
ται ζῆν ἅπαντες, πολιτικὸν φιλόσοφον ἀπολαυστικόν. Τού- 3
των γὰρ ὁ μὲν φιλόσοφος βούλεται περὶ φρόνησιν εἶναι
καὶ τὴν θεωρίαν τὴν περὶ τὴν ἀλήθειαν, ὁ δὲ πολιτικὸς περὶ
τὰς πράξεις τὰς καλάς (αὗται δ' εἰσὶν αἱ ἀπὸ τῆς ἀρετῆς), ὁ
δ' ἀπολαυστικὸς περὶ τὰς ἡδονὰς τὰς σωματικάς· διόπερ ἕτε-
ρον τὸν εὐδαίμονα προσαγορεύει, καθάπερ ἐλέχθη καὶ πρό-
τερον. Ἀναξαγόρας μὲν ὁ Κλαζομένιος ἐρωτηθεὶς τίς ὁ 4
εὐδαιμονέστατος, "οὐθείς" εἶπεν "[l] ὧν σὺ νομίζεις, ἀλλ' [m] ἄτο-
"πος ἄν τίς σοι φανείη." Τοῦτον δ' ἀπεκρίνατο [n] τὸν τρό-

[z] τὸ utrobique Z. [a] τοῖς] ἃ τοῖς P^b, ἐν τοῖς margo P^b. [b] αὐτοῖς Z. [c] μόνον om. M^b. [d] ἀλλ' ὡς] ἴσ. τῶν μὲν margo P^b. [e] καὶ τὰς] καὶ τοὺς M^b. [f] πρὸς] πρὸς ὧν P^b, ἴσ. ὠνὰς margo P^b. [g] καὶ] μὲν καὶ Z.P^b. [h] δ'] οὖν K. [i] καὶ om. Z. [k] τοῖς ἀνθρώποις om. Z. [l] ὃν Z.M^b. [m] ἄτοπον ἄν τι M^b. [n] τὸν ante τρόπον om. M^b.

που ἐκεῖνος ὁρῶν τὸν [o] ἐρόμενον [p] ἀδύνατον ὑπολαμβάνοντα μὴ μέγαν ὄντα καὶ καλὸν ἢ πλούσιον ταύτης τυγχάνειν τῆς
5 προσηγορίας. Αὐτὸς δ' ἴσως ᾤετο τὸν ζῶντα ἀλύπως [q] καὶ καθαρῶς πρὸς τὸ δίκαιον ἢ τινος θεωρίας κοινωνοῦντα θείας, τοῦτον ὡς ἄνθρωπον εἰπεῖν μακάριον [r] εἶναι.

5 [s] Περὶ πολλῶν μὲν οὖν καὶ ἑτέρων οὐ ῥᾴδιον τὸ κρῖναι [t] καλῶς, μάλιστα δὲ περὶ οὗ [v] πᾶσι ῥᾷστον εἶναι δοκεῖ καὶ παντὸς ἀνθρώπου τὸ γνῶναι, τί τῶν ἐν τῷ ζῆν [w] αἱρετόν, καὶ
2 λαβὼν ἄν τις ἔχοι πλήρη τὴν ἐπιθυμίαν. Πολλὰ γάρ ἐστι τοιαῦτα τῶν ἀποβαινόντων [x] δι' ἃ προΐενται τὸ ζῆν, οἷον νόσους περιωδυνίας χειμῶνας· ὥστε δῆλον ὅτι κἂν ἐξ ἀρχῆς αἱρετὸν ἦν, εἴ τις αἵρεσιν ἐδίδου, διά γε ταῦτα τὸ μὴ γενέσθαι. Πρὸς δὲ τούτοις ὁ βίος ὃν [y] ζῶσιν ἔτι παῖδες ὄντες· καὶ γὰρ ἐπὶ τοῦτον ἀνακάμψαι πάλιν οὐδεὶς ἂν ὑπομείνειεν
3 εὖ φρονῶν. Ἔτι [z] δὲ πολλὰ τῶν τε μηδεμίαν [a] ἐχόντων ἡδονὴν ἢ λύπην, καὶ τῶν ἐχόντων μὲν ἡδονὴν μὴ καλὴν δέ, τοιαῦτ' ἐστὶν ὥστε τὸ μὴ εἶναι κρεῖττον εἶναι τοῦ ζῆν. Ὅλως δ' εἴ τις ἅπαντα [b] συναγάγοι ὅσα πράττουσι μὲν καὶ πάσχουσιν ἅπαντες, ἑκόντες μέντοι μηθὲν αὐτῶν διὰ τὸ μηδ' αὐτοῦ χάριν, καὶ προσθείη χρόνου πλῆθος ἀπέραντόν τι, [c] οὐ μᾶλ-
4 λον ἕνεκ' ἄν τις τούτων ἕλοιτο ζῆν ἢ μὴ ζῆν. Ἀλλὰ μὴν οὐδὲ διὰ τὴν [d] τῆς τροφῆς μόνον ἡδονὴν ἢ τὴν τῶν ἀφροδισίων, ἀφαιρεθεισῶν τῶν ἄλλων ἡδονῶν, ἃς τὸ γινώσκειν ἢ βλέπειν ἢ τῶν ἄλλων τις [e] αἰσθήσεων πορίζει τοῖς ἀνθρώποις, οὐδ' ἂν εἷς προτιμήσειε τὸ ζῆν, μὴ παντελῶς ὢν ἀν-
5 δράποδον. Δῆλον γὰρ ὅτι τῷ ταύτην ποιουμένῳ τὴν αἵρεσιν οὐθὲν ἂν [f] διενέγκειε γενέσθαι θηρίον ἢ ἄνθρωπον· ὁ γοῦν ἐν Αἰγύπτῳ βοῦς, ὃν [g] ὡς Ἆπιν τιμῶσιν, ἐν πλείοσι [h] τῶν τοιού-
6 των ἐξουσιάζει πολλῶν μοναρχιῶν. Ὁμοίως δὲ [i] οὐδὲ διὰ

[o] ἐρώμενον Pb. [p] ἀδύνατον om. Mb. [q] τὸν et καὶ om. Z. [r] εἶναι om. Z. [s] παρὰ Z. [t] καθαρῶς Mb. [v] πᾶσι om. Z. [w] αἱρετῶν Mb. [x] δι' ἃ om. Z. et pr. Pb. [y] ζῶσιν om. Z. [z] δὲ om. Z. [a] ἐχόντων μὲν ἡδονὴν Pb. [b] συνάγοι Mb. [c] οὐ om. Z.Pb. [d] τῆς om. Z.Mb. [e] αἰσθήσεως πορίζοιτο Z, αἰσθήσεων πορίζοι Mb.Pb. [f] διενέγκοιεν Z.Mb. [g] εἰς Mb. [h] τῶν om. Z. [i] οὐδὲ] οὐ Mb.

τὴν τοῦ καθεύδειν ἡδονήν· τί γὰρ διαφέρει καθεύδειν [k]ἀνέγερτον ὕπνον ἀπὸ τῆς πρώτης ἡμέρας μέχρι τῆς τελευταίας ἐτῶν [l]ἀριθμὸν χιλίων ἢ [m]ὁποσωνοῦν, ἢ ζῆν ὄντα φυτόν; Τὰ γοῦν φυτὰ τοιαύτης τινὸς ἔοικε μετέχειν ζωῆς, ὥσπερ καὶ τὰ παιδία· καὶ γὰρ ταῦτα κατὰ τὴν [n]πρώτην ἐν τῇ μητρὶ γένεσιν πεφυκότα μὲν διατελεῖ, καθεύδοντα [o]δὲ τὸν πάντα
χρόνον. Ὥστε φανερὸν ἐκ τῶν τοιούτων ὅτι διαφεύγει [p]σκο- 7
πουμένους, τί τὸ εὖ καὶ τί τὸ ἀγαθὸν τὸ ἐν τῷ ζῆν. Τὸν μὲν οὖν Ἀναξαγόραν φασὶν ἀποκρίνασθαι πρός τινα διαποροῦντα τοιαῦτ᾽ ἄττα, καὶ διερωτῶντα τίνος ἕνεκ᾽ ἄν τις ἕλοιτο γενέσθαι μᾶλλον ἢ μὴ γενέσθαι "τοῦ" φάναι "θεωρῆσαι τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν περὶ [q]τὸν ὅλον κόσμον τάξιν."
Οὗτος μὲν οὖν ἐπιστήμης τινὸς ἕνεκεν τὴν αἵρεσιν ᾤετο τι- 8
μίαν εἶναι τοῦ ζῆν, οἱ δὲ Σαρδανάπαλον μακαρίζοντες ἢ Σμινδυρίδην τὸν Συβαρίτην ἢ τῶν ἄλλων τινὰς τῶν ζώντων τὸν ἀπολαυστικὸν βίον, [r]οὗτοι δὲ πάντες ἐν τῷ [s]χαίρειν
φαίνονται τάττειν τὴν εὐδαιμονίαν. Ἕτεροι δέ τινες οὔτ᾽ ἂν 9
φρόνησιν οὐδεμίαν οὔτε τὰς σωματικὰς ἡδονὰς ἕλοιντο μᾶλλον ἢ τὰς πράξεις τὰς ἀπ᾽ ἀρετῆς· αἱροῦνται γοῦν οὐ μόνον ἔνιοι δόξης χάριν αὐτάς, ἀλλὰ καὶ [t]μὴ μέλλοντες εὐδοκιμή-
σειν. Ἀλλ᾽ οἱ πολλοὶ τῶν πολιτικῶν οὐκ ἀληθῶς τυγχά- 10
νουσι [v]τῆς προσηγορίας· οὐ γάρ εἰσι πολιτικοὶ κατὰ τὸν ἀλήθειαν· ὁ μὲν γὰρ πολιτικὸς τῶν καλῶν ἐστὶ πράξεων προαιρετικὸς αὐτῶν χάριν, οἱ δὲ πολλοὶ χρημάτων καὶ πλεονεξίας ἕνεκεν ἅπτονται τοῦ ζῆν οὕτως. Ἐκ μὲν οὖν τῶν εἰρημένων φανερὸν ὅτι πάντες ἐπὶ τρεῖς βίους φέρουσι τὴν εὐδαιμονίαν, πολιτικὸν φιλόσοφον ἀπολαυστικόν. Τούτων δ᾽ ἡ 11
μὲν περὶ τὰ σώματα καὶ τὰς ἀπολαύσεις ἡδονή, καὶ τίς καὶ ποία τις γίνεται καὶ διὰ τίνων, οὐκ ἄδηλον, ὥστ᾽ οὐ τίνες εἰσὶ δεῖ ζητεῖν αὐτάς, ἀλλ᾽ εἰ συντείνουσί τι πρὸς εὐδαιμονίαν

[k] ἀνεγέρρετον Z. [l] ἀριθμῶν χίλιον ἀριθμὸν ἢ Z. [m] ὁποσονοῦν Z.M^b. [n] πρώτην om. Z. [o] δὲ] μὲν P^b. [p] σκοπουμένους om. M^b. [q] τὸν alterum om. M^b. [r] οὗτοι] οἱ M^b. [s] χαίρειν ἀποφαίνονται ταύτην τὴν M^b. [t] μὴ] οἱ M^b. [v] τῆς om. M^b.

ἢ μή, καὶ πῶς συντείνουσι, καὶ πότερον εἰ δεῖ προσάπτειν τῷ
ζῆν καλὰς ἡδονάς τινας, ταύτας δεῖ προσάπτειν, ἢ τούτων μὲν
ἄλλον τινὰ τρόπον ἀνάγκη κοινωνεῖν, ἕτεραι δ' εἰσὶν ἡδοναὶ
δι' ἃς εὐλόγως οἴονται τὸν εὐδαίμονα ζῆν ἡδέως καὶ μὴ μόνον
12 ἀλύπως. Ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων ὕστερον ἐπισκεπτέον, περὶ
δ' ἀρετῆς καὶ φρονήσεως [w] πρῶτον θεωρήσωμεν, τήν τε φύσιν
αὐτῶν ἑκατέρου τίς ἐστι, καὶ πότερον μόρια ταῦτα τῆς ἀγα-
θῆς ζωῆς ἐστίν, ἢ αὐτὰ ἢ αἱ πράξεις αἱ ἀπ' αὐτῶν, ἐπειδὴ
προσάπτουσιν αὐτὰ κἂν εἰ μὴ πάντες εἰς τὴν εὐδαιμονίαν,
13 ἀλλ' οὖν οἱ λόγου ἄξιοι τῶν ἀνθρώπων πάντες. Σωκράτης
μὲν οὖν ὁ πρεσβύτης ᾤετ' εἶναι τέλος τὸ γινώσκειν τὴν ἀρε-
τήν, καὶ ἐπεζήτει τί ἔστιν ἡ δικαιοσύνη καὶ τί ἡ ἀνδρία καὶ
ἕκαστον τῶν μορίων αὐτῆς. Ἐποίει γὰρ ταῦτ' εὐλόγως·
ἐπιστήμας γὰρ ᾤετ' εἶναι πάσας τὰς ἀρετάς, ὥσθ' ἅμα συμ-
βαίνειν εἰδέναι τε τὴν δικαιοσύνην καὶ εἶναι δίκαιον· ἅμα [x] γὰρ
μεμαθήκαμεν τὴν γεωμετρίαν καὶ οἰκοδομίαν καὶ ἐσμὲν οἰκο-
14 δόμοι καὶ γεωμέτραι. Διόπερ ἐζήτει τί ἐστιν ἀρετή, ἀλλ'
οὐ πῶς γίνεται καὶ ἐκ τίνων. Τοῦτο δὲ ἐπὶ μὲν τῶν ἐπιστη-
μῶν συμβαίνει τῶν θεωρητικῶν· οὐθὲν γὰρ ἕτερόν ἐστι τῆς
ἀστρολογίας οὐδὲ τῆς περὶ φύσεως ἐπιστήμης οὐδὲ γεω-
μετρίας πλὴν τὸ γνωρίσαι καὶ θεωρῆσαι τὴν φύσιν τῶν
πραγμάτων τῶν ὑποκειμένων ταῖς ἐπιστήμαις· οὐ μὴν ἀλλὰ
κατὰ συμβεβηκὸς οὐθὲν κωλύει πρὸς πολλὰ τῶν ἀναγκαίων
15 εἶναι χρησίμους αὐτὰς ἡμῖν. Τῶν δὲ ποιητικῶν ἐπιστημῶν
ἕτερον τὸ τέλος τῆς ἐπιστήμης καὶ γνώσεως, οἷον ὑγίεια μὲν
ἰατρικῆς, εὐνομία δὲ ἤ τι τοιοῦθ' ἕτερον τῆς πολιτικῆς. Κα-
λὸν μὲν οὖν καὶ τὸ γνωρίζειν ἕκαστον τῶν καλῶν· οὐ μὴν
ἀλλά γε περὶ ἀρετῆς οὐ τὸ εἰδέναι τιμιώτατον τί ἐστιν,
16 ἀλλὰ τὸ γινώσκειν ἐκ τίνων ἐστίν. Οὐ γὰρ εἰδέναι βου-
λόμεθα τί ἐστιν ἀνδρία, ἀλλ' εἶναι ἀνδρεῖοι, οὐδὲ τί ἐστι
δικαιοσύνη, ἀλλ' εἶναι δίκαιοι, καθάπερ καὶ ὑγιαίνειν [y] μᾶλλον

[w] πρῶτον θεωρήσωμεν om. Mb. [x] γὰρ] μὲν γὰρ Pb. [y] μᾶλλον—ὑγιαίνειν om. Mb.

ἢ γινώσκειν τί ἐστι τὸ ὑγιαίνειν καὶ εὖ ἔχειν τὴν ἕξιν μᾶλ-
λον ἢ γινώσκειν τί ἐστι τὸ εὖ ἔχειν.

Πειρατέον δὲ περὶ τούτων πάντων ζητεῖν τὴν πίστιν διὰ 6
τῶν λόγων, μαρτυρίοις καὶ παραδείγμασι χρώμενον τοῖς
φαινομένοις. Κράτιστον μὲν γὰρ πάντας ἀνθρώπους φαίνε- 2
σθαι συνομολογοῦντας τοῖς ῥηθησομένοις, εἰ δὲ μή, τρόπον
γέ τινα πάντως, ὅπερ μεταβιβαζόμενοι ποιήσουσιν· ἔχει
γὰρ ἕκαστος οἰκεῖόν τι πρὸς τὴν ἀλήθειαν, ἐξ ὧν ἀναγκαῖον
δεικνύναι πως περὶ αὐτῶν· ἐκ γὰρ τῶν ἀληθῶς μὲν λεγο-
μένων οὐ σαφῶς δὲ προϊοῦσιν ἔσται καὶ τὸ σαφῶς, μετα-
λαμβάνουσιν ἀεὶ τὰ γνωριμώτερα τῶν εἰωθότων λέγεσθαι
συγκεχυμένως. Διαφέρουσι δ' οἱ λόγοι περὶ ἑκάστην μέθοδον 3
οἵ τε φιλοσόφως λεγόμενοι [z] καὶ μὴ φιλοσόφως. Διόπερ
καὶ τῶν πολιτικῶν οὐ χρὴ νομίζειν περίεργον εἶναι τὴν τοι-
αύτην θεωρίαν, δι' ἧς οὐ μόνον τὸ τί φανερόν, ἀλλὰ καὶ τὸ
διὰ τί. Φιλόσοφον γὰρ τὸ τοιοῦτο περὶ ἑκάστην μέθοδον.
Δεῖται μέντοι τοῦτο πολλῆς εὐλαβείας. Εἰσὶ γάρ τινες οἳ 4
διὰ τὸ δοκεῖν φιλοσόφου εἶναι τὸ μηθὲν εἰκῇ λέγειν ἀλλὰ
μετὰ λόγου, πολλάκις λανθάνουσι λέγοντες ἀλλοτρίους λό-
γους τῆς πραγματείας καὶ κενούς. Τοῦτο δὲ ποιοῦσιν ὁτὲ 5
μὲν δι' ἄγνοιαν ὁτὲ δὲ δι' ἀλαζονείαν· ὑφ' ὧν ἁλίσκεσθαι
συμβαίνει καὶ τοὺς ἐμπείρους καὶ δυναμένους πράττειν ὑπὸ
τούτων τῶν μήτ' ἐχόντων μήτε δυναμένων [a] διάνοιαν ἀρχι-
τεκτονικὴν ἢ [b] πρακτικήν. Πάσχουσι δὲ τοῦτο δι' ἀπαιδευ- 6
σίαν· ἀπαιδευσία γάρ ἐστι περὶ ἕκαστον πρᾶγμα τὸ μὴ δύ-
νασθαι κρίνειν τούς [c] τ' οἰκείους λόγους τοῦ πράγματος καὶ
τοὺς ἀλλοτρίους. Καλῶς δ' ἔχει καὶ [c] τὸ χωρὶς κρίνειν τὸν 7
τῆς αἰτίας λόγον καὶ τὸ δεικνύμενον, διά τε τὸ ῥηθὲν ἀρτίως,
ὅτι προσέχειν οὐ δεῖ πάντα τοῖς διὰ τῶν λόγων, ἀλλὰ πολ-
λάκις μᾶλλον τοῖς φαινομένοις (νῦν δ' ὁπότ' ἂν λύειν μὴ
ἔχωσιν, ἀναγκάζονται πιστεύειν τοῖς εἰρημένοις), καὶ διότι
πολλάκις τὸ μὲν ὑπὸ τοῦ λόγου δεδεῖχθαι δοκοῦν ἀληθὲς

[z] καὶ οἱ μὴ M^b. [a] δι' ἄγνοιαν M^b. [b] πραγματικὴν M^b. [c] τ' et mox τὸ om. M^b.

μέν ἐστιν, οὐ μέντοι διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν δι' ἥν φησιν ὁ λόγος. Ἔστι γὰρ διὰ ψεύδους ἀληθὲς δεῖξαι· δῆλον δ' ἐκ τῶν ἀναλυτικῶν.

7 Πεπροοιμιασμένων [d] δὲ καὶ τούτων, λέγωμεν ἀρξάμενοι πρῶτον ἀπὸ τῶν πρώτων, ὥσπερ εἴρηται, οὐ σαφῶς λεγομένων, ζητοῦντες ἐπὶ τὸ σαφῶς εὑρεῖν τί ἐστιν ἡ εὐδαιμονία. Ὁμολογεῖται δὴ μέγιστον εἶναι καὶ ἄριστον τοῦτο τῶν ἀγαθῶν τῶν ἀνθρωπίνων. Ἀνθρώπινον δὲ λέγομεν, ὅτι τάχ' ἂν εἴη καὶ [e] βελτίονός τινος ἄλλου τῶν ὄντων εὐδαιμονία, οἷον
2 θεοῦ. Τῶν μὲν γὰρ ἄλλων ζῴων, ὅσα χείρω τὴν φύσιν τῶν ἀνθρώπων ἐστίν, οὐθὲν κοινωνεῖ ταύτης τῆς προσηγορίας· οὐ γάρ ἐστιν εὐδαίμων ἵππος οὐδ' ὄρνις οὐδ' ἰχθὺς οὐδ' ἄλλο τῶν ὄντων οὐθέν, ὃ μὴ κατὰ τὴν ἐπωνυμίαν ἐν τῇ φύσει μετέχει θείου τινός, ἀλλὰ κατ' ἄλλην τινὰ τῶν ἀγαθῶν μετοχὴν τὸ
3 μὲν βέλτιον ζῇ τὸ δὲ χεῖρον αὐτῶν. Ἀλλ' ὅτι τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον, ὕστερον ἐπισκεπτέον. Νῦν δὲ λέγομεν ὅτι τῶν ἀγαθῶν τὰ μέν ἐστιν ἀνθρώπῳ πρακτὰ τὰ δ' οὐ πρακτά. Τοῦτο δὲ λέγομεν οὕτω, διότι ἔνια τῶν ὄντων οὐθὲν μετέχει κινήσεως, ὥστ' οὐδὲ τῶν ἀγαθῶν· καὶ ταῦτ' ἴσως ἄριστα τὴν φύσιν [f] ἐστίν. Ἔνια δὲ πρακτὰ μέν, ἀλλὰ πρακτὰ κρείτ-
4 τοσιν ἡμῶν. [g] Ἐπειδὴ δὲ διχῶς λέγεται τὸ πρακτόν (καὶ γὰρ ὧν ἕνεκα πράττομεν καὶ ἃ τούτων ἕνεκα μετέχει πράξεως, οἷον καὶ τὴν ὑγίειαν καὶ τὸν πλοῦτον τίθεμεν τῶν πρακτῶν, καὶ τὰ τούτων πραττόμενα χάριν, τά θ' ὑγιεινὰ καὶ τὰ χρηματιστικά), δῆλον ὅτι καὶ τὴν εὐδαιμονίαν τῶν ἀνθρώπῳ πρακτῶν ἄριστον θετέον.

8 Σκεπτέον τοίνυν τί τὸ ἄριστον, καὶ λέγεται ποσαχῶς. Ἐν τρισὶ δὴ μάλιστα φαίνεται δόξαις εἶναι τοῦτο. Φασὶ γὰρ ἄριστον μὲν εἶναι πάντων αὐτὸ τὸ ἀγαθόν, [h] αὐτὸ δ' εἶναι τὸ ἀγαθὸν ᾧ ὑπάρχει τό τε πρώτῳ εἶναι τῶν ἀγαθῶν καὶ [i] τὸ αἰτίῳ τῇ παρουσίᾳ τοῖς ἄλλοις τοῦ [k] ἀγαθὰ εἶναι.
2 Ταῦτα δ' ὑπάρχει ἀμφότερα τῇ ἰδέᾳ τἀγαθοῦ, λέγω δὲ ἀμ-

[d] δὲ om. M^b. [e] βέλτιον M^b. [f] εἰσίν M^b. [g] ἐπεὶ M^b. [h] αὐτὸ δ' εἶναι τὸ ἀγαθὸν om. M^b. [i] τὸ] τῷ P^b. [k] ἀγαθοῦ P^b.

φότερα τό τε πρῶτον τῶν ἀγαθῶν καὶ τὸ τοῖς ἄλλοις αἴτιον
ἀγαθοῖς τῇ παρουσίᾳ τοῦ ἀγαθοῖς εἶναι. Μάλιστά τε γὰρ
τἀγαθὸν λέγεσθαι κατ' [l] ἐκείνης ἀληθῶς (κατὰ μετοχὴν γὰρ
καὶ ὁμοιότητα τἆλλα ἀγαθὰ ἐκείνης εἶναι), καὶ πρῶτον τῶν
ἀγαθῶν· ἀναιρουμένου γὰρ τοῦ μετεχομένου ἀναιρεῖσθαι καὶ
τὰ μετέχοντα τῆς ἰδέας, ἃ λέγεται τῷ μετέχειν ἐκείνης. Τὸ 3
δὲ πρῶτον τοῦτον ἔχειν τὸν τρόπον πρὸς τὸ ὕστερον, ὥστ'
εἶναι αὐτὸ τὸ ἀγαθὸν τὴν ἰδέαν τοῦ ἀγαθοῦ· καὶ γὰρ χω-
ριστὴν εἶναι τῶν μετεχόντων, ὥσπερ καὶ τὰς ἄλλας ἰδέας.
Ἔστι μὲν οὖν τὸ διασκοπεῖν περὶ ταύτης τῆς δόξης ἑτέρας
τε διατριβῆς καὶ τὰ πολλὰ λογικωτέρας ἐξ ἀνάγκης· οἱ γὰρ
ἅμα ἀναιρετικοί τε καὶ κοινοὶ λόγοι κατ' οὐδεμίαν εἰσὶν ἄλ-
λην ἐπιστήμην. Εἰ δὲ δεῖ συντόμως εἰπεῖν περὶ αὐτῶν, λέ- 4
γομεν ὅτι πρῶτον μὲν τὸ εἶναι [m] ἰδέαν μὴ μόνον ἀγαθοῦ ἀλλὰ
καὶ ἄλλου ὁτουοῦν λέγεται λογικῶς καὶ [n] κενῶς· ἐπέσκεπται
δὲ πολλοῖς περὶ αὐτοῦ τρόποις καὶ ἐν τοῖς ἐξωτερικοῖς λό-
γοις καὶ ἐν τοῖς κατὰ φιλοσοφίαν. Ἔπειτ' εἰ καὶ ὅτι μά- 5
λιστ' εἰσὶν αἱ ἰδέαι καὶ ἀγαθοῦ ἰδέα, μή ποτ' οὐδὲ χρήσιμος
πρὸς ζωὴν ἀγαθὴν οὐδὲ πρὸς τὰς πράξεις. Πολλαχῶς γὰρ
λέγεται καὶ ἰσαχῶς τῷ ὄντι [o] τὸ ἀγαθόν. Τό τε γὰρ ὄν, 6
ὥσπερ ἐν ἄλλοις διῄρηται, σημαίνει τὸ μὲν τί ἐστι, τὸ δὲ
ποιόν, τὸ δὲ ποσόν, τὸ δὲ πότε, καὶ πρὸς τούτοις τὸ μὲν ἐν
τῷ κινεῖσθαι τὸ δὲ ἐν τῷ κινεῖν, καὶ τὸ ἀγαθὸν ἐν ἑκάστῃ
τῶν πτώσεών ἐστι τούτων, ἐν οὐσίᾳ μὲν ὁ νοῦς καὶ [p] ὁ θεός,
ἐν δὲ τῷ ποιῷ τὸ δίκαιον, ἐν δὲ τῷ ποσῷ τὸ μέτριον, ἐν δὲ
τῷ πότε ὁ καιρός, τὸ δὲ διδάσκον καὶ [q] τὸ διδασκόμενον περὶ
κίνησιν. Ὥσπερ οὖν οὐδὲ τὸ ὂν ἕν τι ἐστὶ [r] περὶ τὰ εἰρη- 7
μένα, οὕτως οὐδὲ τὸ ἀγαθόν, οὐδὲ ἐπιστήμη ἐστὶ μία οὔτε
τοῦ ὄντος οὔτε τοῦ ἀγαθοῦ. Ἀλλ' οὐδὲ τὰ ὁμοιοσχημόνως
λεγόμενα ἀγαθὰ μιᾶς [s] ἐστὶ θεωρῆσαι, [t] οἷον τὸν καιρὸν ἢ τὸ
μέτριον, ἀλλ' [v] ἑτέρα ἕτερον καιρὸν θεωρεῖ καὶ ἑτέρα ἕτερον

[l] ἐκείνην Mb. [m] ἰδέαι Pb. [n] κοινῶς Mb. [o] τὸ om. Mb. [p] ὁ om. Mb. [q] τὸ ante διδασκόμενον om. Pb. [r] πρὸς Mb. [s] ἐστὶ τὸ θεωρῆσαι Pb. [t] οἷον] ἢ Mb. [v] ἑτέρα] ἕτερος Mb.

μέτριον, οἷον περὶ τροφὴν μὲν τὸν καιρὸν καὶ τὸ μέτριον
ἰατρικὴ καὶ γυμναστική, [w] περὶ δὲ τὰς πολεμικὰς πράξεις
στρατηγία, καὶ οὕτως [x] ἑτέρα περὶ ἑτέραν πρᾶξιν, ὥστε
8 [y] σχολῇ αὐτό γε τὸ ἀγαθὸν θεωρῆσαι μιᾶς. Ἔτι ἐν ὅσοις
ὑπάρχει τὸ πρότερον [z] καὶ ὕστερον, οὐκ ἔστι κοινόν τι παρὰ
ταῦτα, καὶ τοῦτο χωριστόν. Εἴη γὰρ ἄν τι τοῦ πρώτου
πρότερον· πρότερον γὰρ τὸ κοινὸν καὶ χωριστὸν διὰ τὸ
9 ἀναιρουμένου τοῦ κοινοῦ ἀναιρεῖσθαι τὸ πρῶτον. Οἷον εἰ
τὸ διπλάσιον πρῶτον τῶν πολλαπλασίων, οὐκ ἐνδέχεται τὸ
[a] πολλαπλάσιον τὸ κοινῇ κατηγορούμενον εἶναι χωριστόν·
ἔσται γὰρ τοῦ διπλασίου πρότερον, εἰ συμβαίνει τὸ κοινὸν
εἶναι τὴν ἰδέαν, οἷον εἰ χωριστὸν ποιήσειέ [b] τις τὸ κοινόν· εἰ
10 γάρ ἐστι δικαιοσύνη ἀγαθόν, καὶ ἀνδρία. [c] Ἔτι τοίνυν φα-
σὶν αὐτό τι ἀγαθόν. Τὸ οὖν αὐτὸ πρόσκειται πρὸς τὸν
λόγον τὸν κοινόν. Τοῦτο δὲ τί ἂν εἴη πλὴν ὅτι ἀΐδιον καὶ
χωριστόν; Ἀλλ' οὐδὲν μᾶλλον λευκὸν τὸ πολλὰς ἡμέρας
λευκὸν τοῦ μίαν ἡμέραν, ὥστ' οὐδὲ δὴ τὸ κοινὸν ἀγαθὸν [d] ταὐ-
11 τὸ τῇ ἰδέᾳ· πᾶσι γὰρ ὑπάρχει κοινόν. Ἀνάπαλιν δὲ καὶ
δεικτέον [e] ἢ ὡς νῦν [f] δεικνύουσι τὸ ἀγαθὸν αὐτό. Νῦν μὲν
γὰρ ἐκ τῶν ὁμολογουμένων ἔχειν τὸ ἀγαθόν, ἐξ ἐκείνων τὰ
ὁμολογούμενα εἶναι ἀγαθὰ δεικνύουσιν, ἐξ ἀριθμῶν, ὅτι ἡ
δικαιοσύνη καὶ [g] ἡ ὑγίεια [h] ἀγαθόν· τάξεις γὰρ καὶ ἀριθμοί,
ὡς τοῖς ἀριθμοῖς καὶ ταῖς μονάσιν ἀγαθὸν ὑπάρχον διὰ τὸ
12 εἶναι τὸ ἓν αὐτὸ ἀγαθόν. Δεῖ δ' ἐκ τῶν ὁμολογουμένων,
οἷον ὑγιείας ἰσχύος σωφροσύνης, ὅτι καὶ ἐν τοῖς ἀκινήτοις
μᾶλλον τὸ καλόν. Πάντα γὰρ τάδε [i] τάξις καὶ ἠρεμία· εἰ
ἄρα, ἐκεῖνα μᾶλλον· ἐκείνοις γὰρ ὑπάρχει [k] αὐτὰ μᾶλλον.
13 Παράβολος δὲ καὶ ἡ ἀπόδειξις ὅτι τὸ ἓν αὐτὸ τὸ ἀγαθόν,
ὅτι [l] οἱ ἀριθμοὶ [m] ἐφίενται· οὔτε γὰρ ὡς ἐφίενται λέγονται

[w] πρὸς Mb. [x] ἕτεραι Mb. [y] σχολῆς Mb. [z] καὶ] καὶ τὸ Mb.
δι
[a] πολλαπλάσιον] πλάσιον Mb. [b] τι Pb. [c] ἔστι τοίνυν αὐτό φασί τι Mb.
[d] τοῦτο Mb. [e] ἢ ὡς] πῶς codices. [f] δείκνυσι Mb. [g] ἡ om. Mb.
[h] ἀγαθά Mb. [i] τάξεις Pb. [k] ταῦτα Pb. [l] οἱ] καὶ οἱ Mb. [m] ἀφίενται
—ἀφίενται Mb.

φανερῶς, ἀλλὰ λίαν ἁπλῶς [n]τοῦτό φασι, καὶ ὄρεξιν εἶναι
πῶς ἄν τις ὑπολάβοι ἐν οἷς ζωὴ μὴ ὑπάρχει; Δεῖ δὲ περὶ
τούτου πραγματευθῆναι, καὶ μὴ ἀξιοῦν μηθὲν ἀλόγως, ἃ καὶ
μετὰ λόγου πιστεῦσαι οὐ ῥᾴδιον. Τό τε φάναι πάντα τὰ 14
ὄντα ἐφίεσθαι ἑνός τινος ἀγαθοῦ οὐκ ἀληθές· ἕκαστον γὰρ
ἰδίου ἀγαθοῦ ὀρέγεται, ὀφθαλμοὺς [o]ὄψεως, σῶμα ὑγιείας,
οὕτως ἄλλο ἄλλου. Ὅτι μὲν οὖν οὐκ ἔστιν αὐτό τι ἀγαθόν,
ἔχει ἀπορίας τοιαύτας, καὶ ὅτι οὐ χρήσιμον τῇ πολιτικῇ,
ἀλλ' ἴδιόν τι ἀγαθόν, ὥσπερ καὶ ταῖς ἄλλαις, οἷον γυμνα-
στικῇ [p]εὐεξία. Ἔτι καὶ τὸ ἐν τῷ λόγῳ γεγραμμένον· ἢ 15
γὰρ οὐδεμιᾷ χρήσιμον αὐτὸ τὸ τοῦ ἀγαθοῦ εἶδος, ἢ πάσαις
ὁμοίως. Ἔτι οὐ πρακτόν. Ὁμοίως δ' οὐδὲ τὸ κοινὸν ἀγα-
θὸν οὔτε αὐτὸ [q]ἀγαθόν ἐστιν (καὶ γὰρ ἂν μικρῷ [r]ὑπάρξαι
ἀγαθῷ) οὔτε πρακτόν· οὐ γὰρ ὅπως [r]ὑπάρξει τὸ ὁτῳοῦν
ὑπάρχον [s]ἡ ἰατρικὴ πραγματεύεται, ἀλλ' ὅπως ὑγίεια. Ὁ- 16
μοίως δὲ καὶ τῶν ἄλλων τεχνῶν ἑκάστη. Ἀλλὰ [t]πολλαχῶς
τὸ ἀγαθόν, καὶ ἔστι τι αὐτοῦ καλόν, καὶ τὸ μὲν πρακτὸν τὸ
δ' οὐ πρακτόν. Πρακτὸν δὲ τὸ τοιοῦτον ἀγαθόν, τὸ οὗ
ἕνεκα. Οὐκ ἔστι δὲ τὸ ἐν τοῖς ἀκινήτοις φανερόν, ὅτι οὐδὲ
ἡ ἰδέα τἀγαθοῦ τὸ ζητούμενον αὐτὸ τὸ ἀγαθόν ἐστιν, οὔτε
τὸ κοινόν. Τὸ μὲν γὰρ ἀκίνητον καὶ οὐ πρακτόν, τὸ δὲ κι- 17
νητὸν μὲν ἀλλ' οὐ πρακτόν. Τὸ δ' οὗ ἕνεκα ὡς τέλος ἄρι-
στον καὶ αἴτιον τῶν ὑφ' αὐτὸ καὶ πρῶτον πάντων. Ὥστε
[v]τοῦτ' ἂν εἴη αὐτὸ τὸ ἀγαθὸν τὸ τέλος τῶν [w]ἀνθρώπῳ πρα-
κτῶν. Τοῦτο δ' ἐστὶ τὸ ὑπὸ τὴν κυρίαν πασῶν. Αὕτη δ'
ἐστὶ πολιτικὴ καὶ οἰκονομικὴ καὶ φρόνησις. Διαφέρουσι 18
[x]γὰρ αὗται αἱ ἕξεις πρὸς τὰς ἄλλας τῷ [y]τοιαῦται εἶναι·
πρὸς δ' ἀλλήλας εἴ τι διαφέρουσιν, ὕστερον λεκτέον. Ὅτι
δ' αἴτιον τὸ τέλος [z]τῶν ὑφ' αὐτό, δηλοῖ ἡ διδασκαλία. Ὁρι-
σάμενοι γὰρ τὸ τέλος τἆλλα δεικνύουσιν, ὅτι ἕκαστον αὐτῶν

[n] τοῦτο γρ. P^b, τότε $M^b.P^b$. [o] ὄψεως] ὄντος M^b. [p] ἀξία pr. M^b. [q] τἀγαθόν γρ. P^b. [r] ὑπάρξῃ utrobique M^b. [s] ἡ om. M^b. [t] ποσαχῶς M^b. [v] τούτων M^b. [w] ἀνθρωποπρακτῶν M^b. [x] γὰρ] δὲ M^b. [y] τοιαύτας M^b. [z] τοῖς P^b.

19 ἀγαθόν· αἴτιον γὰρ [a] τὸ οὗ ἕνεκα. Οἷον ἐπειδὴ [b] τὸ ὑγιαίνειν τοδί, ἀνάγκη τόδε εἶναι τὸ συμφέρον πρὸς αὐτήν· τὸ δ' [c] ὑγιεινὸν τῆς ὑγιείας αἴτιον ὡς κινῆσαν, καὶ τότε τοῦ εἶναι,
20 ἀλλ' οὐ τὸ ἀγαθὸν εἶναι τὴν ὑγίειαν. [d] Ἔτι οὐδὲ δείκνυσιν οὐθεὶς ὅτι ἀγαθὸν [e] ἡ ὑγίεια, ἂν μὴ σοφιστὴς ᾖ καὶ μὴ ἰατρός (οὗτοι γὰρ τοῖς ἀλλοτρίοις λόγοις σοφίζονται), ὥσπερ οὐδ' ἄλλην ἀρχὴν οὐδεμίαν. Τὸ δ' ὡς τέλος ἀγαθὸν ἀνθρώπῳ καὶ τὸ ἄριστον τῶν πρακτῶν, σκεπτέον ποσαχῶς τὸ ἄριστον πάντων, ἐπειδὴ τοῦτο ἄριστον, μετὰ ταῦτα ἄλλην λαβοῦσιν ἀρχήν.

B.

Μετὰ δὲ ταῦτ' ἄλλην λαβοῦσιν ἀρχὴν περὶ τῶν ἑπομένων λεκτέον. Πάντα δὴ τἀγαθὰ ἢ ἐκτὸς ἢ [f] ἐν ψυχῇ, καὶ τούτων αἱρετώτερα τὰ ἐν τῇ ψυχῇ, καθάπερ διαιρούμεθα καὶ ἐν τοῖς ἐξωτερικοῖς λόγοις· φρόνησις γὰρ καὶ ἀρετὴ καὶ ἡδονὴ
2 ἐν ψυχῇ, [g] ὧν ἔνια ἢ πάντα τέλος εἶναι δοκεῖ πᾶσιν. Τῶν δὲ ἐν ψυχῇ τὰ μὲν ἕξεις ἢ δυνάμεις εἰσί, τὰ δ' ἐνέργειαι καὶ κινήσεις. Ταῦτα δὴ οὕτως ὑποκείσθω καὶ περὶ ἀρετῆς, ὅτι ἐστὶν ἡ βελτίστη διάθεσις ἢ ἕξις ἢ δύναμις ἑκάστων, ὅσων ἐστί τις χρῆσις ἢ ἔργον. Δῆλον δ' ἐκ τῆς ἐπαγωγῆς· ἐπὶ
3 πάντων γὰρ οὕτω τίθεμεν. Οἷον ἱματίου ἀρετή ἐστιν· καὶ [h] γὰρ ἔργον τι καὶ χρῆσίς ἐστιν, καὶ ἡ βελτίστη ἕξις τοῦ ἱματίου ἀρετή ἐστιν. Ὁμοίως δὲ [i] καὶ πλοίου καὶ οἰκίας καὶ τῶν ἄλλων. Ὥστε καὶ ψυχῆς· ἔστι γάρ τι ἔργον αὐτῆς.
4 Καὶ τῆς βελτίονος δὴ ἕξεως ἔστω βέλτιον τὸ ἔργον· καὶ ὡς ἔχουσιν αἱ ἕξεις πρὸς ἀλλήλας, οὕτω καὶ τὰ ἔργα τὰ ἀπὸ τούτων πρὸς ἄλληλα ἐχέτω. Καὶ τέλος ἑκάστου τὸ ἔργον. Φανερὸν τοίνυν ἐκ τούτων ὅτι βέλτιον τὸ ἔργον τῆς ἕξεως· τὸ γὰρ τέλος ἄριστον ὡς τέλος· [k] ὑπόκειται γὰρ τέλος τὸ βέλτιστον καὶ τὸ ἔσχατον, οὗ ἕνεκα τἆλλα πάντα. Ὅτι

[a] τοῦ Mb. [b] τὸ corr. Pb, τοῦ Mb. [c] ὑγιαίνειν Mb. [d] ἔτι δὲ οὐδὲ δεικνύουσιν οὐθ' ὅτι Mb. [e] ἡ om. Pb. [f] ἐν om. Pb. et pr. Mb. [g] ὧν] ὧν ἢ Pb. [h] γὰρ om. Mb. [i] καὶ τοῦ πλοίου Mb. [k] ὑπέκειτο Pb, ὑπέρκειται Z.

μὲν τοίνυν τὸ ἔργον βέλτιον τῆς ἕξεως καὶ τῆς διαθέσεως,
δῆλον. Ἀλλὰ τὸ ἔργον λέγεται διχῶς· τῶν μὲν γάρ ἐστιν 5
ἕτερόν τι τὸ ἔργον παρὰ τὴν χρῆσιν, οἷον οἰκοδομικῆς οἰκία
ἀλλ' οὐκ οἰκοδόμησις καὶ ἰατρικῆς ὑγίεια ἀλλ' οὐχ [l] ὑγίασις
οὐδ' ἰάτρευσις, τῶν δ' ἡ χρῆσις ἔργον, οἷον [m] ὄψεως ὅρασις
καὶ μαθηματικῆς ἐπιστήμης θεωρία. Ὥστ' ἀνάγκη, ὧν ἔργον
ἡ χρῆσις, τὴν χρῆσιν βέλτιον εἶναι τῆς ἕξεως. Τούτων δὲ 6
τοῦτον τὸν τρόπον διωρισμένων, λέγομεν ὅτι τὸ ἔργον τοῦ
πράγματος καὶ τῆς ἀρετῆς, ἀλλ' οὐχ ὡσαύτως, οἷον σκυτο-
τομικῆς καὶ σκυτεύσεως ὑπόδημα. Εἰ δή τις ἐστὶν ἀρετὴ
σκυτικῆς καὶ σπουδαίου σκυτέως, τὸ ἔργον ἐστὶ σπουδαῖον
ὑπόδημα. Τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων. [n] Ἔτι 7
ἔστω ψυχῆς ἔργον τὸ ζῆν ποιεῖν, τοῦ δὲ χρῆσις καὶ ἐγρή-
γορσις· ὁ γὰρ ὕπνος ἀργία τις καὶ ἡσυχία. Ὥστ' ἐπεὶ τὸ
ἔργον ἀνάγκη ἓν καὶ ταὐτὸ εἶναι τῆς ψυχῆς καὶ τῆς ἀρετῆς,
ἔργον ἂν εἴη τῆς ἀρετῆς ζωὴ σπουδαία. Τοῦτ' ἄρ' ἐστὶ τὸ
[o] τέλεον ἀγαθόν, ὅπερ ἦν ἡ εὐδαιμονία. Δῆλον δὲ ἐκ τῶν 8
ὑποκειμένων. Ἦν μὲν γὰρ ἡ εὐδαιμονία τὸ ἄριστον, τὰ δὲ
τέλη ἐν ψυχῇ καὶ τὰ ἄριστα τῶν ἀγαθῶν, [p] αὐτὴ δὲ ἢ ἕξις
ἢ ἐνέργεια. Ἐπεὶ βέλτιον ἡ ἐνέργεια τῆς διαθέσεως καὶ
τῆς βελτίστης ἕξεως ἡ βελτίστη ἐνέργεια, ἡ δ' ἀρετὴ βελ-
τίστη ἕξις, τῆς ἀρετῆς ἐνέργεια [q] ἢ τῆς ψυχῆς ἄριστον
εἶναι. Ἦν δὲ καὶ ἡ εὐδαιμονία τὸ ἄριστον· ἔστιν ἄρα ἡ 9
εὐδαιμονία ψυχῆς ἀγαθῆς ἐνέργεια. Ἐπεὶ δὲ ἦν ἡ εὐδαι-
μονία τέλεόν τι, καὶ ἔστι ζωὴ καὶ [r] τελέα καὶ ἀτελής, καὶ
ἀρετὴ ὡσαύτως (ἡ μὲν γὰρ ὅλη, ἡ δὲ μόριον), ἡ δὲ τῶν ἀτε-
λῶν ἐνέργεια ἀτελής, εἴη ἂν ἡ εὐδαιμονία ζωῆς τελείας ἐνέρ-
γεια κατ' ἀρετὴν τελείαν. Ὅτι δὲ τὸ γένος καὶ τὸν ὅρον 10
αὐτῆς λέγομεν καλῶς, μαρτύρια τὰ δοκοῦντα πᾶσιν ἡμῖν.
Τό τε γὰρ εὖ [s] πράττειν καὶ τὸ εὖ ζῆν [t] τὸ αὐτὸ τῷ εὐδαι-
μονεῖν, ὧν ἕκαστον χρῆσίς ἐστι καὶ ἐνέργεια, καὶ ἡ ζωὴ καὶ

[l] ὑγίανσις pr. Pᵇ. [m] ὄψεως om. Mᵇ. [n] ὅτι Mᵇ. [o] τέλεον] πλέον codices. [p] αὕτη Pᵇ. [q] ἡ Pᵇ. [r] τελεία Mᵇ. [s] πράσσειν Mᵇ. [t] τὸ post ζῆν om. Mᵇ.

ἡ πρᾶξις. Καὶ γὰρ ἡ πρακτικὴ χρηστική ἐστιν· ὁ μὲν
11 γὰρ χαλκεὺς ποιεῖ χαλινόν, χρῆται δ' ὁ ἱππικός. Καὶ τὸ
μήτε μίαν ἡμέραν εἶναι εὐδαίμονα μήτε παῖδα μήθ' ἡλικίαν
πᾶσαν, διὸ καὶ τὸ Σόλωνος ἔχει καλῶς, τὸ μὴ ζῶντ' εὐδαι-
μονίζειν, ἀλλ' ὅταν λάβῃ τέλος· οὐθὲν γὰρ ἀτελὲς εὔδαιμον·
οὐ γὰρ ὅλον. Ἔτι δ' οἱ ἔπαινοι τῆς ἀρετῆς διὰ τὰ ἔργα,
καὶ τὰ ἐγκώμια τῶν ἔργων. Καὶ στεφανοῦνται οἱ νικῶν-
12 τες, ἀλλ' οὐχ οἱ δυνάμενοι νικᾶν, μὴ νικῶντες δέ. Καὶ τὸ
κρίνειν ἐκ τῶν ἔργων ὁποῖός τις ἐστίν. Ἔτι διὰ τί ἡ εὐ-
δαιμονία οὐκ ἐπαινεῖται; Ὅτι διὰ ταύτην τἆλλα, ἢ τῷ εἰς
ταύτην ἀναφέρεσθαι ἢ τῷ μόρια εἶναι αὐτῆς. Διὸ ἕτερον
εὐδαιμονισμὸς καὶ ἔπαινος καὶ ἐγκώμιον· τὸ μὲν γὰρ ἐγκώ-
μιον λόγος τοῦ καθ' ἕκαστον ἔργου, ὁ δ' ἔπαινος τοιοῦτον
13 εἶναι καθόλου, ὁ δ' εὐδαιμονισμὸς τέλος. Καὶ τὸ ἀπορού-
μενον δ' ἐνίοτε δῆλον ἐκ τούτων, διὰ τί ποτ' οὐθὲν βελτίους
οἱ σπουδαῖοι τῶν φαύλων τὸν ἥμισυν τοῦ βίου· ὅμοιοι γὰρ
καθεύδοντες πάντες. Αἴτιον δ' ὅτι ἀργία ψυχῆς ὁ ὕπνος,
14 ἀλλ' οὐκ ἐνέργεια. Διὸ καὶ ἄλλο εἴ τι μόριόν [v] ἐστι ψυ-
χῆς, οἷον τὸ θρεπτικόν, ἡ τούτου ἀρετὴ οὐκ ἔστι μόριον τῆς
ὅλης ἀρετῆς, ὥσπερ οὐδ' ἡ τοῦ σώματος· ἐν τῷ ὕπνῳ γὰρ
μᾶλλον ἐνεργεῖ τὸ θρεπτικόν, τὸ δ' αἰσθητικὸν καὶ ὀρεκτικὸν
ἀτελῆ ἐν τῷ ὕπνῳ. Ὅσον δὲ τοῦ μὴ κινεῖσθαι μετέχουσι,
καὶ αἱ φαντασίαι βελτίους αἱ τῶν σπουδαίων, ἐὰν μὴ διὰ
15 νόσον ἢ πήρωσιν. Μετὰ ταῦτα περὶ ψυχῆς θεωρητέον· ἡ
γὰρ ἀρετὴ ψυχῆς, οὐ κατὰ συμβεβηκός. Ἐπεὶ δ' ἀνθρω-
πίνην ἀρετὴν ζητοῦμεν, ὑποκείσθω δύο μέρη ψυχῆς τὰ λόγου
μετέχοντα, οὐ τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον μετέχειν λόγου ἄμφω,
ἀλλὰ τὸ μὲν τῷ ἐπιτάττειν τὸ δὲ τῷ πείθεσθαι καὶ ἀκούειν
πεφυκέναι· εἰ δέ [w] τι ἐστὶν ἑτέρως ἄλογον, ἀφείσθω τοῦτο
16 τὸ μόριον. Διαφέρει δ' οὐθὲν οὔτ' εἰ μεριστὴ ἡ ψυχὴ οὔτ'
εἰ ἀμερής, ἔχει μέντοι δυνάμεις διαφόρους καὶ τὰς εἰρημένας,
ὥσπερ ἐν τῷ καμπύλῳ [x] τὸ κοῖλον καὶ τὸ κυρτὸν ἀδιαχώ-

[v] ἐστι τῆς ψυχῆς Pb. [w] τι om. Pb. [x] τὸ ante κοῖλον om. Mb.

ριστον, καὶ τὸ εὐθὺ καὶ τὸ λευκόν· [y] καίτοι τὸ εὐθὺ οὐ λευ-
κόν, ἀλλὰ κατὰ συμβεβηκός, καὶ [z] οὐκ οὐσία τοῦ αὐτοῦ.
Ἀφῄρηται δὲ καὶ εἴ τι ἄλλο ἐστὶ μέρος ψυχῆς, οἷον τὸ
φυσικόν. Ἀνθρωπίνης δὲ ψυχῆς τὰ εἰρημένα μόρια ἴδια. 17
Διὸ οὐδ᾽ αἱ ἀρεταὶ αἱ τοῦ θρεπτικοῦ καὶ ὀρεκτικοῦ ἀνθρώπου·
δεῖ γάρ, εἰ ᾗ ἄνθρωπος, λογισμὸν ἐνεῖναι καὶ ἀρχὴν καὶ
πρᾶξιν, ἄρχει δ᾽ ὁ λογισμὸς οὐ λογισμοῦ ἀλλ᾽ ὀρέξεως καὶ
παθημάτων· ἀνάγκη ἄρα [a] ταῦτ᾽ ἔχειν τὰ μέρη. Καὶ ὥσπερ
ἡ εὐεξία σύγκειται ἐκ τῶν κατὰ μόριον ἀρετῶν, οὕτω καὶ ἡ
τῆς ψυχῆς ἀρετὴ ᾗ τέλος. Ἀρετῆς δ᾽ εἴδη δύο, ἡ μὲν ἠθικὴ 18
ἡ δὲ διανοητική. Ἐπαινοῦμεν γὰρ οὐ μόνον τοὺς δικαίους,
ἀλλὰ καὶ τοὺς συνετοὺς καὶ τοὺς σοφούς· ἐπαινετὸν γὰρ
ὑπέκειτο ἡ ἀρετὴ ἢ τὸ ἔργον, ταῦτα δ᾽ οὐκ ἐνεργεῖ, ἀλλ᾽
εἰσὶν αὐτῶν ἐνέργειαι. Ἐπεὶ δ᾽ αἱ διανοητικαὶ μετὰ λόγου, 19
αἱ μὲν τοιαῦται τοῦ λόγον ἔχοντος, ὃ ἐπιτακτικόν ἐστι τῆς
ψυχῆς ᾗ λόγον ἔχει, αἱ δ᾽ ἠθικαὶ τοῦ ἀλόγου μέν, ἀκολου-
θητικοῦ [b] δὲ κατὰ φύσιν τῷ λόγον ἔχοντι· οὐ γὰρ λέγομεν
ποῖός τις τὸ ἦθος, ὅτι σοφὸς ἢ δεινός, ἀλλ᾽ ὅτι πρᾶος ἢ
θρασύς. Μετὰ ταῦτα σκεπτέον πρῶτον περὶ ἀρετῆς ἠθικῆς, 20
τί ἐστι, καὶ ποῖα [c] μόρια αὐτῆς, εἰς τοῦτο γὰρ ἀνῆκται, καὶ
γίνεται διὰ τίνων. Δεῖ δὴ ζητεῖν ὥσπερ ἐν τοῖς ἄλλοις
ἔχοντές τι ζητοῦσι πάντες, ὥστε δεῖ διὰ τῶν ἀληθῶς μὲν
λεγομένων οὐ σαφῶς δὲ πειρᾶσθαι λαβεῖν καὶ τὸ ἀληθῶς καὶ
σαφῶς. Νῦν γὰρ ὁμοίως ἔχομεν ὥσπερ ἂν εἰ καὶ ὑγίειαν, 21
ὅτι ἡ ἀρίστη διάθεσις τοῦ σώματος, καὶ Κορίσκος ὁ [d] τῶν
ἐν τῇ ἀγορᾷ μελάντατος· τί μὲν γὰρ ἑκάτερον τούτων οὐκ
ἴσμεν, πρὸς μέντοι τὸ εἰδέναι τί ἑκάτερον [e] αὐτῆς πρὸ ἔργου
τὸ οὕτως ἔχειν. Ὑποκείσθω δὴ πρῶτον ἡ βελτίστη διά- 22
θεσις ὑπὸ τῶν βελτίστων γίγνεσθαι, καὶ πράττεσθαι ἄριστα
περὶ ἕκαστον ἀπὸ τῆς ἑκάστου ἀρετῆς, οἷον πόνοι τε ἄριστοι
καὶ τροφὴ ἀφ᾽ ὧν γίνεται εὐεξία, καὶ ἀπὸ τῆς εὐεξίας πο-
νοῦσιν ἄριστα. Ἔτι πᾶσαν διάθεσιν ὑπὸ τῶν αὐτῶν γίγνε-

[y] καίτοι—λευκόν om. Mb. [z] οὐκ om. Mb. [a] τοῦτ᾽ om. Mb.
[b] δὲ om. Pb. [c] μοῖρα Mb. [d] τῶν om. Mb. [e] αὐτοῖν corr. Mb.

σθαι καὶ φθείρεσθαί πως προσφερομένων, ὥσπερ ὑγίεια ὑπὸ
23 τροφῆς καὶ πόνων καὶ ὥρας. Ταῦτα δὲ δῆλα ἐκ τῆς ἐπαγω-
γῆς. Καὶ ἡ ἀρετὴ ἄρα ἡ τοιαύτη διάθεσίς ἐστιν, ἣ γίνεταί
τε ὑπὸ τῶν ἀρίστων περὶ ψυχὴν κινήσεων καὶ ἀφ' ἧς πράτ-
τεται τὰ ἄριστα τῆς ψυχῆς ἔργα καὶ πάθη, καὶ ὑπὸ τῶν
24 αὐτῶν πῶς μὲν γίνεται πῶς δὲ φθείρεται. Πρὸς ταῦτα ἡ
χρῆσις αὐτῆς ὑφ' ὧν καὶ αὔξεται καὶ φθείρεται, [f] πρὸς ἃ
βέλτιστα διατίθησιν. Σημεῖον δ' ὅτι περὶ ἡδέα καὶ λυπηρὰ
[g] καὶ ἡ ἀρετὴ καὶ ἡ κακία· αἱ γὰρ κολάσεις ἰατρεῖαι οὖσαι
καὶ γινόμεναι διὰ τῶν ἐναντίων, καθάπερ ἐπὶ τῶν ἄλλων, διὰ
τούτων εἰσίν.

2 Ὅτι μὲν τοίνυν ἡ ἠθικὴ ἀρετὴ περὶ ἡδέα καὶ λυπηρά ἐστι,
δῆλον. Ἐπεὶ δ' ἐστὶ τὸ ἦθος ὥσπερ καὶ τὸ ὄνομα σημαίνει
ὅτι ἀπὸ ἔθους ἔχει τὴν [h] ἐπίδοσιν, ἐθίζεται δὲ τὸ ὑπ' ἀγω-
γῆς μὴ [i] ἐμφύτου τῷ πολλάκις κινεῖσθαί πως, οὕτως ἤδη τὸ
ἐνεργητικόν. [k] Ὃ ἐν [l] τοῖς ἀψύχοις οὐχ ὁρῶμεν· οὐδὲ γὰρ
ἂν μυριάκις ῥίψῃς ἄνω τὸν λίθον, οὐδέποτε ποιήσει τοῦτο
2 μὴ βίᾳ. Διὸ ἔστω [m] ἦθος τοῦτο ψυχῆς κατὰ ἐπιτακτικὸν
λόγον, δυναμένου δ' ἀκολουθεῖν τῷ λόγῳ ποιότης. Λεκτέον
δὴ κατὰ τί τῆς ψυχῆς ποῖ' ἄττα ἤθη. [n] Ἔσται δὲ κατά τε
τὰς δυνάμεις τῶν παθημάτων, καθ' ἃς ὡς παθητικοὶ λέγον-
ται, καὶ κατὰ τὰς ἕξεις, [o] καθ' ἃς πρὸς τὰ πάθη [p] ταῦτα
3 λέγονται τῷ πάσχειν πῶς ἢ ἀπαθεῖς εἶναι. Μετὰ ταῦτα ἡ
διαίρεσις ἐν τοῖς [q] ἀπηλλαγμένοις τῶν παθημάτων καὶ τῶν
δυνάμεων καὶ τῶν ἕξεων. Λέγω δὲ πάθη μὲν τὰ τοιαῦτα,
θυμὸν φόβον αἰδῶ ἐπιθυμίαν, ὅλως οἷς ἕπεται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ
ἡ αἰσθητικὴ ἡδονὴ [r] ἢ λύπη καθ' αὑτά. Καὶ κατὰ μὲν ταῦτα
οὐκ ἔστι ποιότης, [s] ἀλλὰ πάσχει, κατὰ δὲ τὰς δυνάμεις ποιό-
4 της. Λέγω δὲ τὰς δυνάμεις καθ' ἃς λέγονται κατὰ τὰ πάθη
οἱ ἐνεργοῦντες, οἷον ὀργίλος ἀνάλγητος ἐρωτικὸς αἰσχυντη-
λὸς ἀναίσχυντος. Ἕξεις δέ εἰσιν ὅσαι αἴτιαί εἰσι τοῦ ταῦτα

[f] πρὸς] πως P^b. [g] καὶ ante ἡ ἀρετὴ om. P^b. [h] ἀπόδοσιν M^b. [i] ἐκφύτου τὸ M^b. [k] ὃ] καὶ P^b. [l] ταῖς ψυχαῖς M^b. [m] τουτο ἦθος M^b. [n] ἔστι P^b. [o] καθ'] καὶ καθ' P^b. [p] λέγονται ταῦτα M^b. [q] ἀπηλεγμένοις M^b, ἀπηλαγμένοις P^b. [r] ἢ] ἡ ἡ P^b. [s] ἀλλὰ—ποιότης om. M^b.

ἢ κατὰ λόγον ὑπάρχειν ἢ ἐναντίως, οἷον ἀνδρία σωφροσύνη
δειλία ἀκολασία.

Διωρισμένων δὲ τούτων, ληπτέον ὅτι ἐν ἅπαντι συνεχεῖ 3
καὶ διαιρετῷ ἐστὶν ὑπεροχὴ καὶ ἔλλειψις καὶ μέσον, καὶ
ταῦτα ἢ πρὸς ἄλληλα ἢ πρὸς ἡμᾶς, οἷον ἐν γυμναστικῇ, ἐν
ἰατρικῇ, ἐν οἰκοδομικῇ, ἐν κυβερνητικῇ, καὶ ἐν ὁποιᾳοῦν
πράξει, καὶ ἐπιστημονικῇ καὶ ἀνεπιστημονικῇ, καὶ τεχνικῇ
καὶ ἀτέχνῳ. Ἡ μὲν γὰρ κίνησις συνεχές, ἡ δὲ πρᾶξις κίνη- 2
σις. Ἐν πᾶσι δὲ τὸ μέσον τὸ πρὸς ἡμᾶς βέλτιστον· τοῦτο
γάρ ἐστιν ὡς ἡ ἐπιστήμη κελεύει καὶ ὁ λόγος. Πανταχοῦ
δὲ τοῦτο καὶ ποιεῖ τὴν βελτίστην ἕξιν. Καὶ τοῦτο δῆλον
διὰ τῆς ἐπαγωγῆς καὶ τοῦ λόγου. Τὰ γὰρ ἐναντία φθείρει 3
ἄλληλα, τὰ δ' ἄκρα [t] καὶ ἀλλήλοις καὶ τῷ μέσῳ ἐναντία· τὸ
γὰρ μέσον ἑκάτερον πρὸς ἑκάτερόν ἐστιν, οἷον τὸ ἴσον τοῦ
μὲν ἐλάττονος μεῖζον, τοῦ μείζονος δὲ ἔλαττον. Ὥστ'
ἀνάγκη τὴν ἠθικὴν ἀρετὴν περὶ μέσ' ἄττα εἶναι καὶ μεσό-
τητά τινα. Ληπτέον ἄρα ἡ ποία μεσότης ἀρετή, καὶ περὶ
ποῖα μέσα. Εἰλήφθω δὴ παραδείγματος χάριν, καὶ θεω- 4
ρείσθω ἕκαστον ἐκ τῆς ὑπογραφῆς.

ὀργιλότης	ἀναλγησία	πραότης.
θρασύτης	δειλία	ἀνδρία.
ἀναισχυντία	κατάπληξις	αἰδώς.
ἀκολασία	ἀναισθησία	σωφροσύνη.
φθόνος	ἀνώνυμον	νέμεσις.
κέρδος	ζημία	δίκαιον.
[v] ἀσωτία	ἀνελευθερία	ἐλευθεριότης.
ἀλαζονεία	εἰρωνεία	ἀλήθεια.
κολακεία	ἀπέχθεια	φιλία.
ἀρέσκεια	αὐθάδεια	σεμνότης.
τρυφερότης	κακοπάθεια	καρτερία.
χαυνότης	μικροψυχία	μεγαλοψυχία.
δαπανηρία	μικροπρέπεια	μεγαλοπρέπεια.
πανουργία	εὐήθεια	φρόνησις.

[t] καὶ τῷ μέσῳ καὶ ἀλλήλοις M^b.   [v] ἀσώτεια P^b.

5 Τὰ μὲν πάθη ταῦτα [w]καὶ τοιαῦτα συμβαίνει ταῖς ψυχαῖς, πάντα δὲ λέγεται τὰ μὲν τῷ ὑπερβάλλειν τὰ δὲ τῷ ἐλλείπειν. Ὀργίλος [x]μὲν γάρ ἐστιν ὁ μᾶλλον ἢ δεῖ ὀργιζόμενος καὶ θᾶττον καὶ πλείοσιν ἢ οἷς δεῖ, ἀνάλγητος δὲ ὁ ἐλλείπων καὶ οἷς καὶ ὅτε καὶ ὥς· [y]καὶ θρασὺς μὲν ὁ μήτε ἃ χρὴ φοβούμενος μήθ' ὅτε μήθ' ὥς, δειλὸς δὲ ὁ καὶ ἃ μὴ δεῖ καὶ
6 [z]ὅτ' οὐ δεῖ καὶ ὡς οὐ δεῖ. Ὁμοίως δὲ [a]καὶ ἀκόλαστος καὶ ὁ ἐπιθυμητικὸς καὶ ὁ ὑπερβάλλων πᾶσιν ὅσοις ἐνδέχεται, ἀναίσθητος δὲ ὁ ἐλλείπων καὶ μηδ' ὅσον βέλτιον καὶ κατὰ τὴν φύσιν ἐπιθυμῶν, ἀλλ' ἀπαθὴς ὥσπερ λίθος. Κερδαλέος δὲ ὁ πανταχόθεν πλεονεκτικός, ζημιώδης δὲ ὁ μηδαμόθεν
7 ἀλλ' ὀλιγαχόθεν. Ἀλαζὼν δὲ ὁ πλείω τῶν ὑπαρχόντων προσποιούμενος, εἴρων δὲ ὁ ἐλάττω. Καὶ κόλαξ μὲν ὁ πλείω συνεπαινῶν ἢ καλῶς ἔχει, ἀπεχθητικὸς δὲ ὁ ἐλάττω. Καὶ τὸ μὲν λίαν πρὸς ἡδονὴν ἀρέσκεια, τὸ δ' ὀλίγα καὶ μό-
8 γις αὐθάδεια. Ἔτι δ' ὁ μὲν μηδεμίαν ὑπομένων λύπην, μηδ' εἰ βέλτιον, τρυφερός· ὁ δὲ πᾶσαν ὁμοίως ὡς μὲν ἁπλῶς εἰπεῖν ἀνώνυμος, μεταφορᾷ δὲ λέγεται σκληρὸς καὶ ταλαίπωρος καὶ κακοπαθητικός. Χαῦνος δ' ὁ μειζόνων ἀξιῶν [b]αὐ-
9 τόν, μικρόψυχος δ' ὁ [c]ἐλαττόνων. Ἔτι δ' ἄσωτος μὲν ὁ πρὸς ἅπασαν δαπάνην ὑπερβάλλων, ἀνελεύθερος δὲ ὁ πρὸς ἅπασαν ἐλλείπων. Ὁμοίως δὲ καὶ ὁ μικροπρεπὴς καὶ ὁ σαλάκων· ὁ μὲν γὰρ ὑπερβάλλει τὸ πρέπον, ὁ δ' ἐλλείπει τοῦ πρέποντος. Καὶ ὁ μὲν πανοῦργος πάντως καὶ πάντο-
10 θεν πλεονεκτικός, ὁ δ' εὐήθης οὐδ' ὅθεν δεῖ. Φθονερὸς δὲ τῷ λυπεῖσθαι ἐπὶ πλείοσιν εὐπραγίαις ἢ δεῖ· καὶ γὰρ οἱ ἄξιοι εὖ πράττειν λυποῦσι τοὺς φθονεροὺς εὖ πράττοντες. Ὁ δ' ἐναντίος ἀνωνυμώτερος, ἔστι δ' ὁ ὑπερβάλλων ἐπὶ τῷ μὴ λυπεῖσθαι μηδ' ἐπὶ τοῖς ἀναξίοις εὖ πράττουσιν, ἀλλ' εὐχερὴς ὥσπερ οἱ γαστρίμαργοι πρὸς τροφήν· ὁ δὲ δυσχερὴς
11 κατὰ τὸν φθόνον ἐστίν. Τὸ δὲ πρὸς ἕκαστον μὴ κατὰ συμ-

[w] *καὶ τὰ τοιαῦτα* Mb. [x] *μὲν* om. Pb. [y] *καὶ* ante *θρασὺς* om. Mb. [z] *ὅτ'*] *ὅπου* Mb. [a] *καὶ ὁ ἀκόλαστος* codices. [b] *ἑαυτόν* Mb. [c] *ἐλάττων* Mb.

βεβηκὸς οὕτως ἔχειν περίεργον διορίζειν· οὐδεμία γὰρ ἐπιστήμη, οὔτε θεωρητικὴ οὔτε ποιητική, οὔτε λέγει οὔτε πράττει τοῦτο προσδιορίζουσα, ἀλλὰ τοῦτ' ἐστὶ πρὸς τὰς συκοφαντίας τῶν τεχνῶν τὰς λογικάς. Ἁπλῶς μὲν οὖν διωρίσθω τὸν τρόπον τοῦτον, ἀκριβέστερον δ', ὅταν περὶ τῶν ἕξεων λέγωμεν τῶν ἀντικειμένων. Αὐτῶν δὲ τούτων τῶν παθη- 12
μάτων εἴδη κατονομάζεται τῷ διαφέρειν κατὰ τὴν ὑπερβολὴν ἢ χρόνου ἢ τοῦ μᾶλλον ἢ πρός τι τῶν ποιούντων τὰ πάθη. Λέγω δ', οἷον ὀξύθυμος μὲν τῷ θᾶττον πάσχειν ἢ δεῖ, χαλεπὸς δὲ [d] καὶ θυμώδης τῷ μᾶλλον, πικρὸς δὲ τῷ φυλακτικὸς εἶναι τῆς ὀργῆς, [e] πλήκτης δὲ καὶ λοιδορητικὸς ταῖς κολάσεσι ταῖς ἀπὸ τῆς ὀργῆς. Ὀψοφάγοι δὲ καὶ γαστρίμαργοι καὶ 13
οἰνόφλυγες [f] τῷ [g] πρὸς ὁποτέρας τροφῆς ἀπόλαυσιν ἔχειν τὴν δύναμιν παθητικὴν παρὰ τὸν λόγον. Οὐ δεῖ δ' ἀγνοεῖν 14
ὅτι ἔνια τῶν λεγομένων οὐκ ἔστιν ἐν τῷ [h] πῶς λαμβάνειν, ἂν [i] πως λαμβάνηται τῷ μᾶλλον πάσχειν, οἷον μοιχὸς οὐ τῷ μᾶλλον ἢ δεῖ πρὸς τὰς γαμετὰς πλησιάζειν· οὐ γάρ ἐστιν· ἀλλὰ μοχθηρία τις αὕτη δή ἐστιν· συνειλημμένον γὰρ τό τε πάθος λέγεται καὶ τὸ τοιόνδε εἶναι. Ὁμοίως δὲ καὶ ἡ ὕβρις. 15
Διὸ καὶ ἀμφισβητοῦσι, συγγενέσθαι μὲν φάσκοντες, ἀλλ' οὐ μοιχεῦσαι· ἀγνοοῦντες γὰρ ἢ ἀναγκαζόμενοι· καὶ πατάξαι μέν, ἀλλ' οὐχ ὑβρίσαι. Ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τὰ ἄλλα τὰ τοιαῦτα.

Εἰλημμένων δὲ τούτων, μετὰ ταῦτα λεκτέον ὅτι ἐπειδὴ 4
δύο μέρη τῆς ψυχῆς, καὶ αἱ ἀρεταὶ κατὰ [k] ταῦτα διῄρηνται, καὶ αἱ μὲν τοῦ λόγον ἔχοντος διανοητικαί, ὧν [l] ἔργον ἀλήθεια, ἢ περὶ τοῦ πῶς ἔχει ἢ περὶ γενέσεως, αἱ δὲ τοῦ ἀλόγου, ἔχοντος δ' ὄρεξιν· οὐ γὰρ ὁτιοῦν μέρος ἔχει [m] τῆς ψυχῆς ὄρεξιν, εἰ μεριστή ἐστιν. Ἀνάγκη δὴ φαῦλον τὸ ἦθος καὶ 2
σπουδαῖον εἶναι τῷ διώκειν καὶ φεύγειν ἡδονάς τινας καὶ λύπας. Δῆλον δὲ τοῦτο ἐκ τῶν διαιρέσεων τῶν περὶ τὰ

[d] καὶ] καὶ ὁ Mb.Pb. [e] πλήκτης—ὀργῆς om. Pb. [f] τὸ Mb. [g] πρόσω Pb. [h] πῶς] προσ Pb. [i] πως] περ Mb. [k] ταῦτα] πάντα Mb. [l] ἔργον ἡ ἀλήθεια Mb. [m] τῆς om. Mb.

πάθη καὶ τὰς δυνάμεις καὶ τὰς ἕξεις· αἱ μὲν γὰρ δυνάμεις καὶ [n] αἱ ἕξεις τῶν παθημάτων, τὰ δὲ πάθη λύπῃ καὶ ἡδονῇ
3 διώρισται. Ὥστε διά τε ταῦτα καὶ διὰ τὰς ἔμπροσθεν θέσεις συμβαίνει πᾶσαν ἠθικὴν ἀρετὴν περὶ ἡδονὰς εἶναι καὶ λύπας. [o] Πᾶσα γὰρ ψυχὴ ὑφ' οἵων [p] πέφυκε γίνεσθαι [q] χείρων καὶ βελτίων, πρὸς ταῦτα καὶ περὶ ταῦτά ἐστιν ἡ
4 ἡδονή. Δι' ἡδονὰς δὲ καὶ λύπας φαύλους [r] φαμὲν εἶναι, τῷ διώκειν καὶ φεύγειν ἢ ὡς μὴ δεῖ ἢ ἃς μὴ δεῖ. Διὸ καὶ διορίζονται πάντες προχείρως ἀπάθειαν καὶ ἠρεμίαν περὶ ἡδονὰς καὶ λύπας εἶναι τὰς ἀρετάς, τὰς δὲ κακίας ἐκ τῶν ἐναντίων.

5 Ἐπεὶ δ' ὑπόκειται ἀρετὴ εἶναι ἡ τοιαύτη ἕξις ἀφ' ἧς πρακτικοὶ τῶν βελτίστων καὶ καθ' ἣν ἄριστα διάκεινται περὶ τὸ βέλτιστον, βέλτιστον δὲ καὶ ἄριστον τὸ κατὰ τὸν ὀρθὸν λόγον, τοῦτο δ' ἐστὶ τὸ μέσον ὑπερβολῆς καὶ ἐλλείψεως τῆς πρὸς ἡμᾶς, ἀναγκαῖον ἂν εἴη τὴν ἠθικὴν ἀρετὴν καθ' αὑτὸν ἕκαστον μεσότητα εἶναι ἢ περὶ μέσ' ἄττα ἐν ἡδοναῖς
2 καὶ λύπαις καὶ ἡδέσι καὶ λυπηροῖς. Ἔσται δ' ἡ μεσότης ὁτὲ μὲν ἐν ἡδοναῖς (καὶ γὰρ ὑπερβολὴ καὶ ἔλλειψις), ὁτὲ δ' ἐν λύπαις, ὁτὲ δ' ἐν ἀμφοτέραις. Ὁ γὰρ ὑπερβάλλων τῷ χαίρειν τῷ ἡδεῖ ὑπερβάλλει καὶ ὁ τῷ λυπεῖσθαι τῷ ἐναντίῳ, καὶ ταῦτα ἢ ἁπλῶς ἢ πρός τινα ὅρον, οἷον ὅταν μὴ ὡς οἱ
3 πολλοί· ὁ δ' ἀγαθὸς ὡς δεῖ. Ἐπεὶ δ' ἐστί τις ἕξις ἀφ' ἧς τοιοῦτος ἔσται ὁ ἔχων αὐτὴν ὥστε τοῦ αὐτοῦ πράγματος οὗ [s] μὲν ἀποδέχεσθαι τὴν ὑπερβολὴν οὗ δὲ τὴν ἔλλειψιν, ἀνάγκη, ὡς ταῦτ' ἀλλήλοις ἐναντία καὶ τῷ μέσῳ, οὕτω καὶ τὰς ἕξεις ἀλλήλαις ἐναντίας εἶναι καὶ τῇ ἀρετῇ. Συμβαίνει μέντοι τὰς ἀντιθέσεις ἔνθα μὲν φανερωτέρας εἶναι πάσας, ἔνθα δὲ τὰς ἐπὶ τὴν ὑπερβολήν, ἐνιαχοῦ δὲ τὰς ἐπὶ τὴν ἔλ-
4 λειψιν. Αἴτιον δὲ τῆς ἐναντιώσεως, ὅτι οὐκ ἀεὶ ἐπὶ ταὐτὰ τῆς ἀνισότητος ἢ ὁμοιότητος πρὸς τὸ μέσον, ἀλλ' ὁτὲ μὲν

[n] αἱ om. M[b]. [o] πάσης γὰρ ψυχῆς M[b]. [p] πέφυκε—βελτίων om. P[b]. [q] χεῖρον καὶ βέλτιον corr. M[b]. [r] εἶναί φαμεν P[b]. [s] μὲν] μὲν οὖν P[b].

θᾶττον ἂν μεταβαίη ἀπὸ τῆς ὑπερβολῆς ἐπὶ τὴν μέσην ἕξιν, ὁτὲ δ' ἀπὸ τῆς ἐλλείψεως, ἧς πλέον [t] ἀπέχων οὗτος δοκεῖ ἐναντιώτερος εἶναι, οἷον καὶ περὶ τὸ σῶμα ἐν μὲν τοῖς πόνοις ὑγιεινότερον ἡ ὑπερβολὴ τῆς ἐλλείψεως καὶ ἐγγύτερον τοῦ μέσου, ἐν δὲ τῇ τροφῇ ἡ ἔλλειψις ὑπερβολῆς. [v] Ὥστε καὶ 5
αἱ προαιρετικαὶ ἕξεις αἱ φιλογυμναστικαὶ φιλουγιεῖς μᾶλλον ἔσονται καθ' ἑκατέραν τὴν αἵρεσιν, ἔνθα μὲν οἱ πολυπονώτεροι, ἔνθα δ' οἱ ὑποστατικώτεροι, καὶ [v] ἐναντίος τῷ μετρίῳ καὶ τῷ ὡς ὁ λόγος ἔνθα μὲν ὁ ἄπονος καὶ οὐκ ἄμφω, ἔνθα δὲ καὶ ὁ ἀπολαυστικὸς καὶ οὐχ ὁ πεινητικός. Συμ- 6
βαίνει δὲ τοῦτο, διότι ἡ φύσις εὐθὺς οὐ πρὸς ἅπαντα ὁμοίως ἀφέστηκε τοῦ μέσου, ἀλλ' ἧττον [w] μὲν φιλόπονοί ἐσμεν, μᾶλλον δ' ἀπολαυστικοί. Ὁμοίως δὲ ταῦτ' ἔχει καὶ περὶ ψυχῆς. [x] Ἐναντίαν δὲ τίθεμεν τὴν ἕξιν ἐφ' ἥν τε ἁμαρτάνομεν μᾶλλον καὶ ἐφ' ἣν οἱ πολλοί. Ἡ δ' ἑτέρα ὥσπερ 7
οὐκ οὖσα λανθάνει· διὰ γὰρ τὸ ὀλίγον ἀναίσθητός ἐστιν. Οἷον ὀργὴν πραότητι καὶ τὸν ὀργίλον τῷ πρᾴῳ. Καίτοι ἐστὶν ὑπερβολὴ καὶ ἐπὶ τῷ ἵλεων εἶναι καὶ τῷ καταλλακτικὸν εἶναι καὶ [y] μὴ ὀργίζεσθαι ῥαπιζόμενον. Ἀλλ' ὀλίγοι οἱ τοιοῦτοι, ἐπ' ἐκεῖνο δὲ πάντες ῥέπουσι μᾶλλον· διὸ καὶ οὐ κολακικὸν ὁ θυμός. Ἐπεὶ δ' εἴληπται ἡ διαλογὴ τῶν ἕξεων 8
καθ' ἕκαστα τὰ πάθη, καὶ αἱ ὑπερβολαὶ καὶ ἐλλείψεις, καὶ τῶν ἐναντίων ἕξεων καθ' ἃς ἔχουσι κατὰ τὸν ὀρθὸν λόγον (τίς δ' ὁ ὀρθὸς λόγος, καὶ πρὸς τίνα δεῖ ὅρον ἀποβλέποντας λέγειν τὸ μέσον, ὕστερον ἐπισκεπτέον), φανερὸν ὅτι πᾶσαι αἱ ἠθικαὶ ἀρεταὶ καὶ κακίαι περὶ ἡδονῶν καὶ λυπῶν [z] ὑπερβολὰς καὶ ἐλλείψεις εἰσί, καὶ ἡδοναὶ καὶ λῦπαι ἀπὸ τῶν εἰρημένων ἕξεων καὶ παθημάτων γίνονται. Ἀλλὰ μὴν ἥ γε βελτίστη ἕξις ἡ περὶ ἕκαστα μέση ἐστίν. Δῆλον τοίνυν 9
ὅτι αἱ ἀρεταὶ ἢ πᾶσαι ἢ τούτων τινὲς ἔσονται τῶν μεσοτήτων.

Λάβωμεν οὖν ἄλλην ἀρχὴν τῆς ἐπιούσης σκέψεως. Εἰσὶ 6

[t] ἀπέχει Pb. [v] ἐναντίως Mb. [w] μὲν om. Pb. [x] ἐναντία codices. [y] μὴ om. Mb. [z] ὑπερβολαὶ Mb.

δὴ πᾶσαι μὲν αἱ οὐσίαι κατὰ φύσιν τινὲς ἀρχαί, διὸ καὶ
ἑκάστη πολλὰ δύναται τοιαῦτα γεννᾶν, οἷον ἄνθρωπος ἀν-
2 θρώπους καὶ ζῷον ὂν ὅλως ζῷα καὶ φυτὸν φυτά. Πρὸς δὲ
τούτοις [a]ὅ γ' ἄνθρωπος καὶ πράξεών τινών ἐστιν ἀρχὴ μόνον
τῶν ζῴων· τῶν γὰρ ἄλλων οὐθὲν εἴποιμεν ἂν πράττειν.
Τῶν δ' ἀρχῶν ὅσαι τοιαῦται, ὅθεν πρῶτον αἱ κινήσεις, κύριαι
λέγονται, μάλιστα δὲ δικαίως ἀφ' ὧν μὴ ἐνδέχεται ἄλλως,
3 ἣν ἴσως ὁ θεὸς ἄρχει. Ἐν δὲ ταῖς ἀκινήτοις ἀρχαῖς, οἷον ἐν
ταῖς μαθηματικαῖς, οὐκ ἔστι τὸ κύριον, καίτοι λέγεταί γε
καθ' ὁμοιότητα· καὶ γὰρ ἐνταῦθα κινουμένης τῆς ἀρχῆς
πάντα μάλιστ' ἂν τὰ δεικνύμενα μεταβάλλοι, αὐτὰ δ' αὑτὰ
οὐ μεταβάλλει ἀναιρουμένου θατέρου ὑπὸ θατέρου, ἂν μὴ
4 τῷ τὴν ὑπόθεσιν ἀνελεῖν καὶ δι' ἐκείνης δεῖξαι. Ὁ δ' ἄν-
θρωπος ἀρχὴ κινήσεώς τινος· ἡ γὰρ πρᾶξις κίνησις. Ἐπεὶ
δ' ὥσπερ ἐν τοῖς ἄλλοις ἡ ἀρχὴ αἰτία ἐστὶ τῶν δι' αὐτὴν
ὄντων ἢ γινομένων, δεῖ νοῆσαι καθάπερ ἐπὶ τῶν ἀποδείξεων.
Εἰ γὰρ [b]ἔχοντος τοῦ τριγώνου δύο ὀρθὰς ἀνάγκη τὸ τετρά-
γωνον ἔχειν τέτταρας ὀρθάς, φανερὸν ὡς αἴτιον τούτου τὸ
5 δύο ὀρθὰς ἔχειν τὸ τρίγωνον. Εἰ δέ γε μεταβάλλοι τὸ
τρίγωνον, ἀνάγκη καὶ τὸ τετράγωνον μεταβάλλειν, οἷον εἰ
τρεῖς, ἕξ, εἰ δὲ τέτταρες, ὀκτώ. Κἂν εἰ μὴ μεταβάλλοι,
τοιοῦτον δ' ἐστί, κἀκεῖνο τοιοῦτον ἀναγκαῖον εἶναι. Δῆλον
δ' ὃ ἐπιχειροῦμεν ὅτι ἀναγκαῖον, ἐκ τῶν ἀναλυτικῶν· νῦν δ'
οὔτε μὴ λέγειν [c]οὔτε λέγειν ἀκριβῶς οἷόν τε, πλὴν τοσοῦτον.
6 Εἰ γὰρ μηθὲν ἄλλο αἴτιον τοῦ τὸ τρίγωνον οὕτως ἔχειν,
ἀρχή τις ἂν εἴη τοῦτο καὶ αἴτιον τῶν [d]ὑστέρων. Ὥστ'
εἴπερ ἐστὶν ἔνια τῶν ὄντων ἐνδεχόμενα ἐναντίως ἔχειν, ἀνάγκη
καὶ τὰς ἀρχὰς αὐτῶν εἶναι τοιαύτας. Ἐκ γὰρ τῶν ἐξ
ἀνάγκης ἀναγκαῖον τὸ συμβαῖνόν ἐστι, τὰ δέ γε ἐντεῦθεν ἐν-
δέχεται γενέσθαι τἀναντία, καὶ ὃ ἐφ' αὐτοῖς ἐστὶ τοῖς ἀν-
θρώποις, πολλὰ [e]τῶν τοιούτων, καὶ ἀρχαὶ τῶν τοιούτων
7 εἰσὶν [f]αὐτοί. Ὥστε ὅσων πράξεων ὁ ἄνθρωπός ἐστιν ἀρχὴ

[a] ὁ γάμος P^b. [b] ἔχων τὸ P^b. [c] οὔτε λέγειν om. M^b.P^b. [d] ὕστερον P^b. [e] τῶν τοιούτων om. M^b. [f] αὐταί P^b.

καὶ κύριος, φανερὸν ὅτι ἐνδέχεται καὶ γίνεσθαι καὶ μή, καὶ
ὅτι ἐφ' αὐτῷ ταῦτ' ἐστὶ γίνεσθαι καὶ μή, ὧν γε κύριός ἐστι
τοῦ εἶναι καὶ τοῦ μὴ εἶναι. Ὅσα δ' ἐφ' αὐτῷ ἐστὶ ποιεῖν ἢ
μὴ ποιεῖν, αἴτιος τούτων οὗτός ἐστιν· καὶ ὅσων αἴτιος, ἐφ'
αὐτῷ. Ἐπεὶ δ' ἥ τε ἀρετὴ καὶ ἡ κακία καὶ τὰ ἀπ' αὐτῶν 8
ἔργα τὰ μὲν ἐπαινετὰ τὰ δὲ ψεκτά (ψέγεται γὰρ καὶ ἐπαι-
νεῖται οὐ διὰ τὰ ἐξ ἀνάγκης ἢ τύχης ἢ φύσεως ὑπάρχοντα,
ἀλλ' ὅσων αὐτοὶ αἴτιοί ἐσμεν· ὅσων γὰρ ἄλλος αἴτιος, ἐκεῖνος
καὶ τὸν ψόγον καὶ τὸν ἔπαινον ἔχει), δῆλον ὅτι [g]καὶ ἡ ἀρετὴ
καὶ ἡ κακία περὶ ταῦτ' ἐστὶν ὧν αὐτὸς αἴτιος καὶ ἀρχὴ πρά-
ξεων. Ληπτέον ἄρα ποίων αὐτὸς αἴτιος καὶ ἀρχὴ πράξεων. 9
Πάντες μὲν δὴ ὁμολογοῦμεν, ὅσα μὲν ἑκούσια [h]καὶ κατὰ
προαίρεσιν τὴν ἑκάστου, ἐκεῖνον αἴτιον εἶναι, ὅσα δ' ἀκούσια,
οὐκ αὐτὸν αἴτιον. Πάντα δ' ὅσα προελόμενος, καὶ ἑκὼν
[i]δῆλον ὅτι. [k]Δῆλον τοίνυν [l]ὅτι ἡ ἀρετὴ καὶ ἡ κακία τῶν
ἑκουσίων ἂν εἴησαν.

Ληπτέον ἄρα τί τὸ ἑκούσιον [m]καὶ τί τὸ ἀκούσιον, καὶ τί 7
ἐστιν ἡ προαίρεσις, [n]ἐπειδὴ ἡ ἀρετὴ καὶ ἡ κακία ὁρίζεται τού-
τοις. Πρῶτον σκεπτέον τὸ ἑκούσιον [o]καὶ τὸ ἀκούσιον. Τριῶν
[p]δὴ τούτων ἕν τι δόξειεν εἶναι, ἤτοι κατ' ὄρεξιν ἢ κατὰ προ-
αίρεσιν ἢ κατὰ διάνοιαν, τὸ μὲν ἑκούσιον κατὰ τούτων τι, [q]τὸ
δ' ἀκούσιον παρὰ τούτων τι. Ἀλλὰ μὴν ἡ ὄρεξις εἰς τρία 2
διαιρεῖται, εἰς βούλησιν καὶ θυμὸν καὶ ἐπιθυμίαν· ὥστε ταῦτα
διαιρετέον, καὶ πρῶτον κατ' ἐπιθυμίαν. Δόξειε δ' ἂν πᾶν τὸ
κατ' ἐπιθυμίαν ἑκούσιον εἶναι. Τὸ γὰρ ἀκούσιον πᾶν δοκεῖ
εἶναι βίαιον, τὸ δὲ βίαιον λυπηρόν, καὶ πᾶν ὃ ἀναγκαζόμενοι
ποιοῦσιν ἢ πάσχουσιν, ὥσπερ καὶ Εὔηνός φησι

πᾶν γὰρ ἀναγκαῖον πρᾶγμ' ἀνιαρὸν ἔφυ.

Ὥστ' εἴ τι λυπηρόν, βίαιον, καὶ [r]εἰ βίαιον, λυπηρόν. [s]Τὸ 3
δὲ παρὰ τὴν ἐπιθυμίαν πᾶν λυπηρόν (ἡ γὰρ ἐπιθυμία τοῦ

[g] καὶ post ὅτι om. P^b. [h] καὶ—ἀκούσια om. P^b. [i] δῆλον ὅτι om. M^b. [k] δῆλον om. P^b. [l] ὅτι] ὅτι καὶ M^b. [m] καὶ τί τὸ ἀκούσιον om. M^b. [n] ἐπείδε $M^b.P^b$. [o] καὶ τὸ ἀκούσιον om. P^b. [p] δὲ P^b. [q] τὸ δ'—τι om. M^b. [r] εἰ μὴ βίαιον P^b. [s] τὸ—λυπηρόν om. P^b.

ἡδέος), ὥστε βίαιον καὶ ἀκούσιον. Τὸ ἄρα κατ' ἐπιθυμίαν
4 ἑκούσιον· ἐναντία γὰρ ταῦτ' ἀλλήλοις. Ἔτι ἡ μοχθηρία
ἀδικώτερον πᾶσα ποιεῖ, ἡ δ' ἀκρασία μοχθηρία δοκεῖ εἶναι,
ὁ δ' ἀκρατὴς ὁ κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν παρὰ τὸν λογισμὸν οἷος
πράττειν, [t] ἀκρατεύεται δ' ὅταν ἐνεργῇ κατ' αὐτήν, τὸ δ' ἀδι-
κεῖν ἑκούσιον, ὥσθ' ὁ ἀκρατὴς ἀδικήσει τῷ [v] πράττειν κατ'
ἐπιθυμίαν· ἑκὼν ἄρα πράξει, καὶ ἑκούσιον τὸ κατ' ἐπιθυμίαν·
καὶ γὰρ ἄτοπον εἰ δικαιότεροι ἔσονται [w] οἱ ἀκρατεῖς [x] γινό-
5 μενοι. Ἐκ μὲν τοίνυν τούτων δόξειεν [y] ἂν τὸ κατ' ἐπιθυμίαν
ἑκούσιον εἶναι, ἐκ δὲ τῶνδε τοὐναντίον. Ἅπαν γὰρ ὃ ἑκὼν
τις πράττει, [z] βουλόμενος πράττει, καὶ ὃ βούλεται, [a] ἑκών.
Βούλεται δ' οὐθεὶς ὃ οἴεται εἶναι κακόν. Ἀλλὰ μὴν ὁ ἀκρα-
τευόμενος οὐχ ἃ βούλεται ποιεῖ· τὸ γὰρ παρ' ὃ οἴεται βέλ-
τιστον εἶναι πράττειν δι' ἐπιθυμίαν ἀκρατεύεσθαί ἐστιν.
6 Ὥστε ἅμα συμβήσεται τὸν αὐτὸν ἑκόντα καὶ ἄκοντα πράτ-
τειν· τοῦτο δ' ἀδύνατον. Ἔτι δ' ὁ [b] ἐγκρατὴς δικαιοπρα-
γήσει, καὶ μᾶλλον τῆς ἀκρασίας· ἡ γὰρ ἐγκράτεια ἀρετή, ἡ
δ' ἀρετὴ δικαιοτέρους ποιεῖ. Ἐγκρατεύεται δ' ὅταν πράττῃ
7 παρὰ τὴν ἐπιθυμίαν κατὰ τὸν λογισμόν. Ὥστ' εἰ τὸ μὲν
δικαιοπραγεῖν ἑκούσιον, ὥσπερ καὶ τὸ ἀδικεῖν (ἄμφω γὰρ
δοκεῖ ταῦτα ἑκούσια εἶναι, καὶ ἀνάγκη, εἰ θάτερον ἑκούσιον,
καὶ θάτερον), τὸ δὲ παρὰ τὴν ἐπιθυμίαν [c] ἀκούσιον, ἅμα ἄρα
8 ὁ αὐτὸς τὸ αὐτὸ πράξει ἑκὼν καὶ ἄκων. Ὁ δ' αὐτὸς λόγος
καὶ περὶ θυμοῦ· ἀκρασία γὰρ καὶ ἐγκράτεια καὶ θυμοῦ δοκεῖ
εἶναι, ὥσπερ καὶ ἐπιθυμίας, καὶ τὸ παρὰ τὸν θυμὸν λυπηρόν,
καὶ [d] βίαιον ἡ κάθεξις, ὥστ' εἰ τὸ βίαιον ἀκούσιον, τὸ κατὰ
9 τὸν θυμὸν ἑκούσιον ἂν εἴη πᾶν. Ἔοικε δὲ καὶ Ἡράκλειτος
λέγειν εἰς τὴν ἰσχὺν τοῦ θυμοῦ [e] βλέψας ὅτι λυπηρὰ ἡ κώ-
λυσις αὐτοῦ· "χαλεπὸν γάρ" [f] φησι "θυμῷ μάχεσθαι· ψυχῆς
γὰρ ὠνεῖται." Εἰ δ' ἀδύνατον τὸ [g] αὐτὸ ἑκόντα καὶ ἄκοντα

[t] ἀκρατεύεσθαι Mb. [v] πράττειν om. Mb. [w] οἱ om. Mb. [x] γενόμενοι Mb. [y] ἂν] δ' ἂν Pb. [z] βουλόμενος πράττει om. Pb. [a] ἑκών] ἑκὼν βούλεται Mb. [b] ἀκρατὴς Pb. [c] ἑκούσιον codices. [d] βίαιος Pb. [e] βλέψαι Mb. [f] φασὶ Mb. [g] αὐτὸ ἑκόντα] αὐτὸν ἑκόντα Mb.

πράττειν ἅμα τὸ κατὰ τὸ αὐτὸ τοῦ πράγματος, μᾶλλον ἑκούσιον τὸ κατὰ βούλησιν τοῦ κατ' ἐπιθυμίαν καὶ θυμόν.
Τεκμήριον δέ· πολλὰ γὰρ πράττομεν ἑκόντες ἄνευ ὀργῆς 10
καὶ ἐπιθυμίας. Λείπεται ἄρα, εἰ τὸ βουλόμενον καὶ ἑκούσιον ταὐτό, σκέψασθαι· φαίνεται δὲ καὶ τοῦτο ἀδύνατον. Ὑπόκειται γὰρ ἡμῖν καὶ δοκεῖ ἡ μοχθηρία ἀδικωτέρους ποιεῖν, ἡ
δ' ἀκρασία μοχθηρία τις φαίνεται. Συμβήσεται δὲ τοὐναν- 11
τίον· βούλεται μὲν γὰρ οὐθεὶς ἃ οἴεται εἶναι κακά, πράττει δ' ὅταν γίνηται ἀκρατής· εἰ οὖν τὸ μὲν ἀδικεῖν ἑκούσιον, τὸ δ' ἑκούσιον τὸ κατὰ βούλησιν, ὅταν ἀκρατὴς γένηται, οὐκέτι ἀδικήσει, ἀλλ' ἔσται δικαιότερος ἢ πρὶν [h] γενέσθαι ἀκρατής. Τοῦτο δ' ἀδύνατον. Ὅτι μὲν τοίνυν οὐκ ἔστι τὸ ἑκούσιον τὸ κατὰ ὄρεξιν πράττειν, οὐδ' ἀκούσιον τὸ παρὰ τὴν ὄρεξιν,
φανερόν. Ὅτι δ' οὐδὲ κατὰ προαίρεσιν, πάλιν ἐκ τῶνδε δῆ- 8
λον. Τὸ μὲν γὰρ κατὰ βούλησιν ὡς οὐκ ἀκούσιον, ἀπεδείχθη, ἀλλὰ μᾶλλον πᾶν ὃ βούλεται καὶ ἑκούσιον. Ἀλλ' ὅτι καὶ [i] μὴ βουλόμενον ἐνδέχεται πράττειν ἑκόντα, τοῦτο δέδεικται μόνον. Πολλὰ δὲ βουλόμενοι πράττομεν ἐξαίφνης,
[k] προαιρεῖται δ' οὐδεὶς οὐδὲν ἐξαίφνης. Εἰ δὲ ἀνάγκη μὲν ἦν 2
τριῶν τούτων ἕν τι εἶναι τὸ ἑκούσιον, ἢ κατ' ὄρεξιν ἢ κατὰ προαίρεσιν ἢ κατὰ διάνοιαν, τούτων δὲ τὰ δύο μή ἐστιν, λείπεται ἐν τῷ διανοούμενόν πως πράττειν εἶναι τὸ ἑκούσιον. Ἔτι δὲ μικρὸν προαγαγόντες τὸν λόγον, ἐπιθῶμεν τέλος
τῷ περὶ τοῦ ἑκουσίου καὶ ἀκουσίου διορισμῷ. Δοκεῖ γὰρ τὸ 3
βίᾳ καὶ μὴ βίᾳ τι ποιεῖν οἰκεῖα τοῖς εἰρημένοις εἶναι· τό τε γὰρ βίαιον [l] ἀκούσιον, καὶ τὸ ἀκούσιον πᾶν βίαιον εἶναι φαμέν. Ὥστε περὶ τοῦ βίᾳ σκεπτέον πρῶτον, τί ἐστι καὶ πῶς ἔχει πρὸς τὸ ἑκούσιον καὶ ἀκούσιον. Δοκεῖ δὴ τὸ βίαιον καὶ τὸ ἀναγκαῖον ἀντικεῖσθαι, καὶ ἡ βία καὶ ἡ ἀνάγκη, τῷ ἑκου-
σίῳ καὶ τῇ πειθοῖ ἐπὶ τῶν πραττομένων. Καθόλου [m] δὲ τὸ 4
βίαιον καὶ τὴν ἀνάγκην καὶ ἐπὶ τῶν ἀψύχων λέγομεν· καὶ γὰρ τὸν λίθον ἄνω καὶ τὸ πῦρ κάτω βίᾳ καὶ [n] ἀναγκαζόμενα

[h] γενέσθαι] γε M^b. [i] μὴ om. M^b. [k] προαιρεῖται—ἐξαίφνης om. P^b. [l] ἀκούσιον καὶ—βίαιον om. P^b. [m] δὲ] γὰρ M^b. [n] ἀναγκαζόμενον M^b.

φέρεσθαι φαμέν. Τοῦτο δ' ὅταν κατὰ τὴν [o] φύσει καὶ καθ'
αὑτὰ ὁρμὴν φέρηται, οὐ βίᾳ, οὐ μὴν οὐδ' ἑκούσια λέγεται,
5 ἀλλ' ἀνώνυμος ἡ ἀντίθεσις. Ὅταν δὲ παρὰ ταύτην, βίᾳ φα-
μέν. Ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ ἐμψύχων καὶ ἐπὶ τῶν ζῴων ὁρῶμεν
βίᾳ πολλὰ καὶ πάσχοντα καὶ ποιοῦντα, ὅταν παρὰ τὴν ἐν
αὐτῷ ὁρμὴν ἔξωθέν [p] τι κινῇ. Ἐν μὲν τοῖς ἀψύχοις ἁπλῆ ἡ
ἀρχή, ἐν δὲ τοῖς ἐμψύχοις πλεονάζει· οὐ γὰρ ἀεὶ ἡ ὄρεξις
6 [q] καὶ ὁ λόγος συμφωνεῖ. Ὥστ' ἐπὶ μὲν τῶν ἄλλων ζῴων
ἁπλοῦν τὸ βίαιον, ὥσπερ ἐπὶ τῶν ἀψύχων· οὐ γὰρ ἔχει λό-
γον καὶ ὄρεξιν ἐναντίαν, ἀλλὰ τῇ ὀρέξει ζῇ. Ἐν δ' ἀνθρώπῳ
ἔνεστιν ἄμφω, καὶ ἔν τινι ἡλικίᾳ, ᾗ καὶ τὸ [r] πράττειν ἀποδί-
δομεν· οὐ γὰρ φαμὲν τὸ παιδίον πράττειν, οὐδὲ τὸ θηρίον,
7 ἀλλ' ὅταν ἤδη διὰ λογισμὸν πράττοντα. Δοκεῖ δὴ τὸ βί-
αιον ἅπαν λυπηρὸν εἶναι, καὶ οὐθεὶς βίᾳ μὲν ποιεῖ, [s] χαίρων
δέ. Διὸ περὶ τὸν ἐγκρατῆ καὶ τὸν ἀκρατῆ πλείστη ἀμφι-
σβήτησίς ἐστιν· ἐναντίας γὰρ ὁρμὰς ἔχων αὐτὸς ἕκαστος
αὑτῷ πράττει, ὥσθ' ὅ [t] τ' ἐγκρατὴς βίᾳ, φασίν, ἀφέλκει αὑ-
τὸν ἀπὸ τῶν ἡδέων [v] ἐπιθυμῶν (ἀλγεῖ γὰρ ἀφέλκων πρὸς
ἀντιτείνουσαν [w] τὴν ὄρεξιν), ὅ τ' ἀκρατὴς βίᾳ παρὰ τὸν λο-
8 γισμόν. Ἧττον δὲ δοκεῖ λυπεῖσθαι· ἡ γὰρ ἐπιθυμία τοῦ
ἡδέος, ᾗ ἀκολουθεῖ χαίρων, ὥσθ' ὁ ἀκρατὴς μᾶλλον ἑκὼν καὶ
οὐ βίᾳ, ὅτι [x] οὐ λυπηρῶς. [y] Ἡ δὲ πειθὼ τῇ βίᾳ καὶ ἀνάγκῃ
ἀντιτίθεται. Ὁ δ' ἐγκρατὴς ἐφ' ἃ πέπεισται ἄγει, καὶ πο-
ρεύεται οὐ βίᾳ ἀλλ' ἑκών. Ἡ δ' ἐπιθυμία οὐ πείσασα ἄγει·
9 οὐ γὰρ μετέχει λόγου. Ὅτι μὲν οὖν δοκοῦσιν οὗτοι μόνοι
βίᾳ καὶ ἄκοντες ποιεῖν, καὶ διὰ τίν' αἰτίαν, ὅτι καθ' ὁμοιό-
τητά τινα τοῦ βίᾳ, καθ' ἣν καὶ ἐπὶ τῶν ἀψύχων λέγομεν,
εἴρηται. Οὐ μὴν ἀλλ' εἴ [z] τις προσθῇ τὸ [a] ἐν τῷ διορισμῷ
προσκείμενον κἀκεῖ, λύεται τὸ λεχθέν. Ὅταν μὲν γάρ τι
τῶν ἔξωθεν παρὰ τὴν ἐν αὐτῷ ὁρμὴν κινῇ ἢ ἠρεμίζῃ, βίᾳ φα-

[o] φύσιν Mb. [p] τις Pb. [q] καὶ] ὡς Mb. [r] πραττόμενον Mb. [s] χαί-
ρων δέ om. Pb. [t] τ' om. Pb. [v] ἐπιθυμιῶν codices. [w] τὴν om. Mb.
[x] οὐ alterum om. Pb. [y] ἡ] οὐ Mb. ἡ—ἑκών om. Pb. [z] τι Mb.
[a] ἐν αὐτῷ διορισμῷ προκείμενον Mb.

μέν, ὅταν δὲ μή, οὐ βίᾳ. Ἐν δὲ τῷ [b] ἐγκρατεῖ καὶ ἀκρατεῖ 10
ἡ καθ' αὑτὸν ὁρμὴ ἐνοῦσα ἄγει· ἄμφω γὰρ ἔχει. Ὥστ' οὐ
βίᾳ οὐδέτερος ἀλλ' ἑκὼν διά γε ταῦτα πράττοι ἄν, οὐδ'
ἀναγκαζόμενος. Τὴν γὰρ ἔξωθεν ἀρχήν, τὴν παρὰ τὴν ὁρ-
μὴν ἢ ἐμποδίζουσαν ἢ κινοῦσαν, ἀνάγκην λέγομεν, ὥσπερ εἴ
τις λαβὼν τὴν χεῖρα [c] τύπτοι τινὰ ἀντιτείνοντος [d] καὶ τῷ
βούλεσθαι καὶ τῷ ἐπιθυμεῖν. Ὅταν δ' ἔσωθεν ἡ ἀρχή, οὐ 11
βίᾳ, ἐπεὶ καὶ ἡδονὴ καὶ λύπη ἐν ἀμφοτέροις ἔνεστιν. Καὶ
γὰρ ὁ ἐγκρατευόμενος λυπεῖται παρὰ τὴν ἐπιθυμίαν πράτ-
των ἤδη, καὶ χαίρει τὴν [e] ἀπ' ἐλπίδος ἡδονήν, ὅτι ὕστερον
ὠφεληθήσεται, ἢ καὶ ἤδη ὠφελεῖται ὑγιαίνων· καὶ ὁ ἀκρατὴς
χαίρει μὲν τυγχάνων ἀκρατευόμενος οὗ ἐπιθυμεῖ, λυπεῖται δὲ
τὴν ἀπ' ἐλπίδος λύπην· οἴεται γὰρ κακὸν πράττειν. Ὥστε 12
τὸ μὲν βίᾳ ἑκάτερον φάναι ποιεῖν ἔχει λόγον, καὶ διὰ τὴν
ὄρεξιν καὶ διὰ τὸν λογισμὸν ἑκάτερον ἄκοντα ποτὲ πράτ-
τειν· κεχωρισμένα γὰρ ὄντα ἑκάτερα ἐκκρούεται ὑπ' ἀλλή-
λων. Ὅθεν καὶ ἐπὶ τὴν ὅλην μεταφέρουσι ψυχήν, ὅτι τῶν
ἐν ψυχῇ τι τοιοῦτον ὁρῶσιν. Ἐπὶ μὲν οὖν τῶν μορίων ἐν- 13
δέχεται τοῦτο λέγειν· ἡ δ' ὅλη ἑκοῦσα ψυχὴ καὶ τοῦ ἀκρα-
τοῦς καὶ τοῦ ἐγκρατοῦς πράττει, βίᾳ δ' οὐδέτερος, ἀλλὰ τῶν
[f] ἐν ἐκείνοις τι, ἐπεὶ καὶ φύσει ἀμφότερα ἔχομεν. Καὶ γὰρ
ὁ λόγος φύσει ἄρχων [g] ἔτι [h] ἐωμένης τῆς γενέσεως καὶ μὴ πη-
ρωθείσης ἐνέσται, καὶ ἡ ἐπιθυμία, ὅτι εὐθὺς ἐκ γενετῆς ἀκο-
λουθεῖ καὶ ἔνεστιν. Σχεδὸν δὲ τούτοις δυσὶ τὸ φύσει διορί- 14
ζομεν, τῷ τε ὅσα εὐθὺς γινομένοις ἀκολουθεῖ πᾶσι, καὶ ὅσα
ἐωμένης τῆς γενέσεως εὐθυπορεῖν γίνεται ἡμῖν, οἷον πολιὰ
καὶ γῆρας καὶ τἆλλα τὰ τοιαῦτα. Ὥστε μὴ κατὰ φύσιν
ἑκάτερος πράττει, ἁπλῶς δὲ κατὰ φύσιν ἑκάτερος, οὐ τὴν
αὐτήν. Αἱ μὲν οὖν περὶ τὸν [i] ἐγκρατῆ καὶ ἀκρατῆ ἀπορίαι, 15
περὶ τοῦ βίᾳ πράττειν ἢ ἀμφοτέρους ἢ τὸν ἕτερον, ὥστε [k] ἢ
μὴ ἑκόντας ἢ ἅμα βίᾳ καὶ ἄκοντας, εἰ [l] δὲ τὸ βίᾳ ἑκούσιον,

[b] ἀκρατεῖ καὶ ἐγκρατεῖ Pb. [c] τύπτει Mb. [d] καὶ τῷ βούλεσθαι] ὡς τὸ βούλεσθαι Mb. [e] ἀπ' om. Pb. [f] ἐν om. Mb. [g] ὅτι Mb. [h] ἐρρωμένης corr. Mb. [i] ἀκρατῆ καὶ ἐγκρατῆ Pb. [k] ἢ μὴ] εἰ μὴ Mb. [l] pro δὲ locum vacuum Pb.

ἅμα ἑκόντας καὶ ἄκοντας πράττειν· σχεδὸν δὲ ἐκ τῶν εἰρη-
16 μένων δῆλον ἡμῖν ὡς ἀπαντητέον. Λέγονται [m] δὲ κατ' ἄλ-
λον τρόπον βίᾳ καὶ ἀναγκασθέντες πρᾶξαι, οὐ διαφωνοῦντος
τοῦ λόγου καὶ τῆς ὀρέξεως, ὅταν πράττωσιν [n] ὃ καὶ λυπηρὸν
καὶ φαῦλον ὑπολαμβάνουσιν, ἀλλ' ἂν μὴ τοῦτο πράττωσι,
πληγαὶ ἢ δεσμοὶ ἢ θάνατοι ὦσιν. Ταῦτα γάρ φασιν ἀναγ-
κασθέντες πρᾶξαι. Ἢ οὔ, ἀλλὰ πάντες [o] ἑκόντες ποιοῦσιν
[p] αὐτὸ τοῦτο· ἔξεστι γὰρ μὴ ποιεῖν, ἀλλ' ἐκεῖνο ὑπομεῖναι
17 τὸ πάθος. Ἔτι ἴσως τούτων τὰ μὲν φαίη τις ἂν τὰ δ' οὔ.
Ὅσα μὲν γὰρ ἐφ' [q] αὐτῷ τῶν τοιούτων μὴ ὑπάρξαι [r] ἢ
ὑπάρξαι δεῖ, [s] ὅσα πράττει [t] ἃ μὴ βούλεται, ἑκὼν πράττει
καὶ οὐ βίᾳ· ὅσα δὲ μὴ ἐφ' αὐτῷ τῶν τοιούτων, βίᾳ πῶς, οὐ
μέντοι γ' ἁπλῶς, ὅτι οὐκ αὐτὸ τοῦτο προαιρεῖται ὃ πράτ-
τει, ἀλλ' οὗ ἕνεκα, ἐπεὶ καὶ ἐν τούτοις ἐστί τις διαφορά.
18 [v] Εἰ γὰρ ἵνα μὴ λάβῃ ψηλαφῶν ἀποκτείνῃ, γελοῖος ἂν εἴη
εἰ λέγοι ὅτι βίᾳ καὶ ἀναγκαζόμενος. Ἀλλὰ [w] δεῖ μεῖζον
κακὸν καὶ λυπηρότερον εἶναι, ὃ πείσεται μὴ ποιήσας. Οὕτω
γὰρ ἀναγκαζόμενος καὶ μὴ βίᾳ πράξει, ἢ οὐ φύσει, ὅταν
κακὸν ἀγαθοῦ [x] ἕνεκα ἢ [y] μείζονος [z] κακοῦ ἀπολύσεως πράττῃ,
19 καὶ ἄκων γε· οὐ γὰρ ἐφ' [a] αὐτῷ ταῦτα. Διὸ καὶ τὸν ἔρωτα
πολλοὶ ἀκούσιον τιθέασιν, καὶ θυμοὺς ἐνίους καὶ τὰ φυσικά,
ὅτι ἰσχυρὰ καὶ ὑπὲρ τὴν φύσιν. Καὶ συγγνώμην [b] ἔχομεν
ὡς πεφυκότα βιάζεσθαι τὴν φύσιν. Καὶ μᾶλλον ἂν δόξειε
βίᾳ καὶ ἄκων πράττειν, ἵνα μὴ ἀλγῇ ἰσχυρῶς, [c] ἢ ἵνα μὴ
20 ἠρέμα, καὶ ὅλως ἵνα μὴ ἀλγῇ ἢ ἵνα [d] χαίρῃ. Τὸ γὰρ ἐφ'
[a] αὐτῷ, εἰς ὃ ἀνάγεται ὅλον, τοῦτ' ἐστὶν ὃ ἡ αὐτοῦ φύσις οἵα
[e] τε φέρειν· ὃ δὲ μὴ οἵα τε, μηδ' ἐστὶ τῆς ἐκείνου φύσει
ὀρέξεως ἢ λογισμοῦ, οὐκ ἐφ' αὐτῷ. Διὸ καὶ τοὺς ἐνθου-
σιῶντας καὶ προλέγοντας, καίπερ διανοίας ἔργον ποιοῦντας,

[m] δὲ om. Pb. [n] ὃ—ὑπολαμβάνουσιν om. Mb. [o] ἑκόντες om. Pb. [p] αὐτὸ] οὗτοι Pb. [q] ἑαυτῷ Mb. [r] ἢ ὑπάρξαι om. Mb. [s] ὅσα] ἑκὼν corr. Pb. [t] ἃ—πράττει om. Pb. [v] εἰ] οὐ Mb, ὁ Pb. [w] δὴ Mb.Pb. [x] ἕνεκα ἢ] ἕνεκα ἂν Mb.Pb. [y] μείζονος om. Mb. [z] κακοῦ καὶ ἀπολύσεως Mb. [a] ἑαυτῷ Mb. et sect. 20. init. [b] ἔχομεν om. Pb. [c] ἢ prius om. Mb. [d] μὴ χαίρῃ codices. [e] τε φέρειν] γε φέρειν Mb.

ὅμως οὔ φαμεν ἐφ' αὐτοῖς εἶναι, οὔτ' εἰπεῖν ἃ εἶπον, οὔτε
πρᾶξαι ἃ ἔπραξαν. Ἀλλὰ μὴν οὐδὲ δι' ἐπιθυμίαν· ὥστε 21
καὶ διάνοιαί τινες καὶ πάθη οὐκ ἐφ' ἡμῖν εἰσίν, ἢ πράξεις αἱ
κατὰ τὰς τοιαύτας διανοίας καὶ λογισμούς, ἀλλ' ὥσπερ Φι-
λόλαος ἔφη εἶναί τινας λόγους κρείττους ἡμῶν. [f]Ὥστ' εἰ
τὸ ἑκούσιον καὶ ἀκούσιον καὶ πρὸς τὸ βίᾳ ἔδει σκέψασθαι,
τοῦτο μὲν οὕτω διῃρήσθω· οἱ γὰρ μάλιστ' ἐμποδίζοντες τὸ
ἑκούσιον ὡς βίᾳ πράττοντες, [g] ἀλλ' ἑκόντες. Ἐπεὶ δὲ τοῦτ' 9
ἔχει τέλος, καὶ οὔτε τῇ ὀρέξει οὔτε τῇ προαιρέσει τὸ ἑκού-
σιον ὥρισται, λοιπὸν [h] δὴ ὁρίσασθαι τὰ [i] κατὰ διάνοιαν.
Δοκεῖ δὴ [k] ἐναντίον εἶναι τὸ ἑκούσιον τῷ ἀκουσίῳ, καὶ τὸ
εἰδότα ἢ ὃν ἢ ᾧ ἢ οὗ ἕνεκα. Ἐνίοτε γὰρ οἶδε μὲν ὅτι πα-
τήρ, ἀλλ' οὐχ ἵνα ἀποκτείνῃ ἀλλ' ἵνα σώσῃ, ὥσπερ αἱ [l] Πε-
λιάδες ἤτοι ὡς ὅτι μὲν πόμα, ἀλλ' ὡς φίλτρον καὶ οἶνον· τὸ
δ' ἦν κώνειον. Τῷ [m] δ' ἀγνοοῦντι καὶ ὃν καὶ ᾧ καὶ [n] ὅ, δι' 2
ἄγνοιαν, μὴ κατὰ συμβεβηκός. Τὸ δὲ δι' ἄγνοιαν, καὶ ὃ
καὶ ᾧ καὶ ὅν, ἀκούσιον. Τὸ ἐναντίον ἄρ' ἑκούσιον. Ὅσα
μὲν οὖν ἐφ' ἑαυτῷ ὂν μὴ πράττειν [o] πράττει μὴ ἀγνοῶν καὶ
δι' αὐτόν, ἑκούσια ταῦτ' ἀνάγκη εἶναι, καὶ τὸ ἑκούσιον τοῦτ'
ἐστίν· ὅσα δ' ἀγνοῶν καὶ διὰ τὸ ἀγνοεῖν, ἄκων. Ἐπεὶ δὲ 3
τὸ ἐπίστασθαι καὶ τὸ εἰδέναι διττόν, ἓν μὲν τὸ ἔχειν, ἓν δὲ
τὸ χρῆσθαι τῇ ἐπιστήμῃ, [p] ὁ ἔχων μὴ χρώμενος δὲ ἔστι μὲν
ὡς δικαίως [q] ἀγνοῶν λέγοιτο, ἔστι δ' ὡς οὐ δικαίως, οἷον εἰ
δι' ἀμέλειαν μὴ ἐχρῆτο. Ὁμοίως δὲ καὶ μὴ ἔχων τις ψέ-
γοιτο ἄν, εἰ ὃ ῥᾴδιον ἢ ἀναγκαῖον ἦν, μὴ ἔχει δι' ἀμέλειαν ἢ
ἡδονὴν ἢ λύπην. Ταῦτ' οὖν προσδιοριστέον. Περὶ μὲν οὖν
τοῦ ἑκουσίου καὶ ἀκουσίου διωρίσθω τοῦτον τὸν τρόπον.

Περὶ δὲ προαιρέσεως μετὰ τοῦτο [r] λέγωμεν, διαπορήσαν- 10
τες πρῶτον τῷ λόγῳ περὶ αὐτῆς. Διστάσειε γὰρ ἄν τις ἐν
τῷ γένει πέφυκε καὶ ἐν ποίῳ θεῖναι αὐτὴν χρή, καὶ πότερον

[f] ὡς M^b. [g] ἴσ. ἀλλ' οὐχ ἑκόντες λόγοι οὗτοί εἰσιν margo P^b. [h] δεῖ M^b.P^b. [i] κατὰ τὴν διάνοιαν P^b. [k] ἐναντία M^b. [l] πολιάδες P^b. [m] δ' post τῷ om. P^b. [n] ὅ] ὅτω M^b.P^b. [o] πλάττει M^b. [p] ὁ om. P^b. [q] ἀνοῶν P^b. [r] λέγομεν M^b.

οὐ ταὐτὸν τὸ ἑκούσιον καὶ τὸ προαιρετὸν ἢ [s] ταὐτόν ἐστιν.
2 Μάλιστα δὲ λέγεται παρά τινων, καὶ ζητοῦντι δόξειε δ' ἂν
δυοῖν εἶναι θάτερον ἡ προαίρεσις, ἤτοι δόξα ἢ ὄρεξις· ἀμφό-
τερα γὰρ φαίνεται παρακολουθοῦντα. Ὅτι μὲν οὖν οὐκ
ἔστιν ὄρεξις, φανερόν. Ἢ [t] γὰρ βούλησις ἂν εἴη ἢ ἐπιθυμία
ἢ θυμός· οὐθεὶς γὰρ ὀρέγεται μηθὲν πεπονθὼς τούτων. Θυ-
μὸς [v] μὲν οὖν καὶ ἐπιθυμία καὶ τοῖς θηρίοις ὑπάρχει, προαί-
3 ρεσις δ' οὔ. Ἔτι δὲ καὶ οἷς ὑπάρχει ἄμφω ταῦτα, πολλὰ
καὶ ἄνευ θυμοῦ καὶ ἐπιθυμίας προαιροῦνται· καὶ ἐν τοῖς πά-
θεσιν ὄντες οὐ προαιροῦνται, ἀλλὰ καρτεροῦσιν. Ἔτι ἐπι-
θυμία μὲν καὶ θυμὸς ἀεὶ μετὰ λύπης, προαιρούμεθα δὲ πολλὰ
4 καὶ ἄνευ λύπης. Ἀλλὰ μὴν οὐδὲ βούλησις καὶ προαίρεσις
ταὐτόν· βούλονται μὲν [w] γὰρ ἔνια καὶ τῶν ἀδυνάτων εἰδότες,
οἷον βασιλεύειν [x] τε πάντων ἀνθρώπων καὶ ἀθάνατοι εἶναι,
προαιρεῖται δ' οὐθεὶς μὴ ἀγνοῶν ὅτι ἀδύνατον, οὐδ' ὅλως [y] ὃ
δυνατὸν μέν, μὴ ἐφ' αὑτῷ δ' οἴεται πρᾶξαι ἢ μὴ πρᾶξαι.
Ὥστε τοῦτο μὲν φανερόν, ὅτι ἀνάγκη [z] τὸ προαιρετὸν τῶν
5 ἐφ' αὑτῷ τι εἶναι. Ὁμοίως δὲ δῆλον ὅτι οὐδὲ δόξα, οὐδ'
ἁπλῶς εἴ τις οἴεταί [a] τι. Τῶν γὰρ ἐφ' αὑτῷ τι εἶναι τὸ
προαιρετόν, δοξάζομεν δὲ πολλὰ καὶ τῶν οὐκ ὄντων ἐφ'
ἡμῖν, οἷον τὴν διάμετρον σύμμετρον. Ἔτι οὐκ ἔστι προαί-
ρεσις ἀληθὴς ἢ ψευδής. Οὐδὲ δὴ [b] ἡ τῶν ἐφ' αὑτῷ ὄντων
πρακτῶν [c] δόξα, ᾗ τυγχάνομεν οἰόμενοι δεῖν [d] τι πράττειν
6 [e] ἢ οὐ πράττειν. Κοινὸν δὲ περὶ δόξης τοῦτο καὶ βουλή-
σεως· οὐθεὶς γὰρ τέλος οὐθὲν προαιρεῖται, ἀλλὰ τὰ πρὸς τὸ
τέλος· λέγω δ' οἷον οὐθεὶς ὑγιαίνειν προαιρεῖται, ἀλλὰ περι-
πατεῖν ἢ καθῆσθαι τοῦ ὑγιαίνειν [f] ἕνεκεν, οὐδ' εὐδαιμονεῖν,
ἀλλὰ χρηματίζεσθαι ἢ κινδυνεύειν τοῦ εὐδαιμονεῖν ἕνεκα· καὶ
ὅλως δηλοῖ ἀεὶ προαιρούμενος τί τε καὶ τίνος ἕνεκα προαι-
ρεῖται, ἔστι δὲ τὸ μὲν τίνος, οὗ ἕνεκα προαιρεῖται ἄλλο, τὸ

[s] ταυτά Mb. [t] γὰρ om. Mb. [v] μὲν om. Mb. [w] γὰρ] γὰρ ταὐτὸν Mb.Pb. [x] τε] μὲν Mb. [y] ὃ δυνατὸν] ἀδύνατον Mb.Pb. [z] τὸ] μὲν τὸ Mb. [a] τι om. Pb. [b] ᾖ Mb. [c] δόξαν ἢ Mb. [d] τι om. Pb. [e] ἢ οὐ πράττειν om. Pb. [f] ἕνεκα Mb.

δὲ τί, ὃ προαιρεῖται ἕνεκα ἄλλου. Βούλεται δέ [g] γε μά- 7
λιστα τὸ τέλος, καὶ δοξάζειν δεῖν καὶ ὑγιαίνειν καὶ εὖ πράτ-
τειν. Ὥστε φανερὸν διὰ τούτων ὅτι ἄλλο [h] καὶ δόξης καὶ
βουλήσεως. Βούλεσθαι μὲν καὶ δόξα μάλιστα τοῦ τέλους,
προαίρεσις δ' οὐκ ἔστιν. Ὅτι μὲν [i] οὖν οὐκ ἔστιν οὔτε βού- 8
λησις οὔτε δόξα οὔθ' ὑπόληψις ἁπλῶς ἡ προαίρεσις, δῆλον·
τί δὲ διαφέρει τούτων, καὶ πῶς ἔχει πρὸς τὸ ἑκούσιον; Ἅμα
δὲ δῆλον ἔσται καὶ τί ἐστι προαίρεσις. Ἔστι δὴ τῶν δυνα-
τῶν καὶ εἶναι καὶ μὴ τὰ μὲν τοιαῦτα ὥστε ἐνδέχεσθαι βου-
λεύσασθαι περὶ [k] αὐτῶν, περὶ ἐνίων δ' οὐκ ἐνδέχεται. Τὰ 9
μὲν γὰρ [l] δυνατὰ μέν ἐστι καὶ εἶναι καὶ μὴ εἶναι, ἀλλ' οὐκ
ἐφ' ἡμῖν αὐτῶν ἡ γένεσίς ἐστιν, ἀλλὰ τὰ μὲν διὰ φύσιν τὰ
δὲ δι' ἄλλας αἰτίας γίνεται· περὶ ὧν οὐδεὶς ἂν οὐδ' ἐγχειρή-
σειε [m] βουλεύεσθαι μὴ ἀγνοῶν. Περὶ ὧν δ' ἐνδέχεται μὴ
μόνον τὸ εἶναι καὶ μή, [n] ἀλλὰ καὶ τὸ βουλεύσασθαι τοῖς ἀν-
θρώποις· ταῦτα δ' ἐστὶν ὅσα ἐφ' ἡμῖν ἐστὶ πρᾶξαι [o] ἢ μὴ
πρᾶξαι. Διὸ οὐ βουλευόμεθα περὶ τῶν ἐν Ἰνδοῖς, οὐδὲ πῶς 10
ἂν ὁ κύκλος τετραγωνισθείη· τὰ μὲν γὰρ οὐκ ἐφ' ἡμῖν, [p] τὸ
δ' ὅλως οὐ πρακτόν. [q] Ἀλλ' οὐδὲ περὶ τῶν [q] ἐν ἡμῖν πρα-
κτῶν περὶ ἁπάντων. [r] Ἧι καὶ δῆλον ὅτι οὐδὲ δόξα ἁπλῶς
ἡ προαίρεσίς [s] ἐστιν. Τὰ δὲ [t] προαιρετὰ καὶ πρακτὰ τῶν
ἐφ' ἡμῖν ὄντων ἐστίν. Διὸ καὶ ἀπορήσειεν ἄν τις, τί δή 11
ποθ' οἱ μὲν ἰατροὶ βουλεύονται περὶ ὧν ἔχουσι τὴν ἐπιστή-
μην, οἱ δὲ γραμματικοὶ οὔ; Αἴτιον δ' ὅτι διχῇ γινομένης
τῆς ἁμαρτίας (ἢ γὰρ λογιζόμενοι ἁμαρτάνομεν, ἢ κατὰ τὴν
αἴσθησιν αὐτὸ δρῶντες) ἐν μὲν τῇ ἰατρικῇ ἀμφοτέρως ἐνδέ-
χεται ἁμαρτεῖν, ἐν δὲ τῇ γραμματικῇ κατὰ τὴν αἴσθησιν καὶ
πρᾶξιν, περὶ ἧς ἂν σκοπῶσιν, εἰς ἄπειρον ἥξουσιν. Ἐπειδὴ 12
οὖν οὔτε δόξα οὔτε βούλησίς [v] ἐστι προαίρεσις, ἐστὶν ὡς
ἑκάτερον, οὐδ' ἄμφω. Ἐξαίφνης γὰρ προαιρεῖται μὲν οὔ-

[g] γε om. Mb. [h] καὶ post ἄλλο om. Mb. [i] οὖν om. Pb. [k] αὐτῆς Mb. [l] δυνατὸν, ut videtur, Pb. [m] βουλεύσασθαι Mb. [n] ἀλλὰ συμβουλεύσασθαι Pb. [o] ἢ] καὶ Mb. [p] τὰ δ' ὅλως οὐ πρακτά Mb. [q] ἀλλ' et ἐν om. Pb. [r] ἦ om. Mb. [s] ἐστιν om. Mb. [t] προαιρετικὰ Pb. [v] ἐστι προαίρεσις om. Pb.

θείς, δοκεῖ δὲ πράττειν καὶ βούλεται. Ὡς ἐξ ἀμφοῖν ἄρα·
ἄμφω [w]*γὰρ ὑπάρχει τῷ προαιρουμένῳ ταῦτα.* Ἀλλὰ *πῶς*
13 *ἐκ τούτων σκεπτέον. Δηλοῖ δέ πως καὶ τὸ ὄνομα αὐτό.* Ἡ
γὰρ προαίρεσις αἵρεσις μέν ἐστιν, οὐχ ἁπλῶς δέ, ἀλλ' ἑτέρου
[x]*πρὸ ἑτέρου· τοῦτο δὲ οὐχ οἷόν τε ἄνευ σκέψεως καὶ βουλῆς.*
Διὸ ἐκ δόξης βουλευτικῆς ἐστὶν ἡ προαίρεσις. Περὶ *μὲν δὴ*
τοῦ τέλους οὐδεὶς βουλεύεται, ἀλλὰ τοῦτο κεῖται πᾶσι, περὶ
δὲ τῶν εἰς τοῦτο τεινόντων, πότερον τόδε ἢ τόδε συντείνει,
14 *ἢ δεδογμένου τοῦτο πῶς ἔσται.* Βουλευόμεθα [y] *δὲ πάντως*
τοῦτο, ἕως ἂν εἰς ἡμᾶς ἀναγάγωμεν τῆς γενέσεως τὴν ἀρχήν.
Εἰ *δὴ προαιρεῖται μὲν μηθεὶς μὴ παρασκευασάμενος μηδὲ*
βουλευσάμενος ἢ χεῖρον ἢ βέλτιον, βούλεται δ' ὅσα ἐφ'
ἡμῖν ἐστὶ τῶν δυνατῶν [z] *καὶ εἶναι καὶ μὴ τῶν πρὸς τὸ τέλος,*
δῆλον ὅτι ἡ προαίρεσις μέν ἐστιν ὄρεξις τῶν ἐφ' αὐτῷ βου-
15 *λευτική.* Ἅπαντες *γὰρ* [a] *βουλόμεθα ἃ καὶ προαιρούμεθα,*
[b] *οὐ μέντοι γε ἃ βουλόμεθα, πάντα προαιρούμεθα.* Λέγω
δὲ βουλευτικήν, ἧς ἀρχὴ καὶ αἰτία βούλευσίς ἐστι, καὶ ὀρέγε-
ται διὰ τὸ [c]*βουλεύσασθαι. Διὸ οὔτε ἐν τοῖς ἄλλοις ζῴοις*
ἐστὶν ἡ προαίρεσις, οὔτε ἐν πάσῃ ἡλικίᾳ, οὔτε παντὸς ἔχοντος
16 *ἀνθρώπου.* Οὐδὲ *γὰρ τὸ βουλεύσασθαι, οὐθ' ὑπόληψις τοῦ*
διὰ τί, ἀλλὰ δοξάσαι μὲν εἰ ποιητέον ἢ μὴ ποιητέον οὐθὲν
κωλύει πολλοῖς ὑπάρχειν, τὸ δὲ διὰ λογισμοῦ οὐκέτι. Ἔστι
γὰρ βουλευτικὸν τῆς ψυχῆς τὸ θεωρητικὸν αἰτίας τινός.
17 [d] Ἡ *γὰρ οὗ ἕνεκα* [e]*μία τῶν αἰτίων ἐστίν· τὸ μὲν γὰρ διὰ τί*
αἰτία· οὗ δ' ἕνεκα ἐστὶν ἢ γίγνεταί τι, τοῦτ' αἴτιόν φαμεν
εἶναι, οἷον τοῦ βαδίζειν ἡ κομιδὴ τῶν χρημάτων, εἰ τούτου
ἕνεκα βαδίζει. Διὸ οἷς μηθεὶς κεῖται σκοπός, οὐ βουλευτι-
18 *κοί.* Ὥστ' *ἐπεὶ τὸ μὲν ἐφ' αὐτῷ ὂν ἢ πράττειν ἢ μὴ*
πράττειν, ἐάν τις πράττῃ ἢ ἀπρακτῇ δι' αὑτὸν καὶ μὴ δι'
ἄγνοιαν, ἑκὼν πράττει ἢ ἀπρακτεῖ, πολλὰ δὲ τῶν τοιούτων

[w] *γὰρ*] *οὖν* M^b. [x] *πρὸς ἑτέρου* P^b, *πρὸς ἕτερον* M^b. [y] *δὲ τοῦτο πάντες ἕως ἂν ἢ εἰς* P^b. [z] *καὶ* ante *εἶναι* om. M^b. [a] *βουλευόμεθα* $M^b.P^b$. [b] *οὐ—προαιρούμεθα* om. M^b. [c] *βουλεύεσθαι* M^b. [d] *ἡ*] *εἰ* M^b. [e] *μία—ἕνεκα* om. M^b.

πράττομεν οὐ βουλευσάμενοι οὐδὲ προνοήσαντες, ἀνάγκη τὸ
μὲν προαιρετὸν ἅπαν ἑκούσιον εἶναι, τὸ δ' ἑκούσιον μὴ προ-
αιρετόν, καὶ τὰ μὲν κατὰ προαίρεσιν πάντα ἑκούσια εἶναι,
τὰ δ' ἑκούσια μὴ πάντα κατὰ προαίρεσιν. Ἅμα δ' ἐκ τού- 19
των φανερὸν καὶ ὅτι καλῶς διορίζονται οἱ τῶν παθημά-
των τὰ μὲν ἑκούσια τὰ δ' ἀκούσια τὰ δ' ἐκ προνοίας νομο-
θετοῦσιν· εἰ γὰρ καὶ μὴ διακριβοῦσιν, ἀλλ' ἅπτονταί γέ πῃ
τῆς ἀληθείας. Ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων ἐροῦμεν ἐν τῇ περὶ
τῶν δικαίων ἐπισκέψει· ἡ δὲ προαίρεσις ὅτι οὔτε ἁπλῶς βού-
λησις οὔτε δόξα ἐστί, δῆλον, ἀλλὰ δόξα τε καὶ ὄρεξις, ὅταν
ἐκ τοῦ βουλεύσασθαι [f] συμπερανθῶσιν. Ἐπεὶ δὲ βουλεύεται 20
ἀεὶ ὁ βουλευόμενος ἕνεκά τινος, καὶ ἐστὶ σκοπός τις ἀεὶ τῷ
βουλευομένῳ πρὸς ὃν σκοπεῖ τὸ συμφέρον, περὶ μὲν τοῦ
τέλους οὐθεὶς βουλεύεται, ἀλλὰ τοῦτ' ἐστὶν ἀρχὴ καὶ ὑπό-
θεσις, ὥσπερ ἐν ταῖς θεωρητικαῖς ἐπιστήμαις ὑποθέσεις. Εἴ-
ρηται δὲ περὶ αὐτῶν ἐν μὲν τοῖς ἐν ἀρχῇ βραχέως, ἐν δὲ τοῖς
ἀναλυτικοῖς δι' ἀκριβείας. Περὶ δὲ τῶν πρὸς τὸ τέλος φε- 21
ρόντων ἡ σκέψις καὶ μετὰ τέχνης καὶ ἄνευ τέχνης πᾶσίν
ἐστιν, οἷον εἰ πολεμῶσιν [g] ἢ μὴ πολεμῶσι τοῦτο βουλευο-
μένοις. Ἐκ προτέρου δὲ μᾶλλον ἔσται τὸ δι' [h] ὅ, τοῦτ'
ἐστὶ τὸ οὗ ἕνεκα, οἷον πλοῦτος ἢ ἡδονὴ ἤ τι ἄλλο τοιοῦτον ὃ
τυγχάνει οὗ ἕνεκα. Βουλεύεται γὰρ ὁ βουλευόμενος, [i] ἢ ἀπὸ 22
τοῦ τέλους ἔσκεπται, ὅτι ἐκεῖ συντείνει ὅπως εἰς αὐτὸν ἀγάγῃ,
ἢ αὐτὸς δύναται πρὸς τὸ τέλος. Τὸ δὲ τέλος ἐστὶ φύσει
μὲν ἀεὶ ἀγαθόν, καὶ περὶ οὗ κατὰ μέρος βουλεύονται, οἷον
ἰατρὸς βουλεύσαιτο ἂν εἰ [k] δῴη φάρμακον, καὶ στρατηγὸς
[l] ποῦ στρατοπεδεύσηται. Οἷς ἀγαθὸν τὸ τέλος τὸ ἁπλῶς
ἄριστόν ἐστιν. Παρὰ φύσιν δὲ καὶ διαστροφὴν οὐ τὸ ἀγα- 23
θόν, ἀλλὰ τὸ φαινόμενον ἀγαθόν. Αἴτιον δ' ὅτι τῶν ὄντων
τὰ μὲν οὐκ ἔστιν ἐπ' ἄλλῳ χρήσασθαι ἢ πρὸς ἃ πέφυκεν,
οἷον ὄψει· οὐ γὰρ οἷόν [m] τ' ἰδεῖν οὗ μή ἐστιν ὄψις, οὐδ'
ἀκοῦσαι οὗ μή ἐστιν ἀκοή· ἀλλ' ἀπὸ ἐπιστήμης ποιῆσαι καὶ

[f] συμπερασθῶσιν Pb. [g] ἢ μὴ πολεμῶσι om. Pb. [h] ὅ] οὗ Mb.
[i] ἢ] εἰ Pb. [k] δοίη Mb. [l] τοῦ Mb. [m] τ' om. pr. Pb.

24 οὗ μή ἐστιν ἡ ἐπιστήμη. Οὐ γὰρ ὁμοίως τῆς ὑγιείας ἡ αὐτὴ ἐπιστήμη καὶ νόσου, ἀλλὰ τῆς μὲν κατὰ φύσιν τῆς δὲ παρὰ φύσιν. Ὁμοίως δὲ καὶ ἡ βούλησις φύσει μὲν τοῦ ἀγαθοῦ ἐστί, παρὰ φύσιν δὲ καὶ τοῦ κακοῦ, καὶ βούλεται φύσει μὲν τὸ ἀγαθόν, παρὰ φύσιν δὲ καὶ διαστροφὴν καὶ τὸ κακόν. Ἀλλὰ μὴν ἑκάστου γε φθορὰ καὶ διαστροφὴ οὐκ εἰς τὸ
25 τυχὸν ἀλλ' εἰς τὰ ἐναντία καὶ [n] τὰ μεταξύ. Οὐ γὰρ ἔστιν ἐκβῆναι ἐκ τούτων, ἐπεὶ καὶ ἡ ἀπάτη οὐκ εἰς τὰ τυχόντα γίνεται, ἀλλ' εἰς τὰ ἐναντία ὅσοις ἐστὶν ἐναντία, καὶ εἰς ταῦτα τῶν ἐναντίων ἃ κατὰ τὴν ἐπιστήμην ἐναντία ἐστίν.
26 Ἀνάγκη ἄρα καὶ τὴν ἀπάτην καὶ τὴν προαίρεσιν ἀπὸ τοῦ μέσου ἐπὶ τὰ ἐναντία γίνεσθαι. Ἐναντία δὲ τῷ μέσῳ [o] καὶ τὸ πλέον καὶ τὸ ἔλαττον. Αἴτιον δὲ τὸ ἡδὺ καὶ τὸ λυπηρόν· [p] οὕτω γὰρ ἔχει ὥστε τῇ ψυχῇ φαίνεσθαι τὸ μὲν ἡδὺ ἀγαθὸν καὶ τὸ ἥδιον ἄμεινον, καὶ τὸ λυπηρὸν κακὸν καὶ τὸ λυπη-
27 ρότερον χεῖρον. Ὥστε καὶ ἐκ τούτων δῆλον ὅτι περὶ ἡδονὰς καὶ λύπας ἡ ἀρετὴ καὶ ἡ κακία. Περὶ μὲν γὰρ τὰ προαιρετὰ τυγχάνουσιν οὖσαι, ἡ δὲ προαίρεσις περὶ τὸ ἀγαθὸν καὶ κακὸν καὶ τὰ φαινόμενα, τοιαῦτα δὲ φύσει ἡδονὴ καὶ
28 λύπη. Ἀνάγκη τοίνυν, [q] ἐπειδὴ ἀρετὴ μὲν ἡ ἠθικὴ αὐτή τε μεσότης [r] τις ἐστὶ καὶ περὶ ἡδονὰς καὶ λύπας πᾶσα, ἡ δὲ κακία ἐν ὑπερβολῇ καὶ ἐλλείψει [s] καὶ περὶ ταὐτὰ τῇ ἀρετῇ, τὴν ἀρετὴν εἶναι τὴν ἠθικὴν ἕξιν προαιρετικὴν μεσότητος τῆς πρὸς ἡμᾶς ἐν ἡδέσι καὶ λυπηροῖς, καθ' ὅσα ποιός τις λέγεται τὸ ἦθος, ἢ χαίρων ἢ λυπούμενος· ὁ γὰρ φιλόγλυκος ἢ φιλόπικρος οὐ λέγεται ποιός τις τὸ ἦθος.

11 Τούτων δὲ διωρισμένων [t] λέγωμεν πότερον ἡ ἀρετὴ ἀναμάρτητον ποιεῖ τὴν προαίρεσιν καὶ τὸ τέλος ὀρθόν, οὕτως ὥστε οὗ ἕνεκα δεῖ προαιρεῖσθαι, ἢ ὥσπερ δοκεῖ τισί, τὸν λόγον. Ἔστι δὲ τοῦτο ἐγκράτεια· αὕτη γὰρ οὐ διαφθείρει τὸν λόγον. Ἔστι δ' ἀρετὴ καὶ ἐγκράτεια ἕτερον. Λεκτέον

[n] τὰ post καὶ om. M^b. [o] καὶ om. M^b. [p] οὕτω—λυπηρὸν om. P^b. [q] ἐπειδὴ ἡ ἀρετὴ M^b. [r] τις om. M^b. [s] καὶ ante περὶ om. P^b. [t] λέγομεν P^b.

δ' ὕστερον περὶ αὐτῶν, ἐπεὶ ὅσοις γε δοκεῖ τὸν λόγον ὀρθὸν
παρέχειν ἡ ἀρετή, τοῦτο αἴτιον. Ἡ μὲν ἐγκράτεια τοιοῦ- 2
τον, τῶν ἐπαινετῶν δ' ἡ ἐγκράτεια. Λέγομεν δὲ προαπο-
ρήσαντες. Ἔστι γὰρ τὸν μὲν σκοπὸν ὀρθὸν εἶναι, ἐν δὲ
τοῖς πρὸς τὸν σκοπὸν διαμαρτάνειν· ἔστι δὲ τὸν μὲν σκοπὸν
ἡμαρτῆσθαι, τὰ δὲ πρὸς ἐκεῖνον περαίνοντα ὀρθῶς ἔχειν, καὶ
μηδέτερον. Πότερον δ' ἡ ἀρετὴ ποιεῖ τὸν σκοπὸν ἢ τὰ πρὸς 3
τὸν σκοπόν; Τιθέμεθα δὴ ὅτι τὸν σκοπόν, διότι τούτου οὐκ
ἔστι [v] συλλογισμὸς οὐδὲ λόγος. Ἀλλὰ δὴ ὥσπερ ἀρχὴ
τοῦτο ὑποκείσθω. Οὔτε γὰρ ἰατρὸς σκοπεῖ εἰ δεῖ ὑγιαίνειν
ἢ μή, [w] ἀλλ' εἰ περιπατεῖν ἢ μή, οὔτε [x] ὁ γυμναστικὸς εἰ δεῖ
εὖ ἔχειν ἢ μή, ἀλλ' εἰ παλαῖσαι ἢ μή. Ὁμοίως δ' οὐδ' ἄλλη 4
οὐδεμία περὶ τοῦ τέλους· ὥσπερ [y] γὰρ ταῖς θεωρητικαῖς αἱ
ὑποθέσεις ἀρχαί, οὕτω καὶ ταῖς ποιητικαῖς τὸ τέλος ἀρχὴ
καὶ ὑπόθεσις. Ἐπειδὴ δεῖ τόδε ὑγιαίνειν, ἀνάγκη τοδὶ ὑπάρ-
ξαι, εἰ ἔσται ἐκεῖνο, ὥσπερ ἐκεῖ, εἰ ἔστι τὸ τρίγωνον δύο
ὀρθαί, ἀνάγκη τοδὶ εἶναι. Τῆς μὲν οὖν νοήσεως ἀρχὴ τὸ
τέλος, τῆς δὲ πράξεως ἡ τῆς νοήσεως τελευτή. Εἰ οὖν πάσης 5
ὀρθότητος ἢ [z] ὁ λόγος ἢ [z] ἡ ἀρετὴ αἰτία, εἰ μὴ ὁ λόγος, διὰ
τὴν ἀρετὴν [a] ἂν ὀρθὸν εἴη τὸ τέλος, ἀλλ' οὐ τὰ πρὸς τὸ
τέλος. Τέλος δ' ἐστὶ τὸ οὗ ἕνεκα. Ἔστι γὰρ πᾶσα προαί-
ρεσις τινὸς καὶ ἕνεκά τινος. Οὗ μὲν οὖν ἕνεκα τὸ μέσον
ἐστίν, οὗ αἰτία ἡ ἀρετὴ τὸ προαιρεῖσθαι οὗ ἕνεκα. Ἔστι
μέντοι ἡ προαίρεσις οὐ τούτου, ἀλλὰ τῶν τούτου ἕνεκα. Τὸ 6
μὲν οὖν τυγχάνειν τούτων ἄλλης δυνάμεως, ὅσα ἕνεκα τοῦ
τέλους δεῖ πράττειν· τοῦ δὲ τὸ τέλος ὀρθὸν εἶναι τῆς προαι-
ρέσεως, οὗ ἡ ἀρετὴ [b] αἰτία. Καὶ διὰ τοῦτο ἐκ τῆς προαι-
ρέσεως κρίνομεν ποῖός τις· τοῦτο δ' ἐστὶ τὸ τίνος ἕνεκα
πράττει, ἀλλ' οὐ τί πράττει. Ὁμοίως δὲ καὶ ἡ κακία τῶν 7
ἐναντίων ἕνεκα ποιεῖ τὴν προαίρεσιν. Εἰ δή τις, ἐφ' αὑτῷ
ὂν πράττειν μὲν τὰ καλὰ ἀπρακτεῖν δὲ τὰ αἰσχρά, τοὐναν-
τίον ποιεῖ, δῆλον ὅτι οὐ σπουδαῖός ἐστιν οὗτος ὁ ἄνθρωπος.

[v] λογισμὸς P^b. [w] ἀλλ'—μή om. P^b. [x] ὁ om. M^b. [y] γὰρ] καὶ M^b. [z] ὁ et ἡ om. M^b. [a] ὀρθὸν ἂν M^b. [b] αἰτία om. P^b.

Ὥστ' ἀνάγκη τήν τε κακίαν ἑκούσιον εἶναι καὶ τὴν ἀρετήν·
8 οὐδεμία γὰρ ἀνάγκη τὰ μοχθηρὰ πράττειν. Διὰ ταῦτα καὶ
ψεκτὸν ἡ κακία καὶ ἡ ἀρετὴ ἐπαινετόν· τὰ γὰρ [c] ἀκούσια
αἰσχρὰ καὶ κακὰ οὐ [d] ψεκτά, οὐδὲ τὰ ἀγαθὰ [e] ἐπαινετά,
ἀλλὰ τὰ ἑκούσια. Ἔτι πάντας ἐπαινοῦμεν καὶ ψέγομεν εἰς
τὴν προαίρεσιν βλέποντες μᾶλλον ἢ εἰς τὰ ἔργα· καίτοι αἱ-
9 ρετώτερον ἡ ἐνέργεια τῆς ἀρετῆς. [f] Ἔτι πράττουσι μὲν
φαῦλα καὶ ἀναγκαζόμενοι, προαιρεῖται δ' οὐδείς. Ἔτι διὰ
τὸ [g] μὴ ῥᾴδιον εἶναι ἰδεῖν τὴν προαίρεσιν ὁποία τις, διὰ
ταῦτα ἐκ τῶν ἔργων ἀναγκαζόμεθα κρίνειν [h] ποῖός τις. Αἱρε-
τώτερον μὲν οὖν ἡ ἐνέργεια, ἐπαινετώτερον δ' ἡ προαίρεσις.
Ἔκ τε τῶν κειμένων οὖν συμβαίνει ταῦτα, καὶ ἔτι ὁμολογεῖ-
ται τοῖς φαινομένοις.

Γ.

Ὅτι μὲν οὖν μεσότητες εἰσί τε ἐν [i] ταῖς ἀρεταῖς, καὶ αὗται
προαιρετικαί, καὶ [k] αἱ ἐναντίαι κακίαι, καὶ τίνες εἰσὶν αὗται,
καθόλου εἴρηται· καθ' ἑκάστην δὲ λαμβάνοντες [l] λέγωμεν
ἐφεξῆς, καὶ πρῶτον εἴπωμεν περὶ ἀνδρείας. Σχεδὸν δὴ δοκεῖ
πᾶσιν ὅ τ' ἀνδρεῖος [m] εἶναι περὶ φόβους, καὶ ἡ ἀνδρεία μία
τῶν ἀρετῶν. Διείλομεν δ' ἐν τῇ διαγραφῇ [n] πότερον θρά-
σος καὶ φόβος ἐναντία· καὶ γάρ ἐστί πως ἀντικείμενα ἀλ-
2 λήλοις. Δῆλον οὖν ὅτι καὶ οἱ κατὰ τὰς ἕξεις ταύτας λε-
γόμενοι ὁμοίως [o] ἀντικείσονται σφίσιν αὐτοῖς, οἷον ὁ δειλός
(οὗτος γὰρ λέγεται κατὰ τὸ φοβεῖσθαι μᾶλλον ἢ δεῖ καὶ
θαρρεῖν ἧττον ἢ δεῖ) καὶ ὁ θρασύς· καὶ γὰρ [p] οὗτος κατὰ τὸ
[q] τοιοῦτος εἶναι οἷος φοβεῖσθαι μὲν ἧττον ἢ δεῖ, θαρρεῖν δὲ
μᾶλλον ἢ δεῖ. Διὸ καὶ παρωνυμιάζεται· ὁ γὰρ θρασὺς παρὰ
3 τὸ θράσος λέγεται παρωνύμως. Ὥστ' [r] ἐπεὶ ἡ ἀνδρεία ἐστὶν
ἡ βελτίστη ἕξις περὶ φόβους καὶ θάρρη, δεῖ δὲ [s] μήθ' οὕτως
ὡς οἱ θρασεῖς (τὰ μὲν γὰρ ἐλλείπουσι, τὰ δ' ὑπερβάλλουσι)

[c] ἑκούσια Mb, [d] ψέγεται Pb. [e] ἐπαινεῖται Pb. [f] ὅτι Mb.Pb. [g] μὴ om. Mb. [h] ὁποῖός Mb. [i] ταῖς om. Pb. [k] αἱ om. Pb. [l] λέγομεν Pb. [m] εἶναι om. Mb. [n] πότερον καὶ θράσος καὶ Pb. [o] ἀντίκεινται Mb. [p] ὁ τοιοῦτος Pb. [q] τοιοῦτον εἶναι οἷον Mb. [r] ἐπεὶ ἡ] ἐπὶ τῇ Mb. [s] μηδ' Mb.

μήθ' οὕτως ὡς οἱ δειλοί (καὶ γὰρ οὗτοι [t] ταὐτὸ ποιοῦσι,
[v] πλὴν οὐ περὶ ταὐτὰ ἀλλ' ἐξ ἐναντίας· τῷ μὲν γὰρ θαρρεῖν
ἐλλείπουσι, τῷ δὲ φοβεῖσθαι ὑπερβάλλουσι), δῆλον ὡς ἡ
μέση διάθεσις θρασύτητος καὶ δειλίας ἐστὶν ἀνδρεία· αὕτη
γὰρ βελτίστη. Δοκεῖ δ' ὁ ἀνδρεῖος ἄφοβος εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ 4
πολύ, ὁ δὲ δειλὸς φοβητικός, καὶ ὁ μὲν [w] καὶ πολλὰ καὶ
ὀλίγα καὶ μεγάλα καὶ μικρὰ φοβεῖσθαι, καὶ σφόδρα καὶ
ταχύ, ὁ δὲ τὸ ἐναντίον ἢ οὐ φοβεῖσθαι ἢ ἠρέμα καὶ μόλις
καὶ ὀλιγάκις καὶ μεγάλα. Καὶ ὁ μὲν ὑπομένει τὰ φοβερὰ
σφόδρα, ὁ δὲ οὐδὲ τὰ ἠρέμα. Ποῖα οὖν ὑπομένει ὁ ἀνδρεῖος 5
[x] πρῶτον; [y] Πότερον τὰ αὑτῷ φοβερὰ ἢ τὰ ἑτέρῳ; Εἰ μὲν
δὴ τὰ ἑτέρῳ φοβερά, οὐθὲν σεμνὸν φαίη ἄν τις εἶναι· εἰ δὲ
τὰ αὑτῷ, εἴη ἂν αὑτῷ μεγάλα [z] καὶ φοβερὰ φόβου ποιητικὰ
ἑκάστῳ ᾧ φοβερά, οἷον εἰ μὲν σφόδρα φοβερά, [a] εἴη ἂν ἰσχυ-
ρὸς ὁ φόβος, εἰ δ' ἠρέμα, ἀσθενής. Ὥστε συμβαίνει τὸν ἀν- 6
δρεῖον μεγάλους φόβους καὶ πολλοὺς ποιεῖσθαι· ἐδόκει δὲ
τοὐναντίον ἡ ἀνδρεία [b] ἄφοβον παρασκευάζειν, τοῦτο δ' εἶναι
ἐν τῷ ἢ μηθὲν ἢ ὀλίγα φοβεῖσθαι, καὶ ἠρέμα καὶ μόλις.
Ἀλλ' ἴσως τὸ φοβερὸν λέγεται, ὥσπερ καὶ τὸ ἡδὺ καὶ τἀ- 7
γαθόν, διχῶς. Τὰ μὲν γὰρ ἁπλῶς, τὰ δὲ τινὶ μὲν καὶ ἡδέα
[c] καὶ ἀγαθά ἐστιν, ἁπλῶς δ' οὔ, ἀλλὰ τοὐναντίον φαῦλα καὶ
οὐχ ἡδέα, ὅσα τοῖς πονηροῖς ὠφέλιμα, καὶ ὅσα ἡδέα τοῖς
παιδίοις ᾗ παιδία. Ὁμοίως δὲ καὶ τὰ φοβερὰ τὰ μὲν ἁπλῶς
ἐστί, τὰ δὲ τινί. Ἃ μὲν δὴ δειλὸς φοβεῖται ᾗ δειλός, τὰ 8
μὲν οὐδενί ἐστι φοβερά, τὰ δ' ἠρέμα· τὰ δὲ τοῖς πλείστοις
φοβερά, καὶ ὅσα τῇ ἀνθρωπίνῃ φύσει, ταῦθ' ἁπλῶς [d] φοβερὰ
λέγομεν. Ὁ δ' ἀνδρεῖος πρὸς ταῦτα ἔχει ἀφόβως, καὶ ὑπο-
μένει τὰ τοιαῦτα φοβερά, [e] ἃ ἔστι μὲν ὡς φοβερὰ αὐτῷ,
ἔστι δ' ὡς οὔ, ᾗ μὲν ἄνθρωπος, φοβερά, ᾗ [f] δ' ἀνδρεῖος, οὐ
φοβερὰ ἀλλ' ἢ ἠρέμα ἢ οὐδαμῶς. Ἔστι μέντοι φοβερὰ 9

[t] ταυτὰ Mb. [v] πλὴν ὡς οὐ Pb. [w] καὶ post μὲν om. Mb. [x] πρῶτον om. Pb. [y] πότερον δὲ τὰ Pb. [z] καὶ] καὶ πολλὰ Pb. [a] εἴη ἂν om. Pb. [b] φόβον Mb. [c] καὶ ante ἀγαθά om. Mb. [d] φοβερὰ om. Mb. [e] ἃ—φοβερά om. Mb. [f] δ' post ᾗ om. Mb.

ταῦτα· τοῖς γὰρ πλείστοις φοβερά. Διὸ καὶ ἐπαινεῖται ἡ
ἕξις· ὥσπερ [g] γὰρ ὁ ἰσχυρὸς καὶ ὑγιεινὸς ἔχει. Καὶ γὰρ
οὗτοι οὐ τῷ ὑπὸ μηθενὸς ὁ μὲν πόνου τρίβεσθαι, ὁ δ' ὑπὸ
μηδεμιᾶς ὑπερβολῆς, τοιοῦτοί εἰσιν, ἀλλὰ τῷ ὑπὸ τούτων
ἀπαθεῖς εἶναι, ἢ ἁπλῶς ἢ ἠρέμα, ὑφ' ὧν οἱ πολλοὶ καὶ οἱ
10 πλεῖστοι. Οἱ μὲν οὖν νοσώδεις καὶ ἀσθενεῖς καὶ δειλοὶ καὶ
ὑπὸ τῶν [h] κοινῶν παθημάτων πάσχουσί τι, πλὴν θᾶττόν τε
καὶ μᾶλλον ἢ οἱ πολλοί· καὶ ἔτι ὑφ' ὧν οἱ πολλοὶ πάσχου-
σιν, ὑπὸ τούτων ἀπαθεῖς ἢ ὅλως ἢ ἠρέμα. Ἀπορεῖται δ' εἰ
τῷ ἀνδρείῳ οὐθέν ἐστι φοβερόν, οὐδ' ἂν φοβηθείη. Ἢ οὐθὲν
κωλύει τὸν εἰρημένον τρόπον; Ἡ γὰρ ἀνδρεία ἀκολούθησις
τῷ λόγῳ ἐστίν, ὁ δὲ λόγος τὸ καλὸν [i] αἱρεῖσθαι κελεύει.
11 Διὸ καὶ ὁ μὴ διὰ τοῦτον ὑπομένων αὐτά, οὗτος ἤτοι ἐξέστη-
κεν ἢ θρασύς· ὁ δὲ διὰ τὸ καλὸν ἄφοβος καὶ ἀνδρεῖος μόνος.
Ὁ μὲν οὖν δειλὸς καὶ ἃ μὴ δεῖ φοβεῖται, ὁ δὲ θρασὺς καὶ ἃ
μὴ δεῖ θαρρεῖ· ὁ δ' ἀνδρεῖος ἄμφω ἃ δεῖ, καὶ ταύτῃ μέσος
ἐστίν. Ἃ γὰρ ἂν ὁ λόγος κελεύῃ, ταῦτα καὶ θαρρεῖ καὶ
12 φοβεῖται. Ὁ δὲ λόγος τὰ μεγάλα λυπηρὰ καὶ φθαρτικὰ
οὐ κελεύει ὑπομένειν, ἂν μὴ καλὰ ᾖ. Ὁ μὲν οὖν θρασύς, καὶ
εἰ μὴ κελεύει, ταῦτα θαρρεῖ, ὁ δὲ δειλὸς οὐδ' ἂν κελεύῃ· ὁ δ'
ἀνδρεῖος μόνος, ἐὰν κελεύῃ. Ἔστι δ' εἴδη ἀνδρείας [k] πέντε
λεγόμενα καθ' ὁμοιότητα· [l] τὰ αὐτὰ γὰρ ὑπομένουσιν, ἀλλ'
13 οὐ διὰ τὰ αὐτά. Μία μὲν πολιτική· αὕτη δ' ἐστὶν ἡ δι'
αἰδῶ οὖσα. Δευτέρα ἡ στρατιωτική· αὕτη δὲ δι' ἐμπειρίαν
καὶ τὸ εἰδέναι, οὐχ ὥσπερ Σωκράτης ἔφη, τὰ δεινά, ἀλλ' ὅτι
[m] τὰς βοηθείας τῶν δεινῶν. Τρίτη δ' [n] ἡ δι' ἀπειρίαν καὶ
ἄγνοιαν, δι' ἣν τὰ παιδία καὶ οἱ μαινόμενοι οἱ μὲν ὑπομένουσι
14 τὰ [o] φερόμενα, οἱ δὲ λαμβάνουσι τοὺς ὄφεις. Ἄλλη δ' ἡ
κατ' ἐλπίδα, καθ' ἣν οἵ τε κατευτυχηκότες πολλάκις ὑπομέ-
νουσι τοὺς κινδύνους καὶ οἱ μεθύοντες· [p] εὐέλπιδας γὰρ ποιεῖ
ὁ οἶνος. Ἄλλη δὲ διὰ πάθος ἀλόγιστον, οἷον δι' ἔρωτα καὶ

[g] γὰρ ante ὁ om. M^b. [h] καινῶν M^b. [i] ἀναιρεῖσθαι M^b. [k] λεγόμενα πέντε M^b. [l] τὰ om. codices. [m] τοὺς M^b. [n] ἡ om. M^b. [o] φερόμενα] φοβερά M^b. [p] ἐλπίδας P^b.

θυμόν. Ἄν τε γὰρ ἐρᾷ, θρασὺς μᾶλλον ἢ δειλός, [q]καὶ ὑπο- 15
μένει πολλοὺς κινδύνους, ὥσπερ ὁ ἐν Μεταποντίῳ τὸν τύραν-
νον ἀποκτείνας καὶ ὁ ἐν Κρήτῃ μυθολογούμενος· καὶ δι' ὀργὴν
καὶ θυμὸν ὡσαύτως· ἐκστατικὸν γὰρ ὁ θυμός. Διὸ καὶ [r]οἱ
ἄγριοι [s]θῆρες ἀνδρεῖοι δοκοῦσιν εἶναι, οὐκ ὄντες· ὅταν γὰρ
ἐκστῶσι, τοιοῦτοι εἰσίν, εἰ δὲ μή, ἀνώμαλοι, ὥσπερ οἱ θρα-
σεῖς. Ὅμως δὲ μάλιστα φυσικὴ ἡ τοῦ θυμοῦ· ἀήττητον γὰρ 16
ὁ θυμός, διὸ καὶ οἱ παῖδες ἄριστα μάχονται. Διὰ νόμον δὲ
ἡ πολιτικὴ ἀνδρεία. Κατ' ἀλήθειαν δὲ οὐδεμία τούτων, ἀλλὰ
πρὸς τὰς παρακελεύσεις τὰς ἐν τοῖς κινδύνοις χρήσιμα ταῦτα
πάντα. Περὶ [t]δὲ τῶν φοβερῶν νῦν μὲν ἁπλῶς εἰρήκαμεν,
βέλτιον δὲ διορίσασθαι μᾶλλον. Ὅλως μὲν οὖν φοβερὰ λέ- 17
γεται τὰ ποιητικὰ φόβου. Τοιαῦτα δ' ἐστὶν ὅσα φαίνεται
ποιητικὰ λύπης φθαρτικῆς· τοῖς γὰρ ἄλλην τινὰ προσδεχο-
μένοις λύπην ἑτέρα μὲν ἄν τις ἴσως λύπη γένοιτο καὶ πάθος
ἕτερον, φόβος δ' οὐκ ἔσται, οἷον εἴ τις προορῷτο ὅτι [v]λυπή-
σεται λύπην ἣν [w]οἱ φθονοῦντες λυποῦνται, ἢ τοιαύτην οἵαν οἱ
ζηλοῦντες ἢ οἱ αἰσχυνόμενοι. Ἀλλ' ἐπὶ μόναις ταῖς τοιαύ- 18
ταις φαινομέναις ἔσεσθαι λύπαις φόβος γίνεται, ὅσων ἡ φύ-
σις ἀναιρετικὴ τοῦ ζῆν. Διὸ [x]καὶ σφόδρα τινὲς ὄντες μαλα-
κοὶ περὶ ἔνια ἀνδρεῖοί εἰσι, καὶ ἔνιοι σκληροὶ καὶ καρτερικοὶ
καὶ δειλοί. Καὶ [y]δὴ δοκεῖ σχεδὸν ἴδιον τῆς ἀνδρείας εἶναι τὸ 19
περὶ τὸν θάνατον καὶ [z]τὴν τούτου λύπην ἔχειν πως· εἰ γάρ
τις εἴη τοιοῦτος οἷος πρὸς ἀλέας καὶ ψύχη καὶ τὰς τοιαύτας
λύπας ὑπομενετικός, ὡς ὁ λόγος, ἀκινδύνους οὔσας, πρὸς δὲ
τὸν θάνατον καὶ μαλακὸς καὶ περίφοβος, μὴ δι' ἄλλο τι
πάθος ἀλλὰ δι' αὐτὴν τὴν φθοράν, ἄλλος δὲ πρὸς μὲν ἐκεί-
νας μαλακός, πρὸς δὲ τὸν θάνατον ἀπαθής, ἐκεῖνος μὲν ἂν
εἶναι δόξειε δειλός, οὗτος δ' ἀνδρεῖος. [a]Καὶ γὰρ κίνδυνος ἐπὶ 20
τοῖς τοιούτοις λέγεται μόνοις τῶν φοβερῶν, ὅταν πλησίον ᾖ

[q] καὶ] ἢ M^b.P^b. [r] οἱ om. M^b. [s] σύες P^b. [t] δὲ τῶν] μὲν τῶν M^b.
[v] λυπήσεται] λύπη ἔσται M^b.P^b. [w] οἱ post ἣν om. M^b. [x] καὶ] καὶ οἱ P^b.
[y] δὴ] δὴ καὶ P^b. [z] τὴν περὶ τούτου P^b. [a] καὶ] ὁ M^b.

τὸ τῆς τοιαύτης φθορᾶς ποιητικόν. Φαίνεται δὲ κίνδυνος,
21 ὅταν πλησίον φαίνεται. Τὰ μὲν οὖν φοβερά, περὶ ὅσα
φαμὲν εἶναι τὸν ἀνδρεῖον, εἴρηταί [b]δὴ ὅτι τὰ φαινόμενα ποιη-
τικὰ λύπης τῆς φθαρτικῆς· ταῦτα μέντοι πλησίον τε φαινό-
μενα [c]καὶ μὴ πόρρω, [d]καὶ τοσαῦτα τῷ μεγέθει ὄντα ἢ φαι-
22 νόμενα ὥστ' εἶναι σύμμετρα πρὸς ἄνθρωπον. Ἔνια γὰρ
ἀνάγκη παντὶ φαίνεσθαι ἀνθρώπῳ φοβερὰ καὶ διαταράττειν·
οὐθὲν γὰρ κωλύει, ὥσπερ θερμὰ καὶ ψυχρὰ καὶ τῶν ἄλλων
δυνάμεων ἐνίας ὑπὲρ ἡμᾶς εἶναι καὶ τὰς τοῦ ἀνθρωπίνου σώμα-
τος ἕξεις, οὕτω καὶ τῶν περὶ τὴν ψυχὴν παθημάτων οἱ μὲν
δειλοὶ καὶ θρασεῖς διαψεύδονται διὰ τὰς ἕξεις· τῷ μὲν γὰρ
δειλῷ τά τε μὴ φοβερὰ δοκεῖ φοβερὰ εἶναι καὶ τὰ ἠρέμα
σφόδρα, τῷ δὲ θρασεῖ τοὐναντίον τά τε φοβερὰ θαρραλέα
23 καὶ τὰ σφόδρα ἠρέμα, τῷ δ' ἀνδρείῳ τἀληθῆ μάλιστα. Διό-
περ οὔτ' εἴ τις [e]ὑπομένει τὰ φοβερὰ δι' [f]ἄγνοιαν, ἀνδρεῖος,
οἷον εἴ τις τοὺς κεραυνοὺς ὑπομένει φερομένους διὰ μανίαν,
οὔτ' εἰ γινώσκων ὅσος ὁ κίνδυνος, διὰ θυμόν, οἷον οἱ Κελτοὶ
πρὸς τὰ κύματα ὅπλα ἀπαντῶσι λαβόντες, καὶ ὅλως ἡ βαρ-
24 βαρικὴ ἀνδρία μετὰ θυμοῦ ἐστίν. Ἔνιοι δὲ καὶ δι' ἄλλας
ἡδονὰς ὑπομένουσιν. Καὶ γὰρ ὁ θυμὸς ἡδονὴν ἔχει τινά· μετ'
ἐλπίδος γάρ ἐστι τιμωρίας. Ἀλλ' ὅμως οὔτ εἰ διὰ ταύτην
οὔτ' εἰ δι' ἄλλην ἡδονὴν ὑπομένει τις τὸν θάνατον ἢ φυγὴν
25 μειζόνων λυπῶν, οὐδεὶς δικαίως ἀνδρεῖος λέγοιτο τούτων. Εἰ
γὰρ ἦν ἡδὺ τὸ ἀποθνήσκειν, πολλάκις ἂν δι' ἀκρασίαν ἀπέθνη-
σκον οἱ ἀκόλαστοι, ὥσπερ καὶ νῦν αὐτοῦ μὲν τοῦ ἀποθνήσκειν
οὐκ ὄντος ἡδέος, τῶν ποιητικῶν [g]δ' αὐτοῦ, πολλοὶ δι' ἀκρα-
σίαν περιπίπτουσιν εἰδότες, ὧν οὐδεὶς ἀνδρεῖος εἶναι δόξειεν,
26 εἰ καὶ πάνυ [h]ἕτοιμος ἀποθνήσκειν. Οὔτ' εἰ φεύγοντες τὸ
πονεῖν, ὅπερ πολλοὶ ποιοῦσιν, οὐδὲ τῶν τοιούτων οὐθεὶς ἀν-
δρεῖος, καθάπερ καὶ Ἀγάθων φησὶ

φαῦλοι βροτῶν γὰρ τοῦ πονεῖν ἡσσώμενοι
θανεῖν ἐρῶσιν.

[b] δή, ὅτι] διότι M^b. [c] καὶ—φαινόμενα om. M^b. [d] καὶ om. P^b.
[e] ὑπομένοι P^b. [f] ἄνοιαν P^b. [g] δ'] δι' M^b. [h] ἑτοίμως M^b.P^b.

Ὥσπερ [i] καὶ τὸν Χείρωνα μυθολογοῦσιν οἱ ποιηταὶ διὰ τὴν ἀπὸ τοῦ ἕλκους ὀδύνην εὔξασθαι ἀποθανεῖν ἀθάνατον ὄντα.
Παραπλησίως δὲ τούτοις καὶ ὅσοι δι᾽ ἐμπειρίαν ὑπομένουσι 27
τοὺς κινδύνους, ὅνπερ τρόπον σχεδὸν οἱ πλεῖστοι τῶν στρατιωτικῶν ἀνθρώπων ὑπομένουσιν. Αὐτὸ γὰρ τοὐναντίον ἔχει ἢ ὡς [k] ᾤετο Σωκράτης, ἐπιστήμην οἰόμενος [l] εἶναι τὴν ἀνδρίαν. Οὔτε γὰρ διὰ τὸ εἰδέναι τὰ φοβερὰ θαρροῦσιν οἱ 28
ἐπὶ τοὺς ἱστοὺς ἀναβαίνειν ἐπιστάμενοι, ἀλλ᾽ ὅτι ἴσασι τὰς βοηθείας τῶν δεινῶν· οὔτε δι᾽ ὃ θαρραλεώτερον ἀγωνίζονται, τοῦτο ἀνδρεία. Καὶ γὰρ ἂν [m] ἡ ἰσχὺς καὶ ὁ πλοῦτος κατὰ Θέογνιν ἀνδρεία εἶεν·

πᾶς γὰρ ἀνὴρ πενίῃ δεδμημένος.

Φανερῶς ἔνιοι δειλοὶ ὄντες ὅμως ὑπομένουσι δι᾽ ἐμπειρίαν· 29
τοῦτο δέ, ὅτι οὐκ οἴονται κίνδυνον εἶναι· ἴσασι γὰρ τὰς βοηθείας. Σημεῖον δέ· ὅταν γὰρ μὴ ἔχειν οἴωνται βοήθειαν, ἀλλ᾽ ἤδη πλησίον ᾖ τὸ δεινόν, οὐχ ὑπομένουσιν. Ἀλλὰ πάν- 30
των τῶν τοιούτων αἰτίων οἱ διὰ τὴν αἰδῶ ὑπομένοντες μάλιστα φανεῖεν ἀνδρεῖοι, καθάπερ καὶ Ὅμηρος τὸν Ἕκτορά φησιν ὑπομεῖναι τὸν κίνδυνον τὸν πρὸς [n] τὸν Ἀχιλλέα·

Ἕκτορα δ᾽ αἰδὼς εἷλε·
[o] Πουλυδάμας μοι πρῶτος ἐλεγχείην ἀναθήσει.

Καὶ ἐστὶν ἡ πολιτικὴ ἀνδρία αὕτη. Ἡ δ᾽ ἀληθὴς οὔτε αὕτη 31
οὔτ᾽ ἐκείνων οὐδεμία, ἀλλ᾽ ὁμοία μέν, ὥσπερ καὶ ἡ τῶν θηρίων, ἃ διὰ τὸν θυμὸν ὁμόσε τῇ πληγῇ φέρεται. Οὔτε γὰρ ὅτι ἀδοξήσει, δεῖ μένειν φοβουμένους, οὔτε δι᾽ ὀργήν, οὔτε διὰ τὸ μὴ νομίζειν ἀποθανεῖσθαι, ἢ διὰ τὸ δυνάμεις ἔχειν φυλακτικάς· [p] οὐδὲ γὰρ οἰήσεται οὕτω γε φοβερὸν εἶναι οὐθέν. Ἀλλ᾽ 32
ἐπειδὴ [q] πᾶσα ἀρετὴ προαιρετική (τοῦτο δὲ πῶς λέγομεν, εἴρηται πρότερον, ὅτι ἕνεκά τινος πάντα αἱρεῖσθαι ποιεῖ, καὶ τοῦτο ἐστί, τὸ οὗ ἕνεκα, τὸ καλόν), δῆλον ὅτι καὶ ἡ ἀνδρία ἀρετή τις οὖσα ἕνεκά τινος ποιήσει τὰ φοβερὰ ὑπομένειν,

[i] καὶ om. M^b. [k] pro ᾤετο lacunam M^b. [l] τὴν ἀνδρίαν εἶναι M^b. [m] ἡ om. M^b. [n] τὸν post πρὸς om. M^b. [o] πολυδάμας P^b. [p] οὔτε codices. [q] πᾶσά γε ἀρετὴ M^b.

ὥστ' οὔτε δι' ἄγνοιαν (ὀρθῶς γὰρ μᾶλλον ποιεῖ κρίνειν) οὔτε δι' ἡδονήν, ἀλλ' ὅτι καλόν, ἐπεί, ἄν γε μὴ καλὸν ᾖ ἀλλὰ
33 μανικόν, οὐχ ὑπομένει· αἰσχρὸν γάρ. Περὶ ποῖα μὲν οὖν ἐστὶν ἡ ἀνδρεία μεσότης καὶ τίνων καὶ διὰ τί, καὶ τὰ φοβερὰ τίνα δύναμιν ἔχει, σχεδὸν εἴρηται κατὰ τὴν παροῦσαν ἔφοδον ἱκανῶς.

2 Περὶ δὲ σωφροσύνης καὶ ἀκολασίας μετὰ ταῦτα διελέσθαι πειρατέον. Λέγεται δ' ὁ ἀκόλαστος πολλαχῶς. Ὅ τε γὰρ μὴ κεκολασμένος πως μηδ' ἰατρευόμενος, ὥσπερ ἄτμητος ὁ μὴ τετμημένος, καὶ τούτων ὁ μὲν δυνατὸς ὁ δ' ἀδύνατος· ἄτμητον γὰρ τό τε [r] μὴ δυνάμενον τμηθῆναι, καὶ τὸ δυνατὸν
2 μὲν μὴ τετμημένον δέ. Τὸν αὐτὸν [s] δὲ τρόπον καὶ τὸ ἀκόλαστον· καὶ γὰρ τὸ μὴ πεφυκὸς δέχεσθαι κόλασιν, καὶ τὸ πεφυκὸς μὲν μὴ κεκολασμένον δὲ περὶ ἁμαρτίας περὶ ἃς ὀρθοπραγεῖ ὁ σώφρων, ὥσπερ οἱ παῖδες· κατὰ ταύτην γὰρ ἀκόλαστοι λέγονται τὴν ἀκολασίαν. Ἔτι δ' ἄλλον τρόπον
3 οἱ δυσίατοι καὶ [t] οἱ ἀνίατοι πάμπαν [v] διὰ κολάσεως. Πλεοναχῶς δὲ λεγομένης τῆς ἀκολασίας, ὅτι μὲν περὶ ἡδονάς τινας καὶ λύπας [w] εἰσί, φανερόν, καὶ ὅτι ἐν τῷ περὶ [x] ταύτας διακεῖσθαί πως καὶ ἀλλήλων διαφέρουσι καὶ τῶν ἄλλων· διεγράψαμεν δὲ [y] πρότερον πῶς τὴν ἀκολασίαν [y] ὀνομάζοντες μετα-
4 φέρομεν. Τοὺς γὰρ ἀκινήτως ἔχοντας δι' ἀναισθησίαν πρὸς τὰς αὐτὰς ἡδονὰς οἱ μὲν καλοῦσιν ἀναισθήτους, οἱ δ' ἄλλοις ὀνόμασι τοιούτοις προσαγορεύουσιν. Ἔστι δ' οὐ πάνυ γνώριμον τὸ πάθος οὐδ' [z] ἐπιπόλαιον διὰ τὸ πάντας ἐπὶ θάτερον ἁμαρτάνειν μᾶλλον καὶ πᾶσιν εἶναι σύμφυτον τὴν τῶν τοι-
5 ούτων ἡδέων ἧτταν καὶ αἴσθησιν. Μάλιστα δ' εἰσὶ τοιοῦτοι, οἵους οἱ κωμῳδοδιδάσκαλοι παράγουσιν ἀγροίκους, οἳ οὐδὲ τὰ μέτρια καὶ τὰ ἀναγκαῖα [a] πλησιάζουσι τοῖς ἡδέσιν. Ἐπεὶ δ' ὁ σώφρων ἐστὶ περὶ ἡδονάς, ἀνάγκη καὶ περὶ ἐπιθυμίας
6 τινὰς αὐτὸν εἶναι. Δεῖ δὴ λαβεῖν περὶ τίνας. Οὐ γὰρ περὶ

[r] μὴ om. Pb. [s] δὲ om. Mb. [t] οἱ post καὶ om. Mb. [v] δι' ἀκολασίαν Pb. [w] εἰσί om. Mb. [x] ταύταις Mb. [y] πότερον et ὄνομα Pb. [z] ἐπιπόλαιον] ἐπὶ πολέως Pb. [a] παραπλησιάζουσι Mb.

πάσας οὐδὲ περὶ [b]ἅπαντα τὰ ἡδέα ὁ σώφρων σώφρων ἐστίν,
ἀλλὰ τῇ μὲν δόξῃ περὶ [c]δύο τῶν αἰσθητῶν, περί τε τὸ γευ-
στὸν καὶ τὸ ἁπτόν, τῇ δ' ἀληθείᾳ περὶ τὸ ἁπτόν· περὶ γὰρ
τὴν διὰ τῆς ὄψεως ἡδονὴν τῶν καλῶν ἄνευ ἐπιθυμίας ἀφροδι-
σίων, ἢ λύπην τῶν αἰσχρῶν, καὶ περὶ τὴν διὰ τῆς ἀκοῆς τῶν
[d]εὐαρμόστων ἢ ἀναρμόστων, ἔτι δὲ πρὸς τὰς δι' ὀσφρήσεως,
τάς τε ἀπὸ εὐωδίας καὶ τὰς ἀπὸ δυσωδίας, οὐκ ἔστιν ὁ σώ-
φρων. Οὐδὲ γὰρ ἀκόλαστος οὐδεὶς λέγεται τῷ πάσχειν ἢ 7
μὴ πάσχειν. Εἰ γοῦν τις ἢ καλὸν ἀνδριάντα θεώμενος ἢ
ἵππον ἢ ἄνθρωπον, ἢ ἀκροώμενος ᾄδοντος, μὴ βούλοιτο μήτε
ἐσθίειν μήτε πίνειν μήτε ἀφροδισιάζειν, ἀλλὰ τὰ μὲν καλὰ
θεωρεῖν τῶν δ' ᾀδόντων ἀκούειν, οὐκ ἂν δόξειεν ἀκόλαστος
εἶναι, ὥσπερ οὐδ' οἱ κηλούμενοι παρὰ ταῖς [e]Σειρῆσιν. Ἀλλὰ 8
περὶ τὰ δύο τῶν αἰσθητῶν ταῦτα, περὶ ἅπερ καὶ τἆλλα
θηρία [f]μόνα τυγχάνει αἰσθητικῶς ἔχοντα καὶ χαίροντα καὶ
λυπούμενα, περὶ τὰ γευστὰ καὶ ἁπτά. Περὶ δὲ τὰ τῶν ἄλ-
λων αἰσθήσεων ἡδέα σχεδὸν ὁμοίως ἅπαντα φαίνεται ἀναι-
σθήτως διακείμενα, οἷον περὶ εὐαρμοστίαν ἢ κάλλος· οὐθὲν
γάρ, ὅ τι καὶ ἄξιον λόγου, φαίνεται πάσχοντα αὐτῇ τῇ
θεωρίᾳ τῶν καλῶν ἢ τῇ ἀκροάσει τῶν εὐαρμόστων, εἰ μή [g]τί
που συμβέβηκε τερατῶδες. Ἀλλ' οὐδὲ πρὸς τὰ εὐώδη ἢ 9
δυσώδη· καίτοι τάς γε αἰσθήσεις ὀξυτέρας ἔχουσι πάσας.
Ἀλλὰ καὶ τῶν ὀσμῶν ταύταις χαίρουσιν ὅσαι κατὰ συμβε-
βηκὸς εὐφραίνουσιν, ἀλλὰ μὴ καθ' αὑτάς. Λέγω δὲ καθ'
αὑτάς, [h]αἷς μὴ ἐλπίζοντες χαίρομεν ἢ μεμνημένοι, οἷον ὄψων
καὶ ποτῶν· δι' [i]ἑτέραν γὰρ ἡδονὴν ταύταις χαίρομεν, τὴν τοῦ
φαγεῖν ἢ πιεῖν. Καθ' αὑτὰς δέ, [k]οἷαι αἱ τῶν ἀνθῶν εἰσίν.
Διὸ ἐμμελῶς ἔφη Στρατόνικος τὰς μὲν καλὸν ὄζειν, τὰς δὲ 10
ἡδύ. Ἐπεὶ καὶ τῶν περὶ τὸ γευστὸν οὐ περὶ πᾶσαν ἡδονὴν
ἐπτόηται τὰ θηρία, οὐδ' ὅσων τῷ ἄκρῳ τῆς γλώττης ἡ αἴ-
σθησις, ἀλλ' ὅσων τῷ φάρυγγι, καὶ ἔοικεν ἁφῇ μᾶλλον ἢ

[b] πάντα Pb. [c] δύο πῶς τῶν Mb. [d] εὐαρμόστων] ἐναρμόστων Mb.
[e] συρίσιν Mb. [f] μόνον Pb. [g] πού τι Mb. [h] ἃς Mb.Pb. [i] ἑτέρου Mb.
[k] οἷον Pb.

γεύσει τὸ πάθος· διὸ οἱ ὀψοφάγοι οὐκ εὔχονται τὴν γλῶτταν ἔχειν μακρὰν ἀλλὰ τὸν φάρυγγα γεράνου, ὥσπερ Φιλό-
11 ξενος ὁ [l] Ἐρύξιδος. Ὥστε περὶ τὰ ἁπτόμενα ὡς ἁπλῶς εἰπεῖν θετέον τὴν ἀκολασίαν. Ὁμοίως δὲ καὶ [m] ὁ ἀκόλαστος περὶ τὰς τοιαύτας ἐστίν. Οἰνοφλυγία γὰρ καὶ γαστριμαργία καὶ λαγνεία καὶ ὀψοφαγία καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα περὶ τὰς εἰρημένας ἐστὶν αἰσθήσεις, εἰς ἅπερ μόρια ἡ ἀκολασία
12 διαιρεῖται. Περὶ δὲ τὰς δι' ὄψεως ἢ ἀκοῆς ἢ ὀσφρήσεως [n] ἡδονὰς οὐθεὶς λέγεται ἀκόλαστος, ἐὰν [o] ὑπερβάλλῃ, ἀλλ' ἄνευ ὀνείδους τὰς ἁμαρτίας ψέγομεν ταύτας, καὶ ὅλως περὶ ὅσα μὴ λέγονται ἐγκρατεῖς· οἱ δ' ἀκρατεῖς οὐκ εἰσὶν ἀκό-
13 λαστοι οὐδὲ σώφρονες. Ἀναίσθητος μὲν οὖν, ἢ ὅπως δεῖ ὀνομάζειν, ὁ οὕτως ἔχων ὥστε καὶ ἐλλείπειν ὅσων ἀνάγκη κοινωνεῖν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ πάντας καὶ χαίρειν· ὁ δ' ὑπερβάλλων ἀκόλαστος. Πάντες γὰρ τούτοις φύσει τε χαίρουσι, καὶ ἐπιθυμίας λαμβάνουσι, καὶ οὐκ εἰσὶν οὐδὲ λέγονται ἀκόλαστοι· [p] οὐ γὰρ ὑπερβάλλουσι τῷ χαίρειν μᾶλλον ἢ δεῖ τυγχάνοντες [q] καὶ λυπεῖσθαι μᾶλλον ἢ δεῖ μὴ τυγχάνοντες.
14 Οὐδ' ἀνάλγητοι· οὐ γὰρ ἐλλείπουσι τῷ χαίρειν ἢ λυπεῖσθαι, ἀλλὰ μᾶλλον ὑπερβάλλουσιν. Ἐπεὶ δ' ἔστιν ὑπερβολὴ καὶ ἔλλειψις περὶ αὐτά, δῆλον ὅτι καὶ μεσότης, καὶ βελτίστη
15 αὕτη ἡ ἕξις, καὶ ἀμφοῖν ἐναντία. Ὥστε σωφροσύνη ἡ βελτίστη ἕξις, περὶ ἃ ὁ ἀκόλαστος, ἡ περὶ τὰ ἡδέα τὰ εἰρημένα τῶν αἰσθητῶν μεσότης, σωφροσύνη ἂν εἴη, μεσότης οὖσα ἀκολασίας καὶ ἀναισθησίας· ἡ δ' ὑπερβολὴ ἀκολασία, ἡ δ' ἔλλειψις ἤτοι ἀνώνυμος ἢ τοῖς εἰρημένοις ὀνόμασι προσαγορευομένη. Ἀκριβέστερον δὲ περὶ [r] τοῦ γένους τῶν ἡδονῶν ἔσται διαιρετέον ἐν τοῖς λεγομένοις ὕστερον περὶ ἐγκρατείας καὶ ἀκρασίας.

3 Τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον ληπτέον καὶ περὶ πραότητος [s] καὶ χαλεπότητος· καὶ γὰρ [t] τὸν πρᾶον περὶ λύπην τὴν ἀπὸ θυ-

[l] *ἐρύξιος* Mb, *ἐξ ὕριδος* Pb. [m] *ὁ* om. Mb. [n] *ἡδονὰς*] *ὀσμὰς* Mb.Pb. [o] *ὑπερβάλη* Pb. [p] *οὐ*] *καὶ* Mb. [q] *καὶ—τυγχάνοντες* om. Pb. [r] *τὸ γένος* Mb. [s] *καὶ χαλεπότητος* om. Pb. [t] *τὸ* Mb.

μοῦ γιγνομένην ὁρῶμεν ὄντα, τῷ πρὸς ταύτην ἔχειν πῶς.
Διεγράψαμεν δὲ καὶ ἀντεθήκαμεν τῷ ὀργίλῳ καὶ χαλεπῷ 2
καὶ ἀγρίῳ (πάντα γὰρ τὰ τοιαῦτα τῆς αὐτῆς ἐστὶ διαθέ-
σεως) τὸν ἀνδραποδώδη καὶ τὸν ἀνόητον· σχεδὸν γὰρ ταῦτα
μάλιστα καλοῦσι τοὺς μηδ' ἐφ' ὅσοις δεῖ κινουμένους τὸν θυ-
μόν, ἀλλὰ προπηλακιζομένους εὐχερῶς καὶ ταπεινοὺς πρὸς
τὰς ὀλιγωρίας. [v]Ἔστι γὰρ [w]ἀντικείμενον τῷ μὲν ταχὺ τὸ 3
μόλις, τῷ δ' ἠρέμα τὸ σφόδρα, τῷ δὲ πολὺν χρόνον τὸ ὀλί-
γον λυπεῖσθαι ταύτην τὴν λύπην ἣν καλοῦμεν θυμόν. Ἐπεὶ 4
δ' ὥσπερ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων εἴπομεν, καὶ ἐνταῦθ' ἐστὶν ὑπερ-
βολὴ καὶ ἔλλειψις (ὁ μὲν γὰρ χαλεπὸς τοιοῦτός ἐστιν, ὁ
καὶ θᾶττον καὶ μᾶλλον πάσχων καὶ πλείω χρόνον, καὶ ὅτ' οὐ
δεῖ, καὶ ὁποίοις οὐ δεῖ, καὶ ἐπὶ πολλοῖς, ὁ δ' ἀνδραποδώδης
τοὐναντίον), δῆλον ὅτι ἔστι τις καὶ ὁ μέσος τῆς ἀνισότητος.
Ἐπεὶ οὖν ἡμαρτημέναι ἀμφότεραι αἱ ἕξεις ἐκεῖναι, φανερὸν 5
ὅτι ἐπιεικὴς ἡ μέση τούτων ἕξις· οὔτε γὰρ προτερεῖ οὔθ'
ὑστερίζει, οὔτε οἷς οὐ δεῖ ὀργίζεται, οὔτε οἷς δεῖ οὐκ ὀργίζε-
ται. Ὥστ' ἐπεὶ καὶ πραότης ἡ βελτίστη ἕξις περὶ ταῦτα
τὰ πάθη ἐστίν, εἴη [x]ἂν καὶ ἡ πραότης μεσότης τις, καὶ ὁ
πρᾶος μέσος τοῦ χαλεποῦ καὶ [y]τοῦ ἀνδραποδώδους.

Ἔστι δὲ καὶ ἡ μεγαλοψυχία καὶ ἡ μεγαλοπρέπεια καὶ ἡ 4
ἐλευθεριότης μεσότητες, ἡ μὲν ἐλευθεριότης περὶ χρημάτων
κτῆσιν καὶ ἀποβολήν. Ὁ μὲν γὰρ κτήσει [z]μὲν πάσῃ μᾶλ-
λον χαίρων ἢ δεῖ, ἀποβολῇ δὲ πάσῃ λυπούμενος μᾶλλον ἢ
δεῖ, ἀνελεύθερος, ὁ δ' ἀμφότερα ἧττον ἢ δεῖ [a]ἄσωτος, ὁ δ'
ἄμφω ὡς δεῖ ἐλευθέριος. Τοῦτο δὲ λέγω τὸ ὡς δεῖ, καὶ ἐπὶ 2
τούτων καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων, τὸ ὡς [b]ὁ λόγος ὁ ὀρθός. Ἐπεὶ
δ' ἐκεῖνοι μέν εἰσιν ἐν ὑπερβολῇ καὶ ἐλλείψει, ὅπου δὲ ἔσχατά
εἰσι, καὶ μέσον, καὶ τοῦτο βέλτιστον, ἓν δὲ περὶ ἕκαστον τῷ
εἴδει τὸ βέλτιστον, ἀνάγκη καὶ τὴν ἐλευθεριότητα μεσότητα
εἶναι [c]ἀσωτίας καὶ ἀνελευθερίας περὶ χρημάτων κτῆσιν καὶ

[v] ἔστι γὰρ om. M^b. [w] ἀντικειμένους M^b. [x] ἂν om. M^b. [y] τοῦ alterum om. M^b. [z] μὲν ante πάσῃ om. M^b. [a] ἀσώματος M^b. [b] ὁ post ὡς om. M^b. [c] ἀσωτείας $M^b.P^b$.

3 ἀποβολήν. Διχῶς δὲ τὰ χρήματα λέγομεν καὶ τὴν χρημα-
τιστικήν. Ἡ μὲν γὰρ καθ' αὐτὸ [d] χρῆσις τοῦ κτήματός
ἐστιν, οἷον ὑποδήματος ἢ ἱματίου, ἡ δὲ κατὰ συμβεβηκὸς μέν,
οὐ μέντοι οὕτως ὡς ἂν εἴ τις σταθμῷ χρήσαιτο τῷ ὑποδή-
ματι, ἀλλ' οἷον ἡ πώλησις καὶ ἡ μίσθωσις· χρῆται γὰρ [e] ὑπο-
4 δήματι. Ὁ δὲ φιλάργυρος ὁ περὶ τὸ νόμισμά ἐστιν ἐσπου-
δακώς, τὸ δὲ νόμισμα τῆς κτήσεως ἀντὶ τῆς κατὰ συμβεβηκὸς
χρήσεώς ἐστιν. Ὁ δ' ἀνελεύθερος [f] εἴη ἂν καὶ ἄσωτος περὶ
τὸν κατὰ συμβεβηκὸς τρόπον τοῦ χρηματισμοῦ· καὶ γὰρ
ἐπὶ τοῦ κατὰ φύσιν χρηματισμοῦ τὴν αὔξησιν διώκει. Ὁ
δ' ἄσωτος ἐλλείπει τῶν ἀναγκαίων, ὁ δ' ἐλευθέριος τὴν περι-
5 ουσίαν δίδωσιν. Αὐτῶν δὲ τούτων εἴδη λέγονται διαφέροντα
τῷ μᾶλλον καὶ ἧττον περὶ μόρια, οἷον ἀνελεύθερος φειδωλὸς
καὶ [g] κίμβιξ καὶ αἰσχροκερδής, φειδωλὸς μὲν ἐν τῷ [h] μὴ προΐε-
σθαι, [i] αἰσχροκερδὴς δ' ἐν τῷ ὁτιοῦν προσίεσθαι, [k] κίμβιξ δὲ
ὁ σφόδρα περὶ μικρὰ διατεινόμενος, παραλογιστὴς δὲ [l] καὶ
6 ἀποστερητὴς ὁ ἄδικος κατ' ἀνελευθερίαν. Καὶ τοῦ ἀσώτου
ὡσαύτως [m] λαφύκτης μὲν ὁ ἐν τῷ ἀτάκτως ἀναλίσκειν, ἀλό-
γιστος δὲ ὁ ἐν τῷ μὴ ὑπομένειν τὴν ἀπὸ λογισμοῦ λύπην.

5 Περὶ δὲ μεγαλοψυχίας ἐκ τῶν τοῖς μεγαλοψύχοις ἀπο-
διδομένων δεῖ διορίσαι τὸ αἴτιον. Ὥσπερ γὰρ καὶ τὰ ἄλλα
κατὰ τὴν γειτνίασιν καὶ ὁμοιότητα μέχρι τοῦ λανθάνειν
πόρρω προϊόντα, καὶ περὶ τὴν μεγαλοψυχίαν ταὐτὸ συμ-
2 βέβηκεν. Διὸ ἐνίοτε οἱ ἐναντίοι τοῦ αὐτοῦ ἀντιποιοῦνται,
οἷον ὁ ἄσωτος τῷ [n] ἐλευθερίῳ καὶ ὁ αὐθάδης τῷ σεμνῷ καὶ ὁ
θρασὺς τῷ ἀνδρείῳ· εἰσὶ γὰρ καὶ περὶ ταὐτὰ καὶ ὅμοροι
μέχρι τινός, ὥσπερ ὁ ἀνδρεῖος [o] ὑπομενετικὸς κινδύνων καὶ ὁ
θρασύς, ἀλλ' ὁ μὲν ὧδε ὁ δ' ὧδε· ταῦτα δὲ διαφέρει πλεῖστον.
3 Λέγομεν δὲ τὸν μεγαλόψυχον κατὰ τὴν τοῦ ὀνόματος προσ-
ηγορίαν, ὥσπερ ἐν μεγέθει τινὶ ψυχῆς καὶ δυνάμεως. Ὥστε

[d] κτῆσις τοῦ χρήματος M^b. [e] ὑποδήματα M^b, τὰ ὑποδήματα P^b. [f] ἂν εἴη P^b. [g] κύβιξ M^b, κίβιξ P^b. [h] μὴ om. P^b. [i] αἰσχροκερδὴς— προσίεσθαι om. M^b. [k] κύβιξ P^b, καὶ κίβιξ M^b. [l] καὶ] καὶ ὁ P^b. [m] φυλάκτης M^b. [n] ἀνελευθερίῳ M^b.P^b. [o] ὑπομονητικὸς M^b.

καὶ τῷ σεμνῷ καὶ τῷ μεγαλοπρεπεῖ ὅμοιος εἶναι δοκεῖ, ὅτε
καὶ πάσαις ταῖς ἀρεταῖς ἀκολουθεῖν φαίνεται. Καὶ γὰρ τὸ
ὀρθῶς κρῖναι τὰ μεγάλα καὶ μικρὰ τῶν ἀγαθῶν ἐπαινετόν.
Δοκεῖ δὲ ταῦτ' εἶναι μεγάλα, ἃ διώκει ὁ τὴν κρατίστην ἔχων 4
ἕξιν περὶ τὰ τοιαῦτ' εἶναι ἡδέα. Ἡ δὲ μεγαλοψυχία κρα-
τίστη· κρίνει δ' ἡ [p] περὶ ἕκαστον ἀρετὴ τὸ μεῖζον καὶ τὸ
ἔλαττον ὀρθῶς, ἅπερ ὁ φρόνιμος ἂν κελεύσειε καὶ ἡ ἀρετή,
ὥστε ἕπεσθαι αὐτῇ πάσας τὰς ἀρετάς, ἢ αὐτὴν ἕπεσθαι πά-
σαις. Ἔτι δοκεῖ μεγαλοψύχου εἶναι τὸ καταφρονητικὸν 5
εἶναι. Ἑκάστη δ' ἀρετὴ καταφρονητικοὺς ποιεῖ τῶν παρὰ
τὸν λόγον μεγάλων, οἷον ἀνδρία κινδύνων (μέγα γὰρ οἴεται
εἶναι τῶν αἰσχρῶν, καὶ πλῆθος οὐ πᾶν φοβερόν), καὶ σώφρων
ἡδονῶν μεγάλων καὶ πολλῶν, καὶ ἐλευθέριος χρημάτων. Με- 6
γαλοψύχου δὲ [q] τοῦτο δοκεῖ διὰ τὸ περὶ ὀλίγα σπουδάζειν,
καὶ ταῦτα μεγάλα, καὶ οὐχ ὅτι δοκεῖ ἑτέρῳ τινί. Καὶ μᾶλ-
λον ἂν φροντίσειεν ἀνὴρ μεγαλόψυχος τί δοκεῖ ἑνὶ σπουδαίῳ
ἢ πολλοῖς τοῖς τυγχάνουσιν, ὥσπερ Ἀντιφῶν ἔφη πρὸς Ἀ-
γάθωνα [r] κατεψηφισμένος τὴν ἀπολογίαν ἐπαινέσαντα. Καὶ
τὸ ὀλίγωρον τοῦ μεγαλοψύχου μάλιστ' εἶναι πάθος ἴδιον.
Πάλιν περὶ τιμῆς καὶ τοῦ ζῆν καὶ πλούτου, περὶ ὧν σπου- 7
δάζειν δοκοῦσιν οἱ ἄνθρωποι, οὐθὲν φροντίζειν περὶ τῶν ἄλ-
λων πλὴν περὶ τιμῆς. Καὶ [s] λυπηθήσοιτ' ἂν ἀτιμαζόμενος
καὶ ἀρχόμενος ὑπὸ ἀναξίου. Καὶ [t] χαίρει μάλιστα τυγχά-
νων. Οὕτω μὲν οὖν [v] δόξειεν ἂν ἐναντίως ἔχειν· [w] τὸ γὰρ 8
εἶναί τε μάλιστα περὶ τιμὴν καὶ καταφρονητικὸν εἶναι τῶν
πολλῶν καὶ δόξης οὐχ ὁμολογεῖσθαι. Δεῖ δὲ τοῦτο διορί-
σαντας εἰπεῖν. Ἔστι γὰρ τιμὴ [x] καὶ μικρὰ καὶ μεγάλη δι-
χῶς. Ἢ γὰρ τῷ ὑπὸ πολλῶν τῶν τυχόντων ἢ τῷ ὑπὸ τῶν
ἀξίων λόγου, καὶ πάλιν τῷ ἐπὶ τίνι ἡ τιμὴ διαφέρει. Με- 9
γάλη γὰρ οὐ τῷ πλήθει τῶν τιμώντων οὐδὲ τῷ ποιῷ μόνον,

[p] περὶ τὰ ἕκαστον M^b. [q] δοκεῖ τοῦτο P^b. [r] κατεψηφισμένως M^b, κατεψευσμένως P^b. [s] λυπηθήσεται P^b, λυπήσαιτ' M^b. [t] χαίρειν M^b. [v] ἂν δόξειεν M^b. [w] τῶ M^b. [x] καὶ post τιμὴ om. M^b.

ἀλλὰ καὶ τῷ [y] τιμίαν εἶναι· τῇ ἀληθείᾳ δὲ καὶ [z] αἱ ἀρχαὶ καὶ
τἆλλα ἀγαθὰ τίμια καὶ ἄξια σπουδῆς ταῦτα ὅσα μεγάλα
ἀληθῶς ἐστίν, ὥστε καὶ ἀρετὴ οὐδεμία ἄνευ μεγέθους· διὸ
δοκοῦσι μεγαλοψύχους ποιεῖν [a] ἑκάστη, περὶ ὅ ἐστιν ἑκάστη
10 αὐτῶν, ὥσπερ εἴπομεν. Ἀλλ' ὅμως ἐστί τις [b] παρὰ τὰς ἄλ-
λας ἀρετὰς μία μεγαλοψυχία, ὥσπερ καὶ [c] ἰδίᾳ μεγαλόψυ-
χον τοῦτον λεκτέον τὸν ἔχοντα ταύτην. Ἐπεὶ δ' ἐστὶν ἔνια
τῶν ἀγαθῶν τὰ μὲν τίμια τὰ δ' ὡς διωρίσθη πρότερον, τῶν
[d] τοιούτων δ' ἀγαθῶν ἐστὶ τὰ μὲν μεγάλα κατ' ἀλήθειαν τὰ
δὲ μικρά, καὶ τούτων ἔνιοι ἄξιοι καὶ ἀξιοῦσιν αὑτούς, ἐν τού-
τοις [e] ζητητέος ὁ μεγαλόψυχος. Τετραχῶς [f] δ' ἀνάγκη δια-
11 φέρειν. Ἔστι μὲν γὰρ ἄξιον εἶναι μεγάλων καὶ ἀξιοῦν ἑαυ-
τὸν τούτων, ἔστι δὲ μικρὰ καὶ ἀξιόν τινα τηλικούτων καὶ
[g] ἀξιοῦν ἑαυτὸν τούτων, ἔστι δ' ἀνάπαλιν πρὸς ἑκάτερα αὐ-
τῶν· ὁ μὲν γὰρ ἂν εἴη τοιοῦτος οἷος ἄξιος ὢν μικρῶν μεγά-
λων ἀξιοῦν ἑαυτὸν τῶν ἐντίμων ἀγαθῶν, ὁ δὲ ἄξιος ὢν με-
12 γάλων [h] ἀξιοίη [i] ἂν μικρῶν ἑαυτόν. Ὁ μὲν οὖν ἄξιος μικρῶν,
μεγάλων δ' ἀξιῶν ἑαυτόν, ψεκτός· ἀνόητον γὰρ καὶ οὐ καλὸν
τὸ παρὰ τὴν ἀξίαν τυγχάνειν. Ψεκτὸς δὲ καὶ ὅστις ἄξιος ὢν
ὑπαρχόντων αὐτῷ τῶν τοιούτων μετέχειν μὴ ἀξιοῖ ἑαυτόν.
Λείπεται δὲ ἐνταῦθα [k] ἐναντίος τούτοις ἀμφοτέροις, ὅστις
[l] ὢν ἄξιος μεγάλων ἀξιοῖ αὐτὸς ἑαυτὸν τούτων, καὶ τοιοῦτός
13 ἐστιν οἷος ἀξιοῦν ἑαυτόν. Οὗτος ἐπαινετὸς καὶ μέσος τού-
των. Ἐπεὶ οὖν περὶ τιμῆς αἵρεσιν καὶ χρῆσιν καὶ τῶν
ἄλλων ἀγαθῶν τῶν ἐντίμων ἀρίστη ἐστὶ διάθεσις ἡ μεγαλο-
ψυχία, καὶ τοῦτ' ἀποδίδομεν, καὶ οὐ περὶ τὰ χρήσιμα τὸν
μεγαλόψυχον, ἅμα δὲ καὶ ἡ μεσότης αὕτη ἐπαινετωτάτη,
14 δῆλον ὅτι καὶ ἡ μεγαλοψυχία μεσότης ἂν εἴη. Τῶν δ' ἐναν-
τίων, ὥσπερ διεγράψαμεν, ἡ μὲν ἐπὶ [m] τῷ ἀξιοῦν ἑαυτὸν
ἀγαθῶν μεγάλων ἀνάξιον ὄντα χαυνότης (τοὺς τοιούτους

[y] μίαν Mb. [z] αἱ om. Mb. [a] ἑκάστην Pb. [b] περὶ codices.
[c] διὰ Mb. [d] τοιούτων ἀγαθῶν δὲ τὰ Pb. [e] ζητητέον Mb.Pb. [f] δ' om. Pb. [g] ἀξιοῦν] ἄξιον Mb. [h] ἀξιώη Mb. [i] ἂν om. Mb. [k] ἐναντίως Mb. [l] ἄξιος ὢν Mb. [m] τὸ Pb.

γὰρ χαύνους λέγομεν, ὅσοι μεγάλων οἴονται ἄξιοι εἶναι οὐκ ὄντες), ἡ δὲ περὶ τὸ ἄξιον ὄντα μὴ ἀξιοῦν ἑαυτὸν μεγάλων μικροψυχία (μικροψύχου γὰρ εἶναι δοκεῖ, ὅστις ὑπαρχόντων δι' ἃ δικαίως ἂν [n] ἀξιοῖτο, μὴ ἀξιοῖ μηθενὸς μεγάλου ἑαυτόν), ὥστ' ἀνάγκη καὶ τὴν μεγαλοψυχίαν εἶναι μεσότητα [o] χαυνότητος καὶ μικροψυχίας. Ὁ δὲ τέταρτος τῶν [p] διορισθέν- 15
των οὔτε πάμπαν ψεκτὸς οὔτε μεγαλόψυχος, περὶ οὐδὲν ἔχων μέγεθος· οὔτε γὰρ [q] ἄξιος οὔτε ἀξιοῖ μεγάλων, διὸ οὐκ ἐναντίος. Καίτοι δόξειεν ἂν ἐναντίον εἶναι τῷ μεγάλων ἀξίῳ ὄντι μεγάλων τὸ μικρῶν ὄντα ἄξιον ἀξιοῦν ἑαυτόν. Οὐκ ἔστι δ' ἐναντίος οὔτε τῷ μεμπτὸς εἶναι· ὡς γὰρ ὁ λόγος κελεύει, ἔχει. Καὶ ὁ αὐτός [r] ἐστι τῇ φύσει τῷ μεγαλο- 16
ψύχῳ· ὧν γὰρ ἄξιοι, τούτων ἀξιοῦσιν αὐτοὺς ἄμφω. Καὶ ὁ μὲν γένοιτ' ἂν μεγαλόψυχος· ἀξιώσει γὰρ ὧν ἐστὶν ἄξιος· ὁ δὲ μικρόψυχος, ὃς ὑπαρχόντων αὐτῷ μεγάλων κατὰ τιμὴν ἀγαθῶν [s] οὐκ ἀξιοῖ, τί ἂν εἴποι, εἰ μικρῶν ἄξιος ἦν; [t] Ἢ γὰρ [v] ἂν μεγάλων ἀξιῶν χαῦνος ἦν, ἢ [w] ἔτι ἐλαττόνων. Διὸ 17
καὶ οὐθεὶς ἂν εἴποι μικρόψυχον, εἴ τις μέτοικος ὢν ἄρχειν μὴ ἀξιοῖ ἑαυτὸν ἀλλ' ὑπείκει. Ἀλλ' εἴ τις εὐγενὴς ὢν καὶ ἡγούμενος μέγα εἶναι τὸ ἄρχειν.

Ἔστι δὲ καὶ ὁ μεγαλοπρεπὴς οὐ περὶ τὴν τυχοῦσαν 6
πρᾶξιν καὶ προαίρεσιν, ἀλλὰ τὴν δαπάνην, εἰ μή που κατὰ μεταφορὰν λέγομεν· ἄνευ δὲ δαπάνης μεγαλοπρέπεια οὐκ ἔστιν. Τὸ μὲν γὰρ πρέπον ἐν κόσμῳ ἐστίν, ὁ δὲ κόσμος οὐκ ἐκ τῶν τυχόντων ἀναλωμάτων, ἀλλ' ἐν ὑπερβολῇ τῶν ἀναγκαίων ἐστίν. Ὁ δὴ ἐν μεγάλῃ δαπάνῃ τοῦ πρέποντος 2
μεγέθους προαιρετικός, καὶ τῆς τοιαύτης μεσότητος καὶ ἐπὶ [x] τῇ τοιαύτῃ ἡδονῇ ὀρεκτικός, μεγαλοπρεπής. Ὁ δ' ἐπὶ τὸ μεῖζον καὶ παρὰ μέλος ἀνώνυμος· οὐ μὴν ἀλλ' ἔχει τινὰ γειτνίασιν, οὓς καλοῦσί τινες ἀπειροκάλους καὶ σαλάκωνας.

[n] ἠξιοῦτο Mb, ἠξιουν̑ Pb. [o] μικροψυχίας καὶ χαυνότητος Mb. [p] ὡρισθέντων Pb. [q] ἄξιος—δόξειεν om. Mb. [r] ἐστι] ἐν Mb. [s] οὐκ om. Mb.Pb. [t] ἢ] εἰ Pb. [v] ἂν om. Mb. [w] ἐλαττόνων ἔτι Pb. [x] τῇ om. Pb.

3 Οἷον εἰ εἰς γάμον δαπανῶν τις τοῦ ἀγαπητοῦ, πλούσιος ὤν, δοκεῖ πρέπειν ἑαυτῷ τοιαύτην κατασκευὴν οἷον [y] ἀγαθοδαιμονιαστὰς ἑστιῶντι, οὗτος μὲν μικροπρεπής, ὁ δὲ τοιούτους δεχόμενος [z] ἐκείνως μὴ δόξης χάριν μηδὲ δι' ἐξουσίαν ὅμοιος τῷ σαλάκωνι, ὁ δὲ κατ' ἀξίαν καὶ ὡς ὁ λόγος μεγαλοπρεπής· τὸ γὰρ πρέπον κατ' ἀξίαν ἐστίν· οὐθὲν γὰρ πρέπει
4 [a] τῶν παρὰ τὴν ἀξίαν. Δεῖ δὲ πρέπον εἶναι. Καὶ γὰρ τοῦ πρέποντος κατ' ἀξίαν, καὶ πρέπον καὶ περὶ ὅ, οἷον περὶ οἰκέτου γάμον ἕτερον τὸ πρέπον καὶ περὶ ἐρωμένου, καὶ αὐτῷ, εἴπερ ἐπὶ τοσοῦτον ἢ τοιοῦτον, οἷον τὴν θεωρίαν οὐκ ᾤετο Θεμιστοκλεῖ πρέπειν ἣν ἐποιήσατο Ὀλυμπίαζε, διὰ τὴν προϋπάρξασαν ταπεινότητα, ἀλλὰ Κίμωνι. Ὁ δ' ὅπως ἔτυχεν ἔχων πρὸς τὴν ἀξίαν, [b] ὃ οὐθεὶς τούτων. Καὶ [c] ἐπ' ἐλευθεριότητος ὡσαύτως· ἔστι γάρ [d] τις ὡς ἐλευθέριος, ὅταν ἐλεύθερος.

7 Σχεδὸν [e] δὲ καὶ τῶν ἄλλων ἕκαστα τῶν περὶ τὸ ἦθος ἐπαινετῶν καὶ ψεκτῶν τὰ [f] μὲν ὑπερβολαὶ τὰ δ' ἐλλείψεις τὰ δὲ μεσότητές εἰσι [g] παθητικαί, οἷον ὁ φθονερὸς καὶ ἐπιχαιρέκακος. Καθ' ἃς γὰρ ἕξεις λέγονται, ὁ μὲν φθόνος τὸ λυπεῖσθαι ἐπὶ τοῖς κατ' ἀξίαν εὖ πράττουσίν ἐστιν, τὸ δὲ τοῦ ἐπιχαιρεκάκου πάθος ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἀνώνυμον, ἀλλ' ὁ ἔχων δῆλος, ἐπὶ [h] τῷ χαίρειν ταῖς παρὰ τὴν ἀξίαν κακοπραγίαις.
2 Μέσος δὲ τούτων ὁ νεμεσητικός, καὶ ὃ ἐκάλουν οἱ ἀρχαῖοι τὴν νέμεσιν, τὸ λυπεῖσθαι μὲν ἐπὶ ταῖς παρὰ τὴν ἀξίαν κακοπραγίαις καὶ εὐπραγίαις, χαίρειν δ' ἐπὶ ταῖς ἀξίαις· διὸ καὶ θεὸν οἴονται εἶναι τὴν νέμεσιν. Αἰδὼς δὲ μεσότης ἀναισχυντίας καὶ καταπλήξεως· ὁ μὲν γὰρ [i] μηδεμιᾶς φροντίζων δόξης ἀναίσχυντος, ὁ δὲ πάσης ὁμοίως καταπλήξ, ὁ δὲ τῆς
3 τῶν φαινομένων ἐπιεικῶν αἰδήμων. Φιλία δὲ μεσότης ἔχθρας καὶ κολακείας· ὁ μὲν γὰρ εὐχερῶς [k] ἅπαντα πρὸς τὰς ἐπιθυμίας ὁμιλῶν κόλαξ, ὁ δὲ πρὸς ἁπάσας ἀντικρούων ἀπεχθη-

[y] ἀγαθοδαιμονιστὰς Mb. [z] ἐκεῖνος Mb.Pb. [a] τῶν om. Mb. [b] ἃ Pb. [c] ἀπ' Mb. [d] τι Mb. [e] δὲ] γὰρ Mb. [f] μὲν] μὲν γὰρ Mb. [g] παθηματικαί Mb. [h] τὸ Pb. [i] μιᾶς pr. Mb. [k] ἅπασιν corr. Pb.

τικός, ὁ δὲ μήτε πρὸς ἅπασαν ἡδονὴν μήτ' ἀκολουθῶν μήτ'
ἀντιτείνων, ἀλλὰ πρὸς τὸ φαινόμενον βέλτιστον, φίλος.
Σεμνότης δὲ μεσότης αὐθαδείας καὶ [l] ἀρεσκείας· ὁ μὲν γὰρ 4
μηδὲν πρὸς ἕτερον ζῶν καταφρονητικὸς αὐθάδης, ὁ δὲ πάντα
πρὸς ἄλλον ἢ καὶ πάντων ἐλάττων ἄρεσκος, ὁ δὲ τὰ μὲν τὰ
δὲ μή, καὶ πρὸς τοὺς ἀξίους οὕτως ἔχων, σεμνός. Ὁ δ' ἀλη- 5
θὴς καὶ ἁπλοῦς, ὃν καλοῦσιν αὐθέκαστον, μέσος τοῦ εἴρωνος
καὶ ἀλαζόνος· ὁ μὲν γὰρ ἐπὶ τὰ χείρω καθ' αὑτοῦ ψευδό-
μενος μὴ ἀγνοῶν εἴρων, ὁ δ' ἐπὶ τὰ βελτίω ἀλαζών, ὁ δ' ὡς
ἔχει, ἀληθὴς καὶ καθ' Ὅμηρον πεπνυμένος· καὶ ὅλως ὁ μὲν
φιλαλήθης, ὁ δὲ φιλοψευδής. Ἔστι δὲ καὶ ἡ εὐτραπελία 6
μεσότης, καὶ ὁ εὐτράπελος μέσος τοῦ ἀγροίκου καὶ δυστρα-
πέλου καὶ τοῦ βωμολόχου. Ὥσπερ γὰρ [m] περὶ τροφὴν ὁ
σικχὸς τοῦ παμφάγου διαφέρει τῷ ὁ μὲν μηθὲν ἢ ὀλίγα
καὶ χαλεπῶς προσίεσθαι, ὁ δὲ πάντα εὐχερῶς, οὕτω καὶ ὁ
ἄγροικος ἔχει πρὸς τὸν φορτικὸν καὶ βωμολόχον· ὁ μὲν
γὰρ οὐθὲν γελοῖον ἀλλὰ χαλεπῶς [n] προσίεται, ὁ δὲ πάντα
εὐχερῶς καὶ ἡδέως. Δεῖ δ' οὐδέτερον, ἀλλὰ τὰ μὲν τὰ δὲ 7
μή, καὶ [o] κατὰ λόγον· οὗτος δ' εὐτράπελος. Ἡ δ' ἀπό-
δειξις ἡ αὐτή· ἥ τε γὰρ εὐτραπελία ἡ τοιαύτη, καὶ μὴ ἣν
μεταφέροντες λέγομεν, ἐπιεικεστάτη ἕξις, καὶ ἡ μεσότης
ἐπαινετή, τὰ δ' ἄκρα ψεκτά. Οὔσης δὲ διττῆς τῆς εὐτρα- 8
πελίας (ἡ μὲν γὰρ ἐν τῷ χαίρειν ἐστὶ τῷ γελοίῳ καὶ [p] τῷ
εἰς αὑτόν, ἐὰν ᾖ τοιονδί, ὧν ἓν καὶ τὸ σκῶμμά ἐστιν, ἡ δ' ἐν
τῷ δύνασθαι τοιαῦτα πορίζεσθαι), ἕτεραι μέν εἰσιν ἀλλήλων,
[q] ἀμφότεραι μέντοι μεσότητες. Καὶ γὰρ τὸν δυνάμενον 9
τοιαῦτα πορίζεσθαι ἐφ' ὅσοις ἡσθήσεται εὖ κρίνων, κἂν εἰς
αὐτὸν ᾖ τὸ γελοῖον, μέσος ἔσται τοῦ φορτικοῦ καὶ τοῦ ψυ-
χροῦ. Ὁ δ' ὅρος οὗτος βελτίων ἢ τὸ λυπηρὸν εἶναι τὸ
λεχθὲν τῷ σκωπτομένῳ ὄντι ὁποιῳοῦν· μᾶλλον γὰρ δεῖ τῷ
ἐν μεσότητι ὄντι ἀρέσκειν· οὗτος γὰρ κρίνει εὖ. Πᾶσαι δ' 10

[l] ἀρεσκίας Pb. [m] περὶ Sylburgius: codices παρά. [n] προσίεσθαι Mb. [o] κατὰ τὸν λόγον Pb. [p] τῷ] τὸ Mb. [q] ἀμφότεροι μέντοι μεσότης Pb.

αὗται αἱ μεσότητες ἐπαινεταὶ μέν, οὐκ εἰσὶ δ' ἀρεταί, οὐδ'
[r] αἱ ἐναντίαι κακίαι· ἄνευ προαιρέσεως γάρ. Ταῦτα δὲ πάντ'
ἐστὶν ἐν ταῖς τῶν παθημάτων διαιρέσεσιν· ἕκαστον γὰρ αὐ-
τῶν πάθος τί ἐστιν. Διὰ δὲ τὸ φυσικὰ εἶναι εἰς τὰς φυσι-
κὰς συμβάλλεται ἀρετάς· ἔστι γάρ, ὥσπερ λεχθήσεται ἐν
τοῖς ὕστερον, ἑκάστη πως ἀρετή, καὶ φυσικαὶ ἄλλως μετὰ
11 φρονήσεως. Ὁ μὲν οὖν φθόνος εἰς ἀδικίαν συμβάλλεται
(πρὸς [s] ἄλλον γὰρ αἱ πράξεις αἱ ἀπ' αὐτοῦ) καὶ ἡ νέμεσις
εἰς δικαιοσύνην, ἡ αἰδὼς εἰς σωφροσύνην, [t] διὸ καὶ ὁρίζονται
ἐν τῷ γένει τούτῳ τὴν σωφροσύνην. Ὁ δ' ἀληθὴς καὶ ψευ-
12 δὴς ὁ μὲν ἔμφρων, ὁ δ' ἄφρων. Ἔστι δ' ἐναντιώτερον [v] τοῖς
ἄκροις τὸ μέσον ἢ ἐκεῖνα ἀλλήλοις, διότι τὸ μὲν μετ' οὐδε-
τέρου γίνεται αὐτῶν, τὰ δὲ πολλάκις μετ' ἀλλήλων καὶ εἰσὶν
ἐνίοτε οἱ αὐτοὶ θρασύδειλοι, καὶ τὰ μὲν ἄσωτοι τὰ δὲ ἀνε-
λεύθεροι, καὶ ὅλως ἀνώμαλοι κακῶς. Ὅταν μὲν γὰρ καλῶς
ἀνώμαλοι [w] ὦσιν, [x] μέσοι γίνονται· ἐν τῷ μέσῳ γάρ ἐστί
13 πως τὰ ἄκρα. Αἱ δ' ἐναντιώσεις οὐ δοκοῦσιν ὑπάρχειν τοῖς
ἄκροις πρὸς τὸ μέσον ὁμοίως ἀμφότεραι, ἀλλ' ὁτὲ μὲν καθ'
ὑπερβολὴν ὁτὲ δὲ κατ' ἔλλειψιν. Αἴτια δὲ τά τε πρῶτα
ῥηθέντα δύο, ὀλιγότης τε, [y] οἷον τῶν πρὸς τὰ ἡδέα ἀναισθή-
των, καὶ ὅτι ἐφ' ὃ ἁμαρτάνομεν, μᾶλλον τοῦτο [z] ἐναντιώτε-
14 ρον εἶναι δοκεῖ. Τὸ δὲ τρίτον, ὅτι τὸ ὁμοιότερον ἧττον
[a] ἐναντίον φαίνεται, οἷον πέπονθε τὸ [b] θάρσος πρὸς τὸ θρά-
σος καὶ [c] ἀσωτία πρὸς ἐλευθεριότητα. Περὶ μὲν οὖν τῶν
ἄλλων ἀρετῶν τῶν ἐπαινετῶν εἴρηται σχεδόν, [d] περὶ δὲ δι-
καιοσύνης ἤδη λεκτέον.

[r] αἱ alterum om. M^b.P^b. [s] γὰρ ἄλλον M^b. [t] διὸ—σωφροσύνην om. M^b. [v] τοῖς] ἐν τοῖς P^b. [w] εἰσὶν P^b. et pr. M^b. [x] οἱ μέσοι M^b.P^b. [y] οἷον] οἷον ἠλιθιότης γρ. P^b. [z] ἐναντιώτατον M^b. [a] ἐναντιώτερον M^b. [b] θράσος πρὸς τὸ θάρσος P^b. [c] ἀσωτεία M^b.P^b. [d] περὶ—λεκτέον om. P^b. post λεκτέον Q.M^b. σημείωσαι ὅτι τὸ δ καὶ ε καὶ ϛ τῶν Εὐδημίων ἠθικῶν ἐνταῦθα παρεῖνται διὰ τὸ τὸ μὲν δ τῷ ε τῶν Νικομαχείων, τὸ δὲ ε τῷ ζ, τὸ δὲ ϛ τῷ η τῶν Νικομαχείων ἐν πᾶσι καὶ κατὰ λέξιν ὅμοια εἶναι. P^b. et Palatinus 165 eorum librorum sola ponunt principia,

ἠθικῶν εὐδημίων δ: Περὶ δὲ δικαιοσύνης καὶ ἀδικίας σκεπτέον·.·

[e]Η.

Περὶ φιλίας, τί ἐστι καὶ ποῖόν τι, καὶ τίς ὁ φίλος, καὶ
πότερον μοναχῶς λέγεται [f]ἡ φιλία ἢ πλεοναχῶς, καὶ εἰ
πλεοναχῶς, πόσα ἐστίν, ἔτι δὲ πῶς χρηστέον τῷ φίλῳ καὶ
τί τὸ δίκαιον τὸ φιλικόν, ἐπισκεπτέον οὐθενὸς ἧττον τῶν
περὶ τὰ ἤθη καλῶν καὶ αἱρετῶν. Τῆς τε γὰρ πολιτικῆς 2
ἔργον εἶναι δοκεῖ μάλιστα ποιῆσαι φιλίαν, καὶ τὴν ἀρετὴν
διὰ τοῦτό φασιν εἶναι χρήσιμον· οὐ γὰρ ἐνδέχεσθαι φίλους
ἑαυτοῖς εἶναι τοὺς ἀδικουμένους ὑπ᾿ ἀλλήλων. Ἔτι τὸ δί- 3
καιον καὶ τὸ ἄδικον περὶ τοὺς φίλους εἶναι μάλιστα πάντες
φαμέν, καὶ ὁ αὐτὸς δοκεῖ ἀνὴρ εἶναι καὶ ἀγαθὸς καὶ φίλος,
καὶ φιλία ἠθική τις εἶναι ἕξις, καὶ ἐάν τις βούληται ποιῆσαι
ὥστε μὴ ἀδικεῖν, [g]ἀλλ᾿ εἰς φίλους ποιῆσαι· οἱ γὰρ ἀληθινοὶ
φίλοι οὐκ ἀδικοῦσιν. Ἀλλὰ μὴν καὶ ἐὰν δίκαιοι ὦσιν, οὐκ 4
ἀδικήσουσιν· ἢ ταὐτὸν ἄρα ἢ ἐγγύς τι ἡ δικαιοσύνη καὶ ἡ
φιλία. Πρὸς δὲ τούτοις τῶν μεγίστων ἀγαθῶν τὸν φίλον
[h]εἶναι ὑπολαμβάνομεν, τὴν δὲ ἀφιλίαν καὶ τὴν ἐρημίαν δει-
νότατον, ὅτι ὁ βίος ἅπας καὶ ἡ ἑκούσιος ὁμιλία μετὰ τούτων·
μετ᾿ οἰκείων γὰρ ἢ μετὰ συγγενῶν ἢ μεθ᾿ [i]ἑταίρων συνδιη-
μερεύομεν, ἢ τέκνων ἢ γονέων ἢ γυναικός. Καὶ τὰ ἴδια δί- 5
καια τὰ πρὸς τοὺς φίλους ἐστὶν ἐφ᾿ ἡμῖν μόνον, τὰ δὲ πρὸς
τοὺς ἄλλους νενομοθέτηται καὶ οὐκ ἐφ᾿ ἡμῖν. Ἀπορεῖται δὲ
πολλὰ περὶ τῆς φιλίας, πρῶτον μὲν ὡς οἱ ἔξωθεν περιλαμ-
βάνοντες καὶ ἐπὶ πλέον λέγοντες· δοκεῖ γὰρ τοῖς μὲν τὸ
ὅμοιον τῷ ὁμοίῳ εἶναι φίλον, ὅθεν εἴρηται

ὡς αἰεὶ τὸν ὅμοιον ἄγει θεὸς ὡς τὸν ὅμοιον·

καὶ γὰρ "κολοιὸς παρὰ κολοιόν·"

ἔγνω δὲ φώρ τε φῶρα καὶ λύκος λύκον.

ἠθικῶν εὐδημίων ε: Ἐπείδε τυγχάνομεν πρότερον εἰρηκότες·.·
ἠθικῶν εὐδημίων ζ: Μετὰ δὲ ταῦτα λεκτέον ἄλλην ποιησαμένους ἀρχήν·.·
Z. quarti indicem habet et litteram unam, Π, deinde post versus duodecim vacuos *ἀριστοτέλους ἠθικῶν εὐδημίων η.*

[e] ζ M^b, qui cum Q: *ἐν τούτῳ τῷ βιβλίῳ διαλαμβάνει ἃ ἐν τῷ θ καὶ ι τῶν νικομαχείων, ἄλλοις μέντοι ῥήμασι καὶ παρηλλαγμένως κατά γε τὴν λέξιν.* [f] *ἡ φιλία* om. P^b. [g] *ἀλλ᾿ εἰς*] nonne *ἀλλήλους*? [h] *εἶναι* om. P^b. [i] *ἑτέρων* P^b.

6 Οἱ δὲ φυσιολόγοι καὶ τὴν ὅλην φύσιν διακοσμοῦσιν ἀρχὴν λαβόντες τὸ [k] τὸ ὅμοιον ἰέναι πρὸς τὸ ὅμοιον, διὸ Ἐμπεδοκλῆς καὶ τὴν κύν᾽ ἔφη καθῆσθαι ἐπὶ τῆς κεραμῖδος διὰ τὸ ἔχειν πλεῖστον ὅμοιον. Οἱ μὲν [l] οὖν οὕτω [m] τὸν φίλον λέγουσιν, οἱ δὲ τὸ ἐναντίον τῷ ἐναντίῳ φασὶν εἶναι φίλον.
7 Τὸ μὲν γὰρ [n] ἐρώμενον καὶ ἐπιθυμητὸν πᾶσιν εἶναι φίλον, ἐπιθυμεῖ δὲ οὐ τὸ ξηρὸν τοῦ ξηροῦ, [o] ἀλλ᾽ ὑγροῦ, ὅθεν εἴρηται

ἐρᾷ [p] μὲν ὄμβρου γαῖα.

Καὶ τὸ

μεταβολὴ [q] πάντων γλυκύ·

ἡ δὲ μεταβολὴ εἰς τοὐναντίον. Τὸ δ᾽ ὅμοιον [r] ἐχθρὸν τῷ ὁμοίῳ· καὶ γὰρ

κεραμεὺς κεραμεῖ κοτέει,

8 καὶ τὰ ἀπὸ τῶν αὐτῶν τρεφόμενα πολέμια ἀλλήλοις ζῷα. Αὗται μὲν οὖν αἱ ὑπολήψεις τοσοῦτον διεστᾶσιν. Αἱ μὲν γὰρ τὸ ὅμοιον φίλον, τὸ δ᾽ ἐναντίον πολέμιον·

τῷ πλέονι δ᾽ ἀεὶ πολέμιον καθίσταται
τοὔλασσον, ἔχθρας θ᾽ [s] ἡμέρας κατάρχεται.

9 Ἔτι δὲ καὶ οἱ τόποι κεχωρισμένοι τῶν ἐναντίων, ἡ δὲ φιλία δοκεῖ συνάγειν. Οἱ δὲ [t] τὰ ἐναντία φίλα· καὶ Ἡράκλειτος ἐπιτιμᾷ τῷ ποιήσαντι

ὡς ἔρις ἔκ τε θεῶν καὶ ἀνθρώπων ἀπόλοιτο·

οὐ γὰρ ἂν εἶναι ἁρμονίαν μὴ ὄντος ὀξέος καὶ βαρέος, οὐδὲ
10 τὰ ζῷα ἄνευ θήλεος καὶ ἄρρενος ἐναντίων ὄντων. Δύο μὲν αὗται δόξαι περὶ φιλίας εἰσί, λίαν τε καθόλου κεχωρισμέναι τοσοῦτον, ἄλλαι δὲ ἤδη [v] ἐγγυτέρω καὶ οἰκεῖαι τῶν φαινομένων. Τοῖς μὲν γὰρ οὐκ ἐνδέχεσθαι δοκεῖ τοὺς φαύλους εἶναι φίλους, ἀλλὰ μόνον τοὺς ἀγαθούς· τοῖς δ᾽ ἄτοπον εἰ μὴ φιλοῦσιν αἱ μητέρες τὰ τέκνα. Φαίνεται δὲ καὶ ἐν τοῖς θηρίοις ἐνοῦσα φιλία· προαποθνήσκειν οὖν αἱροῦνται τῶν

[k] τὸ alterum om. Pb. [l] οὖν om. Pb. [m] τὸν] τὸ Pb. [n] ἐρωμένους Mb. [o] ἀλλὰ τοῦ ὑγροῦ Mb. [p] μὲν] μὲν οὖν Pb. [q] πάντων γὰρ γλυκύ Pb. [r] ἐχθρὸν] ἔχει ἐχθρὸν Mb. [s] ἡμέρα] ἡμέρας Pb. [t] τὰ om. Mb.Pb. [v] ἐγγύτεραι Mb.

τέκνων. Τοῖς δὲ τὸ χρήσιμον δοκεῖ φίλον εἶναι μόνον. Ση- 11
μεῖον δ᾽ ὅτι καὶ διώκουσι ταῦτα πάντες, τὰ δὲ ἄχρηστα καὶ
αἱ τοιαῦται [w]τῶν ἀποβάλλουσιν, ὥσπερ Σωκράτης ὁ γέρων
ἔλεγε τὸν πτύελον καὶ τὰς τρίχας καὶ τοὺς ὄνυχας παρα-
βάλλων, καὶ τὰ μόρια ὅτι ῥιπτοῦμεν τὰ ἄχρηστα, καὶ τέλος
τὸ σῶμα, ὅταν ἀποθάνῃ· ἄχρηστος γὰρ ὁ νεκρός. Οἷς δὲ 12
χρήσιμον, φυλάττουσιν, ὥσπερ ἐν Αἰγύπτῳ. Ταῦτα [x]πάντα
δοκεῖ μὲν ὑπεναντία ἀλλήλοις εἶναι. Τό τε γὰρ ἄχρηστον
τῷ ὁμοίῳ, καὶ ἐναντιότης ὁμοιότητος ἀπέχει πλεῖστον, καὶ
τὸ ἐναντίον ἀχρηστότατον τῷ ἐναντίῳ· φθαρτικὸν γὰρ τοῦ
ἐναντίου τὸ ἐναντίον. Ἔτι δοκεῖ τοῖς μὲν ῥᾴδιον τὸ κτή- 13
σασθαι φίλον, τοῖς δὲ σπανιώτατον γνῶναι, καὶ οὐκ ἐνδέ-
χεσθαι ἄνευ εὐτυχίας· τοῖς γὰρ εὖ πράττουσι βούλονται
πάντες δοκεῖν φίλοι εἶναι. Οἱ δ᾽ οὐδὲ τοῖς [y]συνδιαμένουσιν
ἐν ταῖς ἀτυχίαις ἀξιοῦσι πιστεύειν, ὡς ἐξαπατῶντας καὶ
προσποιουμένους, ἵνα κτήσωνται διὰ τῆς τῶν ἀτυχούντων
ὁμιλίας πάλιν εὐτυχούντων φιλίαν.

Ληπτέος δὴ [z]τρόπος ὅστις ἡμῖν ἅμα τά τε δοκοῦντα περὶ 2
τούτων μάλιστα ἀποδώσει, καὶ τὰς ἀπορίας λύσει καὶ τὰς
ἐναντιώσεις. Τοῦτο δ᾽ ἔσται, ἐὰν εὐλόγως φαίνηται τὰ ἐναν-
τία δοκοῦντα· μάλιστα γὰρ ὁμολογούμενος ὁ τοιοῦτος ἔσται
λόγος τοῖς φαινομένοις. Συμβαίνει δὲ μένειν τὰς ἐναντιώ-
σεις, ἐὰν ἔστι [a]μὲν ὡς ἀληθὲς ᾖ τὸ λεγόμενον, ἔστι δ᾽ ὡς οὔ.
Ἔχει δ᾽ ἀπορίαν καὶ πότερον τὸ ἡδὺ ἢ τὸ ἀγαθόν ἐστι τὸ 2
φιλούμενον. Εἰ μὲν γὰρ φιλούμενον ἐπιθυμοῦμεν, καὶ μά-
λιστα ὁ ἔρως τοιοῦτον

(οὐδεὶς γὰρ ἐραστὴς ὅστις οὐκ ἀεὶ φιλεῖ),

ἡ δ᾽ ἐπιθυμία τοῦ ἡδέος, ταύτῃ μὲν τὸ φιλούμενον τὸ ἡδύ,
εἰ δὲ ὃ βουλόμεθα, τὸ ἀγαθόν· ἔστι δ᾽ ἕτερον τὸ ἡδὺ καὶ τὸ
ἀγαθόν. Περὶ τούτων καὶ τῶν ἄλλων τῶν συγγενῶν τού- 3
τοις πειρατέον διορίσαι, λαβοῦσιν ἀρχὴν τήνδε. Τὸ γὰρ

[w] post τῶν Mb.Pb. litteris locum quinque vel sex. [x] πάντα—ἄχρηστον om. Mb. [y] διαμένουσιν Mb. [z] τρόπος] λοιπὸς Mb.Pb. [a] μὲν codicibus deest.

ὀρεκτὸν καὶ βουλητὸν ἢ τὸ ἀγαθὸν ἢ τὸ φαινόμενον ἀγαθόν.
Διὸ καὶ τὸ ἡδὺ ὀρεκτόν· φαινόμενον γάρ τι ἀγαθόν. Τοῖς
μὲν γὰρ δοκεῖ, τοῖς δὲ φαίνεται κἂν μὴ δοκῇ· οὐ γὰρ ἐν
4 ταὐτῷ τῆς ψυχῆς ἡ φαντασία καὶ ἡ δόξα. Ὅτι μέντοι
φίλον καὶ τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ ἡδύ, δῆλον. Τούτου δὲ διω-
ρισμένου ληπτέον ὑπόθεσιν ἑτέραν. Τῶν γὰρ ἀγαθῶν τὰ
μὲν ἁπλῶς ἐστὶν ἀγαθά, τὰ δὲ τινί, ἁπλῶς δ' οὔ. Καὶ τὰ
[b] αὐτὰ ἁπλῶς ἀγαθὰ καὶ ἁπλῶς ἡδέα. Τὰ [c] μὲν γὰρ τῷ
ὑγιαίνοντί φαμεν σώματι συμφέροντα ἁπλῶς εἶναι σώματι
ἀγαθά, τὰ δὲ τῷ κάμνοντι [d] οὔ, οἷον φαρμακείας καὶ τομάς.
5 Ὁμοίως δὲ καὶ ἡδέα ἁπλῶς σώματι τὰ τῷ ὑγιαίνοντι καὶ
ὁλοκλήρῳ, οἷον τὸ ἐν τῷ φωτὶ ὁρᾶν [e] καὶ οὐ τὸ ἐν τῷ [f] σκό-
τει· καίτοι τῷ ὀφθαλμιῶντι ἐναντίως. Καὶ οἶνος ἡδίων οὐχ
ὁ τῷ διεφθαρμένῳ τὴν γλῶτταν ὑπὸ οἰνοφλυγίας, ἐπεὶ οὔτ'
6 ὄξος παρεγχέουσιν, ἀλλὰ τῇ [g] ἀδιαφθόρῳ αἰσθήσει. Ὁμοίως
δὲ καὶ ἐπὶ ψυχῆς, καὶ οὐχ ἃ τοῖς παιδίοις καὶ τοῖς θηρίοις,
ἀλλὰ τοῖς καθεστῶσιν· ἀμφοτέρων γοῦν μεμνημένοι ταῦθ'
αἱρούμεθα. Ὡς δ' ἔχει παιδίον καὶ θηρίον πρὸς [h] ἄνθρωπον
καθεστῶτα, οὕτως ἔχει ὁ φαῦλος καὶ ἄφρων πρὸς τὸν ἐπιεικῆ
καὶ φρόνιμον. Τούτοις δὲ ἡδέα τὰ κατὰ τὰς ἕξεις· ταῦτα δ'
7 ἐστὶ τὰ ἀγαθὰ καὶ τὰ καλά. Ἐπεὶ οὖν τὰ ἀγαθὰ πλεονα-
χῶς (τὸ μὲν γὰρ τῷ τοιόνδ' εἶναι λέγομεν ἀγαθόν, τὸ δὲ τῷ
ὠφέλιμον καὶ χρήσιμον, [i] ἐπειδὴ τὸ ἡδὺ τὸ μὲν ἁπλῶς καὶ
ἀγαθὸν ἁπλῶς, τὸ δὲ τινί, ἢ φαινόμενον ἀγαθόν, ὥσπερ καὶ
ἐπὶ τῶν ἀψύχων), δι' ἕκαστον τούτων ἐνδέχεται ἡμᾶς αἱρεῖ-
σθαί τι καὶ φιλεῖν, ὥσπερ καὶ ἄνθρωπον· τὸν μὲν γὰρ
τοιόνδε καὶ δι' ἀρετήν, τὸν δ' ὅτι ὠφέλιμος καὶ χρήσιμος,
8 τὸν δ' ὅτι ἡδὺς καὶ δι' ἡδονήν. Φίλος δὴ γίνεται ὅταν φιλού-
μενος ἀντιφιλῇ, καὶ τοῦτο μὴ [k] λανθάνῃ πως αὐτούς. Ἀνάγκη
ἄρα τρία φιλίας [l] εἴδη εἶναι, καὶ μήτε καθ' ἓν ἁπάσας μήθ'

[b] αὐτῷ P^b. [c] μὲν om. M^b. [d] οὔ om. P^b. [e] καὶ om. P^b. [f] σκό (τ superscript) P^b, ut nescias σκότειne velit an σκότῳ. [g] διαφόρῳ M^b. [h] ἄνθρωπον καὶ καθεστῶτα P^b. [i] ἐπεὶ M^b, ἐπείδε P^b. [k] λανθάνειν M^b. [l] εἴδη om. P^b.

ὡς εἴδη ἑνὸς γένους μήτε πάμπαν λέγεσθαι ὁμωνύμως. Πρὸς
μίαν γάρ τινα λέγονται καὶ πρώτην, ὥσπερ τὸ ἰατρικόν.
Καὶ ψυχὴν ἰατρικὴν καὶ σῶμα λέγομεν καὶ ὄργανον καὶ
ἔργον, ἀλλὰ κυρίως τὸ πρῶτον. Πρῶτον δ' οὗ λόγος ἐν ἡμῖν 9
ὑπάρχει. Οἷον ὄργανον ἰατρικόν, ᾧ ἂν ὁ ἰατρὸς χρήσαιτο·
ἐν δὲ τῷ τοῦ ἰατροῦ λόγῳ οὐκ ἔστιν ὁ τοῦ ὀργάνου. Ζητεῖ-
ται μὲν οὖν πανταχοῦ τὸ πρῶτον. Διὰ δὲ τὸ καθόλου εἶναι
[m] τὸ πρῶτον, λαμβάνουσι καὶ πρῶτον καθόλου· τοῦτο δ'
ἐστὶ ψεῦδος. Ὥστε καὶ περὶ τῆς φιλίας οὐ δύνανται πάντ' 10
ἀποδιδόναι τὰ φαινόμενα· οὐ γὰρ ἐφαρμόττοντος ἑνὸς λό-
γου οὐκ οἴονται ἄλλας φιλίας εἶναι. Αἱ δ' εἰσὶ μέν, ἀλλ'
οὐχ ὁμοίως εἰσίν. [n] Οἱ δ' ὅταν ἡ πρώτη μὴ ἐφαρμόττῃ, ὡς
[o] οὖσαν καθόλου ἄν, εἴπερ ἦν πρώτη, οὐδ' εἶναι φιλίας τὰς
ἄλλας φασίν. Ἔστι δὲ πολλὰ εἴδη φιλίας. Τῶν γὰρ ῥη- 11
θέντων ἦν [p] ἤδη, ἐπειδὴ διώρισται τριχῶς λέγεσθαι τὴν φι-
λίαν. Ἡ μὲν γὰρ διώρισται δι' ἀρετήν, ἡ δὲ διὰ τὸ χρήσι-
μον, ἡ δὲ διὰ τὸ ἡδύ. Τούτων ἡ μὲν διὰ τὸ χρήσιμόν ἐστιν
ἡ [q] τῶν πλείστων φιλία· διὰ γὰρ τὸ [r] χρήσιμοι εἶναι φιλοῦ-
σιν ἀλλήλους, [s] καὶ μέχρι τούτου, ὥσπερ ἡ παροιμία

Γλαῦκ' ἐπίκουρος ἀνὴρ τὸν [t] σὸν φίλον ἔσκε μάχηται,

καὶ

οὐκέτι γιγνώσκουσιν [v] Ἀθηναῖοι Μεγαρῆας.

Ἡ δὲ δι' ἡδονὴν τῶν νέων· τούτου γὰρ αἴσθησιν ἔχουσιν. 12
Διὸ εὐμετάβολος φιλία ἡ τῶν νέων· μεταβαλλόντων γὰρ τὰ
ἤθη κατὰ τὰς ἡλικίας μεταβάλλει καὶ τὸ ἡδύ. Ἡ δὲ κατ'
ἀρετὴν τῶν βελτίστων. Φανερὸν δ' ἐκ τούτων ὅτι ἡ πρώτη
φιλία, ἡ τῶν ἀγαθῶν, ἐστὶν ἀντιφιλία καὶ ἀντιπροαίρεσις
πρὸς ἀλλήλους. Φίλον μὲν γὰρ τὸ φιλούμενον τῷ φιλοῦντι, 13
φίλος δὲ τῷ φιλουμένῳ καὶ ἀντιφιλῶν. Αὕτη μὲν οὖν ἐν
ἀνθρώποις μόνον ὑπάρχει φιλία· μόνον γὰρ αἰσθάνεται προ-
αιρέσεως. Αἱ δ' ἄλλαι καὶ ἐν τοῖς θηρίοις, καὶ τὸ χρήσιμον

[m] τὸ post εἶναι om. P^b. [n] αἱ codices. [o] οὖσα P^b. [p] ἤδη] εἴδη P^b. [q] τῶν] διὰ τῶν M^b.P^b. [r] χρήσιμον M^b.P^b. [s] καὶ om. M^b. [t] σὸν] σοφὸν M^b.P^b. [v] ἀθῆναι M^b, ἀληθῆναι P^b.

ἐπὶ μικρόν τι φαίνεται ἐνυπάρχον, καὶ πρὸς [w] ἄνθρωπον τοῖς
ἡμέροις καὶ πρὸς [x] ἄλληλα, οἷον τὸν τροχίλον φησὶν Ἡρό-
δοτος τῷ κροκοδείλῳ, καὶ ὡς οἱ μάντεις τὰς συνεδρείας καὶ
14 διεδρείας λέγουσιν. Καὶ οἱ φαῦλοι ἂν εἶεν φίλοι ἀλλήλοις
καὶ διὰ τὸ χρήσιμον καὶ διὰ τὸ ἡδύ. [y] Οἱ δ' ὅτι ἡ πρώτη
οὐχ ὑπάρχει αὐτοῖς, οὔ φασι φίλους εἶναι· ἀδικήσει γὰρ ὅ
γε φαῦλος τὸν φαῦλον, οἱ δ' ἀδικούμενοι οὐ φιλοῦσι σφᾶς
15 αὐτούς. [z] Οἱ δὲ φιλοῦσι μέν, ἀλλ' οὐ τὴν πρώτην φιλίαν,
ἐπεὶ τάς γε ἑτέρας οὐθεὶς κωλύει· δι' ἡδονὴν γὰρ ὑπονοοῦσιν
ἀλλήλους βλαπτόμενοι, ὡς ἂν ὦσιν ἀκρατεῖς. Οὐ δοκοῦσι δ'
[a] οὐδ' οἱ δι' ἡδονὴν φιλοῦντες ἀλλήλους φίλοι εἶναι, ὅταν κατ'
ἀκρίβειαν ζητῶσιν, ὅτι οὐχ ἡ πρώτη· ἐκείνη μὲν γὰρ βέ-
16 βαιος, αὕτη δὲ ἀβέβαιος. Ἡ δ' ἐστὶ μέν, ὥσπερ εἴρηται,
φιλία, οὐκ ἐκείνη δέ, ἀλλ' ἀπ' ἐκείνης. Τὸ μὲν οὖν ἐκείνως
μόνον λέγειν τὸν φίλον βιάζεσθαι τὰ φαινόμενά ἐστι, καὶ
παράδοξα λέγειν ἀναγκαῖον· καθ' ἕνα δὲ λόγον [b] πάσας δυ-
νατόν. Λείπεται τοίνυν οὕτως, ὅτι ἔστι μὲν ὡς μόνη [c] ἡ
πρώτη φιλία, ἔστι δ' ὡς πᾶσαι, οὔτε ὡς ὁμώνυμοι καὶ ὡς
ἔτυχεν ἔχουσαι πρὸς [d] αὑτάς, οὔτε καθ' ἓν εἶδος, ἀλλὰ μᾶλ-
17 λον πρὸς ἕν. Ἐπεὶ δ' ἁπλῶς ἀγαθὸν καὶ ἁπλῶς ἡδὺ τὸ
αὐτὸ καὶ ἅμα, ἂν μή τις ἐμποδίζῃ, [e] ὁ δ' ἀληθινὸς φίλος καὶ
ἁπλῶς ὁ πρῶτός ἐστιν, ἔστι δὲ τοιοῦτος ὁ [f] δι' αὐτὸν αὐτὸς
18 αἱρετός. Ἀνάγκη δ' εἶναι τοιοῦτον· ὡς γὰρ βούλεταί τις
δι' αὐτὸν εἶναι τἀγαθά, ἀνάγκη καὶ αὐτὸν αἱρεῖσθαι εἶναι.
Ὁ δ' ἀληθινὸς φίλος καὶ ἡδύς ἐστιν ἁπλῶς. Διὸ δοκεῖ καὶ
[g] ὁ ὁπωσοῦν φίλος ἡδύς. Ἔτι δὲ διοριστέον περὶ τούτου
19 μᾶλλον ἔχει ἐπίστασιν. Πότερον γὰρ τὸ αὑτῷ ἀγαθὸν ἢ
τὸ ἁπλῶς ἀγαθὸν φίλον; Καὶ πότερον τὸ κατ' ἐνέργειαν
φιλεῖν μεθ' ἡδονῆς, ὥστε καὶ τὸ φιλητὸν ἡδύ, ἢ οὔ; Ἄμφω
γὰρ εἰς ταὐτὸ συνακτέον· τά τε γὰρ μὴ ἁπλῶς ἀγαθὰ ἀλλὰ

[w] ἀνθρώπων Mb. [x] ἄλλα codices. [y] οἱ] οὐ Mb. [z] οἱ δὲ] οὐδ' οὐ Mb.Pb. [a] οὐδ' οἱ] οὐ Mb. [b] πᾶσαι Pb. [c] ἡ om. codices. [d] ἑαυτάς Pb. [e] ὁ δ'] οὐδ' pr. Mb. [f] δι' αὐτὸν αὐτὸν αἱρετός Pb. [g] ὁ om. Mb.

κακὰ ἁπλῶς τύχῃ φευκτά, καὶ τὸ μὴ αὐτῷ ἀγαθὸν οὐθὲν
πρὸς αὐτόν, ἀλλὰ τοῦτ' ἐστὶν ὃ ζητεῖται, τὰ ἁπλῶς ἀγαθὰ
[h] οὕτως εἶναι ἀγαθά. Ἔστι γὰρ αἱρετὸν μὲν τὸ ἁπλῶς 20
ἀγαθόν, αὐτῷ δὲ τὸ αὐτῷ ἀγαθόν· ἃ δεῖ συμφωνῆσαι. Καὶ
[i] τοῦτο ἡ ἀρετὴ ποιεῖ· καὶ ἡ πολιτικὴ ἐπὶ τούτῳ, ὅπως οἷς
μήπω ἐστὶ γένηται. Εὐθέτως δὲ [k] καὶ πρὸ ὁδοῦ ἄνθρωπος
ὤν· φύσει γὰρ αὐτῷ ἀγαθὰ τὰ ἁπλῶς ἀγαθά. Ὁμοίως δὲ
καὶ ἀνὴρ ἀντὶ γυναικὸς καὶ ἀφυὴς εὐφυοῦς. Διὰ τοῦ ἡδέος 21
δὲ ἡ ὁδός· ἀνάγκη εἶναι τὰ καλὰ ἡδέα. Ὅταν δὲ τοῦτο
διαφωνῇ, οὔπω σπουδαῖον τελέως· ἐνδέχεται γὰρ ἐγγενέσθαι
ἀκρασίαν· [l] τὸ γὰρ διαφωνεῖν τἀγαθὸν τῷ ἡδεῖ ἐν τοῖς πά-
θεσιν ἀκρασία ἐστίν. Ὥστ' ἐπειδὴ ἡ πρώτη φιλία κατ'
ἀρετήν, ἔσονται καὶ αὐτοὶ ἁπλῶς ἀγαθοί. Τοῦτο δ' οὐχ 22
ὅτι χρήσιμοι, ἀλλ' ἄλλον τρόπον· διχῶς γὰρ ἔχει τὸ τῳδὶ
ἀγαθὸν καὶ ἁπλῶς ἀγαθόν. Καὶ ὁμοίως ὥσπερ ἐπὶ τοῦ
ὠφελίμου, καὶ ἐπὶ τῶν ἕξεων. Ἄλλο γὰρ τὸ ἁπλῶς ὠφέ-
λιμον καὶ τὸ καλόν· [m] τοιοῦτον γυμνάζεσθαι πρὸς τὸ φαρ-
μακεύεσθαι. Ὥστε καὶ ἡ ἕξις ἡ ἀνθρώπου ἀρετή. Ἔστω 23
γὰρ ὁ ἄνθρωπος τῶν φύσει σπουδαίων· ἡ γὰρ τοῦ φύσει
σπουδαίου ἀρετὴ ἁπλῶς ἀγαθόν, ἡ δὲ τοῦ μὴ ἐκείνῳ. Ὁ-
μοίως δὴ ἔχει καὶ τὸ ἡδύ. Ἐνταῦθα γὰρ ἐπιστατέον, καὶ
σκεπτέον πότερόν ἐστιν ἄνευ ἡδονῆς φιλία, καὶ τί διαφέρει,
καὶ ἐν ποτέρῳ ποτ' ἐστὶ τὸ φιλεῖν, [n] καὶ πότερον ὅτι ἀγα-
θός, κἂν [o] εἰ μὴ ἡδύς, ἀλλ' οὐ διὰ τοῦτο. Διχῶς δὴ λεγο- 24
μένου τοῦ φιλεῖν, πότερον ὅτι [p] ἀγαθὸν τὸ κατ' ἐνέργειαν
οὐκ ἄνευ ἡδονῆς φαίνεται. Δῆλον δ' ὅτι ὥσπερ ἐπὶ τῆς ἐπι-
στήμης αἱ πρόσφατοι θεωρίαι καὶ μαθήσεις αἰσθηταὶ μά-
λιστα τῷ εἴδει, οὕτω καὶ αἱ τῶν συνήθων [q] ἀναγνωρίσεις, καὶ
ὁ λόγος ὁ αὐτὸς ἐπ' ἀμφοῖν. Φύσει γοῦν τὸ ἁπλῶς ἀγαθὸν
ἡδὺ ἁπλῶς, καὶ οἷς ἀγαθόν, τούτοις ἡδύ. Διὸ εὐθὺς τὰ 25
ὅμοια ἀλλήλοις χαίρει, καὶ ἀνθρώπῳ ἥδιστον ἄνθρωπος.

[h] οὕτως] an αὐτῷ? [i] τοῦτο ἡ] τοῦτον codices. [k] καὶ om. P^b. [l] τῷ P^b. [m] τοιοῦτο M^b. [n] καὶ om. P^b. [o] εἰ] ἡ P^b. [p] ἀγαθὸς M^b.P^b. [q] γνωρίσεις P^b.

Ὥστ' ἐπεὶ καὶ [r] ἀτελῆ, δῆλον ὅτι καὶ [s] τελειωθέντα· ὁ δὲ σπουδαῖος τέλειος. Εἰ δὲ τὸ κατ' ἐνέργειαν φιλεῖν μεθ' ἡδονῆς [t] ἀντιπροαίρεσις τῆς ἀλλήλων γνωρίσεως, δῆλον ὅτι καὶ ὅλως ἡ φιλία [v] ἡ πρώτη ἀντιπροαίρεσις τῶν ἁπλῶς ἀγα-
26 θῶν καὶ ἡδέων, ὅτι ἀγαθὰ καὶ ἡδέα. Ἔστι δ' αὕτη ἡ φιλία ἕξις ἀφ' ἧς ἡ τοιαύτη προαίρεσις. Τὸ γὰρ ἔργον αὐτῆς ἐνέργεια, αὕτη δ' οὐκ ἔξω ἀλλ' ἐν αὐτῷ τῷ φιλοῦντι, δυνάμεως δὲ πάσης ἔξω· ἢ γὰρ ἐν ἑτέρῳ ἢ ἕτερον. Διὸ τὸ φι-
27 λεῖν χαίρειν, ἀλλ' οὐ τὸ φιλεῖσθαί ἐστιν. Τὸ μὲν γὰρ φιλεῖσθαι φιλητοῦ ἐνέργεια, τὸ δὲ καὶ φιλίας, καὶ τὸ μὲν ἐν ἐμψύχῳ, τὸ δὲ καὶ ἐν ἀψύχῳ· φιλεῖται γὰρ καὶ τὰ ἄψυχα. Ἐπεὶ δὲ τὸ φιλεῖν τὸ κατ' ἐνέργειαν τὸ φιλούμενον, ὅ ἐστι χρῆσθαι ᾗ φιλούμενον, ὁ δὲ φίλος φιλούμενον, καὶ φίλῳ ᾗ φίλος, ἀλλὰ μὴ ᾗ μουσικὸς ἢ [w] ἰατρός, ἡδονὴ τοίνυν ἡ ἀπ' αὐτοῦ, ᾗ αὐτός, αὕτη φιλική· αὐτὸν γὰρ φιλεῖ,
28 οὐχ ὅτι [x] ἄλλῳ. Ὥστ' ἂν μὴ χαίρῃ ᾗ ἀγαθός, οὐχ ἡ πρώτη φιλία. Οὐδὲ [y] δὴ ἐμποδίζειν οὐθὲν τῶν συμβεβηκότων μᾶλλον ἢ τὸ ἀγαθὸν εὐφραίνειν. [y] Τί γὰρ σφόδρα δυσώδης
29 λείπεται· ἀγαπᾶται γὰρ τὸ εὐνοεῖν, συζῇ δὲ μή. Αὕτη μὲν οὖν ἡ πρώτη φιλία, ἣ πάντες ὁμολογοῦσιν. Αἱ δ' ἄλλαι δι' αὐτὴν καὶ δοκοῦσι καὶ ἀμφισβητοῦνται. Βέβαιον γάρ τι δοκεῖ ἡ φιλία, μόνη δ' αὕτη βέβαιος. Τὸ γὰρ κεκριμένον βέβαιον, τὰ δὲ μὴ ταχὺ γινόμενα μηδὲ ῥᾳδίως οὐ ποιεῖ τὴν κρίσιν ὀρθήν. Οὐκ ἔστι δ' ἄνευ πίστεως φιλία
30 βέβαιος, ἡ δὲ πίστις οὐκ ἄνευ χρόνου. Δεῖ γὰρ πεῖραν λαβεῖν, ὥσπερ λέγει καὶ Θέογνις·

οὐ γὰρ ἂν εἰδείης ἀνδρὸς νόον οὐδὲ γυναικός,
πρὶν πειραθείης ὥσπερ ὑποζυγίου.

[z] Οὐδ' ἄνευ χρόνου φίλος. Ἀλλὰ βούλονται φίλοι, καὶ μά-
31 λιστα λανθάνει ἡ τοιαύτη ἕξις ὡς φιλία. Ὅταν γὰρ προθύμως ἔχωσι φίλοι εἶναι, διὰ τὸ πάνθ' ὑπηρετεῖν τὰ φιλικὰ

[r] ἀτελεῖ Mb. [s] τελεωθέντι Pb. [t] ἀντιπροαιρέσεως Mb. [v] ἡ ante πρώτη om. Mb. [w] ἰατρικός Pb. [x] ἄλλος Pb. [y] δὴ] δεῖ? et mox εἰ γὰρ σφόδρα δυσώδης,? [z] οὐκ Pb.

ἀλλήλοις, οἴονται [a] οὐ βούλεσθαι φίλοι ἀλλ' εἶναι φίλοι.
Τὸ δ' ὥσπερ ἐπὶ τῶν ἄλλων συμβαίνει καὶ ἐπὶ τῆς φιλίας·
οὐ γὰρ [b] εἰ βούλονται ὑγιαίνειν, ὑγιαίνουσιν, ὥστ' οὐδ' εἰ
φίλοι βούλονται, ἤδη καὶ φίλοι εἰσίν. Σημεῖον δέ· εὐδιά-
βλητοι γὰρ οἱ διακείμενοι ἄνευ πείρας τοῦτον τὸν τρόπον.
Περὶ ὧν μὲν γὰρ πεῖραν δεδώκασιν ἀλλήλοις, οὐκ [c] εὐδιάβλη- 32
τοι, περὶ ὧν δὲ μή, πεισθεῖεν ἂν ὅταν σύμβολα λέγωσιν οἱ
διαβάλλοντες. Ἅμα δὲ φανερὸν ὅτι οὐδ' ἐν τοῖς φαύλοις
αὕτη ἡ φιλία· ἄπιστος γὰρ ὁ φαῦλος καὶ κακοήθης πρὸς
πάντας· αὑτῷ γὰρ μετρεῖ τοὺς ἄλλους. Διὸ εὐεξαπατητό- 33
τεροί εἰσιν οἱ ἀγαθοί, ἂν μὴ διὰ πεῖραν ἀπιστῶσιν. Οἱ δὲ
φαῦλοι αἱροῦνται τὰ φύσει ἀγαθὰ ἀντὶ τοῦ φίλου, καὶ οὐθεὶς
φιλεῖ μᾶλλον ἄνθρωπον ἢ πράγματα. Ὥστ' οὐ φίλοι. Οὐ
γὰρ γίνεται οὕτω κοινὰ τὰ φίλων· [d] προσνέμεται γὰρ ὁ
φίλος τοῖς πράγμασιν, οὐ τὰ πράγματα τοῖς φίλοις. Οὐ 34
γίνεται [e] ἄρ' ἡ φιλία ἡ πρώτη ἐν πολλοῖς, ὅτι χαλεπὸν πολ-
λῶν πεῖραν λαβεῖν· ἑκάστῳ γὰρ ἂν δεῖ συζῆσαι. Οὐδὲ δὴ
αἱρετέον ὁμοίως περὶ ἱματίου καὶ φίλου. Καίτοι ἐν πᾶσι
δοκεῖ [f] τοῦ νοῦν ἔχοντος δυοῖν τὸ βέλτιον αἱρεῖσθαι· καὶ εἰ
μὲν τῷ χείρονι πάλαι ἐχρῆτο, τῷ βελτίονι δὲ μηδέπω, τοῦθ'
αἱρετέον, ἀλλ' οὐκ ἀντὶ τοῦ πάλαι φίλου τὸν ἀγνῶτα εἰ
βελτίων. Οὐ γάρ ἐστιν ἄνευ πείρας [g] οὐδὲ μιᾶς ἡμέρας ὁ 35
φίλος, ἀλλὰ χρόνου δεῖ· διὸ εἰς παροιμίαν ἐλήλυθεν ὁ μέ-
διμνος τῶν ἁλῶν. Ἅμα δὲ εἰ μὴ μόνον ἁπλῶς ἀγαθὸν εἶναι
ἀλλὰ καὶ σοὶ [h] εἶναι, φίλος ἔσται σοι φίλος. Ἀγαθὸς μὲν 36
[i] γὰρ ἁπλῶς ἐστὶ τῷ ἀγαθὸς εἶναι, φίλος δὲ τῷ ἄλλῳ ἀγα-
θός· ἁπλῶς ἀγαθὸς καὶ φίλος, ὅταν [k] συμφωνήσῃ ταῦτα
ἄμφω, ὥστε ὅ ἐστιν ἁπλῶς ἀγαθόν, τῷ τούτου ἄλλῳ, [l] ἢ καὶ
μὴ ἁπλῶς μὲν σπουδαίῳ, ἄλλῳ δ' ἀγαθός, ὅτι χρήσιμος.
Τὸ δὲ πολλοῖς ἅμα εἶναι φίλος καὶ τὸ φιλεῖν κωλύειν· οὐ

[a] οὐ om. P^b. [b] εἰ post γὰρ om. P^b. [c] εὐδιάλυτοι M^b. [d] προνέμεται M^b. [e] ἄρ' om. P^b. [f] τὸν νοῦν ἔχοντα P^b. [g] οὐδεμίαν ἡμέραν M^b.P^b. [h] εἶναι] εἶεν M^b. [i] γὰρ om. M^b. [k] συμφωνίας P^b. [l] ἢ] εἰ P^b.

37 γὰρ [m] οἷόν τε ἅμα πρὸς πολλοὺς ἐνεργεῖν. Ἐκ δὴ τούτων
φανερὸν ὅτι ὀρθῶς λέγεται ὅτι ἡ φιλία τῶν βεβαίων, ὥσπερ
ἡ εὐδαιμονία τῶν αὐτάρκων. Καὶ ὀρθῶς εἴρηται· ἡ γὰρ
φύσις βέβαιον, οὐ τὰ χρήματα. Πολὺ δὲ κάλλιον εἰπεῖν
ὅτι ἡ ἀρετὴ τῆς φύσεως, καὶ ὅτι χρόνος λέγεται δεικνύναι
38 τὸν φιλούμενον, καὶ αἱ ἀτυχίαι μᾶλλον τῶν εὐτυχιῶν. Τότε
γὰρ δῆλον ὅτι κοινὰ [n] τὰ τῶν φίλων· οὗτοι γὰρ μόνοι ἀντὶ
τῶν φύσει ἀγαθῶν καὶ φύσει κακῶν, περὶ ἃ αἱ εὐτυχίαι καὶ
[o] αἱ δυστυχίαι, αἱροῦνται μᾶλλον ἄνθρωπον ἢ τούτων τὰ μὲν
εἶναι τὰ δὲ μὴ εἶναι. Ἡ δ' ἀτυχία δηλοῖ τοὺς μὴ [p] ὄντως
ὄντας φίλους, ἀλλὰ διὰ τὸ χρήσιμον τυχόν. Ὁ δὲ χρόνος
δηλοῖ ἀμφοτέρους· οὐδὲ γὰρ ὁ χρήσιμος ταχὺ δῆλος, ἀλλ'
39 ὁ ἡδὺς μᾶλλον. Πλὴν οὐδ' ὁ ἁπλῶς ἡδὺς ταχύς. Ὅμοιοι
γὰρ οἱ ἄνθρωποι τοῖς [q] οἴνοις καὶ ἐδέσμασιν· ἐκείνων τε γὰρ
τὸ μὲν [r] ἡδὺ ταχὺ δηλοῖ, πλείω δὲ [s] χρόνον γινόμενον ἀηδὲς
καὶ οὐ γλυκύ, καὶ ἐπὶ τῶν ἀνθρώπων ὁμοίως. Ἔστι γὰρ τὸ
40 ἁπλῶς ἡδὺ τῷ τέλει ὁριστέον καὶ τῷ χρόνῳ. [t] Ὁμολογή-
σαιεν δ' ἂν καὶ οἱ πολλοί, οὐκ ἐκ τῶν ἀποβαινόντων μόνον,
ἀλλ' ὥσπερ ἐπὶ τοῦ [v] πόματος καλοῦσι γλύκιον· τοῦτο γὰρ
διὰ τὸ ἀποβαῖνον οὐχ ἡδύ, ἀλλὰ διὰ τὸ μὴ συνεχές, ἀλλὰ τὸ
πρῶτον ἐξαπατᾶν. Ἡ μὲν οὖν πρώτη φιλία, καὶ δι' ἣν αἱ
ἄλλαι λέγονται, ἡ κατ' ἀρετήν ἐστι, καὶ δι' ἡδονὴν [w] τὴν
41 ἀρετῆς, ὥσπερ εἴρηται πρότερον. Αἱ δ' ἄλλαι ἐγγίνονται
φιλίαι καὶ ἐν παισὶ καὶ θηρίοις καὶ τοῖς φαύλοις. Ὅθεν
λέγεται

ἧλιξ ἥλικα τέρπει

καὶ

κακὸς κακῷ . . . [x] συντέτηκεν ἡδονῇ.

Ἐνδέχεται δὲ καὶ ἡδεῖς ἀλλήλοις εἶναι τοὺς φαύλους, καὶ [y] ᾗ
φαῦλοι ἢ μηδέτεροι, ἀλλ' οἷον ᾠδικοὶ ἄμφω, ἢ ὁ μὲν φειδω-
42 λὸς ὁ δ' ᾠδικός ἐστιν. Καὶ ᾗ πάντες ἔχουσιν ἀγαθόν, καὶ

[m] οἴονται Pb. [n] τὰ om. Mb.Pb. [o] αἱ om. Pb. [p] οὕτως Pb. [q] ὄνοις Mb. [r] ἡδὺ om. Pb. [s] χρόνω Mb. [t] ὁμολογήσειε Pb. [v] πώματος Pb. [w] τῆς Mb. [x] συντέκεν ἡδονήν Mb. [y] ᾗ] ἡ Mb, οἱ Pb.

ταύτῃ συναρμόττουσιν ἀλλήλοις. Ἔτι χρήσιμοι ἂν εἶεν [z] ἀλλήλοις καὶ ὠφέλιμοι, οὐχ ἁπλῶς ἀλλὰ πρὸς τὴν προαίρεσιν, ἢ οὐδέτεροι. Ἐνδέχεται δὲ καὶ [a] τῷ ἐπιεικεῖ φαῦλον εἶναι φίλον. Καὶ γὰρ [b] χρήσιμος ἂν εἴη πρὸς τὴν προαί- 43
ρεσιν, ὁ μὲν φαῦλος πρὸς τὴν ὑπάρχουσαν [c] τῷ σπουδαίῳ, ὁ δὲ τῷ μὲν ἀκρατεῖ πρὸς τὴν ὑπάρχουσαν, τῷ δὲ φαύλῳ πρὸς τὴν κατὰ φύσιν· καὶ βουλήσεται τὰ ἀγαθὰ ἁπλῶς μὲν τὰ ἁπλᾶ, τὰ δ' ἐκείνῳ ἐξ ὑποθέσεως, ᾗ πενία συμφέρει ἢ νόσος. Ταῦτα τῶν ἁπλῶν ἀγαθῶν ἕνεκα, ὥσπερ καὶ αὐτὸ τὸ φάρ- 44
μακον [d] πιεῖν· οὐ γὰρ βούλεται, ἀλλὰ τοῦδ' ἕνεκα βούλεται. Ἔτι καθ' οὓς τρόπους καὶ ἀλλήλοις οἱ μὴ σπουδαῖοι εἶεν ἂν φίλοι. Εἴη γὰρ ἂν ἡδὺς οὐχ ᾗ φαῦλος, ἀλλ' ᾗ τῶν κοινῶν 45
τινὸς μετέχει, οἷον εἰ μουσικός. [e] Ἔτι [f] ᾗ ἔνι τι πᾶσιν ἐπιεικές· διὸ ἔνιοι ὁμιλητικοί εἰσιν ἂν καὶ [g] σπουδαῖοι. Ἢ [h] ᾗ προσαρμόττουσιν ἑκάστῳ· ἔχουσι γάρ τι πάντες τοῦ ἀγαθοῦ.

Τρία μὲν οὖν εἴδη ταῦτα φιλίας, ἐν πᾶσι δὲ τούτοις κατ' 3
ἰσότητά πως λέγεται ἡ φιλία· καὶ γὰρ οἱ κατ' ἀρετὴν φίλοι ἐν ἰσότητί πως [i] ἀρετῆς εἰσὶ φίλοι ἀλλήλοις. Ἄλλη δὲ διαφορὰ τούτων ἡ κατ' ὑπερβολήν, ὥσπερ θεοῦ ἀρετὴ πρὸς ἄνθρωπον. Τοῦτο γὰρ ἕτερον εἶδος φιλίας, καὶ ὅλως ἄρ- 2
χοντος καὶ ἀρχομένου, καθάπερ καὶ τὸ δίκαιον ἕτερον· κατ' ἀναλογίαν γὰρ ἴσον, κατ' ἀριθμὸν δ' οὐκ ἴσον. Ἐν τούτῳ τῷ γένει πατὴρ πρὸς υἱὸν καὶ ὁ εὐεργέτης πρὸς τὸν εὐεργετηθέντα. Αὐτῶν δὲ τούτων διαφοραί εἰσιν [k] ἄλλη πατρὸς 3
πρὸς υἱὸν καὶ ἀνδρὸς πρὸς γυναῖκα, αὕτη μὲν ὡς ἄρχοντος καὶ ἀρχομένου, [l] ἡ δὲ εὐεργέτου [m] πρὸς εὐεργετηθέντα. Ἐν ταύταις δὲ ἢ οὐκ ἔνεστιν ἢ οὐχ ὁμοίως τὸ ἀντιφιλεῖσθαι. Γελοῖον γὰρ εἴ τις ἐγκαλοίη τῷ θεῷ ὅτι οὐχ ὁμοίως τῷ ἀντιφιλεῖσθαι ὡς φιλεῖται, ἢ τῷ ἄρχοντι καὶ ἀρχομένῳ.

[z] ἀλλήλους Pb. [a] τὸν ἐπιεικῆ Mb.Pb. [b] χρήσιμον Mb. [c] τῷ—ὑπάρχουσαν om. Mb. [d] ποιεῖν Pb. [e] ἔτι] nescio quid corr. Pb. [f] η ἐνί τι Pb, εἰ ἐνί τινι Mb. [g] σπουδαίω Pb. [h] ᾗ] εἰ Mb, ambiguo Pb. [i] εἰσὶν ἀρετῆς Pb. [k] ἄλλην Pb. [l] ἡ δὲ] ἢ Pb. [m] πρὸς] πρὸς τὸν Mb.

4 Φιλεῖσθαι γάρ, οὐ φιλεῖν, τοῦ ἄρχοντος, ἢ φιλεῖν ἄλλον τρόπον. Καὶ ἡδονὴ διαφέρει οὐδὲν ἥ τε τοῦ αὐτάρκους [n] ἐπὶ τῷ αὐτοῦ κτήματι ἢ παιδί, καὶ τοῦ ἐνδεοῦς ἐπὶ τῷ γινομένῳ. Ὡς [o] δ' αὔτως καὶ ἐπὶ τῶν διὰ τὴν χρῆσιν φίλων καὶ ἐπὶ τῶν δι' ἡδονήν, [p] οἱ μὲν κατ' ἰσότητα [q] εἰσίν, οἱ δὲ καθ' ὑπερο-
5 χήν. Διὸ καὶ οἱ ἐκείνως οἰόμενοι ἐγκαλοῦσιν, ἐὰν μὴ ὁμοίως χρήσιμοι καὶ εὖ ποιῶσιν καὶ ἐπὶ τῆς ἡδονῆς. Δῆλον δ' ἐν τοῖς ἐρωτικοῖς· τοῦτο γὰρ αἴτιον τοῦ μάχεσθαι ἀλλήλοις πολλάκις. Ἀγνοεῖ γὰρ ὁ ἐρῶν ὅτι οὐχ ὁ αὐτὸς λόγος τῆς ἐπὶ τὴν προθυμίαν. Διὸ εὐρηκέναι νεῖκος ὁ ἐρώμενος· τοιαῦτ' ἂν οὐκ ἐρῶν λέγοι. Οἱ δὲ νομίζουσι τὸν αὐτὸν εἶναι λόγον.

4 Ὥσπερ οὖν εἴρηται, τριῶν ὄντων εἰδῶν φιλίας, κατ' ἀρετήν, κατὰ τὸ χρήσιμον καὶ κατὰ τὸ ἡδύ, αὗται πάλιν διῄρηνται εἰς δύο· αἱ μὲν γὰρ κατὰ τὸ ἴσον αἱ δὲ καθ' ὑπεροχήν εἰσιν. Φιλίαι μὲν οὖν ἀμφότεραι, φίλοι δ' οἱ κατὰ τὴν ἰσότητα· ἄτοπον γὰρ ἂν εἴη εἰ ἀνὴρ παιδίῳ φίλος, φιλεῖ δέ γε
2 καὶ φιλεῖται. Ἐνιαχοῦ δὲ φιλεῖσθαι μὲν δεῖ τὸν ὑπερέχοντα, ἐὰν δὲ φιλῇ, ὀνειδίζεται ὡς ἀνάξιον φιλῶν. Τῇ γὰρ ἀξίᾳ τῶν φίλων μετρεῖται καί τινι ἴσῳ. Τὰ μὲν οὖν δι' ἡλικίας ἔλλειψιν ἀνάξια ὁμοίως φιλεῖσθαι, τὰ δὲ κατ' ἀρετὴν ἢ γένος ἢ κατὰ ἄλλην τοιαύτην ὑπεροχήν. Ἀεὶ δὲ τὸν ὑπερέχοντα ἢ ἧττον ἢ μὴ φιλεῖν ἀξιοῦν, καὶ ἐν τῷ χρησίμῳ
3 καὶ ἐν τῷ ἡδεῖ καὶ κατ' ἀρετήν. Ἐν μὲν οὖν ταῖς μικραῖς ὑπεροχαῖς εἰκότως γίνονται ἀμφισβητήσεις. Τὸ γὰρ μικρὸν ἐνιαχοῦ [r] οὐδὲν ἰσχύει, ὥσπερ ἐν [s] ξύλου σταθμῷ, ἀλλ' ἐν χρυσίῳ. Ἀλλὰ τὸ μικρὸν κακῶς κρίνουσιν· φαίνεται γὰρ τὸ μὲν οἰκεῖον ἀγαθὸν διὰ [t] τὸ ἐγγὺς [v] μέγα, τὸ δ' ἀλλό-
4 τριον διὰ τὸ πόρρω μικρόν. Ὅταν δὲ ὑπερβολὴ ᾖ, οὐδ' [w] αὐτοὶ ἐπιζητοῦσιν ὡς δεῖ ἢ ἀντιφιλεῖσθαι ἢ ὁμοίως ἀντιφιλεῖσθαι, οἷον εἴ τις ἀξιοῖ τὸν θεόν. Φανερὸν [x] δὴ ὅτι φίλοι

[n] ἐπὶ τῷ] καὶ ἐπὶ τῷ τοῦ Mb. [o] δ' om. Mb. [p] οἱ om. Mb. [q] ἐστίν Mb. [r] οὐδὲν ἰσχύει Casaubonus: codices οὐδ' ἐν ἰσχύϊ. [s] ξύλῳ Pb. [t] τὸ post διὰ om. Pb. et pr. Mb. [v] μέγα] μέγα δὲ Pb. [w] αὐτὸ ὡς ἐπιζητοῦσι δεῖ Pb. [x] δὲ Mb.

μέν, ὅταν ἐν τῷ ἴσῳ, τὸ ἀντιφιλεῖν δ' ἐστὶν ἄνευ τοῦ φίλους
εἶναι. Δῆλον δὲ καὶ διὰ τί ζητοῦσι μᾶλλον οἱ ἄνθρωποι
τὴν καθ' ὑπεροχὴν φιλίαν τῆς κατ' ἰσότητα· ἅμα γὰρ ὑπάρ-
χει οὕτως αὐτοῖς τό τε φιλεῖσθαι καὶ ἡ ὑπεροχή. Διὸ ὁ 5
κόλαξ παρ' ἐνίοις ἐντιμότερος τοῦ φίλου· ἄμφω γὰρ φαί-
νεσθαι ποιεῖ ὑπάρχειν τῷ κολακευομένῳ. Μάλιστα δ' οἱ φι-
λότιμοι τοιοῦτοι· τὸ γὰρ θαυμάζεσθαι ἐν ὑπεροχῇ. Φύσει
δὲ γίνονται οἱ μὲν φιλητικοὶ οἱ δὲ φιλότιμοι. Φιλητικὸς δὲ
ὁ τῷ φιλεῖν χαίρων μᾶλλον ἢ τῷ φιλεῖσθαι· ἐκεῖνος δὲ φι-
λότιμος μᾶλλον. Ὁ μὲν οὖν χαίρων τῷ θαυμάζεσθαι καὶ 6
φιλεῖσθαι τῆς ὑπεροχῆς φίλος, ὁ δὲ τῆς ἐν τῷ φιλεῖν ἡδονῆς
ὁ φιλητικός. Ἔνεστι γὰρ ἀνάγκη ἐνεργοῦντα· τὸ μὲν γὰρ
φιλεῖν συμβεβηκός· ἔστι γὰρ λανθάνειν φιλούμενον, φι-
λοῦντα δ' οὔ. Ἔστι δὲ καὶ κατὰ [y] τὴν φιλίαν τὸ φιλεῖν
μᾶλλον ἢ τὸ φιλεῖσθαι, τὸ δὲ φιλεῖσθαι κατὰ [z] τὸ φιλητόν.
Σημεῖον δ' ἕλοιτ' ἂν ὁ φίλος μᾶλλον, εἰ μὴ ἐνδέχοιτ' ἄμφω, 7
γινώσκειν ἢ γινώσκεσθαι, οἷον ἐν ταῖς ὑπερβολαῖς αἱ γυναῖκες
ποιοῦσι, καὶ ἡ Ἀνδρομάχη ἡ Ἀντιφῶντος. Καὶ γὰρ ἔοικε
τὸ μὲν ἐθέλειν γινώσκεσθαι αὐτοῦ ἕνεκα, καὶ τοῦ πάσχειν τι
ἀγαθὸν ἀλλὰ μὴ ποιεῖν, τὸ δὲ γινώσκειν τοῦ ποιεῖν καὶ τοῦ
φιλεῖν ἕνεκα. Διὸ καὶ τοὺς ἐμμένοντας τῷ φιλεῖν πρὸς τοὺς 8
τεθνεῶτας ἐπαινοῦμεν· γινώσκουσι γάρ, ἀλλ' οὐ γινώσκον-
ται. Ὅτι μὲν οὖν πλείονες τρόποι φιλίας, καὶ πόσοι τρό-
ποι, ὅτι τρεῖς, καὶ ὅτι τὸ φιλεῖσθαι καὶ ἀντιφιλεῖσθαι καὶ
οἱ φίλοι διαφέρουσιν, οἵ τε κατ' ἰσότητα καὶ οἱ καθ' ὑπερ-
οχήν, εἴρηται.

Ἐπεὶ δὲ τὸ φίλον λέγεται καὶ καθόλου μᾶλλον, ὥσπερ 5
καὶ κατ' ἀρχὰς ἐλέχθη [a] ὑπὸ τῶν ἔξωθεν συμπεριλαμβανόν-
των (οἱ μὲν γὰρ τὸ ὅμοιόν φασιν εἶναι φίλον, οἱ δὲ τὸ ἐναν-
τίον), λεκτέον καὶ περὶ τούτων πῶς εἰσὶ πρὸς τὰς εἰρημένας
φιλίας. Ἀνάγεται δὲ τὸ μὲν ὅμοιον καὶ εἰς τὸ ἡδὺ καὶ εἰς
τὸ ἀγαθόν. Τό τε γὰρ ἀγαθὸν ἁπλοῦν, τὸ δὲ κακὸν πολύ- 2

[y] τὴν om. M[b]. [z] τὸ om. M[b]. [a] ἀπὸ M[b].

μορφον· καὶ [b]ὁ ἀγαθὸς μὲν ὅμοιος ἀεὶ καὶ οὐ μεταβάλλεται τὸ ἦθος, ὁ δὲ φαῦλος καὶ ὁ ἄφρων οὐθὲν ἔοικεν ἕωθεν καὶ ἑσπέρας. Διὸ ἐὰν μὴ συμβάλλωσιν οἱ φαῦλοι, οὐ φίλοι ἑαυτοῖς, ἀλλὰ διίστανται· ἡ δ' οὐ [c]βέβαιος φιλία οὐ φιλία.
3 Ὥστε οὕτω μὲν τὸ ὅμοιον φίλον, ὅτι ἀγαθὸν ὅμοιον, ἔστι δὲ ὡς καὶ κατὰ τὸ ἡδύ· τοῖς γὰρ ὁμοίοις ταῦθ' ἡδέα, καὶ ἕκαστον δὲ φύσει αὐτὸ αὑτῷ ἡδύ. Διὸ καὶ φωναὶ [d]καὶ ἕξεις καὶ συνημερεύσεις τοῖς ὁμογενέσιν ἥδισται ἀλλήλοις, καὶ τοῖς ἄλλοις ζῴοις· καὶ ταύτῃ ἐνδέχεται καὶ [e]τοὺς φαύλους ἀλλήλους φιλεῖν.

κακὸς [f]κακῷ δὲ συντέτηκεν ἡδονῇ.

4 Τὸ δ' ἐναντίον τῷ ἐναντίῳ φίλον ὡς τὸ χρήσιμον· αὐτὸ γὰρ αὑτῷ τὸ ὅμοιον ἄχρηστον. Διὸ δεσπότης δούλου δεῖται [g]καὶ δοῦλος δεσπότου, καὶ γυνὴ καὶ ἀνὴρ ἀλλήλων, καὶ ἡδὺ καὶ ἐπιθυμητὸν τὸ ἐναντίον ὡς χρήσιμον, καὶ οὐχ ὡς ἐν τέλει ἀλλ' ὡς πρὸς τὸ τέλος· ὅταν γὰρ τύχῃ οὗ ἐπιθυμεῖ, ἐν τῷ τέλει μέν ἐστιν, οὐκ ὀρέγεται δὲ τοῦ ἐναντίου, οἷον τὸ θερ-
5 μὸν τοῦ ψυχροῦ καὶ τὸ [h]ξηρὸν τοῦ ὑγροῦ. Ἔστι δέ πως καὶ ἡ τοῦ ἐναντίου φιλία τοῦ ἀγαθοῦ. Ὀρέγεται γὰρ ἀλλήλων διὰ τὸ μέσον· ὡς σύμβολα γὰρ ὀρέγεται ἀλλήλων· διὸ οὐ [i]τῷ γίνεσθαι ἐξ ἀμφοῖν ἓν μέσον. Ἔτι κατὰ συμβεβηκός ἐστι τοῦ ἐναντίου, καθ' αὑτὸ δὲ τῆς μεσότητος. Ὀρέ-
6 γονται γὰρ οὐκ ἀλλήλων τἀναντία, ἀλλὰ τοῦ μέσου. Ὑπερψυχθέντες γάρ, ἐὰν θερμανθῶσιν, εἰς τὸ μέσον καθίστανται, καὶ ὑπερθερμανθέντες, ἐὰν ψυχθῶσιν. Ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων. Εἰ δὲ μή, ἀεὶ ἐν ἐπιθυμίᾳ, οὐκ ἐν τοῖς μέσοις. Ἀλλὰ χαίρει ὁ ἐν τῷ μέσῳ ἄνευ ἐπιθυμίας τοῖς φύσει ἡδέσιν,
7 οἱ δὲ πᾶσι τοῖς ἐξιστᾶσι [k]τῆς φύσει ἕξεως. Τοῦτο μὲν οὖν τὸ εἶδος καὶ ἐπὶ τῶν ἀψύχων ἐστίν· τὸ φιλεῖν δὲ γίνεται, ὅταν ᾖ ἐπὶ τῶν ἐμψύχων. Διὸ ἐνίοτε ἀνομοίοις χαίρουσιν, οἷον αὐστηροὶ εὐτραπέλοις καὶ ὀξεῖς ῥαθύμοις· εἰς τὸ μέσον

[b] ὁ om. Mb. [c] βεβαία Mb. [d] καὶ αἱ ἕξεις Pb. [e] τοῖς φαύλοις Pb. [f] δὲ κακῶ σύντεκεν Mb. [g] καὶ δοῦλος δεσπότου om. Mb. [h] ὑγρὸν τοῦ ξηροῦ Mb. [i] τῷ] τὸ Pb. [k] τῶν φύσει ἕξεων Mb.

γὰρ καθίστανται ὑπ' ἀλλήλων. Κατὰ συμβεβηκὸς [l] οὖν, 8
ὥσπερ ἐλέχθη τὰ ἐναντία φίλα, καὶ διὰ τὸ ἀγαθόν. Πόσα
μὲν οὖν εἴδη φιλίας, καὶ τίνες διαφοραὶ καθ' ἃς λέγονται οἵ
τε φίλοι καὶ οἱ φιλοῦντες καὶ [m] οἱ φιλούμενοι, καὶ οὕτως ὥστε
φίλοι εἶναι καὶ ἄνευ τούτου, εἴρηται.

Περὶ δὲ τοῦ αὐτὸν αὑτῷ φίλον εἶναι ἢ μή, πολλὴν ἔχει 6
ἐπίσκεψιν. Δοκεῖ γὰρ ἐνίοις μάλιστα ἕκαστος αὐτὸς αὑτῷ
φίλος εἶναι, καὶ τούτῳ χρώμενοι κανόνι [n] κρίνουσι τὴν πρὸς
τοὺς ἄλλους φίλους φιλίαν. Κατὰ δὲ τοὺς λόγους καὶ τὰ
δοκοῦνθ' ὑπάρχειν τοῖς φίλοις τὰ μὲν ὑπεναντιοῦται, τὰ δ'
ὅμοια φαίνεται ὄντα. Ἔστι γάρ πως κατ' ἀναλογίαν αὕτη 2
ἡ φιλία, ἁπλῶς δ' οὔ. Ἐν δυσὶ γὰρ διῃρημένοις τὸ φιλεῖ-
σθαι καὶ φιλεῖν. Δι' ἃ μᾶλλον [o] οὗτος αὐτὸς αὑτῷ φίλος.
Ἐπὶ τοῦ ἀκρατοῦς καὶ ἐγκρατοῦς εἴρηται πῶς ἑκὼν ἢ ἄκων,
τῷ τὰ μέρη ἔχειν πως πρὸς ἄλληλα τὰ τῆς ψυχῆς· καὶ
ὅμοιον τὰ τοιαῦτα πάντα, εἰ φίλος αὐτὸς αὑτῷ καὶ ἐχθρός,
καὶ εἰ ἀδικεῖ τις αὐτὸς αὑτόν. Πάντα γὰρ ἐν δυσὶ ταῦτα 3
καὶ διῃρημένως. [p] Εἰ δὲ δύο πως καὶ ἡ ψυχή, ὑπάρχει πως
ταῦτα· [q] εἰ δ' οὐ διῃρημένα, οὐχ ὑπάρχει. Ἀπὸ δὲ τῆς πρὸς
αὑτὸν ἕξεως [ὡς] οἱ λοιποὶ τρόποι τοῦ φιλεῖν διωρισμένοι,
καθ' οὓς ἐν τοῖς λόγοις ἐπισκοπεῖν εἰώθαμεν. Δοκεῖ γὰρ
φίλος εἶναι ὁ βουλόμενός τινι τἀγαθὰ ἢ οἷα οἴεται ἀγαθά,
μὴ δι' αὑτὸν ἀλλ' ἐκείνου ἕνεκα. Ἄλλον δὲ τρόπον ᾧ τὸ 4
εἶναι βούλεται δι' ἐκεῖνον καὶ μὴ δι' αὑτόν, κἂν εἰ μὴ διανέμων
τἀγαθά, [r] μὴ τῷ τὸ εἶναι τούτῳ ἂν δόξαιεν μάλιστα φιλεῖν.
Ἄλλον δὲ τρόπον ᾧ συζῆν αἱρεῖται δι' αὐτὴν τὴν ὁμιλίαν καὶ
μὴ δι' ἕτερόν τι, οἷον οἱ πατέρες τὸ μὲν εἶναι τοῖς τέκνοις,
συζῶσι δ' ἑτέροις. Μάχεται δὴ ταῦτα πάντα πρὸς ἄλληλα.
[s] Ὁ μὲν γὰρ ἂν μὴ τὸ [t] ἑαυτοῖς, ὁ δὲ ἂν μὴ τὸ εἶναι, οἱ δὲ τὸ 5
συζῆν οὐκ οἴονται φιλεῖσθαι. Ἔτι [v] τὸ ἀλγοῦντι συναλγεῖν

[l] οὖν] γὰρ Pb. [m] οἱ ante φιλούμενοι om. Pb. [n] κρίνουσι interpres: codices κινοῦσι. [o] οὕτως Pb. [p] εἰ] ἡ Mb. [q] ἡ Mb. Pb. [r] μὴ τὸ δόξειε Mb. et Z: hic post τὸ tertiam versus partem vacuam, tum τὴν ὁμιλίαν καὶ μὴ δι' ἑ, iisque deletis locum vacuum quinque litterarum capacem. [s] οἱ μὲν γὰρ μὴ Pb. [t] αὑτοῖς Mb. [v] τῶ Mb. Pb.

μὴ δι' ἕτερόν τι ἀγαπᾶν θήσομεν, οἷον οἱ δοῦλοι πρὸς τοὺς
δεσπότας, ὅτι χαλεποὶ ἀλγοῦντες, ἀλλ' οὐ δι' αὐτούς, ὥσπερ
6 αἱ μητέρες τοῖς τέκνοις, καὶ [w] οἱ συνωδίνοντες ὄρνιθες. Βού-
λεται γὰρ μάλιστά τε οὐ μόνον συλλυπεῖσθαι ὁ φίλος τῷ
φίλῳ, ἀλλὰ καὶ τὴν αὐτὴν λύπην, οἷον διψῶντι συνδιψῆν,
[x] εἰ [y] ἐνεδέχετο, ὅτι μὴ ἐγγύτατα. Ὁ δ' αὐτὸς λόγος καὶ
ἐπὶ τοῦ χαίρειν μὴ δι' ἕτερόν τι ἀλλὰ δι' ἐκεῖνον, ὅτι χαίρει,
7 φιλικόν. Ἔτι τὰ τοιάδε λέγεται [z] περὶ φιλίας, ὡς ἰσότης
φιλότης, καὶ μὴ μίαν φιλίαν εἶναι τοὺς ἀληθῶς φίλους.
Ἅπαντα ταῦτα ἐπαναφέρεται πρὸς τὸν ἕνα. Καὶ γὰρ βού-
λεται τἀγαθὰ αὑτῷ τοῦτον τὸν τρόπον. Οὐθεὶς γὰρ αὐτὸς
αὑτὸν εὖ ποιεῖ διά τι ἕτερον, οὐδὲ χάριτος. Οὐδὲ λέγει ὅτι
ἐποίησεν ᾗ εἷς· δοκεῖ γὰρ φιλεῖν [a] βούλεσθαι ὁ δῆλον ποιῶν
8 ὅτι φιλεῖ, ἀλλ' οὐ φιλεῖν. Καὶ τὸ εἶναι μάλιστα καὶ τὸ
συζῆν καὶ τὸ συγχαίρειν καὶ τὸ συναλγεῖν, καὶ μία δὴ ψυχή,
καὶ τὸ μὴ δύνασθαι ἄνευ ἀλλήλων μηδὲ ζῆν, ἀλλὰ συναπο-
θνήσκειν. Οὕτω γὰρ ἔχει ὁ εἷς, καὶ ἴσως ὁμιλεῖ αὐτὸς αὑτῷ.
Πάντα δὲ ταῦτα τῷ ἀγαθῷ ὑπάρχει πρὸς αὑτόν. Ἐν [b] δὲ
9 τῷ πονηρῷ διαφωνεῖ, οἷον ἐν τῷ ἀκρατεῖ. Καὶ διὰ τοῦτο
δοκεῖ καὶ ἐχθρὸν ἐνδέχεσθαι αὐτὸν αὑτῷ εἶναι· ᾗ δ' εἷς καὶ
ἀδιαίρετος, ὀρεκτὸς αὐτὸς αὑτῷ. Τοιοῦτος ὁ ἀγαθὸς καὶ ὁ
κατ' ἀρετὴν φίλος, ἐπεὶ ὅ [c] γε μοχθηρὸς οὐχ εἷς ἀλλὰ πολ-
λοί, καὶ τῆς αὐτῆς ἡμέρας ἕτερος καὶ ἔμπληκτος. Ὥστε καὶ
ἡ αὑτοῦ πρὸς αὑτὸν φιλία ἀνάγεται πρὸς τὴν τοῦ ἀγαθοῦ.
10 Ὅτι γάρ πῃ [d] ὅμοιος καὶ εἷς καὶ αὐτὸς αὑτῷ ἀγαθός, ταύτῃ
αὐτὸς αὑτῷ φίλος καὶ ὀρεκτός· φύσει δὲ τοιοῦτος, ἀλλ' ὁ
πονηρὸς παρὰ φύσιν. [e] Ὁ δ' ἀγαθὸς οὔθ' ἅμα λοιδορεῖται
ἑαυτῷ, ὥσπερ ὁ ἀκρατής, οὔθ' ὁ ὕστερος τῷ πρότερον, ὥσ-
11 περ ὁ μεταληπτικός, οὔτε ὁ ἔμπροσθεν τῷ ὕστερον, ὥσπερ
ὁ ψεύστης. Ὅλως τε εἰ δεῖ ὥσπερ οἱ σοφισταὶ διορίζουσιν,
ὥσπερ τὸ Κορίσκος καὶ Κορίσκος σπουδαῖος. Δῆλον γὰρ

[w] οἱ om. M[b]. [x] εἰ] ᾗ P[b]. [y] ἐνδέχοιτο M[b]. [z] περὶ τῆς φιλίας P[b].
[a] βούλεται M[b]. P[b]. [b] δὲ τῷ] γὰρ τῷ M[b]. [c] τε M[b]. [d] ὅμοιοι codices. [e] ὁ δ'] οὐδ' M[b]. P[b].

ὡς τὸ αὐτὸ [f] πόσον σπουδαῖον αὐτόν, ἐπεὶ ὅταν ἐγκαλέσωσιν
αὐτοῖς, ἀποκτιννύασιν [g] αὐτοῖς. Ἀλλὰ δοκεῖ πᾶς αὐτὸς αὐ-
τῷ ἀγαθός. [h] Ζητεῖ δὲ ὁ ἁπλῶς ὢν ἀγαθὸς εἶναι καὶ αὐτὸς
αὑτῷ φίλος, ὥσπερ εἴρηται, ὅτι δύ᾽ ἔχει ἐν αὑτῷ ἃ φύσει
βούλεται εἶναι φίλα καὶ διασπάσαι ἀδύνατον. Διὸ ἐπ᾽ ἀν- 12
θρώπου μὲν δοκεῖ ἕκαστος αὐτὸς αὑτῷ φίλος, ἐπὶ δὲ τῶν ἄλ-
λων ζῴων οἷον ἵππος αὐτὸς αὑτῷ· οὐκ ἄρα φίλος. Ἀλλ᾽
οὐδὲ τὰ παιδία, ἀλλ᾽ ὅταν ἤδη ἔχῃ προαίρεσιν· ἤδη γὰρ τότε
διαφωνεῖ ὁ παῖς πρὸς τὴν ἐπιθυμίαν. Ἔοικε δ᾽ ἡ φιλία ἡ 13
πρὸς αὑτὸν τῇ κατὰ συγγένειαν· οὐθέτερον γὰρ [i] ἐφ᾽ αὐτοῖς
λῦσαι, [k] ἀλλὰ κἂν [l] διαφέρωνται, ὅμως οὗτοι μὲν [m] συγγε-
νεῖς ἔτι, ὁ δὲ ἔτι εἷς, ἕως ἂν ζῇ. Ποσαχῶς μὲν οὖν τὸ φιλεῖν
λέγεται, καὶ ὅτι πᾶσαι αἱ φιλίαι ἀνάγονται πρὸς τὴν πρώ-
την, δῆλον ἐκ τῶν εἰρημένων.

Οἰκεῖον δὲ τῇ σκέψει θεωρῆσαι καὶ περὶ ὁμονοίας καὶ 7
εὐνοίας· δοκεῖ γὰρ τοῖς μὲν εἶναι ταὐτά, τοῖς δ᾽ οὐκ ἄνευ
ἀλλήλων. Ἔστι δ᾽ ἡ εὔνοια τῆς φιλίας οὔτε πάμπαν ἕτερον
οὔτε ταὐτόν. Διῃρημένης γὰρ τῆς φιλίας κατὰ τρεῖς τρό-
πους, οὔτ᾽ ἐν τῇ χρησίμῃ οὔτ᾽ ἐν τῇ καθ᾽ ἡδονὴν ἐστιν. Εἴτε
γὰρ ὅτι χρήσιμον, βούλεται αὐτῷ τἀγαθά, οὐ δι᾽ ἐκεῖνον
ἀλλὰ δι᾽ αὑτὸν βούλοιτ᾽ ἄν. Δοκεῖ δ᾽ ὥσπερ καὶ ἡ εὔνοια 2
[n] οὐκ αὑτοῦ εὔνοια τοῦ εὐνοϊζομένου εἶναι, ἀλλὰ τοῦ ᾧ εὐνοεῖ.
Εἰ [o] δ᾽ ἡ ἐν τῇ τοῦ ἡδέος φιλία, κἂν τοῖς ἀψύχοις εὐνόουν.
Ὥστε δῆλον ὅτι περὶ τὴν ἠθικὴν φιλίαν ἡ εὔνοιά ἐστιν.
Ἀλλὰ τοῦ μὲν εὐνοοῦντος βούλεσθαι μόνον ἐστί, τοῦ δὲ
φίλου καὶ πράττειν ἃ βούλεται. Ἔστι γὰρ ἡ εὔνοια ἀρχὴ 3
φιλίας· ὁ μὲν γὰρ φίλος πᾶς εὔνους, ὁ δ᾽ εὔνους οὐ πᾶς
φίλος. Ἀρχομένῳ γὰρ ἔοικεν ὁ εὐνοῶν μόνον, διὸ ἀρχὴ
φιλίας, ἀλλ᾽ οὐ φιλία. Δοκοῦσι γὰρ οἵ τε φίλοι ὁμονοεῖν
καὶ οἱ ὁμονοοῦντες φίλοι εἶναι. Ἔστι δ᾽ οὐ περὶ πάντα ἡ

[f] πόσον πουσπουδαῖον Mb. [g] αὐτοῖς. ἀλλὰ] αὐτ. ἀλλὰ Z. [h] ζητεῖ-ται Pb. [i] ἐπ᾽ αὐτοῖς Pb. [k] ἄλλα Mb. [l] διαφέρονται, omisso κἂν, Pb. [m] ἔτι συγγενεῖς Pb. [n] οὐκ αὐτοῦ εὔνοια om. Pb. [o] δὴ ἐν τῇ τοῦ ἡδέως Pb.

ὁμόνοια ἡ φιλική, ἀλλὰ περὶ τὰ πρακτὰ τοῖς [p] ὁμονοοῦσι,
4 καὶ ὅσα εἰς τὸ συζῆν συντείνει. Οὔτε μόνον κατὰ διάνοιαν ἢ
κατὰ ὄρεξιν· ἔστι γὰρ τἀναντία τὸ κινοῦν ἐπιθυμεῖν, ὥσπερ
ἐν τῷ ἀκρατεῖ διαφωνεῖ τοῦτο [q] οὗ δεῖ κατὰ τὴν προαίρεσιν
ὁμονοεῖν καὶ κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν. Ἐπὶ δὲ τῶν ἀγαθῶν ἡ
ὁμόνοια· οἵ γε φαῦλοι ταὐτὰ προαιρούμενοι [r] καὶ ἐπιθυμοῦν-
5 τες βλάπτουσιν [s] ἀλλήλους. Ἔοικε δὲ καὶ ἡ ὁμόνοια οὐχ
ἁπλῶς λέγεσθαι, ὥσπερ οὐδ' ἡ φιλία, ἀλλ' ἡ μὲν πρώτη καὶ
φύσει σπουδαία, διὸ οὐκ ἔστι τοὺς φαύλους ὁμονοεῖν. Ἑτέρα
δὲ καθ' ἣν καὶ οἱ φαῦλοι ὁμονοοῦσιν, ὅταν τῶν αὐτῶν τὴν
προαίρεσιν καὶ τὴν ἐπιθυμίαν ἔχωσιν. Οὕτω δὲ δεῖ τῶν αὐ-
τῶν ὀρέγεσθαι ὥστ' ἐνδέχεσθαι ἀμφοτέροις ὑπάρχειν οὗ ὀρέ-
6 γονται. Ἂν γὰρ τοιούτου ὀρέγωνται ὃ μὴ ἐνδέχεται ἀμ-
φοῖν, μαχοῦνται· οἱ ὁμονοοῦντες δ' οὐ μαχοῦνται. Ἔστι δ'
ἡ ὁμόνοια, ὅταν περὶ τοῦ ἄρχειν καὶ ἄρχεσθαι ἡ αὐτὴ προαί-
ρεσις ᾖ, μὴ τοῦ [t] ἑκάτερον, ἀλλὰ τοῦ τὸν αὐτόν. Καὶ ἔστιν
ἡ ὁμόνοια φιλία πολιτική. Περὶ μὲν οὖν ὁμονοίας καὶ εὐνοίας
εἰρήσθω τοσαῦτα.

8 Ἀπορεῖται δὲ διὰ τί μᾶλλον [v] φιλοῦσιν οἱ ποιήσαντες
[w] εὖ τοὺς παθόντας ἢ οἱ παθόντες εὖ τοὺς ποιήσαντας. Δοκεῖ
δὲ δίκαιον εἶναι τοὐναντίον. Τοῦτο δ' ὑπολάβοι μὲν ἄν τις
διὰ τὸ χρήσιμον καὶ τὸ αὐτῷ ὠφέλιμον συμβαίνειν· [x] τὸν
μὲν γὰρ ὠφελεῖσθαι τὸν δ' ἀποδοῦναι δεῖ. Οὐκ ἔστι δὲ τοῦτο
2 μόνον, ἀλλὰ καὶ φυσικόν. Ἡ γὰρ ἐνέργεια αἱρετώτερον·
τὸν αὐτὸν δὴ λόγον ἔχει τὸ ἔργον καὶ ἡ ἐνέργεια, ὁ δ'
εὖ παθὼν ὥσπερ ἔργον τοῦ εὖ ποιήσαντος. Διὸ καὶ ἐν τοῖς
ζῴοις ἡ περὶ τὰ τέκνα σπουδή ἐστι, καὶ τοῦ γεννῆσαι καὶ
γεννώμενα σώζειν. Καὶ φιλοῦσι δὴ μᾶλλον οἱ πατέρες τὰ
τέκνα [καὶ αἱ μητέρες τῶν πατέρων] ἢ φιλοῦνται· καὶ οὗτοι
πάλιν τὰ αὐτῶν ἢ τοὺς γεννήσαντας, διὰ τὸ τὴν ἐνέργειαν
3 εἶναι τὸ ἄριστον. Καὶ αἱ μητέρες τῶν πατέρων, ὅτι μᾶλλον

[p] εὖ νοοῦσι P^b. [q] οὗ] οὐ vulgo. [r] καὶ] καὶ οἱ M^b. [s] ἀλλήλοις P^b. [t] ἑκατέρου M^b. [v] φιλοῦνται M^b, φιλοῦντες P^b. [w] εὖ τοὺς—εὖ τοὺς] αὐτοὺς—αὐτοὺς pr. P^b. [x] τὸ μὲν γὰρ ὠφελεῖται M^b.P^b.

οἴονται αὐτῶν εἶναι ἔργον τὰ τέκνα· τὸ γὰρ ἔργον τῷ χα-
λεπῷ διορίζουσιν, πλείω δὲ λυπεῖται περὶ τὴν γένεσιν μήτηρ.
Καὶ περὶ μὲν φιλίας τῆς πρὸς αὑτὸν καὶ τῆς ἐν πλείοσι
διωρίσθω τὸν τρόπον τοῦτον.

Δοκεῖ δὲ τό τε δίκαιον εἶναι ἴσον τι καὶ ἡ φιλία ἐν 9
ἰσότητι, εἰ μὴ μάτην λέγεται ἰσότης ἡ φιλότης. Αἱ δὲ
πολιτεῖαι πᾶσαι δικαίου τι εἶδος· κοινωνία γάρ, τὸ δὲ κοινὸν
πᾶν διὰ τοῦ δικαίου συνέστηκεν, ὥστις [y] ἀεὶ διὰ φιλίας καὶ
δικαίου καὶ κοινωνίας, καὶ πάντα ταῦτα [z] σύνορα ἀλλήλοις,
καὶ ἐγγὺς ἔχει τὰς διαφοράς. Ἐπεὶ δ' ὁμοίως ἔχει ψυχὴ 2
πρὸς σῶμα καὶ τεχνίτης πρὸς ὄργανον καὶ δεσπότης πρὸς
δοῦλον, τούτων [a] μὲν οὐκ ἔστι κοινωνία. Οὐ γὰρ δύ' ἐστίν,
ἀλλὰ τὸ μὲν ἕν, τὸ δὲ τοῦ ἑνὸς οὐδέν. Οὐδὲ διαιρετὸν τὸ
ἀγαθὸν ἑκατέρῳ, ἀλλὰ τὸ ἀμφοτέρων τοῦ ἑνὸς οὗ ἕνεκά
ἐστιν. Τό τε γὰρ σῶμά ἐστιν ὄργανον σύμφυτον, καὶ τοῦ 3
δεσπότου ὁ δοῦλος ὥσπερ μόριον καὶ ὄργανον [b] ἀφαιρετόν,
τὸ δ' ὄργανον [c] ὥσπερ δοῦλος ἄψυχος. Αἱ δ' ἄλλαι κοινω-
νίαι εἰσὶν ἢ μόριον τῶν τῆς πόλεως κοινωνιῶν, οἷον ἡ τῶν
[d] φρατέρων ἢ τῶν ὀργίων, ἢ αἱ [e] χρηματιστικαὶ ἔτι πολιτεῖαι.
Αἱ δὲ πολιτεῖαι πᾶσαι ἐν οἰκείοις συνυπάρχουσι καὶ αἱ ὀρ-
θαὶ καὶ αἱ [f] παρεκβάσεις. Ἔστι γὰρ τὸ αὐτὸ ὥσπερ ἐπὶ τῶν 4
ἁρμονιῶν, καὶ τῶν ἐν ταῖς πολιτείαις. Βασιλικὴ μὲν ἡ τοῦ
γεννήσαντος, ἀριστοκρατικὴ δ' ἡ ἀνδρὸς καὶ γυναικός, πολι-
τεία δ' ἡ τῶν ἀδελφῶν. Παρέκβασις δὲ τούτων τυραννίς,
ὀλιγαρχία, δῆμος· καὶ [g] τὰ δίκαια δὴ τοσαῦτα. Ἐπεὶ δὲ
τὸ ἴσον τὸ μὲν κατ' ἀριθμὸν τὸ δὲ κατ' ἀναλογίαν, καὶ τοῦ
δικαίου εἴδη ἔσται καὶ τῆς φιλίας καὶ τῆς κοινωνίας. Κατ' 5
ἀριθμὸν μὲν γὰρ ἡ κοινωνία καὶ ἡ ἑταιρικὴ φιλία· τῷ γὰρ
αὐτῷ ὅρῳ μετρεῖται· κατ' ἀναλογίαν δὲ ἡ ἀριστοκρατικὴ
ἀρίστη καὶ βασιλική· οὐ γὰρ ταὐτὸν δίκαιον τῷ ὑπερέχοντι
καὶ ὑπερεχομένῳ, ἀλλὰ τὸ ἀνάλογον. Καὶ ἡ φιλία δὲ

[y] ἀεὶ διὰ] ἀεὶ δὴ P^b. [z] συνορᾷ M^b. [a] μὲν οὖν οὐκ M^b. [b] ἀφαιρετέον M^b. [c] ὅσπερ M^b. [d] φρατόρων M^b. [e] χρηματικαὶ M^b. [f] παρεκβάσεως. ἔστι δὲ τὸ αὐτὸ ὥσπερ καὶ ἐπὶ P^b. [g] τὸ δίκαιον P^b.

ὁμοίως πατρὸς καὶ παιδός, καὶ ἐν ταῖς κοινωνίαις ὁ αὐτὸς
τρόπος.

10 Λέγονται δὲ φιλίαι συγγενική, ἑταιρική, κοινωνική, ἡ λε-
γομένη πολιτική. Ἔστι μὲν συγγενικὴ πολλὰ ἔχουσα εἴδη,
ἡ μὲν ὡς ἀδελφῶν, ἡ δ' ὡς πατρὸς καὶ υἱῶν. Καὶ γὰρ κατ'
ἀναλογίαν, οἷον ἡ πατρική, καὶ κατ' ἀριθμόν, οἷον ἡ τῶν
ἀδελφῶν. Ἐγγὺς γὰρ αὕτη τῆς ἑταιρικῆς· ἐπιλαμβάνουσι
2 γὰρ ἐνταῦθα [h] πρεσβείων. Ἡ δὲ πολιτικὴ συνέστηκε μὲν
κατὰ τὸ χρήσιμον καὶ μάλιστα· διὰ γὰρ τὸ μὴ αὐτάρκη
δοκοῦσι συνελθεῖν, ἐπεὶ συνῆλθόν γ' ἂν καὶ τοῦ συζῆν χάριν.
Μόνη δ' ἡ πολιτικὴ καὶ ἡ παρ' αὐτὴν παρέκβασις οὐ μόνον
[i] φιλίαι, ἀλλὰ καὶ ὡς φίλοι κοινωνοῦσιν· αἱ δ' ἄλλαι καθ'
3 ὑπεροχήν. Μάλιστα δὲ δίκαιον τὸ ἐν τῇ τῶν χρησίμων
φιλίᾳ, διὰ τὸ τοῦτ' εἶναι τὸ πολιτικὸν δίκαιον. Ἄλλον γὰρ
τρόπον συνῆλθον πρίων καὶ τέχνη, οὐχ ἕνεκα κοινοῦ τινός
(ὅλον [k] γὰρ ὄργανον καὶ ψυχή) ἀλλὰ τοῦ χρωμένου ἕνεκεν.
4 Συμβαίνει δὲ καὶ τοῦτο ὄργανον ἐπιμελείας τυγχάνειν, ἧς
δίκαιον πρὸς τὸ ἔργον. Ἐκείνου γὰρ ἕνεκέν ἐστι καὶ [l] τῷ
τρυπάνῳ εἶναι διττόν, ὧν τὸ κυριώτερον ἐνέργεια, ἡ τρύ-
πησις. Καὶ ἐν τούτῳ τῷ εἴδει σῶμα καὶ [m] δοῦλος, ὥσπερ
εἴρηται πρότερον. Τὸ δὴ ζητεῖν πῶς δεῖ τῷ φίλῳ ὁμιλεῖν,
τὸ ζητεῖν δίκαιον τί ἐστιν. Καὶ γὰρ ὅλως τὸ δίκαιον ἅπαν
πρὸς φίλον. Τό τε γὰρ δίκαιόν τισι καὶ κοινωνοῖς, καὶ ὁ
5 φίλος κοινωνός, ὁ μὲν γένους, ὁ δὲ βίου. Ὁ γὰρ [n] ἄνθρω-
πος οὐ μόνον πολιτικὸν ἀλλὰ καὶ οἰκονομικὸν ζῷον, καὶ οὐχ
ὥσπερ τἆλλά ποτε [o] συνδυάζεται καὶ τῷ τυχόντι καὶ θήλει
καὶ ἄρρενι ἀλλ' αἱ [p] διάδυμον αὐλικόν. Ἀλλὰ κοινωνικὸν
ἄνθρωπος ζῷον πρὸς οὓς φύσει συγγένειά ἐστιν· καὶ κοινωνία
6 τοίνυν καὶ δίκαιόν τι, καὶ εἰ μὴ πόλις εἴη. Οἰκία δ' ἐστί
τις φιλία. Δεσπότου μὲν οὖν καὶ δούλου, ἥπερ καὶ τέχνης
καὶ ὀργάνων καὶ ψυχῆς καὶ σώματος· αἱ δὲ τοιαῦται οὔτε

[h] πρέσβειον Pb. [i] φιλία Mb. [k] γὰρ] ἂν Pb. [l] τῷ] τὸ Pb.
[m] δοῦλος] εἶδος Pb. [n] ἀνθρώπου μόνον Mb.Pb. [o] συνδοιάζεται Pb.
[p] διὰ δύμων Mb.

φιλίαι οὔτε δικαιοσύναι, ἀλλ' ἀνάλογον, ὥσπερ καὶ [q] τὸ
ὑγιεινὸν οὐ δίκαιον ἀλλ' ἀνάλογον. Γυναικὸς δὲ καὶ ἀνδρὸς 7
φιλία [r] ὡς χρήσιμον καὶ κοινωνία. Πατρὸς δὲ καὶ υἱοῦ ἡ
αὐτὴ ἥπερ θεοῦ πρὸς ἄνθρωπον καὶ τοῦ εὖ ποιήσαντος πρὸς
τὸν παθόντα καὶ ὅλως τοῦ φύσει ἄρχοντος πρὸς τὸν φύσει
ἀρχόμενον. Ἡ δὲ τῶν ἀδελφῶν πρὸς ἀλλήλους ἑταιρικὴ 8
μάλιστα ἡ κατ' ἰσότητα.

> οὐ γάρ τι νόθος τῷδ' ἀπεδείχθη,
> ἀμφοῖν δὲ [s] πατὴρ αὐτὸς ἐκλήθη
> Ζεὺς ἐμὸς ἄρχων.

Ταῦτα γὰρ ὡς τὸ ἴσον ζητούντων λέγεται. Διὸ ἐν οἰκίᾳ
πρῶτον ἀρχαὶ καὶ πηγαὶ φιλίας καὶ πολιτείας καὶ δικαίου.
Ἐπεὶ δὲ φιλίαι τρεῖς, κατ' ἀρετήν, κατὰ τὸ χρήσιμον, 9
κατὰ τὸ ἡδύ, τούτων δὲ ἑκάστης δύο διαφοραί (ἡ μὲν γὰρ
καθ' ὑπεροχὴν ἡ δὲ κατ' ἰσότητά ἐστιν ἑκάστη αὐτῶν, τὸ δὲ
δίκαιον τὸ περὶ αὐτὰς ἐκ τῶν ἀμφισβητησάντων δῆλον),
ἐν μὲν τῷ καθ' ὑπεροχὴν ἀξιοῦται τὸ ἀνάλογον [t] οὐχ ὡσαύ-
τως, ἀλλ' ὁ μὲν ὑπερέχων [v] ἀνεστραμμένως τὸ ἀνάλογον,
ὡς [w] αὐτὸς πρὸς τὸν ἐλάττω, οὕτω τὸ παρὰ τοῦ ἐλάττονος
γινόμενον πρὸς τὸ παρ' αὐτοῦ διακείμενον, ὥσπερ ἄρχων
πρὸς ἀρχόμενον. Εἰ δὲ μὴ τοῦτο, ἀλλὰ τὸ ἴσον κατ' 10
ἀριθμὸν ἀξιοῖ. Καὶ γὰρ δὴ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων κοινωνιῶν
οὕτω συμβαίνει. Ὁτὲ μὲν γὰρ ἀριθμῷ τοῦ ἴσου μετέ-
χουσιν, ὁτὲ δὲ λόγῳ. Εἰ μὲν γὰρ ἴσον ἀριθμῷ εἰσήνεγκεν
ἀργύριον, ἴσον καὶ τῷ ἴσῳ ἀριθμῷ διαλαμβάνουσιν, εἰ δὲ
μὴ ἴσον, ἀνάλογον. Ὁ δ' ὑπερεχόμενος τοὐναντίον στρέφει
τὸ ἀνάλογον, καὶ κατὰ διάμετρον [x] συζεύγνυσιν. Δόξειε δ' 11
ἂν οὕτως ἐλαττοῦσθαι ὁ ὑπερέχων καὶ λειτουργία ἡ φιλία
καὶ ἡ κοινωνία. Δεῖ ἄρα τινὶ ἑτέρῳ ἀνισάσαι καὶ ποιῆσαι
ἀνάλογον. Τοῦτο δ' ἐστὶν ἡ τιμή, ὅπερ καὶ τῷ ἄρχοντι
φύσει καὶ θεῷ πρὸς τὸ ἀρχόμενον. Δεῖ [y] δὲ ἰσασθῆναι τὸ

[q] τὸ om. Pb. [r] ὡς] ὡς οὐ Pb. [s] πατρὸς Mb.Pb. [t] οὐχ] ἀλλ' οὐχ Pb. [v] ἀντεστραμμένως Mb. [w] αὐτὸ Mb. [x] ζεύγνυσι Mb. [y] δὲ] καὶ Mb.

κέρδος πρὸς τὴν τιμήν. Ἡ δὲ κατ' ἴσα φιλία ἐστὶν ἡ πολι-
12 τική. Ἡ δὲ πολιτικὴ ἐστὶ μὲν κατὰ τὸ χρήσιμον, καὶ ὥσπερ αἱ πόλεις ἀλλήλαις φίλαι, οὕτω καὶ οἱ πολῖται καὶ ὁμοίως.

οὐκέτι γιγνώσκουσιν Ἀθηναῖοι Μεγαρῆας,

καὶ οἱ πολῖται, ὅταν μὴ χρήσιμοι ἀλλήλοις, ἀλλ' ἐκ χειρὸς εἰς χεῖρα ἡ φιλία. Ἔστι δὲ ἐνταῦθα καὶ [z] ἄρχον καὶ ἀρχόμενον οὔτε τὸ φυσικὸν οὔτε τὸ βασιλικόν, ἀλλὰ τὸ ἐν τῷ
13 μέρει. Οὐδὲ τούτου ἕνεκα ὅπως εὖ ποιῇ ὡς ὁ θεός, ἀλλὰ ἵνα ἴσον ᾖ τοῦ ἀγαθοῦ ἢ τῆς λειτουργίας. Κατ' ἰσότητα δὴ βούλεται εἶναι ἡ πολιτικὴ φιλία. Ἔστι δὲ τῆς χρησίμου φιλίας εἴδη δύο, ἡ μὲν νομικὴ ἡ δ' ἠθική. Βλέπει δ' ἡ μὲν πολιτικὴ εἰς τὸ ἴσον καὶ εἰς τὸ πρᾶγμα, ὥσπερ οἱ πωλοῦντες καὶ οἱ ὠνούμενοι· διὸ εἴρηται

μισθὸς ἀνδρὶ φίλῳ.

14 Ὅταν μὲν οὖν καθ' ὁμολογίαν ἡ πολιτικὴ αὕτη φιλία, καὶ νομική· ὅταν δ' ἐπιτρέπωσιν αὐτοῖς, [a] ἡ ἠθικὴ βούλεται εἶναι φιλία καὶ ἑταιρική. Διὸ μάλιστα ἔγκλημα ἐν ταύτῃ τῇ φιλίᾳ. Αἴτιον δ' ὅτι παρὰ φύσιν. Ἕτεραι γὰρ φιλίαι ἡ κατὰ τὸ χρήσιμον καὶ ἡ κατὰ τὴν ἀρετήν· [b] οἱ δ' ἀμφότερα βούλονται ἅμα ἔχειν, καὶ ὁμιλοῦσι μὲν τοῦ χρησίμου
15 ἕνεκα, ἠθικὴν δὲ ποιοῦσιν ὡς ἐπιεικεῖς. Διὸ ὡς πιστεύοντες οὐ νομικὴν ποιοῦσιν. Ὅλως μὲν γὰρ ἐν τῇ χρησίμῃ τῶν τριῶν πλεῖστα ἐγκλήματα. Ἡ μὲν γὰρ ἀρετὴ ἀνέγκλητον, οἱ δ' [c] ἡδεῖς ἔχοντες καὶ δόντες ἀπαλλάττονται. Οἱ δὲ χρήσιμοι οὐκ εὐθὺς διαλύονται, ἂν μὴ νομικῶς καὶ ἑταιρικῶς προσφέρωνται. Ὅμως δὲ [d] τῆς χρησίμου ἡ νομικὴ ἀνέγκλητος.
16 Ἔστι δ' ἡ μὲν νομικὴ διάλυσις πρὸς νόμισμα (μετρεῖται γὰρ τούτῳ τὸ ἴσον), ἡ δ' ἠθικὴ ἑκούσιος. Διὸ ἐνιαχοῦ νόμος ἐστὶ τοῖς οὕτως ὁμιλοῦσι φιλικῶς μὴ εἶναι δίκας τῶν ἑκουσίων συναλλαγμάτων, ὀρθῶς· τοῖς γὰρ ἀγαθοῖς οὐ πέφυκε δίκαιον
17 εἶναι, οἱ δ' ὡς ἀγαθοί, [e] καὶ τοῖς συναλλάττουσιν. Ἔστι δ'

[z] ἄρχων Mb. [a] ἡ om. Mb. [b] ὁ δ' ἀμφότερα βούλεται Mb.
[c] ἡμεῖς Mb. [d] τῆς] τοῦ Mb. [e] καὶ τῆς τοῖς Pb.

ἐν ταύτῃ τῇ φιλίᾳ τὰ ἐγκλήματα ἀμφιβάλλοντα αὐτοῖς ἀμ-
φότερα, πῶς ἑκάτερος ἐγκαλεῖ, ὅταν ἠθικῶς ἀλλὰ μὴ νομικῶς
[f] πιστεύσωσιν. Καὶ ἔχει δὴ ἀπορίαν ποτέρως δεῖ κρίνειν τὸν
δίκαιον, πότερα πρὸς τὸ πρᾶγμα βλέποντα τὸ ὑπηρετηθέν,
πόσον ἢ ποῖον, ἢ τῷ πεπονθότι. Ἐνδέχεται δ' εἶναι ὅπερ
λέγει Θέογνις·

σοὶ μὲν τοῦτο, [g] θεά, σμικρόν, ἐμοὶ δὲ μέγα.

Ἐνδέχεται γὰρ καὶ τοὐναντίον γενέσθαι, ὥσπερ ἐν τῷ λόγῳ, 18
σοὶ μὲν [h] παιδιὰν τοῦτ' εἶναι, ἐμοὶ δὲ θάνατον. Ἐντεῦθεν δ'
εἴρηται τὰ ἐγκλήματα. Ὁ μὲν γὰρ ἀξιοῖ ἀντιπαθεῖν ὡς
μέγα ὑπηρετήσας, ὅτι δεομένῳ ἐποίησεν, ἤ τι ἄλλο [i] τοιοῦτο
λέγων πρὸς τὴν ἐκείνου ὠφέλειαν πόσον ἠδύνατο, ἀλλ' οὐ τί
ἦν αὐτῷ· ὁ δὲ τοὐναντίον ὅσον ἐκείνῳ, ἀλλ' οὐχ ὅσον αὐτῷ.
Ὁτὲ δὲ καὶ μεταλαμβάνων καὶ ἀμφιβάλλει· ὁ μὲν γὰρ ὅσον 19
αὐτῷ μικρὸν ἀπέβη, ὁ δ' ὅσον αὐτῷ μέγα ἐδύνατο, οἷον εἰ
κινδυνεύσας δραχμῆς ἄξιον ὠφέλησεν, ὁ μὲν τὸ τοῦ κινδύνου
μέγεθος ὁ δὲ τὸ τοῦ ἀργυρίου, ὥσπερ ἐν τῇ τῶν νομισμάτων
ἀποδόσει. Καὶ γὰρ ἐνταῦθα περὶ τούτων ἡ ἀμφισβήτησις·
ὁ μὲν γὰρ ἀξιοῖ πῶς τότ' ἦν, ὁ δὲ πῶς [k] νῦν, ἂν μὴ [l] διέπων-
ται. Ἡ μὲν οὖν πολιτικὴ βλέπει εἰς τὴν ὁμολογίαν καὶ εἰς 20
τὸ πρᾶγμα, ἡ δ' ἠθικὴ [m] εἰς τὴν προαίρεσιν. Ὥστε καὶ δί-
καιον τοῦτο μᾶλλόν ἐστι, καὶ δικαιοσύνη φιλική. Αἴτιον δὲ
τοῦ μάχεσθαι, διότι καλλίων μὲν ἡ ἠθικὴ φιλία, ἀναγκαιο-
τέρα δὲ ἡ χρησίμη. Οἱ δ' [n] ἔρχονται μὲν [o] ὡς ἠθικοὶ φίλοι
καὶ δι' ἀρετὴν ὄντες· ὅταν δ' ἄντικρυς ᾖ τι τῶν ἰδίων, δῆλοι
[p] γίνονται ὅτι ἕτεροι ἦσαν. Ἐκ περιουσίας γὰρ διώκουσιν
οἱ πολλοὶ τὸ καλόν. Διὸ καὶ [q] τὴν καλλίω φιλίαν. Ὥστε 21
φανερὸν πῶς διαιρετέον περὶ τούτων. Εἰ μὲν γὰρ ἠθικοὶ
φίλοι, εἰς τὴν προαίρεσιν βλεπτέον εἰ ἴση, καὶ οὐθὲν ἄλλο
ἀξιωτέον θατέρῳ παρὰ θατέρου. Εἰ δ' ὡς χρήσιμοι καὶ πο-

[f] πιστεύωσι M^b. [g] θεὸς μικρὸν M^b.P^b. [h] παιδείαν M^b. [i] τοιοῦτον P^b. [k] νῦν om. M^b. [l] διείπωνται P^b. [m] εἰς τὴν—ἠθικὴ om. P^b. [n] ἔχονται M^b. [o] ὡς] ὡς οἱ P^b. [p] γίνωνται ὅτι ἑταῖροι M^b. [q] τῇ καλλίω φιλίᾳ M^b.P^b.

22 λιτικοί, ὡς ἂν [r] ἐλυσιτέλει ὁμολογοῦσιν. Ἂν δ' ὁ μὲν φῇ
ὧδε ὁ δ' ἐκείνως, οὐ καλὸν μὲν ἀντιποιῆσαι, δέον τοὺς καλοὺς
λέγειν λόγους. Ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ θατέρου. Ἀλλ' [s] ἐπειδὴ
οὐ διείποντο ὡς ἠθικῶς, δεῖ κρίνειν τινὰ μηδ' [t] ὑποκρινόμενον
μηδέτερον αὐτῶν ἐξαπατᾶν. Ὥστε δεῖ στέργειν αὐτὸν τὴν
23 τύχην. Ὅτι δ' ἐστὶν ἡ ἠθικὴ κατὰ προαίρεσιν, δῆλον, ἐπεὶ
κἂν εἰ μεγάλα παθὼν μὴ ἀποδῴη δι' ἀδυναμίαν, ἀλλ' ὡς [v] ἐδύ-
νατο, καλῶς· καὶ ὁ θεὸς ἀνέχεται κατὰ δύναμιν λαμβάνων
τὰς θυσίας. Ἀλλὰ τῷ πωλοῦντι οὐχ ἱκανῶς ἕξει, ἂν μὴ
φήσῃ δύνασθαι πλέον δοῦναι, οὐδὲ τῷ δανείσαντι. Πολλὰ
ἐγκλήματα γίνεται ἐν ταῖς φιλίαις τοῖς μὴ κατ' εὐθυωρίαν
24 καὶ τὸ δίκαιον ἰδεῖν. Οὐ ῥᾴδιον γὰρ χαλεπὸν μετρῆσαι [w] ἑνὶ
τῷδε τῷ μὴ κατ' εὐθυωρίαν, οἷον συμβαίνει ἐπὶ τῶν ἐρωτικῶν.
Ὁ μὲν γὰρ διώκει ὡς τὸν ἡδὺν ἐπὶ τὸ συζῆν, ὁ δ' ἐκεῖνον
ἐνίοτε ὡς χρήσιμον. Ὅταν δὲ παύσηται τοῦ ἐρᾶν, ἄλλου
γινομένου ἄλλος γίνεται· καὶ τότε λογίζονται παντί, καὶ ὡς
Πύθων καὶ [x] Παμμένης διεφέροντο, καὶ ὅλως διδάσκαλος καὶ
25 μαθητής. Ἐπιστήμη γὰρ καὶ χρήματα οὐχ ἑνὶ μετρεῖται·
καὶ ὡς Πρόδικος ὁ ἰατρὸς πρὸς τὸν ἀποδιδόντα μικρὸν τὸν
μισθόν, καὶ ὡς ὁ κιθαρῳδὸς καὶ ὁ βασιλεύς. Ὁ μὲν γὰρ ὡς
ἡδεῖ, ὁ δ' ὡς χρησίμῳ ὡμίλει· ὁ δ', ἐπεὶ ἔδει ἀποδιδόναι αὐ-
τόν, αὐτὸν ὡς ἡδὺν ἐποίησεν, καὶ ἔφη, ὥσπερ ἐκεῖνον ᾄσαντα
26 εὐφρᾶναι, οὕτω καὶ αὐτὸς ὑποσχόμενος ἐκείνῳ. [y] Ὅμως δὲ
φανερὸν καὶ ἐνταῦθα πῶς γνωριστέον· ἑνὶ γὰρ μετρητέον
καὶ ἐνταῦθ', ἀλλ' [z] οὐχ ὅρῳ ἀλλὰ λόγῳ· τὸ ἀνάλογον γὰρ
μετρητέον, ὥσπερ καὶ [a] ἡ πολιτικὴ μετρεῖται κοινωνία. Πῶς
γὰρ [b] κοινωνήσει γεωργῷ σκυτοτόμος, εἰ μὴ τῷ ἀνάλογον
27 [c] ἰσασθήσεται τὰ ἔργα; Τοῖς δὲ μὴ κατ' εὐθυωρίαν τὸ ἀνά-
λογον μέτρον, οἷον εἰ ὁ μὲν σοφίαν δοῦναι ἐγκαλεῖ, ὁ δ'

[r] ἐλυσιτελ (η written above) P^b. [s] ἐπειδὴ] ἐπεὶ P^b. [t] ὑποκρινόμενος μηδέτερος M^b, ʽποκρινάμενος μηδέτερος P^b. [v] ἠδύνατο P^b, ἐδύναντο M^b. [w] ἑνὶ] ἑνὶ δὲ P^b. [x] παμμενὴς M^b, μαμμένης P^b. [y] ὅμως] ὅπως codices. [z] οὐ χορῶ P^b. [a] ἡ om. M^b. [b] κοινωνήσῃ P^b. [c] ἰσασθήσεται—ἀνάλογον om. P^b.

ἐκείνῳ ἀργύριον, τῇ σοφίᾳ πρὸς τὸ πλούσιον· εἶτα τί δοθὲν πρὸς ἑκάτερον. Εἰ γὰρ ὁ μὲν τοῦ ἐλάττονος [d] ἥμισυ ἔδωκεν, ὁ δὲ τοῦ μείζονος μὴ πολλοστὸν μέρος, δῆλον ὅτι οὗτος ἀδικεῖ. Ἔστι δὲ κἀνταῦθα ἐν ἀρχῇ ἀμφισβήτησις, [e] ἂν φήσωμεν ὡς χρησίμους συνελθεῖν αὐτούς, ὁ δὲ μή, [f] ἀλλ' ὡς κατ' ἄλλην τινὰ φιλίαν.

Περὶ δὲ τοῦ ἀγαθοῦ καὶ κατ' ἀρετὴν φίλου, σκεπτέον πό- 11
τερον δεῖ ἐκείνῳ τὰ χρήσιμα ὑπηρετεῖν καὶ βοηθεῖν ἢ [g] τῷ ἀντιποιοῦντι καὶ δυναμένῳ. Τοῦτο δὲ τὸ αὐτὸ πρόβλημά ἐστι, πότερον τὸν φίλον ἢ τὸν σπουδαῖον εὖ ποιητέον μᾶλλον. Ἂν μὲν γὰρ φίλος καὶ σπουδαῖος, ἴσως οὐ λίαν χαλεπόν, ἂν μή τις τὸ μὲν αὐξήσῃ τὸ δὲ ταπεινώσῃ, φίλον μὲν σφόδρα ποιῶν, ἐπιεικῆ δὲ ἠρέμα. Εἰ δὲ μή, πολλὰ προβλή- 2
ματα γίνεται, οἷον εἰ ὁ μὲν ἦν, οὐκ ἔσται δέ, [h] ὁ δὲ ἔσται, οὔπω δέ, ἢ ὁ μὲν ἐγένετο, ἔστι δ' οὔ, διὸ ἔστιν, οὐκ ἦν δὲ οὐδὲ ἔσται. Ἀλλ' [i] ἐκεῖνο ἐργωδέστερον. Μὴ γάρ τι λέγει Εὐριπίδης, ποιήσας

λόγον δίκαιον μισθὸν ἂν λόγου [k] φέροις,
[l] ἔργον δ' ἐκείνοις ἔργα . . . παρέσχετο.

Καὶ οὐ πάντα [m] δεῖ τῷ πατρί, ἀλλ' ἔστιν [n] ἃ καὶ τῇ μητρί· 3
καίτοι βελτίων ὁ πατήρ. Οὐδὲ γὰρ τῷ Διὶ πάντα θύεται, οὐδ' ἔχει πάσας τὰς τιμὰς ἀλλὰ τινάς. Ἴσως οὖν ἔστιν ἃ δεῖ τῷ χρησίμῳ, ἄλλα δὲ τῷ ἀγαθῷ· οἷον οὐχὶ σῖτον δίδωσι καὶ τἀναγκαῖα, καὶ συζῆν τούτῳ δεῖ. Οὐδ' ᾧ τοίνυν τὸ εὖ ζῆν, τούτῳ ἃ μὴ [o] οὗτος δίδωσιν, ἀλλὰ χρήσιμος. Ἀλλ' οἱ 4
τοῦτο ποιοῦντες τούτῳ πάντα τῷ [p] ἐρωμένῳ διδόασιν, οὐ δέον. Οὐδ' εἰσὶν ἄξιοι καὶ οἱ ἐν τοῖς λόγοις ὅροι [q] τῆς φιλίας· πάντες μέν πως εἰσι φιλίας, ἀλλ' οὐ τῆς αὐτῆς. Τῷ μὲν [r] γὰρ χρησίμῳ τὸ βούλεσθαι τἀκείνῳ ἀγαθά, καὶ [s] τῷ εὖ ποιήσαντι, καὶ τῷ ὁποῖος δεῖ. Οὐ γὰρ ἐπισημαίνει οὗτος ὁ ὁρισμὸς τῆς 5

[d] ἥμισυ] ἡμῖν Pb. [e] an forte φῇ ὁ μὲν? [f] ἀλλ' ὡς] ἄλλως codices. [g] τῷ ἐναντίον ποιοῦντι Mb. [h] ὁ δὲ ἔσται οὔπω δέ om. Pb. [i] ἐκείνω Mb. [k] εἰσφέροις Pb, εἰφέρης Mb. [l] ἔργον] ἔργων Pb. [m] δεῖ] δὴ Pb. [n] ἃ καὶ] ἄλλα δὲ Mb.Pb. [o] οὕτως Pb. [p] ἐρρωμένω Pb. [q] τῇ φιλίᾳ Mb. [r] γὰρ om. Pb. [s] τῷ εὖ] τὸ εὖ Mb.

φιλίας, [t] ἄλλῳ δὲ τὸ εἶναι καὶ [t] ἄλλῳ τὸ συζῆν· τῷ δὲ καθ' ἡδονὴν [v] τὸ [w] συναλγεῖν καὶ συγχαίρειν. Πάντες δ' οὗτοι οἱ ὅροι κατὰ φιλίαν μὲν λέγονταί τινα, οὐ πρὸς μίαν δ' οὐδείς. Διὸ πολλοί [x] εἰσι, καὶ ἕκαστος μιᾶς εἶναι δοκεῖ φιλίας, οὐκ
6 ὤν, οἷον ἡ τοῦ εἶναι προαίρεσις. Καὶ γὰρ [y] ὁ καθ' ὑπεροχὴν [z] καὶ ποιήσας εὖ βούλεται τῷ ἔργῳ τῷ αὐτοῦ ὑπάρχειν, καὶ τῷ [a] διδόντι τὸ εἶναι δεῖ [b] καὶ ἀνταποδιδόναι, ἀλλὰ συζῆν οὐ τούτῳ ἀλλὰ τῷ ἡδεῖ. Ἀδικοῦσιν οἱ φίλοι [c] ἔνιοι ἀλλήλους· τὰ γὰρ πράγματα μᾶλλον, ἀλλ' οὐ φιλοῦσι τὰ ἔχοντα· [d] διὸ [e] φίλοι κἀκείνοις, οἷον διότι ἡδὺς τὸν οἶνον εἵλετο, καὶ ὅτι
7 χρήσιμος τὸν πλοῦτον εἵλετο· χρησιμώτερος γάρ. Διὸ δεῖ ἀγανακτεῖν, ὥσπερ ἂν εἰ μᾶλλον εἵλετο ἀντὶ ἥττονος. [f] Οἱ δ' ἐγκαλοῦσιν· ἐκεῖνον γὰρ νῦν ζητοῦσι τὸν ἀγαθόν, πρότερον [g] ζητήσαντες τὸν ἡδὺν ἢ τὸν χρήσιμον.

12 Σκεπτέον δὲ καὶ περὶ αὐταρκείας καὶ φιλίας, πῶς ἔχουσι πρὸς τὰς ἀλλήλων δυνάμεις. Ἀπορήσειε γὰρ ἄν τις πότερον, εἴ [h] τις εἴη κατὰ πάντα αὐτάρκης, ἔσται [i] τούτῳ φίλος. Εἰ κατ' ἔνδειαν ζητεῖται φίλος [k] ἢ ἔσται ἀγαθὸς αὐταρκέστατος, εἰ ὁ μετ' ἀρετῆς εὐδαίμων, τί ἂν δέοι φίλου; Οὔτε γὰρ τῶν [l] χρησίμων δεῖσθαι [m] αὐταρκῶς, οὔτε τῶν εὖ φρονούντων, οὔτε τοῦ συζῆν· οὗτος γὰρ [n] ἱκανὸς αὐτῷ συνεῖναι.
2 Μάλιστα δὲ τοῦτο φανερὸν ἐπὶ θεοῦ· δῆλον γὰρ ὡς οὐδενὸς προσδεόμενος οὐδὲ φίλου δεήσεται, οὐδ' ἔσται [o] αὐτῷ οὔτε μηθὲν δεσπότου. Ὥστε καὶ ἄνθρωπος ὁ εὐδαιμονέστατος ἥκιστα δεήσεται φίλου, ἀλλ' ἢ καθ' ὅσον ἀδύνατον εἶναι αὐτ-
3 άρκη. Ἀνάγκη ἄρα ἐλαχίστους εἶναι φίλους τῷ ἄριστα ζῶντι, καὶ δεῖ ἐλάττους γίνεσθαι, καὶ μὴ σπουδάζειν ὅπως ὦσι φίλοι, ἀλλ' ὀλιγωρεῖν μὴ μόνον τῶν χρησίμων ἀλλὰ καὶ

[t] ἄλλως—ἄλλως P^b. [v] τῶ M^b. [w] συναλγεῖν] συνεῖναι P^b. [x] εἰσι] δ' εἰσι M^b. [y] ὁ] οἱ P^b. [z] καὶ—ὑπάρχειν om. P^b. [a] δόντι P^b. [b] καὶ—ἡδεῖ om. M^b. [c] ἀλλήλους ἔνιοι M^b. [d] διὸ—γάρ om. P^b. [e] φίλοι] φιλεῖ M^b. [f] οἱ] ὃ M^b.P^b. [g] ζήσαντες M^b. [h] τι M^b.P^b. [i] post τούτῳ spatium vacuum uterque, M^b. duodecim litteris, P^b. undeviginti. [k] ἦ] ἢ ὁ ἢ P^b. [l] χρημάτων M^b. [m] αὐταρκής M^b. [n] αὐτῶ ἱκανὸς P^b. [o] αὐτῷ om. M^b.

εἰς τὸ συζῆν αἱρετῶν. Ἀλλὰ μὴν καὶ τότε φανερὸν ἂν εἶναι
δόξειεν ὡς οὐ χρήσεως ἕνεκα ὁ φίλος οὐδ' ὠφελείας, [p]ἀλλ' ὁ
δι' ἀρετὴν φίλος μόνος. Ὅταν γὰρ μηθενὸς ἐνδεεῖς [q]ὦμεν, 4
τότε τοὺς συναπολαυσομένους ζητοῦσι πάντες, καὶ τοὺς εὖ
[r]πεισομένους μᾶλλον ἢ τοὺς [s]ποιήσοντας. Ἀμείνω δ' ἔχομεν
κρίσιν αὐτάρκεις ὄντες ἢ μετ' ἐνδείας, [t]μάλιστά τε τῶν συζῆν
ἀξίων δεόμεθα φίλων. Περὶ δὲ τῆς ἀπορίας ταύτης σκε-
πτέον, μή ποτε τὸ μέν τι λέγεται καλῶς, τὸ δὲ λανθάνει
διὰ τὴν παραβολήν. Δῆλον δὲ λαβοῦσι τί τὸ ζῆν [v]τὸ κατ' 5
ἐνέργειαν καὶ ὡς τέλος. Φανερὸν οὖν ὅτι τὸ αἰσθάνεσθαι
καὶ τὸ γνωρίζειν, [w]ὥστε καὶ τὸ συζῆν τὸ συναισθάνεσθαι καὶ
τὸ συγγνωρίζειν ἐστίν. Ἔστι δὲ τὸ αὐτὸ αἰσθάνεσθαι καὶ
τὸ αὐτὸ γνωρίζειν αἱρετώτατον ἑκάστῳ, καὶ διὰ τοῦτο τοῦ
ζῆν πᾶσιν ἔμφυτος ἡ ὄρεξις· τὸ γὰρ ζῆν διατιθέναι γνῶσίν
τινα. Εἰ οὖν τις ἀποτέμοι καὶ ποιήσειε τὸ γινώσκειν αὐτὸ 6
καθ' αὑτὸ καὶ μή· ἀλλὰ τοῦτο μὲν λανθάνει, ὥσπερ ἐν τῷ
λόγῳ γέγραπται, τῷ [x]μέντοι πράγματι ἔστι μὴ λανθάνειν,
οὐθὲν ἂν διαφέροι ἢ τὸ γινώσκειν ἄλλον ἀνθ' αὑτοῦ. Τὸ δ'
ὅμοιον τοῦ ζῆν ἀνθ' αὑτοῦ ἄλλον. Εὐλόγως δὲ τὸ ἑαυτοῦ
αἰσθάνεσθαι καὶ γνωρίζειν αἱρετώτερον. Δεῖ γὰρ ἅμα συν- 7
θεῖναι δύο ἐν τῷ λόγῳ, ὅτι τε τὸ ζῆν καὶ αἱρετόν, καὶ ὅτι
τὸ ἀγαθόν, καὶ ἐκ τούτων ὅτι τὸ αὐτὸ τοῖς ὑπάρχειν τὴν
τοιαύτην φύσιν. Εἰ οὖν ἐστὶν ἀεὶ τῆς τοιαύτης [y]συστοι-
χίας ἡ ἑτέρα ἐν τῇ τοῦ [z]ἑτέρου τάξει, καὶ τὸ γνωστὸν καὶ
τὸ [a]αἱρετόν ἐστιν ὡς ὅλως εἰπεῖν τὸ κοινωνεῖν τῆς ὡρισμένης
φύσεως· ὥστε τὸ αὑτοῦ βούλεσθαι αἰσθάνεσθαι τὸ αὐτὸν
εἶναι τοιονδὶ βούλεσθαί ἐστιν. Ἐπεὶ οὖν οὐ κατ' αὐτούς 8
ἐσμεν ἕκαστον τούτων, ἀλλὰ κατὰ μετάληψιν τῶν δυνάμεων
ἐν τῷ αἰσθάνεσθαι ἢ γνωρίζειν· αἰσθανόμενος [b]γὰρ αἰσθητὸς

[p] ἀλλ' ὁ] ἀλλ' οὐ M^b.P^b. [q] ὦμεν] ὦσιν corr. P^b. [r] ποιησομένους M^b. [s] ποιήσαντας M^b.P^b. [t] τε μάλιστα M^b.P^b. [v] τὸ post ζῆν om. M^b. [w] ὥστε—αὐτὸ γνωρίζειν om. P^b. [x] μέντι M^b. [y] συστοιχείας corr. P^b, εὐστοχίας M^b. [z] ἑτέρου] αἱρετοῦ P^b. [a] αἱρετόν] αἰσθητόν corr. P^b. [b] γὰρ] μὲν γὰρ P^b.

γίνεται ταύτῃ, καὶ κατὰ τοῦτο καθὰ πρότερον αἰσθάνεται,
καὶ ᾗ, καὶ οὗ, γνωστὸς δὲ γινώσκων· ὥστε διὰ τοῦτο καὶ ζῆν
9 ἀεὶ βούλεται, ὅτι βούλεται ἀεὶ γνωρίζειν. Τοῦτο δὲ ὅτι
αὐτὸς εἶναι τὸ γνωστόν. Τὸ δὴ συζῆν αἱρεῖσθαι δόξειε μὲν
ἂν εἶναι σκοπουμένοις πως εὔηθες, ἐπὶ τῶν κοινωνῶν πρῶτον
καὶ τοῖς ἄλλοις ζῴοις, [c] οἷον τὸ συνεσθίειν ἢ τὸ συμπίνειν.
Τί γὰρ διαφέρει τὸ πλησίον οὖσι ταῦτα συμβαίνειν [d] ἢ χω-
ρίς, [e] ἂν ἀφέλῃς τὸν λόγον; Ἀλλὰ μὴν καὶ τοῦ λόγου κοι-
10 νωνεῖν τοῦ τυχόντος ἕτερον τοιοῦτον. [f] Ἅμα τ' οὔτε διδά-
σκειν οὔτε μανθάνειν τοῖς αὐταρκέσι φίλοις [g] οἷόν τε· μανθά-
νων μὲν γὰρ αὐτὸς οὐκ ἔχει ὡς δεῖ, διδάσκοντος δ' οὐ φίλος·
ἡ δ' ὁμοιότης φιλία. Ἀλλὰ μὴν φαίνεταί γε, καὶ πάντες
ἥδιον τῶν ἀγαθῶν μετὰ τῶν φίλων κοινωνοῦμεν, καθ' ὅσον
ἐπιβάλλει ἕκαστον καὶ [h] οὗ δύναται [i] ἀρίστου. Ἀλλὰ τού-
των τῷ μὲν ἡδονῆς σωματικῆς, τῷ δὲ θεωρίας μουσικῆς, τῷ δὲ
11 φιλοσοφίας. Καὶ [k] τολμᾷ δὴ εἶναι τῷ φίλῳ. Διό φησι

μόχθος οἱ τηλοῦ φίλοι,

ὡς οὐ δεῖ γενέσθαι ἀπ' ἀλλήλων τούτου γινόμενον. Ὅθεν
καὶ ὁ ἔρως δοκεῖ φιλίᾳ ὅμοιον εἶναι· τοῦ γὰρ [l] συζῆν ὀρέγε-
ται ὁ ἐρῶν, ἀλλ' [m] οὐχ ᾗ μάλιστα δεῖ, ἀλλὰ κατ' αἴσθησιν.
Ὁ μὲν [n] τοίνυν λόγος ἐκεῖνά φησι διαπορῶν, τὸ δ' ἔργον
οὕτω φαίνεται γινόμενον, ὥστε δῆλον ὅτι παρακρούεταί πως
12 ἡμᾶς ὁ διαπορῶν. Σκεπτέον ἔνθεν τἀληθές. Ὁ γὰρ φίλος
βούλεται εἶναι, ὥσπερ ἡ παροιμία φησίν, ἄλλος Ἡρακλῆς,
ἄλλος οὗτος. Διέσπασται δὲ καὶ χαλεπὸν τὰ [o] ἐφ' ἑνὸς
γενέσθαι· ἀλλὰ κατὰ [p] μὲν φύσιν ὃ συγγενέστατον, κατὰ
[q] δὲ σῶμα ὅμοιος ἕτερος, [r] ἄλλος δὲ κατὰ τὴν ψυχήν, καὶ
13 τούτων κατὰ μόριον ἕτερος ἕτερον. Ἀλλ' οὐθέν τε ἧττον
βούλεται ὥσπερ αὐτὸς διαιρετὸς εἶναι ὁ φίλος. Τὸ οὖν τοῦ

[c] οἷς Pb. [d] μὴ Mb.Pb. [e] ἂν ἀφελῃς] ἀναφέρειν Mb. [f] ἅμα τοῦδε δοκεῖν Mb. [g] οἴονται μανθάνειν codices. [h] οὐ Mb. [i] ἄριστον Mb. [k] τολμᾷ δὴ] τὸ ἅμα δεῖ Camerarius. [l] εὖ ζῆν codices. [m] οὐχὶ μάλιστα Pb. [n] τοίνυν] οὖν Pb. [o] ἀφ' Mb. [p] μὲν] μὲν τὴν Pb. [q] δὲ] δὲ τὸ Pb. [r] ἄλλος—ἕτερον om. Mb.

φίλου αἰσθάνεσθαι τὸ αὑτοῦ πως ἀνάγκη αἰσθάνεσθαι εἶναι,
[s]καὶ τὸ αὑτόν πως γνωρίζειν. Ὥστε καὶ [t]τὰ φορτικὰ μὲν
συνήδεσθαι καὶ συζῆν τῷ φίλῳ ἡδὺ εὐλόγως (συμβαίνει γὰρ
ἐκείνου ἅμα αἴσθησις ἀεί), μᾶλλον δὲ τὰς θειοτέρας ἡδονάς.
Αἴτιον δ' ὅτι ἀεὶ ἥδιον ἑαυτὸν θεωρεῖν ἐν τῷ βελτίονι ἀγαθῷ. 14
Τοῦτο δ' ἐστὶν ὁτὲ μὲν πάθος, ὁτὲ δὲ πρᾶξις, ὁτὲ δὲ ἕτερόν
τι, εἰ [v]δυνατὸν εὖ ζῆν, καὶ οὕτω καὶ τὸν φίλον. †Ἐν δὲ τῷ
συζῆν συνεργεῖν, ἢ κοινωνίαν τῶν ἐν τέλει μάλιστά [w]γε.
Διὸ συνθεωρεῖν καὶ συνευωχεῖσθαι, οὐ τὰ διὰ τροφὴν καὶ τὰ
ἀναγκαῖα αἱ τοιαῦται ὁμιλίαι δοκοῦσιν εἶναι, ἀλλ' ἀπολαύ-
σεις. †Ἀλλ' ἕκαστος οὗ δύναται τυγχάνειν τέλους, ἐν τούτῳ 15
βούλεται συζῆν· εἰ δὲ μή, καὶ ποιεῖν εὖ καὶ πάσχειν ὑπὸ
τῶν φίλων αἱροῦνται μάλιστα. Ὅτι μὲν τοίνυν καὶ δεῖ
συζῆν, καὶ ὅτι μάλιστα βούλονται πάντες, καὶ ὅτι [x]ὁ εὐδαι-
μονέστατος καὶ ἄριστος μάλιστα τοιοῦτος, φανερόν. Ὅτι
δὲ κατὰ τὸν λόγον οὐκ ἐφαίνετο, καὶ τοῦτ' εὐλόγως συνέ-
βαινε λέγοντος ἀληθῆ. Κατὰ τὴν σύνθεσιν γὰρ τῆς παρα- 16
βολῆς ἀληθοῦς οὔσης ἡ λύσις ἐστίν. Ὅτι γὰρ ὁ θεὸς οὐ
τοιοῦτος οἷον δεῖσθαι φίλου, καὶ τὸν ὅμοιον ἀξίου. Καίτοι
κατὰ τοῦτον τὸν λόγον οὐδὲ νοήσει ὁ σπουδαῖος· οὐ γὰρ
οὕτως ὁ θεὸς εὖ ἔχει, ἀλλὰ βέλτιον ἢ ὥστε [y]ἄλλο τι νοεῖν
παρ' αὐτὸς αὑτόν. Αἴτιον δ' ὅτι ἡμῖν μὲν τὸ εὖ καθ' ἕτε- 17
ρον, ἐκείνῳ δὲ αὐτὸς αὑτοῦ τὸ εὖ ἐστίν. Καὶ τὸ ζητεῖν ἡμῖν
καὶ εὔχεσθαι πολλοὺς φίλους, ἅμα δὲ λέγειν ὡς οὐθεὶς φίλος
ᾧ πολλοὶ φίλοι, ἄμφω λέγεται ὀρθῶς. †Ἐνδεχομένου γὰρ
πολλοῖς συζῆν ἅμα καὶ συναισθάνεσθαι ὡς πλείστους αἱρε-
τώτατον. †Ἐπεὶ δὲ χαλεπώτατον, ἐν ἐλάττοσιν ἀνάγκη τὴν 18
ἐνέργειαν τῆς συναισθήσεως εἶναι. Ὥστ' οὐ μόνον χαλεπὸν
τὸ πολλοὺς κτήσασθαι (πείρας γὰρ [z]δεῖ), ἀλλὰ καὶ οὖσι
χρήσασθαι. Καὶ ὁτὲ μὲν ἀπεῖναι εὖ πράττοντα τὸν φιλού-
μενον βουλόμεθα, ὁτὲ δὲ μετέχειν τῶν αὐτῶν, καὶ [a]τὸ ἅμα

[s] καὶ τὸ] καὶ τῷ Pb. [t] τὸ Pb. [v] δυνατὸν] δ' αὐτὸν Pb. [w] τε Mb.
[x] ὁ om. Mb. [y] ἄλλο τι] ἀλλότριον Pb. [z] δεῖ] ἀεὶ codices. [a] τῷ ἅμα codices.

19 βούλεσθαι εἶναι φιλικόν. Ἐνδεχομένου μὲν γὰρ ἅμα καὶ
εὖ, τοῦτο πάντες αἱροῦνται· μὴ ἐνδεχομένου δέ, ἀλλ' ὥσπερ
τῷ Ἡρακλεῖ ἴσως ἂν ἡ μήτηρ εἵλετο θεὸν εἶναι μᾶλλον ἢ
μετ' αὐτῆς ὄντα τῷ Εὐρυσθεῖ θητεύειν. Ὁμοίως γὰρ ἂν
[b] εἴπειεν καὶ ὃν ὁ Λάκων ἔσκωψεν, ἐπεί τις [c] ἐκέλευσεν αὐτὸν
20 χειμαζόμενον ἐπικαλέσασθαι τοὺς [d] Διοσκόρους. Δοκεῖ δὲ
τοῦ μὲν φιλοῦντος τὸ ἀπείργειν εἶναι τῆς συμμεθέξεως τῶν
χαλεπῶν, [e] τοῦ δὲ φιλουμένου τὸ βούλεσθαι συμμετέχειν, καὶ
ταῦτα ἀμφότερα συμβαίνει εὐλόγως. Δεῖ γὰρ τῷ φίλῳ
μηθὲν εἶναι οὕτω λυπηρὸν ὡς ἡδὺ τὸν φίλον. Δοκεῖ δὲ δεῖν
21 αἱρεῖσθαι μὴ τὸ αὑτοῦ. Διὸ κωλύουσι συμμετέχειν· ἱκανοὶ
γὰρ αὐτοὶ κακοπαθοῦντες, ἵνα μὴ φαίνωνται [f] τὸ αὑτῶν σκο-
ποῦντες καὶ αἱρεῖσθαι τὸ χαίρειν λυπουμένου τοῦ φίλου, ἔτι
[g] δὲ κουφότεροι εἶναι μὴ [h] μόνοι φέροντες τὰ κακά. Ἐπεὶ
δ' αἱρετὸν τό τ' εὖ καὶ τὸ ἅμα, [i] δῆλον ὅτι καὶ τὸ ἅμα εἶναι
μετ' ἐλάττονος ἀγαθοῦ αἱρετόν πως ἢ χωρὶς μετὰ μείζονος.
22 Ἐπειδὴ ἄδηλον τὸ ποσὸν δύναται τὸ ἅμα ἤδη διαφέρονται,
καὶ οἷον καὶ τὸ μετέχειν ἅμα πάντων φιλικόν, καὶ ὥσπερ
συνδειπνεῖν ἅμα φασὶν ἥδιον ταὐτὰ ἔχοντας· οἱ δ' ἂν [k] μέντοι
23 οὐ βούλονται. Ἐπεὶ δέ γέ τις ὑπερβολὰς ποιήσει, ὁμολο-
γῶσιν ἅμα κακῶς πράττοντας σφόδρα ἢ εὖ σφόδρα χωρίς.
Παραπλήσιον δὲ τούτῳ καὶ περὶ τὰς ἀτυχίας. Ὁτὲ μὲν
γὰρ βουλόμεθα τοὺς φίλους [l] εἶναι οὐδὲ λυπεῖν, ὅταν μηθὲν
μέλλωσι ποιήσειν πλέον· ὁτὲ [m] δὲ τοὺς [n] ἥδιστον παρεῖναι.
24 Τὸ δὲ τῆς ὑπεναντιώσεως ταύτης καὶ [o] μάλ' εὔλογον. Διὰ
γὰρ τὰ προειρημένα [p] τοῦτο συμβαίνει, καὶ ὅτι μὲν τὸ λυ-
πούμενον ἢ ἐν φαύλῃ ὄντα ἕξει τὸν φίλον θεωρεῖν φεύγομεν
ἁπλῶς, ὥσπερ καὶ ἡμᾶς αὐτούς, τὸ δ' ὁρᾶν τὸν φίλον ἡδύ,
ὥσπερ ἄλλο τι τῶν ἡδίστων, διὰ τὴν εἰρημένην αἰτίαν καὶ
25 μὴ κάμνοντα [q] εἰ αὐτός. Ὥστε ὁπότερον ἂν τούτων ᾖ, μᾶλ-

[b] εἴποιε Pb, εἴποιεν Mb. [c] ἐκάλεσεν Mb. [d] διοσκούρους Mb. [e] τοῦ] τῶν τὸ Pb. [f] τὰ Pb. [g] δὲ] δὲ τὸ Mb.Pb. [h] μόνον Mb. [i] δῆλον ὅτι καὶ τὸ ἅμα om. Pb. [k] μέντι Pb. [l] ἀπεῖναι Casaubonus. [m] δ' αὐτοὺς idem. [n] ἡδίστους Pb. [o] μᾶλλον Pb. [p] ταῦτα Mb. [q] εἰ] εἰ ὁ Pb.

λον ἡδὺ ποιεῖ τὴν ῥοπὴν τοῦ βούλεσθαι παρεῖναι ἢ μή, καὶ
τότ' ἐπὶ τῶν χειρόνων συμβαίνειν [r]καὶ διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν
[s]γίνεσθαι· μάλιστα γὰρ φιλοτιμοῦνται τοὺς φίλους μὴ
πράττειν εὖ, μηδ' εἶναι [t]ἀνάγκαι αὐτοῖς κακῶς. Διὸ ἐνίοτε 26
τοὺς ἐρωμένους συναποκτιννύασιν. Μᾶλλον γὰρ τοῦ [v]οἰ-
κείου αἰσθάνεσθαι κακοῦ. Ὥσπερ ἂν εἰ καὶ μεμνημένος ὅτι
ποτὲ εὖ ἔπραττε μᾶλλον, ἢ εἰ ᾤετο ἀεὶ κακῶς πράττειν.

[w]Ἀπορήσειε δ' ἄν τις εἰ ἔστιν ἑκάστῳ [x]φίλῳ χρήσασθαι 13
καὶ ἐφ' [y]ἃ πέφυκε καὶ ἄλλως, καὶ τοῦτο ἢ αὐτὸ ἡδὺ κατὰ
συμβεβηκός, οἷον ἢ ὀφθαλμὸς ἰδεῖν ἢ καὶ ἄλλως παριδεῖν
διαστρέψαντα, ὥστε δύο τὸ ἓν φανῆναι. Αὗται μὲν δὴ
ἄμφω ὅτι μὲν ὀφθαλμός, ὅτι ἦν δ' ὀφθαλμῷ· ἄλλη δὲ κατὰ
συμβεβηκός, οἷον εἰ ἦν ἀποδόσθαι ἢ φαγεῖν. Ὁμοίως δὴ 2
καὶ ἐπιστήμη· καὶ γὰρ ἀληθῶς καὶ ἁμαρτεῖν, οἷον ὅταν ἑκὼν
μὴ ὀρθῶς γράψῃ, ὡς ἀγνοίᾳ [z]δὴ χρῆσθαι, ὥσπερ μετα-
στρέψας τὴν χεῖρα· καὶ τῷ ποδί ποτε ὡς χειρὶ καὶ ταύτῃ
ὡς ποδὶ χρῶνται ὀρχηστριάδες. [a]Ἤδη πᾶσαι [b]αἱ ἄρισται 3
ἐπιστῆμαι εἶπαν, καὶ τῇ δικαιοσύνῃ ὡς ἀδικίᾳ χρῆσθαι, εἰ
δίκης. Εἰ ἄρα ἀπὸ δικαιοσύνης τὰ ἄδικα πράττων, ὥσπερ
καὶ τὰ ἀγνοητικὰ ἀπὸ ἐπιστήμης· εἰ δὲ τοῦτ' ἀδύνατον, φα-
νερὸν ὅτι οὐκ ἂν εἶεν ἐπιστῆμαι αἱ ἀρεταί. Οὐδ' εἰ μὴ ἔστιν 4
ἀγνοεῖν ἀπὸ ἐπιστήμης, ἀλλ' ἁμαρτάνειν μόνον, καὶ τὰ αὐτὰ
καὶ ἀπὸ ἀγνοίας ποιεῖν, [c]οὔτι ἀπὸ δικαιοσύνης γε ὡς ἀπὸ
ἀδικίας πράξει· ἀλλ' ἐπεὶ φρόνησις ἐπιστήμη, καὶ ἀληθές τι
τὸ αὐτὸ ποιήσει κἀκείνη· ἐνδέχοιτο γὰρ ἂν ἀφρόνως ἀπὸ
φρονήσεως, καὶ ἁμαρτάνειν ταὐτὰ ἅπερ ὁ ἄφρων. Εἰ δὲ 5
ἁπλῆ ἡ ἑκάστου χρεία ᾗ ἕκαστον, κἂν φρονίμως ἔπραττον
οὕτω πράττοντες. Ἐπὶ μὲν οὖν ταῖς ἄλλαις ἐπιστήμαις
ἄλλη κυρία ποιεῖ τὴν [d]τροφήν· αὐτῆς δὲ τῆς πασῶν κυρίας

[r] καὶ ante διὰ om. M^b. [s] γενέσθαι P^b. [t] ἀνάγκη corr. P^b.
[v] οἰκείου om. P^b. [w] hinc librum θ incipit P^b. cum Palatino 165, ϵ Q: ei enim δ est qui nobis η. Z. interstitium habet trium versuum vacuorum. [x] φίλῳ om. P^b. [y] ἃ] ᾧ P^b. [z] δὴ νῦν χρῆσται P^b.
[a] εἴδη P^b. [b] αἱ ἄρισται ἐπιστῆμαι εἶπαν] lacunam M^b. [c] οὔτ' M^b.
[d] an στροφήν?

τίς; Οὐ γὰρ [e] ἔτι ἐπιστήμη γε [e] ἢ νοῦς. Ἀλλὰ μὴν οὐδ'
6 ἀρετή. [f] Χρῆται γὰρ αὐτῇ· ἡ γὰρ τοῦ ἄρχοντος ἀρετὴ τῇ
τοῦ ἀρχομένου χρῆται. Τίς οὖν ἐστίν; Ἢ ὥσπερ λέγεται
ἀκρασία κακία τοῦ ἀλόγου τῆς ψυχῆς, καὶ πῶς ἀκόλαστος
7 ὁ ἀκρατὴς ἔχων νοῦν. Ἀλλ' ἤδη ἂν ἰσχυρὰ ᾖ [g] ἡ ἐπιθυμία,
στρέψει καὶ λογιεῖται τἀναντία. [h] Ἦ σφι δηλον-
ότι, κἂν [i] ἐν μὲν τούτῳ ἀρετὴ ἐν δὲ τῷ λόγῳ ἄνοια ᾖ, ἕτεραι
μεταποιοῦνται. Ὥστε ἔσται δικαιοσύνῃ [k] καὶ δικαίως χρῆ-
σθαι καὶ κακῶς, καὶ φρονήσει ἀφρόνως· ὥστε καὶ τἀναντία.
8 Ἄτοπον γὰρ εἰ τῆς μὲν ἐν τῷ λογιστικῷ ἀρετῆς μοχθηρία
ποτὲ ἐγγενομένη μὲν τῷ λόγῳ στρέψει καὶ ποιήσει ἀγνοεῖν,
ἡ δ' ἀρετὴ ἐν τῷ ἀλόγῳ ἀνοίας ἐνούσης οὐ στρέψει ταύτην,
καὶ ποιήσει [l] φρονίμως κρίνειν καὶ τὰ δέοντα. Καὶ πάλιν ἡ
φρόνησις ἡ ἐν τῷ λογιστικῷ τὴν ἐν τῷ ἀλόγῳ κόλασιν ἂν
9 σωφρόνως πράττειν· ὅπερ δοκεῖ ἡ ἐγκράτεια. Ὥστ' ἔσται
καὶ ἡ ἀπὸ ἀγνοίας φρονίμως, ἐπί τε ταῦτα ἄτοπα, ἄλλως
τε καὶ ἀπὸ ἀγνοίας χρῆσθαι φρονίμως. Τοῦτο γὰρ ἐπὶ
τῶν ἄλλων οὐδαμῶς ὁρῶμεν, ὥσπερ τὴν ἰατρικὴν ἢ γραμ-
ματικὴν [m] στρέφει ἀκολασία. Ἀλλ' οὖν ὁ τὴν ἄγνοιαν,
ἐὰν ᾖ ἐναντία, διὰ τὸ μὴ ἐνεῖναι τὴν ὑπεροχὴν ἀλλὰ τὴν
ἀρετήν, ὅλως μᾶλλον εἶναι πρὸς τὴν κακίαν οὕτως ἔχουσαν.
10 Καὶ γὰρ ὁ ἄδικος πάντα ὁ δίκαιος δύναται, καὶ ὅλως ἔνεστιν
ἐν τῇ δυνάμει ἡ ἀδυναμία. Ὥστε δῆλον ὅτι ἅμα [n] φρόνιμοι
καὶ ἀγαθαὶ ἐκεῖναι αἱ ἄλλου ἕξεις, καὶ ὀρθῶς τὸ [o] Σωκρατι-
κόν, ὅτι οὐδὲν ἰσχυρότερον φρονήσεως. Ἀλλ' ὅτι [p] ἐπιστή-
μην ἔφη, οὐκ ὀρθόν· ἀρετὴ γάρ ἐστι καὶ οὐκ ἐπιστήμη, ἀλλὰ
γένος ἄλλο [q] γνώσ

14 Ἐπεὶ δ' οὐ μόνον ἡ φρόνησις ποιεῖ τὴν εὐπραγίαν καὶ
ἀρετήν, ἀλλὰ φαμὲν καὶ τοὺς εὐτυχεῖς εὖ πράττειν ὡς καὶ
τῆς εὐτυχίας εὖ ποιούσης εὐπραγίαν καὶ τὰ αὐτὰ τῆς ἐπι-

[e] ἔτι et ἢ νοῦς om. Pb. [f] χρῆται—ἀρετὴ om. Pb. [g] ἡ om. Pb. [h] η Pb, om. Z. [i] μὲν ἐν Mb. [k] καὶ] τὸ codices. [l] φρονίμω Mb.Pb. [m] τρέφει Mb. [n] φρόνιμαι Pb. [o] σῶμα κρατητικόν Mb.Pb. [p] ἐπιστήμη Mb. [q] γνωσ] lacunam Z.Mb.

στήμης, σκεπτέον ἆρ' ἐστὶ φύσει ὁ μὲν εὐτυχὴς ὁ δ' ἀτυ-
χής, ἢ οὔ, καὶ πῶς ἔχει περὶ τούτων. Ὅτι μὲν γάρ εἰσί 2
τινες εὐτυχεῖς ὁρῶμεν· ἄφρονες γὰρ ὄντες κατορθοῦσι πολλά,
ἐν οἷς ἡ τύχη κυρία. [r] Οἱ δὲ καὶ ἐν οἷς τέχνη ἐστί, πολὺ
μέντοι καὶ τύχης ἐνυπάρχει, οἷον ἐν στρατηγίᾳ καὶ κυβερ-
νητικῇ. Πότερον οὖν ἀπό τινος ἕξεως οὗτοί εἰσιν, ἢ [s] οὐ τῷ
αὐτοὶ ποιοί τινες εἶναι πρακτικοί εἰσι τῶν εὐτυχημάτων;
Νῦν μὲν γὰρ οὕτως οἴονται ὡς φύσει τινῶν ὄντων· ἡ δὲ 3
φύσις ποιούς τινας ποιεῖ, καὶ εὐθὺς ἐκ γενετῆς διαφέρουσιν,
ὥσπερ οἱ μὲν γλαυκοὶ οἱ δὲ μελανόμματοι τῷ τὸ δεῖν
τοιονδὶ ἔχειν, οὕτω καὶ οἱ εὐτυχεῖς καὶ ἀτυχεῖς. Ὅτι [t] μὲν
γὰρ οὐ φρονήσει κατορθοῦσι, δῆλον· οὐ γὰρ ἄλογος [v] ἡ φρό-
νησις, ἀλλ' ἔχει λόγον διὰ τί οὕτω [w] πράττει· οἱ δ' οὐκ ἂν
ἔχοιεν εἰπεῖν διὰ τί κατορθοῦσι· τέχνη γὰρ ἂν ἦν. [x] Ἔστι δὲ 4
φανερὸν ὄντες ἄφρονες, οὐχ ὅτι περὶ ἄλλα (τοῦτο [y] μὲν γὰρ
[z] οὐθὲν ἄτοπον· οἷον Ἱπποκράτης γεωμετρικὸς ὤν, ἀλλὰ περὶ
τὰ ἄλλα δοκεῖ βλὰξ καὶ ἄφρων εἶναι, καὶ πολὺ χρυσίον
πλέον ἀπώλεσεν ὑπὸ τῶν ἐν Βυζαντίῳ πεντηκοστολόγων
δι' εὐήθειαν, ὡς λέγουσιν) ἀλλ' ὅτι καὶ [a] ἐν ἐνίοις εὐτυχοῦσιν
ἄφρονες. Περὶ γὰρ ναυκληρίαν οὐχ οἱ δεινότατοι εὐτυχεῖς, 5
ἀλλ' ὥσπερ ἐν κύβων πτώσει ὁ μὲν οὐδέν, ἄλλος δὲ βάλλει
καθ' ἣν φύσει ἐστὶν εὐτυχής, ἢ τῷ φιλεῖσθαι, ὥσπερ φασίν,
ὑπὸ θεοῦ, καὶ ἔξωθέν [b] τι εἶναι τὸ κατορθοῦν· οἷον πλοῖον
κακῶς νεναυπηγημένον ἄμεινον πολλάκις δὲ πλεῖ, ἀλλ' οὐ δι'
αὐτό, ἀλλ' ὅτι ἔχει κυβερνήτην ἀγαθόν. [c] Ἀλλ' οὕτος
[d] εὐτυχῶν τὸν δαίμον' ἔχει κυβερνήτην ἀγαθόν. Ἀλλ' ἄτο- 6
πον θεὸν ἢ δαίμονα φιλεῖν τὸν τοιοῦτον, ἀλλὰ μὴ τὸν βέλ-
τιστον καὶ τὸν φρονιμώτατον. Εἰ δὴ ἀνάγκη ἢ φύσει ἢ
νόῳ ἢ ἐπιτροπίᾳ τινὶ κατορθοῦν, τὰ δὲ δύο μή ἐστι, φύσει
ἂν εἶεν οἱ εὐτυχεῖς. Ἀλλὰ μὴν ἥ γε φύσις αἰτία ἢ τοῦ ἀεὶ

[r] οἱ] εἰ codices. [s] οὐ τῷ] οὕτω Mb.Pb. [t] μὲν] τὸ μὲν Mb. [v] ἡ om. Pb. [w] πράττει Pb. [x] ἔτι Pb. [y] μὲν om. Mb. [z] οὐθὲν om. Pb. [a] ἐν om. Mb.Pb. [b] τε Mb. [c] ἀλλ'—ἀγαθόν om. Pb. [d] εὐτυχὴς Mb, εὐτυχ Z.

7 ὡσαύτως ἢ τοῦ ὡς ἐπὶ τὸ πολύ, ἡ δὲ τύχη τοὐναντίον. Εἰ μὲν οὖν τὸ παραλόγως ἐπιτυγχάνειν τύχης δοκεῖ εἶναι. Ἀλλ' εἴπερ διὰ τύχην εὐτυχής, οὐκ ἂν τοιοῦτον εἶναι τὸ αἴτιον, οἷον ἀεὶ τοῦ αὐτοῦ [e] ἢ ὡς ἐπὶ τὸ πολύ. Ἔτι [f] εἰ τοιοσδὶ ἐπιτυγχάνει [g] ὥσπερ ὅτι [h] ὁ [i] γλαυκὸς οὐκ ὀξὺ ὁρᾷ, οὐ τύχη αἰτία [k] ἀλλὰ φύσις· οὐκ ἄρα ἐστὶν εὐτυχὴς ἀλλ'
8 οἷον εὐφυής. Ὥστε τοῦτ' ἂν εἴη λεκτέον, ὅτι οὓς λέγομεν εὐτυχεῖς, οὐ διὰ τύχην εἰσίν. Οὐκ ἄρα εἰσὶν εὐτυχεῖς· τύχης γάρ, ὅσων αἰτία τύχη ἀγαθὴ ἀγαθῶν. Εἰ δ' οὕτω, πότερον ἢ ἔσται τύχη ὅλως, ἢ ἔσται μέν, ἀλλ' οὐκέτι; Ἀλλ' ἀνάγκη καὶ εἶναι καὶ αἰτίαν εἶναι. Ἔσται ἄρα καὶ ἀγαθῶν
9 τισὶν αἰτία ἢ κακῶν. Εἰ δ' ὅλως ἐξαιρετέον καὶ οὐδὲν ἀπὸ τύχης φατέον γίνεσθαι, ἀλλ' ἡμεῖς ἄλλης οὔσης αἰτίας διὰ τὸ μὴ ὁρᾶν τύχην εἶναί φαμεν αἰτίαν, διὸ καὶ ὁριζόμενοι τὴν τύχην τιθέασιν αἰτίαν ἀνάλογον [l] ἀνθρωπίνῳ λογισμῷ,
10 ὡς οὔσης τινὸς φύσεως. Τοῦτο μὲν οὖν ἄλλο πρόβλημ' ἂν εἴη· ἐπειδὴ ὁρῶμέν τινας ἅπαξ εὐτυχήσαντες, διὰ τί οὐ καὶ πάλιν ἄν, διὰ τὸ [m] ἀποκατορθῶσαι καὶ πάλιν; Τὸ γὰρ αὐτὸ τοῦτ' αἴτιον. Οὐκ ἄρα ἔσται τύχης. Οὐ τὸ ἀλλ' ὅταν τὸ αὐτὸ ἀποβαίνῃ ἀπείρων καὶ ἀορίστων, ἔσται μὲν τὸ ἀγαθὸν ἢ κακόν, ἐπιστήμη δ' οὐκ ἔσται αὐτοῦ ἡ δι' ἀπειρίαν, ἐπεὶ ἐμάνθανον ἄν τινες εὐτυχεῖς, ἢ καὶ πᾶσαι ἂν αἱ
11 ἐπιστῆμαι, ὥσπερ ἔφη Σωκράτης, εὐτυχίαι ἦσαν. Τί οὖν κωλύει [n] συμβῆναί τινι ἐφεξῆς τὰ τοιαῦτα πολλάκις, οὐχ ὅτι [o] τοῖς δεῖ, ἀλλ' οἷον ἂν εἶεν τὸ κύβους ἀεὶ μακρὰν βάλλειν. Τί δὲ δή; Ἆρ' οὐκ ἔνεισιν ὁρμαὶ ἐν τῇ ψυχῇ αἱ μὲν ἀπὸ λογισμοῦ, αἱ δ' ἀπὸ ὀρέξεως ἀλόγου, καὶ πρότεραι αὗται; Εἰ γάρ ἐστι φύσει ἡ δι' ἐπιθυμίαν ἡδέος καὶ ἡ ὄρεξις,
12 φύσει γε ἐπὶ τὸ ἀγαθὸν βαδίζοι ἂν πᾶν. Εἰ δή τινές εἰσιν εὐφυεῖς ὥσπερ οἱ [p] ἄδικοι οὐκ ἐπιστάμενοι [q] ᾄδειν, οὕτως

[e] ἢ] εἰ Pb, om. Mb. [f] ἢ Pb. [g] ὅτι ὥσπερ Pb. [h] ὁ om. Mb. [i] γλαῦκος Pb. [k] ἀλλὰ] ἀλλ' ἡ Mb. [l] ἀνθρώπῳ Mb. [m] ἀπ. καὶ πάλιν καὶ πάλιν Mb. [n] συμβαίνῃ τινὶ Pb, τινὶ συμβῆναι Mb. [o] τοῖς om. Z. [p] an ᾠδικοὶ? [q] ᾄδειν] ἂν Pb.

οὐ πεφύκασι καὶ ἄνευ λόγου ὁρμῶσιν, ἡ φύσις πέφυκε, καὶ
ἐπιθυμοῦσι καὶ τούτου [r] ποτέ, καὶ οὕτως ὡς δεῖ καὶ οὗ δεῖ καὶ
ὅτε, οὗτοι κατορθοῦσι, κἂν τύχωσιν ἄφρονες ὄντες καὶ ἄλο-
γοι, ὥσπερ καὶ εὖ [s] ἔσονται οἱ διδασκαλικοὶ ὄντες. Οἵ δέ γε 13
τοιοῦτοι εὐτυχεῖς, ὅσοι ἄνευ λόγου κατορθοῦσιν ὡς ἐπὶ τὸ
πολύ. Φύσει ἄρα οἱ εὐτυχεῖς εἶεν ἄν. Ἢ πλεοναχῶς λέ-
γεται ἡ εὐτυχία. Τὰ μὲν γὰρ πράττεται ἀπὸ τῆς ὁρμῆς
καὶ προελομένων πρᾶξαι, τὰ δ' οὔ, [t] ἀλλὰ τοὐναντίον. Καὶ ἐν
ἐκείνοις κακῶς λογίσασθαι δοκοῦσι [v] κατορθοῦντες, καὶ εὐτυ-
χῆσαί φαμεν· καὶ πάλιν ἐν τούτοις, εἰ ἐβούλοντο ἂν ἢ
ἔλαττον ἔλαβον τἀγαθόν. Ἐκείνους μὲν τοίνυν εὐτυχεῖν διὰ 14
φύσιν ἐνδέχεται. Ἡ γὰρ ὁρμὴ καὶ [w] ἡ ὄρεξις οὖσα οὗ δεῖ
κατώρθωσεν, ὁ δὲ λογισμὸς ἦν ἠλίθιος. Καὶ τοὺς μὲν ἐν-
ταῦθα, ὅταν μὲν λογισμὸς μὴ δοκῶν ὀρθῶς εἶναι, τύχη δ'
αὐτοῦ αἰτία οὖσα, αὐτὴ [x] δ' ὀρθὴ οὖσα, ἔξωσεν· ἀλλ' ἐνίοτε δι'
ἐπιθυμίαν ἐλογίσατο πάλιν οὕτω καὶ ἠτύχησεν. Ἐν δὲ δὴ 15
τοῖς ἑτέροις πῶς ἔσται ἡ εὐτυχία κατ' εὐφυΐαν ὀρέξεως καὶ
ἐπιθυμίας; Ἀλλὰ μὴν ἡ ἐνταῦθα εὐτυχία καὶ τύχη διττή,
κἀκείνη ἡ αὐτή, ἢ πλείους αἱ εὐτυχίαι. Ἐπεὶ δ' ὁρῶμεν
παρὰ πάσας τὰς ἐπιστήμας καὶ τοὺς λογισμοὺς τοὺς ὀρθοὺς
εὐτυχοῦντάς τινας, δῆλον ὅτι [y] ἕτερον ἄν τι εἴη τὸ αἴτιον τῆς
εὐτυχίας. Ἐκείνη δὲ πότερον [z] ἡ εὐτυχία ἢ οὐκ ἔστιν, ἢ ἐπε- 16
θύμησεν ὧν ἔδει καὶ ὅτε [a] ἔδει τὸ λογισμὸς ἀνθρώπινος οὐκ
ἂν τούτου εἴη. Οὐ γὰρ [b] δὴ πάμπαν ἀλόγιστον τοῦτο, οὔτε
φυσική ἐστιν ἡ ἐπιθυμία, ἀλλὰ διαφθείρεται ὑπό τινος. Εὐ-
τυχεῖν μὲν [c] οὖν δοκεῖ, ὅτι ἡ τύχη τῶν παρὰ λόγον αἰτία,
τούτου δὲ παράλογον· παρὰ γὰρ τὴν ἐπιστήμην καὶ τὸ κα-
θόλου. Ἀλλ' ὡς ἔοικεν, οὐκ ἀπὸ τύχης. Ἀλλὰ δοκεῖ διὰ 17
τοῦτο. Ὥσθ' οὗτος μὲν ὁ λόγος οὐ δείκνυσιν ὅτι φύσει εὐτυ-
χεῖν, ἀλλ' ὅτι οὐ πάντες οἱ δοκοῦντες εὐτυχεῖν διὰ τύχην κα-

[r] ποτέ] καί ποτε Pb. [s] ἔσονται οἱ] ἔσονται εἰ Mb. [t] ἀλλὰ] ἀλλ' οὐ Pb. [v] κατορθοῦντε Mb, κατορθοῦντας Pb. [w] ἡ post καὶ om. Pb. [x] δ' om. Pb. [y] ἕτερον] αἴτιον Mb. [z] ἡ om. Pb. [a] ἐδεῖτο λογισμὸς Mb. [b] δεῖ Mb. [c] οὖν] ἂν Pb.

τορθοῦσιν, ἀλλὰ [d] διὰ φύσιν· οὐδ' ὅτι [e] οὐδέν ἐστι τύχη αἰτία
οὐθενὸς δείκνυσιν, ἀλλ' οὐ τῶν πάντων ὧν δοκεῖ. Τοῦτο μέντ'
ἂν ἀπορήσειέ τις, ἆρ' αὐτοῦ τούτου τύχη αἰτία, τοῦ ἐπιθυμῆ-
18 σαι οὗ δεῖ καὶ ὅτε δεῖ. Ἢ οὕτω γε πάντων ἔσται; Καὶ γὰρ
τοῦ νοῆσαι καὶ βουλεύσασθαι· οὐ γὰρ [f] δὴ ἐβουλεύσατο βου-
λευσάμενος, καὶ τοῦτ' ἐβουλεύσατο, ἀλλ' ἔστιν ἀρχή τις, οὐδ'
ἐνόησε νοήσας πρότερον νοῆσαι, καὶ τοῦτ' εἰς ἄπειρον. Οὐκ
ἄρα τοῦ νοῆσαι [g] ὁ νοῦς ἀρχή, οὐδὲ τοῦ βουλεύσασθαι βουλή.
Τί οὖν ἄλλο πλὴν τύχη; Ὥστ' ἀπὸ τύχης ἅπαντα ἔσται, εἰ
19 ἔστι τις ἀρχὴ ἧς οὐκ ἔστιν ἄλλη ἔξω. Αὕτη δὲ διὰ τί
τοιαύτη τὸ εἶναι τὸ τοῦτο δύνασθαι ποιεῖν. Τὸ δὲ ζητούμε-
νον τοῦτ' ἐστί, τίς ἡ τῆς κινήσεως ἀρχὴ ἐν τῇ ψυχῇ. Δῆλον
δή, ὥσπερ ἐν τῷ ὅλῳ θεός, καὶ πᾶν ἐκείνῳ. Κινεῖ γάρ
πως πάντα τὸ ἐν ἡμῖν θεῖον. Λόγου δ' ἀρχὴ [h] οὐ λόγος
20 ἀλλά τι κρεῖττον. Τί οὖν ἂν κρεῖττον καὶ ἐπιστήμης εἴποι
πλὴν θεός; Ἡ γὰρ ἀρετὴ τοῦ νοῦ ὄργανον· καὶ διὰ τοῦτο οἱ
[i] πάλαι ἔλεγον, εὐτυχεῖς καλοῦνται οἳ ἂν ὁρμήσωσι κατορ-
θοῦν ἄλογοι ὄντες, καὶ [k] βουλεύεσθαι οὐ συμφέρει αὐτοῖς·
ἔχουσι γὰρ ἀρχὴν [l] τοιαύτην ἣ κρεῖττον τοῦ νοῦ καὶ βουλεύ-
21 σεως. Οἱ δὲ τὸν λόγον· τοῦτο δ' οὐκ ἔχουσι. Καὶ ἐνθου-
σιασμοί· τοῦτο δ' οὐ δύνανται. Ἄλογοι γὰρ ὄντες ἀποτυγ-
χάνουσι καὶ τούτων φρονίμων καὶ σοφῶν ταχεῖαν εἶναι τὴν
μαντικὴν καὶ [m] μόνον οὐ τὴν ἀπὸ τοῦ λόγου δεῖ ἀπολαβεῖν,
ἀλλ' οἱ μὲν δι' ἐμπειρίαν, οἱ δὲ διὰ συνήθειάν τε ἐν τῷ σκο-
πεῖν χρῆσθαι· τῷ θεῷ δὲ αὗται. Τοῦτο καὶ εὖ ὁρᾷ καὶ τὸ
22 μέλλον καὶ τὸ ὄν, καὶ ὧν ἀπολύεται ὁ λόγος οὗτος. Διὸ οἱ
μελαγχολικοὶ καὶ εὐθυόνειροι. Ἔοικε γὰρ ἡ ἀρχὴ [n] ἀπο-
λυομένους τοὺς λόγους ἰσχύειν μᾶλλον· καὶ ὥσπερ οἱ τυφλοὶ
μνημονεύουσι μᾶλλον ἀπολυθέντες τοῦ πρὸς τοῖς εἰρημένοις
εἶναι τὸ μνημονεῦον. Φανερὸν δὲ ὅτι δύο εἴδη εὐτυχίας, ἡ

[d] διὰ om. Mb. [e] οὐδέν] οὐδ' Mb. [f] δὴ om. Mb. [g] ὁ νοῦς Casaubonus: codices συνοῦσα. [h] οὐ om. Pb. [i] παλαιοὶ Mb. [k] βούλεσθαι Mb. [l] τοιαύτην—καὶ om. Pb. [m] μόνων Pb. [n] ἀπολυμένους Mb.

μὲν θεία, διὸ καὶ δοκεῖ ὁ εὐτυχὴς διὰ θεὸν κατορθοῦν. [o]Οὗτος 23
δ' ἐστὶν ὁ κατὰ τὴν ὁρμὴν διορθωτικός, ὁ δ' ἕτερος ὁ παρὰ
τὴν ὁρμήν· ἄλογοι δ' ἀμφότεροι. Καὶ ἡ μὲν συνεχὴς εὐτυχία
μᾶλλον, αὕτη δὲ οὐ συνεχής.

Κατὰ μέρος μὲν οὖν περὶ ἑκάστης ἀρετῆς εἴρηται πρότε- 15
ρον· ἐπεὶ δὲ χωρὶς διείλομεν τὴν δύναμιν αὐτῶν, καὶ περὶ
τῆς ἀρετῆς [p]διαρθρωτέον τῆς ἐκ τούτων, ἣν ἐκαλοῦμεν ἤδη
καλοκἀγαθίαν. Ὅτι μὲν οὖν ἀνάγκη τὸν ταύτης ἀληθῶς
τευξόμενον τῆς προσηγορίας ἔχειν τὰς κατὰ μέρος ἀρετάς,
φανερόν. [q]Οὐδὲ γὰρ ἐπὶ τῶν ἄλλων οὐθενὸς οἷόν τ' ἄλλως 2
ἔχειν· [r]οὐθεὶς γὰρ ὅλον μὲν τὸ σῶμα ὑγιαίνει, μέρος δ' οὐθέν,
ἀλλ' ἀναγκαῖον πάντα ἢ τὰ πλεῖστα καὶ κυριώτατα τὸν
αὐτὸν ἔχειν τρόπον τῷ ὅλῳ. Ἔστι δὴ τὸ ἀγαθὸν εἶναι καὶ
τὸ καλὸν κἀγαθὸν οὐ μόνον κατὰ τὰ ὀνόματα, ἀλλὰ [s]κατ'
αὐτὰ [t]ἔχοντα διαφοράν. Τῶν γὰρ ἀγαθῶν πάντων τέλη 3
ἐστίν, ἃ [v]αὐτὰ αὑτῶν ἕνεκά ἐστιν αἱρετά. Τούτων δὲ καλά,
ὅσα δι' αὑτὰ ὄντα πάντα ἐπαινετά ἐστιν. Ταῦτα γάρ ἐστιν
ἐφ' ὧν αἵ τε πράξεις εἰσὶν ἐπαινεταὶ καὶ αὐτὰ ἐπαινετά, δι-
καιοσύνη καὶ αὐτὴ καὶ αἱ πράξεις. Καὶ οἱ σώφρονες· ἐπαι-
νετὴ γὰρ καὶ ἡ σωφροσύνη. Ἀλλ' οὐχ ὑγίεια ἐπαινετόν· 4
οὐδὲ γὰρ τὸ ἔργον. Οὐδὲ τὸ ἰσχυρῶς· οὐδὲ γὰρ [w]ἡ ἰσχύς.
Ἀλλ' ἀγαθὰ μέν, ἐπαινετὰ δ' οὔ. Ὁμοίως δὲ τοῦτο δῆλον
καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων διὰ τῆς ἐπαγωγῆς. Ἀγαθὸν μὲν οὖν
ἐστὶν ᾧ τὰ φύσει ἀγαθά ἐστιν ἀγαθά. Τὰ γὰρ περιμάχητα 5
καὶ μέγιστα εἶναι δοκοῦντα ἀγαθά, τιμὴ καὶ πλοῦτος καὶ
σώματος ἀρεταὶ καὶ εὐτυχίαι καὶ δυνάμεις, ἀγαθὰ μὲν φύσει
ἐστίν, ἐνδέχεται δ' εἶναι βλαβερά τισι διὰ τὰς ἕξεις. Οὔτε 6
γὰρ ἄφρων οὔτ' ἄδικος ἢ ἀκόλαστος ὢν οὐδ' [x]ὀνήσειε χρώ-
μενος αὐτοῖς, ὥσπερ οὐδ' ὁ κάμνων τῇ τοῦ ὑγιαίνοντος τροφῇ
χρώμενος, οὐδ' ὁ ἀσθενὴς καὶ ἀνάπηρος τοῖς τοῦ ὑγιοῦς καὶ
τοῖς τοῦ ὁλοκλήρου κόσμοις. Καλὸς δὲ κἀγαθὸς τῷ τῶν

[o] οὕτω Pb. [p] διορθωτέον Pb. [q] οὐδὲ] οὐθὲν Mb, οὐδὲν Pb. [r] οὐδεὶς μὲν ὅλον Pb. [s] κατ' αὐτὰ] κατὰ ταῦτα Pb. [t] τὰ ἔχοντα Mb.Pb. [v] αὐτὰ om. Mb. [w] ἡ om. Mb. [x] ἐνόησε Mb.

[y]ἀγαθῶν τὰ καλὰ ὑπάρχειν αὐτῷ δι᾽ αὐτά, καὶ τῷ πρακτικὸς
7 εἶναι τῶν καλῶν καὶ αὐτῶν ἕνεκα. Καλὰ δ᾽ ἐστὶν αἵ τε
ἀρεταὶ καὶ τὰ ἔργα τὰ ἀπὸ τῆς ἀρετῆς. Ἔστι δέ τις ἕξις
πολιτική, [z]οἵαν οἱ Λάκωνες ἔχουσιν ἢ ἄλλοι τοιοῦτοι ἔχοιεν
ἄν. Αὕτη δ᾽ ἐστὶν ἕξις τοιαύτη. Εἰσὶ γὰρ οἳ οἴονται
τὴν ἀρετὴν δεῖν μὲν ἔχειν, ἀλλὰ τῶν φύσει ἀγαθῶν ἕνε-
κεν. Διὸ [a]ἀγαθοὶ μὲν ἄνδρες εἰσίν· τὰ γὰρ φύσει μὲν ἀγαθὰ
8 αὐτοῖς ἐστίν· καλοκἀγαθίαν γὰρ οὐκ ἔχουσιν. Οὐ γὰρ [b]ὑπάρ-
χει αὐτοῖς τὰ καλὰ δι᾽ αὐτά, καὶ προαιροῦνται καλοὶ κἀγα-
θοί, καὶ οὐ μόνον ταῦτα, ἀλλὰ καὶ τὰ μὴ καλὰ μὲν φύσει
ὄντα, ἀγαθὰ δὲ φύσει ὄντα, τούτοις καλά. Καλὰ γάρ ἐστιν
ὅταν οὗ ἕνεκα [c]πράττωσι. Καὶ αἱροῦνται καλά, ἢ διότι τῷ
[d]καλῷ κἀγαθῷ καλά ἐστι [e]τὰ φύσει ἀγαθά· καλὸν γὰρ τὸ
9 δίκαιον· τοῦτο δὲ τὸ κατ᾽ ἀξίαν· ἄξιος δ᾽ οὗτος τούτων. Καὶ
τὸ πρέπον καλόν· πρέπει δὲ ταῦτα [f]τούτῳ, πλοῦτος εὐγέ-
νεια δύναμις. Ὥστε τῷ καλῷ κἀγαθῷ καὶ [g]αὐτὰ συμφέροντα
καὶ καλά ἐστιν· τοῖς δὲ πολλοῖς διαφωνεῖ τοῦτο. Οὐ γὰρ
τὰ ἁπλῶς ἀγαθὰ κἀκείνοις ἀγαθά ἐστι, τῷ δ᾽ ἀγαθῷ ἀγαθά.
10 Τῷ δ᾽ ἀγαθῷ καὶ καλά· πολλὰς γὰρ καὶ καλὰς πράξεις δι᾽
αὐτὰ ἔπραξεν. Ὁ δ᾽ οἰόμενος τὰς ἀρετὰς ἔχειν δεῖν ἕνεκα
τῶν ἐκτὸς ἀγαθῶν κατὰ τὸ συμβεβηκὸς καλὰ πράττει. Ἔστιν
11 οὖν καλοκἀγαθία ἀρετὴ τέλειος. Καὶ περὶ ἡδονῆς [h]δ᾽ εἴρηται
ποῖόν τι καὶ πῶς ἀγαθόν, καὶ ὅτι τά τε ἁπλῶς ἡδέα [i]καὶ
καλά, καὶ τά τε ἁπλῶς ἀγαθὰ [k]ἡδέα. Οὐ γίνεται δὲ ἡδονὴ
μὴ ἐν πράξει· διὰ τοῦτο [l]ὁ ἀληθῶς εὐδαίμων καὶ ἥδιστα ζή-
12 σει, καὶ [m]τοῦτο οὐ μάτην οἱ ἄνθρωποι ἀξιοῦσιν. Ἐπεὶ δ᾽
ἐστί τις ὅρος καὶ τῷ ἰατρῷ, πρὸς [n]ὃν ἀναφέρων κρίνει τὸ
[o]ὑγιαῖνον σῶμα καὶ [p]μή, πρὸς ὃν μέχρι ποσοῦ ποιητέον ἕκα-
στον καὶ εὖ ὑγιαῖνον· εἰ δὲ ἔλαττον ἢ πλέον, οὐκέτι· οὕτω

[y] ἀγαθῶν—τῶν om. P^b. [z] οἷον M^b. [a] ἀγαθοὶ] ἄγριοι M^b.P^b. [b] ὑπάρχειν M^b.P^b. [c] πράττουσι P^b. [d] καλῷ] κακῶ M^b. [e] τὰ] τὰ τῇ P^b. [f] τούτῳ] πλούτω M^b.P^b. [g] αὐτὰ] αὐτὰ τὰ P^b. [h] διείρηται P^b, δ᾽ εἴη τε M^b. [i] καὶ καλὰ—ἁπλῶς om. P^b. [k] ἡδέα om. P^b. [l] ὁ om. M^b.P^b. [m] τούτου P^b. [n] ὃ M^b. [o] ὑγιεινὸν M^b. [p] μή] μὴ καὶ M^b, om. P^b.

καὶ τῷ σπουδαίῳ περὶ τὰς πράξεις καὶ αἱρέσεις τῶν φύσει
μὲν ἀγαθῶν οὐκ ἐπαινετῶν δὲ δεῖ τινὰ εἶναι ὅρον καὶ ἕξεως
καὶ τῆς αἱρέσεως, καὶ περὶ [q] φυγῆς χρημάτων πλήθους καὶ
ὀλιγότητος καὶ τῶν εὐτυχημάτων. ˈΕν μὲν οὖν τοῖς πρό- 13
τερον ἐλέχθη τὸ ὡς ὁ λόγος· τοῦτο δ᾽ ἐστὶν ὥσπερ ἂν εἴ τις
ἐν τοῖς περὶ τὴν τροφὴν [r] εἴπειεν ὡς [s] ἡ ἰατρικὴ καὶ ὁ λόγος
ταύτης. Τοῦτο δ᾽ ἀληθὲς μέν, οὐ σαφὲς δέ. Δεῖ δὴ ὥσπερ
καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις πρὸς τὸ ἄρχον ζῆν, καὶ πρὸς τὴν ἕξιν
κατὰ τὴν ἐνέργειαν τὴν τοῦ ἄρχοντος, οἷον δοῦλον πρὸς δε-
σπότου καὶ ἕκαστον πρὸς [t] τὴν ἑκάστου καθήκουσαν ἀρχήν.
ˈΕπεὶ δὲ καὶ ἄνθρωπος φύσει συνέστηκεν ἐξ ἄρχοντος καὶ 14
ἀρχομένου, καὶ ἕκαστον [v] δὴ δέοι πρὸς τὴν ἑαυτῶν ἀρχὴν ζῆν.
Αὕτη δὲ διττή· ἄλλως γὰρ [w] ἡ ἰατρικὴ ἀρχὴ καὶ ἄλλως [w] ἡ
ὑγίεια. Ταύτης δὲ ἕνεκα ἐκείνη. Οὕτω δ᾽ ἔχει κατὰ τὸ [x] θεω-
ρητικόν. Οὐ γὰρ ἐπιτακτικῶς ἄρχων ὁ θεός, ἀλλ᾽ οὗ ἕνεκα
ἡ φρόνησις ἐπιτάττει. Διττὸν δὲ τὸ οὗ ἕνεκα· διώρισται 15
δ᾽ ἐν ἄλλοις, ἐπεὶ ἐκεῖνός [y] γε οὐθενὸς δεῖται. ˈΗτις οὖν αἵ-
ρεσις καὶ [z] κτῆσις τῶν φύσει ἀγαθῶν ποιήσει [a] τὴν τοῦ θεοῦ
μάλιστα θεωρίαν, ἢ σώματος ἢ χρημάτων ἢ φίλων ἢ τῶν
ἄλλων ἀγαθῶν, αὕτη ἀρίστη, καὶ οὗτος ὁ ὅρος κάλλιστος.
[b] Εἴ τις δ᾽ ἢ δι᾽ ἔνδειαν ἢ δι᾽ ὑπερβολὴν κωλύει τὸν θεὸν θε- 16
ραπεύειν καὶ θεωρεῖν, αὕτη δὲ φαύλη. ˈΕχει δὲ τοῦτο τῇ
ψυχῇ, καὶ οὗτος τῆς ψυχῆς [c] ὁ ὅρος ἄριστος, τὰ ἥκιστα [d] αἰ-
σθάνεσθαι τοῦ ἄλλου μέρους τῆς ψυχῆς, ᾗ τοιοῦτον. Τίς
[e] μὲν οὖν ὅρος τῆς καλοκἀγαθίας, καὶ τίς ὁ σκοπὸς τῶν ἁπλῶς
ἀγαθῶν, ἔστω [f] εἰρημένον.

[q] φυγῆς] πληγῆς Mb. [r] εἴποιεν Mb.Pb. [s] ἡ om. Mb. [t] τὴν om. Mb. [v] δὴ] δὲ Mb. [w] ἡ utrumque om. Mb. [x] θεωρητόν Pb. [y] τε Mb.Pb. [z] κτίσις Pb. [a] μάλιστα τὴν τοῦ θεοῦ Pb. [b] εἴ] ἢ Pb. [c] ὁ om. Pb. [d] αἰσθάνηται Pb. [e] μὲν om. Mb. [f] εἰρημένος Mb.

ΠΕΡΙ ΑΡΕΤΩΝ ΚΑΙ ΚΑΚΙΩΝ.

ΕΠΑΙΝΕΤΑ μέν ἐστι τὰ καλά, ψεκτὰ δὲ τὰ αἰσχρά.
Καὶ τῶν μὲν καλῶν ἡγοῦνται αἱ ἀρεταί, τῶν δ' αἰσχρῶν αἱ
κακίαι. Ἐπαινετὰ δ' ἐστὶ καὶ τὰ αἴτια τῶν ἀρετῶν καὶ τὰ
παρεπόμενα ταῖς ἀρεταῖς καὶ τὰ γινόμενα ἀπ' αὐτῶν καὶ τὰ
2 ἔργα αὐτῶν, ψεκτὰ δὲ τὰ ἐναντία. Τριμεροῦς δὲ τῆς ψυχῆς
λαμβανομένης κατὰ Πλάτωνα, τοῦ μὲν λογιστικοῦ ἀρετή
ἐστιν ἡ φρόνησις, τοῦ δὲ θυμοειδοῦς ἥ τε πραότης καὶ ἡ ἀν-
δρεία, τοῦ δὲ ἐπιθυμητικοῦ ἥ τε σωφροσύνη καὶ ἡ ἐγκράτεια,
ὅλης δὲ τῆς ψυχῆς ἥ τε δικαιοσύνη καὶ ἡ ἐλευθεριότης καὶ ἡ
3 μεγαλοψυχία. Κακία δ' ἐστὶ τοῦ μὲν λογιστικοῦ ἡ ἀφρο-
σύνη, τοῦ δὲ θυμοειδοῦς ἥ τε ὀργιλότης καὶ ἡ δειλία, τοῦ δὲ
ἐπιθυμητικοῦ ἥ τε ἀκολασία καὶ ἡ ἀκράτεια, ὅλης δὲ τῆς ψυ-
χῆς ἥ τε ἀδικία καὶ ἀνελευθεριότης καὶ μικροψυχία.

2 Ἔστι δὲ φρόνησις μὲν ἀρετὴ τοῦ λογιστικοῦ, παρασκευα-
στικὴ τῶν πρὸς εὐδαιμονίαν συντεινόντων. Παρότης δ' ἐστὶν
ἀρετὴ τοῦ θυμοειδοῦς, καθ' ἣν ὑπὸ ὀργῆς γίνονται δυσκίνητοι.
Ἀνδρεία δ' ἐστὶν ἀρετὴ τοῦ θυμοειδοῦς, καθ' ἣν δυσέκπληκτοί
εἰσιν ὑπὸ φόβων τῶν περὶ θάνατον. Σωφροσύνη δ' ἐστὶν
ἀρετὴ τοῦ ἐπιθυμητικοῦ, καθ' ἣν ἀνόρεκτοι γίνονται περὶ τὰς
2 ἀπολαύσεις τῶν φαύλων ἡδονῶν. Ἐγκράτεια δ' ἐστὶν ἀρετὴ
τοῦ ἐπιθυμητικοῦ, καθ' ἣν κατέχουσι τῷ λογισμῷ τὴν ἐπιθυ-
μίαν ὁρμῶσαν ἐπὶ τὰς φαύλας ἡδονάς. Δικαιοσύνη δ' ἐστὶν
ἀρετὴ ψυχῆς διανεμητικὴ τοῦ κατ' ἀξίαν. Ἐλευθεριότης δ'
ἐστὶν ἀρετὴ ψυχῆς εὐδάπανος εἰς τὰ καλά. Μεγαλοψυχία
δ' ἐστὶν ἀρετὴ ψυχῆς, καθ' ἣν δύναται φέρειν εὐτυχίαν καὶ
ἀτυχίαν καὶ τιμὴν καὶ ἀτιμίαν.

3 Ἀφροσύνη δ' ἐστὶ κακία τοῦ λογιστικοῦ, αἰτία τοῦ ζῆν
κακῶς. Ὀργιλότης δ' ἐστὶ κακία τοῦ θυμοειδοῦς, καθ' ἣν εὐ-

κίνητοι γίνονται πρὸς ὀργήν. Δειλία δ' ἐστὶ κακία τοῦ θυμοειδοῦς, καθ' ἣν ἐκπλήττονται ὑπὸ φόβων, καὶ μάλιστα τῶν περὶ θάνατον. Ἀκολασία δ' ἐστὶ κακία τοῦ ἐπιθυμητικοῦ, 2
καθ' ἣν αἱροῦνται τὰς φαύλας ἡδονάς. [Περὶ μὲν τῆς ἀκρατείας οὐδέν· οὕτω δὲ σὺ δύνασαι ὁρίζειν.] Ἀκράτεια δ' ἐστὶ κακία τοῦ ἐπιθυμητικοῦ, καθ' ἣν παρασύρουσι τῇ ἀλογίᾳ τὴν ἐπιθυμίαν ὠθοῦσαν ἐπὶ τὰς τῶν φαύλων ἡδονῶν ἀπολαύσεις. Ἀδικία δ' ἐστὶ κακία ψυχῆς, καθ' ἣν πλεονεκτικοὶ γίνονται 3
παρὰ τὴν ἀξίαν. Ἀνελευθερία δ' ἐστὶ κακία ψυχῆς, καθ' ἣν ὀρέγονται τοῦ πανταχόθεν κέρδους. Μικροψυχία δ' ἐστὶ κακία ψυχῆς, καθ' ἣν ἀδύνατοί εἰσι φέρειν εὐτυχίαν καὶ ἀτυχίαν καὶ τιμὴν καὶ ἀτιμίαν.

Τῆς δὲ φρονήσεώς ἐστι τὸ βουλεύσασθαι, τὸ κρῖναι τὰ 4
ἀγαθὰ καὶ τὰ κακὰ καὶ πάντα τὰ ἐν τῷ βίῳ αἱρετὰ καὶ φευκτά, τὸ χρῆσθαι πᾶσι καλῶς τοῖς ὑπάρχουσιν ἀγαθοῖς, τὸ ὁμιλῆσαι ὀρθῶς, τὸ συνιδεῖν τοὺς καιρούς, τὸ ἀγχίνως χρήσασθαι καὶ λόγῳ καὶ ἔργῳ, τὸ τὴν ἐμπειρίαν ἔχειν τῶν χρησίμων πάντων. Ἡ μνήμη δὲ καὶ ἐμπειρία καὶ ἀγχίνοια 2
ἤτοι ἀπὸ τῆς φρονήσεως ἑκάστη αὐτῶν ἐστίν, ἢ παρέπεται τῇ φρονήσει· ἢ τὰ μὲν αὐτῶν οἷον συναίτια τῆς φρονήσεώς ἐστι, καθάπερ ἐμπειρία καὶ ἡ μνήμη, τὰ δὲ οἷον μέρη αὐτῆς, οἷον εὐβουλία καὶ ἀγχίνοια. Πραότητος δ' ἐστὶ τὸ δύ- 3
νασθαι φέρειν μετρίως ἐγκλήματα καὶ ὀλιγωρίας, καὶ τὸ μὴ ταχέως ὁρμᾶν ἐπὶ τὰς τιμωρίας, καὶ τὸ μὴ εὐκίνητον εἶναι πρὸς τὰς ὀργάς, ἄπικρον δὲ τῷ ἤθει καὶ ἀφιλόνεικον, ἔχοντα τὸ ἠρεμαῖον ἐν τῇ ψυχῇ καὶ στάσιμον. Ἀνδρείας δ' 4
ἐστὶ τὸ δυσέκπληκτον ὑπὸ φόβων τῶν περὶ θάνατον, καὶ τὸ εὐθαρσῆ ἐν τοῖς δεινοῖς, καὶ τὸ εὔτολμον πρὸς τοὺς κινδύνους, καὶ τὸ μᾶλλον αἱρεῖσθαι τεθνάναι καλῶς ἢ αἰσχρῶς σωθῆναι, καὶ τὸ νίκης αἴτιον εἶναι. Ἔτι δὲ ἀνδρείας ἐστὶ καὶ τὸ πονεῖν καὶ καρτερεῖν καὶ αἱρεῖσθαι ἀνδραγαθίζεσθαι. Παρέπεται δὲ τῇ ἀνδρείᾳ καὶ ἡ εὐτολμία καὶ ἡ εὐψυχία καὶ τὸ θάρσος καὶ τὸ θράσος, ἔτι δὲ καὶ ἡ φιλοπονία καὶ ἡ καρτερία. Σωφροσύνης δ' ἐστὶ τὸ μὴ θαυμάζειν τὰς ἀπο- 5

λαύσεις τῶν σωματικῶν ἡδονῶν, καὶ τὸ εἶναι πάσης ἀπολαύ-
σεως αἰσχρᾶς ἡδονῆς ἀνόρεκτον, καὶ τὸ φοβεῖσθαι καὶ τὴν
δικαίαν ἄδειαν, καὶ τὸ τετάσθαι περὶ τὸν βίον ὁμοίως ἔν τε
μικροῖς καὶ μεγάλοις. Παρέπεται δὲ τῇ σωφροσύνῃ εὐταξία,
5 κοσμιότης, αἰδώς, εὐλάβεια. Ἐγκρατείας δ' ἐστὶ τὸ δύ-
νασθαι κατασχεῖν τῷ λογισμῷ τὴν ἐπιθυμίαν ὁρμῶσαν ἐπὶ
φαύλας ἀπολαύσεις καὶ ἡδονάς, καὶ τὸ καρτερεῖν, καὶ τὸ ὑπο-
2 μονητικὸν εἶναι τῆς κατὰ φύσιν ἐνδείας καὶ λύπης. Δι-
καιοσύνης δ' ἐστὶ τὸ διανεμητικὸν εἶναι τοῦ κατ' ἀξίαν, καὶ
σώζειν τὰ πάτρια ἔθη καὶ τὰ νόμιμα, καὶ τὸ σώζειν τοὺς
γεγραμμένους νόμους, καὶ τὸ ἀληθεύειν ἐν τῷ διαφέροντι,
3 καὶ τὸ διαφυλάττειν τὰς ὁμολογίας. Ἔστι δὲ πρώτη τῶν
δικαιοσυνῶν πρὸς τοὺς θεούς, εἶτα πρὸς δαίμονας, εἶτα πρὸς
πατρίδα καὶ γονεῖς, εἶτα πρὸς τοὺς κατοιχομένους· ἐν οἷς
ἐστὶν ἡ εὐσέβεια, ἤτοι μέρος οὖσα δικαιοσύνης ἢ παρακολου-
θοῦσα. Ἀκολουθεῖ δὲ τῇ δικαιοσύνῃ καὶ ὁσιότης καὶ ἀλή-
4 θεια καὶ ἡ πίστις καὶ ἡ μισοπονηρία. Ἐλευθεριότητος
δ' ἐστὶ τὸ προετικὸν εἶναι χρημάτων εἰς τὰ ἐπαινετά, καὶ
δαψιλῆ ἐπὶ τῷ εἰς τὰ δέοντα ἀναλωθῆναι, καὶ τὸ βοηθητικὸν
5 εἶναι ἐν τῷ διαφόρῳ, καὶ τὸ μὴ λαβεῖν ὅθεν μὴ δεῖ. Ἔστι
δὲ ὁ ἐλευθέριος καὶ περὶ ἐσθῆτα καθαρὸς καὶ περὶ οἴκησιν,
καὶ κατασκευαστικὸς τῶν περιττῶν καὶ καλῶν καὶ διαγωγὴν
ἐχόντων ἡδεῖαν ἄνευ τοῦ λυσιτελοῦντος, καὶ θρεπτικὸς τῶν
ζῴων τῶν ἴδιον ἐχόντων τι ἢ θαυμαστόν. Ἀκολουθεῖ δὲ τῇ
ἐλευθεριότητι τοῦ ἤθους ὑγρότης καὶ εὐαγωγία καὶ φιλανθρω-
πία καὶ τὸ εἶναι ἐλεητικὸν καὶ φιλόφιλον καὶ φιλόξενον καὶ
6 φιλόκαλον. Μεγαλοψυχίας δ' ἐστὶ τὸ καλῶς ἐνεγκεῖν
καὶ εὐτυχίαν καὶ ἀτυχίαν καὶ τιμὴν καὶ ἀτιμίαν, καὶ τὸ θαυ-
μάζειν μήτε τρυφὴν μήτε θεραπείαν μήτε ἐξουσίαν μήτε τὰς
νίκας τὰς ἐναγωνίους, ἔχειν δέ τι βάθος τῆς ψυχῆς καὶ μέ-
7 γεθος. Ἔστι δὲ μεγαλόψυχος οὔθ' ὁ τὸ ζῆν περὶ πολλοῦ
ποιούμενος οὔθ' ὁ φιλόζωος. Ἁπλοῦς δὲ τῷ ἤθει καὶ γεν-
ναῖος, ἀδικεῖσθαι δυνάμενος, καὶ οὐ τιμωρητικός. Ἀκολουθεῖ
δὲ τῇ μεγαλοψυχίᾳ ἁπλότης καὶ ἀλήθεια.

Ἀφροσύνης δ' ἐστὶ τὸ κρίνειν κακῶς τὰ πράγματα, τὸ 6
βουλεύσασθαι κακῶς, τὸ ὁμιλῆσαι κακῶς, τὸ χρήσασθαι κα-
κῶς τοῖς παροῦσιν ἀγαθοῖς, τὸ ψευδῶς δοξάζειν περὶ τῶν
εἰς τὸν βίον καλῶν καὶ ἀγαθῶν. Παρακολουθεῖ δὲ τῇ ἀ-
φροσύνῃ ἀπειρία, ἀμαθία, ἀκρασία, ἐπαριστερότης, ἀμνημο-
σύνη. Ὀργιλότητος δ' ἐστὶν εἴδη τρία, ἀκροχολία πι- 2
κρία βαρυθυμία. Ἔστι δὲ τοῦ ὀργίλου μὴ δύνασθαι φέρειν
μήτε τὰς μικρὰς ὀλιγωρήσεις μήτε ἐλαττώσεις, εἶναι δὲ κο-
λαστικὸν καὶ τιμωρητικὸν καὶ εὐκίνητον πρὸς ὀργὴν καὶ ὑπὸ
ἔργου καὶ ὑπὸ λόγου τοῦ τυχόντος. Ἀκολουθεῖ δὲ τῇ ὀρ- 3
γιλότητι τὸ παροξυντικὸν τοῦ ἤθους καὶ εὐμετάβολον, καὶ ἡ
πικρολογία, καὶ τὸ ἐπὶ μικροῖς λυπεῖσθαι, καὶ τὸ ταῦτα
πάσχειν ταχέως καὶ παρὰ βραχὺν καιρόν. Δειλίας δ' 4
ἐστὶ τὸ ὑπὸ τῶν τυχόντων φόβων εὐκίνητον εἶναι, καὶ μά-
λιστα τῶν περὶ θάνατον καὶ τὰς σωματικὰς πηρώσεις, καὶ
τὸ ὑπολαμβάνειν κρεῖττον εἶναι ὁπωσοῦν σωθῆναι ἢ τελευ-
τῆσαι καλῶς. Ἀκολουθεῖ δὲ τῇ δειλίᾳ μαλακία, ἀνανδρία,
ἀπονία, φιλοψυχία. Ὕπεστι δέ τις εὐλάβεια καὶ τὸ ἀφι-
λόνεικον τοῦ ἤθους. Ἀκολασίας δ' ἐστὶ τὸ αἱρεῖσθαι τὰς 5
ἀπολαύσεις τῶν ἡδονῶν τῶν βλαβερῶν καὶ αἰσχρῶν, καὶ τὸ
ὑπολαμβάνειν εὐδαιμονεῖν μάλιστα τοὺς ἐν ταῖς τοιαύταις
ἡδοναῖς ὄντας, καὶ τὸ φιλογέλοιον εἶναι καὶ τὸ φιλοσκώπτην
καὶ φιλευτράπελον, καὶ τὸ ῥᾳδιουργὸν εἶναι ἐν τοῖς λόγοις
καὶ ἐν τοῖς ἔργοις. Ἀκολουθεῖ δὲ τῇ ἀκολασίᾳ ἀταξία, 6
ἀναίδεια, ἀκοσμία, τρυφή, ῥᾳθυμία, ἀμέλεια, ὀλιγωρία, ἔκλυ-
σις. Ἀκρασίας δ' ἐστὶ τὸ κωλύοντος τοῦ λογισμοῦ τὰς 7
ἀπολαύσεις τῶν ἡδονῶν αἱρεῖσθαι, καὶ τὸ ὑπολαμβάνοντα
κρεῖττον εἶναι μὴ μετασχεῖν μὲν αὐτῶν, μετέχειν δὲ μηδὲν
ἧττον, καὶ τὸ οἴεσθαι μὲν δεῖν πράττειν καὶ τὰ καλὰ καὶ τὰ
συμφέροντα, ἀφίστασθαι δὲ αὐτῶν διὰ τὰς ἡδονάς. Ἀκο- 8
λουθεῖ δὲ τῇ ἀκρασίᾳ μαλακία καὶ μεταμέλεια καὶ τὰ πλεῖστα
ταὐτὰ ἃ καὶ τῇ ἀκολασίᾳ.

Ἀδικίας δ' ἐστὶν εἴδη τρία, ἀσέβεια πλεονεξία ὕβρις. 7
Ἀσέβεια μὲν ἡ περὶ θεοὺς πλημμέλεια καὶ περὶ δαίμονας ἢ

*καὶ περὶ τοὺς κατοιχομένους, καὶ περὶ γονεῖς καὶ περὶ πα-
τρίδα· πλεονεξία δὲ περὶ τὰ συμβόλαια, παρὰ τὴν ἀξίαν
αἱρουμένη τὸ διάφορον· ὕβρις δέ, καθ' ἣν τὰς ἡδονὰς αὑτοῖς
παρασκευάζουσιν, εἰς ὄνειδος ἀγαγόντες ἑτέρους, ὅθεν Εὔηνος
περὶ αὐτῆς λέγει*

> *ἥτις κερδαίνουσ' οὐδὲν ὅμως ἀδικεῖ.*

2 *Ἔστι δὲ τῆς ἀδικίας τὸ παραβαίνειν τὰ πάτρια ἔθη καὶ τὰ
νόμιμα, καὶ τὸ ἀπειθεῖν τοῖς νόμοις καὶ τοῖς ἄρχουσι, τὸ
ψεύδεσθαι, τὸ ἐπιορκεῖν, τὸ παραβαίνειν τὰς ὁμολογίας καὶ
τὰς πίστεις. Ἀκολουθεῖ δὲ τῇ ἀδικίᾳ συκοφαντία, ἀλαζονεία,
3 φιλανθρωπία προσποίητος, κακοήθεια, πανουργία. Ἀνε-
λευθερίας δ' ἐστὶν εἴδη τρία, αἰσχροκερδία φειδωλία κιμβεία.
Αἰσχροκερδία μέν, καθ' ἣν κερδαίνειν ζητοῦσι πανταχόθεν,
καὶ τὸ κέρδος τῆς αἰσχύνης περὶ πλείονος ποιοῦνται· φειδω-
λία δ' ἐστὶ καθ' ἣν ἀδάπανοι γίνονται τῶν χρημάτων εἰς τὸ
δέον· κιμβεία δ' ἐστὶ καθ' ἣν δαπανῶσι μέν, κατὰ μικρὸν δὲ
καὶ κακῶς, καὶ πλέον βλάπτονται τῷ μὴ κατὰ καιρὸν ποι-
4 εῖσθαι τὸ διάφορον. Ἔστι δὲ τῆς ἀνελευθερίας τὸ περὶ
πλείστου ποιεῖσθαι χρήματα, καὶ τὸ μηδὲν ὄνειδος ἡγεῖσθαι
τῶν ποιούντων τὸ κέρδος, βίος θητικὸς καὶ δουλοπρεπὴς καὶ
ῥυπαρός, φιλοτιμίας καὶ ἐλευθερίας ἀλλότριος. Ἀκολουθεῖ
δὲ τῇ ἀνελευθεριότητι μικρολογία, βαρυθυμία καὶ μικροψυ-
5 χία, ταπεινότης, ἀμετρία, ἀγένεια, μισανθρωπία. Μικρο-
ψυχίας δ' ἐστὶ τὸ μήτε τιμὴν μήτε ἀτιμίαν μήτε εὐτυχίαν
μήτε ἀτυχίαν δύνασθαι φέρειν, ἀλλὰ τιμώμενον μὲν χαυνοῦ-
σθαι, μικρὰ δὲ εὐτυχήσαντα ὑπεξαίρεσθαι, ἀτιμίαν δὲ μηδὲ
τὴν ἐλαχίστην ἐνεγκεῖν δύνασθαι, ἀπότευγμα δ' ἄτην καὶ
ἀτυχίαν κρίνειν μεγάλην, ὀδύρεσθαι δ' ἐπὶ πᾶσι καὶ δυσφο-
6 ρεῖν. Ἔτι δὲ τοιοῦτός ἐστιν ὁ μικρόψυχος οἷος πάντα τὰ
ὀλιγωρήματα καλεῖν ὕβριν καὶ ἀτιμίαν, καὶ τὰ δι' ἄγνοιαν ἢ
λήθην γιγνόμενα. Ἀκολουθεῖ δὲ τῇ μικροψυχίᾳ μικρολο-
γία, μεμψιμοιρία, δυσελπιστία, ταπεινότης.*

8 *Καθόλου δὲ τῆς μὲν ἀρετῆς ἐστὶ τὸ ποιεῖν σπουδαίαν τὴν
διάθεσιν περὶ τὴν ψυχήν, ἠρεμαίαις καὶ τεταγμέναις κινήσεσι*

χρωμένην, συμφωνοῦσαν κατὰ πάντα τὰ μέρη· διὸ καὶ δοκεῖ παράδειγμα πολιτείας ἀγαθῆς εἶναι ψυχῆς σπουδαία διάθεσις. ⁴Ἔστι δὲ ἀρετῆς καὶ τὸ εὐεργετεῖν τοὺς ἀξίους, καὶ 2
τὸ φιλεῖν τοὺς ἀγαθούς, καὶ τὸ μήτε κολαστικὸν εἶναι μήτε τιμωρητικόν, ἀλλὰ ἵλεων καὶ εὐμενικὸν καὶ συγγνωμονικόν. ⁴Ἀκολουθεῖ δὲ τῇ ἀρετῇ χρηστότης, ἐπιείκεια, εὐγνωμοσύνη, 3
ἐλπὶς ἀγαθή. ⁴Ἔτι δὲ καὶ τὰ τοιαῦτα οἷον φίλοικον εἶναι καὶ φιλόφιλον, φιλέταιρον, φιλόξενον, φιλάνθρωπον καὶ φιλόκαλον· ἃ δὴ πάντα τῶν ἐπαινουμένων ἐστίν. Τῆς δὲ κακίας ἐστὶ τὰ ἐναντία.

INDEX

VERBORUM ET FORMULARUM

MEMORABILIORUM.

Literæ, N. Ethica Nicomachea—M. Magna—E. Eudemia—V. Tractatum de Virtutibus et Vitiis designant; Numerus Romanus librum, Arabicus prior caput, alter sectionem indicat.

Λ.

M.

N.

INDEX RERUM

MEMORABILIORUM.

N.

X.